

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

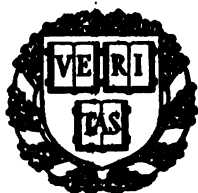
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

3 2044 010 516 920

Cell 4264.5 (1)

Harvard College
Library

FROM THE BEQUEST OF
FRANCIS BROWN HAYES

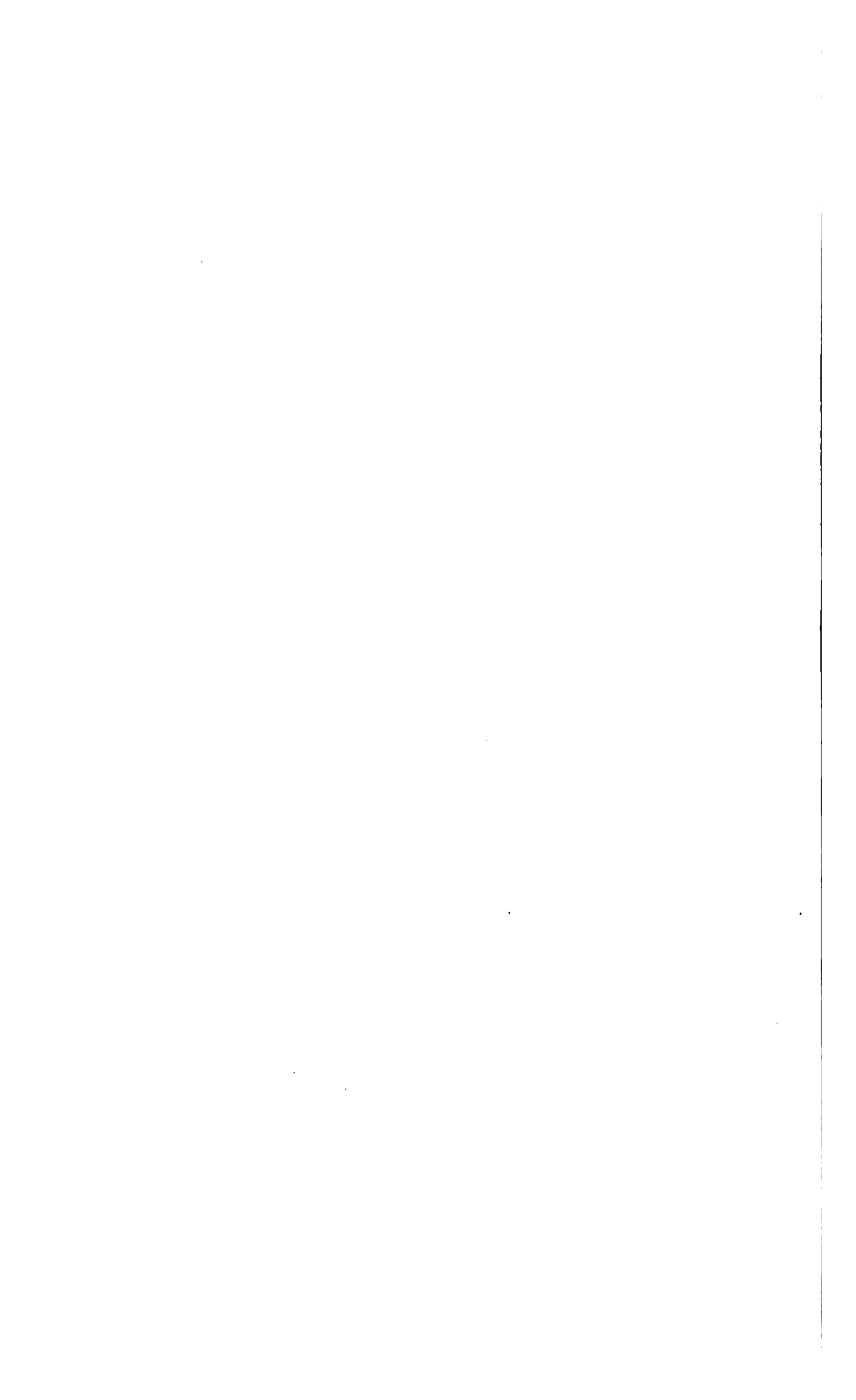
Class of 1839

OF LEXINGTON, MASSACHUSETTS

Y Llyvyr Coch o Hergest

Y GYVROL I

Y MABINOGION

ETC.

Five hundred copies of this work were printed in 1886; and issued to subscribers on St. David's Day, 1887.

Nos. 1-80 were printed on hand-made paper; Nos. 81-230 on toned paper; Nos. 231-480 on antique laid paper.

The number of this copy is 93

1520
54-144
33-2

©

The Text
OF THE
Mabinogion

AND OTHER WELSH TALES

FROM THE

Red Book of Hergest

EDITED BY

JOHN RHÛS, M.A.

PROFESSOR OF CELTIC IN THE UNIVERSITY OF OXFORD

AND

J. GWENOGVRYN EVANS

'We hold the man who gives texts, not before easily accessible, in a handsome and convenient form, to be ten times worthier of the corporation of letters than the man who is perpetually pottering over questions of authorship . . . The possession of the text . . . is what is really worth something; the rest is, if not all, yet in great part, literary leather and prunella.'—*Saturday Review*.

Orford

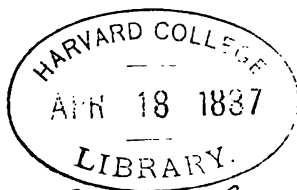
ISSUED TO SUBSCRIBERS ONLY

BY J. G. EVANS, 7 CLARENDON VILLAS

1887

(All rights reserved)

Get 4264.5 (1),

Hayes Fund.
(I.)

Oxford

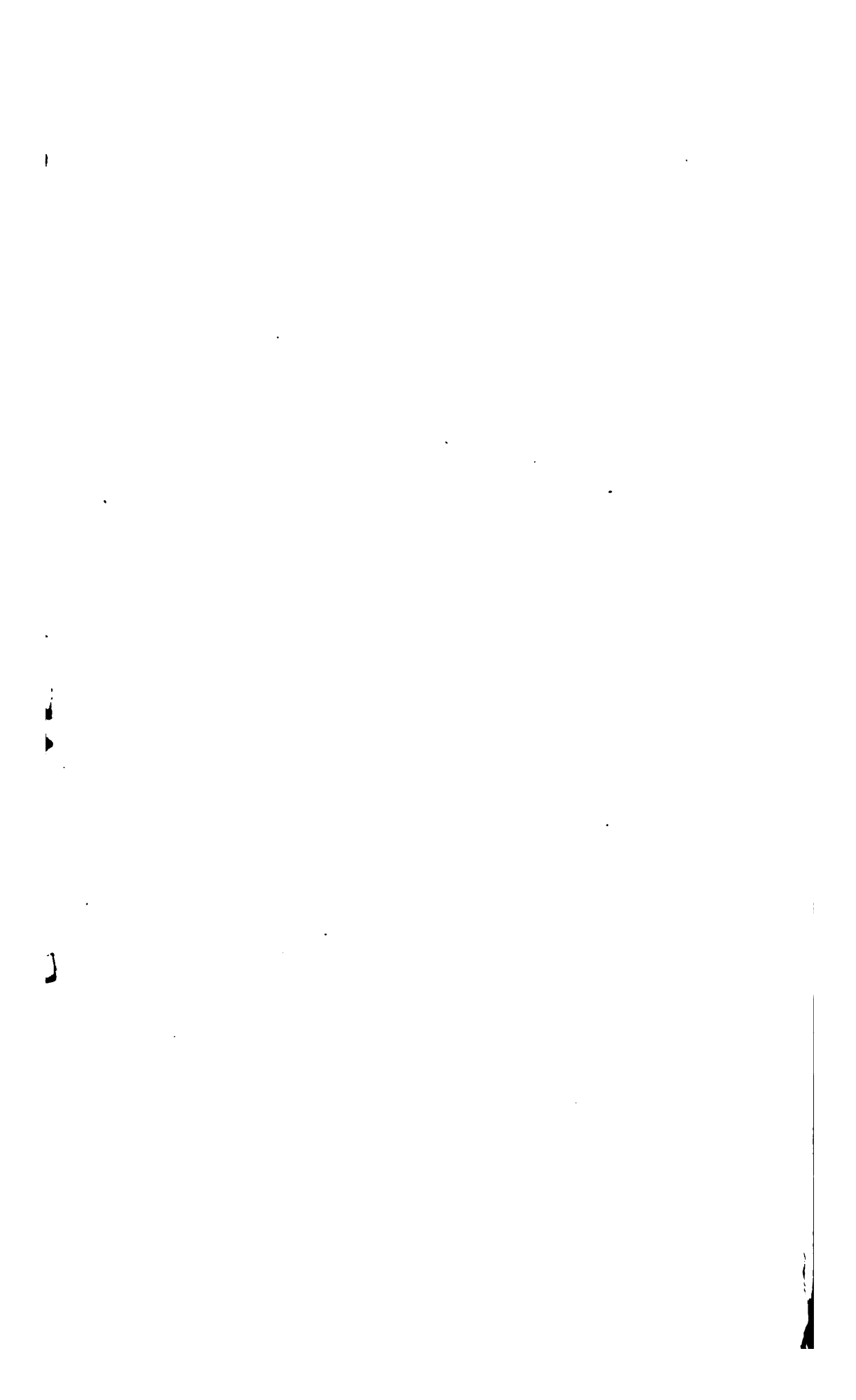
PRINTED AT THE CLARENDON PRESS

BY HORACE HART, PRINTER TO THE UNIVERSITY

TO
THE MOST HONOURABLE
THE MARQUESS OF BUTE, K.T.
Baron Cardiff of Castle Cardiff
ETC. ETC. ETC.

THIS WORK IS DEDICATED
IN ACKNOWLEDGMENT OF THE INTEREST

HE TAKES IN
Welsh Literature

Preface.

THE sole object which my co-editor and I have in publishing the present volume is to place before the student of Welsh literature, without note or comment, the RED BOOK text of the MABINOGION and the Welsh Tales and Romances usually associated with them. No pains have been spared by either of us to make the reproduction as accurate as in us lies. Of course we lay no claim to absolute accuracy, but as compared with the Welsh texts hitherto published, we venture to regard our volume as the fruits of the first sustained effort to meet, in point of accuracy, the requirements of modern philology; moreover, we should not greatly dread to have our work placed in comparison with the best edited publications of the Early English Text Society, or of kindred bodies with a well-earned reputation.

An attempt to give the same text was made by Lady Charlotte Guest, with the aid of *Tegid*, now nearly half a century ago, a time which, so far as concerns a work of this nature, may be said to

belong to the pre-scientific era. Still Lady Guest performed her task with great success; in a word, the text of her edition approximates to the original more nearly than that of any other Welsh text of any length. But her edition, always expensive, has for some years been practically out of the reach of the ordinary student, besides that greater accuracy is now imperative. Hence our effort to meet the requirements of a more exacting age. The so-called *History of Taliessin*, which her ladyship thought expedient to include in her edition, is not published in this volume, because it has no claim to rank with the Mabinogion and other tales of the same epoch. We have, on the other hand, inserted as an appendix a version of the Triads, Mythical and Historical, because they throw light on the contents of the rest of the volume.

Since the publication of Lady Guest's handsome volumes, an idea prevails that any Welsh tale of respectable antiquity may be called a *mabinogi*, but there is no warrant for extending the use of the term to any but the 'four branches of the Mabinogi,' namely, Pwyll, Prince of Dyved; Branwen, daughter of Llyr; Manawydan, son of Llyr; and Math, son of Mathonwy. For, strictly speaking, the word *mabinog* is a technical term belonging to the bardic system; and it means a literary apprentice. In other words, a mabinog was a young man who had not yet acquired the art of making verse, but one who received instruction from a qualified bard. The natural infer-

ence is that the Mabinogion meant the collection of things which formed the Mabinog's literary training, his stock in trade so to say, for he was probably allowed to relate the tales forming the 'four branches of the Mabinogion' at a fixed price established by law or custom. If he aspired to a place in the hierarchy of letters he must acquire the poetic art. The supposition that a mabinog was a child on his nurse's lap would be as erroneous as the idea that the Mabinogion are nursery tales, a view which no one who has read them can reasonably take.

It is unnecessary to burden this volume with criticism on the text, or to enter on a discussion of the origin of the romances, together with kindred questions: all this ought to find its place in the critical edition, which we hope some day to be able to issue. If it should be asked whether the Mabinogion are worth so much trouble and expense, I cannot answer the question better than by appealing to the lectures delivered on Celtic Literature in this University years ago: these lectures, I may say by the way, formed bright spots in the grey monotony of my undergraduate days; but I will only cite the following passage:—

'The very first thing that strikes one, in reading the MABINOGION, is how evidently the mediæval story-teller is pillaging an antiquity of which he does not fully possess the secret; he is like a peasant building his hut on the site of Halicarnassus or Ephesus; he builds, but what he builds is full of

Preface.

materials of which he knows not the history, or knows by a glimmering tradition merely;—stones “not of this building,” but of an older architecture, greater, cunninger, more majestic. In the mediæval stories of no Latin or Teutonic people does this strike one as in those of the Welsh.’

The more this utterance of Mr. Matthew Arnold is examined in the light of mature study of the originals to which it refers, the more pregnant with meaning it will be found to be.

Lastly, our method of working, as well as questions of palæographical detail, I leave to be set forth by my collaborator, who has devoted years of his life to the careful study of Welsh manuscripts.

JOHN RHÛS.

OXFORD, *February* 8, 1887.

Contents.

	PAGE	
INTRODUCTORY REMARKS	xiii	
MABINOIGION:—		
PWYLL, PRINCE OF DYVED	1	
BRANWEN, DAUGHTER OF LLYR	26	
MANAWYDDAN, SON OF LLYR	44	
MATH, SON OF MATHONWY	59	
TALES:—		
MAXEN'S DREAM	82	
LLUDD AND LLEVELYS	93	
KULHWCH AND OLWEN	100	
RHONABWY'S DREAM	144	
ROMANCES:—		
OWEIN AND LUNET	162	
PEREDUR	193	
GEREINT AND ENID	244	
APPENDIX:—		
TRIADS, MYTHICAL AND HISTORICAL	297	
NOTES ON LETTERS WHICH ARE EITHER DOUBTFUL, PECULIAR, OR CORRECTED IN THE MS.		310
INDEX TO PROPER NAMES, &c.	321	
CROSS REFERENCES	340	
LIST OF SUBSCRIBERS	349	

Facsimiles.

Words Hard to Read ...	...	...	...	<i>To face page xv</i>
Column 718 of MS. ...	...	...	...	" " I
" 833 "	...	...	...	" " 128
" 560 "	...	...	...	" " 149
" 769 "	...	...	...	" " 244

Introductory Remarks.

OF all the Welsh MSS. which have come down to us none is so well known by name as the source of the present volume. *The Red Book of Hergest* may be described briefly as a Corpus of Kymric Literature, both prose and verse. It consists of 362 foolscap folios in vellum, and the whole is written in double columns in a style which is characteristic of Welsh MSS. belonging to the latter half of the fourteenth century. The present arrangement of the contents is due either to accident or the binder. Still, saving a few folios here and there, the order must, in the main, be that of the time in which the different parts were transcribed. Without a large number of facsimiles it would be impossible to discuss profitably the variety of hands that were engaged on the whole MS., but it may be stated that we find two very distinct styles of calligraphy—that in which the first third is written, and that of the remaining two-thirds, of which a fair notion may be derived from the facsimiles to be found in this volume. These facsimiles, contrary to the usual custom in the case of photolithographs, have not been 'worked' in any way, *i.e.* nothing has been 'touched in,' so that they are as reliable as the

ordinary process of photography can make them. No difference of style is perceptible between the handwriting of the facsimile facing page 1 and that facing page 244¹: the characters, it is true, are slightly smaller in the one case than in the other, which was due probably to a new quill-pen or a better piece of vellum, for the worse the quality of the vellum the larger the characters become. These two facsimiles are typical of the writing in columns 673-831; 840-844; 588-600; while the facsimile facing page 149 (which, it is more than probable, is by a different hand) represents the writing in columns 555-571; 627-672. The calligraphy of the facsimile facing page 128, confined to columns 832-839 of the Red Book, is unquestionably different from that of the other facsimiles: it will interest students of the 'Greal' to know that this writing is identical in style with Hengwrt MS. 49.

When the Series of Old Welsh Texts was first projected, it was resolved to aim at
Aim. nothing short of a *diplomatic reproduction* of the original manuscripts. A diplomatic reproduction differs from a facsimile chiefly in one particular,—it does not profess to give the special form of the manuscript characters, but it should give character for character, letter for letter, word for word, spacing for spacing, error for error, deletion for deletion, correction for correction, rubric for

¹ I did not find out till the book was ready for the binders that photolithographs could be printed in two colours. This facsimile has been reprinted, but there was no time to reprint the other facsimiles.

a
 aghenedyl
 allei^om
 arpehan
 bechan [cyr]
 by^oneit
 than
 choth
 cret
 diffie^othoch
 dwicles
 disgrethu
 dnm
 ethel
 enment
 flendor
 gar | or
 garndogyon
 gramat
 thuaer
 gorditab
 gbaet cyu
 gbitab
 gritab

hactraf
 hyllyz
 kwly
 byn | unnel
 laon
 lleinabe
 marthabe
 marthabe
 meluoth
 mned
 minneu
 mo:ynyou
 net
 perhabt
 penarom
 poch
 pldotta
 semnt
 uentabu
 by^odun
 ygh^obaethach
 ym
 yllcynt

rubric ; in short, there must be no tampering of any kind, not even with the punctuation. The more faithfully this principle is carried out, the greater the value of the reproduction. Critical texts 'have their day and cease to be,' but a diplomatic reproduction, once thoroughly done, 'goes on for ever.'

The plan adopted in producing this volume, as far as is known to the writer, is a novel one, at least in this country. In order to **Method.** make the explanation intelligible, the different types used are brought together on the next page.

The **ligatured ll**, in the Red Book and a few other manuscripts, represents the Welsh sound of that consonant, while the doubling of l in a word like 'callon' serves to mark the quality of the preceding vowel.

Hybrid forms are by no means of uncommon occurrence, as may be seen by a glance at the facsimile of words hard to read, facing this page. In the case of proper names as well as in that of words whose meaning is uncertain, it is often impossible to distinguish between n and u; between c, r, and t; between sc and st. A few calligraphic peculiarities tend to show that the scribes were copying an original written in the old Kymric hand which prevailed till the time of the Normans; for it is difficult to account otherwise for the oft-repeated mistakes between r and f in a word like llyf. Professor Rhys first directed my attention to this, and an examination of Old Irish and Old English MSS. will show any one that a final f followed by a full stop, or a medial f followed by such a letter as o can be easily mistaken by any one who is either a little careless, or ignorant of the language of the text. Let the reader examine the letters j, m, f, r, l, traced on the body of the curious figure at the head of the facsimile opposite: it ought to be explained, however, that these letters do not belong to the original figure. By the way, these quaint figures are mostly found at the end of 'gatherings,' and call attention to the catch-word. Moreover, it should be noted here that no attempt has been made to reproduce the grotesque ornaments at the top of each column, as exemplified in two of our facsimiles.

Introductory Remarks.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	A	a	a	a	a	<i>a</i>	a	a
B	B	B	b	b	b	<i>b</i>		b
C	C	C		c	c	<i>c</i>	c	c
D	D	D		d	d	<i>d</i>		d
E	E	E	e	e	e	<i>e</i>	e	e
F	F	F	ff	f	f	<i>f</i>		f
G	G	G		g	g	<i>g</i>	g	g
H	H	H	h	h	h	<i>h</i>		h
I	I	I		ij		<i>ij</i>	i	i
K	K	K	k	k	k	<i>k</i>		k
L	L	L	l	l		<i>l</i>	l	l
M	M	M	m	m	m	<i>m</i>	m	m
N	N	N		n		<i>n</i>	n	n
O	O	O		o	o	<i>o</i>	o	o
P	P	P	p	pp	pp	<i>p</i>		p
R	R	R		r	r	<i>r</i>	r	r
S	S	S	s	sf	s	<i>sf</i>		s
T	T	T		t		<i>t</i>		t
U	U	U		u		<i>u</i>	u	u
V	V	V	v	v	v	<i>v</i>		v
W	W	W		w	w	<i>w</i>	w	w
Y	Y	Y		y	y	<i>y</i>	y	y

Columns 1, 3, 5, represent the ordinary characters written by the scribe, whether as capitals, semi-capitals, or small letters.

Columns 2, 4, 6, represent capitals, semi-capitals, and small letters which bear the touches of the pen of the rubricator, the mediæval representative of the modern editor.

The *Italics* (col. 7) represent letters or words which have been retraced in modern ink by some bungler 'in his cups,' thus compelling the editors to see such letters through his clouded spectacles.

The *Hair line letters* (col. 8) are used to indicate characters which, though very faint in the MS., are still legible.

Introductory Remarks.

xvii

( ) Brackets are used to enclose letters which are no longer legible in the MS., but have left their traces there.

[ ] Square brackets enclose all words, or parts of words, introduced from another MS., in those parts where an accident of some kind has happened to the Red Book.

_____ Letters and words which are underlined in the text are filled in above the line in the MS. It is impossible always to tell whether such letters and words are in the hand of the original scribe,—generally the ink is paler, but the characters are mostly the same as those on the line.

... All letters with either the *puncta delentia* under them or a stroke through them have thereby been cancelled by the scribe.

‡ When the mark ‡ is placed under a letter, it denotes a substituted character, which is explained in the Notes.

* The asterisk shows the beginning of every fresh column, and the Tudor figures at the top of the page correspond with the number of the column in the MS. The asterisk has, of set purpose, been made inconspicuous, as its only use is to facilitate reference to the original for the purpose of collation.

| It is not unusual to indicate the end of each line in a MS. by a perpendicular stroke, which, however, has been sparingly used in this text, because, as a rule, it answers no earthly purpose and, besides being extremely unsightly, is not in the MS. Let it not be supposed for a moment that this was not done in order to save trouble, for in the writer's transcript each line begins and ends as in the original. Still, in every case where there is any peculiarity in the orthography or ambiguity in the meaning, the end of lines are marked off in the usual way.

The **Black letter** (col. 9), and the Missal capitals at the beginning of each tale, and here and there at the beginning of fresh paragraphs, represent letters written in red ink in the original.

The **Tudor fount** has been employed for titles, and anything printed in that type will *not* be found in the original.

The **contractions** have been reproduced in cases like $\bar{a} = an$ or am ; $\bar{e} = et$; $p = per$; and $^{\circ}$, which has no fixed meaning: in the cases where the contractions have been extended superior letters have been used to denote such extension, for example, $Arth^{\text{ur}}$; $gorawen^{\text{us}}$; $gwrage^{\text{d}}$.

The attempt to indicate, with some approach to **Word-Spacing**, accuracy, the distances between the words has cost more trouble, labour, and expense than any reader is likely to imagine; experience alone could make him realize the difficulty. To mark the spacings in the transcript is a work of great delicacy, but the real trouble begins when the compositor has to unlearn all the rules of his craft and serve his apprenticeship anew. But were Caxton himself to rise from the dead, he could not get over the fact of the incompressibility of type, and the perversity of long syllables. Suppose, for instance, a line had been set in type all but the last word, which is, let us say, 'strength¹' or 'stretched,' while there is only space enough left for four or five letters. Here comes the dilemma; either previous spacings must be altered, and so made untrustworthy, or we must cut up our words into stre-ngth or stret-ched, which shocks our sense of propriety. For two months various experiments were tried with a view to overcome this difficulty, and though but three sheets were 'composed' during that time, yet after endless corrections of the spacings the result is indifferently good in the case of sheets B, C, D. At last the logic of facts was accepted, and with sheet E the division of words into syllables at the end of lines was given up as a thing incompatible with

¹ It is the opinion of most Englishmen that 'Welsh is full of consonants,' which implies that their own language is full of vowels, a fact attested, I presume, by such words as *strengih*, *stretchi'd*, &c.

correct spacing¹. In this particular one fails in good company, for the scribe observes no particular rule in cutting up his words at the end of lines: for instance, he cuts up 'a wnaeth' into aw|naeth. The rules framed for indicating the spacing in this volume are:—

(a) When two or more words are written as one word in the MS., like 'aοzuc,' 'aphandeth,' 'acynyllē,' they are separated by what may be called *space 1*, as follows: a οzuc; a phandeth; acynyllē.

(b) When two or more words are written very close together but are not actually joined, they are separated in the printed page by *space 2*; for instance, a οzuc; a phan death; ac yn y llē.

(c) When words are distinctly separated in the MS., but still by a space less than a full space, this is indicated by *space 3*, thus: a οzuc; a phan death; ac yn y llē; while in a full space these words would be printed: a οzuc; a phan death; ac yn y llē.

In this way it is hoped the requirements of the scholar and the beginner are satisfactorily met; for every scholar, who has any knowledge of manuscripts, will be able to restore in his mind's eye the exact spacing of the original, while the beginner will not be bewildered by treating simple words as compounds.

¹ No doubt a line will be found occasionally where the spacing is only relatively correct. In all such cases it was found impracticable to set the spacing right without composing the sheet afresh.

The foregoing rules have been strictly obeyed in the case of spaces 1¹, 2, 3, but the full space will be found to vary slightly, according as necessity dictated. Note, however, (*a*) that where the MS. divides words usually treated in modern Welsh as compounds the exact spacing of the original has been reproduced, as for example, di vud; (*b*) that where the meaning is ambiguous the spacing is similarly reproduced: for instance (on page 100), 'arecdouyd ynt y gŵaged weithon' may be construed in two ways, with very different results. The Stuart Mills of matrimony would not hesitate to read, ārec douyd, &c. 'wives are now the gift of God;' while the John Wesleys might with more plausibility, read a rec douyd, &c. 'and wives are become the curse of God.' But really this is a question for bachelors, in whose hands I leave it.

The Index was made under the double disadvantage of illness and constant interruption: **Index.** the result is submitted with diffidence. Still it is right to say that the text has been read twice over for this purpose alone. Excessive familiarity, however, with the text made it extremely difficult for the writer to keep his mind from wandering; still, he hopes the harvest of omissions will be a scanty one. Of course, all the names indexed

¹ One unfortunate exception runs right through the volume. Wherever *ym* may be equated with the modern *am* it should in consistency be always separated from the word following it by *space 1*, as *ymdanat*, *not ymdanat*.

are not proper names. Again, there are numerous references to pages where the particular name is represented by a pronoun only,—a feature nearly always neglected in Indices. When a name occurs once or twice on a page, the line or lines are, as a rule, given as well as the page; but when a name occurs thrice or more, the page alone is given. But, it may be asked, why were not the lines numbered throughout the volume? Because the subscriptions did not justify the extra expense. As a substitute a parchment slip has been provided which, if the reader place its top number against the top line of a page, will enable him to find the required line instantly.

Cross references have been added in the hope that this Index to the Index will prove **Cross** of real service to the student, and enable **References.** him not only to find names and epithets mentioned indirectly, but assist him in his genealogical researches. Possibly I shall be told that I have confounded the persons, and printed in italics words which are not epithets, or vice versa. Nothing more likely: I was not born, like some Welsh scholars, full grown; and I hope to learn something from my critics¹.

Such then are the details of the principle which governed the work of editing the Text of the Mabi-

¹ I speak here in the first person, because Professor Rhys is only indirectly responsible for the Indices. I shall be extremely grateful for any corrections which readers may be good enough to point out to me: also for hints which may enable us to reproduce the next work after a better ideal.

nogion, &c. No doubt tastes will differ about the artistic merits or demerits of the combination of founts employed, as well as concerning the general effect produced; but respecting the trustworthiness of the reproduction it is confidently anticipated there will be no justification for two opinions. The Editors were mindful of their great responsibility in adding another edition of the Mabinogion to those already in existence, for the consequences of an inaccurate text are well-nigh endless; tastes are vitiated; the love of truthfulness and scientific exactness is weakened; scholars are misled, thus giving birth to a crop of baseless theories which, cat-like, have nine lives; while the way for the appearance of a better work is effectually barred for a generation or two. In the present case the Editors can say honestly they have respectively done everything in their power to make the reproduction final, for every proof-sheet was collated with the original manuscript at least three times,—collated backward as well as forward. They have aimed high, and have spared no effort to hit the mark, in the hope that generations to come need not abandon this enterprise of their predecessors, but may build their superstructure without fear for the foundations.

We are told by Mr. Froude that 'Among causes are included our own exertions, and each of us must do what he can, be it small or great . . . If we work on the right side, coral insects as we are, we may contribute something not wholly useless.' Still, single-

handed I should scarcely have dared to give effect to the idea which lay at the root of the scheme for the reproduction of Old Welsh Texts. But my hesitation vanished when Professor Rhŷs expressed his readiness to bear his full share of the labour of collation, for, '*then it was borne in on my mind . . . that I with co-operation and advice from such a quarter this book might edit, not through boldness of much learning, but because I saw and heard much error in many Welsh books, which unlearned men through their simplicity accounted for much wisdom*'¹.

I tender my special thanks to the Principal and Fellows of Jesus College, Oxford, for the cordial way in which they assented to my request for permission to transcribe the *Red Book of Hergest*, and for placing it in the Bodleian Library for my convenience; to the Bodley Librarian for enabling me to use the MS. in the best possible light, a matter of much importance; to Mr. Macray and Mr. Madan for their readiness at all times to help me in palæographical details. From the Controller of the Clarendon Press, Mr. Horace Hart, I have received all sorts of help, for which I thank

¹ *þa bearn me on mode, . . . þæt ic ðas boc of Ledenum gereorde to Engliscre spræce awende; na þurh gebylde mycelre lare, ac forþan þe ic geseah and gehyrde mycel gedwylde on manegum Englisum bocum, þe ungelærede men þurh heora bilewitnesse to micclum wisdome tealdon.* Ælfric.

him cordially, as well as for entering sympathetically into my plans; nor should I fail to record my sense of obligation to the Controller's Assistant, Mr. R. Wheeler, for the benefit of his unobtrusive advice. For the Device of the Texts, which represents the Red Dragon, the Triple Harp, and the Leek—the triadic emblems of the Kymry—I have to thank my wife, who received valuable suggestions from Mr. Madan.

It would be impossible to mention all the friends who have interested themselves actively to make the Series of Welsh Texts known among their immediate circle of acquaintances; but were it not for the exertions of Mr. David Lewis, Barrister-at-Law, Mr. Morfill, Professor Powell, Mr. Marchant Williams, and Mr. Llywarch Reynolds, the publication of this volume would have involved a serious pecuniary loss. To these gentlemen, then, and to others who have given similar aid, the Editors acknowledge their indebtedness and return their heartiest thanks. They desire, also, to express their gratitude to the subscribers for extending to the Welsh Texts scheme the encouragement of their support.

J. GWENOGVRYN EVANS.

OXFORD, *February 8, 1887.*

pþv þvt. **D**yrbedaf arglþro heb hi. **R**iamon
 uerth heueþ þen þvt i amrodi þilr. omþan
 þo þo þoþ. ac ny munnre i þeu ungr. a
 þynn oþ þvt þ. ac nyþ munnaf rþka.
 onyþ þ amgrþþ. ac þilþþoþ oþ aþþeþ oþ am
 þynn þoþeithum i. **R**oþi aduþ heb þntu þvll.
 þyna þv aþþeþ i þti. þe i aþþþiþ dækiþ arþoll akra
 grþ amozþþon þvt. mac þ aþeþiþþon. **J**e heb
 þieþu. oþ þynn aþynn þynn þv rodi þr
 arall gna oþ ann. **G**oþeþ þo gemyþi heb þ þe
 þll þo þvntaf. ac þnylþ þynnþþoþi gna þ
 oþ. **G**oþaf arglþro heb hi. **M**oyþn þþeþ þ
 þþe heueþo þi aþarþ þoþ gþled darþareþic þ
 þarþþeþ erþþþoþ oþþoþ. **B**ullathen þeb þntu a
 mænþeþ aþþoþ þþoþeþ þynn. **A**rglþro heb hi
 þr þnæþ aþþoþa gþþirak oþeþþit. ac þne
 ith þoþ i. **A**gþahann aþþæþþant. aþþeþþu
 aþþæþeþ eþ þarþ aþeþiþ aþþeþ. **Þ**a amozþn
 þynn aþeþ gantþunt þv þþeþ þv þvþþi þeþ
 oþeþ erþll vþroþeþ þntu. **G**onna treþlaþ þ
 þoyþn þvt þ amþeþ aþþæþþant. ac þngþeþ
 aþ ar þgannet marþþeþ. amþnet þngþeþ a
 þþeþ eueþo þen. ac eþ aþeþ þv þþeþ aþþæþen unþþeþ
 þrþeþ. **M**oyþn oþ aþþeþþeþoþ ac arþv maþ aþeþ

Pwyll, Prince of Dyved.

Plyma dechzeu mabinogi.
Pwyll penndeuc dyuet a oed yn arglôyd ar feith cantref dyuet. Athzeigylgweith ydoed yn arberth piflys idaó. A dyuot yn yuryt ac yny vedól uynet y hela. Sef kyfeir oe gyuoeth a vynnei y hela glynn cuch. Ac ef agychwynnwys y nos honno o arberth. Ac a doeth hyt ympenn llwyn diarwya. Ac yno y bu y nos honno. Athzannoeth yn Ieuentit ydyd kyuodi aozuc a dyuot ylynn cuch y ellóng y gón dan y coet. Achynu y gozn a dechzeu dygyuoŷ yz hela. Acherdet yn ol y cón ac ymgolli ae gedymdeithon. Ac ual y byd yn ymwarandaó a llaf yz erchwys. ef aglywei llaf erchwys arall. Ac nyt oedynt vn llaf. a hynny yn dyuot ynerbyn y erchwys ef. Ac ef awelei lannerch yny coet ouaes gwastat. Ac ual ydoed y erchwys ef yn ymgael ac ystlys y llannerch. ef awelei caró ovlaen yz erchwys arall. A pharth apherued y llannerch plyma yz erchwys a oed yny ol yn ymozdiewef ac ef. Ac yny vóŷ yz llaf. Ac yna edzych ohonaó ef ar lió yz erchwys heb hanbóyllaf edzych ar y caró. Ac oŷ awelei ef ohelgón ybyt. ny welfei cón un llíó ac óynt. Sef

Iiw oed arnunt. Glaerwynn Iathzeit. Ac eu clusteu yngochyon. Ac ual y Iathrei wynnet y cón y Iathzei cochet y clusteu. Ac ar hynny att y kón y doeth ef. A gyaru yz erchwys aladyfsei y caró ymeith. a Iithyaó y erchóys ehunan ar y caró. Ac ual y byd yn Iithyaó y cón. ef awelei varchaó yn dyuot yn ol yz erchwys y ar varch erchlas maó. * A chozn canu am y vynógyl. Agóisc ovæethyn Ióyttei ymdanaó yn wisf hela. Ar hynny y marchaó adoeth attaó ef. Adywedut ual hynn órthaó. A vnbenn heb ef mi aónn póy óyt ti. Ac nyfuarchaf i well ytti. Ie heb ef ac atuyd. y mae arnat oenryded ual nasdylyy. Dioer heb ef nyt teilygdaó^d vy anryded am hetteil y hynny. A vnbenn heb ynteu beth amgen. Y rofi aduó heb ynteu dy annwybot dyhun. ath anfyberwyt. Pa anfyberwyt unben aweleift ti arnafi. Dy weleis anfyberwyt vóy ar ór heb ef. no gyaru yz erchwys aladyfsei y karó ymeith. A Iithyaó dy erchwys dy hun arnaó. hynny heb ef anfyberwyt oed. Achynnyt ymdialóyf athi. y rofi aduó heb ef mi awnaf o agclot itt góerth can caró. Avnben heb ef ór góneuthum gam mi abrynaf dy gerényd. Padeló heb ynteu ypryny di. órth ual y bo dy enryded. ac ny óni póy óyt ti. Brenhin coronaócyfi ynywlat yd henwyf o honei. Arglóyd heb ynteu dyd da itt. a phawlat yd henóyt titheu o honei. Annóvyn heb ynteu. Araón vzenhin annóvyn óyfi. Arglóyd heb ynteu passuryf y kaffaf i dy gederennyd di. Ilyma yz wed ykeffy heb ynteu. Óóy yffyd gyuerbyn y gyuoeth amkyuoeth ynneu yn ryuelu arnaf yn

wasstat. **B**ef yŷ hŷnnŷ. Hafgan bŷnhein o annŷuyn.
 ac yŷ gŷaret gozmes hŷnnŷ y arnaf. a hynny a elly
 di ynhaŷd y keffy vygkerennyd. **M**inneu awnaf
 hynny heb ynteu ynllawen. amanac ditheu ymi
 pafuryf y gallŷyf hynny. Managaf heb ynteu. **I**lyna
 val y gelly. **M**i awnaf a thi gedymdeithas gadarn.
Bef ual ygŷnaf. mi ath rodaf di ymlle i yn annŷuyn.
 ac arodaf y wreic deckaf aweleift eiryŷet y gyŷcu y
 gyt athi beunoeth. am pŷyt ynheu amgoŷked arnat
 ti. hyt nabo gŷas yŷtauell naŷŷydyawŷ nadyŷ arall
 oc am kanlynnwys i eiryŷet a wypo na bo miui
 vych di. a hynny heb ef hyt ympenn y vlŷydyŷ
 oŷdyd auoŷy. ac an kynnadyl yna yny lle honn. **E**
 heb ynteu kyt bŷyfi yno hyt ympenn y vlŷydyŷ.
 pagyfuarŷyd avyd ymi o ymgael ar gŷŷ adywedy
 di. **B**lŷydyŷ heb ef yhenŷ ymae oet yrofi ac ef
 ar y ryt. a byd di ym rith i yno heb ef. ac un
 dyŷna*ŷt arodych di idaŷ ef. ny byd byŷ ef ohŷnnŷ.
 achyt archo ef ytti yŷ eil. nadyŷo yŷ aymbilio athi.
 Yŷ arodŷn i idaŷ ef hagen. kyŷtal achynt ydymladei
 a mi dzannoeth. **E** heb y pŷyll beth awnaf i ymkyu-
 oeth. **M**iawnaf heb yŷ araŷn nabo yth gyuoeth
 na gŷŷ nagŷzeic a wypo nabo tidi wyfi. amiui aaf
 yth le di. ynllawen heb y pŷyll amiui aaf ragof.
Dileŷteir uyd dyhynt ac ny ruffya dim ragot yny
 delych ymkyuoeth i. amiauydaf hebŷygyat arnat.
 ef aehebŷygyawŷd yny welas y **I**lys ar kyfuanned.
Ilyna heb ef y **I**lys arkyuoeth yth uedyant. a chyrch
 y **I**lys nyt oes yndi neb nyth adnapo. ac ŷŷth ual
 y gŷelych ygŷaffanaeth yndi yd adnabydy voes y

Ilys. kyꝛchu y Ilys aozuc ynteu **I**c ynyllys ef
 awelei hundyeu aneuadeu ac yftauelloed. ac adurn
 teckaf oꝛ awelfei neb o adeiladeu. ac yꝛnevad y
 kyrchwys ydiarchenu. ef adoeth mackóyeit agóeif-
 fon ieueinc ydiarchenu. Aphaóꝛ ual ydelynt kyuarch
 góell awneynt idaó. **D**eu uarchaóꝛ adoeth ydynnu
 y wisc hela y amdanaó. ac y wiscaó eurwisc obali
 ymdanaó. ar neuad agyweirywyt. Ilyna y góelei
 ef teulu a niuerod. ar niuer hardaf a chyweiryaf
 oꝛ awelfei neb yndyuot ymywn. ar urenhines y
 gyt ac óynt yn deckaf gózeic oꝛ awelfei neb. ac
 eurwisc ymdanei obali llathreit. **I**c ar hynny y
 ymolchi yd aethant. achyꝛchu y byꝛdeu aozugant.
 ac eifted awnaethant ual hynn. **Y** urenhines oꝛ
 neillparth idaó ef. ar iarll debygyei ef oꝛparth
 arall. adechꝛeu ymdidan awnaeth ef ar vꝛenhines.
Ic oꝛ awelfei eiryóet óꝛth ymdidan ahi. difemylaf
 gózeic a bonhedigeidaf y hannóyt ae hymdidan oed.
 Athꝛeulaó awnaethant bóyt allynn a cherdeu Achy-
 uedach. **O**ꝛ awelfei o holl lyfsoed y dayar. Ilyna y
 Ilys diwallaf o vóyt allynn. ac eur lest^ꝛ atheyꝛn-
 dlyffeu. Amfer adoeth udunt y uynet ygyscu. ac y
 gysgu ydaethant ef ar urenhines. Ygyt ac ydaeth-
 ant yꝛ góely ymchoelut y wyneb att yꝛ erchwyn
 aozuc ef. Ae gevyn attei hitheu. o hynny hyt tran-
 noeth. ny dywaóꝛ ef óꝛthi hi vngeir. **T**ꝛannoeth
 tirionóch ac ymdidan hegar auu y ryngtunt. **F**eth
 bynnac ogarueidꝛóyd avei y ryngtunt ydyd. ny bu
 un nos hyt ympenn y vlóydyn amgen noc auu * y
 nos gyntaf. **T**ꝛeulaó y vlóydyn awnaeth dꝛóy hela

acherdeu a chyfedach a charueidrôyd ac ymdidan
 achedymdeithon. hyt ynos ydoed oet y gyfranc.
 Ynoet y nos honno kyftal y doei y gof yz dyn
 eithaf ynyz hollgyuoeth yz oet. ac yntev adoeth
 yz oet agôyza y gyuoeth y gyt ac ef. ac ygyt ac
 ydoeth yz ryt. marchaoc agyuodes y vnyd. ac
 adywaot val hynn. a wyza heb ef ymwrandêch
 ynda y rông y deu vzenhin ymae yz oet hôn y
 ryngtunt. ahynny rông eudeu goif eildeu. a phop
 un ohonunt yffyd haôô ar ygilyd ahynny amdir.
 adayar. a fegur ydigaon pób o honaôch vot eithyz
 gadu y ryngtunt ôy eildeu. ac ar hynny y deu
 urenhin aneffayffant ygyt amperued y ryt. ac ym-
 gyuaruot. ac ar y goffot kyntaf y gôz a oed yn lle
 araon a offodes ar hafgan ymperued bogel ydaryan
 yny hyllt yn deu hanner ac yny tyz yz arueu. Ac
 yny vyd hafgan hyt y vzeich ae paladyz dros pedzein
 y varch yllaôz. ac agheuaôl dyzaot yndaô ynteu.
 a unben heb yz hafgan padylyet oed itti ar vy
 angeu i. nyt yttoedon i yn holi dim ytti. ny wydôn
 achaôs itt heuyt ym llad i. ac yz duô heb ef canys
 dechueueist vyllad. goffen. a vnbenn heb ynteu.
 ef aeill vot yn ediuar gennyf awneuthun itt. keis
 ath ladho ny ladaf i di. Yg gôyza kywir heb
 yz hafgan dygôch vi odyma. neut teruynedic agheu
 y mi. nyt oes anfaôd ymi ych kynnal chôi bellach.
 Yggôyza ynheu heb y gôz a oed yn lle araon
 kymerôch ych kyuarôyd agôybydôch pôy a dylly
 bot ynwyz ymi. arglôyd heb y gôyza paôb ae
 dylly. kanyt oes vzenhin arholl annôvyn namyn ti.

Ʒe heb ynteu adel ynwardaþc iaþn yþ y gymryt. Ac ar ny del ynvuud. kymheller o nerth cledyfeu. Ac ar hynny kymryt gþrogaeth y gþyþ a dechþeu goþefgyn ywlat. Ac erbynn hanner dyd dþannoeth ydoed yny vedyant y dþy deþyþnas. Ac ar hynny ef a gerdþys parth ae gynnadyl. Ac adoeth y lyn cuch. Aþhandoeth yno ydoed araþn vþenhin anþuyn yny erbyn. Naþen vu pob vn þrth y gilyd ohonunt. Ʒe heb yþ araþn duþ adalo itt dy gedymdeithaf mi ae kigleu. Ʒe heb ynteu pandelych dy hun yth wlat. ti awely awneuthum yrot ti. A wnaethoþt * heb ef yrofi. duw aetallo itt. Ʒna yrodes araþn y ffuryþ ae dþych ehun y þþyll penþeuc dyuet. ac y kymmerth ynteu y ffuryþ ehun aedþych. Ac y kerdaþd araþn racdaþ parth aelys y annþvyn. ac y bu digryþ gantaþ ymwelet ae niuer ac ae teulu. kanys gþelþei yþ yþtalym. Ʒynteu hagen ny wybuyþþynt y eiþþeu ef. ac ny bu newydach gantunt y dyuodyat no chynt. Y dyd hþnnþ a dþelwys trþy digriþþch allewenyþ. ac eiþted ac ymdidan ae wreic ac aewyþda. Aþhan vu amþerach kymryt hun no chyuedach y gyþcu ydaethant. Ʒwely agyþchwys y bþenhin ae wreic aeth attaþ. Ʒyntaf y gþnaeth ef ymdidan ae wreic. ac ymyrru ardigriþþch ferþaþl acharyat arnei. Aþhynny nyþgoþdyþynafþei hi yþ yþþlþyþdyn. Aþhynny a vedylþþys hi. Ʒi aduþ heb hi paamgen vedwl yþþyþ yndaþ ef heno noc ary uu yþ þlþyþdyn y heno. Amedylþaþ awnaeth ynþir. Aþgþedy y medþl hþnnþ dyhunaþ aþnaeth ef. Aþharabyþ adywaþt ef þrthi hi ar eil ar trydyþ. ac

atdeb nys kauas ef genthi hi yn hynny. Paachaos
 heb ynteu nadywedy di 6rthyfi. Dywedaf 6rthyt
 heb hi na dywedeis yf bl6ydyn ygymeint yny kyfry6
 le ah6nn. Paham heb ef. ys glut abeth ydymdi-
 danyffam ni. Meuyl im heb hi yz yf bl6ydyn y
 neithwyz oz pan elem yn yblic yndillat g6ely na
 digrif6ch nac ymdidan nac ymchoelyt ohonat dy
 wyneb attafi ynchwaethach auei v6y nohynn oz
 bu yrom ni. Ic yna y medyl6ys ef. Oia argl6yd
 du6 heb ef kadarn avng6z y gedymdeithas a diffleis
 a geueis i yngedymdeith. Ic yna y dywa6t ef 6rth
 y wreic. Argl6ydes heb ef na chabladi viui. Yrofi
 adu6 heb ynteu ny chyfgeif ynneu ygyt athitheu yz
 ys bl6ydyn y neithwyz. ac ny ozwedeis. Ic yna
 menegi y holl gyfaranc a wnaeth idi. Y du6 ydygaf
 vyngkyffes heb hitheu. gauael gadarn ageueift ar
 gedymdeith ynher6yd ymlad aphzouedigaeth ygozff
 achad6 kywirdeb 6rthyt titheu. Argl6ydes heb ef
 fef ar ymed6l h6nn6 ydoed6n ynheu. tradeweis
 6rthyt ti. di ryued oed hynny heb hitheu. Ynteu
 p6yfl pendeuic dyuet adoeth y gyuoeth ac ywlat.
 adechzeu amouyn ag6yza y wlat beth uaffei y
 argl6ydiaeth ef arnadunt h6y y vl6ydyn honno. y
 6rth ryuuafeei kynno hynny. Argl6yd heb 6y ny bu
 gyftal * dy wybot. ny buoft gyn hegaret g6as ditheu.
 ny bu gynha6ffet gennyt titheu treula6 dy da. ny
 buwell dy dofparth eiryoet noz ul6ydyn honn. y
 rofi adu6 heb ynteu ys ia6n abeth y6 ych6i diol6ch
 yz g6z auu ygyt ach6i. Allyma ygyfranc ual y bu
 ae datkanu oll ob6yfl udunt. Ic argl6yd heb 6y

diolŏch y duŏ kaffel ohonat y gedymdeithas honno. ar arglŏydiaeth agaŏffam ninheu. y vlŏydyn honno nys attygy y gennym otgŏnn. nac attygaf y rofy aduŏ heb ynteu bŏyll. ac o hynny allan dechŏeu kadarnhau kedymdeithas yryngtunt. ac anuon o bop un y gilyd meirch a milgŏn ahebogeu. aphob kyfryŏ dlŏs oŏ a debygei bop. vn digrifhau medŏl ygilyd ohonaŏ. **A**c oachaŏs y dŏigyant ef y vlŏydyn honno yn annŏuyn. agŏledychu ohonaŏ yno moŏ lŏydyannus adŏyn ydŏy deyrnas yn vn dyd dŏy y dewred ef ae vilŏyaeth ydiffygywys y enŏ ef ar pŏyll penndeuc dyuet. ac y gelwit pŏyll penn annŏuyn ohynny allan. a thŏeigylgŏeith ydoed yn arberth pŏflys idaŏ a gŏled darparedic idaŏ ac y niuerod maŏŏ owyŏ ygyt ac ef. **A**gŏedy y bŏyta kyntaf kyuodi y ozymdeith a oŏuc pŏyll. a chyŏchu penn goŏfed a oed uch laŏ y llys aelwit goŏfed arberth. Arglŏyd heb un oŏ llys kynnedyf yŏ oŏfed yŏ. padylyedaŏc bynnac aeifstedo arnei nat a odyno heb vn oŏ deupeth. ae kymriŏ ae archolleu. neu ynteu awelei ryuedaŏt. **D**yt oes arnaf i ovyn kael kymriŏ neu archolleu ymplith hynn o niuer. **R**yuedaŏt hagen da oed gennyf pei aŏgŏelŏn. mi aaf yŏ orfed yeifsted. **A**ifsted awnaeth ar yŏ oŏfed. ac ual y bydant yneifsted ŏynt awelynt gŏŏeic ar uarch canwelŏ maŏŏ aruchel. agŏifc eureit lathŏeit ymdanei yndyuot ar hyt y bŏiffoŏd agerdei oŏ oŏfed. **K**erdet araf gŏaŏtat oed gan ymarch ar uryt y neb ae gŏelei. **A**c yndyuot ynogyfuuch ar oŏfed. Hawyŏ heb y pŏyll aoes ohonaŏch chŏi aadnapo y uarchoges racco.

Mac oes arglôyd heb gynt. Aet vn heb ynteu nny herbyn. y wybot pŷy vo. Vn agyuodes ynvud. aphandoeth nny herbyn yzfford. neut athoed hi heibaŷ. ¶ hymlit awnaeth ual y gallei gyntaf o pedeftric. ¶ A pheĩ vwyhaf vei y vyzs ef. pellaf vydei hitheu y * ŷiŷaŷ ef. ¶ A phanwelas nathygyei idaŷ y hymlit. ymchoelut aozuc att pwyll adywedut ŷiŷaŷ. Arglôyd heb ef ny thyckya y pedeftryz nny byt y hymlit hi. ¶ Je heb ynteu pŷyll dos dos yz llys achymer y march kyntaf awelych a dos ragot nny hol. ¶ March agymerth ac racdaŷ ydaeth. Y maestir gŷafat agauas. ac ef adangoffes yz ysparduneu yz march. ¶ A pheĩ vŷyhaf y lladei ef y march. pellaf vydei hitheu y ŷiŷaŷ ef. ¶ Yz vn gerdet adechzeu-affeĩ hitheu ydoed arnaŷ. Y varch ef a ballwys. ¶ A phanwybuef ar y varch pallu y pedeftric. ymchoelut hyt y lle ydoed pŷyll awnaeth. arglôyd heb ef ny thyckya y neb ymlit yz unbennes racko. ¶ Dy wydŷn i varch gynt nny kyuoeth no hŷnn. ac ny thygyei ymi y hymlit hi. ¶ Je heb y pŷyll y mae yno ryŷ yftryz hut. aŷn parth ar llys. ¶ Yz llys y doethant. Athzeulaŷ ydyd hŷnnŷ awnaethant. ¶ Athzannoeth kyuodi y uynyd awnaethant athzeulaŷ hŷnnŷ ynyoed amfer mynet y vŷyta. ¶ Agŷedy y bŷyta kyntaf. ¶ Je heb ynteu bŷyll ni aŷn yz vn niuer ybuam doe y penn yz oŷfed. ¶ A thydi heb ef ŷiŷ vn oe uackŷyeit. dŷc gennyt y march kyntaf a wpych nny maes. ¶ Ahynny awnaeth y mackŷy. ¶ Yz oŷfed agyzchaffant ar march gantunt. ¶ Ac ual ybydynt yn eifŷted wynt awelynt y wreic ar yz un march. ar vn wiŷc ymdanei

yndyuot yz vnffoꝝd. Ilyma heb y pŷyll y uarchog-
 efdoe. Dyd baraŷt was heb ef y wybot pŷy yŷ
 hi. Arglŷyd heb ef mi awnaf hynny yn llawen. Ar
 hynny y uarchoges adoeth gyuerbyn ac ŷynt. Bef
 aozuc ymackŷy yna yfgygnu ar y march. Achynn
 daruot idaŷ ymgyweiryaw yn y gyfrŷy. neur ry adoed
 hi heibyaŷ. achynnŷll y ryngtunt. Amgen vꝝys gerdet
 nyt oed genthi hi noꝝ dyd gynt. Ynteu agymerth
 rygig y gan y uarch. ac ef adebygei yz arauet yker-
 dei y uarch. yz ymoꝝdiweddei ahi. Ahynny nythyg-
 yei idaŷ. Allŷng y uarch aozuc ŷith avŷyneu. nyt
 oed ef nes idi yna no chyn bei ar y gam. Aphei
 vŷyhaŷ y lladei ef y varch. pellaf vydei hitheu y
 ŷithaŷ ef. y cherdet hitheu nyt oed uŷy no chynt.
 Kany welas ef tygyaw idaŷ y hymlit. * ymchoelut
 awnaeth hyt ylle ydoed pŷyll. Arglŷyd heb ef nyt
 oes allu gan y march amgen noc aweleift ti. Ni
 aweleis heb ynteu ny thykya yneb y herlit hi.
 Ic yrofi aduŷ heb ef yd oed neges idi ŷith rei oꝝ
 maes hŷnn. peigattei ŷithpŷyll idi ydywedut. ani
 aŷnparth arllys. yz llys ydoethant athꝝeulaŷ ynos
 honno awnaethant dꝝy gerdeu achyuedach ual ybu
 lonyd gantunt. Athꝝannoeth divyꝝru ydyd awnaeth-
 ant yny oed amfer mynet y vŷyta. Aphandaruu
 udunt y bŷyt pŷyll adywaŷt. mae yz niuer y buam
 ni doe ac echdoe ym penn yz oꝝfed. Ilyma arglŷyd
 heb ŷynteu. aŷn heb ef yz oꝝfed y eifted. athitheu
 heb ef ŷith was y uarch. kyfrŷya vy march ynda
 adabꝝe ac ef yz ffoꝝd. adŷc vy yŷparduneu gennyt.
 ygŷas awnaeth hynny. Dyuot yz oꝝfed aozugant

y eisted. ny buant hayach o enkyt yno yny welynt y uarchoges yndyuoet yz vnfford. ac yn vn ansafod. ac yn vnvngerdet. **B**awas heb y pŷyll mi awelaf y uarchoges yndyuoet. moes vy march. **A**c nyt kynt yd yskynn ef ar y uarch. noc yd a hitheu hebdað ef. **T**ioi yny hol aozuc ef. agadel y uarch dzythyll llamfachus y gerdet. ac ef adebygei ar yz eil cam neu ar y trydyd y gozdiwedei. nyt oed nes hagen idi no chynt. y uarch agymhellað oꝛ kerdet móyhaf aoed gantað. **A**gŷelet awnaeth nathygyei idað y hymlit. Yna y dywat pŷyll. **A** voꝛwyn heb ef yz móyn y gŷ móyhaf agery arho vi. arhoaf ynllawen heb hi ac oed lleffach yz march pei affarchut yz meittyn. **B**euyll ac arhos aozuc y uoꝛwyn. **A**gŷaret y rann adyliei vot am y hŷyneb owifc y phenn. ac attal y golŷc arnað adechzeu ymdidan ac ef. **A**rglŷydes heb ef pandoy di aphagerdet yffyd arnat. kerdet ŷzth vy negesseu heb hi ada yŷ gennyf dy welet ti. graffað ŷzthyt y gennyfi heb ef. **A**c yna medylyað awnaeth bot yndiuŷyn ganthað pꝛyt awelfei eiryoet o voꝛwyn a gŷzeic yŷzth yphꝛyt hi. arglŷydes heb ef adywedy di ymi dim oth negesseu. **D**ywedaf y rof aduð heb hi. **P**ennaf neges uu ymi keifað dywelet ti. llyna heb y pŷyll yneges oꝛeu gennyfi dydyuoet ti idi. ac adywedy di ymi * pŷy ŷyt. **D**ywedaf arglŷyd heb hi. **R**iannon uerch heueyd hen ŷyf i amrodi y wr omhanvod ydydys. ac ny mynneis inheu un gŷ. **A** hynny oth gaꝛyat ti. ac nys mynnaftttwa. onyt ti am gŷzthyt. ac y wybot dy atdeb di am hynny ydeuthum i. **R**of i aduð heb ynteu bŷyll.

Ilyna vy ateb i ytti. peicaffon dewis ar holl wraged
 a mozynyon ybyt. mae ti adewiffon. **I**e heb hitheu.
 os hynny avynny kynn vy rodi y^o arall gona oet
 ami. **G**o^oeu y^o gennyfi heb y p^oyll bo kyntaf. ac
 yny lle ymynnych di gona y^o oet. **G**onaf argl^oyd
 heb hi. bl^oydyn y heno yn Ilys heueyd mi abaraf
 bot g^oled darparedic yn bara^ot erbynd dydyuot.
Inllawen heb ynteu a minheu avydaf yn y^o oet
 h^onn^o. **A**rgl^oyd heb hi tric yniach achoffa gywira^o
 dy edewit. ac ymeith ydaf i. ag^oahanu a wnaethant.
 achy^ochu a wnaeth ef parth aeteulu ae niuer. **P**a
 amouyn bynnac avei ganthunt by y^oith y uo^owyn
 y ch^oedleu ereill ytrossei ynteu. **O**dyna treula^o y
 vl^oydyn hyt y^o amfer a wnaethant. ac ymg^oeira^o ar
 yganuet marcha^oc. amynet yrygta^o a Ilys eueyd
 hen. ac ef adoeth y^o Ilys a llawen uuwyt ^oitha^o.
 adygyuo^oz allewenyd ac arl^ogy ma^oz a oed yny er-
 byn. **I**holl uaranned y Ilys ^oith y gygho^oz ef y treul^oyt.
Kyweiry^oa^o ynevad a wnaethp^oyt ac y^oz bo^odeu ydaeth-
 ant. **S**ef ual ydeistedyffant heueyd hen ar neilla^o
 p^oyll. Ariannon ^oz parth arall ida^o. **T**am hynny
 pa^ob ualybei yenryded. **B**eyta achyuedach ac ym-
 didan a wnaethant. ac ar dech^ozeu kyuedach g^oedy
 yb^oyt wynt awelynt yndyuo^ot y my^on. gwas g^oineu
 ma^oz tey^oneyd. a g^oisc o pali ymdana^o. **A**phandoeth
 y gynted y neuad. kyuarch g^oell aozuc yp^oyll ae
 gedymdeithon. **G**raffa^o du^o ^oithyt eneit heb y p^oyll
 ados y eisted. **D**ac af heb ef eirchat byf am neges
 awnaf. gona ynllawen heb y p^oyll. **A**rgl^oyd heb
 ef ^oithyt ti ymae vyneges i ac y erchi itt ydod^oyf.

Paarch bynnac aerchych di ymi hyt ygallóyf y gaffel itti y byd. Och heb y riannon paham yrody di atdeb uelly. neuf rodes uelly arglóydes yggóyd góyada heb y mackóy. Aneit heb ypóyll beth yó dy arch di. Twreic vóyaf agaraf ydwyt ynkyfscu heno genthi. Ac y herchi hi ararlóy ar darmerth yffyd yman y dodwyfi. Kynhewi aozuc póyll kanybu atdeb a rodaffei. Saó hyt y mynnych heb y riannon. ny * bu uufcrellach góy ar y fynnwyz e hun noc ry uuoft ti. Arglóydes heb ef ny wydón i póy oed ef. Ilyna y góy ymynnaffit uy rodi i idaó omhanuod heb hi. góy uab clut góy tozmynnaó kyuoethaó. Achanderw itt dywedut ygeir adywedeift dyzo vi idaó rac aglot itt. Arglóydes heb ef ny ón i paryó atdeb yó hónnó. ny allaf i arnaf adywedy di vyth. Dyzo di vi idaó ef heb hi ami awnaf nachaffo ef viui vyth. Pa ffuryf vyd hynny heb y póyll. mi a rodaf yth laó got vechan heb hi achadó honno ynda. Ac ef aeirch ywled ar arlóy ar darmerth. ac nyt oes yth uedyant ti hynny. a miui arodaf ywled yz niueroed ar teulu heb hi. a hónnó uyd dy atdeb am hynny. amdanaf ynneu heb hi mi awnaf oet ac ef vlóydyn y heno y gyfscu gennyf. ac ympenn y vlóydyn heb hi byd ditheu ar got honn gennyf ar dy ganuet marchaó yny berllan uchot. Aphan uo ef ar ganaó ydigrifvóch ae gyfedach. dyzet titheu dy hun y myón adillat reudus ymdanat ar got yth laó heb hi. ac nac arch dim namyn lloneit y got o vóyt. a minneu abaraf heb hi pei dottit yffyd yny feith cantref hynn o vwyt a llwynndi. na bo lláonach no

chynt. **A**gŵedy byzyer llawer yndi. ef aovyn itt a vyd llawndy got ti vyth. **D**ywet titheu na vyd o ny chyvyt dylvedaŵc trachyuoethaŵc a gŵafcu ae deutroet y bŵyt nny got. a dywedut digaŵn adodet yman. a minneu a baraf idaŵ ef vynet y feghi y bŵyt nny got. **A**phan el ef tro ditheu y got nny el ef dros y penn nny got. ac yna llad glŵm ar garreyeu y got. a bit cozn canu da amdy vynŵgyl. **A**phan uo ef ynrŵymeric nny got. dot titheu lef ar dy gozn. a bit hynny yn arwyd y rot athuarchogyon. **P**anglyw-hont llaf dy gozn difgynnent ŵynteu am benn y llys. **A**rglwyd heb y gŵaŵl madŵs oed ymi kaffel ateb am aercheis. **K**ymeint ac aercheift heb y pŵyll o: a uo ym medyant i ti ae keffy. **A**neit heb hitheu riannon am y wled ar dapar yffyd yma. hŵnnŵ arodeis i ywyz dyuet ar teulu ar niueroed yffyd yma. hŵnnŵ nyt adawafi y rodi y neb. blŵydyn y heno y byd gŵled darparedic nny llys honn y titheu eneit y gyfcu gennyf ynheu. **G**ŵaŵl agerdaŵd ryngthaŵ ae gyuoeth. **P**ŵyll ynteu adoeth y dyuet. ar vlŵydyn honno adzeulŵys paŵb o honunt hyt oet y wled oed yn llys eueyd *hen*. **G**ŵaŵl uab clut adoeth parth ar wled a oed dar*paredic idaŵ. a chyachu y llys awnaeth. a llawen uuŵyt ŵrthaŵ. **P**ŵyll ynteu penn annŵuyn a doeth yz berllan ar y ganuet march-aŵc ual y gozchymynnaŵfei riannon idaŵ. ar got gantaŵ. **G**ŵiscaŵ biatteu trymyon ymdanaŵ awnaeth pŵyll a lloppaneu maŵz am ytraet. **A**phan wybu y bot ar dechreu kyuedach wedy bŵyta. dyuot racdaŵ yz neuad. a gŵedy y dyuot y gynted y neuad. kyf-

uarch gŵell awnaeth y waŵl uab clut. ae gedymdeithon owyŷ agŵzaged. duŵ arodo da ytt heb y gŵaŵl agraessaŵ duŵ ŵzthyt. Arglŵyd heb ynteu duŵ adalo itt. negeffaŵl byf ŵzthyt. Graessaŵ ŵzth dy neges heb ef. ac os arch gyfuartal aerchy ymi ynllawen ti ae keffy. Kyfuartal arglŵyd heb ynteu nyt archaf onyt rac eisseu. Sef arch aarchaf lloneit y got uechan awelydi ovŵyt. Arch didzaha yŵ honno heb ef athi ae keffy yn llawen. Dygŵch vŵyt idaŵ heb ef. Riuedi maŵz o sŵydwyŷ agyuodassant y uynyd. adechzæu llenwi y got. Ac yz auyrit yndi ny bydei laŵnach no chynt. lloneit heb y gŵaŵlavyd llawŵn dy got ti vyth. Dauyd y rof a duŵ heb ynteu yz adotter yndi vyth. ony chyuyt dilyedaŵc tir adayar a chyuoeth afenghi ae deu troet ybŵyt yny got. adywedut digawŵn adodet yma. a geimat heb y riannon kyuoet y uynyd ar vyzŷ ŵzth waŵl uab clut. Kyuodaf yn llawen heb ef. achyuodi y uynyd aozuc adodi y deutroet yny got. Athzoi o bŵyll ygot yny vyd gŵaŵl dzos y benn yny got. ac yngyflym kaeu y got allad clŵm ar y carreyeu. adodi llaf ar y gozn. Ac ar hynny llyma y teulu ampenn y llyŷ. ac yna kymryt paŵp oz niuer adoeth ygyt agŵaŵl. aedodi yny garchar ehun. Abŵzŵ y bzatteu ar lloppaneu ar yspeil dideftyl y amdanaŵ aozuc pŵyll. Ac ual y delei bob un oeniuer ynteu y myŵn y traŵei dyznaŵt ar ygot. ac y gouynnei beth yffyd yman. Bzoch medynt ŵynteu. Sef kyfryŵ chŵare awneynt. taraŵ awnaei bop vn dyrnaŵt ar ygot. ae aedzoet ae athzoffaŵl. Ac uelly gŵare ar got a wnaethant. Paŵb

ualy delei a ovynnei pa chware a wneŵch chŵi uelly. **C**ŵare bꝛoch ygcot medynt wynteu. ac yna gyntaf y gŵarywyt bꝛoch ygcot. **A**rglŵyd heb ygŵz oꝛ got peigŵarandaŵut uiui nyt oed dihenyd arnaf vyllad ymyŵn cot. * Arglŵyd heb eveyd hen gŵiz a dyweit. **I**aŵn yŵ itt y warandaŵ. nyt dihenyd arnaŵ hynny. **I**e heb y pŵyll mi a wnaŵ dygyghoꝛ *di* amdanaŵ ef. **I**lyma dy gyghoꝛ di heb y riannon yna. yd ŵyt yn yllŵe y perthyn arnat llonydu eircheit a cherdoꝛyon. gat yno ef y rodi y baŵp dꝛoffot heb hi. a chymer geder-nit y ganthaŵ nabo amovyn nadial vyth amdanaŵ. adigaŵn yŵ hynny o goſp arnaŵ. **I**f ageiff hynny yn llawen heb y gŵz oꝛ got. a minneu ae kymeraf yn llawen heb y pŵyll gan gynghoꝛ eueyd a riannon. kynghoꝛ yŵ hynny y gennym ni heb ŵynt. **Y** gymryt a wnaŵ heb y pŵyll keif veichev dꝛoffot. **D**i a vydŵn dꝛoſtaŵ heb eueyd. yny vo ryd ywyz y vynet dꝛoſtaŵ. ac ar hynny ygollygŵyt ef oꝛ got ac yrydhawyt y oꝛeugŵyz. **C**ouyn weithon y waŵl veicheu heb eueyd. ni aatwaenŵn y neb a dylyer y kymryt y gantaŵ. **R**iuaŵ y meicheu awnaeth eueyd. llunnya dy hun heb y gŵaŵl dy amot. **D**igaŵn yŵ gennyfi heb y pŵyll ual y llunyaŵd riannon. **Y** meicheu aeth ar yr amot hŵnnŵ. **I**e arglŵyd heb y gŵaŵl bꝛiŵedic ŵyfi achymriŵ maŵz ageueis. ac enneint yſſyd reit ymi. ac ymeith yd af gandy gennyat ti. a mi aataŵaf wyꝛda dꝛoffof yma y ateb y baŵp oꝛ ath ovŵno di. **Y**n llawen heb y pŵyll. agŵna ditheu hynny. **C**ŵaŵl aeth parth ae gyuoeth. **Y** neuad ynteu agyweirŵyt y pŵyll ae niuer. ac y niuer y llŵys yam hynny. **I**c

yz bōrdeu ydaethant y eisted. ac ual yd eistedyffant vlōydyn oꝛ nos honno. yd eistedwys paḡb ynos honno. **B**ōyta achyuedach awnaethant. ac amfer adoeth y vynet y gyfcu. ac yz yftauell ydaeth pōyll ariannon. **A**thzeulaḡ ynos honno dꝛōy digrifōch a llongyḡch aḡnaethant. **A**thiannoeth ynieuencit ydyd. **A**rglōyd heb y riannon kyuot y uynyd. a dechzeu lonydu y kerdozyon. ac na omed neb hediḡ oꝛ a vynno da. **H**ynny awnaf i ynllaḡen heb y pōyll ahediḡ apheunyd tra barhao ywled honn. **A**f agyuodes pōyll y vynyd a pheri dodī goftec y erchi y hoḡl eircheit acherdozyon dangos. amenegi udunt y llongydit paḡb o honunt ḡith y uod ae vymphōy. **A** hynny aḡnaethpōyt. **Y**wled honno adzeulōyt. ac ny omedōyt neb trabarhaaḡd. **A**phan daruu y wled. arglōyd heb y pōyll ḡith * eueyd mī agychōynnaf gan dy genyat parth adyuet auoꝛy. **I**e heb eueyd duḡ arōydhao ragot. aḡna oet achyfnōt ydel riannon yth ol. **Y**rof i aduḡ heb ynteu bōyll ygyt y kerdōn o dyma. **A**e uelly y mynny dī arglōyd heb yz eueyd. velly y rof aduḡ heb y pōyll. Wynt a gerdaffant trannoeth parth adyuet. **A**llys arberth agyꝛchyffant. agōled darparedic a oed yno udunt. **D**ygyuoꝛ y wlat arkyuoeth adoeth attunt oꝛ ḡōyꝛ goꝛeu ar ḡōꝛaged goꝛeu. o hynny nyt etewis riannon neb heb rodi rod ennōaḡc idaḡ. **A**e ogae. **A**e ovodꝛōy. **A**e o vaen ḡerthuaḡ. **G**ōledychu y wlat awnaethant yn lloꝛydyannus y vlōydyn honno. ar eil. Ac yny dꝛyded vlōydyn y dechzeuis ḡōyꝛ y wlat dala trymuryt yndunt owelet ḡōꝛ kymeint agerynt ae harglōyd. ac eu bꝛaḡtuaeth

yndiethued. Æ dyuynnu attunt a ðnaethant. **Þ**ef lle y doethant y gyt. y bæsselev yn dyuet. Arglôyd heb ðynt ni a ðdam na bydy gyuoet ti arei owyꝛ y wlat honn. Æc ynnouyn ni yó na byd itt ettiued oꝛ wreic yffyd gyt athi. **Æ**c wrth hynny kymer wreic arall y bo ettiued itt ohonei. nyt byth heb ðynt yperhey di. achyt kerychdi vot velly nys diodêðon y gennynt. **Æ**e heb y pýll nyt hir ettwa ydym y gyt. a llaber damêin a digawon bot. **O**etóch a mi hynn hyt ympenn y vlôydyn. **Æ** blôydyn yꝛ amfer hõnn ni a wnaon yꝛ oet y dyuot y gyt. ac ðath ych kynghoꝛ ybydaf. Yꝛ oet a wnaethant. Kynn penn cõbyl oꝛ oet mab a anet idaó ef. Æc yn arberth y ganet. **Æ**r nos y ganet y ducpóyt góraged ywylat y mab aeuam. **Þ**ef a wnaeth y góraged kyfcu a mam y mab riannon. **Þ**ef riuedi o wraged a ducpóyt yꝛ ystauell chwech wraged. **O**ylat a wnaethant ðynteu dalym oꝛ nos. Ac yn hýny eiffoes kynn hanner nos kyfcu a ðnaeth paðp o honunt. a thu arpylgein deffroi. a phandeffroaffant edrych a oꝛugant y lle ydodyffynt y mab. **Æ**c nyt oed dim ohonaó yno. **O**ch heb yꝛ un oꝛ góraged neur golles y mab. **Æ**e heb arall bychan adial oed an llõski ni. neu andihenydyaó am y mab. a oes heb vn oꝛ góraged kyghoꝛ oꝛbyt am hynn. **O**es heb arall mi a on gyghoꝛ da. **Þ**eth yó hynny heb ðy. **O**ellast yffyd yman heb hi achynaon genthi. lladon rei oꝛ kynaon ac iron y hýneb hitheu riannon argwaet. ae dõylaó. a byron yꝛ esgyꝛn ger y bionn. a thaerõn * arnei ehun diuetha y mab. Æc ny byd antaered ni an whech ðathi hi ehunan. **Æ**c ar y

kyghoz hōnnō y trigyassant. **P**arth ar dyd riannon adeffroes ac adywaōt. awraged heb hi mae ymab. **A**rglōydes heb ōy na ouyndi yni ymab. nyt oes ohonam ni namyn cleisseu adyānodeu yn ymdaraō athi adiamheu yō gennym na welsam eiryōet vilōzyaeth yn vn wreic kymeint ac ynot ti. ac ny thygyaōd yni ymdaraō athi. neur diffetheeist dy hun dy uab. ac na haōl ef ynni. **A** dzuein heb y riannon yz yz arglōyd duō awyz pobpeth. na yrrōch geu arnafi. **D**uō awyz pob peth awyz bot yneu hynny. **A**c os ovynn yffyd arnaōch chōi. ymkyffeff y duō mi ach differaf. **D**ioer heb ōy ny adōn ni dāōc arnam ny hunein yz dyn yny byt. **A** dzuein heb hitheu ny cheffōch un dāōc yz dywedut y wirioned. **T**z adywettei hi yndec ac yn dzuān ny chaffei namyn yz un attegān y gōzaged. **P**ōyll penn annōuyn ar hynny agyuodes ar teulu ar niueroed. **A** chelu y damwein hōnnō ny allwyt. **T**z wlat ydaeth y chwedyl aphaōb oz gōyza ae kigleu. **A**r gōyza adoethant ygyt y wneuthur kennadeu att bōyll. y erchi idaō yfgar ae wreic am gyflafan moz anwedus ac awnathoed. **S**ef atteg arodes pōyll. nyt oed achāōs gantunt hōy y erchi ymi yfcar am gōzeic. namyn am nabydei blant idi. **P**lant aōn i y uot idi hi. ac nyt yfscaraf a hi. **O**z gōnaeth hitheu gam kymeret y phenyt amdanaō. **H**itheu riannon adyuynnōys attei athzaōon adoethon. **A** gōedy bot yndegach genthi kymryt yphenyt noc ymdaeru ar gōzaged. y phenyt agymerth. **S**ef penyt adodet arnei bot yny llys honno yn arberth hyt ympenn y feith mlyned. ac yfgynduaen

a oed odieithyā ypoꝛth. eisted ohonei geyā llaw hōnnō beunyd. a dywedut y baōp oꝛ a delei oꝛ adebyckeī naf *gōypei* y gyfranc honno oll. ac oꝛ a attei idi y dōyn. kynnic y westei. a phellennic *y dōyn ar* y cheuyn yāllys. Adamōein ygadei yāvn y dōyn. **A**c uelly treulaō talym oꝛ vlōydyn a wnaeth. Ac yn yā amfer hōnnō yd oed yn arglōyd ar went is coet teirnyon tōryf vliant. Ar gōā gozeu * yny byt oed. ac yny ty yd oed cassfec. ac nyt oed yny teyrnas na march. na chaffec degach no hi. A phob nos calan mei y moei. ac ny wybydei neb ungeir y ōth yhebaōl. **S**ef a wnaeth teirnon ymdidan noffweith ae wreic. **H**a wreic heb ef llibin yd ym bop blōydyn yncadō eppil yn kassfec heb gaffel yāvn o honunt. **B**eth a ellir ōth hynny heb hi. **D**ial duō arnaf heb ef nos galanmei yō heno ony wybydaf i padileith yffyd yn dōyn yā ebolyon. Peri dodī y gassfec y myōn ty a wnaeth. Agōiscaō arueu ymdanaō aozuc ynteu. adechzeu gōylat y nos. ac ual ybyd dechzeu nos. moi y gassfec ar ebaōl maōā telediō. ac yn feuyll yny lle. **S**ef a wnaeth teirno kyuodi ac edrych ar pꝛaffter yā ebaōl. **A**c ualybyd uelly. ef aglywei tōryf maōā. ac yn ol ytōryf llȳma grauanc trōy ffenestyā aryty. ac yn ymauael arebaōl geir y vōng. **S**ef a wnaeth ynteu teirnon tynnu cledyf. Atharaō y vzeich o not yā elin ymeith. **A**c yny vyd hynny oꝛ ureich ar ebaōl gantaō ef y myōn. ac ar hynny tōryf a disgyā agigleu ygyt. Agōāi y dōs aozuc ef adōyn ruthur yn ol y tōryf. ny welei ef y tōryf rac tywylllet y nos. ruthur a duc yny ol ae ymlit. a dyuot

cof idaó adaó ydíos ynagozet. Ac ymchoelut a wnaeth. Ac óith y díos llyma vab bychan yny gozn góedy troi llyenn opali yny gylch. **F**ymryt y mab awnaeth attaó alllyma y mab yngryf ynyz oet oed arnaó. **D**odi caeat ar y díos awnaeth a chyzychu yz yftauell yd oed ywreic yndi. **A**rglóydes heb ef ae kyfscu ydóyt ti. **D**ac ef arglóyd heb hi. mi agyfceis a phandoethoft ti y myón mi a deffroeis. **Y**mae yma vab itt heb ef os mynny yz hónn ny bu itt eiryoet. **A**rglóyd heb hi pagyfranc uu hynny. llyma oll heb y teirnon amenegi y dadyl oll. **T**e arglóyd heb hi paryó wisc yffyd am ymab. llyenn obali heb ynteu. mab ydynyon móyn yó heb hi. **A**rglóyd heb hi digrifóch adidanóch oed gennyfi bei mynnvt ti. mi adygón wraged yn vn ami. ac adywedón vymot yn veichaó. **M**iui aduunaf athi yn llawen heb ef amhynny. Ac uelly y gónaethpóyt. **P**eri awnaethant bedydaó y mab oí bedyd awneit yna. **B**ef enó adodet arnaó gózi * wallt eury. **T**z hynn aoed ar y benn owallt kynuelynet oed ar eur. **M**eithzyn y mab awnaethpóyt yny llyys yny oed vlóyd. **A**chynn y vlóyd yd oed ynkerdet yn gryf. **A** bzeifcach oed no mab teirblóyd avei vaóz y dóf ae ueint. **A**r eil vlóydyn y magóyt ymab. **A**chynureifget oed amab chweblóyd. **A**chyn penn y pedwyzed vlóydyn yd oed ynymopzau agóeiffon y meirch am yadu oe dóyn yz dófyz. **A**rglóyd heb ywreic óith teirnon mae yz ebaól a differeifst di ynos ykeueifst ymab. mi ae gozchymmynneis y weiffon y meirch heb ef. Ac a ercheis fynnyaó óithaó. **P**onyt oed da itti arglóyd heb

hi peri y hywedu ae rodi yz mab. kanys ynos y keueist y mab y ganet yz ebaol ac y differeist. **D**yt af i ynerbyn hynny heb y teirnon. mi aadaf itti y rodi idaó. Arglóyd heb hi duó adalho it minneu ae rodaf idaó. **Y**na y rodet y march yz mab. ac ydeuth hi att y góastrodyon ac att weiffon y meirch y ozchymun fynnyeit ar y march. ae uot yn hywed erbyn pan elei y mab y uarchogaeth achwedyl ózthaó. **Y**myfc hynny óynt aglyófont chóedyldyaeth y ózth riannó ac am y phoen. **S**ef awnaeth teirnon tózyf uliant o achas y douot agawfsei ymwrandaó am y chwedyl ac ymouyn ynlut amdanaó. yny gígley gan laóer o luoffogróyd oz adelei yz Ilys mynychu kóynaó truanet damwein riannon ae phoen. **S**ef aónaeth teirnon ynteu medylyaó am hynny. ac edzych ar ymab yn graff. a chael yn y uedól yn heróyd góeledigaeth na rywelfei eiryóet mab athat kyndebycket armab y póyll penn annón. Ansaó d póyll hyfpys oed gantaó. Kanys góz uaffei idaó kyn no hynny. **A**c ynol hynny goueileint adelis yndaó. o gamhet idaó attal y mab gantaó ac ef yngóybot y vot yn vab y óz arall. **A**phan gauaf gyntaf o ysgauálch ar ywreic. ef a uenegis idi hi nat oed iaón udunt hóy attal ymab gantunt agadu poen kymeint ac aoed ar wreicda kyftal ariannon oz achas hónnó. ar mab yn vab y póyll pennannón. a hitheu wreic teirnon agyt-fynnyóys ar anuon ymab y póyll. a thzi pheth arglóyd heb hi agaffón ni o hynny. **D**iolóch ac alw*iffen o ellóng riannon oz poen y mae yndaó. a diolóch gan póyll am ueithryn ymab ae eturyt idaó. ar trydyd

peth os gŵ mŵynvyd ymab. mab maeth ynni vyd agozeu aallo vyth awna ynni. ac ar y kynghoz hŵnnŵ y trigyaffant. **A**c ny bu hŵy gantunt no thzannoeth ymgyŵeiryaŵ aozuc teirnon ar y dzydyd marchaŵc. ar mab yn pedwyzyd gyt ac ŵynt ar y march arodassei deirnon idaŵ. **A**cherdet parth ac arberth awnaethant. ac nybu hir y buant yny doethant y arberth. Pan doethant parth ar **I**lys ŵynt awelynt riannon yn eisted yn ymyl yz yŵgynuaen. **P**an doethant ar ogyfuch a hi. **A** vnben heb hi nac eŵch bellach hynny mi adygaf bop un o honaŵch hyt y **I**lys. **A** hynny yŵ vympenyt amlad ohonaf vy hun vy mab. ae diuetha. **A** wreicda heb y teirnon ny thebygafi y vn ohynn vynet ar dy geuyndi. **A**et ae mynno heb y mab nyt afi. **D**ioer eneit heb y teirnon nyt aŵn ninheu. **T** **I**lys agyzchaffant. a diruaŵa leŵenyd a uu yny herbyn. ac yn dechzeu treulaŵ gŵled yd oedit yn y **I**lys. ynteu pŵyll oed yndyuoŵ o gylchaŵ dyuet. yz neuad ydaethant ac y ymolchi. **A** **I**laŵen vu pŵyll ŵyth teirnon. ac y eisted yd aethant. **S**ef ual yd eiftedyffant. **T**eirnon y rŵng pŵyll arianon. **A**deu gedymdeith teirnon uch laŵ pŵyll ar mab y ryngtunt. **G**ŵedy daruoŵ bŵyta ar dechzeu kyuedach ymdidan aŵnaethant. **S**ef ymdidan uu gan teirnon. menegi y holl gyfranc am y gaffec ac am y mab. ac megys y buassei y mab ar y hardelŵ hŵy teirnon ae wreic ac y magyffynt. ac weldy yna dy uab arglŵydes heb yteirnon. **A**phŵybynnac ady-wat geu arnat cam awnaeth. **A** minneu pan gigleu ygouut a oed arnat. trŵm uu gennyf adoluryaŵ

aóneuthum. **A**c ny thebygaf oꝛ niuer hónn oꝛl neb nyt adnappo vot ymab yn uab y póyꝛl heb y teirnon. **D**yt oes neb heb y paóþ ny bo diheu gantaó hynny. **T**rofi aduó heb y riannon oed escoꝛ vym pꝛyder ymi pei góir hynny. Arglóydes heb y pendaran dyuet da ydennóeifst dy uab. Pꝛyderi. **A**gozeu y góeda arnaó pꝛyderi uab póyꝛl penn annón. **A**dꝛychóch heb yriannon nabo gozeu y góedo arnaó y enó ehun. mae yz enó heb y penndaran dyuet. gózi wallt euryn adodyf-fom ni arnaó ef. **P**ꝛyderi heb y penndaran uyd y enó ef. **T**áónhaf yó hónnó * heb y póyꝛl. kymryt enó ymab y ózth ygeir adywaóþt yuam pan gauas lláóen chwedyl y ózthaó. **A**c ar hynny y trigywyt. **T**eirnon heb y póyꝛl duó adalo it ueithryn ymab hónn hyt yz aózi honn. **A**iaón yó idaó ynteu oꝛ byd gózi móyn y dalu itti. Arglóyð heb y teirnon y wreic ae magóys ef nyt oes yny byt dyn vóy y galar no hi yny ol. **T**áón yó idaó coffau ymi ac yz wreic honno awnaethom yzdaó. **T**rof i aduó heb y póyꝛl tra barhawyfi mi ath gynhalyaf athi ath gyuoeth. tra allóyf kynnal y meu vy hun. **O**s ynteu a vyd iaónach yó idaó dy gynnal noc ymi. **A**c os kyghoꝛ gennyt ti hynny a chan hynn owyꝛda. canys megeifst ti evo hyt yz aózi honn. ni ae rodón aruaeth att benndarā dyuet ohynn allan. **A**bydóch gedymdeithon chwitheu athatmaetheu idaó. **K**yngoꝛ iaón heb y paóþ yó hónnó. **A**c yna y rodet y mab y penndaran dyuet ac ydymyrróys góyꝛda y wlat ygýt ac ef. **A**c y ky-chwynnóy teirnon toꝛyf vliant ae gedymdeithon y ryngtaó ae wlat ac ae gyuoeth gan garyat allew-

edynyd. Ac nyt aeth heb gynnig idaó y tlyffeu teccaf ar meirch gozeu ar cón hoffaf. ac ny mynnwys ef dim. ¶ No y trigyaffant gynteu ar eukyuoeth. ac y magóyt pryderi uab pýll penn annón yn amgeledus ual ydoed dylzet yny oed delediwaf gúas atheckaf achóplaf o bop camp da oc a oed yny deyrnas. ¶ Velly y treulassant blóydyn ablóydyned yny doeth teruyn ar hoedyl pýll penn annón ac y bu uaró. Ac y góledychóys ynteu pryderi seith cantref *dyuet* yn llódyannus garedic gan y gyuoeth *a chan páob* yny gylch. Ac ynol hynny y kŷnydóys *trichantref* ystrat tywi. Aphedwar cantref *keredigyaón*. Ac y gelóir y rei hynny seith gantref *seiffyllóch*. ¶ Ac ar y kynnyd hónnó y bu ef pryderi uab pýll penn annón yny doeth yny vzyt wreicka. ¶ Sef gózeic a vynaó d kicua verch wynn gohoyó uab gloyó wallt lydan. uab casnar wledic odylyedogyon yz ynys honn. ¶ Ac uelly y teruyna y geing honn o: mabyn-nogyon.

Branwen, daughter of Llyr.

Uyma yz eil geinc o2 mabinogi.
BAndigeityran vab llyr a oed v2enhin corona6c ar
yz ynys honn. ac ardercha6c *ogorion lundein.*
Aphrynha6ng6eith yd oed yn hardlech yn ardud6y
yn llys ida6. ac yn eisted yd*oedynt ar garrec hardlech
uch penn y weilgi. a mana6ydan uab llyr y v2a6t ygyt
ac ef. a deu v2oder un uam ac ef. niffyen ac efniffyen.
ag6yza yam hynny ual y g6edei ygkylch b2enhin.
Y deu uroder vn uam ac ef meibon oedynt y eurof-
s6yd oe uam ynteu penardim uerch ueli uabmynogan.
Ar neill o2 g6eiffon hynny g6as da oed. ef a barei
dangneued y r6ng ydeulu pan vydynt lida6ckaf.
sef oed h6nn6 niffyen. ¶ **I**llall abarei ymlad r6ng
ydeu uroder pan uei u6yhaf ydymgerynt. ac ual yd
oedynt yn eisted uelly 6ynt awelynt teir ll6ng ar dec
yndyuot o deheu iwerdon. ac ynkyzchu parth ac
attunt. a cherdet rugyl ebz6yd gantunt. ¶ **G**6ynt yn
eu hol ac yn eunessau yneb6yd attunt. Mi awelaf
longeu racco heb y b2enhin ac yn dyuot yneb6yd
parth ar tir. ac erch6ch y wyz y llys wisca6 ymdan-
unt. a mynet y edzych paued6l y6 yz eidunt. ¶ **G**6yza

awiscóys ymdanunt. ac aneffayffant attunt y waeret. gúedy gúelet yllongeu o agos diheu oed gantunt nawelfynt llongeu gyweiryach y hanfaóð noc óynt. ðrwydon tec gúedus. o bali aoed arnunt. **I**c ar hynny nachaf un oꝛ llongeu yn raculaenu rac y rei ereill. ac y gúelynt dyꝛchauael taryan yn vch no bꝛíð y llong. a sꝛch ydaryan y uynyd yn aróyd tangneued. ac y neffawys y gúyꝛ attunt ual yd ymglyw-ynt ymdidan. **B**ꝛíð badeu allan a wnaethant óynteu aneffav parth ar tir. achyfarch gúell yꝛ bꝛenhin. **Y** bꝛenhin ae clywei wynteu oꝛ lle yd oed ar garrec uchel uch eu penn. **D**uó arodho da yóch heb ef a graessaó óꝛthyóch. **F**ieu y niuer llongeu hynn. a phóy yffyd bennaf arnunt óy. arglóyd heb óynt ymae yma matholóch bꝛenhin **I**werdon. ac ef bieu y llongeu. **B**eth heb y bꝛenhin a uynnei ef. a vynn ef. dyuot yꝛ tir. **D**a vynn arglóyd heb óynt negeffaól yó óꝛthyt tí onyt y neges ageiff. **P**y ryó neges yó yꝛ eidaó ef heb y bꝛenhin. Mynnu ymgyfathꝛachú athydi arglóyd heb óynt. v erchi bꝛanwen uerch lyꝛ y doeth ef. **I**c os da gennyt tí ef auynn ym-róymaó ynys y kedyꝛn ac iwerdon ygyt ual y bydynt gadarnach. **I**e heb ynteu doet yꝛ tir. a chynghoꝛ agymerón ninheu amhynny. **Y**ꝛ ateb hónnó aaeth attaó ef. **M**inneu a af yn * llawen heb ef. **M**f a doeth yꝛ tir. a llawen uuóyt óꝛthaó. a dygyuoꝛ maóꝛ a vu yny llus ynós hóno y róng y niueroed ef aniueroed y llus. Yny lle dꝛannoeth kymryt kyngoꝛ. **B**ef agahat yny kynghoꝛ hónnó rodi bꝛanwen y uatholóch. a honno oed dꝛyded pꝛif rieni yn yꝛ ynys hoñ. teckaf

moŷyn yny byt oed. A gŷneuthur oet yn aberffraŷ ygyŷcu genthi. Ac odyuo ygychŷynnu. Ac ykychŷynnaŷŷant yniuerod hynny parth ac ac aberffraŷ. Matholŷch ae niuerod ynyllongeu. vendigeituran ae niuerod ynteu ar tir yny doethant hyt yn aberffraŷ. Yn aberffraŷ dechŷeu ywled ac eifŷted. Bef ual ydeifŷtedaŷŷant. bŷenhin ynys y kedyŷn. A manaŷydan uab Ilyŷ oŷ neillparth. A matholŷch oŷparth arall. A bŷannwen uerch lyŷ gyt ac ynteu. Hyt ymyŷn ty ydoedynt namyn ymyŷn palŷeu. nyt eyngaffeŷ vendigeituran eiryoet myŷn ty. Ar gyuedach adechŷeuaŷŷant. Dilŷt ygyuedach aŷnaethant. Ac ymdidan. Aphanwellaŷŷant bot ynwell udunt kymrut hun no dilŷt kyuedach ygyŷcu ydaethant. Ar nos honno y kyŷcŷyŷ matholŷch abŷannŷen ygyt. Athŷannoeth kyuodi aozugant paŷb oniuer yllŷyŷ. Arŷŷydwŷyŷ adechŷeuaŷŷant ymaruar am rannŷat y meirch ar gŷeiffon. Ac eu rannu aŷnaethant ympob kyueir hyt ymoŷ. Ac ar hynny dydgŷeith nachaf eŷnyŷŷyn gŷŷ an hagneueduŷ adywedaffam ni uchoŷ yndywannu y letty meirch matholŷch. A goŷyn a ŷnaeth pioed y meirch. Meirch matholŷch bŷenhin iwerdŷ yŷ yrei hynn heb ŷy. Beth awnant hŷy yma heb eŷ. Yma ymae bŷenhin iwerdon. Ac yŷ gyŷcŷyŷ gan vŷannwen dy whaer. ae ueirch yŷ y rei hynn. Ae uellaŷ y gŷnaethant ŷy am voŷyn kyŷtal a honno. Ac ynchŷaer y minneu. y rodi heb vygkennŷat i. ny eŷŷynt ŷy tremic vŷy arnaf i no hŷnnŷ heb eŷ. Ac yn hynny gŷan y dan ymeirch. athoŷri y gŷeŷŷeu ŷŷth y danned udunt ar cluŷteu ŷŷth ypen-

neu. Ar raón 62th y keuyn. ar ny chaei graf ar yz amranneu. y lladei 62th yz ascóin. a góneuthur an furyf ar y meirch uelly. Hyt nat oed rym a ellit armeirch. **Y** chóedyl adoeth att uatholóch. Sef ual ydoeth. dywedut anffuruaó y veirch ac eullygru hyt nat oed un móynant * a ellit o honunt. **I**e arglóyd heb yz vn dy waratwydaó a ónaethpóyt. a hynny auynnir y wneuthur ytti. **D**ioer eres yó gennyf os vyggóaradwydaó a vynnint. rodi mozóyn gystal kyurud kyn annóylet gan y chenedyl ac a rodyssant ym. Arglóyd heb un arall ti awely dangos mae ef. **I**c nyt oes itt awnelych namyn kyzychu dy longeu. Ac ar hynny arouun ylongeu a wnaeth ef. **Y** chóedyl adoeth at vendigeituran bot matholóch ynadaó yllys heb ovyn kenyat. a chennadeu aaeth youyn idaó paham oed hynny. **S**ef kennadeu aaeth. **I**dic uab anaraó. ac eueyd hir y góyz hynny ae gozdiwedaó ac a ovynnassant idaó pa darpar oed yz eidaó. a pha achas yd oed yn mynet ymeith. **D**ioer heb ynteu pei yfgóypón ny doón yma. **S**óbyl waratóyd ageueis. ac nyduc neb kyich waeth noc a dugum i yma. **A**ryuedaót rygynneryó ami. **B**eth yó hynny heb óynt. **R**odi bzannwen uerch lyz ym yn tryded paif rieni yz ynys honn. **I**c yn uerch y vzenhin ynys ykedyzn achyscu genthi. **A**góedy hynny vyggóaradóydaw. **A**ryued oed gennyf nat kynn rodi mozóyn gystal ahonno ym y góneit y góaratwyd a ónelit ym. **D**ioer arglóyd nyt ouod y neb a vedei yllys heb óynt na neb oe gyghoz ygónaethpóyt y góaratwyd hónnó ytti. a chyt bo góaratwyd gennyt ti hynny. móy yó gan

uendigeituran. no chennyt ti y tremic hōnnō ar gōare. **I**e heb ef mi atebygaf. ac eiffoes ny eill ef vy niwaratwydaō i ohynny. **T** gōyā hynny aymchoelassant ar ateb hwnnō parth ar lle yd oed vendigeituran. Amenegi idaō yā ateb arodassei uatholōch. **I**e heb ynteu nyt oes ymwaret oe vynet ef ynanygneuedus ac nys gadōn. **I**e arglōyd heb ōy anuon ettwa gennadeu ynyol. Anuonaf heb ef. kyuodōch vanaōydan uab Ilyā. ac eueyd hir. ac unic gleō yfōydyd. ac eōch yny ol heb ef a menegōch idaō. ef ageiff march iach ambop un oā alygrōyt. **I**c ygyt ahynny ef ageiff ynwynabwarth idaō Iatheu aryant auo kyvāef achyhyt ac ef ehun. **A** chlaōā eur kyflet ae wyneb. **I** menegōch idaō py ryō ōā a wnaeth hōny. **A** phanyō om anuod inneu y gōnaethpōyt hynny. ac ymae bāōt un uam ami a wnaeth hynny.* **I**c nat haōd gennyf ynheu nae lad ef nae diuetha. **A** doet yymwelet ami heb ef. **A** mi awnaf y dangneued aryllun y mynno ehun. **Y** kennadeu aaethant ar ol matholōch. ac auanagassant idaō yā ymadāōd hōnnō yngaredic. ac ef ae gōarandewis. **A** wyā heb ef ni agymerōn gynghoā. **I**f aaeth ynygynghoā. fef kynghoā auedylyassant. **O**s gōāthot hynny awnelynt bot yndebygach gantunt kael kewilid auei vōy. no chael iaōn avei gymeint. **A** diskynnu awnaeth ar gymryt hynny. ac yā Ilys ydoethant yndangneuedus. **I**chōeiryaō y pebylleu arpalleu awnaethant udunt. ar ureint kyweirdeb neuad amynet y vōyta. ac ual y dechāeuaffynt eisted ardechāeu y wled yd eistedaffant yna. **A** dechāeu ymdidan aōnaeth matholōch

a bendigeituran. Ac nachaf yn ardiaoc gan vendigeituran yn ymdidan ac yndrist. am y ōarth agaei gan vatholoch ae lewenyd yn waftat kynno hynny. **I**medylyaoc aozuc bot ynathrist gan yz unben vychanet agafſſei o iaon am ygam. A oc heb y bendigeituran nyt 6yt gyftal ymdidanoc heno ac un nos. Ac os yz bychenet gennyt ti dyiaon. ti agey ychwanegu *it 6yth* dyvynnu dyhun. ac auozy talu dy ueirch itt. arglodyd heb ef duoc adalo itt. mi adelediwaf dy iaon heuyt it heb y bendigeituran. **M**i arodaf it peir. Achynnedyf ypeir yoc. ygoc alader hedioc it. v voc nny peir. ac erbyn auozy y vot yngyftal ac y bu ozeu. eithy nabyd llyueryd gantaoc. Adioloch a wnaeth ynteu hynny. a diruoc lewenyd agymerth yndaoc ozachaoc hōnnoc. **I**thiannoeth ytaloyt y ueirch idaoc tra barhaocd meirch dof. Ac odynd y kyrych-oyt ac ef kymoc arall ac y taloyt ebolyon idaoc. nny uu gōbyl idaoc ydal. Ac 6yth hynny ydodet ar y kymoc hōnnoc o hynny allan tal ebolyon. ar eil nos eifted ygyt aōnaethant. arglodyd heb ymatholoch pandoeth ytti ypeir arodeift ymi. **M**f adoeth ym heb ef ygan oc auu yth wlat ti. Ac ny ōnn nabo yno ykaffo. **P**oy oed hōnnoc heb ef. **H**affar **H**aefgyfneocit heb ef. A hōnnoc adoeth yma o Iwerdon achymideu kymeinuoll y wreic ygyt ac ef. ac adiangyffant ozty haearn yn iwerdon. pan wnaethpoyt yn wynnyas yn eu kylch. Ac ydihangyffant odynd. Ac eres yoc gennyf i ony wdofst ti dim y 6yth hynny. **O**cn arglodyd heb ef. * Achymeint ac aōnn mi aemanagaf yti. **T**nhela yd oedcn yn iwerdon dydgoeith ar

beñ gofſed a oed uch pen Llŷn yn Iwerdon. a Llŷn
 ypeir ygelwit. a mi awelón gŵz melyngoch maŵz
 yndyuoſ oſ Llŷn apheir ar y gefyn. a gŵz athugſar
 maŵz adzycweith auozles arnaŵ oed. a gŵzeic yny ol.
 ac ot oed vaŵz ef mŵy dŵyweith oed ywreic noc
 ef. a chyſchu attaf awnaethant achyfuarch gŵell im.
 ¶ he heb ymi pagerdet yffyd arnaŵch chŵi. Llŷna y
 ryŵ gerdet arglŵyd yffyd arnam ni heb ef. Y wreic
 honn ympenn pythewnos amis y byd beichogi idi.
 ar mab aaner yna oſ toſllŵyſth hŵnŵ. ar benn y
 pythŵnos ar mis y byd gŵz ymlad. llŵn aruaŵc.
 y kymereis ynneu arnaf y goffymdeithaŵ ſyntŵy. ac
 y buant vlŵydyſ ygyt ami. Yny vlŵydyſ y keueis
 yndiwarauun ſynt. Ohyny allan y gŵarauunŵyt im.
 a chyn penn y pedwyzyd mis ſynt ehun ynperi eu
 hatgaffau ac aghynnŵys yny wlat yngŵneuthur far-
 haedeu. ac yneighaŵ ac yn gouutyaŵ gŵyza a
 gŵzaged da. ¶ hynny allan ydygyuoſes vygkyuoeth
 am vympen y erchi im ymvadeu ac ſynt. a rodi deŵis
 im ae vyngkyuoeth aeſynt. ¶ dodeis ynneu ar gy-
 nghoſ vyggwlat beth awnelit amdanunt. ¶ yt eynt
 hŵy oebod nyt oed reit udunt ſynteu oehanuod
 herwyd ymlad vynet. Ac yna yny kyuyng gynghoſ
 ykaŵffant gŵneuthur yſtaueſſ haearn oll. a gŵedy bot
 yn baraŵt yz yſtaueſſ. ¶ yuynnu a oed oof yn Iwerd-
 on yno. oſ a oed oberchen geueyl a myzthŵl.
 a pheri goffſot kyuuch achzib yz yſtaueſſ olo. a pheri
 gŵaffanaethu yndiwall o vwyt allŷn arnunt arywreic
 ae gŵz ae phlant. ¶ phanwybuſyt eu medŵi ſynteu
 ydechſeuit kymyſcu ytan ar glo am benn yz yſtaueſſ.

Achóythu ymegineu. yny vyd yty ynburwenn am
 eupenn. Ac yna y bu ykynghoz gantunt ymperued
 llawr yz ystauell. ac yd arhoes ef yny vyd y pleit
 hayarn yn wenn. **I**c rac diruaó wres ykyrchóys y
 pleit ae yfcóyd ae tharaó gantaó allan. ac yn yol
 ynteu ywreic. Aneb nydihengis odyo namyn ef ae
 wreic. **I**c yna omtebygu i arglóyd heb y matholóch
 óath vendigeituran ydoeth ef dáóod attat ti. **Y**na
 dioer heb ynteu ydoeth yma ac yrodes y peir y
 minheu. **P**adeló arglóyd yd erbynneist ti óyntóy.
Au rannu * ympob lle yny kyuoeth. ac ymaent yn
 lluoffaó ac yndyachauel ympob lle. ac yn kadarn-
 hau yny uann y bont owyz ac arueu gozeu awelas
 neb. **D**ilit ymdidan awnaethant ynos honno tra
 uuda gantunt acherd achyuedach. **A**phan welfant
 vot yn lleffach udunt uynet y gyfcu noc eisted auei
 hóy ygyfcu ydaethant. ac uelly ytreulassant ywled
 honno tróy digrifóch **I**c ynniwed hynny y kychwyn-
 nóys matholóch a bannwengyt ac ef parth ac iwerdon
 a hynny o aber menei y kychwynnassant teir llong
 ardec ac ydoethant hyt yn iwerdon. Ynniwedó
 diruaó lewenyd auu óathunt. **D**ydoei ó maó na
 góreicda yn iwerdon ymwelet a bannwen ny rodei
 hi ae cae ae modróy ae teyzndlós cadwedic idaó auei
 arbennic y welet ynmynet ymeith. ac ymyfc hynny
 y vlóydyn honno aduc hi ynglotuaó. **A**hóyl deledió
 aduc hi o glot achedymdeithon. a beichogi adam-
 weinóys idi y gael yn hynny. **I**góedy treulaó yz
 amferoed dylyeduf mab aanet idi. **B**ef enó adodet
 arnaó góern uab matholóch. **R**odi y mab ar uaeth

awnaethpŵyt yz unlle gozeu y wyz yn Iwerdon. a hynny ynyz eil ulŷydyn llyma ymodŷid yn iwerdon am ygŷaratwyd agaŷŷfei vatholŷch ygkymry. arfom aŷnathoedit idaŷ amy veirch. a hynny y urodyz maeth ar rei neffaf gantaŷ yn lliwaŷ idaŷ hynny heb ygelu. ac nachaf ydygyuoŷ yn iwerdŷ hyt nat oed lonyd idaŷ onychaei dial yfarhaet. **B**ef dial awnaethant gyŷru bŷannŷen o vn yŷtauell ac ef. ae chymell y bobi yny llys. a pheri yz kigyd gŷedy y bei yn dŷyllŷaŷ kic dyuot idi atharaŷ boncluft arnei beunyd. **A**c uelly y gŷnaethpŵyt y phoen. **E**e arglŷyd heb y wyz ŷath uatholŷch. par weithon wahard y llongeu ar yŷgraffeu ar cozygeu ual nat el neb y gymry. ac adel yma o gymry carchara ŷynt hyt nat elont dŷacheuyn rac gŷybot hynn. ac ar hynny y difgynnyffant blŷyn yded nyt llei no their y buant uelly. ac yn hynny meithŷyn ederyn dŷytwen aŷnaeth hitheu ar dal y noe gyt ahi adyŷcu ieith idi. a menegi yz ederyn y ryŷ ŷi oed ybŷaŷt. a dŷyn llythyŷ y poeneu * ar amarch a oed arnei hitheu. ar *llythyr* arŷymŷyt am von eŷgyll yz edeŷyn. ae anuon parth a chymry. ar ederyn a doeth yz ynys honn. **B**ef lle y kauas uendigeituran ygkaerfeint yn aruon yndadleu idaŷ dydgŷeith. a difgynnu ar y yŷcŷyd agarŷhau y phluf yny arganuuwyt y llythyŷ. ac adnabot meithŷyn yz ederyn ygkyuanned. **A**c yna kymryt y llythyŷ ae edŷych. a phandarllewyt y llythyŷ doluryaŷ aŷnaeth bendigeituran o glybot y poen a oed ar vŷanwen a dechŷeu oŷ lle hŷnnŷ anuon kenadeu ydygyfoŷyaŷ yr ynys honn ygyt. **A**c yna y peris ef dyuot llŷyŷwys pedeirgŷlat afeith ugeint

hyt attaw. **I**c ehun k6yna6 6rth hynny bot y poen
 aoed ar ychwaer. Ac yna kymryt kynghoz. **B**ef
 kynghoz agahat kyzychu iwerdon ac ada6 seithwyz
 yntywyssogyon yma. A chzada6c uab bzian yn bennaf.
 ac eu feith marcha6c. ynedeirnon yd edewit yg6yz
 hynny. Ac oacha6s hynny ydodet feith marcha6c
 ar ydzef. **B**ef feithwyz oedynt. **G**rada6c uab bzian.
 ac eueyd hir. ac vnic gle6 ysc6yd. ac idic uab
 anara6c wallt gr6n. A ffodoz uab eruyll. ac 6lch
 minaf6c6n. **A**llafhar uab llafar llafsgyg6yd. **A**phen-
daran dyuet yn was ieuanc gyt ac 6y. **T** feith
 hynny a daicywys yn feith kyn6eiffat yfynnya6 ar yz
 ynys honn. **A**chzada6c uab bzian yn bennaf kynnweiff-
 yat arnunt. **B**endigeituran ar niuer adywedaffam
 ni a hwylyaffant parth ac iwerdon. **I**c nyt oed uabz
 y weilgi yna yueif ydaeth ef. **D**yt oed namyn d6y
 auon. Ili ac archan ygelwit. **A**g6edy hynny yd amyl-
 ha6ys y weilgi yteyznaffoed. **I**c yna ykerd6ys ef
 ac aoed ogerd arwest ar y geuyn ehun achyzychu tir
 iwerdon. A meicheit mathol6ch oed ar lan y weilgi.
 6ynt adoethant att vathol6ch. **A**rgl6yd heb 6y hen-
 pych g6ell. **D**u6 arodo da y6ch heb ef. ach6edleu
 ygennwch. **A**rgl6yd heb 6y. mae gennyn ni ch6edleu
 enryued. coet rywelfom ar y weilgi. yny lle ny
 welfam eiryoet vnpr6enn. Ilyna beth eres heb ef.
Iwel(e6)ch ch6i dim namyn hynny. **G**6elem argl6yd
 heb 6y mynyd ma6z geir llaw y coet. **A**h6onn6 ar *gerdet*.
 ac esgeir aruchel ar ymynd. *Allyn o pob parth oz*
 esgeir. **A**r coet ar mynyd aphoppeth ohynny oll *ar*
 gerdet. **I**e heb ynteu nyt oes neb yma awypo (dim)

yŵath hynny o nys gŵy2 bzanwen go(uynnŵch idi)*
 kennadeu aaeth att uranwen. Arglŵydes heb ŵy beth
 debygy di yŵ hynny. Gŵy2 ynys ykedy2n yndyuot
 dŵad o glybot vympoen i amhamarch. Beth yŵ y
 coet awelat ar y mo2 heb ŵy. Gŵerneneu Ilogeu
 ahŵylb2enni heb hi. Och heb ŵy beth oed y mynyd
 awelit gan yftlys y Ilogeu. Bendigeituran vymra2t
 i heb hi oed hŵnnŵ yndyuot y ueis. nyt oed log y
 kyghanei ef yndi. beth oed y2 efgeir aruchel. ar Ilynn
 obop parth y2 efgeir. If heb hi yned2ych ar y2ynys
 honn Iidiaŵc yŵ. T deu lygat ef opobparth ydŵyn
 yŵ y dŵy lynn o bopparth y2 efceir. Ac yna dygyuo2
 hoŵl wy2 ymlad iwerdon awnaethpŵyt ygyt. ar hoŵl
 uo2bennyd awnaethpŵyt yn gyflym. Achyngo2 a
 gymerŵyt. Arglŵyd heb y wyrda ŵath vatholŵch nyt
 oes gyngho2 namyn kiliaŵ dŵy linon auon aoed yn
 iwerdon. Agadu Ilinon yrot ac ef. Athozi y bont yf-
 fyd ar y2 avon. Ameinfugyn yffyd yggŵaelaŵt y2
 auon. ny eill naŵlong na Ilesty2 arnei. Wynt agilyaf-
 fant dŵy y2 auon ac a to2raffant y pont.

Bendigeituran adoeth y2 tir allyghes ygyt ac ef
 parth aglann y2 auon. Arglŵyd heb y wy2da ti aŵdoft
 kynnedyf y2 auon. ny eill neb vynet dŵydi. nyt oef
 bont arnei hitheu. mae dy gyngho2 am bont heb ŵy.
 Dyt oes heb ynteu. namyn a vo penn bit bont. Miui
 auydaf bont heb ef. Ac yna gyntaf y dywetpŵyt y
 geir hŵnŵ ac ydiaerebir ettwa ohonaŵ. Ac yna gŵedy
 go2wed ohonaŵ ef ar traŵs y2 auon. y by2ywyt clŵyteu
 arnaŵ ef. Ac ydaeth yluoed ef arydzŵs dŵod. Ar
 hynny gyt ac ykuodes ef. Ilyma gennadeu matholŵch

yn dyuot attab. Ac yn kyuarth góell idaó. Ac yn y an-
 nerch y gan uatholóch ygyuathachó. Ac yn menegi
 oe vodef na haedei arnaó namyn da. **A**c ymae
 matholóch yn rodi bzenhinyaeth iwerdon ywern uab
 matholóch dynei ditheu uab dychwaer. ac yn y ef-
 tynnu yth wyd di. yn lle ycam arcodyant awnaeth-
 póyt y vianwen. Ac yn y lle ymynnych ditheu. ae
 yma ae ynynys ykedyzn gossymdeitha uatholóch. **E**
 heb ynteu vendigeit uran ony allafi vy hun cael y
 vianhinyaeth. Ac atuyd yfkymeraf gyghoz am ych
 kennadózi chói. **O** hynn hyt pandel amgenñ ny chieff-
 óch y gennyfi ateb. **E** heb óynteu. yz ateb gozeu
 agaffom ninneu attat ti ni adoón ac ef. Ac aro di-
 *theu yn kennadózi ninheu. arhoaf heb ef a doóch
 yn ebóyd. Ykennadeu agyichassant racdu ac att
 vatholóch ydoethant. **A**rglóyd heb óykyweira
 ateb auo gwell att vendigeituran. ny warandaóei
 dim oz ateb aaeth ygennym ni attab. **B**awyz heb
 ymatholóch mae ychkynghoz chói. **A**rglóyd heb óy
 nyt oes itt gyghoz namyn vn. nyt eigóys ef y myón
 ty eiryóet heb óy. **O**ona ty heb óynt y geingho ef
 agóyz ynys y kedyzn yny neillparth yzty. Athitheu
 athlu yny parth arall. Adyzo dy urenhinyaeth yny
 ewyllys agózha idaó. Ac oenryded góneuthur y ty
 heb óynt. peth nys kauas eiryóet ty y geinghei yn-
 daó. ef a tangneuedha athi. **A**rkennadeu aaethant
 ar gennadózi honno gantunt att uendigeit uran. **A**c
 ynteu agymerth kynghoz. **B**ef agauas yny gynghoz
 kymryt hynny. **A** tházy gýghoz bianwen uu hynny oll.
 ac rac llygru ywlat oed genti hitheu hynny. **T**dang-

neued honno agyðeirðyt ar ty aateilðyt yn uaðu ac yn biazaff. Ac ystryð awnaeth ygðydyl. fef ystryð a wnaethant dodi gðanas obop parth y bopparth y bop colouyn o cant colofyn aoed nny ty. Adodi boly croen ar bop gðanas. Agðu aruaðc ympob un ohonunt. **F**ef aðnaeth esnyffyen dyuot ymblaen Iu ynys y kedyzn ymyðn ac edzych golygon ozywylt antrugaraðc ar hyt yty. Ac arganuot y bolyeu crðyn a wnaeth arhyt ypyft. **B**eth yffyd nny boly hðnn heb ef ðath un ozygðydyl. blaðt eneit heb ef. **F**ef a wnaeth ynteu y deimlað hyt pangauaf y benn. Agðafcu y benn nny glyð y vyffed yn ymanodi nny vzeitheð dazð yz afeðzn. Ac adað hðnnð. Adodi y lað ar vn arall agouyn beth yffyd yma. blaðt medei y gðydyl. **F**ef awnaey ynteu yz un gðare aphaðb ohonunt hyt nat edewis ef ðz byð ozholl wyz oðdeucan ðz eithyz un. Adyuot at hðnnð agouyn beth yffyd yma. blaðt eneit heb y gðydyl. **F**ef a wnaeth ynteu y deimlað ef. nny gauas y benn. Ac ual y gðafcaffei benneu yrei ereill gðafcu pennhðnnð. fef yclyðei arueu am benn hðnnð. nytymedewis ef ahðnnð nny Iadaðd. **A**c yna canu eglyn. **Y**ffit nny boly hðnn amryð vlaðt. keimeit kynniuyeit difgynneit yn trin rac kytwyz cat baraðt. **A**c ar hynny ydothyð yniuerod yzty. Ac y* doeth gðyz o ynys Iwerdon yzty oð neillparth. A gðyz o ynys y kedyzn oð parth arall. Ac yngyn ebazðdet ac yd eiftedaffant y bu duundeb y ryngtunt. Ac yd estynnðyt y urenhinyaeth yz mab. **A**c yna gðedy daruot y dangued galð o vendigeituran y mab attað. ygan vendigeituran y kyzaðd y mab att uanyð-

ydan. A phaob o: ae gwelel yny garu. ygan uanaoydan y gelwis nyffyn uab euroffwyd y mab attao. Y mab aaeth attao yndiryon. Paham heb yz efnyffyn. na dao uy nei uab vychwaer attafi. kynny bei urenhin ar iwerdon da oed gennyfi ymdirioni ar mab. Aet ynllaoben heb y bendigeituran. Y mab aaeth attao ynllaoben. Y duo ydygaf vyingkyffes heb ynteu yny uedol. ys anhebic a gyflauan gan y tyllyth y gneuthur aonafi yz ahoon. Achyuodi y uynyd achymryt y mab heroyd ydaet. Ac heb ohir kynn kael ody nny ty gauael arnao yny want y mab ynwyfc y benn yny gynneu tan. Aphanwelas branwenn y mab yn boeth yny tan. hi agyngytywys boio neit yny tan o:lle ydoed yn eisted rong ydeu uroder. A chael o uendigeituran hi yny neillaao. Ae taryan yny llaao arall. Ac yna ymgyuoc o baop ar hyt y ty. Allyna y godoio moyhaf auu gan niuer unty. paob ynky mryt y arueu. Ac yna y dywaot moioydy tyllion. Swern gongoch uioch uoio dwyt tyllion. Ac yny aeth paop ym penn y arueu. y kynhellis bendigeituran vianwen y rong y daryan aeyscoyd. Ac yna y dechreuis ygoydyl kynneu tan dan ypeir dateni. Ac yna ybyioyot y kalaned ynypeir. yny uei ynllaob. ac ykyuodynt dianoeth yn wyz ymlad yn gyftal achynt eithy na ellynt dywedut. Ac yna pan welas efnyffyn y kalaned heb eni yn vn lle o wyz ynys y kedyz ydywaot yny uedol. Oiauo heb ef goae vi vymot yn achaoz yz wydwic honn o wyz ynys ykedyz. Ameuyl ym heb ef ony cheiffafi waret rac hynn. Ac ymedyzaao ymplith calaned y goydyl. A dyuot deu

wydel uonllóm idaó ae vóó yny peir ynryth góydel. Ymestynnu idaó ynteu ynypeir yny tyz ypeir yn pedwar dyl. ac yny tyz y * gallon ynteu. ac o hynny ybu y meint gozuot auu y wyz ynys ykedyz. Dy bu ozuot ohýny eithyz dianc feithwyz abzathu bendigeituran yny troet agóenóynwaeó. Bef feith wyz a dihengis. Pzryderi. Manaóydan. Oluieri. Nil taran. Talyeffin. ac ynaóó grudyeu uab muryel. Beilyn uab góynn hen. ac yna yperis bendigeituran llad ybenn. Achymeróch chí y penn heb ef adygóch hyt y góynurynn yn llundein. a chledóch yno ef ae wyneb ar freinc. achí a vydóch ar yffoed yn hir. yn hardlech y bydóch feith mlyned arginyaó. ac adar riannon yncanu yóch. Arpenn auyd kyftal gennóch y gedymdeithas ac ybu ozeu gennóch pan uu arnaf i eiryóet. ac yggóalef ympenuro ybydóch pedwarugeint mlyned. ac yny agozoch y dós parth ac aber henueleu y tu achernyó y gellóch uot yno. ar penn yndilógyz gennóch. ac ospann agozoch y dós hónnó ny ellóch uot yno. kyzychóch lundein y gladu y penn. achyzychóch chí ragoch dód. ac yna y llas ybenn ef. ac ykychóynnaffant ar penn gantunt dód y feithwyz hynny. abranwen ynóythuet. Ac y aber alaó yntal ebolyon y doethant yz tir. ac yno eisted awnaethant agozffowys. Adyich oheni hitheu ar iwerdon. ac ar ynys ykedyz awelei ohonunt. Oia uab duó heb hi góae ui omganedigaeth. yfda dóy ynys adiffeithóyt omachaós i. Adodi ucheneit uaó a thozri y challon ar hynny. agóneuthur bed pedzyual idi ae chladu yno ygglan alaó. ac arhynny kerdet aónaeth y feithwyz

parth a hardlech ar penn gantunt. Val ybydant ynkerdet. Ilyma gyweithyd ynkyuaruot acŷynt owyz agŷiaged. Aoes gennŷch chŷi chŷedleu heb ymanaŷydan. Pa oes heb ŷynt onyt gozefgyn ogaffwallaŷn uab beli ynys y kedyzn. Ae vot yn vlenhin coronaŷc yn llundein. Pa daruu heb ŷynteu ygaradaŷc vab bzian. ar feith wyz aedeŷit yggt ac ef yn yz ynys honn. Dyuot Kaffwallaŷn amepenn allad y chwegŷy. Athozi o honaŷ ynteu gradaŷc y gallono Annyuyget. Am welet y cledyf yn llad y wyz. Ac nawydyat pŷy aelladei. Kaffwallaŷn ar daroed idaŷwifcaŷ llenn hut ymdanaŷ. * Ac ny welei neb ef yn llad y gŷy. namyn y cledyf. Dy mynnei gaffwallaŷn ylad ynteu ynei uab y geuynderŷ oed. A hŷnnŷ uu y trydyd dyn a tozres y gallon o niuyget. Penndarar dyuet a oed yn was ieuanc gyt ar feith wyz adihengis yz coet heb ŷynt. Ac yna y kyzaŷŷant ŷynteu hardlech ac y dechzeuaffant eisted. Ac y dechzeuŷyt ymdiaŷallu o vŷyt allynn. Ac y dechzeuaffant ŷynteu vŷytta ac yuet. Dy- uot tri ederyn a dechzeu canu udunt ryŷ gerd. Ac oc aglyŷŷfŷynt o gerd. diuŷyn oed pob un y ŷathi hi. A phell dzyemynt oed udunt eu gŷelet uch penn y weilgi allan. Achyn amlycket oed udunt ŷy achyn bydynt gyt ac ŷy. Ac arhynny o ginyaŷ y buant feith mlyned. Ac ympenn yfeithuet ulŷydyd y kychŷyn- naffant parth a gŷalas ym penuro. Ac yno ydoed udunt lle tec bzenhineid uch benn y weilgi. Ac ynevad uaŷz a oed yno udunt. ac yz neuad ykyzchŷŷant. Aŷ deu- dŷs a oed ynagozet. ar trydyd dŷs yngayat yz hŷm tu a cheryŷ. weldi racco heb y manaŷydan y dŷŷ

nydylyón ni y agozi. **I**r nos honno y buant yno yndiwall. ac yndigrif gantunt. **I**c yz awelfynt o wýt yny gýyd. ac yz aglywyf ehun. ny doey ygof udunt hýydim. nac o hynny *nac* o alar yny byt. **I**c yno ytreulyffant ypedwar ugeint mlyned hyt na wybuant hýy eiryoet. dýyn yspeit digrifach nahyfrydach no honno. **D**yt oed annesmýthach nac adnabot ovn ar y gilyd yuot yn hynny o amfer no phan doethant yno. **D**yt oed annesmýthach gantunt óynteu gytuoet ypenn yna. no phan uuassei vendigeituran ynvyó gyt ac óynt. **I**c oachaós y pedwar ugeint mlyned hynny ygelóit, Yspydaót urdaól benn. yspydaót vianónen a matholóch oed yz honn yd aethpóyt y iwerdon. **S**ef aónaeth heilyn uab gwynn dydgóeith. Meuyl ar uymarafi heb ef onyt agozaf ydúós. y wybot aegóir adywedir am hynny. Agozi ydúós aónaeth. ac edzych ar gernyó. ac ar aber henuelen. **A**phan edzychóys yd oed yngynhyfpyffet gantunt y geniuer collet agollaffynt eiryoet. Ar geniuer car a chedymdeith agollaffynt. Ar geniuer dúóc adathoed udunt achyt bei *yna y kyuarffeí ac óynt. Ac yn benaf ameu harglóyd. **I**c oí gyuaóí honno ny allyffant óy oífowys. namyn kychóynnu arpenn parth allundein. **P**a hyt bynnac y bydynt ar yfford óynt a doethant hyt yn llundein. Ac agladaffant ypenn yny gwynurynn. & hónnó uu y trydyd matcud pancud-ywyt. Ar trydyd anuat datcud pandatcudywyt. **K**any doey oímes byth dúóy voí yz ynys honn trauei y penn yny cud hónnó. & hynny adyweit y kyfarwydyt eukyfranc hýy. y gýyí agychwynnóys o iwerdon yó

hónnó. **I**n iwerdon nyt edeóit dyn byó namyn pump góraged beichaóe y myón gogof yn diffeithóch iwerdon. Ar pump góraged hynny ynyz un kyfnot a anet udunt pumpmeib. **A**r pumpmeib hynny auagassant hyt panuuant weiffon maóz. Ac yny uedylyassant amwraged. **A**c yny uu damunet gantunt eukaffael. Ac yna kyfscu pob un laó heb laó gan uam y gilyd. **A** góledychu y wlat ae chyuanhedu. ae rannu y ryngtunt eíl pump. **A**c o achaoó y ranniat hónnó y gelóir ettwa pump rann **I**werdon. Ac edrych y wlat a wnaethant fozd y buaffei yz aeruaeu. achael eur ac aryant yny yttoedynt yn gyuoethaóe. **A** llyna ual y teruyna ygeinc honn o: mabinogi. o achaoó paluaót bzanóen. yz honn a vu tryded anuat paluaót ynyz ynys honn. Ac o achas yspadaót bzan panaeth niuer deg wlat a feith ugeint y iwerdon ydial paluaót bzanóen. Ac am yginyaó ynhardlech feith mlyned. **A**c am ganyat adar riannon. Ac ar yspydaót benn pedwar ugeint mlyned.

Manawyddan, son of Llyr.

Styria y Dzydded geinc oz mabinogi

Gwedydaruot yz feithwyz a dywedassam ni ucho
cladu penn bendigeituran yny gwynvryn yn
llundein. ae wyneb ar freinc. edzych aonaeth man-
aoydan ar ydref yn llundein ac ar ygedymdeithon
a dodu ucheneit uabz. a chymryt diruabz alar ahiraeth
yndaó. **O**i aduó hollgyuoethawc gbaeui heb ef. nyt
oes neb heb le idaó heno namyn mi. a rglóyd heb
y pzyderi. na uit gyndzymhet genhyt ahynny. dy
geuynderó yssyd urehin yn ynys ykedyzn. a chyn
gónel gameu it heb ef. ny buost ti haólóz tir adayar
eiryoet. try*dyd lledyf unbenn óyt. **E** heb ef kyt
boet keuynderó y mi ygóz hónnó. goathzist yó gennyf
góelet neb yn lle bendigeituran vy mraót. ac ny allaf
uot ynllaóen yn unty ac ef. a wney ditheu gynghoz
arall heb y pzyderi. **R**eit oed im ózth gynghoz heb
ef. a pha gynghoz yó hónnó. **S**eith gantref ry edeóit
ymi heb y pzyderi a riannon uy mam yssyd yno. mi
arodaf itti honno a medyant y feith gantref genthi.
a chynnybei itti o gyuoeth namyn y feith cantref
hynny. nyt oes seith cantref well noc óy. **R**icua uerch
wynn gloyó yó vyggózeic ynneu heb ef. a chynn enó-

edigaeth y kyuoeth y mi. bit y mōynant y ti a rian-
non. A pheī mynnvt gyuoeth eiryoet atuyd y kaffut
ti hōnnō. **D**a uynnaf unbennheb ef. duō adalo it
dy gedymdeithas. **T**gedymdeithas ozeu aallōyf i
ytti byd os mynny. **M**ynnaf eneit heb ef duō adalo
itt. Ami aaf gyt athi y edzych riannon. Ac y edzych
y kyuoeth. **I**aōn awney heb ynteu. mi a tebygaf
na werendeweifst eiryot ar ymdidanwreic well no hi.
Tz amfer y bu hitheu yny dewred ny bu wreic deled-
iwach nohi. Ac etwa ny bydy anuodlaōn y phzyt.
wynt agerdaffant racdunt. a pha hyt bynnac y bydynt
aryffoīd wynt̄ adoethant ydyuet. **G**ōled darparedic
oed udunt erbyn eu dyuot yn arberth. A riannon
a chicua wedy y harlōyaō. **A**c yna dechzeu kyt eifsted
ac ymdidan o uanaōydan ariannon. Ac oz ymdidan
tirioni a wnaeth y vzyt ae uedōl ōzthi. A hoffi yny
uedōl na welfei eiryoet gōzeic digonach y thecket ae
thelediōet no hi. **P**zyderi heb ef mi a vydaf ōzth a
dywedeifsti. **P**adywedōydat oed hōnnō heb y riannon.
arglōydes heb ef bzyderi. mi ath roeffsum yn wreic
y uanaōydan uab llyz. A minheu a vydaf ōzth hynny
yn llaōen heb y riannon. llaōen yō gennyf inneu heb
y manaōydan. A duō adalo yz gōz yffyd yn rodi y min-
neu y gedymdeithas moz difleis a hynny. **R**ynn
daruot ywled honno y kyfōyt genthi. Ar ny deryō
oz wled heb y pzyderi treulōch chōi. A minneu aaf
y hebzōng vyg gōzogaeth y gaffwallaōn uab beli hyt
yn lloegy. A glōyd heb y riannon ygkent * y mae
kaffwallaōn. athi aelly treulaō ywled honn. ae aros
ynteu auo nes. **D**inheu ae harhoōn heb ef. Ar wled

honno adzeulassant. **I** dechzeu a gnaethant kylchaó dyuot ae hela. a chymryt eudigrifóch. ac ózth rodyáó y wlat ny welfynt eiryóet wlat gyuanhedach no hi. naheldir well. nac amylach ymel ae phycaót no hi. **A**c yn hynny tyuu kedymdeithas yrygtunt yllpedwar hyt na mynnei yz vn vot heb ygilyd na dyd na nos. ac ym myfc hynny ef a aeth at gassóallaón hyt yn ryt ychen y hebróng y ózogaeth idaó. a diruaóz auu yny erbyn yno. a diolóch idaó heb ózóng y ózogaeth idaó. a góedy ymchoelut kymryt eu góledeu ae hefmóythter a ózugant pzyderi a manaóydan. a dechzeu góled a ózugant yn arberth kanys piiflys oed. ac ohonei ydechzeuit pob enryded. a góedy y bóyta kyntaf y nos honno *tra uei* y góaffanaeth wyz yn bóyta. kyuodi allan a ózugant achyzychu gozfed arberth a wnaethant yllpedwar ac eu niuer gyt ac óynt. **A**c ual y bydant yn eisted uelly. Ilyma dózyf. a chan ueint ytózyf Ilyma gaóat o nyól yn dyuot hyt nachanhoed yz un o honunt hóy y gilyd. ac ynol y nyól Ilyma yn goleuhau poblle. **A**phan edrychysfant yfózd y góelynt y pzeideu ar anreitheu arkyuanhed kynno hynny. ny welynt neb ryó dim. na thy. nac aniueil. na móc. na than. na dyn. na chyuanedd eithyz tei yllys ynwac diffeith angkyfanned heb dyn heb *vil* yndunt. **A**eu kedymdeithon ehun wedy eu colli heb wybot dim y ózthunt. onyt hóy yllpedwar. **O**i ar arglóyd duó heb y manaóydan. mae niuer yllys an niuer ninheu eithyz hynn. aón y edrych. dyuot yz neuad a gnaethant nyt oed neb. kyzychu y kastell ar hundy[.ny] welynt neb. **Y**m medgell. nac ygk[egin] nyt oed

namyn diffeithŏch. D[echreu] a wnaethant yllpedwar treul[aw yŏled] a hela a ŏnaethant. a chymr[yt eu digriu]ŏch. A dechreu a wnaeth pob [un o honunt] rodyaw ywlat arkyuoeth y[edrych aŏelynt] ae ty. ae kyuanhed. A neb ryŏ [dim ny wel]ynt eithy; gŏyd-lydnot. **A** gŏed[y treulaŏ]* eu gŏled ac eudarmerth o honunt. dechreu a wnaethant ymborth ar gic hela a physcaŏt a bydaseu. **A**c uelly bŏydyn ar eil a treulyfant yndigrif gantunt. Ac ynydiwed diffygyaw a ŏnaethant. **D**ioer heb ymanaŏydan ny bydŏn ualhynn. kyŏchŏn loegy; a cheiffŏn grefft y kaffŏn yn hymbozth. kyŏchu llŏegy; a ozugant. A dyuot hyt yn hennffoŏd. A chymrut arnunt gŏneuthur kyfrŏyeu. **A** dechreu a wnaeth ef uanaŏydan llunyaŏ corŏfeu ac eu lliwaŏ arywed y gŏelfei gan lafar llafesgygŏyd a chalch llafar. agŏneuthur calch lafar racdaŏ ual y gŏnathoed y gŏarall. **A**c ŏzth hynny y gelŏir ettwa calch lafar. am ywneuthur o lafar llafesgygŏyd. Ac o; gŏeith hŏnnŏ tra geffit gan uanaŏydan. ny phrynit gan gyfrŏyyd d;os wyneb hennffoŏd na cho;of na chyfrŏy. Ac yny adnabubop un o; kyfrŏyydyon yuot ynkolli oe hennill llawer. ac ny phrynit dim gantunt onyt gŏedy na cheffit gan uanaŏydan. **A**c yn hynny ymgynnullaŏ ygyt ohonunt. aduunaŏ am ylad ef ae gedymdeith. **A**c yn hynny rybud agaŏffont ŏynteu. A chymryt kyngho; am adaŏ y d;ef. **T**rofi aduŏ heby pyderi ny chyngho;afi adaŏ y d;ef. namyn llad y taegyŏn racco. **D**ac ef heb y manaŏydan bei ymladem ni ac ŏyntŏy clot d;ŏc a vydei arnam ac an carcharu a wneit. Yfŏell ynn heb ef kyŏchu tref arall yymofmeithaŏ

yndi. **I**c yna kyꝛchu dinas arall awnaethant ell pedwar. **P**a geluydyt heb yꝛyderi a gymeron ni arnam. **G**onaon taryaneu heb y manaꝛydan. **I**dom ninneu dim y uth hynny heb y ꝛyderi. **D**i ae ꝛio-
[fón] heb ynteu. **D**echæu góneuthur [taryan]eu a oꝛug-
ant. ac eu llunyaó ar [weith ta]ryaneu da awelfynt. **A**dodi y [llio adody]ffynt arykyfróyeu arnunt. [ar
gweith h]ónnó alóydóys racdunt hyt [na phꝛynit] tar-
yan ynyꝛhoꝛl dæf. onyt [gweedy na ch]effit gantunt
hóy. **K**yflym [oed eu gwei]th gynteu adiuessur a
óne[ynt ac ue]lly ybuant yny dygýdaóð * yó kyt-
dæfwyꝛ racdunt. ac yny duunassant argeiffaó eu llad.
Rybud adoeth udunt gynteu. achlybot bot ygwyꝛ
aebꝛyt ar eu dihenydyáó. **P**ꝛyderi heb y manaꝛydan
ymae ygóyꝛ hynn ynmynnu andiuetha. **D**a chy-
meron ninheu ygan ytaeogeu hynny. aón ydanunt
alladon gynt. **D**ac ef heb ynteu. kaffwallaon aglyw-
ei hynny aewyꝛ. **A**reón vydem. kyꝛchu tref arall
awnaon. wynt adoethant y dæf arall. **P**a geluydyt
ydaon ni uthi heb y manaꝛydan. **T**ꝛihonn ymyn-
nych oꝛ awdam ni heb y ꝛyderi. **D**ac ef heb ynteu
gónaon grydyæth. nybyd o gallon gan grydyon nac
ymlad ani nac ymwaravun. **D**yón i dim y uth honno
heb y ꝛyderi. **M**i ae gónn heb ymanawydan ami
adyfcaf itti wniaó. **I**c nyt ymyꝛon ar gyweiryáó
lledyꝛ namyn y ꝛyꝛnu ynparaót agóneuthur yngweith
ohonaó. **A**c yna dechæu ꝛyꝛnu y coꝛdwal teckaf
agafas yny dæf. ac amgen ledyꝛ no hónnó ny phꝛynei
ef eithyꝛ lledyꝛ góadneu. **A**dechæu awnaeth ym-
gedymdeithassu areurych goꝛeu yny dæf. **A**pheri

gŵaegau yz efgidyeu ac euraŵ y gŵaegau a fynnyaŵ ehun ar hynny yny gŵybu. **A**c oꝝ achawſ hŵnnŵ ygelwit ef yndiꝝdyd eurgryd. **T**ia geffit gantaŵ ef nac efgit na hoffan ny phiznit dim gan gryd ynyz holl dæf. **S**ef awnaeth y crydyon adnabot bot eu hennill yn pallu udunt. kanys ual yllunyei vanaŵdan ygŵeith y gŵniei pzyderi. **D**yuoꝝt y crydyon a chymryt kyghoꝝ. ſef agaŵſſant yn eu kynghoꝝ duunaŵ ar eu llad. **P**zyderi heb y manaŵydan y mae ygŵyꝝ hynn ynmynnu an llad. **P**aham y kymerŵn ninneu hŷny ygan y tæogeu lladion heb y pzyderi. namyn eu llad hŵy oll. **D**ac ef heb y manaŵydan nyt ymladŵn ac ŵynt. ac ny bydŵn yn lloegyꝝ bellach. kyꝝchŵn parth adyuet. ac aŵn y hedizch. **P**ahyt bynnac y buant ar y ffoꝝd ŵynt a doethant y dyuet. ac arberth a gyꝝchaffant. **A** llad tan awnaethant. **A**dechizew ymboꝝth a hela a thæulaŵ mis uelly. **A** chynnull eukŵn attunt. **A** bot uelly yno vlŵy dyn. **A** boze-gŵeith kyuoꝝdi pzyderi a manaŵydan y hela. **A** chyweiryaŵ eukŵn a mynet odieithyꝝ y llŷs. **S**ef aw*naeth rei oꝝcŵn. kerdet oeb laen a mynet y berth vechan a oed geyꝝ eu llaw. **A**c ygyt ac yd aant yz berth kiliaŵ yn gyflŷm a cheginwrych maŵz gantunt ac ymchoelut at ygŵyꝝ. **D**effaŵn heb y pzyderi parth arberth yedizch beth yffŷd yndi. neffau parth arberth a wnaethant. pan neffayffant. **I**lyma uaed coet clærwyn yn kyuoꝝdi oꝝ berth. **S**ef a oꝝuc y cŵn ohyder ygŵyꝝ ruthizaw idaŵ. **S**ſef awnaeth ynteu adaŵ y berth achilyaŵ dalym y ŵath y gŵyꝝ. **A**c yny uei agos ygŵyꝝ idaŵ kyuarth a rodei yz kŵn heb gilyaŵ yrdunt. **A** phan yghei y

gŵyŷ ykiliei eilweith ac y toŷrei gyuarth. Ac ynol y baed y kerddaffant yny welynt gaer uaŷ aruchel. agŵeith newyd arnei yny lle nywelfynt namaen na gŵeith eiryoet. Ar baed ynkyŷchu yŷ gaer yn vuan ar kŷn yny ol. A gŵedy mynet y baed ar kŷn yŷ gaer. ryuedu awnaethant welet y gaer yny lle ny welfynt eiryoet weith kynno hynny. Ac obenn yŷ oŷfed edŷych awnaethant ac ymwarandaŷ az kŷn. Pa hyt bynnac y bydynt uelly nychlywynt un oŷkŷn na dim y ŷŷthunt. Ar glŷyd heb y pŷyderi mi aaf yŷ gaer ygeiffaŷ chŷedleu y ŷŷth y cŷn. Dioer heb ynteu nyt da dy gyghoŷ uynet yŷ gaer honn nys gŵeleift eiryoet. Ac o gŷney vygkyngoŷ i nyt ey idi. Arneb adodes hut ar y wlat a beris bot y gaer ymma. Dioer heb y pŷyderi nymadeuaf i vyg cŷn. Pa gyghoŷ bynnac agaffei ef y gan uanaŷydan y gaer agyŷchaŷd ef. Pandoeth yŷ gaer nadyŷ. na mil. nar baed. nar cŷn. na thy. nac a-nhed. nyŷgŵelei yny gaer. Af a welei ual amgymherued lleŷr y gaer ffynnaŷn agŵeith o vaen marmoŷ yny chylch. Ic arlan y fynnaŷn. kaŷc eur uchbenn llech o vaen marmoŷ. Achadŷyneu ynkyŷchu yŷ awyŷ. a diben nyŷgŵelei arnunt. Goŷawenu a ŷnaeth ynteu ŷŷth decket yŷ eur. Adahet gŵeith y kaŷc. Idyuot awnaeth ynyd oed ykaŷc ac ymauael ac ef. Ac ual ydymauaelaŷd ar kaŷc glynu y dŷylaŷ ŷŷth y kaŷc. ae dŷaet ŷŷth y llech yd oed ykaŷc yn feuyll arnei. Adŷyn y lewenyd y gantaŷ hyt na allei dywedut vn* geir. A feuyll awnaeth uelly. Ae aros ynteu a ŷnaeth manaŷydan hyt parth adiwed ydyd. A phŷynhaŷn byŷr gŵedy bot yndiheu gantaŷ nachaei chwedleu yŷŷth

pryderi nac yŵrth y cŵn. dyuot a oŵuc parth ar llŷs. pan
 daŵ y myŵn. ſef awnaeth riannon edŷych arnaŵ. Mae
 heb hi dygedymdeith ti ath gŵn. Ilyma heb ynteu vying
 kyfranc aedatkanu oŵl. Dioer heb y riannon yſdŵc
 agedymdeith uuoft di. ac ysda agedymdeith agoll-
 eift di. a chan y geir hŵnnŵ mynet allan. ac yŷ artal
 y managaffeſi ef uot y gŵr argaer kyŷchu yno awnaeth
 hitheu. Poŷth y gaer a welas yn agoŷet ny bu argel
 arnei. ac ymyŵn y doeth. ac ual ydoeth arganuot
 pryderi ynymauael arcaŵc adyuot attaŵ. Oŷh ar-
 glŵyd heb hi beth awney di yma. ac ymauael ar
 kaŵc gyt ac ef. ac ygyt ac ydymeveil glynu y dŵylaŵ
 hitheu ŵrth y kaŵc. ae deutroet ŵrth y llech hyt na
 alleſi hitheu dywedut ungeir. ac ar hynny gyt ac
 ybu nos Ilyma dŵyſ arnunt achawat onyŵl. a chan
 hynny difflannu y gaer. ac ymeith ac ŵynteu. Pan
 welas kicua verch gŵyn gloeŵ nat oed yny llŷs namyn
 hi a manaŵydan. dŷycyŷuerth awnaeth hyt nat oed
 well genti ybyŵ noemarŵ. ſſef awnaeth manaŵydan
 edŷych ar hynny. Dioer heb ef cam ydwyt arnaŵ.
 os rac vy ovyn i y dŷycyŷuerthy di. mi arodaf duŵ
 yn vach itt naweleifti gedymdeith gywirach noc y
 keffy di vi. tra vynno duŵ itt uot uelly. Trof aduŵ
 pei yt ueŵn i yndechŷeu vy ieuentit. mi agadŵŵn
 gywirdeb ŵrth pryderi. ac yrot titheu mi ae cadŵŵn.
 ac na vit un ovyn arnat. heb ef. ac yroſ aduŵ heb ef.
 ti ageffy y gedymdeithas auynnych ygennyſi herwyd
 vyggallu i trawelo duŵ yn bot yny dihirŵch hŵnn ar
 goual. Duŵ adalo itt heb hi ahynny adebygŵn i.
 Ac yna kymryt llewenyd ac ehouyndŷa oŷ uoŷŵyn o

achaos hynny. **I**e eneit heb ymanaŷdan. nytkyfle ynni trigyaó yma. yn kón a gollaffam. ac ymboath nys gallón. kyachón loeger. haóffaf yó yni ymboath yno. **Y**nllaóen arglóyd heb hi ni a wnaón hynny. Y gyt y kerdaffant hyt ynlløegy. **A**rglóyd heb hi pa greft agymery di arnat. kymer vn lannweith * **D**y chymeraf i heb ef namyn crydyaeth. ual ygóneuthum gynt. **A**rglóyd heb hi nyt hoff honno y glanet y ó kygyunnilet kyuard a thydi. wrth honno ydafi heb ef. dechæu y geluydyt awnaeth achyweiryá y weith o z cordwal teckaf agauas yny dæf. **A**c ual y dechæuyf-synt ynlløe arall dechæu góægu y z yskidyu owaegeu eureit ynyoed ouer a manweith. ho ll grydyon y dæf y óth y z eidaó ef ehun. athægeffit y gantaó nac eskit na hoffan. ny phæynit y gan ereill dim. **A** blóydyn uelly a treulóys ef yno ynyoed y crydyon yn dala kynuigen a chyghoæynt óthaó. **A**c ynydoeth rybudyu idaó. amenegi uot y crydyon wedy duunaó ar ylad. **A**rglóyd heb y kicua pam ydiodefir hynn y gan y tæogeu. **D**æc ef heb ynteu ni aem eiŷfoes y dyuet. dyuet agyæchyffant. **S**ef a oæc manaŷdan pangychóynnwys parth a dyuet. dóyn beich owenith gantaó. achyæchu arbeth. a chyuanhedu yno. **A**c nyt oed dim digriuach gantaó no góelet arberth ar tirogæth ybuaffei yn hela ef aphyderi a riannon gyt ac óynt. **D**echreu awnaeth kynneuinaó a hela pycæót a llødnot ar eugóal yno. **A**c yn ol hynny dechæu ryuoæyaó. **A**c yn ol hynny heu grofft. areil. ar dæyded. **A**c na chaf y góenith ynkyuot ynoæu yny byt. æ deir grofft ynlløwydyaó yn vn dóf. hyt nawelŷei dyn

wenith degach noc ef. [✓] **T**ieulaó amferoed y vlóydyn aónaeth. natchaf y kynnaeaf yndyuoet. ac y edzych un oeroffteu ydaeth. nachaf honno yn aeduet. **M**i auynnaf vedi honn auozy heb ef. **D**yuot diaegeuyn ynos honno hyt yn arberth. y boze glaf dzaannoeth dyuot yuynnv medi yrofft. pan daó nyt oed namyn y kalaf ynllóm wedy daruot tozri pobun yny doi yny dywyffen oiskeleuyn. a mynet ymeith ar tywys yn hollaó. ac adaó y calaf yno yn llóm. **R**yuedu hynny yn uaó aónaeth adyuot y edzych grofft arall. nachaf honno yn aeduet. **P**ioer heb ef mi auynnaf uedi honn auozy. **I** thzaannoeth dyuot ar uedwl medi honno. **A**phandaó nyt oed dim namyn y kalaf llóm. **O**i aarglóyd duó heb ef púy yffyd yn goiffen vyn diua * i. a mi aegónn. yneb adechzeuis vyndiua yffyd ynyoifen. ac adiuawys ywlat gyt ami. **D**yuot y edzych y dzyded rofft. pandoeth ny welfei neb wenith degach. ahónnó ynaeduet. Meuyl ymi heb ef ony wylaf i heno. **A**r neb aduc yz yt arall adaó ydóyn hónn. ami a wybydaf beth yó. **A**chymryt y arueu a wnaeth adechzeu góylat y grofft. a menegi a wnaeth ykicua hynny oll. **I**e hebhi beth yffyd yth vzyt ti. **M**i awylaf y grofft heno heb ef. Y wylat y grofft ydaeth. ac ual ybyd am hanner nos uelly nachaf túryf móyhaf yny byt. **B**ef a wnaeth ynteu edzych. ar hynny llyma eliólu y byt olygot. a chyfrif na messur ny ellit ar hynny. ac nywydyat yny uyd y llygot yn góan adan y groft. **A**phob un yndzigmaó arhyt y keleuyn. ac yny estóng genti. ac yntozri ytywyffen. ac yn góan ardywyffen ymeith. ac ynadaó y kalaf

yno. Ac ny wydyat ef uot un keleun yno. ny bei lygodet ambobun. ac agymerynt euhynt raddunt artywys gantunt. Acyna róng dicher allit taraó ym plith ylllygot awnaeth. amóy noc ar ygóydbet neu yz adar yn yz aóy ny chydzemei ef ar yz un o honunt eithy un awelei ynamdzom ual ytebygei naallei un pedeftric. yn ol honno y kerdóys ef aedala awnaeth ae dodu yny uanec. ac allinin róymaó geneu y vanet. ae chadó gantaó. achyzchu ylllys. Dyuot yz ystauell ynylle ydoed kicua. agoleuhau ytan. Ac ózth yllinin dodu y uanec ar ywanas a oúc. Beth yssyd yna arglóyd heb y kicua. lleidyz heb ynteu ageueis yn lletratta arnaf. Paryó leidyz arglóyd aallut ti ydodi yth uanecheb hi. Ilyma oll heb ynteu amenegi ual yz lygryffit ac y diuóyniffit y groffteu idaó. Ac ual y doethant ylllygot idaó yz grofft diwethaf yny wyd. Ac vn ohonunt oed amdzom ac adelleis inheu ac yssyd yn vy manec. ac a grogaf inheu avoizy. Acymkyffef y duó bei afkaffónoll mi ae crogón. Arglóyd heb hi di ryued oed hynny. Ac eiffoes anhóymp yó góelet góz kyfurd kymoned athidi yn crogi y ryó bzyf hónnó. Aphei gónelut iaón nyt ymyzrut yn y pzyf. namyn y ellóng ym*eith. Neuylymi heb ef pei af caffón i oll bynt onyfcrogrón. ac ageueis mi ae crogaf. Te arglóyd heb hi nyt oes acháós ymi yuot ynbozth yz pzyf hónnó. namyn goglyt anfyberóyt yti. agwna ditheu dy ewylllys arglóyd. Beigóypón ninheu defnyd yny byt y dilyut titheu bot ynbozth idaó ef. mi avydón ózth dy gynghoiz am danaó heb y manaóydan. Achanyz nys gónn arglóydef. medól yó gennyf y

diuetha. a góna ditheu yn llawen heb hi. ac yna y kyrc hóys ef oxfed árberth ar llygoden gantaó. a fengi dóy ffozch yny lle uchaf yny oxfed. ac ual y byd uelly llyma y gólei yfcolheic yndyuoat attaó. a hen dillat hydzeul tlaót ymdanaó. ac neut oed feith mlyned kynnohynny yz pan welfei ef nadyn na mil eithyz ypedwar dyn y buaffynt ygyt yny golles y deu. **A**rglóyd heb yz yfcolheic dyd da itt. **D**uó arodho da itt agreffaó óathyt heb ef. Pandoy di yz yfcolheic heb ef. **P**andoaf arglóyd oloygyz o ganu. **A**phaham y gouynny di arglóyd heb ef. Am na weleis heb ef yz yf feith mlyned undyn onyt pedwardyn ditholedic athitheu yz aó honn. **E**e arglóyd heb ef mynet tróy y wlat honn ydwyf inheu yz aó honn parth amgólát vyhvn. a pharyó weith yd *wyd* yndaó arglóyd. **G**rogi lleidyz ageueis yn lletratta arnaf heb ef. **P**aryó leidyz arglóyd heb yz yfcolheic. pzyf awelaf yth laó di ual llygoden. a díóc y góda y óz kyfurd a thydi teimlaó pzyf kyfryó ahónnó. gellóng ymeith ef. **D**a ellyngaf yrof aduó heb ynteu. yn lletratta arnaf y keueif i ef. achysfreith lleidyz awnaf inheu ac ef. y grogi. **A**rglóyd heb ynteu rac góelet góz kyfurd athidi yny góeith hónnó. punt ageueis i o gardotta mi ae rodaf itti agellóng y pzyf hónnó ymeith. **D**a ellyngaf yrof aduó ac nys góerthaf. **G**óna di arglóyd heb ef ony bei rac góelet góz kyfurd athidi yn teimlaó y ryó bzyf hónnó. nymtozey i. ac ymeith ydaeth yz yfcolheic. **V**al y byd ynteu ~~ynteu~~ yn dodu ydulath yny ffyzch. nachaf offeirat yndyuoat attaó ar uarch yn gyweir. **A**rglóyd dydda itt heb ef. **D**uó arodho

da itt heb y manaŷdan. athuendith. **D**endyth duó*
 itt. **A**pharyó arglóyd ydóyt ynywneuthur. **G**rogi
 lleidyꝛ ageueis yn lletratta arnaf heb ef. **P**aryó leidyꝛ
 yó hónnó arglóyd heb ef. **P**ryf heb ynteu ar anfaóð
 llygoden. a lletratta a wnaeth arnaf. **A**dihenyd lleidyꝛ
 a wnaŷ ynneu arnaó ef. **A**rglóyd heb ynteu. rac dy
 welet ynteimlaó y pryf hónnó mi ae pꝛynaf eŷwng ef.
Y duó y dygaf vygkyffes nae werthu nae eŷlóng naŷ
 gónafi. **G**wir yó arglóyd nyt góerth arnaó ef dim.
Rithyꝛ rac dywelet ti yn ymhalogi óth y pryf hónnó.
 mi arodaf itt teirpunt agollóng ef ymeith. **D**a vynnaf
 yrofi aduó heb ynteu vn góerth yꝛdaó. namyn yꝛhónn
 a dyly y grogi. vnllaóen arglóyd góna dy vymphý.
 Ymeith ydaet yꝛ offeirat. **B**ef a wnaeth ynteu maglu
 yllinin am vynógyl y llygoden. ac ual yd oed yn y
 dyꝛchael. llyma rútter eŷcob awelei ae ŷómereu ae
 niueroed. **A**r eŷgob ehun yn kyꝛchu parth ac attaó.
Bef a ónaeth ynteu gohir ar y weith. **A**rglóyd eŷgob
 heb ef dy uendyth. **D**uw a rodho y uendith itt heb ef.
Paryó weith ydóyt ti yndaó. **G**rogi lleidyꝛ ageueis
 yn lletratta arnaf heb ef. **P**onyt llygoden heb ynteu
 awelafi ythlaó di. **I**e heb ynteu. alleidyꝛ uu hi
 arnafi. **I**e heb ynteu kan deuthum i ar diuetha y
 pryf hónnó mi ae pꝛynaf y gennyt. mi arodaf feithpunt
 itt yꝛdaó. ac rac góelet góꝛ kyfurd athi yndiuetha
 pryf moꝛ dieló a hónnó gollóng ef arda ageffý *á*itheu.
Daellynghaf y rof aduó heb ynteu. **K**an nys go-
 llynghy yꝛ hynny mi arodaf it pedeirpunt ar hugeint
 o aryant paraóð agellóng ef. **D**aellyngaf dygaf yduó
 vyingkyffes yꝛ y gymeint arall heb ef. **K**an nys

gellyngy yz hynny heb ef mi arodaf itt awely o veirch
 yny maes hōnn. afeith sōmer yffyd yma. arfeith
 meirch y maent arnunt. **Da** vynnaf yrof aduó heb
 ynteu. **K**any mynny hynny gōna yr gōerth a vyn-
 nych. **G**ōnaf heb ynteu. rydhau riannon a phzyderi.
Ti agey hynny **Da** vynnaf yrof aduó. **B**eth auynny
 ditheu. **G**ōaret yz hud ar **I**letrith yar feith cantref
 dyuet. **Ti** a geffy hynny heuyt a gellōng y llygoden.
Da ellyngaf yrof aduó heb ef. **G**ōybot auynnaf pōy
 ef y llygoden. * **V**yggōzeic i yó hi a phany bei hynny
 nys dillynghōn. **P**affuryf ydoeth hi attafi. **T**herwa
 heb ynteu. **M**iui yó llōyt uab kil coet. **A** mi adodeis
 yz hut arfeith cantref dyuet. **A**c ydial gōaól uab clut
 ogedymdeithas ac ef ydodeis i yz hut. **A**c ar pzyderi
 y dieleis i gōare bōoch ygcot agōaól uab clut pan
 y gōnnaeth pōyll penn annōn. **A** hynny ynllys eueyd
 hen y gōnaeth o aghyghoz. **A**gōedy gōybot dyuot
 titheu ynkyuanhedu ywlat. y doeth vynteulu attaf
 ynheu ac erchi eurithaó yn llygot y diua dy yt ti.
Ac y doethant y nos gyntaf vynteulu ehunein. **A**r eil
 nos y doethant heuyt ac y diuayffant y dōy groffd.
Ar tryded nos y doeth uynggōzeic agōzaged y llyys
 attaf yerchi im eu rithaó. **A**c yritheis ynheu. a beich-
 aóe oed hi. **A**phany bei ueichaóe hi nyfgordiwedut
 ti. **A**chanys hynny vu ae dalahi. mi arodaf pzyderi
 a riannon itt. ac a waredaf yz hut ar **I**letrith yar dyuet.
Minneu a uenegeis itti pōy oed hi. a gellōng hi weithon.
Da ellygaf y rofi aduó heb ef. **B**eth a uynny ditheu
 heb ef. **I**lyma heb ynteu auynnaf. nabo hut vyth
 arfeith cantref dyuet ac na dotter. **Ti** ageffy hynny

heb ef a gellŷng hi. **D**a ellynghaf myn uyncret heb ynteu. **B**eth avynny ditheu bellach heb ef. **I**lyma itt heb ef avynnaf. nabo ymdiala ar pŷderi ariannon nac arnaf inheu byth amhynn. **H**ynny oll ageffy. **A**dioer da ymedeift heb ef. ef adoei amdy benn gŷbyl oꝝgouut. **T**e heb ynteu rac hynny y nodeis ynneu. **R**ydhaa weithon vyggŷeic im. **D**a rydhaaf yrof aduŷ heb ef. yny welŷyf pŷderi a riannon ynryd gyt ami. weldy yma ŷyntŷy yn dyuot heb ef. **A**rhyunny **I**lyma pŷderi ariannon. **K**yuodi a oꝝuc ynteu yn euherbyn aegreŷaŷv. **A**c eifted ygyt. **A** ŷada rydha vyggŷeic im weithon heb yꝛeŷcob. ac neurygeueift gŷbyl oꝝ annodeift. **G**ellyngaf ynllaŷen heb ef. **A**c yna y gellyngaŷd ef hi. **A**c y trewis ynteu hi ahutlath. ac ydatrithŷys hi yn wreic ieuanc deccaf a welfei neb. **A**dzych yth gylch arywlat heb ef. athi awely yꝛholl anhedeu arkyuanhed ual ybuant oꝝeu.* **T**na kyuodi a oꝝuc ynteu ac edzych. **A** phan edzychaŷd ef awelei yꝛholl wlat yn gyuanned. **A**c yn gyweir oe holl alauoed ae hannedeu. **P**aryŷ waffanaeth ybu pŷderi ariannon yndaŷ heb ef. **P**ŷderi auydei ac yꝛd poꝛth uy llys i amy uynŷyl. **A**riannon auydei a mŷeireu yꝛ effyn wedy bydynt ynkywein gŷeir am y mynŷyl hitheu. ac uelly y bu eucarchar. **A**c oachaŷs ykarchar hŷnnŷ y gelwit y kyfarŷydyt hŷnnŷ mabinogi mynnweir a mynoꝛd. **A**c uelly y teruyna y geinc honn yma oꝝ mabinogi...

Math, son of Mathonwy.

honn yô y beddared geinc oz mabinogi
Math uab mathonwy oed arglwyd ar wyned.
Aphwyderi uab pŷyll oed arglwyd ar vn cantref arhugeint yny deheu. **ſ**ef oed y rei hynny. feith cantref dyuet. a seith cantref moŷganhŷc. **ſ**edwar cantref keredigyaŷn. a thzi yŷtrat tywi. **A**c yn yz amŷer hŷnnŷ math uab mathonwy ny bydei vyŷ. namyn trauei y deutroet ymlyc croth moŷŷyn. onytkynnŷyŷ ryuel ae lleŷteirei. **ſ**ef yd oed yn uoŷŷyn ygyt ac ef. **G**oeŷin uerch pebin odol pebin yn aruon. a honno teckaf moŷŷyn oed ynyhoes. oz awydit yno. **A**c ynteu ygkaer dathyl yn aruon yd oed y waŷtatrŷyd. **A**c ny allei gylchu y wlat namyn giluaethŷy uab don. **A**c eueyd uab don y nyeint ueibon y chŷaer. ar teulu gyt ac ŷy ygylchu y wlat dŷoŷdaŷ. **A**r uoŷŷynoed gyt amath yn waŷtat **A**c ynteu giluaethŷy uab don adodes yvzyt aryuoŷŷyn. ae charu hyt na wydyat beth a wnaei amdanei. **A**c yn hynny nachaf y liŷ ae wed ae anŷaŷd yn atueilaŷ oe charyat hyt nat oed haŷd y adnabot. **ſ**ef awnaeth gŷydyon yuraŷt ŷynyeit dydgŷeith arnaŷ yn graf. **ſ**awas heb ef paderyŷ itti.

Paham hebynteu beth awely di arnafi. **G**welaf arnat heb ef colli ohonat dy bryt ath lió. a phaderyó itti. **A**rglóyd vzaót heb ef yz hynn aderyó ymi ny ffróytha im y adef y neb. **B**eth yó hynny eneit heb ef. **G**i aódoft heb ynteu kynnedyf math uab mathonóy. bahustyng bynnac yz yuychanet auo y róng dynyon oz y kyfarffo * ygóynt ac ef. ef aegóybyd. **T**e heb ygóydyon taó di bellach. mi aónn dy uedól di. caru goewin ydóyt ti. **B**ef awnaeth ynteu yna pan wybu ef adnabot oeraót y uedól. dodu ucheneit dromhaf yny byt. **T**aó eneit ath ucheneidaó hebef. nyt ó hynny y gozuydir. Minheuabaraf heb ef kany ellir heb hynny dygyuozi góyned a phowys adeheubarth y geiffaó yuoóyn. abyd laóen di ami ae paraf itt. **A**c ar hynny att uath uab mathonóy ydaethant óy. **A**rglóyd heb y góydyon mi agigleu dyuot yz deheu yryó pxyuet ny doeth yz ynys honneiryóet. **P**óy y henó hóy heb ef. **B**obeu arglóyd. **P**aryó aniueileit yó yrei hynny. **A**niueileit bychein góell eu kic nochic eidon. bychein ynt óynteu. **A**c ymaent yn fymudaó enóeu. **M**och ygelwir weithon. **P**óy bieóynthóy. **P**ryderi uab póyll yd anuonet idaó o annón. y gan araón vzenhin annón. **A**c ettóa yd ys yn kadó oz enó. . hónnó. hanner hóch. hanner hob. **T**e heb ynteu ba ffuryf y keffir óy y gantaó. **M**i af ar vyn deudecuet yn rith beird arglóyd y erchi y moch. **A**f ar yeill ychneckau heb ynteu. **H**yt dazc vyntraósgóyd i arglóyd heb ef. ny deuaf i heb ymoch. **T**ynllaóen heb ynteu kerda ragot. **A**f aaeth agiluaethóy a degwyz gyt ac óynt. hyt ygkeredigyawn ynylle

aelwir rudlan. teiui yzabihonn. yn ylle ydoed Ilys
 pryderi. Ac yn rith beird ydoethant ymyon. a llawen
 uuoyvt 6zthunt. **I**r neillla6 pryderi y goffodet g6yd-
 yon ynos honno. **I**e heb y pryderi da oed gennym
 ni kael kyvar6dyt gan rei oz g6yzeinc racko. **M**oes
 y6 gennym ni argl6yd heb y g6ydyon y nos gyntaf
 ydelher att 6z ma6z dywedut oz pennkerd. mi ady-
 wedaf gyuar6dyt yn llawen. **Y**nteu wydyon gozeu
 kyuar6yd yny byt oed. Ar nos honno didanu ylls
 awnaeth ar ymdidaneu digrif a chyvar6dyt. ynyoed
 hoff gan ba6p oz Ilys. Ac yndidan gan pryderi ym-
 didan ac ef. **I**c ardi6ed hynny. argl6yd heb ef ae
 g6ell yg6na neb uy neges i * 6zthyt ti no miui uy
 hun. **D**awell heb ynteu taua6t llawnda y6 y teu di.
 Ilyma vy neges inheu argl6yd heb ef. ymadol6yni
 athidi amyz aniuileit aanuonet itt oann6vyn. **I**e
 heb ynteu ha6ffaf yny byt oed hynny. pany bei amot
 y rof am g6lat amdanunt. **S**ef y6 hynny. nat elhont
 ygennyf yny hilyont eudeukymeint yny wlat. Ar-
 gl6yd heb ynteu minneu aallaf dy rydhau ditheu oz
 geireu hynny. **S**ef ual y gallaf. **D**adyzo ym ymoch
 heno. ac na naccaa ui ohonunt. Auoz y minneu a
 dangoffaf gyfnewit am danunt 6y. Arnos honno yd
 aethant ef ae gedymdeithon y lletty ar y kynghoz.
 A wyz heb ef nicha6n ni ymoch oc eu herchi. **I**e
 heb 6ynteu. padza6sg6yd ykeir 6ynteu. mi a baraf eu
 kael heb y g6ydyon. **I**c yna yd aeth ef yny geluyd-
 odeu. ac ydechzeuawd dangos y hut. ac yd hud6ys
 deudec emyf. adeudec milgi b6onnwyn du bobun
 ohonunt. a deudec tozch. Adeudec kynllyuan arnunt.

A neb oꝛ ae gŵelei nywydyat nabeynt eur. A deudec kyfrŵy ar ymeirch. ac ambob lle oc y dylcei hayarn uot arnunt ybydei eur o gŵyl. **A**r ffrŵyneu yn un weith a hynny. ar meirch ac ar kŵn ydoeth ef att pŵyderi. **D**yd da itt arglŵyd heb ef. **D**uŵ arodho da itt heb ynteu a graessaŵ gŵthyt. **A**rglŵyd heb ef llyma rydit ytti am y geir adyweddeist neithŵyꝛ am y moch nas rodot ac nafgŵerthut. titheu a elly gyfnewityaŵ yꝛ auo gŵell. **M**inneu arodaf y deudeg meirch hynn ualymaent yn gyweir. ac eu kyfrŵyeu ac eu ffrŵyneu. ar deu dec milgi aceu toꝛcheu. ac eu kynllyuaneu ual ygŵely. ar deu dec taryan eureit awely di racko. **T**rei hynny a rythaffeŵ ef oꝛ madalch. Ie heb ynteu ni agymerŵn gynghoꝛ. **B**ef y kaŵffant yn y kynghoꝛ rodi y moch y wydyon. achymryt ymeirch ar kŵn ar taryaneu y gantaŵ ynteu. **A**c yna ykymeraffant hŵy genhat ac ydechŵeuaffant gerdet ar moch. **A**geimeit heb ygŵydyon reit yŵ in gerdet yn bŵyffur. ny phara yꝛ hut namyn oꝛ pŵyt y gilyd. **A**r nos honno y kerdaffant hyt yggŵarthaf keredigyaŵn. **T**lle aelwir ettwa oꝛ achaŵs hŵnnŵ mochtref. **A**thŵannoeth ykymeraffant eu hynt dŵos elenit ydoethant. * ar nos honno y buant y rŵng kerŵ ac arŵyftli. yn y dref aelwir heuyt oꝛ achaŵs hŵnnŵ mochtref. **A**c odyne ykerdaffant raddunt. **A**r nos honno y doethant hyt ygkymŵt ympowys aelwir oꝛ yftyꝛ hŵnnŵ heuyt mochnant. ac yno y buant y nos honno. **A**c odyne ykerdaffant hyt ygcantref ros. **A**c yno y buant y nos honno myŵn ydref aelwir ettwa mochtref. **H**awyꝛ heb ygŵydyon ni agyꝛchŵn kedernit gŵyned ar

annieileit hynn. yd ys ynlluydaw yn an hol. **S**ef
 ykyrchaffant y dref uchaf o arllechwed. Ac yno
 góneuthur creu yz moch. Ac o achaf hónnó y dodet
 creuwyzon ar y dref. Ac yna góedy góneuthur creu
 yz moch. ykyrchaffant at uath uab mathonóy hyt
 ygkaer dathyl. **A**phandoethant yno ydoedit yndy-
 gyuozi y wlat **P**achóedleu yffyd yma heb y gódyon.
Dygyuozi heb óy ymae pzyderi ynchol chói un
 cantref arhugeint. **R**yued uu hóyzet y kerdysfaóch
 chói. mae yz annieileit yd aethaóch yneu hóyfc heb
 ymath. y maent góedy góneuth^{ur} creu udunt yny
 cantref arall iffot heb y gódyon. Arhynny llyma
 y clywynt yz utkyzn ar dygyuozi yny wlat. **A**r hynny
 góifcaó awnaethant óynteu a cherdet yny vydant
 ympennard yn aruon. Ar nos honno ydymchoeles
 gódyon uab don achiluaethóy y uraóht hyt ygkaer
 dathyl. ac ygóelei uath uab mathonó doddi giluaethóy
 a goewin ygytgyfcu. a chymell ymozyonyon ereill
 allan yn amharchus. achyscu genti oehanuod ynos
 honno. **P**anwelfant ydyd dzañoeth kyrchu awnaeth-
 ant *y lle yd* oed math uab mathonóy ae lu. **P**an
 doethant ydoed ygóyzi hynny yn mynet y gymryt
 kyngozi padu ydarhoynt *pzyderi* agóyzi ydeheu. Ac
 arykyngozi ydoethant óynteu. **S**ef agaóssant yn eu
 kygozi *aros* ygkedernit góyned ynaruon. Ac yg *kym-*
perued ydóy uaenaózi ydarhoet. *maenaótr pennard.*
amaenaózi coet alun. **A**phzy(deri) *ae kyrchóys* yno
 óynt. **A**c yno y bu *y gyfranc* ac *y llas* lladua uaózi
 o bop parth *ac y bu reit y wyz y deheu enkil.* **S**ef lle
 yd en*kilyaffant hyt ylle aelwir ettwa nant call ahyt

yno yd ymlitywyt. Ac yna y bu yz aerua diueffur ymeint. Yna ykiliaffa hyt ylle aelwir dol penn maen. Ac yna clymu awnaethant. acheiffaó tangneu-edu. agóyftlaó awnaeth pzyderi ar y dangneued.

Def y góyftlóys góygi góaftra ar y bedwyzyd arhugeint o veibon góyda. Agóbedy hynny kerdet o honunt yn eu tangneued hyt y traethmaó. ac ual ygyt ac ydoethant hyt y uelenryt. y pedyt ny ellit eureoli o ymfaethu. Gyru kennadeu o pzyderi y erchi góahard y deulu. Ac erchi gadu yrygtaó ef agóydyon uab don. kanys ef a baryfsei hynny. Att uath uab mathonóy y doeth y gennat. Je heb ymath. y rof i aduó os da gan wydyon uab don mi ae gadaf. Yn llaóen. ny chymellaf ynneu arneb vynet y ymlad dros wneuthur o honam ninneu angallu. Dioer heb y kennadeu. tec med pzyderi oed yz gó. awnaeth hynn o gam idaó. dodi ygozff yn erbyn y gozff ynteu. agadu y deulu ynfegur. Dygaf y duó vygkyffes nat archaf i y wyz góyned ymlad drossofi. aminneu vy hun yn kael ymlad aphyderi. Miui adodaf vygkozff ynerbyn y eidaó yn llaóen. A hynny aanuonet at pzyderi. Je heb y pzyderi nyt archaf inheu yneb gouyn vy iaón namyn my hun. Y góy hynny a neilltuwyt. ac adechzeuwyt góifcaó ymdanunt. ac ymlad aónaethant. Ac o nerth grym ac angerd ahut alletrith góydyon. aphyderi alas. Ac ymaen tyuyaó uch y uelenryt y cladwyt. Ac yno y mae yued. Góy y deheu a gerdassant ac argaz truan gantunt parth aególat. Ac nyt edryued. euharglóyd a gollyffynt. allaóer oc eugózeugóy. ac eumeirch ac eu harueu ganmóyaf.

Gŷy gŷyned a ymchoeles dacheuyn ynllaben ozaŷ-
 enus. Arglŷyd heb ygŷydyon ŷath vath. ponyt oed
 iaŷn ynni eilŷng eu dylyedaŷc y wyz y deheu a wyfl-
 yffant inni ar tangneued. Ac ny dylyŷn ygarcharu *
 Rydhaer ynteu heb ymath. Ar gŷas hŷnnŷ argŷyfl-
 on a oed gyt ac ef a eilŷngŷyt yn ol gŷy y deheu.
 Ynteu math a gyŷchŷys kaer dathyl. Gilaeŷhŷy uab
 don arteulu a uuaŷŷynt gyt ac ef a gyŷchaffant y
 gylchaŷ gŷyned mal y gnotayŷŷynt. a heb gyŷchu
 yllys. Ynteu vath a gyŷchŷys yŷtaueil. ac a beris
 kyweiraŷ lle idaŷ y benelinyaŷ. ual y kaffeidodi y
 dzaet ym plic croth y uoŷŷyn. Arglŷyd heb y goewyn
 keif uoŷŷyn a uo is dydzaet weithon. gŷzeic ŷyfi.
 Pa yŷtyz yŷ hynny hynny heb ef. Ryŷch arglŷyd
 a doeth am vym penn a hynny yn dirgel. ac ny bum
 diŷtaŷ inheu. ny bu yn y llŷs neb nyŷgŷypei. Seŷ
 kyŷch a doeth dy nyeint ueibon dy chŷaer arglŷyd.
 gŷydyon uab don. a giluaeŷhŷy uab don. a thaeis
 arnaf a oŷugant a cheŷilyd y titheu. achyŷcu a wnaeth-
 pŷyt genhyf. a hynny yth yŷtaueil ac yth wely di.
 Ie heb ynteu yz hynn a allaf mi ae gŷnaf mi a baraf
 itt gael iaŷn yn gyntaf. Ac yn ol vy iaŷn y byda(f)
 inheu. a thitheu heb ef mi ath gymeraf yn wreic
 im. Ac a rodaf uedyant vyg kyuoeth yth laŷ ditheu.
 Ac yn hynny ny doethant ŷy yg kyuyll y llŷs. namyn
 trigyaŷ y gylchaŷ y wlat a wnaethant. yny aeth gŷa-
 hard udunt ar y bŷyt ae llŷn. yn gyntaf ny doethant
 hŷy yn y gyuyll ef. Yna y doethant ŷy attaŷ ef.
 Arglŷyd heb ŷynt. dyd da it. Ie heb ynteu ae
 wneuthur iaŷn y mi y doethaŷch chŷi. Arglŷyd yth

ewylllys yd ydym. **B**ei vy ebylllys ny cholllon o wyz ac arueu a golleis. vyg kewilid ny ellloch chbi y dalu y mi heb agheu pryderi. **A**chan doethaoch chbitheu ym ewylllys ynheu. mi a dechueuaf boen arnaoch. **A**c yna y kymmerth y hutlath ac y trebis giluaethoy yny uyd yn daran ewic. **A**c achub y llall a wnaeth yn gyflym kyt mynnei dianc nys gallei. ae darao ar vn hutlath yny uyd yn garo. **K**anys yoch yn roymedig-aeth mi a wnaf yoch *gerdet* ygyt. **A**(ch bot yn gymaredic. ac yn vn anyan a(rgyduilot) yd yoch yn eu rith. **A**c yn yz am(fer y) bo etiued. * udunt hoy. y uot ychwitheu. **A** blwydyn y hediio dowch yma attafi. **T**m penn yz ulwydyn oz vndyd llyma y klywei odozun a dan paret yz ystauell. a chyfuarthua con y llys am benn y godozun. **A**dzych heb ynteu beth yffyd allan. **A**rgloyd heb yz vn mi ae hedzych-eis y mae yno caro ac ewic ac elein gyt ac bynt. **A**c ar hynny kyudi a ozuc ynteu a dyuot allan. a phan doeth. fef y gwelei y tri llydyn. **S**ef tri llydyn oedynt caro ac ewic ac elein kryf. **S**ef a wnaeth ef dyrchauel y hut. **T**z honn a uu o hon aoch yn eic yr llyned. bit uaed coet eleni. **A**r honn avu garo yz llined. bit garmen eleni. **A**c ar hynny eu tarao ar hutlath. **T**mab hagen a gymerafi ac a baraf y ueithzyn. ae uedydya. **S**ef eno a dodet arnao hydón. **A**och chbitheu a bydoch y lleill yn uaed coet ar llall yn garmen coet. **A**r anyan a uo yz moch coet. bit y chbitheu. **A** blwydyn y hediio bydoch yma y dan y paret. **A**c ych etiued gyt a chbi. **T**m penn y ulwydyn llyma y clywynt gyuarthua con dan paret yz ystauell.

a dygyuoꝝ y llys y am hynny am eu penn. Ar hynny kyuodi a oꝝuc ynteu a mynet allan. A phan daó allan. tri llydyn a welei. **B**ef kyfryó lydnot a welei. baed coet. a charnen coet a chꝝyn llódyn da gyt ac óynt. A bꝝeifc oed yn yꝝ oet oed arnaó. **T**e heb ef hón a gymeraf i attaf ac a baraf y uedydyaó. Ac daraó ar hut lath nny uyd yn uab bꝝafwineu teledió. **B**ef enó a dodet ar hónnó hychtón. A chóitheu yꝝ un auu uaed coet o honaóch yꝝ llyned. bit vleidaft eleni. ar hónn a uu garnen yꝝ llyned. bit vleid eleni. Ac ar hynny eu taraó ar hutlath nny uydant bleid a bleidaft. Ac anyan yꝝ aniueileit yd yóch yn eu rith bit y chóitheu. A bydóch yma vlóydyn yꝝ dyd hedió ydan y paret hónn. **T**ꝝ undyd ym penn y vlóydyn llyma y clyóei dygyuoꝝ a chyuarthua cón ydan baret yꝝ ystauell. **T**nteu a gyfuodes allan. a phan daó llyma y góelei bleid a bleidaft a chꝝubothon cryf y gyt ac óynt. **H**ónn a gymeraf i heb ef ac a baraf * y uedydyaó. Ac ymae y enó yn baraót. **B**ef yó hónnó bleidón. **T** tri meib yffyd y chóí ar tri hynny ynt. **T**ri meib giluaethóy ennóir. tri chenryffedat kywir. bleidón. hydón. hychdón hir. Ac ar hynny eu taraó óynteu ell deu ar hutlath nny uydant yn eu cnaót e hun. **H**a wyꝝ heb ef oꝝ gónaethaóch gam ymi digaón ybuaóch ymhoen. a cheóilyd maó a gaóffaóch. bot plant y bop un ohonaóch oe gilyd. **P**eróch enneint yꝝ góyꝝ a golchi eu penneu ac eu kyweiryá. a hynny a berit udunt. A góedy ymgyweiryá ohonunt attaó ef y kyꝝchysfant. **H**a wyꝝ heb ef tangneued a gaóffaóch a cherennyd a geffóch. a rodóch ym gy-

nghozi pa uorwyn a geiffwyf. Arglwyd heb y gŷdyon
 uab don haŷd yŷ dy gyghozi. Aranrot uerch don.
 dy nith uerch dy chŷaer. honno a gyŷchŷyt attaŷ.
 ¶ Uorwyn a doeth y myŷn. A uorwyn heb ef a wyt
 uorŷn di. ¶ Dy ŷnn i arglwyd amgen nom bot. yna y
 kymerth ynteu yŷ hutlath ae chamu. camma di dŷos
 honn heb ef. ac ot ŷyt uorwyn mi a adnabydaf. yna
 y camaŷd hitheu dŷos yŷ huthlath. ac ar y cam hŷnnŷ
 adaŷ mab bŷafuelyn maŷ a oŷuc. ¶ N ol diaŷpat y mab
 kyŷchu y dŷŷs a oŷuc hi. ac ar hynny adaŷ yryŷ beth-
 an o honei. A chyn kael o neb *gŷelet* yŷ eil olŷc arnei.
 gŷydyon ae kymerth. ac a dŷoes Iŷenn o bali yn y
 gylch ac ae cudyaŷd. ¶ Eŷ Iŷe y cudyaŷd y myŷn
 Iŷaŷ kift is traet ywely. ¶ E heb ymath mab mathon-
 ŷy mi a baraf uedydyaŷ hŷnn ŷŷth y mab bŷafuelyn.
 ¶ Eŷ enŷ a baraf arnaŷ. dylan. ¶ Eedydyaŷ a wnaeth-
 pŷyt y mab. ac ual y bedydywyt y moŷ a gyŷchŷys.
 ¶ Ac yn y Iŷe ygŷt ac y doeth yŷ moŷ. anyan y moŷ
 a gauas. a chyŷtal y nouei ar pyŷc goŷeu yn y moŷ.
 ¶ Ac o achŷŷs hynny ygelwit ef. dylan eilton. ny
 thoŷres tonn y danaŷ eiryoet. ar ergŷt y doeth y
 agheu o honaŷ a uŷŷyaŷd gouannon y ewythyŷ. a hŷn-
 nŷ a uu dŷydyd anuat ergŷt. Val yd oed wydyon di-
 warnaŷt yn y wely ac yn dŷffroi. ef a glywei diaŷpat
 yn y giŷt is y dŷaet. kyn ny bei uchel hi. Kyfuch
 oed ac y * kigleu ef. ¶ Eŷ a oŷuc ynteu kyuodi yn
 gyflym ac agozi y giŷt. ac ual y hegyŷ ef a welei uab
 bychan yn rŷyuaŷ y ureicheu. o blyc y Iŷenn ac yn y
 gŷaŷgaru. ac ef a gymerth y mab y rŷng y dŷŷlaŷ.
 ac a gyŷchŷys y dŷef ac ef Iŷe ygŷydyat bot gŷŷeic a

bionneu genti. ac ymobryn aŋnaeth arwreic ueithryn
 y mab. **Y** mab a uagŷyt y vlŷydyn honno. **I**c yn oet
 y vlŷydyn hoff oed gantunt y vzeifket bei dŷyulŷyd.
 Ar eil vlŷydyn mab maŷ oed ac yn gallu e hun
 kyŷchu y llys. **Y**nteu e hun wydyon wedy y dyuot
 yz llyf a fynnyŷys arnaŷ. ar mab a ymgeneuinaŷd ac
 ef. ac ae caraŷd yn vŷy noc undyn. **Y**na y magŷyt
 y mab yn y llys nny uu pedeir blwyd. a hoff oed
 y veint y uab wyth mlŷyd uot yn gŷy ureifcet ac ef.
 A diwarnat ef a gerdaŷd yn ol gŷydyon y ozymdeith
 allan. Sef a wnaeth kyŷchu kaer aranrot ar mab gyt
 ac ef. **G**edy y dyuot yz llys kyuodi a oꝛuc aranrot
 yn yerbyn ae raessaŷu a chyfuarch gŷell idaŷ. **D**uŷ
 a rodo da itt heb ef. **P**a uab yffyd yth ol di heb
 hi. Y mab hŷnn mab itti yŷ ef heb ef. **O**ia ŷz pa
 doi arnat ti vvg kewilydyaŷ i. a dilyt vvg kewilyd
 ae gaŷd yn gyhyt a hynn. **O**ny byd arnat ti geŷilyd
 uŷy nomeithryn o honafi uab kyŷtal a hŷnn. **Y**f
 bychan a beth vyd dy gewilyd. **P**ŷy enŷ dy uab
 di heb hi. **D**ioer heb ef nyt oes arnaŷ un enŷ ettwa.
Ie heb hi mi a tynghaf dynghet idaŷ na chaffo ef
 enŷ nny kaffo gennyfi. **D**ygaf y duŷ uyg kyffes heb
 ef direit wreic ŷyt. ar mab a geiff enŷ kyt boet dꝛŷc
 gennyt ti. a thitheu heb ef yz hŷnn yd ŷyt ti ac ae
 uar arnat am nath elwir yn uoꝛŷyn. nyth elŷir bellach
 byth yn uoꝛŷyn. Ac ar hynny kerdet ymeith dꝛŷy ylit
 a wnaeth. a chyŷchu kaer dathyl. Ac yno y bu y nos
 honno. A thꝛannoeth kyuodi a oꝛuc a chymryt y uab
 gyt ac ef. a mynet y ozymdeith gan lan y weilgi. rŷng
 hynny ac aber menei. Ac yn y lle y gŷelas delyfc a

moŷyal hudaŷ long aŷnaeth. ac oŷgŷynnon ardelyŷc*
 hudaŷ coŷdŷal a wnaeth. a hynny llawer. ac eu bŷithaŷ
 a oŷuc hyt na welfei neb lledyŷ degach noc ef. ac
 ar hynny kyweiryŷ hŷyl ar y long a wnaeth. a dyuot
 y dŷŷ poŷth kaer aranrot ef ar mab yn y llong. Ac
 yna dechŷeu llunyaŷ eŷgidyeu ac eu gŷniaŷ. ac yna
 y harganuot oŷ gaer. Pan wybu ynteu eu harganuot
 oŷ gaer. dŷyn eu heilyŷ e hun a oŷuc a doddi eilyŷ
 araŷŷ annunt ual nat adnepit. Pa dynyon yŷŷyd yny
 llong heb yŷ aranrot. Crydyon heb ŷy. Ach y
 edŷych pa ryŷ ledyŷ yŷŷyd gantunt. a pha ryŷ weith
 a wnaant. yna y deuthpŷyt attunt. a phan doethpŷyt
 yd oed ef yn bŷithaŷ coŷdwal a hynny yn eureit. Yna
 y doeth y kennadeu a menegi idi hi hynny. Je heb
 hitheu. dygŷch ueffur uyn troet. ac erchŷch yŷ cryd
 wneuthur eŷgidyeu ym. Ynteu a lunywys yŷ eŷ-
 gidyeu. ac nyt ŷŷth y meffur. namyn yn vŷy. Dyuot
 ar eŷgidyeu idi. nachaf yŷ eŷgidyeu yn oŷmod. Ry
 oŷmod yŷ y rei hynn heb hi. ef a geiff werth y rei
 hynn. gŷnaet heuyt rei a uo llei noc ŷynt. Jef a
 wnaeth ynteu gŷneuthur rei ereill yn llei lawer noe
 thŷoet. ae hanuon idi. Dywedŷch idaŷ nyt a y mi
 y rei hynn heb hi. ef a dywetpŷyt idaŷ hynny. Je
 heb ynteu. ny lunyaf i eŷgydyeu idi yny welŷyf y
 thŷoet. a hynny a dywetpŷyt idi. Je heb hi mi a af
 hyt attaŷ ef. ac yna y doeth hi hyt y llong. a phan
 doeth yd oed ef yn llunyaŷ ar mab yn gŷniaŷ. Je
 arglŷydes heb ef dyd da itt. Duŷ a rodo da itt heb
 hi. Pres yŷ gennyf na uedŷut gymedŷoli ar wneuthur
 eŷgidyeu ŷŷth ueffur. Pa uedŷeis heb ynteu. mi ae

metraf weithon. Ac ar hynny llyma y ddyb yn feuyll ar vord y llong. **B**ef a wnaeth y mab y vob. ae uedzu y rong giewyn y esgeir ar asgorn. ffef a wnaeth hitheu chwerthin. **D**ioer heb hi yf llab gyffes y medwys y lleb ef. **E** heb ynteu anioloch duob itt neur gauas ef enob. a da digabn yob y enob. lleb llab gyffes yob bellach. **A**c yna difflannu y gweith yn delysc ac yn simon. Ar gweith nys canlynobys ef hoy no hynny. Ac oz achab hobbn y gelbit ef yn ddyd * eurgryd. **D**ioer heb hitheu ny henbydy well di o uot yn ddbc bthyt i. **D**y buum ddbc i ettwa bthyt ti heb ef. **A**c yna yd ellygobys ef yuab yn y btyt e hun. **E** heb hitheu minheu a dynghaf dynghet yz mab hobbn. na chaffo arueu byth yny gobsgyfi ymdanaw. vroz adub heb ef. handid oth direidi di. ac ef a geiff arueu. **V**na y doethant hoy parth a dinas dinllf. **A**c yno meithryn llew llab gyffes yny allwys marchogaeth pob march, ac yny oed gobyl o btyt a thob a meint. **A**c yna adnabot a bnaeth gbydyon arnob y uot yn kymryt dihirob o eiffeu meirch ac arueu. ae alb attab a wnaeth. **B**a was heb ef ni abn ui a thi y neges auozy. a byd lawenach noc ydoyt. a hynny a wnaf ynheu heb y gobas. **A**c yn ieuentit ydyd dianoeth kyodi a wnaethant. a chymryt yz aruozdir yuynyd parth a bynn aryen. ac yn y penn uchaf y geuyn clutno. ymgyweirab ar ueirch a wnaethant. a dyuot parth a chaer aranrot. ac yna amgenu eu ptyt a bnaethant. a chyzychu y poth yn rith deu was ieueinc. eithyz bot yn pudach ptyt gwydyon noc un y gobas. **V**pothaob heb ef dos y myobn a dywet uot yma beird o uozgannob.

Y poſthaſ a aeth. Gſaefſaſ duſ ſiſthunt gellſong y myſn ſy heb hi. Diruawr lewenyd a uu yn eu herbyn. Y neuad a gyweirſyt y uſyta yd aethant. Gſedy daruot bſyta. ymdidan a ſnaeth hi a gſydyon. am chſedleu a chyuarſydyt. Ynteu wydyon kyuarſyd da oed. Gſedy bot yn amſer ymadaſ a chyuedach. yſtauell a gyweirſyt udunt hſy. ac ygyſcu yd aethant. Hir bylgeint gſydyon agyvodes. Ac yna ygelwis ef y hut ae allu attaſ. Rbyn pan oed y dyd yn goleuhau yd oed geniweir ac utkyſn. a lleuein yn y wlat yn gyghan. Pann yttoed y dyd yn dyuot wynt a glyſynt taraſ dſſ yſtauell. Ac ar hynny aranrot yn erchi agozi. Kyuodi a ozuc y gſas ieuanc ac agozi. * Hitheu a doeth y myſn a moſſyn ygyt a hi. Ha wyſda heb hi lle dſſc yd ym. Je heb ynteu ni a glyſn utkyſn a lleuein. a beth a debygy di o hynny. Dioer heb hi ni chaſn welet liſſ y weilgi gan bop llong ar toſr y gilyd. Ac ymaent yn kyſchu y tir yn gyntaf a allont. A pha beth a wnaſn ni heb hi. Arglwydes heb y gſydyon. nyt oef in gyghoſ onyt kaeu y gaer arnam. ae chynhal yn oreu a allom. Je heb hitheu duſ a [da]lo yſch. a chynhellſch chſitheu. Ac yma y keffſch digaſn o arueu. Ac ar hynny yn ol yſ arueu yd aeth hi. A llyma hi yn dyuot a dſy uoſſyn gyt a hi. Ac arueu deu ſi gantunt. Arglwydes heb ef gſiſc ymdan y gſiaync hwnn. A minneu ui ar moſynyon a wiſgaf ymdanaf inheu. Ni a glyſaf odoſun y gſyſ yn dyuot. Synny a ſnaf yn llaben. A gſiſcaſ a ſnaeth hi ymdanaſ ef yn llaben ac yn gſbyl. A derſ heb ef wiſcaſ ymdan y gſiaync hſnnſ.

Deró heb hi. neur deró y minheu heb ef. Diodón an harueu weithon. nyt reit in óathunt. Och heb hitheu paham. Ilyna y llynghes yg kylch y ty. Ba wreic nit oes yna un llynghes. Och heb hitheu pa ryó dygyuor a uu o honei. Dygyuor heb ynteu y tozori dy dynghetuen am dy uab. ac y geiffaó arueu idaó. ac neur gauas ef arueu heb y diolwch y ti. Y rofi a duó heb hitheu gózi dazc óyt ti. Ac ef aallei y llawer mab colli y eneit am y dygyuor a bereift ti yn y cantref hónn hedió. Ami a tynghaf dynghet yz mab heb hi na chaffo gózeic vyth óz genedyl yssyd ar y dayar honn yz aózi honn. Je heb ynteu direit wreic uvoft eiryoet. ac ny dylzei neb uot yn bozth itt. a gózeic a geiff ef ual kynt. Bóynteu a doethant att vath uab mathonóy. A chóynaó yn luttaf yn y byt rac aranrot a ónaethant. A menegi ual y parysfei yz arueu idaó oll. Ie heb y math. keiffón ninneu ui a thi (oc) an hut an llettrith hudaó gózeic idaó ynteu óz blodeu. Ynteu yna a meint gózi yndaó. Ac yn deledióhaf góas óz a welas * dyn eiryoet. Ac yna y kymeraffant hóy blodeu y deri. a blodeu y banadyl. a blodeu yz erwein. ac óz rei hynny affóynaó yz un uozóyn deckaf a thelediwaf a welas dyn eiryoet. Ae bedydaó óz bedyd a wneynt yna. a doddi blodeuwed arnei. Ógedy y kyfcu y gyt hóy ar y wled. nyt haódi heb y góydyon y ózi heb gyuoeth idaó offymdeithaó. Ie heb y math. mi arodaf idaó yz un cantref gozeu y was ieuanc y gael. Arglóyd heb ef pa gantref yó hónnó. Gantref dinodig heb ef. a hónnó a elwyz yz aózi honn eiwynyd. ac ardudóy. Jef Ie ar y cantref

y kyuanhedóys lys idaó. yn y lle a elwir mur y castell. a hynny yg gáthdir ardudóy. ac yno y kyuanhedóys ef ac y góledychóys. **A**phaó b a uu uodlaón idaó ac y arglóydiaeth. **I**c yna dzeigylgóeith kyachu a ónaeth parth a chaer dathyl. y ymwelet a math uab mathon-óy. **Y** dyd yd aeth ef parth a chaer dathyl. troi o vyón y llys a wnaeth hi. a hi a glywei lef cozn. ac yn ol llef y cozn. llyma hyd blin yn mynet heibaó. a chón a chynnydyon yn y ol. ac yn ol y cón ar kynnydyon bagat o wyz ar traet yn dyuot. **A**llyngóch waf heb hi y wybot póy y niuer racco. **Y** góas a aeth. a gouyn póy oedynt. **G**ionó pebyz yó hónn. y góz yffyd arglóyd ar penllynn heb óy. **H**ynny a dywaót y góas idi hitheu. **Y**nteu a gerdóys yn ol yz hyd. ac ar auon gynwael gozdíbes yz hyd ae lad. ac ózth ulingaó yz hyd. a llithyaó y gón ef a uu yny wascaó d y nos arnaó. **A**phan yttoed y dyd yn atueilaó ar nos yn nessau. ef a doeth heb pozth y llys. **D**ioer heb hi ni a gaón yn goganu gan yz unben. oe adu y pzyttón y wlat arall onys góahodón. **D**ioer arglóydes heb óy iaónaf yó y wahaó d. **Y**na yd aeth kennadeu yn y erbý y wahaó d. ac yna y kymérth ef y wahaó d yn lláben. ac y doeth yz llys. ac y doeth hitheu yn y erbyn ef y reffaó u. ac y gyuarch góell idaó. **A**rglóydes heb ef duó a dalho it dy leóenyd. **Y**ndiarchenu a mynet y eisted a ónaethant. **S**ef a ónaeth blodeued edzych arnaó ef. ac yz aóz yd edzychaó d nyt oed gyueir arnei hi ny bei yn llábn oe gary*at ef. ac ynteu a fynnyóys arnei hitheu. ar un medól a doeth yndaó ef ac a doeth yndi hitheu. ef ny allóys ymgelu oe uot

yn y charu hi. ae uenegi idi a ōnaeth. **H**itheu a gymerth diruaō lewenyd yndi. ac o achaw y ferch ar caryat a dodaffei bop un o honunt ar ygilyd y bu eu hymdidan y nos honno. ac ny bu ohir y ymgael o honunt. nyt amgen noz nos honno. ar nos honno kyfscu y gyt a ōnaethant. **A**thannoeth arouun a ōnaeth ef ymeith. **D**ioer heb hi nyt ey y ōrthyfi heno. Y nos honno y buant y gyt heuyt. ar nos honno y bu yz ymgynghoz gantunt pa furyf y keffynt uot yg kyt. **D**yt oes gynghoz heb ef onyt un. keiffaō y gantaō gōybot pa ffuryf y del y angheu. a hynny yn rith amgeled am danaō. **T**annoeth arouun a ōnaeth. **D**ioer heb hi nychyghozaf it hediō uynet y ōrthyfi. **D**ioer kanys kynghoizy ditheu. nyt af ynheu heb ef. **M**i a dywedaf hagen uot yn berigyl dyuot yz unben bieu y llys adref. **J**e heb hi auoizy mi ath ganhataf di y uynet ymdeith. **T**annoeth arouun a ōnaeth ef. ac nys lludywys hitheu ef. **J**e heb ynteu coffa a dywedeis ōrthyt ac ymdidan yn lut ac ef. a hynny yn rith yfmalhaōch caryat ac ef. **I**dilyt y gantaō pa ffozd y gallei dyuot y angheu. **Y**nteu a doeth adref y nos honno. **T**aeulaō y dyd a wnaethant dōy ymdidan a cherd a chyuedach. **A**r nos honno y gyfscu y gyt yd aethant. ac ef a dywaōt parabyll ar eil ōrthi. ac yn hynny parabyll nys kauas ef. **P**a derō ytti heb ef ac a wyt iach di. **M**edylyaō yd ōyf heb hi yz hynn nys medylyut ti am danafi. **J**ef yō hynny heb hi gualu am dy angheu di ot elut yn gynt no miui. **J**e heb ynteu duō a dalo itt dy amgeled. **O**nym llad i duō hagen nyt haōd vy llad i

heb ef. a wney ditheu yz duó. ac yrof inheu. menegi y mi pa furyf y galler dy lad ditheu. kanys gwell yó uyg cof i óath ymoglyt noz teu di. Dywedaf yn lláben heb ef. nyt haóð uy llad i heb o ergyt. a reit oed uot vlóydyn yn góneuthur y par ym byzyit i ac ef.* a heb wneuthur dim o honaó namyn pan vydit aryz aberth duó ful. ae diogel hynny heb hi. Diogel dioer heb ef. Dy ellir uy llad i y myón ty heb ef. ny ellir allan. ny ellir uy llad ar uarch. ny ellir ar uyn troet. Ge heb hitheu pa deló y gellit dy lad ditheu. mi ae dywedaf ytti heb ynteu. Óneuthur enneint im ar lan auon. a góneuthur cromglóyt uch penn y geróyn. ae thoi yn da ac yn didos óedy hynny. a dóyn bóch heb ef ae dodí ger lláó y geróyn. a dodí ohonaf inheu y neill troet ar geuyn y bóch. ar llall ar ymyl y gerwyn. póy bynnac a medzei i uelly ef a wnaei uy ageu. Ge heb hitheu diolchaf y duó hynny. ef a ellir rac hynny dianc yn haóð. Dyt kynt noc y kauas hi yz ymadzaóð. y hanuones hitheu att gronó pebyz. Óionó a lauurywys góeith y góaeó. ar un dyd ym penn y vlóydyn y bu baraóð. ar dyd hónnó y peris ef idi hi góybot hynny. a rglóyd hi yd óyf yn medylyáó pa deló y gallei uot yn wir a dywedeist dz gynt óathyfi. ac a dangoffy di y mi pa ffuryf y faut ti ar ymyl y geróyn ar bóch o pharaf inheu yz enneint. Dangoffaf heb ynteu. Bitheu a anuones att ronó. ac a erchis idaó uot y ghyfcaóð y bzyinn a elwir weithon bzyinn kyurgyz yg glan auon kynuael oed hynny. Bitheu a beris kynnulláó a gauas o auar yn y cantref. ae dóyn yz parth dzaó yz auon gyuaróyneb a bzyinn kyurgyz.

A thannoeth hi a dywaot. arglôyd heb hi mi a bereis
 kyweiryao y glôyt ar enneint y maent yn baraot. **I**e
 heb ynteu aon y hedzych yn llawen. Wynt a doethant
 dianoeth y edzych yz enneint. **T**i a ey yz enneint
 arglôyd heb hi. Af yn llawen heb ef. **A**f a aeth yz
 enneint ac ymeneinao a onæth. Arglôyd heb hi llyma
 yz annieileit a dybedeift di uot bôch arnunt. **I**e heb
 ynteu par dala un o honunt. a phar y dôyn yma. ef
 a ducpôyt y bôch. **Y**na y kyuodes ynteu oz enneint.
 a gôifcao y labdyz ymdanao. A doddi y neill troet idaô
 ar ymyl y gerôyn. ar llall ar geuyn y bôch. **Y**nteu
 ronô a gyuotes y uynyd oz bryn a elwir brynn kyuer-
 gyz.* Ac ar ben y neill glin y kyuodes. Ac ar gôenôyn
 waeo y uôzo ae uedzu yn y yftlys. yny neitta y paladyz
 o honao. a thizgyao y penn yndaô. Ac yna bôzo ehet-
 uan o honao ynteu yn rith eryz. a doddi garymleis an-
 hegar. Ac ny chahat y welet ef o hynny allan. **Y**n
 gyn gyflymet ac ydaeth ef ymeith. y kyachaffant
 ôynteu y llys. Ar nos honno kyfco y gyt. **A** thian-
 noeth kyuodi a ozuc gronô a gozefgô ardudôy. **G**edy
 gozefgyn y wlat y gôledychu a wnaeth yny oed yn y
 eidaô ef ardudôy a phenllyn. **Y**na y chôedyl a aeth at
 math uab mathonôy. **T**ymuryt a goueileint a gy-
 merth math yndaô. A môy wydyon noc ynteu o laber.
Arglôyd heb y gôydyon ny ozffowyffaf uyth yny
 gaffôyf chwedleu y ôzth uy nei. **I**e heb y math.
 duô a uo nerth itt. **A**c yna kychôynnu a onæth ef
 a dechzeu rodyao raedaô. A rodyao gôyned a onæth
 a phôys yny theruyn. **G**edy daruot idaô rodyao
 uelly. ef a doeth hyt yn aruon. Ac a doeth y ty uab

eïllt ym maenaŷ bennard. Difgynnu yny ty a ŷnaeth a thaigyaŷ yno y nos honno. ŷŷ y ty ae dylŷyth à doeth y myŷn. Ac yn diwethaf y doeth ymeichat. ŷŷ y ty a dywaŷt ŷŷth y meichat. Pa was heb ef a doeth dy hŷch di heno y myŷn. Doeth heb ynteu. yz aŷ honn y doeth att y moŷ. Pa ryŷ gerdet heb y gŷydyon yffyd ar yz hŷch honno. Pan agozer y creu beunyd yd a allan. ny cheir craff arnei. Ac ny wybydir pa ffozd yd a. mŷy no chynn elei yn y dayar. A wney di heb y gŷydyon y rofi nat agoz ych y creu. yny vŷyfi yn y neïll parth yz creu y gyt a thi. gŷnaf yn llawen heb ef. Y gyfgu yd aethant y nos honno. A phan welas y meichat llŷ y dyd. ef a deffroes wydyon. A chyuodi a ŷnaeth gŷydyon a gŷyfaŷ ymdanaŷ. a dyuot ygyt ar meichat. a feuyll ŷŷth y creu. Y meichat a agozes y creu. y gyt ac y hegyz ll yma hitheu yn bŷŷ neit allan. A cherdet yn bŷaff a ŷnaeth. A gydyon ae kanlynŷys. A chymryt gŷŷth-ŷyneb auon a ŷnaeth. A chyŷchu nant a ŷnaeth a elŷir weithon nant y llŷ. Ac yno gŷaŷtattau a ŷnaeth a phozi. Ynteu wydyon a doeth y dan* y pŷenn. Ac a edz ychaŷd pa beth yd oed yz hŷch yn y bozi. Ac ef a welei yz hŷch yn pozi kic pŷdyz a chynron. Def a wnaeth ynteu edz ych ym blaen y pŷenn. a phan edz ych ef a ŷelei eryz ym blaen y pŷenn. A phan ym- yfgytŷei yz eryz. y fŷythei y pŷyuet ar kic pŷdyz o honaŷ. Ar hŷch yn yffu y rei hynny. Def a ŷnaeth ynteu medyl yaŷ mae llŷ oed yz eryz. a chanu eglyn. Dar a dyf y rŷng deu lenn. gozduwrych awyz a glen. ony dywetafi eu oulodeu. llŷ pan yŷ hynny. Def

a ōnaeth ynteu yz eryz. ymellōng yny uyd yg ky-
mherued y p̄enn. **ſ**ef a wnaeth ynteu wydyon canu
eglyn arall. **D**ar a dyf yn arduaes. nys gōlych glaō.
nys mō y taōd. naō ugein angerd a bozthes. yn yblaen
lleō llaō gyffes. **A**c yna ymellōng idaō ynteu yny
uyd yn y geing iffaf o: p̄enn. **G**anu eglyn idaō ynteu
yna. **D**ar a dyf dan anwaeret. mirein medur ym
ywet. ony dywedaf i ef. dydaō lleō ym harffet. **A**c
y dygōydaōd ynteu ar lin gōydyon. **A**c yna y treōis
gōydyon a hutlath ynteu yny uyd yn y rith e hunan.
Dy welsei neb arōz tremynt truanach hagen noc
a oed arnaō ef. nyt oed dim onyt croen ac aſcōzn.
Yna kyꝛchu kaer dathyl a wnaeth ef. **A**c yno y duc-
pōyt agahat o uedic da yg gōyned ōzthaō. **K**yn kyuyl
yz ulōydyn yd oed ef yn holliach. **A**rglōyd heb ef ōzth
uath uab mathonōy. madōf oed y mi kaffōyf iaōn gan
ygōz y keueis ouut gantaō. **D**ioer heb y math ny
eill ef ymgynnal ath iaōn di gantaō. **I**e heb ynteu
gozeu yō gennyf i bo kyntaf y kaffōyf iaōn. **Y**na
dygyuozyaō gōyned a ōnaethant. a chyꝛchu ardudōy.
Gōydyon a gerdōys yn y blaen. **A** chyꝛchu mur caſtell
a oꝛuc. **ſ**ef a ōnaeth blodeued clybot eu bot yn
dyuot. kymryt y moꝛzynyon ygyt a hi. a chyꝛchu y
mynyd. a thꝛōy auon gynuael. kyꝛchu llys a oed ar
y mynyd. **A**c ny wydynt gerdet rac ovyn. namyn ac
eu hōyneb dzae keuyn **A**c yna ny wybꝛant yny fyꝛth-
aſſant yny llynn. **A**c y bodyſſant oll eithyz hi ehunan.
Ac yna y goꝛdiwedaōd gwydyon hitheu. ac y dywaōt
ōzthi. **D**y ladaf i di. mi a ōnaf* yffyd waeth itt. **ſ**ef
yō hynny dy ellōng yn rith ederyn. **A**c o achaōs y

keſilyd a wnaethoft di y leſ llaw gyffes. na beidych ditheu dangos dy wyneb liſ dyd vyth. a hynny rac ouyn yz holl adar. a bot yn anyan udunt dy uaedu. ath amherchi y lle yth gaffont. ac na chollych dy enſ. namyn dy alſ vyth blodeuwed. Sef yſ blodeuwed tylluan oſ leith yz aſ honn. ac o achawſ hynny y mae digaffawſ yz adar yz tylluan. ac ef a elwir ettwa y tylluan yn vlodeuwed. Ynteu gronſ pebyz agyſchſys pennllynn. ac o dyno ymgennattau a wnaeth. Sef kennadſi a anuones. gouyn a wnaeth y leſ llaw gyffes. a vynnei ae tir ae dayar ae eur ae aryant am y farhaet. Dachymeraf y duſ y dygaf uyg kyffes heb ef. a lllyma y peth lleiaf a gymeraf y gantaſ. Mynet yz lle yz oedſn i o honaw ef pan ym byzawſd ar par. a minheu y lle yz oed ynteu. a gadel y minheu y vſſſ ef a phar. a hynny yn lleihaf peth a gymeraf y gantaſ. Hynny a uenegit y ronſ pebyz. Se heb ynteu. dir yſ y mi gſneuthur hynny. Yyg gwyſda kywir am teulu am bzodyz maeth. a oes o honawch chſi a gymero yz ergit dawſſof i. Pac oes dioer heb ſynteu. ac o achawſ gomed o honunt ſy. diodef un ergit dawſ eu harglſyd. y gelwir ſynteu yz hynny hyt hediſ. trydyd aniweir deulu. Se heb ef mi ae kymeraf. Ac yna y doethant ell deu hyt ar lann auon gynuael. Ac yna y feuiſ gronſ yn y lle yd oed lleſ llaw gyffes pan y byzawſd ef. a lleſ yn y lle yd oed ynteu. Ac yna y dwaſt gronſ pebyz ſzth leſ. arglſyd heb ef. kanys o dawſc yſtryſ gſzeic y gſneuthum i ytti a wneuthum. Minneu a archaf y ti yz duſ. llech a welaf ar lan yz auon. gadel im doddi honno

y ryngof ar dynaot. Dioer heb y lleo nyth ommedaf o hynny. Fe heb ef duó a dalo itt. Ac yna y kymerth gronó y llech. ac y dodes y ryngtaó ar ergit. Ac yna y byryaó d lleo ef ar par. ac y góant y llech tróydi. Ac ynteu d rýdaó yny dyr y geuyn. Ac yna y llas gronó pebyz. Ac yno y mae y llech ar lann auon gynuael yn ardudóy ar tóll tróydi. Ac oach* aós hynny ettwa y gelwir hi llech gronó. Ynteu lleo llas gyffes eilweith a orefgynnóys y wlat. ac ae góledychóys yn llódyannus. A herwyd y dyweit y kyuarwydyt ef auu arglóyd wedy hynny ar wyned. Ac velly y teruyna y geing honnoz mabinogi. . . .

Maren's Dream.

Hyman breidóyt maren wledic.

Maxen wledic oed amheradóyz yn ruuein. a theccaf góiz oed a doethaf. a gozeu awedei yn amheradóyz oza vu kyn noc ef. a dadleu brenhined a oed arnao diwarnao. ac ef a dywaot y annwyleit. miui heb ef a vynnaf avoiz vynet y hela. Gannoeth y boze ef a gychwynnawd ae nifer [698] ac a doeth y dyffrynn auon a dygóyd y ruuein. Hel a y dyffrynn a wnaeth hyt pan vu hanner dyd. Yd oed gyt ac ef hagen deudec brenhin ar hugeint o vrenhined coronaoc yna yn wyz idaó. Hyt yz digrifoch hela yd helei yz amheradóyz yn gyhyt a hynny. namyn y wneuth^{ur} yn gyuard góiz ac y bei arglóyd ar y faol vrenhined hynny. ar heul a oed yn vchel ar yz awyz. uch eu penn. ar góizes yn vaóiz. a chyfcu a doeth arnao. Sef a wnaeth y weiffon. feuyll kastellu eutaryaneu yn y gylch ar peleidyz góaeuar yn y gylch rac yz heul. Taryan eur gróydiz a dodafant dan y penn. Ac uelly y kyfcóys maxen. ac yna y góelei breidóyt. Sef breidóyt awelei. y uot yn kerdet dyffrynn yz avon hyt y blaen. ac y vynynd

uchaf o2 byt y deuei. **I**f a tebygei vot y mynyd yn gyfuch ar awy2. **A**phan deuei d2os y mynyd. ef a welei y uot yn kerdet góladoed teccaf a góastattaf a welfei dyn eiryoet o2 parth arall y2 mynyd. **I**phzif auonyd maó2 a welei o2 mynyd yn ky2chu y mo2. (Ac y2 mo2 rytyeu ar y2 auonyd y kerdei.) **P**yhyt bynnac y kerdei velly. ef a doeth y aber p2if auon vóyha2 o2 a welfei neb. **A** phzif dinas a welei yn aber y2 auon. **A** phzif gaer yn y dinas. a phzif dy2oed amyl amlwaó2 a welei ar y gaer. **A** llynghes a welei yn aber y2 auon. **A** móyha2 llynghes oed honno o2 a welfei neb eiryoet. **A** llong a welei ym plith y llynghes. **A** móy o laé2er a thegach oed honno no2 rei ereill oll. **A** welei ef vch y mo2 o2 llong. y neill ystyllen a welei ef yn eureit ar llall yn aryanneit. **P**ont a welei o a2cú2n mo2uil o2 llong hyt y tir. **A**c ar hyt y bont y tebygei y vot yn dyuot y2 llong. **B**óy2l a dy2cheuit ar y llong. **A**c ar vo2 a góeilgi y kerdit a hi. **I**f a welei y dyuot y ynys deckaf o2 holl vyt. **A** góedy y kerdei ar d2aó2s y2 ynys o2 mo2 py gilyd hyt y2 ymyl eithaf o2 ynys. kým-eu a welei a diffóys a cherric uchel eithy2 agaró am-dyfróys ny rywelfei eiryoet y gyfryó. **A**c odyno ef a welei yn y mo2 gyuarwyneb ar tir amd yfróys hónnó. ynys. **A**c y rygtaó2 ar ynys honno y góelei ef gólat a oed kyhyt y maestir ae mo2. kyhyt y mynyd ae choet. **A**c o2 mynyd hónnó avon a welei yn kerdet ar traó2s y ~~m~~ wlat yn ky2chu y mo2. **A**c yn aber y2 auó2 ef a welei p2if gaer deckaf o2 a welfei dyn eiryoet. **A** pho2th y gaer a welei yn ago2et. **A** dyuot y2 * gaer a wnaeth. **I**f a welei neuad dec yn y gaer.

toat y neuad a tebygei y vot yn eur oll. Cant y neuad a tebygei y uot yn vein Ilywychedic gŷyathuaŷ ae gilid. Dozeu y neuad a tebygei eu bot yn eur oll. lleithigeu eureit a welei yn y neuad. A byzdeu aryant. Ar ar y lleithic kyfarwyneb ac ef y gŷelei deu vackŷy wineuon ieueinc yn gŷare gŷydbŷyll. Glabz aryant a welei yz wydbŷyll. a gŷerin eur arnei. Gŷisc y mackŷeyit oed bali purdu. A ractaleu o rudeur yn kynnal eu gŷallt. A mein mawrweithaŷc Ilywychedic yndunt. Rudem a gem pob eilwerf yndunt. Ac amherodion mein. Gŷintaffeu o gozdwal newyd am eu traet. a llafneu o rudeur yn eu kayu. Ac ymon colofyn y neuad y gŷelei gŷz gŷynllwyt y myŷn cadeir o aŷcŷzn eliphant. A delŷ deu eryz arnei o rudeur. Breichzŷyfeu eur oed am y vzeicheu. A modzŷyfeu amyl am y dŷylaŷ. A gozdtozch eur am y vynŷgyl. A ractal eur yn kynnal y wallt. Ac anfaŷd erdzym arnaŷ. Glabz o eur a gŷydbŷyll rac y vionn. A llath eur yn y laŷ. A llifeu dur. Ac yn tozri gŷerin gŷydbŷyll. A mozŷyn a welei yn eifted rac y vionn y myŷn kadeir o rudeur. mwy noc yddŷed haŷd diŷgŷyl aryz heul pan vei teckaf. nyt oed haŷs diŷgŷyl arnei hi rac y thecket. Gŷryffeu o fidan gŷynn a oed am y uozwyn. A chaeu o rudeur rac y bionn. A sŷzcot o pali eureit ym danei. A ractal o rudeur am y phenn. A rudem a gem yn y ractal. A mein mererit pob eilwers. Ac amherodion vein. A gwregis o rudeur ym danei. Ac yn teckaf golŷc o dyn edrych arnei. A chyuodi a ozuc y uozwyn oz gadeir racdaŷ. A dodi a wnaeth ynteu y dŷylaŷ am vynŷgyl y uozwyn. Ac eifted a wnaethant eŷl deu

yn y gadeir eur. **A**c nyt oed gyuyghach y gadeir udunt eil deu noc yz uoizyn e hun. **A**phan yttoed ef ae dōylaō am uynōgyl y voizyn. Ac ae rud ōith y grud hitheu. rac angerd y kōn ōith eu kynllauann. Ac yfcōydeu y taryaneu yn ymgyhōid y gyt. **A** pheleid^r y gōaewar yn kyflad. a gōeryzat y meirch ac eu pystylat. **D**effroi a wnaeth yz amheraōdyz. **A**phan deffroes. **B**oedel nac einyoes * na bywyt nyt oed idaō am y voizyn ry welsei trōy y hun. **K**ygōn vn afcōzn yndaō. na mynnwes vn ewin yghwaethach lle a vei vōy no hōnnō nyt oed ny bei gyflaōn o garyat y uoizwyn. **A**c yna y dywaōt y teulu ōithaō. **A**rglōyd heb ōynt. neut yttiō dīos amfer itt kymryt dy vōyt. **A**c yna yd efgynnōys yz amheraōd^r ar y balffrey yn dīstaf gōa a welsei dyn eiryōet. Ac y kerdwys y ryngtaō aruuein. **A**c uelly y bu yz wythnos ar y hyt. **P**an elhei y teulu y yvet y gōin ar med oz eurlestri. nyt aey ef y gyt a neb o nadunt ōy. **P**an elhynt hōy y warandaō kerd-eu a didanōch. nyt aey ef y gyt ac ōynt. Ac ny cheffit dim gantaō. namyn kyfcu yn gyfynychet ac ykysgei. y wreic vōyhaō a garei a welei trōy y hun. pzyt na chyfgei ynteu ny handei dim am danei. kany wydyat oz byt pale yd oed. **A**c y dywaōt gōaf ystafell ōithaō diwarnaōt. Ac yz y vot ynwas ystauell. bzenhin romani oed. **A**rglōyd heb ef y mae dy wyz oll yth gablu. **P**aham y cablant ōy vyui heb yz amheraōd^r. **O**achaōs na chaffant gennyt na neges nac ateb oz a geiff gōyz gan eu harglōyd. **A**llyna yz achaōs ar cabyl yffyd arnat. **B**a was heb yz amheraōd^r. dōc ditheu doethon ruvein ym kylch i. **A** mi a dywedaf paham yd ōyf

trift i. **A**c yna y ducpóyt doethon ruvein yg kylch yz amheraódyr. Ac y dywawt ynteu. doethon ruvein heb ef. Bæudóyt a weleis i ac yny væudóyt y góelón mozón. **B**oedyl na bywyt nac einoes nyt oes im am y vozón. **A**rglóyd heb óynteu. kanys arnam ni yberneift ti dy gyghoz. ni ath gyghozón di. **A** Plyn an kyghoz ni ytti. eilóng kennadeu teir blyned y ter rann y byt. y geiffaó dy væudóyt. **A** chany ódoft pa dyd pa nos ydel chwedleu da attatt hynny oobeith ath geidó. **Y**na y kerdóys y kennadeu hyt ym penn y vlwydyn y gróytraó y byt ac y geiffaó chóedleu y óath y væudóyt. **P**an doethan dzacheuyn ym penn y vlóydn. ny wydynt vn geir móy noz dyd y kychwynnyffant. **A** thzistau a ozuc yz amheraódyz yna o tebygu * na chaffei byth chwedleu am y wreic vóyaf a garei. **A**c yna y dywawaó bzenhin romani óath yz amheraódyz. **A**rglóyd heb ef kychwyn y hela y ffozd y góelut dy uot yn mynet ae parth ar dwyzein ae parth ar goallewin. **A**c yna y kychwynnóys yz amheraódyz y hela. Ac y doeth hyt yg glann yz auon. Plyn heb ef yd oedón i pann weleis y væudóyt. Ac y ghyueir blaen yz auon ytu ar goallewin y kerdón. **A**c yna y kerdaffant trywyz ar dec yn gennadeu yz amheraódyz. Ac oe blaen y góelfant mynyd maó a debygynt y uot óath yz awyz. **B**ef anfaó oed ar y kennadeu yn eu kerdetyat. vn llawes a oed ar gapan pob un o nadunt oz tu racdaó yn arwyd eu bot yn gennadeu pa ryueltir bynnac y kerdynt yndaó na wnelit dzóc udunt. **A**c ual y doethant dzos y mynyd hónnó. wynt a welynt góladoed maó gwaftat.

A phrif ouonyd ddydunt yn kerdet. **M**yma heb gynt
 y tir a welas an harglôyd ni. **Y**z moz rydyeu ar yz
 auonyd y kerdassant. yny doethant y prif auon a wel-
 ynt yn kyichu y moz. a phrif dinas yn aber yz auon.
A phrif gaer yn y dinas. a phrif dyroed amlwaôc ar
 y gaer. **M**lyghes vóyhaf oz byt a welynt yn aber yz
 auon. a llog oed vóy noc vn oz rei ereill. **I**lyman
 ettwa heb yz gynt y bœudóyt a welas an harglôyd ni.
Ac yn y llog uaôz honno y kerdassant ar y moz. ac
 y doethant y ynys p^rdein. ar ynys a gerdassant yny
 doethant y eryri. **M**lyman ettwa heb yz gynt y tir
 amdyfrwys a welas an harglôyd ni. wynt a doethant
 radunt yny welynt mon gyuarwyneb ac wynt. ac
 yny welynt heuyt aruon. **I**lyma heb gynt y tir a welas
 an harglôyd ni tróy y hun. ac aber sein awelynt ar
 gaer yn aber yz auon. **P**orth y gaer a welynt yn
 agozet. **Y**z gaer y doethant. neuad a welfant y myón
 y gaer. **M**lyman heb gynt y neuad a welfam ni tróy
 y hun. wynt a doethant yz neuad. ac wynt a welfant
 y deu vackóy yn gware yz wydbóyll. ar y lleithic eur.
Ac a welfant y góz góynllóyt y mon y golofyn. yn y
 gadeir afcózn yn tozri góerin yz bydbóyll. ac a wel-
 fant y uozóyn yn eisted y myón * cadeir o rud eur.
 a goftóng ar tal eu glinyeu a wnaethant y kennadeu.
 amherodzes ruuein hanpych góell. **D**a wyzda heb
 y uozwyn anfaôd góyz dyledaôc a welf arnaôch. ac
 arwyd kenadeu. **P**ywattwar a wneôch chóí am danafi.
Da wnaón arglôydes vn góattwar am danat. **D**amyn
 amheraôd^r ruuein ath welas tróy y hun. **D**oedel nac
 einyoes nyt oes idaô am danat. **D**ewis arglôydes

a geffy y gennym ni. Aedyuot gyt ani yth wneuthur ynamherodzes yn ruuein. Aedyuot yz amheraódyz yma yth gymryt yn wreic idaó. **H**a wyzda heb y uoáwyn amheu yz hynn a dywedóch chí nyl gónafi. **H**ae gredu heuyt yn oámod. **H**amyn os miui a gar yz amheraódyz. deuhet hyt yman ym ol. Ac yróng dyd a nos ykerdassant y kenadeu díacheuyn. Ac ual y diffykyei eu meirch yz ynnynt ereíll o newyd. **A**c ual y doethant hyt yn ruuein. kyuarch góell yz amheraódyz a ónaethant. ac erchi eu koeluein. A hynny a gaóssant ual y notteynt. **H**i a vydón gyuaróyd itt arglóyd heb óynt ar voz ac ar tir hyt y lle ymae y wreic vóyhaf a gery. A ni a wdam y henó ae chyftlón ae boned. Ac yn diannot ykerdóys yz amheraódyz yn luyd. Ar góyz hynny yn gyuarwyd udunt. **P**arth ac ynys p^rdein y doethant díos voz a góeilgi. **A**c y gozefgynnóys yz ynys ar veli mab manogan ae ueibon. Ac ygyzróys ar uoá wynt. Ac y deuth racdaó hyt yn aruon. Ac yd adnabu yz amheraódyz y wlat mal y góelas. Ac ual y góelas kaer aber sein. weldy racco heb ef y gaer y góeleis i y wreic vóyhaf a garaf yndi. Ac y doeth racdaó yz gaer. Ac yz neuad. **A**c y góelas yno kyan uab eudaf. Ac adeon uab eudaf yngóare yz wydbóyll. Ac awelas eudaf uab karadaóc. yn eisted y myón kadeir o ascózn yn tozri góerin yr óydbóyll. **Y** uoáwyn awelas tróy y hun ef ae gwelei yn eisted y myón kadeir o eur. Amherodzes ruuein heb ef hanpych góell. **A** mynet dóylaó mynógyl idi a wnaeth yz amheraódyz. Ar nos honno y kyfsgóys genthi. **A** thzannoeth y boze yd erchis y uoáwyn y

hagóedi am y chaffel yn uoꝝwyn. Ac yntev a erchis idi nodi y hagwedi. A hitheu a nodes* ynys pꝛydein yó that. o voꝝrud hyt ym moꝝ Iwerdon. ar teir rac ynys ydala dan amherodꝛes ruuein. A góneuthur teir pꝛif gaer idi hitheu yny lle y dewiffei yn ynys pꝛydein. Ac yna y dewiffaðd góneuthur y gaer uchaf yn aruon idi. Ac y ducpóyt egóeryt ruuein yno. hyt pann uei iachuffach yꝝ amheraðdyꝝ y gyfcu. Ac yeifted ac y ymdeith. O dyna y gónaethpóyt y dóy gaer ereill idi. Dyt amgen kaer llion achaer vyꝝdin. A diwarnaðd ydæth yꝝ amheraðdyꝝ y hela y gaer vyꝝdin. Ac yd æth hyt ym penn y vævi vaó. Athynnv pebyll awnaeth yꝝ amhaódyꝝ yno. Achadeir vaxen y gelwir y pebyllua honno yꝝ hyt hedió. O achæús ynteu góneuthur y gaer o vyꝝd o wyꝝ y gelwit kaer vyꝝdin. O dyna ymedylywys elen góneuthur pꝛif ffyꝝd o bob kaer hyt y gilyd ar traús ynys pꝛydein. ac y gónaethpwyꝝt y ffyꝝd. Ac o achæús hynny y gónaethpó y gelwir óynt ffyꝝd elen luydaóe óꝝth y hanuot hi o ynys pꝛydein. Ac na wnaei wyꝝ ynys pꝛydein y lluydeu maó hynny y neb namyn idi hi. Seith mlyned ybu yꝝ amheraðdyꝝ yn yꝝ ynys honn. Bef oed deuaó góyꝝ ruuein yn yꝝ amfer hónnó. Pa amheraðdyꝝ bynnac a drickyeyi yg góladoed ereill yn kynnydu feith mlyn^{ed}. trickyeyi ar y oꝝefcyn. Ac ny chaffei dyuot y ruvein dꝛacheuyn. Ac yna y gónaethæt óynteu amheraðdyꝝ new. Ac yna y gónaeth hónnó lythyꝝ bygóth ar vaxen. Dyt oed hagen o lythyꝝ. namyn o deuy di Ac o deuy di byth y ruuein. Ac hyt yg kaer llion y doeth y llythyꝝ hónnó ar uaxenn ar chóedleu. Ac

o dyna yd anuones ynteu lythyꝛ ar y gŵꝛ a dywedei y uot yn amheraŵdyꝛ yn ruuein. **D**yt oed yn y llythyꝛ hŵnnŵ heuyt dim. namyn ot af ynheu y ruuein ac ot af. **I**c yna ykerdwys Maxen yn y luyd parth a ruuein. **I**c y gozefgynnŵys ffreinc a bŵgŵyn ar holl wlatod hyt yn ffreinc ruuein. ac ydeiftedaŵd ŵth gaer ruuein. **B**lŵdyn y bu yꝛ amheraŵdyꝛ ŵth y gaer. nyt oed nes idaŵ y chael noꝛ dyd kyntaf. ac yn y ol ynteu y doeth bꝛodyꝛ y elen luydaŵc o ynys bꝛydein a lly bychan gantunt. a gŵell ymladwyꝛ oed yn y lly by*chan hŵnnŵ. noc eu deu kymeint o wyꝛ ruuein. ac y dywespŵyt yꝛ amheraŵdyꝛ o welet y lly yn difgynnv yn ymyl y lu ynteu ac yn pebyllyaŵ. **I**c ny welfei dyn eiryot lly degach na chyweirach nac arŵydon hardach noc oed hŵnnŵ yn y ueint. ac y doeth elen y etrych y lly. ac yd adnabu arŵydon y bꝛodyꝛ. **I**c yna y doeth kynan uab eudaf ac adeon uab eudaf yymwelet ar amheraŵdyꝛ. ac y bu lawen yꝛ amheraŵdyꝛ ŵthunt. ac yd aeth dŵylaŵ mynŵgyl udunt. **I**c yna yd edrychaffant ŵy ar wyꝛ ruuein yn ymlad ar gaer. ac y dywaŵtkynan ŵth y viaŵt. **D**yni a geiffŵn ymlad ar gaer yn gallach no hynn. **I**c yna y meffuraffant ŵynteu hyt nos uchet y gaer. ac yd ellygaffant eu feiri yꝛ koet. ac y gŵnaethpŵyt yfcaŵl y pob petwar gŵyr o nadunt. **A**gŵedy bot hynny yn baraŵt gantunt. **P**eunydyd pob hanner dyd y kymerei y deu amheraŵdyꝛ eu bŵyt. ac y peidynt ac ymlad o bop parth yny darffei y baŵp vŵytta. **A**r boꝛedyd y kymmerth gŵyꝛ ynys eu bŵyt. ac yvet a wnaethant yny yttoedynt vŵyŵkeit. a phan yttoedynt y deu am-

heraðdyr ar eu bōyt y doeth y brytanyeit 6rth y gaer a dodu eu hyfgolyon 6rthi. Ac yn diannot yd aethant dros y gaer ymyōn. Dy chauas yr amheraðdyr newyd aruot y wifgaō y arueu ymdanaō. nny doethant am y penn ae lad. a llawer y gyt ac ef. A theirnos athridieu y buant yn gōaftattau y gōyr a oedynt nny gaer ac yn gozefgyn y kastell. Ir ranneu ereill onadunt yn cadō y gaer rac dyuot neb o lu maxen idi. nny darffeu udunt hōy gōaftatau paōb 6rth eu kyghoz. Ac yna y dywaōt maxen 6rth elen luydaōc. Ryued maōr yō gennyfi arglōydes heb ef nat y mi y gozefgynnei dy viodyr di y gaer honn. Arglōyd amheraðdyr heb hitheu. gōeiffon doethaf oz byt yō vym bōodyr i. Ados ditheu racco yerchi y gaer. Ac os 6ynteu ae med hi. ti ae keffy yn llawen. Ac yna ydoeth yr amheraðdyr ac elen yerchi y gaer. Ac y dywedassant 6ynteu 6rth yr amheraðdyr. nat oed weithaet y neb y gaffel y gaer. nac yō rodi idaō ynteu. na*myr y wyr ynys rzydein. Ac yna ydagozet pyrth kaer ruuein. Ac yd eistedwys yr amheraðdyr nny gadeir. Ac y gōedwys idaō paōb o wyr ruuein. Ac yna ydywaōt yr amheraðdyr 6rth gynan ac adeon. Bawyrda heb ef cōbyl ageueis i om amherodzaeth. Ar llu hōnn mi ae rodaf y chōytheu y ozefgyn y gyueir y mynnoch ar y byt. Ac yna y kerdassant 6ynteu ac y gozefgynnassant gōledyd a chestyll a dinassoed. Ac y lladassant eu gōyr oll. Ac y gadassant y gōraged yn vyō. Ac uelly y buant nny yttoed y gōeiffon ieueinc adathoed y gyt ac 6ynt yn wyr llwydon. rac hyt y buassant nny gozefgyn hōnnō. Ac yna y dywaōt kynan 6rth adeon y vzaōt. Beth

a vŷny di heb ef ae trigyaó yny wlat honn. ðe mynet
 yz wlat yd hanóyt o honei. ðef y kauas yny gyghoz
 mynet y wlat allawer ygyt ac ef. **I**c yno y trigywys
 kynanar rann arall gyt ac ef y pŷessŷylaó. **I**c y
 kaóssant yn eu kyghoz llad tauodeu y góraged. rac
 llygru euhieith. ðc o achas tewi o agóraged ac eu
 hieith. y gelóit gwyz llydaó bytaen. ac o dyna ydoeth
 yn vnych o ynys pŷydein ac ettwa y daó yz ieith
 honno. ðr chwedyl hónn a elwir. bæudóyt maxen
 wledic amheraóð^r ruuein. ðc yman y mae teruyn
 arnaó. . .

Lludd and Lleuelys.

Yrma gyfranc Hud a lleuelys.

Yz beli maſ uab manogan y bu tri meib. Hud. a chaffwallaſn. a nynnyaſ. a herſyd y kyuarwydyt pedweryd mab idaſ uu lleuelys. Agſedy marſ beli a dygſydaſ teyznas ynys prydein yn Ilaſ Hud. y uab yz hynaf. aſ Ilywyaſ o lud hi yn Iſydyann^m. eſ a atnewydwys muroed Iundein. o anriuedic tyzoed aſ damgylchynſys. Agſedy hynny a oꝛchymynnſys yz kiwtawtwyz adeilat tei yndi megys na bei yn y teyznaſſoed. tei kyfurd ac a uei yndi. **A**c y gyt a hynny ymladwz da oed. a hael ac ehal-aeth y rodei vſyt a diaſt. y baſb or aſ keiſſei. a chyt bei lawer o gezyyd a dinaſſoed idaſ honn a garei eſ yn vſy noz vn. aſ yn honno y p^mſſylei y rann vſyhaf oꝛ vſydyd. aſ ſiſth hynny y gelwit hi kaer lud. aſ oꝛdiwed kaer lundein. **A**gſedy dyuot eſtraſn gen-edyl idi. y gelwit hi lundein. neu ynteu lſndyzs. * Mſyhaf oſ vſodyz y karei lud y lleuelys. kanyſ gſz pꝛud adoeth oed. **A**gſedy clybot ryuarſ bzenhin heb adaſ etiued idaſ namyn vn uerch. aſ adaſ y kyuoeth yn Ilaſ honno. eſ a doeth att lud y vzaſt

y erchi kyghoz a nerth idaó. Ac nyt yn vóyhaf yz Iles idaó ef. namyn yz keiffaó achwanegu enryded ac vadas a theilyngdaót y eu kenedyl ogallei vynet y teynas ffreinc y erchi y uoáwyn honno yn wreic idaó. Ac yn y lle y vzaót a gytfynnyaó d ac ef. ac auu da gantaó y gyghoz ar hynny. Ac yn y lle paratoi Ilongeu ac eu llanó o varchogyon arvaó. a chychwyn parth a ffreinc. Ac yn y lle góedy eu difgynnu. Anuon kenadeu a oáugant y uenegi y wyáda freinc ysty y neges y dothoed oe cheiffaó. Ac o gyt gyghoz góyáda freinc ae thywyffogyon y rodet y uoáwyn yleuerys a chozon y deynas ygyt a hi. Ac góedy hynny ef a lywyaó d y gyuoeth yn púd ac yn doeth. ac yn detwyd hyt tra barhaaó d y oes. Ac góedy Iithiaó talym o amfer. teir gozmes a dygóydwys yn ynys pzydein. ar ny welfei neb oá ynnyfed gynt eukyfyó. Ac yntaf o nadunt oed ryó genedyl a doeth a elwit y coáanneit. Ac chymeint oed eu góybot ac nat oed ymadáaó d dnos wyneb yz ynnyz yz iffet y dywettit oá kyuarffei y góynt ac ef nys góypynt. Ac áth hynny ny ellit dáó udunt. Ac eil oámes oed. diafpat a dodit pob nos kalan mei. vch bob aelóyt yn ynys p^rdein. Ac hōno a aei tróy gallonneu y dynyon. ac ae hofnocka ei yn gymeint ac y collei y góyá eu Ilió ac eu nerth. ar góáged eu beichogyeu. ar meibon ar merchet a gollynt eu fynhóyáeu. ar holl aniueileit ar góy d ar dayar. ar dyfred a edewit yn diffróyth. Ac yded oámes oed yz meint uei y darmerth ar arlóy. a barattoit yn Ilyfsoed y bzenhin. kyt bei arlóy vlóy dyn o vóyt adiaót. ny cheffit vyth dim o honaó. namyn

a treulit yz vn nos gyntaf. Ar dŷy ozmes ereill nyt oed neb awyppei pa yftryz oed uddunt. Ac 61th hynny mŷy gobeith oed kaffel gŷaret oz gyntaf. noc oed oz eil neu oz dzyded. Ac 61th hynny llud vzenhin a gymerth pryder maŷ a goual yndaŷ. kany wydyat pa ffozd y kaffei waret rac y gozmeffeu hynny. A galŷ attaŷ a ozuc holl wyzda y gyuoeth. A gouyn kyghoz udunt pa beth a wnelynt yn erbyn y gozmeffoed hynny. Ac ogyf*fred gyghoz y wyzda. llud uab beli a aeth att leuelis y vzaŷt bzenhin freinc. kanys gŷi maŷ y gygoz adoeth oed hŷnnŷ y geiffaŷ kyghoz y gantaŷ. Ac yna parattoi llyghes a wnaethant. A hynny yn dirgel ac yn diftaŷ. rac gŷybot oz genedyl honno yftryz y neges. nac o neb dy eithyz y bzenhin ae gyghozwyz. Agŷedy eu bot yn baraŷt ŷynt a aethant yn eu llyghes. llud ac aethole y gyt ac ef. A dechzeu rŷygaŷ y mozoed parth a freinc. A gŷedy dyuot y chwedleu hynny att leuelis. kany wydyat achaŷs llyghes y vzaŷt. y doeth ynteu oz parth arall yn y erbyn ef. a llyghes gantaŷ diruaŷ y meint. A gŷedy gŷelet o lud hynny. ef a edewis y holl longeu ar y weilgi allan dy eithyz vn llong. Ac yn yz vn honno y doeth yn erbyn y vzaŷt. Ynteu y myŷn vn llong arall a doeth yn erbyn y vzaŷt. A gŷedy eu dyuot y gyt pob un onadunt a aeth dŷylaŷ mynŷgyl y gilyd. Ac o vzaŷdoz yaŷl garyat pob vn a reffawaŷd y gilyd o nadunt. Agŷedy menegi o lud y vzaŷt yftryz y neges. lleuelis adywaŷt y gŷydyat e hun yftryz y dyuodyat yz gŷladoed hynny. Ac o dyna y kymeraffant kyt gyghoz y ymdidan am eu negeffeu yn amgen no hynny. megys nat elei y gŷynt

am eu hymadzaðd. rac góybot oꝛ coꝛannyeit a dywettynt. **A**c yna y peris lleuelis góneuthur coꝛn hir o euyd. **A** thꝛóy y coꝛn hónnó ymdywedut. **A** phy ymadzaðd bynnac a dywettei yꝛ vn o nadunt óꝛth y gilyd. tróy y coꝛn. ny dodei ar yꝛ vn o nadunt. namyn ymadzaðd go atcas góꝛthóyneb. **A** góed góelet o leuelis hynny a bot y kythzeul yn eu llesteiryao. **A**c yn teruyfco tróy y coꝛn. yperis ynteu dodí góin yn y coꝛn ae olchi. a thꝛóy rinnwed ygóin gyꝛu y kythzeul oꝛ coꝛn. **A** góedy bot eubot eu hymadzaðd yn dilesteir. y dywaót lleuelis óꝛth y vꝛaót y rodei idaó ryó bꝛyuet. **A** gadu rei o nadunt yn vyó y hiliaó. rac ofyn dyuot eilweith o damwein y ryó oꝛmes honno. **A** chymryt ereill oꝛ pꝛyuet ae bꝛiwaó ym plith dóuyꝛ. **A**c ef a gadarnhaei bot yn da hynny y distrió kenedyl y coꝛanyeit. **D**yt amgen góedy y delei adzef y deyznas. dyuynnu yꝛ holl bobyꝛ y gyt y genedyl ef. a chenedyl y coꝛanyeit yꝛ vn dadleu. **A**r uedól góneuthur tageued y ryg*tunt. **A**phan vei baóꝛ o nadunt y gyt. kymryt y dóuyꝛ rinwedaól hónnó. ae vóꝛ a paóꝛ yn gyfredin. **A**c ef a gadarnhaei y góennóynei y dófyꝛ hónnó genedyl y coꝛannyeit. ac na ladei. ac nat eidigauei neb oe genedyl ehun. **V**ꝛ eil oꝛmes heb ef yffyd yth gyuoeth di. dꝛeic yó honno. a dꝛeic estraón genedyl araill yffyd yn ymlad a hi. **A**c yn keiffaó y gozefgynn. **A**c óꝛth hynny heb y dyt ych dꝛeic chí diafpat engiryao. **A**c ual hynny y gelly kaffel góybot hynny. **G**wedy delych atref. par ueffuraó yr ynys oe hyt ae lle. **A**c yn y lle y keffych di y pꝛnt perued yn iaón. par gladu y lle hónnó. **A**c odyne par dodí

keróyneit oꝛ med gozeu a aller y wneuth^{ur} y myón
yclad hónnó. a llenn opali ar wyneb y gerwyn. ac
odyna yth perfon dy hunan. byd yn góylaó. ac yna
ti awely y dæigeu yn ymlad yn rith aruthter aniuẽil-
eit. ac oꝛ diwed ydant yn rith dæigeu ynyꝛ awyꝛ.
ac yn diwethaf oll góedy darffo udunt o engiryaoł
agirat ymlad vliáo. óynt asyrthant yn rith deu
barchell hyt ar y llenn. ac afudant gantunt y llenn.
ac ae tynnant hyt yggóaelaót y gerwyn. ac ayvant
y med yngóbyl. ac agyscant góedy hynny. **I**c yna
yn y lle plycca ditheu y llenn yneu kylch óynteu. ac
yn y lle kadarnhaf ageffych yth gyfoeth y myón kift
uaen clad óynt. a chud y myón ydaear. a hyt tra
vont hóy yn y lle kadarn hónnó. ny daó gozmes y ynys
pꝛydein ole arall. a chaós y tryded oꝛmes yó heb ef.
Goꝛ Heturithaó cadarn yffyd yn dóyn dy vóyt athlyn
ath darmerth. a hónnó teó yó y hut ae leturjth abeir
y baóp kyfscu. **I**c óꝛth hynny y mae reit y titheu
yth perffon dy hun góylaó dywledeu ath aróyleu. ac
rac goꝛuot oe gyfscu ef arnat. bit geróynet o dófyꝛ oer
geyꝛ dy laó. a phan vo kyfscu yntreiffaó arnat. dos
ymyón y gerwyn. ac yna yd ymchoeles llud dia-
cheuyn y wlat. ac yndiannot y dyuynnóys attaó paób
yn llóyꝛ oe genedyl ef. ac oꝛ coꝛanneit. ac megys y
dyfgaóđ lleuelis idaó. bꝛiwaó y pꝛyuet a oꝛuc ymplith
ydófyꝛ. a bóꝛó hónnó yngyffredin ar baóp. ac yn
diannot y diffeithaóđ holl giwtaót y coꝛanneit uelly
heb echꝛys ar neb oꝛ bꝛytanyeit. ac ympenn yfpeit
góedy hynny. llud a beris messuraó yꝛ ynys ar yhyt
ac ar y llet. * ac ynryt ychen y cauas y póynt

perued. ac yny lle hōnnō y peris cladu y dayar. ac yny clad hōnnō goffot kerwyn ynllaōn oꝛ med gozeu aallwyt y wneuthur. & llenn opali ar y wyneb. **I**c ef e hun ynōs honno yngōlyat. ac ual yd oed uelly. ef a welas ydzeigeu yn ymlad. A gōedy blinaō onadunt a diffygyaō. ōynt a difgynnassant ar warthaf y llenn. ae thynnu gantunt hyt ygōaelaōt ygerōyn. A gōedy daruot uddunt yuet ymed. kyfscu aozugant. ac yneu kōfc llud ablygōys y llenn yneu kylch. ac yny lle diogelaf agauas yn eryri y myōn kist vaen ae kudywys. **S**ef ffuruf ygelwit y lle hōnnō gōedy hynny. dinas emreis. a chyn no hynny dinas ffaraon dande. **T**rydyd crynweiffat uu hōnnō a tores y gallon annuiged. ac uelly y peidywys ydymhestlus diafpat aod yny kyuoeth. **I**gōedy daruot hynny. llud vāenhin a beris arlōy gōled diruaōz y meint. A gōedy ybot ynbaraōt goffot kerwyn yn llaōn odfōyā oer geyz ylaō. **I**c ef ehun yny pīaōt person ae gōylwys. ac ual y byd uelly yn wiscedic o arueu. val am y tryded wylua oꝛ nos. nachaf y clyō llawer o didaneu odidaōc. ac amryuaelyon gerdeu. ahun yny gymell ynteu y gyfscu. **I**c ar hynny sef aozuc ynteu rac llesteiryā ar ydarpar ae oꝛthymu oe hun. mynet yn vyny ch yny dōfyz. ac yny diwed nachaf gōz diruaōz y veint yn wiscedic o arueu trymyon kadarn yn dyuot y myōn achawell gantaō. ac megys y gnottayfsei yndodi yz holl darmerth ar arlōy ovōyt allyn yny cawell. ac yn kychwynv ac ef ymeith. ac nyt oed dim ryuedach gan lud noc eigaō yny kawell hōnnō peth kymeint a hynny. ac ar hynny llud

vlenhin agychwynnóys yny ol. Ac adywaót 6rthaó val hyñ. Arho Arho heb ef. kyt rywnelych di farhaedeu llawer a cholledu kynno hynn. nys góney bellach. ony barn dy vilwryaeth dy uot yn dæch ac yn dewrach no mi. Ac yn diannot ynteu aoffodes y kawell ar y llaó. Ac æ arhoes ef attaó. Ac angerdaól ymlad avu y rygtunt. yny oed y tanllachar yn ehedec oz arueu. Ac oz diwed ymauel aozuc llud ac ef. Ar dyghetuen awelas damwheinaó y uudugolyaeth y lud. gan vóó yz ozmes yryngtaó ar * daear. Agóedy gozuot arnaó o rym ac angerd. erchi naóó aozuc idaó. Pa wed heb y brenhin y gallón i rodi naóó ytti wedy y gyniuer collet afarhaet rywnaethoft titheu ymi. Dy holl golledu eiryoet heb yz ynteu oz awneuthum i ytti. mi æ hennillaf itt yn gyftal ac ydugym. Ac ny wnaf y gyffelyb o hynn allan. Agóó ffydlaón vydaf i ytti bellach. Ar brenhin agymerth hynny y gantaó. Ac uelly y góaredaóó llud y teir gozmes yar ynys prydein. Ac ohynny hyt yndiwed yoef yn hedóch lódyannus y llywyaóó llud uab beli ynys prydein. Ar chwedyl hónn aelwir kyfranc llud a lleuelys. Ac uelly y teruynha. . .

Kulhwch and Olwen.

Rlyd mab kelydon wledic a uynnei wreic
 kynmwyt ac ef. **B**ef gózeic a vynnnaóð goleu-
 dyd merch anlaóð wledic. **G**wedy ywest
 genthi. mynet y wlat yggóedi malkaón ageffynt
 s ettiued. **A** chaffel mab o honunt tróy wedi y wlat. Ac
 oꝛ aóꝛ y dellis beichogi. ydaeth hitheu yggwyltaóꝛ
 heb dygredu anhed. **P**an dyuu y thymp idi. ef a
 dyuu y hiaónbóyfl idi. **B**ef y dyuu. mynyd yd oed y
 meichat ynkaóð kenuein o uoch. **A**c rac ouyn y moch
 .. engi aozuc yvzenhines. **A** chymryt y mab aozuc y
 meichat hyt pan dyuu yꝛ fllys. a bedydaó y mab
 awnaethpóyt. a gyꝛru kulhóch arnaó. óꝛth y gaffel
 yn retkyꝛ hóch. **B**onhedic hagen oed y mab. keuyn-
 deró y arthur oed. **A** rodi ymab awnaethpóyt ar
 .. ueithain. **A**góedy hynny cleuychu mam ymab
 goleudyd merch anlaóð wledic. **B**ef aozuc hi galó
 y chymar attei. **A**c yna ydywat hi óꝛthaó ef. maró
 uydaf i oꝛ cleuyt hónn. agózeic arall a uynny ditheu.
 arecdouyd ynt yggóged weithon. **D**íóꝛc yó itti
 .. hagen fllygru dy uab. **B**ef y harchaf itt na mynnych
 wreic. hyt panwelych dꝛyffien deu peinaóꝛ ar vym
 bed i. **A**c adaó aozuc ynteu hynny idi. **G**aló y hathꝛo

attei aozuc hitheu. ac erchi idaó amlynu y bed bop
 blóydyn hyt nathyuei dim arnaó. **M**aró uu y vzen-
 hines. **S**ef a ónaei y bzenhin gyaru góas bop boze y ²⁵
 edzych adyuei dim arybed. **G**allocau aozuc yz
 athzo ympenn y feith mlyned yz hynn aadaóssei yz ⁵
 urenhines. **D**iwarnat yn hely y brenhin. dy gyachu
 y gozdlan aozuc y bzenhin. góelet y bed a vynnei
 tró y kaffei wreicka. a góelet y dzyffien aozuc. **A**c
 mal y góelas. mynet aozuc y brēhin ygkyghoz pale y
 kaffei wreic. **H**eb un ozyngghozwyr. mi awydón
 wreicka da itt awedei. **S**ef yó honno gózeic doget
 vzenhin. **K**ynghoz uu gantunt y chyachu. a llad
 y bzenhin. a dóyn y wreic gantunt aozugant. ac un
 uerch oed idi gyt ahi. a gozefgyn tir y bzenhin a
 ónaethant. * **D**ydgóeith ydaeth y wreicka allan y
 ozymdeith. y deuth ydy hen wrach oed yny dæf heb
 dant yny phenn. ac y dywaót y urenhines. ha wrach
 adywedy di y mi ypeth a ovynnaf itt yz duó. ble mae
 plant y gó am llathrudaó d yggozdóy. **H**eb y wrach
 nyt oes blant idaó. heb y urenhines. góae uinneu-
 vyndyuoat at anuab. ac yna y dywaót y wrach. nyt
 reit itti hynny. **P**arogan yó idaó kaffel etiued o
 honat ti. yz naf kaffo o arall. **D**awna dæftit heuyt
 un mab yffyd idaó. **M**ynet aozuc y wreic da yn lláben
 atref. **A**c y dywaót hi óath y chymar. Pa yftyz yó
 gennyt ti kelu dy blant ragof .i. **H**eb y bzenhin.
 aminheu nyf kelaf weithon. kennattau y mab a
 ozycpóyt. adyuoat ac ef yz lllys. **D**ywedut aozuc y
 lyfiam óathaó. **G**ózeic yffyd da itti y chael. a merch
 yffyd imi góio y bob góida yny byt. **T** dywaót y

mab. nyt oet ymi ettwa wreicka. Ac yna y dywaót
 hitheu. **Q**i atynghaf dynghet itt nachyflado dy
 yftlys ózth wreic. hyt pan geffych olwen merch yspad-
 aden pennkaó. Iliwaó aozuc y mab. a mynet ferch
 5 y uozóyn ympob aelaót idaó yz nafgóelsei eiryoet.
Ac yna y dywaót ydat ózthaó. **B**a uab py liuy di.
Py dzóe yffyd arnat ti. **V**y llyffuam adynghóys im
 na chaffóyf wreicbyth hyt panngaffóyf olwen merch
 yspadaden benn kaó. **B**awd yó itti hynny heb
 y dat ózthaó. **A**rthur yffyd geuynderó itt. dos att
 arthur y diwyn dy wallt. ac erchych hynny idaó
 yngyuarós itt. **M**ynet aozuc y mab ar ozwyd penn
 lluchlóyt pedwar gayaf gauyl gygóng karn gragen.
 a ffróyn eur kymibiaóc yn y benn. a chyfróy eur
 15 anllaó y danaó. a deu par aryannhyeit lliueit yny
 laó. Gleif penntirec yny laó. kyuelin dogyn gó
 odzóm hyt aóch. y góaet ar y góynt adygychei. bydei
 gynt noz gólithin kyntaf oz konynt hyt y llaó pan uei
 uóyhaf y gólith. vis meheuin. **G**ledyf eurdózn ar y
 20 glun. a racllauyn eur idaó. a chioes eur gróydyz
 arnaó. a llió lluchet nef yndi. a llugozn eliffeint yndi.
 a deu vilgi uronwynnyon vzychyon tu racdaó. a gózd
 tozch * rudem am vynógyl pob un o gnóch ysgóyd.
 hyt ysgyuarn. yz hónn a uei oz parth asseu a vydei
 25 oz parth deheu. **A**r hónn a uei oz parth deheu
 a uyei oz parth asseu. mal dóy uozwennaól yndarware
 yny gylch. **P**edeir tywarchen aladei bedwarcarn
 y gozóyd. mal pedeir góennaól ynyz awyuz uch y benn.
 góeitheu ucho. góeitheu iffot. Ilen o bozfoz pedeir
 30 ael ymdanaó. ac aual eur ózth bop ael idi. canmu

oed werth pob aual. Gwerth try chan mu o eur gwerthuaŷ oed yn y archenat. ae warthafleu fangnarŷy o benn y glun hyt ym blaen y vys. Dy chzym-ei vlaen bleŷyn y danaŷ rac yŷcaŷnet tuth y gozwyd oed y danaŷ yn kyŷchu poŷth Ilys arthur. v dywaŷt y mab. a oef boŷthaŷ. Oes athitheu ny bo teu dy benn byŷr y kyuerchy di. Qi auydaf boŷthaŷ y arthur bop duŷ kalan ionaŷ. am raclouyeit hagen y vlŷydy n eithyŷ hynny. Dyt amgen huandaŷ. agogigŷc. a Ilaeskenym. a phennpingyon a ymda ar y benn yŷ arbet y dŷaet. nyt ŷiŷh nef. nyt ŷiŷh dayar. namyn ual maen treigyl ar laŷ Ilyf. agoŷ y poŷth. Dac agoŷaf. Fy yŷtyŷ naf agoŷy di. Kyllell aedyŷ ym bŷyt a llynn ym bual. ac amfathyŷ neuad arthur. namyn mab bŷenhin gŷlat teithjaŷc. neu ygerdaŷ. a dycko y gerd. ny atter y myŷn. Iith yth gŷn ac yth ueirch. agolŷyŷthon poeth pebŷeid y titheu. agŷin gozŷfgalaŷc. a didan gerdeu ragot. Bŷyt degwyz ar ugeint adaŷ attat yŷ yŷpytty. Tno y bŷyta pellen-nigyon. a mabyon gŷladoed ereill. nyt ergyttyo kylch yn Ilys arthur. Dy byd gŷaeth inn yno. no chyt ac arthur yny Ilys. Gŷreic y gyŷcu genthi. a didan gerdeu rac dy vŷonn. a uoŷy pŷyt anterth pan agerer y poŷth rac y niuer a deuth yma hediŷ. Bŷydhŷt ragot ti gyntaf ydagoŷir y poŷth. a chyfeiŷted a wnelych yny lle adeŷiŷfych yn neuad arthur. oe gŷarthaf hyt y gŷaelaŷt. Dywedut a oŷuc y mab ny wnaf i dim o hynny. Ot agoŷy y poŷth da yŷ. Onys agoŷy mi adygaf angclot ytharglŷyd. * a dŷyc eir y titheu. a mi adodaŷ teir diaŷpat ar dŷŷf y poŷth hŷnn.

hyt na bo agheuach ympenn pengŵaed yng kernyb. ac yggŵaelaŵt dinfol yny gogledd. ac yn esgeir oeruel yn iwerdon. ac yffyd o wreic ueichaŵc yny llys honn methaŵd eubeichogi. ac ar nyt beichaŵc onadunt
 5 ymchoelaŵd eu kallonnev yn ōthŵm heint arnadunt mal na bont ueichaŵc byth o hediŵ allan. **H**eb y gleŵlŵt gauaeluaŵ. **P**a diaspettych di bynnac am gyfreitheu llys arthur. nyth ellyngir di y myŵn. yny elŵyfi y dywedut y arthur gyffeuin...

10 **A**c yna y doeth gleŵlŵt yz neuad. ac y dywaŵt arthur ōthaŵ. **G**hŵedleu poth gennyt. **V**f ethyb gennyf deuparth vy oet. a deuparth y teu dith-eu. Mi a uum gynt ygkaer fe. ac aŵe. yn fach. a ŵaŵ-ach. yn lotoz. a ŵfotoz. **M**i a uum gynt ynyz india uaŵz.
 15 ar india vechan. **M**i a uum gynt yn ymlad deu ynyz. pan ducŵyt y deudec gŵyŵtyl olychlyn. a mi a uum gynt yn yz egrop. a mi a uum ynyz affric. ac yn ynyŵfed coz-fica. ac ygkaer bŵythŵch. a bŵythach. a nerthach. **M**i a uum gynt pan ledeift di deulu cleis mab merin. **P**an
 20 ledeift mil du mab ducum. Mi a uum gynt pan ozeŵ-gynneift roec ōth parth y dŵyzein. **M**i a uum gynt ygkaer oeth. ac anoeth. **I**c ygkaer neuenhya naŵ naŵd teyzn. dynyon tec awelfam ni yno. ny weleis i eiryoet dyn kyuard ar hŵnn yffyd yn dŵs y poth yz
 25 aŵz honn. ac y dywaŵt arthur. **O**s ardy gam y doeth-oft y myŵn. dos ar dy redec allan. ar ŵaŵl aedŵych y goleu. ac aegy z ylygat. ac aekae anghengaeth idaŵ. **I** gŵaŵfanaethet rei o vuelin gozeureit. ac ereill agolŵython poeth pybŵeid hyt pan vo paraŵt
 30 ybŵyt allyn idaŵ. **Y**s dyhed a beth gadu dan wynt a

glað y kyfryð dyn a dywedy di. Heb y kei. myn llaw
 vygkyueillt pei gónelhit vygkyghoz i ny thozrit kyf-
 reitheu y llys yzdað. Pa wir kei wynn yd ym wyzda
 hyt tra yn dygyzcher. yd yt uo mbyhaf y kyuarof
 arodhom. Mby vby vyd * yn gódaaeth ninneu ac ans
 clot. ac anhetmic. ac y doeth glewlóyt yz pozth. ac
 agozi y pozth racdað. ac yz y paðb difgynnu ózth y
 pozth ar yz yfgynnvaen. nysdifgynnaðd ef. namyn ar
 y goróyd y doeth y myón. ac y dywaót kulóch. hen-
 pych góell penteyned yz ynys honn. ny bo góaeth yz .
 góaelaót ty. noc yz góarthaf dy. Poet yn gystal yth
 deon ath niuer ath gatózidogyon y bo y góell hónn.
 Dy bo didlaót neb o honað mal y mae kyflaón y ky-
 ercheis i well itti. Poet kyflaón dy rat titheu. ath
 glot ath etmic ynyz ynys honn. Henpych góell dith-
 eu heb yz arthur. Histed y róg deu oz milwyz a
 didangerd a geffy rac dy uron. a bæint teyñ arnat
 gózthychyat teyñas py hyt bynnac y bych yma.
 Aphan rannóyf uynda y ospeit a phellennigyon. bint
 yth lað pan y dechzeuwyf yny llys honn. Heb y mab.
 ny deuthum i yma yz ffraðdunyað bëyt a llyn. Namyn
 oz kaffaf vygkyuarós y dalu ae uoli awnaf. Onys
 kaffaf dóyn dy agclot ti awnaf hyt y bu dy glot ym
 pedryual byt bellaf. Heb yz arthur yna. Kan ny
 thzigyy di yma unben. ti ageffy ykyfarós a notto dy-
 benn ath dauaót. hyt y fych góynt. hyt y gólych glað.
 hyt y treigyl heul. hyt yd amgyffret moz. hyt yd ydió
 y dayar. eithyz vy llong. am llenn. a chaletuólch uyg
 cledyf. a rongomyant uyygóaeð. ac wyneb gózth
 ucher uyn taryan. a charnwenhan vygkylllell. a góen-
 10

hōyuar vȳ gōzeic. Gōir duō arhynny ti ae keffy
 yn llawen. Dōt a nottych. Diwyn vȳ gōallt a uyn-
 naf. Si ageffy hynny. kymryt crip eur o arthur.
 a gōelleu a doleu aryant idaō. Achzibaō y benn a
 5 oꝛuc. a gouyn pōy oed aozuc arthur. mae vȳg
 callon yntirioni ōtthyt. mi aōn dy hanuot om gwaet.
 dywet im pōy ōyt. Dywedaf heb y mab. kul-
 hwch mab kilyd. mab kyledon wledic. o oleudyd
 merch anlaōd wledic vy mam. Gōir yō hynny heb
 10 yz arthur. keuynderō ōyt titheu y mi. Dōt a nottych
 a thi aekeffy. a notto dy benn ath dauaōt. gōir duō
 im arhynny a gōir dy deyznas. ti ae keffy yn llawen.*
 Dōdaf arnat. kaffel im olwen merch yspadaden peñ
 kaōz. Ae haffōynaō awnaf ardy uilwyz. Hffwyn-
 15 aō ygyuarōs o honaō argei. a bedwyz. a greidaōl
 galldouyd. a gōythyz uab greidaōl. a greit mab eri.
 a chyndelic kyuarōyd. a thathal tōyll goleu. a mael-
 ōys mab baedan. a chnychōz . m^{ab}. nes. a chubert m.
 daere. a phercos . m. poch. I lluber beuthach. a
 20 chozuil beruach. a gōyn . m. efni. I gōynn . m. nōyf-
 ure. a gōynn m. nud. a c edern m. nud. a c adōy mab
 gereint. a fflēōdur fflam wledic. I ruaōn pebyz m.
 doꝛath. a bꝛatwen ō. moꝛen mynaōc. a moꝛen myn-
 aōc ehun. a daōldaf eil kimin cof. a mab alun dyuet.
 25 a mab faidi. a mab gōyꝛon. a c uchtrut ardywat kat.
 a chynwas curuagyl. a gōzhyz gōarthecuras. a c Isperyz
 ewingath. a gallcoyt gouynynat. a duach. a grathach.
 a nerthach. Weibon gōaōz dur kyzuach. o ōtthir
 uffern pan hanoed y gōyꝛ hynny. a chilyd canhaftyz.
 30 a chanhaftyz kanllaō. I choꝛs cant ewin. a c eſgeir

gulhóch gouynkaón. & dzuftórn hayarn. & gleóóyt
 gauaeluaó. & Iloch Ilaówynnyaó. **Ic** annwas adein-
 aó. & finnoch mab feithuet. & gvénnoynwyn mab naó.
 & bedyó mab feithuet. & gobóy m. echel uoárdóyt tóll.
Ic echel uoárdóyt tóll ehun. & mael . 9 . roycol. **I**
 datweir dallpenn. **I** garóyli eil góythaó góy. a góyth-
 aó góy ehun. & gozmant . 9 . ricca. & menó . 9 .
 teirgwaed. & digon 9 alar. & felyf m. sinoit. & gusc
 . 9 . atheu. **I** nerth 9 kedarn. **I** dzutwas . 9 . try-
 ffin. & thórch 9 perif. & thórch 9 annóas. & Iona .
 urenhin ffreinck. & sel 9 felgi. & theregut 9 Iæn. &
 fulyen 9 Iæn. & bratwen 9 Iæn. & mozen m. Iæn.
 & siaón 9 Iæn. **I** chzadaó 9 Iæn. Góy kaer
 tathal oedynt kenedyl y arthur o bleit y dat. **I** rmyc
 9 kaó. & Iustic 9 kaó. & c etmic 9 kaó. & angabd 9
 kaó. **Ic** ouan. mab kaó. & chelin 9 kaó. & chonnyn
 9 kaó. & mabfant 9 kaó. **I** góyngat 9 kaó. &
 Ilybyz 9 kaó. & choch 9 kaó. & meilic 9 kaó.
I chynwas 9 kaó. & ardóyat 9 kaó. & ergyryat
 9 kaó. & neb 9 kaó. & gilda 9 kaó. * a chalc-
 as 9 kaó. & hueil mab kaó. nyt affóynóys eir-
 yoet yn Ilaó arglóyd. & samson uinfych. a theleeffin
 penn beird. & mamaóydan 9 Ily. & Ilyary 9 kafnar
 wledic. **Ic** ysperin 9 fflergant bzenhin Ilydaó. &
 faranhon 9 glythwy. & Ilaó eil eró. & annyannaó .
 9 menó . 9 . teirgwaed. **I** góynn 9 nóyvze. & fflam
 9 nóyvze. & gereint 9 erbin. **Ic** erinit 9 erbin.
I dyuel 9 erbin. & góynn 9 ermit. & chyndóyn 9
 ermjt. & hyueid unllenn. & eidon uaó urydic. &
 reidón aróy. & gozmant 9 ricca. bzaót y arthur o

barth y uam. Pennhynef kernyb y tat. **I** Mañrodet
 uaruac. a nodab varyf tuch. a berth o kado. a
 reidn o beli. ac Iscouan hael. ac Iscawin o panon.
 a mozuran eiltegit. ny dodes dyn y araf yndab yg
 5 katgamlam rac y haccet. pawb adebygyt y uot yn
 gythzeul canhothby. bleo oed arnab ual bleo hyd.
I fandebz agel. ny dodes neb ywaeo yndab yg
 katgamlan. rac ydecket. **P**ab adebygynt yuot yn
 agel kanhothby. a chynnbyl fant. **T**rydyd go
 10 a dihengis o gat kamlan. ef a ysgarobys diwethaf ac
 arthur y ar hen groen y uarch. ac uchtryt o erim.
 ac eus o erim. **I** henwas adeinab o erim. a hen-
 betesty o erim. ac sgilti yscantroet o erim. **T**eir
 kynnedyf a oed ar y trywyz hynny. **B**enbedesty ny
 15 chauaf eiryoet ae kyfrettei o dyn. nac ar uarch. nac
 ar dzoet. **B**enwas adeinab ny allbys mil pedwar
 troetab eiryoet y ganhymdeith hyt un erob. yg-
 hwaethach a ue bellach no hynny. **S**gilti ysgant-
 dzoet pan uei wyn hbyl kerdet yndab bith neges y
 20 arglwyd. ny cheifobys fozd eiryoet amgypei pale
 yd elei. namyn tra uei y myn coet ar vric y coet y
 kerdei. ac yn hyt y oes ny fflygbyf konyn dan y
 dzoet. yghwaethach tozri rac y ysgabnet. **T**eithi
 hen . o . gbynhan. a orefgynobys moz y kyuoeth. ac
 25 y dihengis ynteu o vzeid. ac y doeth att arthur.
 a chynnedyf a oed ar y gyllell. yz pandeuth yma ny
 thigyaobd carn arnei vyth. ac bith hynny y * tyuabd
 heint yndab. a nychabot hyt tra uu uyob. ac o hynny
 y bu uarob. a charnedyz o. gouynyon hen. **I**gben-
 30 wynbyn o naf gyffeuin ryfob arthur. a Ilygatrud

emys. a gŵbothu hen. ewythzed arthur oedynt
 vrodys y uam. **K**uluanaŵyt a gozyon. a llenuleaŵc
 wydel o bentir gamon. a dyuynwal moel. a dunart
 bŵnhein y gogled. **T**eironn tŵyf bliant. a thecuan
 gloff. a thegyz talgellaŵc. **G**ŵdial mab ebzei. a moz- 5
 gant hael. **G**ŵystyl mab. **R**un a nŵython. a llŵydeu
 a nŵython. **A** gŵydzæ a llŵydeu. o wennabŵy merch
 kaŵ y uam. **H**ueil y ewythyz æe gŵant. **A**c amhynny
 ybu gas rŵng hueil ac arthur am yz archoll. **D**zem
 vab dzemidynt. a welei o gelli wic ygkernyŵ. hyt ym
 penn blathaon ym pŵydein. pan dyzchauei y gŵyde-
 bedyn y boze gan yz heul. æc eidyol a ner. a glŵy-
 dyn faer. a wnaeth ehangŵen neuad arthur. **K**ynyz
 keinuaraŵc. **K**ei adywedit y uot yn vab idaŵ. ef
 a dywaŵt ŵth y wreic. o fit rann y mi oth uab di 15
 uoŵŵyn oer vyth vyd y gallon. æc ny byd gŵæes yny
 dŵylaŵ. kynnedyf arall arnaŵ. **O**s mab imi uyd
 kyndynnaŵc uyd. **K**ynnedyf arall auyd arnaŵ. **P**an
 dycko beich na maŵz na bychan uo. ny welir vyth
 nac rac y wyneb na thŵægeuyn. **K**ynnedyf arall 20
 heuyt auyd arnaŵ. ny pheit neb a dŵuyz ac a than
 yn gyftal ac ef. **K**ynnedyf arall auyd arnaŵ. ny byd
 gŵaŵŵanaethŵz na ŵŵydwr mal ef. **H**en was. a hen wyn-
 eb. a hen gedymdeith y arthur. **G**allgoyc un arall.
 ydzef y delhei. Kyt bei trychant tei yndi. oŵ bei 25
 eiffeu dim arnaŵ. ny adei ef hun vyth ar lygat dyn
 tra uei yndi. **H**erŵyn mab gerenhir. a pharis bŵnhein
 ffreinc. æc am hynny y gelwir kaer baris. æc oŵla
 gyllelluaŵz. a ymdygei bŵnllauyn verr llŵdan. pan
 delei arthur æluoed y uronn llŵfdŵz y keiffit lle 30

kyuing ar y dduy. ac ydodit y gyllell yn y gwein
ar ddaŵs y llifdŵ. digawŵn o bont uydei y lu teir ynys
pzydein. ac their rac ynys ac eu hanreitheu. Gwydaŵc
gŵab menefty * a ladaŵd kei. ac arthur a lladaŵd
5 ynteu. ac urody yn dial kei. Garanwyn mab kei. ac
amren gŵab bedwy. ac ely a my. a reu rŵyd dyrys.
a run rudwern. ac eli. a thachmy penkynydyon
arthur. a llwydeu mab kelcoet. I hunabŵy mab
gŵayon. a gŵynn got yfron. a gŵeir dathar wennidaŵc.
10 I gŵeir gŵ kadellin tal aryant. a gŵeir gŵhyt enn-
wir. a gŵeir balady hir. ewythzed y arthur vady
y uam. Gweibon llŵch llawynnyaŵc o tu ddaŵ y uo
terwyn. llenlleaŵc wydel. ac arderchaŵc pzydein.
Gas mab faidi. Gŵivan gŵallt auŵyn. a gŵyllennhin
15 bzenhin ffreinc. a gŵittart mab oed bzenhin Iwerdon.
Garfelit wydel. Panaŵ pen bagat. I flendoz mab
naf. Gŵynn hyuar maer kernyŵ a dyfneint. y nabuet
gŵ a ystoues katgamlan. I eli. a chueli. a gilla goes
hyd. trychannerŵ a lammei ynny un llan penn llan-
20 hidyd Iwerdon oed hŵnnŵ. Sol. a gŵadyn offol.
a gwadyn odyeith. Sol a allei feuyll undyd ary
untroet. Gwadyn offol. pei safhei ar benn y mynyd
mŵyhaŵ ynny byt. ef auydei ynny tyno gŵaŵtat dan
ytraet: Gŵadyn o deith kymeint ar vas tŵym pan
25 tynnit o eueil oed tan llachar y wadneu. pangyuarffei
galet ac ŵynt. ef aarlŵyŵffei ffozd y arthur ynny llud.
I hir erŵm. a hir atrŵm ydyd y delynt y weŵt. try
chantref a achubit ynny eu kyfŵueir gŵeŵt hyt naŵn a
wneynt a diotta hyt pan vei nos pan elynt y gŵyŵgu.
30 Ac yna penneu y pzyuet a yŵŵynt rac newyn mal pei

nat yffynt uóyt eiryoet. Pan elhynt y west nyt edew-
 ynt. Gy na theó. na thenev. na thóym. nac oer. na
 fur. na chzoeó. nac ir na hallt. na bztó. nac of. Þuar-
 war mab afaón a nodes ywala ar arthur yny gy-
 uarós. trydyd gozdibla kernyó vu pan gahat y wala
 idaó. ny cheffit góynn góen arnaó vyt. namyn trauei
 laón. Óbare góallt euryn. Deu geneu gáft rymi.
 góydzut. a góydney astrus. Þugyn 9. fucnedyd.
 a fucnei y mozaól y bei * dzychanllong arnaó. hyt
 na bei namyn traeth fych. Þionllech rud a oed
 yndaó. Þacymózi góas arthur. dangoffit yz yfcubaóz
 a uynnjt idaó. kyt bei róyf dec erydyz ar hugeint
 yndi. ef ae traóei a ffuft hayarn hyt na bei well yz
 rethzi ar troftreu. ar dulatheu. noc yz mangeirch yng
 góaelaót yz yfcubaóz yny ueifcaón. A dygyflóng ac
 anoeth ueidaóc. a hir eidyl. A hir amren deu was y
 arthur oedynt. a Óeuyl mab góeftat. ydyd y bei dzift
 ygollyngei y lleill weuyl idaó y waeret hyt y uogel.
 Ar llall auydei yn pennguch ar ypenn. Vchdzyt
 uaryfdzaós. a uzyei y uaryf goch feuydlaóc oed
 idaó dzos óyth dzaóst a deugeint a oed yn neuad
 arthur. Alidyz gyfarwyd. yfkyzdaf. ac yfcudyd. deu
 waf y wenhóyuar oedynt. kynn ebzóydet oed eu traet
 ózth eu neges ac eu medól. Þrys uab bzýffethach o
 dal y redynaóc du o bzýdein. a gzdulóyn gozr. Þólch.
 a chyólch. A fefólch. meibon cledyf kyfólch. wyzon
 cledyf difólch. Teir gozwen góenn eu teir yfgóyd.
 Þzi góuan góann eu tri góaeó. Þzi benyn byneu eu
 trichledyf. Glas. Óleffic. Óleifsat. eu tri chi. Þall.
 Óuall. Óauall. eu tri meirch. Þóyzydyóc. A dzócdyóc.

a llŷy dydŷc. eu teir gŷaged. Och. agarym. a diaf-
 pat. eu teir wyzyon. Uchet. a neuet. ac eiffiwet. eu
 teir merchet. Dŷc. a gŷaeth. a gŷaethaf oll. Ju teir
 4 moŷyn. Jheubzyt merch kyfŷlch. Cozafŷŷn merch
 5 nerth. Gŷaedan merch kynuelyn keudaŷt pŷyll han-
 ner dyn. Dŷnn dj effic unben. Jiladyz mab penn
 llarcn. Jyuedyz wyllt ŷab hettŷn tal aryant. Jabyll
 benn uchel. Gŷalchmei ŷab gŷyar. Gŷalhauet ŷab
 4 gŷyar. Gŷzhyz gŷaŷtaŷt ieithoed. yz holl Jieithoed
 11 awydyat. ar kethtrŷm offeiraf. Cluŷt mab cluŷt-
 ueinat. peicledit feith cuplpyt yny dayar. deng milltir
 a deugeint y clywei y moŷrugyn y boze pan gychŷyn-
 nei yar y lŷth. Medyz vab methzedyd. a uetrei y
 4 dzyŷ yn eŷgeir oeruel yn Iwerdon trŷy y dŷy goes
 15 yn gythymhet ogelli wic. Gŷiaŷn lygat cath. a la dei
 onggyl ar lygat * y gŷydbedyn. heb argywed. Ol
 mab olŷyd feith mlyned kyn noe eni aducpŷyt moch
 ydat. Jphan dyzchauaŷd ynteu yn ŷz yd olrewys
 22 y moch. ac ydeuth adzef ac ŷynt yn feith kenuein.
 23 Jbetwini eŷcob a uendigei vŷyt a llynn arthur. yz
 mŷyn merchet eur dyzchogyon yz ynys honn.

Yam wenhŷyuar pennrianed yz ynys honn. a
 gŷennhŷyach y chwaer. a rathtyeu merch
 24 unic clememhill. a relemon merch kei. a
 25 thannwen merch weir dathar wenidaŷc. Gŷennalarch
 merch kynnŷyl canhŷch. Jurneit merch clydno eidin.
 eneuafŷc merch uedwyz. Jnrydzec merch tutuathar.
 Gŷennwledyz merch waledur Kyzuach. Jrdutuul.
 ŷerch tryffin. Jurolwen merch wdolwyn gozr. Tel-
 30 eri merch peul. Jndec ŷerch arŷy hir. Joruud merch

uryen reget. **G**oenllian dec y uoŕŕyn uaŕŕ vŕydic. **G**reidylat merch llud llab ereint. y uoŕŕyn uŕyhaŕ y maŕŕhed auu ynteir ynys ykedyŕn. ae their rac ynys. **A**c am honno y mae gŕythyŕ ŕab greidaŕl. agŕynn mab nud yn ymlad bob duŕ kalan mei vyth^ŕ hyt dydbŕaŕt. **A**llylŕ merch neol kynn croc. a honno a uu teir oes gŕyŕ yn vyŕ. **A**ŕŕyllt vinwen ac eŕŕyllt vin gul. **A**rnadunt oll y haŕŕŕynŕynŕys kulhŕch ŕab kilyd y gyuarŕs.

Arthur adywaŕt yna. a unbenn ny ry giclef i. eirmoet dim y ŕŕth y uoŕŕyn adywedy di. nae rieni. **Q**i aellyngaf gennadeu oe cheiffaŕ yn llaben. dyŕo ym yŕpeit y cheiffaŕ. **T**mab adywaŕt rodaf yn llaben oŕ nos heno hyt y llall ympenn y vlŕydyn. **A**c yna y gyŕŕŕys arthur y kennadeu y bop tir ynyderuyn y geiffaŕ y uoŕŕyn honno. **A**c ympenn y vlŕydyn y doeth kennadeu arthur dŕachevyn. heb gaffel na chŕedyl na chyuarŕydyt y ŕŕth olwen mŕy noŕ dyd kyntaf. **A**c yna y dywaŕt kulhŕch. paŕb agauas y gyuarŕs aminneu ydŕyf yn eiffywedic ettwa. **Q**ynet a wnaŕ i ath wyneb di a dygaf i gennyf. **Y**na y dywaŕt kei. a unben rŕy y gŕerthey di arthur. **D**y gyŕch di gennym ni hyt pan dywettych di nat ydiŕ y uoŕŕyn honno * yny byt. neu ninneu ae kaffom. nyt yŕcarŕn athi. **K**yuodi kei yna. **A**ngerd oed argei. naŕ nos a naŕ diŕarnaŕt hyt y anadyl. y dan dŕfyŕ. **D**aŕ nos a naŕ diwarnaŕt y bydei heb kyŕgu. **G**leuydaŕt kei ny allei uedic y waret. **B**udugaŕl oed gei. **K**yhyt ar pŕenn uchaf yny coet vydei pan uei da gantaŕ. kynnedyf arall.

oed arnað. pan uei uðyaf yglað. dynued uch ylað. ac arall is y lað y bydei yn fych. vzhynn auei yn y lað rac meint y angerd. **A**phan uei vðyhaf y annðyt ar y gedymdeithon difkymon uydei hynny udunt ygynneu stan. **G**alð aozuc arthur ar uedwyz yz hynn nyt arfðyððys eiryoet yz neges ydelei gei idi vynet. nyt oed neb kyfret ac ef ynyz ynys honn. namyn arthur adyzh eil kibdar. **A**hynn heuyt kyt bei un lløfyaðc. nyt anwaedwys tri aeruaðc yn gynt noc ef yn un uaes ac ef. **A**ngerd arall oed arnað un archoll a uydei yny waeð. **A**nað gðzthwan. **G**alð o arthur ar gyndelic kyuarðyd. **D**os di yz neges honn gyt ar unbenn. achaðs nyt oed waeth kyfuarðyd yny wlat nys rywelfei eiryoet noc yny wlat ehun. **G**alð gðzhyz gðalltaðt ieithoed. achaðs yz holl ieithoed awydyat. **G**alð gðalchmei mab gðyar kanny deuth adzef eiryoet heb y neges yd elhei y cheiffað. **G**ozeu pedeftyz oed a gozeu marchaðc. nei y arthur uab y chwaer. ae geuynderð oed. **G**alð o arthur ar uenð uab teirgðaed. **K**anys ot elynt y wlat angkret. mal y gallei yzru lløtrith arnadunt a hut. hyt nafgðelei neb ðynt. ac ðyntðy aðelynt paðb...

Mynet aozugant hyt pan deuthant y uaestir maðz. yny uyd kaer uaðz awelynt teckaf o geyz yd y byt. **K**erdet aozugant ydyd hðnnð hyt ucher. **P**an debygynt hðy eu bot yn gyuagos yz gaer. nyt oedynt nes noz boze. **A**r eildyd ar trydyd dyd y kerdaffant. ac o vzeid y doethant hyt yno. **A** phan deuant ym bðonn y gaer. yny uyd dauat-tes uaðz a ðelynt heb ol. * a heb eithaf idi. **A**

heuffaŷ yncadŷ y deveit arbenn gozfedua. aruchen
 o grŷyn ymdanaŷ. agauaelgi kedenaŷc ach ylaŷ. oed
 vŷy noc amŷs naŷgayaf. Deuaŷt oed arnaŷ nychollet
 oen eiryŷoet ganthaŷ. agwhaethach llŷodyn maŷ. Hyt
 athoed gyweithyd hebdaŷ eiryŷoet. ny wnelei ae anaf
 ae adoet arnei. Y faŷl uarŷbŷenn athŷympath auei
 arymaes. a loŷgei y anadyl hyt y pŷid dilis. yna
 y dywaŷt kei. gŷŷhyz gŷalŷtaŷt ieithoed. Dos y
 gyfrŷoch ardyn racco. Kei heb ef nyt edeweis i
 uynet namyn hyt yd elut titheu. Doŷn ninheu
 ygyt yno heb y kei. Heb y menŷ mab teirgwaed.
 nauit amgeled gennŷch. mynet yno. Mi ayraf let-
 rith ar y ki hyt nawnel argywed y neb. Dyuot
 aozugant mynyd oed yz heuffaŷ. ac ydywedaffant
 ŷŷthaŷ. berth yd ŷyt heuffaŷ. Hy bo berthach byth
 y boch chŷi no minneu. Mynduŷ kan ŷyt penn. nyt
 oes anaf ymllygru. namyn vymphŷiaŷt. Pieu y
 deueit agedwy di neu bieu y gaer racko. Meredic
 awyz yŷch dŷos y byt y gŷys panyŷ kaer yŷpadaden
 penkaŷ yŷ. Deu ditheu pŷy ŷyt. Guŷtennin yn-
 gelwir uab dyfmedic. ac am vymphŷiaŷt ym rylygrŷys
 vym bŷaŷt yŷpadaden pen kaŷ. Deu chŷitheu pŷy
 yŷch. Kennadeu arthur yŷfyd yma ynerchi olwen
 merch yŷpadaden penn kaŷ. Vb wyz naŷd duŷ
 ragoch. yz y byt na wneŷch hynny. ny doeth neb
 eiryŷoet y erchi yz arh honno a elei ae vywyt gantaŷ.
 Hyuodi aozuc yz heuffaŷ y uynyd. ac ual y kyuyt
 rodi modŷŷy eur aozuc culhŷch idaŷ. Keiŷŷaŷ gŷiŷgaŷ
 y uodŷŷy honno o honaŷ. ac nyt aei idaŷ. ac dodi
 aozuc ynteu ymys y uanec. a cherdet aozuc atref.

a rodi y uanec att y gymhar y gadó. **A**chymryt
a oꝛuc hitheu y vodꝛóy oꝛ uanec. pan y ryattei. y
dywaót hitheu. góꝛ y uodꝛóy hon nyt oed vnych itt
gaffel bud. **M**i aeuthum heb ef. y geiffaó moꝛuóyt
5 yꝛ moꝛ. nachaf kelein a welón yndyuot gan y tonneu.
ac ny weleis i eirmoet kelein degach no hi. ac y vys
ef y keueis y uodꝛóy honn. **O**i a óꝛ kanyat y moꝛ
ma*ró dlós yndaó. dangos ymi y gelein honno.
Ba wreic y neb pieu y gelein ti ae góely yma y
chóinfaf. **P**óy yó hónnó heb y wreic. **K**ulhóch mab
kilyd. mab kelydon wledic. o oleudyd merch anlaó
wledic y uam. a doeth y erchi olwen yn wreic idaó.
Deu synnóyꝛ oed genthi. llawen oed genti dyuot
y nei vab y chwaer attei. **A**thiſt oed genthi. kany
15 welſei eiryoet yꝛynet ae eneit ganthaó a delei y erchi
y neges honno. **K**ꝛꝛchu a oꝛugant hóy poꝛth llyſ
cuſtenin heuſfaó. clybot o honei hitheu eutróſt óy
yn dyuot. **R**edec o honei yn eu herbyn o leóenyd.
Goglyt a oꝛuc kei ymꝛenn oꝛ glut weir. ae dyuot
20 hitheu yn eu herbyn y geiffaó mynet dóylaó mynógy
udunt. goſſot o gei eiraſ y róng ydóylaó. **G**waſcu
o honei hitheu yꝛ eiraſ yny yttoed yn óden diednedic.
Bawreic heb y kei pei mi a waſcut uelly ny oꝛuydei
ar arall vyth rodi y ferch arnaf. dꝛꝛcyferch oed hónnó.
25 **D**yuot a oꝛugant hóy yꝛ ty. a góneuthur eugóaſſan-
aeth. **T**mpenn góers pan aeth paóbb allan y chóare.
agozi kib uaen a oed yn tal y penntan a oꝛuc y wreic.
a chyuoði gwas pengrych melyn o honei. **B**eb y
góꝛhyꝛ yfoed gryſſyn kelu y ryó was hónn. **G**ónn nat
30 y dꝛóꝛ ehun adielir arnaó. **B**eb y wreic yſgohilyon

hōnn. tri meib arhugeint a ladaōd yspadaden penn-
 kaōz ymi. nyt oes oueneic y mi o hōnn mōy noc oꝛ rei
 ereill. **A**c yna y dywaōt kei. dallet gedymdeithas
 ami. ac nyn Iledir namyn y gyt. **B**ōytta o honunt.
 ac y dywat y wreic. pa neges y doethaōch chōi yma
 oe hachaōs. **H**i a doetham y erchi olwen yz gōas
 hōnn. **H**eb y wreic yna. **T**z duō canych gōelas neb
 oꝛ gaer ettwa. ymchoelōch dzacheuyn. **D**uō awyz nat
 ymchoelōn hyt pann welhom y uoꝛōyn. **H**eb y kei
 a daō hitheu yma yn teruyn y gweler. **H**i adaō-
 yma bop duō sadōz y olchi y phenn. ac yny Ilestyz
 yd ymolcho yd edeu y modōyeyu oīl. na hi nae
 chennat nydaō byth amdanunt. a daō hi yma ony
 chennetteir. **D**uō awyz na ladafi vy eneit. na
 thōyllafi am cretto. **D**amyn orodōch gret na wneloch-
 gam idi. mi aekan*nattaaf. **R**odōn heb ōynteu.
 y chennattau aozucpōyt. **D**yuot aozuc hitheu. a
 chamfe fidan flamgoch ymdanei. a gōzddozch rud eur
 am vynōgyl y uoꝛōyn. a mererit gōerthuaōz yndi a rud
 emeu. **M**elynach oed y phenn no blodeu y banadyl.
Gōynnach oed y chnaōt no diftrych tonn. **T**egach
 oed y dōylaō ae byffed no channaōan gotrōyth o blith
 man gaeān ffynnaōn ffynhonws. **D**a golōc hebaōc
 mut. nagolōc gōalch trimut nyt oed olōc degach noz
 eidi. **G**ōynnach oed y dōyuron no bōzonn alarch-
 gōynn. **C**ochach oed y deurud nozffuon cochaf. **Y**
 faōl ae gōelei kyflaōn vydei oe ferch. **P**edeir
 meillonēn gōynnyon. a uydei yny hol pa ffoz d bynnac
 y delhei. ac am hynny y gelwit hi olwen. **D**yuot
 yz ty aozuc. ac eifsted geyz Ilaō kulhōch ar dalueinc.

Ac ual y gwel y hadnabu. Ac y dywaot kulhuch Gŕithi.
 Þa uoŕŕyn ti agereis. dyuot awnelhych gennyf. rac
 eirychu pechaot itti ac yminneu. llawer dyd yth
 rygereis. Þyallafi dim o hynny. Gŕet aerchis
 ŕuyntat im nat elwyf heb y gyghoz. Kanyt hoedel
 idaŕ namyn hyt pan elŕyfi gan Gŕ. yffyd yffit hagen
 cufful arodaf itt os aruolly. Þos di ymerchi i ym
 tat. Aphobpeth oz anotto ef arnat ti y gael. Adef
 y gel aminneu a gey. Ac ot amheu ef dim mi nys
 keffy. Ada yŕ itt oz dihengy ath uywyt gennyt. Mi
 a adaŕaf hynny oll. ac ae kaffaf heb ynteu. Kerdet
 aozuc hi y hyftauell. kyuodi o honunt ŕynteu yny
 hol hi yz gaer. A llad y naŕ poŕthaŕ a oed ar y naŕ
 poŕth. heb diŕgyz yaŕ un gŕ. A naŕ gauaelgi heb
 wichaŕ vn. A dyuot raŕdunt aozugant ac yz neuad.
 Þenpych gŕell heb ŕy yŕpadaden penkaŕ oduŕ ac
 o dyn. Þeuchŕitheu pan doethaŕch. neur doetham
 yerchi olwen dyuerch y gulhŕch mab kilyd mab
 kelydon wledic. Þae vyingŕeiŕfon dŕŕc am direitwyz.
 dyzcheuŕch y ffyzch y dan vyn dŕy ael a dygŕydaŕd
 ar vyllygeit hyt pan welwyf defnyd vyndaŕ. Hynny
 a wnaethpŕyt. Þoŕch yma auozy chŕi a geŕŕŕch atdeb.
 Kyuodi ymeith aozugant ŕy. Ac ymauael. aozuc
 yŕpadaden penkaŕ yn un oz tri llachwaŕŕ gŕennŕyn-
 nic oed geir y laŕ. ae dodi ar eu hol. ae aruoll aozuc
 bedwyz aŕodif ynteu. A gŕan yŕpadaden pennkaŕ
 trŕy aual y garr yn gythz ymet. Þ dywaot ynteu.
 Þmendigeit annŕar daŕ hanbyd gŕaeth byth yd
 ymdaaf gan annŕaeret. mal dal cleheren ym toŕtes
 yz haearn gŕennŕynic hŕnn. boet ymendigeit y gof

ae digones. Ar eington y digonet arnei moꝛ doft yó.
Gwest aozugant ynof honno heuyt yn ty guftennin
 heuffaó. **T**z eil dyd gan uaóed. agyru góó grib
 ymyón góall y doethant yz gaer ac ymyón yz neuad.
Dywedut aozugant. yspadaden pennkaó. dyzo in dy
 uerch dꝛos y hengóedi ae hamwabyz y titheu aedóy
 gares. Ac onys rody dy angheu ageffy amdanei.
Tdywaót ynteu. Hi aephedeir gozhenuam. aephe-
 war gozhendat. yffyd vyó ettwa. reit yó im ymgyghoz
 ac óynt. **D**ybi itti hynny heb óynt. Aón yn bóyt.
 Mal y kyuodant kymryt aozuc ynteu yzeil Ilech waeó
 aoed ach y laó. ae odif ar eu hol. Ae aruoII aozuc
 menó mab teirgóaed. ae odif ynteu ae wan yn alauon
 y dóy uron. hyt pandardaó d yz meingeuyn allan.
Tmendigeit annwar daó heb ynteu. maldala gel-
 bendoII ym toftes yz hayarn dur. **P**oet ymendigeit
 y ffoc y beróit yndi Ar gof ae digones moꝛ doft yó.
 pan elóyf yn erbyn allt atuyd ygder dóyuron arnaf
 weithon. achyllagóft. a mynych lyfuóyt. **K**erdet
 aozugant hóy yeu bóyt. A dyuot y trydyd dyd yz
 Ilys. **T**dywaót yspadaden pennkaó. **D**a faethutta
 vi bellach onyt dy uaró a uynny. **M**ae vygóeiffon.
 dyzcheuóch y ffyach vy aeleu a fyzthóys ar aualeu
 vy Ilygeit hyt panngaffóyf edzych ar defnyd uyndaó.
 Kyuodi aozugant hóy. Ac ual y kyuodant. kymryt
 aozuc yspadaden pennkaó ~~yz eil trydyd~~ Ilech waeó
 góennóynníc. ac odif ar eu hol. Ae aruoII a oꝛuc
 culhóch. ae odif ynteu ual y rybucheí. Ae wan tróy
 aual y lygat hyt pan aeth tróy y wegil allan. **T**men-
 digeit anwar daó. hyt tra ymgatter. yn vyó. hanbyd.

gwaeth dæm vy llygeit panelwyf ynerbyn góynt. *
 berwi awnant. at uyd gal penn a phendæo arnaf
 ar ulaen pob lloer. Foet emendigeit ffoc yt góeiróyt
 yndi. maldala ki kandraóc yó gennyf mal ymgóant
 6 yz hayarn góennóynníc hónn. Mynet o nadunt y eu
 bóyt. Gíannoeth ydoethant yz llys. æc y dywedaffant.
 na faethutta ni bellach. namyn anaf ac adoet. a
 merthyrolaeth yffyd arnat. ac a uo móy os mynny.
 Dyro inn dy uerch. æc onys rody ti ageffy dy agheu
 10 ymdeni. Mae y neb yffyd yn erchi vyperchi. dos
 yma lle ydymwelwyf a thi. Hædeir a dodet y danaó
 _wyneb yn wyneb ac ef.

Ydywaót yspadaden penn kawr. æc ti a eirch
 uy merch i. Mi heb y kulhwch. Gret a uyn-
 15 naf gennyf na wnelych waeth no góir arnaf.
 Pan gaffóyf anottóyf arnat ti. titheu a geffy vy merch.
 ti a gehy ynllawen heb y kulhóch. notta yz hynn a
 vynnych. Dodaf heb ynteu. awely di y garth maóz
 dæaó. Góelaf. Diwreidaó hónnó o: dayar auynnaf
 20 æc lofgi ar wyneb y tir. hyt pan uo yn lle teil idaó. æc
 eredic æc heu yn undyd æc uot yn aeduet. a hynny
 gouot undyd. æc o: góenith hónnó. y mynnaf i
 góneuthur bóyt a llynn tymeredic yth neithaó: di ti
 am merch i. H hynny oll a uynnaf y wneuthur yn un
 25 dyd. Hæd yó gennyf kaffel hynny. Kyt tybyckych
 di nabo hæd. Kyt keffych hynny yffyd ny cheffych.
 amaeth a amaetho y tir hónnó nac æc digonho mo:
 dyzys yó nyt oes. namyn amaethon uab don. nydæ
 ef oeuod y gennyf ti. ny elly ditheu dæis arnaó ef.
 30 Hæd y kaffafi hynny kyt tebyckych di nabo hæd.

Kyt keffych ditheu hyny yffit naf keffych. Couannon uab don y dyuot y penn y tir y waret yz heyzn. ny wna ef weith oe uod namyn y urenhin teithiaoc. ny elly ditheu dzeis arnao ef. **B**aod yó gennyf i hynny. Kyt keffych di hynny. yffit naf keffych. **D**eu ychen gólwlyd wineu yn deu gyt pzeinyaoc yeredic y tir dyzys diao yn wych. nys ryd ef oe uod. ny elly ditheu * (da)eis arnao ef. **B**awd yó gennyf i kaffel hynny. **K**yt keffych hynny yffit naf kaffy. **T**melyn góann-
 óyn. ar ych bzych yn deu gyt bzeinaoc auynnaf a uyn-
 naf. **H**aod yó gennyfi kaffel hynny. Kyt keffych hynny yffit naf keffych. **D**eu ychen bannaoc. y lleill yffyd oazparth hont yz mynyd bannaoc. ar llall oazparth yma. ac eudóyn y gyt adan yz un aradyz. **B**ef yó y rei hynny. nynnyaó. apheibaó arithóys duó yn ychen-
 am y pechaot. **B**aod yó gennyf kaffel hynny. Kyt keffych hynny yffit naf keffych. **A**wely di y keibedic rud diao. **G**elaf. **P**an gyuaruum gyffeuin amam y uoóbyn honno. yd hewyt naó hestaóz llinat yndaó na du na góyn ny deuth o honaó ettwa. **A**r messur hón-
 nó yffyd gennyfi ettwa. **A**r llinat hónnó a uynnaf i y gaffel y heu yn y tir newyd diao. hyt pan uo ef auo pennlliein góynn am penn uym merch i ar dy neithaóz di. **B**aod yó gennyf kaffel hynny kyt tebyckych di nabo haod. **K**yt keffych di hynny yffit naf keffych.
Mel auo chwechach naó mod no mel kynteit. heb wychi ac heb wenyn yndaó a vynnaf y vzagodi y wled. **B**aod yó gennyf kaffel hynny. kyt tebyckych di nabo haod. **K**ib llóyz uab llóyzyon yffyd bennllat yndi. kan nyt oes leftyz yny byt a dalyo y llyn kadarn.

hónnó. namyn hi. nys keffy di hi oe uod ef. ny elly ditheu dzeis arnaó ef. **H**aóó yó gennyf kaffel hynny kyt tebyckych na bo haóó. Kyt keffych hynny. yffit naf keffych. mós góydney garanhir. kyt delei y byt y sgyt bop trinaó wyz. y bóyt a vynno paóó óath y uryt a geiff yndi. mi a vynnaf vóytta o honno y nos y kylco vym merch gennyt. nys ryd ef oe uod y neb. ny elly ditheu y dzeiffaó ef. **H**aóó yó gennyf gaffel hyñy kyt tebyckych di nabo haóó. **K**yt keffych hynny. yffit naf keffych. **G**oan gólgaót gogodin y wallaó arnam y nos honno. nyfryd ef oe uod ny elly ditheu y dzeiffaó ef. **H**aóó yó gennyf kaffel hynny. kyt tebyckych na bo haóó. Kyt keffych hynny yffit naf keffych. **T**elyn teirtu ymdidanu y nos honno. * ranuo da gan dyn
 „canu awna e hunan. pan uynner idi tewi hi a teu. a honno nyfryd ef oe uod. ny elly ditheu dzeis arnaó ef. **H**aóó yó gennyf kaffel hynny. kyt tebyckych na bo haóó. **K**yt keffych hynny yffit naf keffych. **F**eir dióónach wydel. maer odgar mab aed bñenhin iwerd-
 „on. y ueróí bóyt dyneithaóó. **H**awd yó gennyf kaffel hynny kyt tebyckych na bo haóó. **K**yt keffych hynny yffit naf keffych. **R**eit y mi olchi vym penn ac eillaó uym baraf. yskithyꝝ yskithyꝝwyn penn beird a uynnaf y eillaó ym. ny hanóyf well o honaó onyt yn
 „vyó y tinnir oe penn. **H**aóó yó gennyf kaffel hynny kyt tebyckych nabo haóó. kyt keffych hynny. yffit naf keffych. **D**yt oes yn y byt ae tynho oe penn namyn odgar mab aed bñenhin iwerdon. **H**aóó yó gennyf kaffel hynny. **K**yt keffych hynny yffit naf k.
 „**D**yt ymdiredaf y neb ogadó yꝝ yskithyꝝ namyn y

gado o prydein. trugein cantref prydein yffyd y dan-
 aó ef. ny daó ef oe uod oe deyrnas. ny elly ditheu
 dæis arnaó ynteu **Þaó** yó gennyf kaffel hynny kyt
 tebyckych na bo haó. **Kyt** keffych hynny yffit naf
 keffych. **Reit** yó ym estynnu uymbleó ózth eillaó ym.
 nyt estóng vyth o ny cheffir gwaet ywidon o:du.
 merch y widon o:wenn o pennant gouut yg ózth-
 tir uffern. **Þaó** yó gennyf kaffel hynny. Kyt tebyc-
 kych na bo h'a. **Kyt R.** **Dy** mynnaf y gbaet onyt yn
 dóym y keffych. nyt oes lesty: yn y byt a gattwo góres-
 y llynn a dotter yndaó. namyn botheu góidolwyn gozr
 agatwant gózes yndunt. pan dotter yny dóy:ein yndüt
 y llynn. hyt pan deler y: go:lleóin. nys ryd ef oe uod.
 ny ellyditheu y dæissaó ef. **Þaó** yó gennyf * cet'a.
Kyt R. **I**efrith awhennych rei. nyt aruaeth kaffel.
Iefrith y baóp nes kaffel botheu rinnon rin barnaót.
 ny fura uyth llynn yndunt. nys ryd ef oe uod y neb
 ny elly ditheu dæis arnaó ef. **Þaó** yó gennyf **R.**
Kyt keffych h°. **Dyt** oes yny byt crib agóelleu y
 galler gó:teith uyggóallt ac óynt rac y rynet. namyn
 * ygrib ar gwelleu yffyd y róng deugluft tó:ch tróyth
 mab tared wledic. nys ryd ef oe uod * cet'a. **Þaó** yd
 yó gennyf. **Kyt** keffych. h°. * c°. **Dy** helir tó:ch
 tróyth yny gaffer dútwyn keneu greit mab eri. **Þaó**
 yó. **Kyt** keff°. **Dyt** oes yny byt kynllyuan adalyo-
 arnaó. namyn kynllyuan kó:is cant ewin. **Þaó** yó g°.
Kyt keff°. h°. **Dytoef** to:ch yny byt a dalhyo y
 gynllyuan. namyn to:ch canhafty: canllaó. **Þaó** * c°.
Kyt keffych hynny yffit naf keffych. **Kadóyn** Kilyd
 canhafty: y dala y do:ch gyt ar gynllyuan. **Þaó** yó. .

Kyt R. † c°. Nyt oes yn y byt kynyd a digono kynnyd-
 yaeth ar ki hōnnō. onyt mabon mab modion. a duc-
 pōyt yn teir noffic y tōzch y vam. ny wys padu y mae.
 na pheth yō ae byō ae marō. **Ḥaōd yō.** Kyt R. † c°.

* Gōynn mygdōn march gōedō kyn ebōydet yō a thonn.
 y dan vabon y hela y tōzch trōyth. nyfryd ef oeuod.
 † c°. **Ḥaōd yō g°. R. Keffych. h°.** **Ḭy** cheffir mabon
 uyth kany wys pa tu y mae. nes caffel eidoel y gar
 kyffeuin mab aer. kanys diuudyaōc uyd yn y geiffaō.

* ygeuynderō yō. **Ḥaōd † c°.** Kyt R. **Garclit** wydel
 pennkynyd iwerdon yō. ny helir tōzch trōyth vyth
 hebdaō. **Ḥaōd yō.** Kyt R. **Kynllyuan** ouaryf diffull
 uarchaōc. kanyt oes adalhyo y deu geneu hynny. na-
 myn hi. **Ac** ny ellir mōynnyant a hi. onyt ac ef yn

* vyō y tynnir oe uaryf. ae gnithyaō achyllell brenneu.
 ny at oe uywyt gōneuthur hynny idaō. ny mōynha
 hitheu yn uarō kanys bzeu vyd. **Ḥaōd yō.** Kyt
 keffych hynny. † c°. **Ḭyt** oes kynyd yn y byt adalyo
 y deu geneu hynny. namyn kynedyz wyllt mab hettōn

* glafyzaōc. gōylltall naō mod yō hōnnō noz gwydlōdyn
 gōylltaf yn y mynyd. nyfkeffy di ef byth. na merch
 inneu nyfkeffy. **Ḥaōd yō g.** Kyt keff°. **Ḭy** helir
 tōzch trōyth nef kaffel gōynn uab nud. ary dodes duō
 aryal dieuyl annōuyn yndaō rac reōinnyaō y bzeffen.

* ny hebkozir ef o dyno. **Ḥaōd yō.** Kyt. R. **Ḭyt** oes
 uarch yn y byt adycko y wynn y hela tōzch trōyth.
 namyn du march mozo oeruedaōc. **Ḥaōd yō.** Kyt.
 R. h°. * **Ḭes** dyuot gilennhin urenhin ffreinc. ny helir
 tōzch trōyth vyth hebdaō. hazyz yō idaō adaō y deyzn-
 * af yz ot ti. ac ny daō ef vyth yma. **Ḥaōd yō.** Kyt R.

† c°. Dy helir tŷch trŷyth vyth heb gaffel mab alun
 dyuet. gelllllyngŷ dayŷ hŷnnŷ. Bŷd yŷ. Kyt.
 † cet'a. Dy helyz tŷch trŷyth vyth nes caffel anet ac
 aethlem. kynebrŷydet ac awel wynt ynt. ny ellyngŷyt
 eiryoet ar lŷdyn nyf ledynt. Bŷd † c°. Kyt keffych
 h°. Arthur ae gedymdeithon y hela tŷch trŷyth. gŷ
 kyuoethaŷc yŷ. Ac ny daŷ ef yzot ti. ny elly ditheu
 dŷeis arnaŷ ef. Bŷd. † c°. Kyt. R. † c°. Dy ellir
 hela tŷch trŷyth vyth nef kaffel bŷlch a chyŷlch. a
 syuŷlch. meibon kilyd kyfuŷlch. wyzŷon kledyf.
 diuŷlch. teir gozŷenn gŷenn eu teir yfcŷyd. Tzi
 gouan gŷan eu tri gŷaeŷ. Tzi benyn byn eutri chled-
 yf. Glas. Gleiffic Gleiffac. eu tri chi. Gall. Guall
 Gauall. eu tri meirch. Bŷyz dydŷc. a Bŷd dydŷc. a
 llŷyz dydŷc. eu teir gŷaged. Och ag agram. a diaŷpat.
 eu teir gŷzeichon. Mluchet. a vynet. ac eiŷŷwet. eu
 teir merchet. Bŷc. Agŷaeth. a gŷaethaf oll. eu teir
 mozŷyn. Y trywyz hynny aganant eu kyzn. a phaŷp
 oz rei ereill adiaŷpedant. yny debycko paŷb dygŷyd-
 aŷ y nef ar ydayar. Bŷd yŷ † c°. Kyt. R. Gledyf-
 ŷnach gaŷ. nyledir vyth. namyn ac ef. nys ry ef
 oe uod nac ar werth nac yn rat. ny elly ditheu dŷeis
 arnaŷ ef. Bŷd yŷ. † c°. Kyt keffych. Anhuned heb
 gyŷcu nos ageffy yn keiŷŷaŷ hynny. ac nys keffy. am
 merch inneu nyf keffy. Meirch agaffaf ineu amarch-
 ogaeth. am harglŷyd gar arthur ageiff imi hynny oll.
 Ath verch ditheu a gaffaf i. Ath eneit a goŷly ditheu.
 Herda nu ragot. ny ozuyd arnat na bŷyt na diŷŷat ym
 merch i tra geiŷŷych hynny. a phangeffych hynny
 oll oz anoetheu. vy merch inneu ageffy yn ueu itt.

Bardet aozugant hóy y dyd hónnó educher.
 ynyuyd kaer uaó awelynt. vóyhaf oꝛ byt.
 Þachaf óꝛ du móy oed no thrywyꝛ y*ny byt
 hónn yn dyuot oꝛ gaer. Ac y dywedassant óynteu
 5 óꝛthaó. Þan deuy di óꝛ. oꝛgaer awelwch chói racco.
 Þieu ygaer heb óynt. Meredic awyꝛ yóch chói. nyt
 oes yny byt ny wyppo þieu y gaer honn. óꝛnac gaó
 bieu. Þy uoes yssyd y ofp a phellennic ydiskynnu
 yny gaer honn. Þa unben duó ach nodho. ny deuth
 10 góefstei eiryóet o honei ae vywyꝛ gantaó. ny edir neb
 idi namyn adycko ygerd gantaó. kyꝛchu y poꝛth a
 oꝛugant. heb y góꝛhyꝛ góalstaót ieithoed. Aoes boꝛth-
 aó. Oes. a thitheu ny bo teu dy dauaót yth benn.
 pyrac y kyuerchy di. agoꝛ y poꝛth. Þac agoꝛaf. Þy
 15 ystyꝛ nas agoꝛy di. kylllell aedyó ymbóyt allynn ym
 bual. ac amfathyꝛ yn neuad óꝛnach gaó. namyn y
 gerdaó adycko ygerd y myón nyt agoꝛir yma heno
 bellach. Heb y kei yna. Þ poꝛthaó y mae kerd gen-
 nyfi. Þagerd yssyd gennyꝛ ti. Þslipanóꝛ cledyueu
 20 goꝛeu yny byt óyf i. Mi aaf y dywedut hynny y óꝛ-
 nach gaó. ac adygaf atþeb itt. Þyuoꝛ aozuc ypoꝛth-
 aó y myón. Ac y dywaót óꝛnach óꝛthaó. Þhwedl-
 eu poꝛth y gennyꝛ. Þf ydynt gennyꝛ kyweithyd yf-
 syd yndóꝛs ypoꝛth auynnynt dyuot y myón. a ouyn-
 25 neist di a oed gerd gantunt hóy. Þouynneis heb ef.
 Ac uno nadunt adywaót góybot yslipanu cledyueu
 o honaó ynda. aꝛ oed reit ynni óꝛth hónnó. Þf góers
 yd óyf yn keiffaó aolchei vygcledyf. ac nys keueis.
 Þat hónnó y myón. kan oes gerd ganthaó. Þyuoꝛ
 30 aozuc ypoꝛthaó ac agoꝛi ypoꝛth. Þdyuoꝛ kei y myón

ehun. a chyuarth gŵell aozuc ef y ōnach gaŵ.
 Kadeir adodet y danaŵ geyz bzon gŵnach. Ic y
 dywaŵt ōnach ōthaŵ. Haŵ ae gŵir adywedir arnat
 ti. y gŵdoft yflipanu cledyveu. Mi aŵnn hynn ynda
 heb y kei. Pŵyn cledyf ōnach awnaethpŵyt attaŵ.
 Kymryt agalen gleis aozuc kei y dan y geffeil. agouyn
 oz deu pŵy oed ozeu gantaŵ. ae gwynfeit ae grŵmfeit.
 Yz hŵnn auo da gennyt ti malpei teu uei gŵna ar-
 naŵ. Glanhau aozuc hanner y lleill gylleill idaŵ. ae
 rodi yn y laŵ aozuc. Areinc dy uod di hynny. * Oed-
 gŵell genhyf noc yffyd ym gŵlat pei bei oll ual hynn.
 Pŵyhed abeth bot gŵz kyſtal athi heb gedymdeith.
 ōi aŵda ymae ymi gedymdeith. kyn ny dycko y
 gerd honn. Pŵy yŵ hŵnnŵ. Aet y poſthaŵ allan. a mi
 adywedaf idaŵ y arwydon. Penn y waeŵ adaŵ yar
 y baladyz. ac yſſef adygyzch y gŵaet yar y gŵynt.
 ac a diſkyn ar y paladyz eilweith. agozi y poſth a
 wnaethpwyt. a dyuot bedwyz y myŵn. ac ydywaŵt
 kei. budugaŵl yŵ bedwyz. kynny wypo y gerd honn.
 Padleu maŵ a uu gan y gŵy a oed allan am dyuot
 bedwyz a chei y myŵn. Adyuot gŵas ieuanc oed gyt
 ac ŵynt y myŵn. vn mab cuſtennin heuſſaŵ. Pŵef
 aŵnaeth ef ae gedymdeithon yg glyn ōthaŵ dyuot
 dros y teir katlys hyt pänn yttoed y myŵn ygær.
 Y dywedaffant y gedŵdeithon ōth uab cuſtennin.
 ti aozugoft hynn. gozeu dyn ŵyt. Ic o hynny allan
 y gelwit ef gozeu ŵab cuſtennin. Gŵaſcaru aozugant
 ŵy y eu lleſtyeu. mal y keffynt llad eu lleſtywyz. heb
 wybot yz kaŵ. Y cledyf a daruu y ōteith. ae rodi
 aozuc kei yn llad ōnach gaŵ. y malpei y edŵych.

a ranghei yuod idaó y góeith. ac y dywaót y kaó. Pa yó y góeith. a ranc bod yó gennyf. Y dywaót kei. dy wein di a lygróys dy gledyf. dyzo di y mi y diot y kylllell brenneu o honei. Ic y wneuthur sereill o newyd idaó. Ichymryt y wein o honaó. ar cledyf yny lláó arall. a dyuot o honaó uch penn y kaó mal pei y cledyf adottei yny wein. Y offot a oꝛuc ynteu ympenn y kaó. a llad y benn y ergyt * yarnaó. Diffeithaó y gaer. a dóyn a vynnassant oꝛda ar tlyffeu. Ic y gkyuenu yz undyd ympenn y vlóydynd y deuthant y lys arthur. achledyf órnach gaó gantunt

DYwedut a ónaethant y arthur y ual y daruu udunt. Arthur a dywaót. Pa beth yffyd iaónaf y geiffaó gytaf oꝛ annoetheu hynny. Iaónaf yó heb óynteu keiffaó Mabon uab modíon. ac nyt kaffel arnaó nes kaffel eidoel uab aer y gar. yn gyntaf. Hyuodi a oꝛuc arthur a milwyz ynys pꝛydein gantaó y geiffaó eidoel. a dyuot a oꝛugant ahyt yn rackaer glini yny lle yd oed eidoel ygkarchar. Beuyll a oꝛuc glini ar vann y gaer. ac ydywaót. Arthur py holydi y mi pꝛyt namgedy yny tarren honn. nyt da im yndi ac nyt digrif. nyt góenith. nyt keirch im. kynny cheiffych ditheu wneuthur cam im. Arthur a dywaót. Dyt yz dꝛóc itti ydeuthum i yma. namyn y geiffaó y karcharaó yffyd gennyf. Mi arodaf y carcharaó itti ac ny darparyffwn y rodi y neb. Ic ygyt a hynny vy nerth am poꝛth a geffy di. Y góy a dywaót óꝛth arthur. Arglóyd dos di a dꝛef ny elly di uynet ath lu ygeiffaó peth moꝛ uan

arthur. achleoyf ornach gar: gantunt.
Diseout abnaethant y arthur y
ual ydaru uduitt. Arthur ady
uab. pabeth yfyo uabnat y geiffab gy
taf oz annoetbeu hynn. Iabnat yf heb
synteu keiffab anbon uab modron.
de uyt kaffel arnau nes kaffel eidoel
uab aer ygar. yngyrtaf. I: yuodi ao
zue arthur a mullay: pnyo pydem gan
tab y geiffab eidel. adyot aozugant
hyc yn rackaer glin yw lle woed eido
el yg karchar. Sanyll aozue glin ar
vann y gaer. de ydykaut: Arthur y
holroi ynn yyt namgedy yw tarren
honn. uyt da un yndi ac uyt digrif.
uyt gvenith. uyt keirech un. kynn
cheiffych ontheu lbneuthur cam un.
Arthur adykaut. Yyt yz dyc uti yden
thun i yma. nanyn y geiffab y karch
arab: yfyo gennyt. an ardat y carba

ar rei hynn. **A**rthur a dywaðt. **G**ŷhyz gŷalŷtaðt
 ieithoed itti y mae iaðn mynet yz neges honn. **Y**z
 hoŷŷ ieithoed yŷŷyd gennyt. a chyŷŷeith  yt ar rei
 oꝛ adar ar anniuẽileit. **M**idoel itti ymae iaðn myn-
 et y geiŷŷað dy geuynder  y . gyt am g yꝛ i. **H**ei
 a bedwyz. gobeith * y  gennyf y neges yd eloch
 ymdanei y chaffel. **H** ch im yz neges honn. **H**erdet
 Ðoꝛugant racdunt hyt att v yalch gilg zi. **G**ouyn
 aozuc g zhyz idi yz du  a  doŷt ti dim y  zth uabon
 uab mod on. a duc yꝛt yn teir noŷŷic ody r ng y vam
 ar paret. **Y** u yalch a dywaðt. pan deuthum i yma
 gyntaf. eingon gof aoed yma. a minneu ederyn
 ieuanc oed n. ny wnaeth yꝛt g eith arnei. namyn
 tra uu uyggeluin arnei bob ucher. **H**edi  nyt oes
 kymmeint kneuen o honei heb d eula . dial du  arnaf
 o chigleu i dim y  zth y g z a ovynn ch ch i. **P**eth
 yŷŷyd iaðn hagen. adylyet y mi y wneuthur y gen-
 nadeu arthur mi ae g naf. kenedlaeth vileyit yŷŷyd
 gynt rith ys du  nomi. mi aaf yn gyuarwyd ragoch
 yno. **D**yuoꝛt aozug t hyt yn lle yd oed kar  redynure.
Kar  redynure yma ydoetham ni attat. kennadeu
 arthur kany  dam aniueil hyn no thi. dywet. awoŷt
 di dim y  zth uabon uab mod on. a duc yꝛt yndeir
 noŷŷic y  zth y uam. **Y** kar  a dywaðt. **P**an deuthum i
 yma gyntaf. nyt oed namyn vnreit o bop tu ympenn.
 ac nyt oed yma goet namyn un o gollen derwen. ac
 y tyfwys honno yndar can keing. Ðc ydyg y d ys
 ydar g edy hynny. a hedi  nyt oes namyn  yŷtyn
 coch o honei. **Y**z hynny hyt hedi  yd  yf i yma. ny
 chigleu i dim oꝛ neb a ouynn ch ch i. **M**iui hagen

auydaf gyfarúyd yóch * kanys kennadeu arthur yóch
 hyt lle ymae aniueil gynt arithóys duó no mi. Dyuot
 aozugant. hyt lle ydoed cuan cum kaóóyt. cuan cóm
 caóóyt yma ymae kennadeu arthur. Adoost di dim
 yóath vabon vab modíon aducpóyt * c°. Pei asgópón
 mi aedywedón. Pandearthum i yma gyntaf. y cóm
 maó a welóch glynn coet oed. Ac ydeuth kenedlaeth
 o dnyon idaó. ac y diuaóyt. ac y tyuóys yz eil coet
 yndaó. Ar trydyd coet yó hónn. a minneu neut ydyd-
 ynt yn gnyon boneu vy esgyll. yz hynny hyt hedió.
 ny chiglefi dim oí gó aouynnóch chói. Mi hagen
 auydaf gyuarwyd y genadeu arthur. yny deloch hyt
 lle ymae yz anniueil hynaf yffyd nybyt hónn. a
 mbyaf adzeigyl. eryz góern abóy. Góihyz adywaót.
 Fryz gwern abóy ni adoetham gennadeu arthur
 attat. youyn itt a ódoost dim y óath vabon uab modíon
 aduc * c°. Yz eryz adywaót. mi a deuthum yma yz
 yfpeil o amfer. a phann deuthum yma gyntaf. Maen
 aoed ym. ac yar y benn ef y pigón yfyz bop ucher.
 weithon nyt oes dymued yny uchet. yz hynny hyt
 hedió ydóyfi yma. Ac ny chiglefi dim y óath y gó
 aouynnóch chói. onyt un treigyl yd euthum y geiffaó
 uym bóyt hyt yn llynn llyó. A phann deuthum i yno
 y lledeif uygcryuangheu y myón ehaó o debygu bot
 vymbóyt yndaó weis vaó. Ac y tynnóys ynteu ui hyt
 yz affóyf. hyt pann uu abzeid im ymdianc y gantaó.
 Bef aóneuthum inheu mi am [836] holl garant myn-
 et yggóyaf óathaó y geiffaó ydiuetha. Kennadeu a
 yzróys ynteu y gymot ami. Adyuot aozuc ynteu
 attafi. y diot dec tryuer a deugeint oe geuyn. onyt

ef awyz peth oꝝ hynn ageiffŏch chŏi. ny ŏnn i neb
 ae gŏypo. Mi hagen a uydaf gyuarŏyd yŏch hyt lle
 y mae. Dyuot a oꝝugant hyt lle yꝝ oed. Dywedut
 a oꝝuc yꝝ eryꝝ. **I**haŏc llyn llŏ mi a deuthum attat.
 gan gennadeu arthur youyn a ŏdoŏt dim yŏꝝth vabon
 uab modꝝon aducpŏyt yn teir noŏfic yŏꝝth y uam.
Y gymeint a wypŏyfi mi ae dywedaf. **G**an bob llanŏ
 ydaf i ar hyt yꝝ auon uchot hyt pandelŏyf hyt ym
 ach mur kaer loyŏ. ac yno y keueis i. ny cheueis eir-
 moet odꝝŏc ygymeint. ac mal y crettoch doet un ar-
 uyndŏy yŏgŏyd i yma o honaŏch. ac yŏef ydaeth
 ardŏy yŏgŏyd yꝝ ehaŏc. kei a gŏꝝhyꝝ gŏalŏtaŏt ieithoed.
Ac y kerdaffant hyt pann deuthant am y uagŏyꝝ ar
 karcharaŏ. yny uyd kŏynuan agriduan aglywynt am
 y uagŏyꝝ ac ŏy. **G**ŏꝝhyꝝ a dywaŏt. padyn agŏyn yny
 maendy hŏn. **G**iaŏ yŏŏt le idaŏ y gŏynaŏ yneb
 yŏfyd yma. Mabon uab modꝝon yŏfyd yma ygcar-
 char. ac ny charcharŏyt neb kyn doŏtet yn llŏꝝ carchar
 ami. na charchar llud llanŏ ereint. neu garchar greit
 mab eri. **O**es obeith gennyt ti ar gaffel dy ellŏng ae
 yꝝ eur ae yꝝ aryant ae yꝝ golut pꝝeffennaŏl. ae yꝝ
 catwent ac ymlad. **Y** gymeint o honof i a gaffer
 ageffir dꝝŏy ymlad. **Y**mchoelut o honunt ŏy odyno.
 a dyuot hyt * lle ydoed arthur. Dywedut o honunt
 y lle yd oed mabon uab modꝝon ygkarchar. **G**ŏyŏŏyaŏ²⁵
 a oꝝuc arthur milwyꝝ yꝝ ynys honn. amynet hyt
 ygkaer loyŏ ylle yd oed mabon ygkarchar. Mynet
 a oꝝuc kei abedwyꝝ ar dŏy yŏcŏyd y pŏŏc. tra yttoed
 vilwyꝝ arthur yn ymlad ar gaer. rŏygaŏ o gei y uagŏyꝝ
 a chymryt y karcharaŏ ar y geuyn. ac ymlad ar gŏyꝝ²⁶

ual kynt ar gŷy. It ref y doeth arthur amabon gantaŷ yn ryd. .

Dywedut aozuc arthur. beth Iaŷnhaf weithon y geiffaŷ yn gyntaf oꝛ annoetheu. Iaŷnhaf yŷ keiffaŷ deu geneu gaŷt rymhi. Awys heb yꝛ arth^{ur} pa du y mae hi. Y mae heb yꝛ un yn aberdeugledyf. Dyuot aozuc arth^{ur} hyt ynty tringat yn aber cledyf. A gouyn aozuc ŷzthaŷ. aglyweift ti y ŷzthi hi yma. Y rith y mae hi. Ynrith bleidaŷt heb ynteu. Ae deu geneu genthi yd ymda. Hi a ladaŷd vy yŷgrybul yn vnych. ac ymae hi iffot ynaber cledyf y myŷn gogof. Sef aozuc arthur gyꝛru ym pꝛyt wenn y long ar uoꝛ. ac ereill ar y tir y hela yꝛ aŷt. Ae chylchynu uelly hi ae deu geneu. ac eu dat rithaŷ o duŷ yarth^{ur} yneu rith e hunein. Gwaŷcaru aozuc Iŷu arthur bob un bob deu . . .

Aual ydoed gŷythyꝛ mab greidaŷ. dydgyeith yn kerdet dꝛos vnyd. y clywei leuein agridua girat. Agarŷcon oed euclybot. Achub aozuc ynteu parth ac yno. ac malydeuth yno * diŷpeilaŷ cledyf a wnaeth. A llad y tŷynpath ŷzth y dayar. ac eydiffryt uelly rac y tan. ac y dywedaffant ŷynneu ŷzthaŷ. Dŷc uendyth duŷ ar einym gennyt. Ar hynn ny allo dyn vyth y waret. ni adoŷn y waret itt. Dŷyntŷy wedy hynny adoethant ar naŷ heŷtaŷz Iŷinat. anodes yŷpadaden pennkaŷz ar culhŷch yn ueffuredic oŷll heb dim yn eiŷŷeu o honunt eithyꝛ un Iŷinhedyn. Ar moꝛgrugyn cloff adoeth ahŷnnŷ kynn ynoŷ.

Pan yttoed gei abedwyꝛ yn eiŷted ar benn pumlumon. ar garn gŷylathyꝛ ar wynt mŷyaf yny

byt. edrych a gnaethant yneukylch. Ac gynt a belynt
 v6c ma6z parth ar deheu ym pell y 6zthunt heb d2offi
 dim gan y g6ynt. Ac yna y dywa6t kei. myn lla6
 vyingkyueillt. fyll dy racco tan ryff6z. Bryffya6 a
 ozugant parth ar m6c. a dynessau parth ac yno dan
 ymardisg6yl obell. yny uyd dillus uareua6c yn deiua6
 baed coet. llyna hagen y ryff6z m6yaf a ochela6d
 arthur eiryoet. Heb y bedwyz yna 6zth gei. Ae hat
 waenost di ef. Atwen heb y kei. llyna dillus uarrua6c.
 nyt oes yny byt kynllyuan adalyo d2utwyn. keneu
 greit uab eri. namyn kynllyuan o uaryf y g6z awely
 di racko. Ac ny m6ynhaa heuyt onyt yn vy6 y tynnir
 achyllellb2enneu oe uaraf. kanys b2eu uyd yn uar6.
 Mae ankynghoz ninneu 6zth hynny heb y bedwyz.
 Gad6n ef heb y kei y yffu y wala oz kic. a g6edy
 hynny kyfcu a6na. T2a yttoed ef yn * hynny y
 buant gynteu yng6neuthur kyllellb2enneu. Pan6ybu.
 gei yndiheu y uot ef ynkyfcu. g6neuthur p6ll a ozuc
 dany d2aet m6yhaf yny byt. Athara6 dyzna6t arna6
 anueitra6l y ueint a ozuc. Ae wafcu yny p6ll hyt pan
 daroed udunt y gnithia6 ynll6yz ar kyllellb2enneu y
 uaryf. a g6edy hynny y lad yng6byl. Ac o dyna
 yd aethant ell deu hyt ygkelli wic ygkerny6. a chyn
 llyuann o uaryf dillus uaruua6c gantunt. Ae rodi a
 ozuc kei yn lla6 arthur. Ac yna y kanei arthur yz
 eglyn h6nn. Kynnllyuā a ozuc kei. o uaryf dillus
 uab eurai. pei Fach dy angheu uydei. Ac am hynny
 y fo2res kei hyt pan uu ab2eid yuilwyz yz ynys honn
 tangneuedu y r6ng kei ac arthur. Ac eiffoes nac yz
 anghyfnernth ar arthur. nac yz llad y wyz. nyt ymyz.

róys kei yn reit gyt ac ef o hynny allan. **I**c yna y
 dywaot arthur. **B**eth iaonaf weithon ygeiffaó oz
 annoetheu. **I**aonaf yó keiffaó dzutwyn keneu greit
 uab eri. **H**ynno hynny ychydic yd aeth creidylat
 suerch lud laó ereint gan wythyz mab greidaól. **A**
 chynn kyfcu genthi dyuot góynn uab nud ae dóyn
 y treis. **H**ynnullaó llu o wythyz uab greidaól. **A**dyuot
 y ymlad a góynn mab nud. a gozuot o wyn. a dala
 greit mab eri. **A**glinneu eil taran. **A** górgóft letlóm.
A dyfnarth y uab. **A** dala o penn uab nethaóc. **A**
 nóython. **A** chyledyz wyllt y uab. **A** llad nóython aozuc
 a diot y gallon. **A** chymhell ar kyledyz yffu callon y
 dat. **A**c am hynny yd aeth kyledyz yg góyllt. **G**lybot
 o arthur hynny. **A**dyuot hyt y gogled. **A**dyuynnv
 aozuc ef góynn uab nud attaó. * **A**gellóng y wyzda
 y gantaó oe garchar. **A** góneuthur tangneued y róng
 góynn mab nud a góythyz mab greidaól. **N**ef tang-
 neued a wnaethpóyt. gadu y uoazóyn yn ty y that yn
 diuóyn oz dóy barth. **I**c ymlad bob duó kalan mei
 uyth hyt dyd bzaót oz dyd hónnó allan. y róng góynn
 a góythyz. **A**r un a oíffo o nadunt dydbzaót kymeret
 yuoazóyn. **I**góedy kymot y góyzda hynny uelly. y
 kauaf arthur mygdón march góedó. **A** chynnlluan
 cós cant ewin. **G**óedy hynny yd aeth arthur hyt
 yn llydaó. a mabon uab mellit gantaó. **A** góare góallt
 euryñ ygeiffaó deu gi glythmyz lewic. **I**góedy eu
 kaffel yd aeth arthur hyt yg gozllewin iwerdon y
 geiffaó gózi feueri. **A**c odgar uab aed bzenhin iwerdó
 gyt ac ef. **A**c odyña yd aeth arthur yz gogled. ac y
 delis kyledyz wyllt. **A**c yd aeth yskithyzwynn penn-

beid. &c ydaeth mabon mab mellit adeugi glythuyz ledewic yn y la6. adutwyn geneu greit mab eri. ac ydaeth arthur e hun yz erhyl. & chauall ki arthur yn y la6. **A**c yd efgynn6ys ka6 o bzydein ar lamrei kaffec arthur. &c achub yz kyfuarch. **A**c yna y kym-
erth ka6 o bzydein nerth b6yelllic. &c yn wychyza trebelit y doeth ef yz baed. &c y hollides y benn yn deu hanner. **A**chymryt aoz^c ka6 yz ysgithyza. **H**yt yk6n anottayfpei yspaden ar g6lh6ch alada6d y baed. namyn kauall ki arthur ehun.

A6gedy llad ysgithywyn bennbeid yd aeth ar-
th^w ae niu^w hyt yngkelli * wic yngkerny6.
&c. odyno ygyz6ys men6 mab teirg6aed yedzych
a uei y tlyffeu y r6ng deugluft t6zch tr6yth. rac fal-
wen oed uynet y ymdara6 ac ef. &c ony bei y tlyffeu
ganta6. diheu hagen oed y uot ef yno. **D**eur daroed
ida6 diffeitha6 traean iwerdon. **M**ynet aozuc men6
y ymgeis ac 6ynt. **B**ef y g6elas 6ynt ynesgeir oeruel
yn Iwerdon. **A**c ymritha6 aozuc men6 yn rith eder-
yn. & difgynnu a6naeth uch penn y g6al. & cheiffa6-
yfglyffya6 un o2 tlyffeu y ganta6. &c ny chauas dim
hagen namyn un oe wrych. **K**yuodi aozuc ynteu
yn wychyza. &c ymysgytya6 hyt pan ymo2diwed-
a6d peth o2 g6en6yn ac ef. **O**dyna ny bu dianaf
men6 uyth. **G**yzru o arthur gennat g6edy hynny
ar odgar uab aed bzenhin iwerdon. y erchi peir di-
6znach wydel maer ida6. **A**rchi o otgar ida6 yrodi.
Tdywa6t di6znach. du6 awyza pei hanfpei well o
welet un ol6c arna6 naf kaffei. **A**dyuot o gennat arth-
ur anac genthi o Iwerdon. **K**ych6ynnu aozuc arth^w

ac yfgaŵn niuer ganthaw amynet ympzytwen y long.
 adyuot y ywerdon. adygyzchu ty diŵnach ŷydel a
 ozugant. Gwelfant niuer otgar eu meint. Agŷedy
 bŷyta o nadunt ac yuet eudogyn. erchi ypeir aozuc
 arth^{ur}. Y dywaŵt ynteu pei afrodei y neb. y rodei
 ŷath eir odgar bzenhin Iwerdon. Gwedy lleueryd
 nac udunt. kyuodi aozuc bedwyz ac ymauael yny
 peir. Ae doddi ar geuyn * hygŷyd gŷas arthur. bzaŵt
 oed hŷnnŷ unuam ygachamŷzi gŷas arth^{ur}. Bef
 oed y ŷŷyd ef yn waŷtat ymdŷyn peir arthur adodi
 tan ydanaŷ. Meglyt o lenlleaŷc ŷydel yg kaletvŷlch.
 ae ellŷng ar yrot. a llad diŵnach wydel ae niuer
 achan. Dyuot lleuoed Iwerdon ac ymlad ac ŷy. a
 gŷedy ffo y lleuoed achlan. mynet arthur ae wyz yn
 eugŷyd yn y llong. ar peir ynllaŷn o ŷŷllt iŷerdon
 gantunt. Adiskynnu ynty lleŷydeu mab kel coet ym
 pozth kerdin yndyuet. ac yno y mae meŷŷur y peir. . .
A yna ykynnullŷys arth^{ur} a oed ogynifyŷz
 yn teir ynys pzydein. ae their rac ynys.
 Ac a oed ynfreinc allydaŷ. a normandi agŷlat yz haf.
 ac a oed o gicŷz dethol. a march clotuaŷz. ac yd
 aeth ar niueroed hynny o ll hyt yn iŷerdon. ac y bu
 ouyn maŷz ac ergryn racdaŷ yn Iwerdon. Agŷedy
 diŷgynnu arthur yz tir. dyuot ŷeint Iwerdon attaŷ y
 erchi naŷd idaŷ. Ac yrodes ynteu naŷd udunt hŷy.
 ac yrodaffant ŷynteu eu bendyth idaŷ ef. Dyuot a
 ozuc gŷyz iwerdon hyt att arth^{ur} arodi bŷyttal idaŷ.
 Dyuot aozuc arthur hyt yn eŷgeir oeruel yn Iŷerdon.
 yny lle ydoed tŷzch trŷyth. ae ŷeithlydyn moch gant-
 aŷ. gellŷng kŷn arnaŷ o bop parth. y dyd hŷnnŷ

educer yd ymladaŵd y gŵydyl ac ef. **Y**z hynny pym-
 het ran y iwerdon a ōnaeth yndiffeith. Athrannoeth
 ydym*ladaŵd teulu arthur ac ef. namyn a gaŵffant o
 dŵc y gantaŵ. ny chaŵffant dim o da. **Y** trydyd dyd
 yd ymladaŵd arthur ehun ac ef naŵnos. a naŵ nieu.
 nyladaŵd namyn un parchell oe uoch. **G**ouynnŵys y
 gŵyz y arthur peth oed yŵtyz yz hŵch hŵnnŵ. **Y** dy-
 waŵt ynteu. bzenhin uu. ac am y bechaŵt y rithŵys
 duŵ ef ynhŵch. **G**yzru a ōnaeth arthur gŵzhyz gŵal-
 ſtaŵt ieithoed. y geiffaŵ ymadaŵd ac ef. **M**ynet aozuc-
 gŵzhyz yn rith ederyn. Adisgynnŵ a ōnaeth vchbenn y
 wal ef ae feithlydyn moch. **A** gouyn aozuc gŵzhyz
 gŵalſtaŵt ieithoed idaŵ. **Y**z y gŵz athwnaeth ar y
 delŵ honn. oŵ gellŵch dywedut. yharchaf dyuot un o
 honaŵch y ymdidan ac arthur. **G**ŵztheb a ōnaeth*
 grugyn gŵzych ereint. mal adaned aryant oed y
 wrych oll y ffozd y kerdei argoet ac ar uaes y gŵelit
 ual y llithŵei y wrych. **B**ef ateb a rodes grugyn. Myn
 y gŵr an gŵnaeth ni ar y delŵ honn. ny wnaŵn. ac ny
 dywedŵn dim yz arth^{ur}. **O**ed digaŵn odŵc a ōnathoed-
 duŵ ynni. an gŵneuth^{ur} ar ydelŵ hon. kyny deleŵch
 chŵitheu y ymlad ani. **M**i a dywedaf yŵch ydymlad
 arth^{ur} am y grib ar ellyn ar gŵelleu yŵyd rŵng deu
 gluſt tŵzch trŵyth. **B**eb y grugyn hyt panngaffer y
 eneit ef yn gyntaf. ny cheffir y tlyŵſſeu hynny. **A**r-
 boze auoŵy y kychŵynnŵnni odyma. ac ydaŵn y wlat
 arth^{ur} ar meint mŵyhaf aallom ni o dŵc a ōnaŵn yno.
Kychŵyn aozugant hŵy ar y moŵ parth a chymry. ac
 ydaeth [840] arthur ae luoed ae ueirch ae gŵn ym
 pŵytwen. Atharaŵ lygat ymwelet ac ŵynt. **D**isgynnu a

ōnaeth tŵch trŵyth ymport h cleis yn dyuet. Dyuoet a
 oꝛuc arthur hyt ym mynyŵ y nos honno. Dianoeth
 dywedut y arthur eu mynet heibaŵ. ac ymoꝛdiwes a
 oꝛuc ac ef yn llad gŵarthech kynnwas kŵr y uagyl. **A**
 gŵedy llad a oed yndeugledyf o dyn amil kynnnyuoet
 arthur. **O**z pandeuth arth^r y kychŵynnŵys tŵch
 trŵyth o dno hyt ym pŵeffleu. Dyuoet arthur alluoed
 y byt hyt yno. **O**zru a oꝛuc arthur y wyl yz erhyl.
Aly. a thŵachmyz. a dŵtwyn keneu greit mab eri yn
 y laŵ ehun. a gŵartheget uab kaŵ yghongyl arall. a
 deu gi glythmyz letewic yn y laŵ ynteu. **A** bedwyl a
 chauall ki arthur yn y laŵ ynteu. a reſtru a oꝛuc y
 milwyl oſſ o deu tu nyuer. Dyuoet tri meib cledyf
 diuŵlch. gŵyl agauas clot maŵ yn llad yſgithyŵyn
 pennbeid. **A**c yna y kychŵynnŵys ynteu o lynn ny-
 uer. ac y doeth y gŵm kerŵyn. ac y rodes kyuarth
 yno. **A**c yna y lladaŵd ef bedwar ryſŵz y arthur.
 gŵartheget mab kaŵ a tharaŵc allt clŵyt. a reidŵn uab
 eli atuer. ac iſcouan hael. a gŵedy llad y gŵyl hynny.
 y rodes yz eil kyuarth udunt yn y lle. ac y lladaŵd
 gŵydz e uab arthur. a garfelit wydel. a gleŵ uab yſcaŵt.
Ac iſcaŵyn uab panon. a e doluryaŵ ynteu yna a
 ōnaethpŵyt. **A**r boze ymbŵonn ydyd dianoeth yd
 ymoꝛdiwedaŵd rei oꝛ gŵyl ac ef. **A**c yna y lladaŵd
 huandaŵ. agogigŵz. a phenn pingon. tri gŵeis gleŵlŵyt
 gauaeluaŵz. hyt naſgŵydyat duŵ was yn y byt ar y
 helŵ ynteu. eithyl laeſgenym ehunan gŵz ny hanoed
 well neb ohonaŵ. **A**c y gyt a hynny y lladaŵd llaber
 o wyl y ŵlat. a gŵyldyn faer penſaer y arthur. **A**c
 yna yd ymoꝛdiwedaŵd arthur ym pelumyaŵc ac ef. ac

yna ylladaŵd ynteu madaŵc mab teithyon. agŵyn mab
 tringat ŵab neuet * ac eiryawŵn pennllorian. Ac odyne
 ydaeth ef hyt yn aber tyŵi. ac yno y rodes kyuarth
 udunt. ac yna ylladaŵd ef kynlas mab kynan. a
 gŵilenhin bŵein freinc. odyne ydaeth hyt ygglynn-
 yftu. Ac yna ydymgollaffant ygŵyŵi ar cŵn ac ef.
 Dyuyŵnu a oŵuc arth^{ur} gŵyn uab nud attaŵ. agouyn id-
 aŵ aŵydyat ef dim y ŵiŵth tŵiŵch trŵyŵth. ydywaŵt ynteu
 naŵgŵydyat. Y hela ymoŵh yd aeth y kynnydyon yna
 oll. hyt yndyffryn llychŵi. ac ydigribyŵys grugyn-
 gŵallt ereint udunt. a llŵydaŵc gouynnyat. ac y lladaŵff
 ykynnydyon hyt na diengis dyn yn vyŵ o nadunt.
 namyn un gŵi. Def a oŵuc arth^{ur} dyuot ae luodet hyt
 lle ydoed grugyn allŵydaŵc. a gellŵng yna arnad-
 unt a oed o gi rynodydoed yn llŵyŵi. Ac ŵiŵth yŵi-
 aŵi a dodet yna ar kyuarth. y doeth tŵiŵch trŵyŵth
 ac y diffyŵth ŵynt. Ac yŵi pan dathoedynt dŵos uoŵi
 iwerdon. nyt ymwelŵei ac ŵynt hyt yna. Dygŵydaŵ a
 ŵnaethpŵyt yna agŵyŵi a chŵn arnaŵ. Ymrodi y
 gerdet o honaŵ ynteu. hyt ym mynyd amanŵ. Ac
 yna y llas banŵ oeuoch ef. ac yna yd aethpŵyt eneit
 dŵos eneit ac ef. ac y lladŵyt yna tŵiŵch llawin. ac yna
 y llas arall oe voŵh. gŵys oed y enŵ. ac odyne yd
 aeth hyt yn dyffrynn amanŵ. ac yno y llas banŵ a
 bennwic. Dyŵt aeth odyne gantaŵ oeuoch yn vyŵ.
 namyn grugyn gŵallt ereint. a llŵydaŵc gouynnyat.
 Oŵi lle hŵnnŵ yd aethant hyt yn llŵch eŵin. ac ydymoz-
 diwedaŵd arthur ac ef yno. Rodi kyuarth a ŵnaeth
 ynteu yna. ac yna ylladaŵd ef echel uoŵidŵyt tŵll. ac
 arŵyli eil gŵydaŵc gŵydaŵc gŵyŵi. a llawer o wyŵi a chŵn.

heuyt. ac yd aethant odyne hyt ynllŷch taŷy. **Y**ŷcar
 aŷnaeth grugyn gŷrych ereint ac ŷynt yna. ac yd aeth
 grugyn odyne hyt yndintywi. **A**c odyne yd aeth
 hyt ygkeredigyaŷn. ac eil. a thiaŷmyr gantaŷ. a
 •**l**liaŷs gyt ac ŷynt heuyt. ac ydoeth hyt yggarth
 gregyn. ac yno y * y llas llŷydaŷc gouynnyat yn y
 myŷc. ac y lladaŷd ruduyŷ rys. a llaber gyt ac ef.
Ac yna yd aeth llŷytaŷc hyt yn yŷtrat yŷ. **A**c yno y
 kyuaruu gŷyŷ llŷydaŷ ac ef. ac yna y lladaŷd ef hir
 •**p**eiŷŷaŷc bzenhin llŷydaŷ. a llŷyatrud emys a gŷibothu.
 eŷythred arth^m vŷodyŷ y uam. **A**c yna yllas ynteu.
ŷŷich trŷyth aaeth yna y rŷng taŷy ac euyas. **ŷ**ŷy-
 fyaŷ kernyŷ adyŷneint o arthur yny erbyn hyt yn
 •**a**ber hafren. a dywedut aozuc arthur ŷiŷh vilŷyŷ yŷ
 •**y**nys honn. **ŷ**ŷich trŷyth aladaŷd llaber om gŷyŷ.
 myn gŷiŷhyt gŷyŷ nyt a mi yn uyŷ yd aho ef y gernyŷ.
 nys ymlityafi ef bellach. namyn mynet eneit dŷos
 eneit ac ef awnaf. **ŷ**ŷneŷch chŷi aŷnelhoch. **ŷ**ef a
 daruu o gyghoŷ gantaŷ ellŷng kat o uarchogyon. a
 •**c**hŷn yŷ ynys gātunt hyt yn euyas. ac ymchoelut
 odyne hyt yn hafren. ae ragot yno ac a oed o vilwyŷ
 pŷouedic ynyŷ ynys honn. ae yŷru anghen yn anghen
 yn hafren. a mynet aŷnaeth mabon uab modŷon gan-
 taŷ ar wynn mygdŷn march gŷedŷ yn hafren. a goŷeu
 •**m**ab cuŷtennin. a menŷ. ŷab teirgŷaed y rŷng llŷyn
 ✓ **l**liŷan ac aber gŷy. a dygŷydaŷ o arthur arnaŷ. a ryŷ-
 wyŷ p^mdein gyt ac ef. **ŷ**yneffau aozuc oŷla gyllell-
 uaŷ. a manaŷydan uab llŷy. a chacmŷri gŷas arth^m.
 a gŷyngelli. a dygrynnyaŷ yndaŷ. **A**c ymauael yn
 •**g**yntaf yny traet. ae gleicaŷ o honunt yn hafren. yny

yttoed ynllenŷi ody uchtaŷ. **B**iathu amŷs o uabon uab modzŷ oŷ neilparth. a chael yŷ ellŷn y gantaŷ. **A**c oŷ parth arall y dygyŷichŷys kyledyŷ wyllt y ar amŷs arall gantaŷ yn hafren. ac yduc y gŷelleu y gantaŷ. **K**ynn kaffel diot y grib. kaffel dayar o honaŷ ynteu aedŷaet. ac oŷ pan gauas y tir ny allŷys na chi na dyn na march y ganhymdeith hyt pan aeth y gernyŷ. **P**oc agaffat odzŷc yn keiffaŷ y tlyffeu hynny y gantaŷ. gŷaeth agaffat ynkeiffaŷ diffryt y deu ŷŷ rac eu bodi. **K**acmŷzi ual y tynnit ef yuynyd y tynnei deu uaen ureuan ynteu * yŷ affŷys. **O**ŷla gyllellŷuaŷ yn reded yn ol ytŷŷch. y dygŷydzŷys y gyllell oe wein ac y kolles. a wein ynteu gŷedy hynny ynllaŷn oŷ dzŷyŷ. ual y tynnit ef y uynyd y tynnei hitheu ef yŷ affŷys. **O**dyna yd aeth arthur alluoed hyt pan ymozdiwedaŷd ac ef yg kernyŷ. **G**ŷare oed a gafat o dzŷc gantaŷ kynno hynny y ŷŷth a gaffat yna gantaŷ yn keiffaŷ y grib. **O** dzŷc y gilyd ykaffat ygrib y gantaŷ. ac odyŷna y holet ynteu o gernyŷ. ac y gyŷŷŷyt yŷ moŷ yny gyueir. **P**y wybŷŷŷyt vyth o hynny allan pale yd aeth ac anet ac aeth lem gantaŷ. **A**c odyŷno yd aeth arth^ŷ y ymeneinaŷ ac y uŷŷŷ y ludet y arnaŷ hyt ygkelli wic ygkernyŷ.

DYwedut o arth^ŷ a oef. a oes dim weithon oŷ anoetheu heb gaffel. **T**y dywaŷt vn oŷ gŷyŷ. oes. gŷaet y widon oŷdu merch y widon oŷwen opennant gouut yggŷŷŷthtir uffern. **K**yŷŷŷyn a oŷzuc arth^ŷ parth ar gogled. **A** dyuot hyt lle ydoed gogof y wrach. **A** chynghoŷi owynn uab nud. agŷythyŷ uab greidaŷl gellŷng kacmŷzi. a hygŷyd y uraŷt. y ymlad ar wrach. ac ual ydeuthant y myŷn yŷ ogof y hachub

aozuc y wrach. Ac ymauael yn hygŷyd herŷyd gŷallt y benn. ae daraŷ yzllaŷ deni. Ac ymauel o gacmŷzi yndi hitheu. herŷyd gŷallt y phenn. ae thynnu yar hygŷyd yzllaŷ. ac ymchoelut aozuc hitheu ar kacmŷzi. ac eu dygaboli ylldeu. ac eu diaruu. ae gyru allan dan euhub ac eu hob. a llidyaŷ aozuc arth^w o welet ydeu was hayachen. wedy eu llad acheiffaŷ achub yz ogof. ac yna y dywedaffat gŷynn a gŷythyz ŷzthaŷ. nyt dec ac nyt digrif genhym dywelet yn ymgridybaŷ agŷzach. gellŷng hiramren ahir eidyl yz ogof. a mynet aozugant. Ac oz budzŷc trafferth y deu gynt. gŷaeth uu diafferth ydeu hynny. hyt naf gŷypei duŷ y vn o honunt ellpedwar allu mynet oz lle. namyn mal ydodet ellpedwar. ar lamrei kaffec arthur. Ac yna achub aozuc arth^w dzŷs yz ogof. ac yar ydzŷs a uyzyei y wrach a charnwennan y gyllell. ae tharaŷ am y hanner yny uu yn deu gelŷzn hi. a * chymryt aozuc kaŷ o bzidein gŷaet y widon ae gadŷ ganthaŷ...

A yna y kychŷynnŷys kulhŷch. a gozeu uab cuftennin gyt ac ef. ar faŷl a buchei dzŷc y yŷpadaden pennkaŷz. ar anoetheu gantunt hyt ylys. Ac dyuot kaŷ o bzidein y eillaŷ y uaryf. kic achzŷoen hyt aŷgŷzn ar deugluft yn llŷyz. ac y dyŷaŷt kulhŷch. a eillŷyt itti ŷz. **M**illŷyt heb ynteu. ae meu y minneu dy uerch di. weithon. **M**eu heb ynteu. ac nyt reit itt diolŷch y mi hynny. namyn diolŷch y arthur y gŷz ae peris itt. **O**m bod i nys kaffut ti hi vyth. am heneit inheu ymadŷs yŷ ydiot. Ac yna ydymauael. aŷd gozeu mab cuftennin yndaŷ herŷyd gŷallt y penn.

A lufgaó ynyol yz dom. allad y penn ae dodi ar baól
y gatlys. **A** gozefgyn y gaer aozuc ae gyuoeth. **A**r
nos honno y kyfcóys kulhóch gan olwen. **A**hi a uu
un wreic idaó tra uu vyó. **A**gáscaru lluoed arth^{ur}
paób y wlat. **A**c uelly y kauas kulhóch olwen merch
yfpadaden penn kaó. . . .

Rhonabwy's Dream.

bzeudóyt ronabóy.

Qadaóc uab maredud a oed idaó powys yny theruynneu. **S**ef yó hynny opozfozd hyt yg gwauan yg gwarthaf arwyftli. **A**c ynyz amfer hónnó bzaót a oed idaó. nyt oed kyuurd góiz ac ef. **S**ef oed hónnó **I**ozwoerth uab maredud. **A**hónnó a gymerth goueileint maóiz yndaó a thziftóch owelet yz enryded ar medyant a oed y vzaót ac ynteu heb dim. **A**c ymgeiffaó a oizuc ae gedymdeithó ae viodoizyon maeth. **A**c ymgyghoiz acóynt beth a wnelei am hynny. **S**ef a gaóssant yn eukyghoiz. ellóng rei o nadunt y erchi goffymdeith idaó. sef y kynnigywys madaóc idaó. y pennteuluaeth a chystal ac idaó ehun. a meirch ac arueu. ac enryded. **A**gúizhot hynny a oizuc ioizwoerth. **A** mynet ar heró hyt yn lloeger. a llad kalaned allósgi tei. adala karcharóizyon a oizuc **I**ozwerth. **A**chyghoiz agymerth madaóc agóyz póyz ygyt ac ef. **S**ef y kaóssant yn eukyghoiz goffot kanwr ym pop tri chymót ym powys oe geiffaó. **A** chystal ygóneynt rychtir powys. o aber ceiraóc ym allictón ver ynryt wílure ar ef yznoy. ar tri chymót gozeu

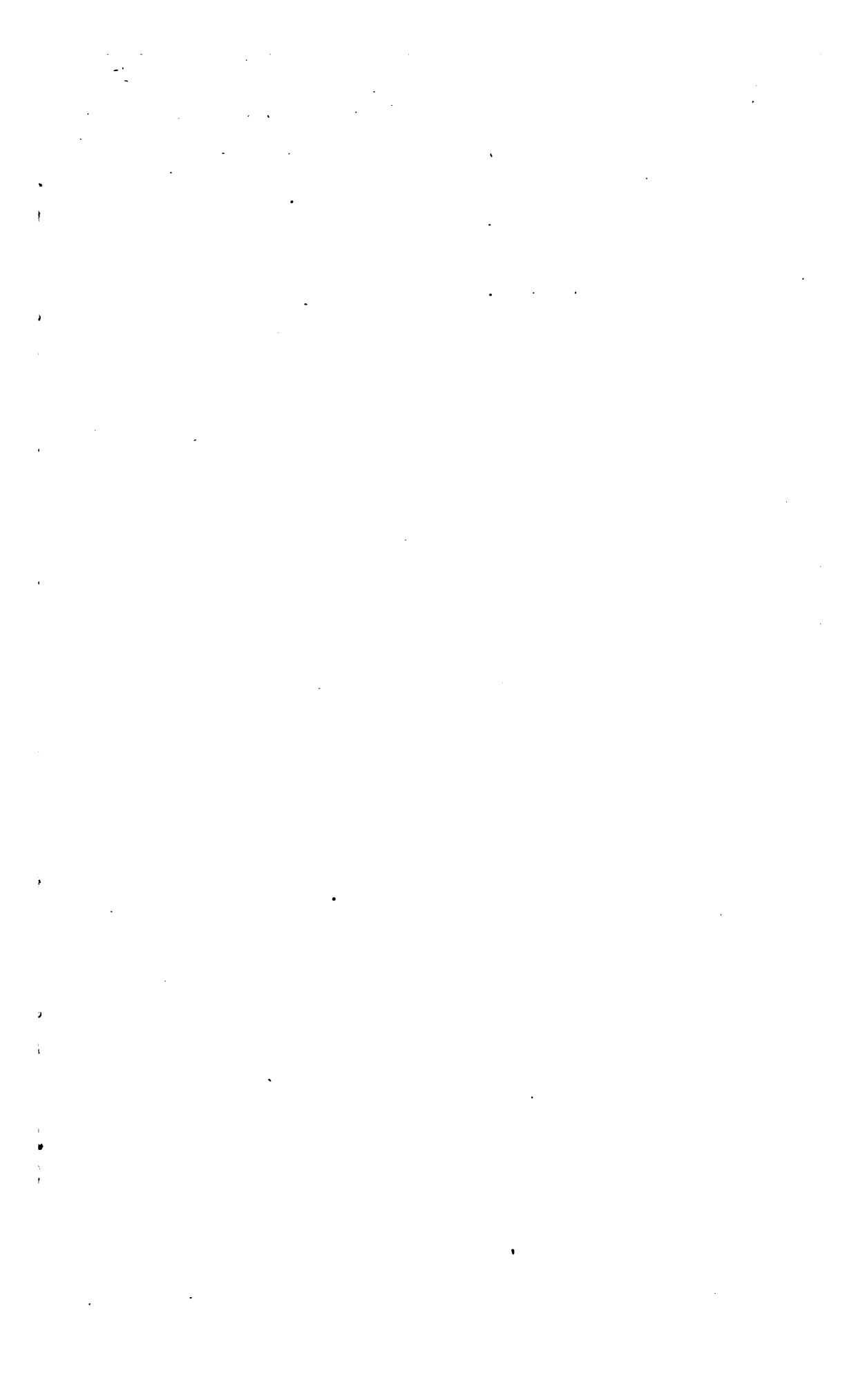
oed ym powys. ar ny vydei da idaó ar *teulu* ym powys. ar ny bei da idaó yn y rychtir hónnó. a hyt yn nillyftón trefan yn y rychtir hónnó yd ymrannaffant y góyz hynny. A góz a oed ar y keis hónnó. fef oed y enó Rhonabý. * Ac y doeth ronabý a chynnwric vzychgoch góz o vaóóy. achadógaón vzas góz o voelure ygkynlleith y ty heilyn goch uab kadógaón uab idon yn ran. A phan doethant parth ar ty. Fef y góelynt hen neuad purdu tal unyaón. a móc o honei digáón y ueint. A phan doethant y myón y góelynt laó pyllaó anwaftat. yny lle y bei vzyynn arnaó. a bæid y glynei dyn arnaó rac llyfnet y llaó gan viffóeil góarthech ae trónc. yny lle y bei bóll dnos vnyógyll y troet y daei y dyn gan gymyfc dófyz a thlónc y góarthech. agózyfc kelyn yn amyl ar y llaó. góedy ryyfsu óz góarthech eu bæic. A phan deuthant y kynted y ty y góelynt partheu llychlyt goletlóm. a gózwrach yn ryuelu ar yneillparth. A phandélei annóyt arnei y byryei arffedeit óz us ampenn y tan hyt nat oed haó d dyn óz byt díodef y móc hónnó yn mynet y myón ydóy ffroen. ac ar y parth arall y góelynt croen dinaóet melyn ar y parth. A blaenbæn oed gan vn onadunt a gaffei vynet ar y croen hónnó. A góedy eu heifted gof^m a óz ugant yz wrach pa du yd oed dynyon y ty. Ac ny dywedei y wrach óz thunt namý góz th gloched. Ac ar hynny nachaf y dynyon yn dyuot. góz coch goaruoel gogrispin. a beich gózyfc ar y gefyn. a gózeic veinlas vechan. a cheffeilórn genti hithev. A glafressaóu awnaethant ar y góyz. a chynneu tan góryfc udút a mynet y pobi a ózuc y wreic.

a dŷyn y bŷyt udunt. bara heid a chaos aglaŷtŷfyz
 llefrith. ac ar hynny nachaf dygyuoŷ owynt a glaŷ
 hyt nat oed haŷd yneb vynet yŷ aghenedyl. ac rac
 an*nefmŷythet gantunt eu kerdet dyffygyaŷ aozug-
 ant a mynet y gyŷgu. **A**phan edyŷhŷŷyt y dyle nyt
 oed arnei namyn byŷwellt dyŷdlyt chŷeinllyt. a boneu
 gŷyŷc yn amyl trŷydaŷ. a gŷedy ryuŷŷu oŷ dinewyt
 ymeint gŷellt a oed uch eu penneu ac is eu traet
 arnei. **B**aeckan lŷytkoch galetlom toll a dannŷyt
 arnei. a llenllein vŷaŷtoll trychwanaŷc ar uchaf y
 vŷeckan. a gobennyd lletwac a thudet govudyŷ idaŷ
 ar warthaf y llenllein. ac y gyŷcu yd aethant. a chyŷ-
 cu a diŷgynnŷys ar deu gedymdeith ronabŷy yn trŷm.
 gŷedy y goualu oŷ chwein ar an nefmŷythder. **R**on-
 abŷy hyt na allei na chyŷcu na goŷŷfowys. medylyaŷ
 aozuc bot yn llei boen idaŷ mynet ar groen y dina-
 wet melyn yr parth y gyŷgu. **A**c yno y kyŷgŷys. **A**c
 yngytneit ac y daeth hun yny lygeit y rodet dzych
 idaŷ y vot ef ae gedymdeithon yn kerdet ar traŷ
 maes. argygroec ae ohen ae vŷyt a debygei y uot
 parth a ryt y groes ar hafren. **A**c val y doed yn kerdet
 y clywei tŷyŷ. a chynhebŷydyŷ yŷ tŷyŷ hŷnnŷ nyŷ ry-
 glyŷŷfei eiryoet. **A**c edyŷh aozuc diae gefyn. **B**ef y
 gŷelei gŷaenc penngrych melyn. ae varyŷ yn newyd
 eillaŷ y ar varch melyn. **A**c open ydŷygoes athal y
 deulin y waeret yn las. a pheis o bali melyn am y
 marchaŷc. wedy rywniaŷ ac adaued glaŷ. a chledyŷ
 eurdŷn ar y glun. a gŷein o goŷdwal newyd idaŷ.
Acharrei oledyŷ ewic. **A**gŷaec erni o eur. **A**c ar
 warthaf hynny llenn o pali melyn wedy rywniaŷ a

fidan glas. agodieon y llenn las ac aed las o wifc
 y marchaoc ae uarch aed kynlaffet aed kynlaffet
 a deil y * ffenitwyd. ac aed velyn o honei aed kyn
 uelynet a blodeu y banadyl. arac dztuttet y gŵelynt y
 marchaoc. dala ofyn awnaethant a dechreu ffo. ac
 euhymlit aozuc y marchaoc. A phan rynnei y march
 y anadyl y ōthaoc y pellaei y gŵy y ōthaoc. A phan
 y tynnei attaoc y nefseynt ōynteu attaoc hyt ym bzon
 y march. A phan y gozdiwedaoc erchi naoc aozug-
 ant idaoc. Gŵoi ae keffoc yn llawen. ac na vit ofyn ar-
 naoc. Pa vnben kan rodeift naoc ynn. adywedy
 ynn pŵy ōyt heb y ronabŵy. Dychelaf ragot vyz
 kyftlŵn. I daoc uab mynyo. Ac nyt om henŵ ym
 clywir yn vŵyaf. namyn om llyfenŵ. A dywedy di ynni
 pŵy dy llyfenŵ. dywedaf. I daoc cozd pŵydein ym
 gelwir. Pa vnbenn heb y ronabŵy pa ysty yth elwir
 ditheu velly. Mi aedywedaf itt yz ysty. Vn oedŵn
 oz kenadeu yg katgamlan y rŵng arthur a medaoc
 y nei. Agŵi ieuanc dŵythyll oedŵn i yna. ac rac vy
 chwannoctet y vŵydyz y t^{er}vylgeif y rygtunt. Bef y
 ryŵ teruyfc aozugŵ. pan ymgyzrei .i. yz amh^{er}aodyz
 arthur y venegi y vedzaoc y uot yndatmaeth ac yn
 ewythyz idaoc. ac rac llad meibŵ teyzned ynys pŵyde-
 ein ae gŵyda y erchi tagnefed. A phan dywettei
 arthur yz ymadaoc teckaf ōthyf oz a allei. y dy-
 wedwn ynneu yz ymadaoc hŵnnŵ yn hacraf aallŵn
 ōth vedzaoc. ac o hynny y gyzrwynt arnaf ynneu id-
 aoc cozd bŵydein. ac o hynny ydyftovet y gatgam-
 lan. Ac eiŵoes teirnos kynn gozffen y gatgamlan. yd
 ymedeweis ac ōynt. Ac y deuthum hyt ar y llech

las ymprydei ypenytyaó. Ac yno y bum feithmlyned yn penydyaó. A thugared a gefeis. Ar hynny nachaf y clywynt túryf oed vóy o laber noz túrf gynt. A phan edrychassant tu ar túryf. nachaf was melyn-goch ieuanc heb varyf a heb * dzaóffóch arnaó. **A** gosged dylyedaó arnaó y ar varch maó. **A**c openn ydóy yfgóyd. a thal ydeulin ywaeret yz march yn velyn. a góifc ymdan y gózi opali coch góedy rywniaó a fidann melyn. a godieon y llen yn velyn. **A**c ara oed velyn oewisc ef ae varch a oed kynuelynet a blodeu y banadyl. **A**c a oed goch o hönunt yngyngochet ar góaet cochaf o z byt. **A**c yna nachaf ymarchaó yn eugozdiwes. **A**c yngofyn y **I**daó a gaffei ran o z dynyon bychein hyñy gantaó. **T**ran aweda ymi y rodi mi aerodaf. bot yngedymdeith udunt ual y bun ynneu. **A** hynny a o zuc ymarchaó a mynet ymeith. **I**daó heb y ronabóy póy oed y marchaó hön. **R**óabn bybyz uab deozthach wledic. **A**c yna y kerdassant ar traós maes maó ar gygroec hyt yn ryt y groes ar hafren. **A** milltir y ózth yryt o pob tu yz fford y góelynt y lluesteu arpebylleu. a dygyfoz olu maó. **A**c y lan y ryt y deuthant. **B**ef y góelynt arthur yn eisted myón ynys wastat is y ryt. ac o z neillparth idaó betwin escob. **A**c o z parth arall góarthegyt vab kaó. agóas góineu maó yn feuyll rac eubzonn. ae gledeu tróy y wein yn y laó. **A** pheis achapan o pali purdu ymdanaó. **A**c yngyn wynnet ywyneb ac afcózn yz eliffant. **A**c yn gynduet y aeleu ar muchud. **A**c ny welei dyn dim oe ardózn y róng y venic ae lewys. **G**óynnach oed noz alaó. abzeifgach oed no mein ef-

1560
Fadde bech achubedy di. fadde
heb yr arthur. nyc chwertym abnae
uan yu trusnet geunyt lot dymw
lry dablet ab ym yugbarhadb
yr ymys honn. gwedy gbyz k'rtal
ac a' g'barclerins gynt. Ac ma
ydyllawt fadde. Ronaabry albely
di y bodry ar maen yndi arlab
yranhabyz. g'claf heb ef. yn
ornulledu ymaen yb. dymot cof yn
albeleis yma lieuo. a'phel ualbelet
ti ymaen updei got yti dym olhyn
o'oro. a' g'wed y hynny y'belet by
dym yndymot tu ar ryc. fadde heb
y'vnaabry p'ieu y byom ractio.
f'ed yndenthou r'vabry p'ebry uab
d'wrbach usledic. d'rygbyz ractio a
uallant med a'bragab y'neuydd.
Ac a'gallant g'ord'rchu merchet te
y'ned ymys y'ndem yndilkarabun
ac bynteu a'g'olpant hynny. ka
nyz y'ny'pob veit y'deuant y'ny bla
eu ac y'ny'ol. ac y'ny'belet a'ng'eu'lio
nac ar'barth nac ar'ryz o'z byom hon

keir milŷ. Ac yna dyuot o Idaŷc ac ŷynteu ygyt ac ef hyt rac bŷonn arth^{ur}. achyfarch gŷell idaŷ. Duŷ arodo da ytt heb yŷ arth^{ur}. Pa du idaŷc y keueiŷt di y dnyon bychein hynny. Mi ae keueis arglŷyd uchot ar yfozd. ŷŷef aozuc yŷ amheraŷd^r glas owenu. Arglŷyd heb * Idaŷc beth achwerdy di. Idaŷc heb yŷ arthur. nyt chŷerthin a ŷnaf namyn truanet gennyf vot dnyŷo ky vaŷhet a hynn yn gŷarchadŷ yŷ ynys honn. gŷedy gŷyŷ kyŷtal ac ae gŷarchetwis gynt. Ac yna ydywaŷt Idaŷc. Rhonabŷy awely di y vodŷy ar maen yndi arlaŷ yŷ amh^{ur}aŷdyŷ. gŷelaf heb ef. vn o rinwedeu y maen yŷ. dyuot cof yti aweleiŷt yma heno. aphei nawelut ti y maen ny doiŷ gof ytti dim o hyn o dŷo. A gŷedy hynny y gŷelei vydyn yn dyuot tu ar ryt. Idaŷc heb yronabŷy pieu y vydin racko. Redymdeithon rŷaŷn pebyŷ uab deothach wledic. Ar gŷyŷ racko a gaffant med a bŷaŷt yn enryded^{ur}. Ac a gaffant gozderchu merchet teyŷned ynys pŷydein yndiwaravun ac ŷynteu aŷ dylyant hynny. kanys ympob reit y deuant nny vlaen ac nny ol. Ac ny welei amgen liŷ nac ar varch nac ar ŷyŷ oŷ vydin honno. namyn eu bot yn ky gochet ar gŷaet. Ac oŷ gŷahanei vn oŷ marchogyon y ŷyŷth y vydin honno. Kynhebic y poŷt tan vydei ynkychwynnu yŷ aŷyŷ. Ar vydin honno yn pebyŷŷyaŷ uch yryt. Ac ar hynny y gŷelynt vydin arall yn dyuot tu ar ryt. Ac oŷ koŷueu blaen yŷ meirch y uynyd yn gywynnhet ar alaŷ. Ac o hynny y waeret yn gy duet ar muchud. ŷŷef y gŷelynt varchaŷc yn racvlaenu ac yn bŷathu march nny ryt nny yŷgeinŷys y dŷfyŷ am

penn arthur ar escob. ac a oed yny kyghoz y gyt ac
 bynt. yny oedynt kynwlypet a chyt tynnit o auon.
Ac ual yd oed yn troffi penn y varch. ac a traŕei y
 gŕas oed yn feuyll rac bionn arthur y march ar y
 dŕyffiroen ar cledyf trŕy y wein. yny oed * ryu-
 ed bei trewit ardur na bei yffŕic ygkwaŕethach aikic
 neu aŕcŕn. & thynnu aozuc y marchaŕc y gledyf hyt
 am y hanner y wein. a gofyn idaŕ paham y treweift
 ti vy march i. ae yz amarch y mi ae yz kyghoz arnaf.
Reit oed itt ŕath gyghoz. **P**a ynvydŕyŕd a wnaei y
 tti varchogaeth yn gy dŕuttet ac y hyŕteynei y dŕfyz
 o ryt am penn arthur ar eŕgob kyffegredic. ac eu
 kyghozwyz yny oedynt kynwlypet a chyt tynnit o
 auon. **N**inneu ae kymeraf yn lle kyghoz. ac ym-
 choelut penn y uarch dŕachefyn tu ae vydin. **I**daŕc
 heb y ronabŕy pŕy y marchaŕc gynneu. **Y**gŕas ieuanc
 kymhennaf adoethaf a wneir yn y teyznas honn. adaon
 uab teleffin. **P**ŕy oed y gŕz a dŕewis y varch ynteu.
Gŕas traŕs fenedic. elphin uab gŕyŕdno. **A**c yna y
 dywaŕt gŕz balch telediŕ. ac ymadŕaŕd bangaŕ ehaŕn
 gantaŕ. bot yn ryued kyŕŕeŕgaŕ llu kymeint a hŕnn yn
 lle kygyfyghet a hŕnn. ac a oed ryuedach ganthaŕ
 bot yma yz aŕz honn aadaŕei eu bot yggŕeith ŕadon
 erbynn hanner dyd yn ymlad ac oŕla gyllellwar. & dew-
 is di ae kerdet ae na cherdych. **M**iui agerdaf. **G**ŕir
 a dywedy heb yz arthur. a cherdŕn ninneu y gyt.
 Idaŕc heb y ronabŕy pŕy y gŕz a dywaŕt yn gyn
 aruthzet ŕath arth^{ur}. ac y dywaŕt y gŕz gynneu. **G**ŕz
 a dylŕei dywedut yn gyn ehofnet ac ymynei ŕathaŕ.
 karadaŕc vŕeichuras uab llŕz mariui penn kyghozŕz

ae gefynderó. Ac odyne **I**daó agymerth ronabóy is y gil. ac y kychóynnyffont y llu maó hónnó bop bydin yny chyweir parth a chevyn digoll. **A**góedy eu dyuot hyt ym perued y ryt ar hafren. troi a oꝛuc idaó penn y varch dzaegefyn ac edꝛych a oꝛuc. ronabóy ar dyffryn hafren. **B**ef y góelei dóy vydin waraf yndyuot tu ar ryt ar hafren. **A** bydin eglurwenn * yn dyuot. a llenn o bali góyn am bop un o nadunt. a godꝛyon pob vn yn purdu. a thal eu deulin a phenneu eu dóy goes yꝛ meirch yn purdu. ar meirch yn ganweló oll namyn hynny. ac eu harwydon yn purwynn. **A** blaen pob un o honunt yn purdu. **I**daó heb y ronabóy póy y vydin burwenn racco. **G**óyꝛ llychlyn yó y rei hynny. a march uab meirchaón yn tywyffaó ar nadunt. **K**efynderó y arthur yó hónnó. **A**c odyne y góelei vydin a góisc purdu am bop un o nadunt. agodæon pob llēñ yn purwynn. ac openn eu dóy goes a thal eu deulin yꝛ meirch yn purwynn. ac eu haróydon yn purdu. **A** blaen pob vn o honunt yn purwynn. **I**daó heb y ronabóy póy y vydin purdu racco. **G**óyꝛ denmarc. ac edern uab nud yntywyffaó ar nadunt. **A**phan oꝛdiwedassant y llu. neur difgynnassei arthur aelu y kedyꝛn od is kaer vadon. **A**r ffoꝛd y kerdei arthur y góelei ynteu yuot ef ac idaó yn kerdet. **A**góedy y difgynnv y klywei tóꝛyf maó abꝛóyfgyl ar y llu. **A**r góꝛ auei arymyl y llv yꝛ aó honn. a vydei ar eu kanaól elchóyl. **A**r hónn a vydei yn y kanaól a vydei ar yꝛ ymyl. **A**c ar hynny nachaf y góelei varchaó yndyuot a lluruc ymdanaó. ac am y varch kywynnet y modꝛóyeu. ar alaó góyn-

naf. achyngochet y hoelon argwaet cochaf. ahónnó
 yn marchogaeth ymplith y llú. **I**daóc heb y ronabóy
 ae ffo awna y llú ragof. ny ffoes yz amh^raódyz arthur
 eiryoet. a pheí clywit arnat yz ymadiaó d hónn góz
 diuethaf vydut. namy y marchaóc awely di racko.
 Kei yó hónnó. teckaf dyn a varchocka yn llúys arthur
 yó kei. ar góz ar ymyl y llú yffyd yn bzyffyaó ynol y
 edzych ar kei yn marchogaeth. argóz yn y kanol
 yffyd ynffo yz ymyl rac * y vziwaó oí march. a hynny
 yó ystyí kynnózyf y llú. Ar hynny sef y clywynt galó
 argadóz iarll kernyó. nachaf ynteu yn kyuot. achled-
 yf arthur yn y laó. a llun deu farf ar y cledyf o eur.
Aphan tynnit y cledyf oe wein. ualdóy fflam o tan
 awelit o eneueu y feirf. a hynny nyt oed haó d y neb
 edzych arnaó rac y aruthzet. **A**r hynny nachaf y llú
 yn arafhau ar kynnózyf yn peidaó. **A**c ymchoelut
 oí iarll yz pebyll. **I**daóc heb y ronabóy póy oed y
 góz a duc y cledyf y arthur. **K**adóz iarll kernyó
 góz a dyly góifgaó y arueu am y bienhin yn dyd
 kat ac ymlad. ac ar hynny y clywynt galó ar eiry
 wych am heibý góas arthur góz garógoch anhegar.
 athzaóffóch goch idaó. a bleó feuedlaóc arnei. nachaf
 ynteu yndyuot ar uarch coch maóz. góedy rannu
 y vóng o boptu y vynyógyll. a sómer maóz teledió gan-
 taó. a dífgyn a oíuc y góas coch maóz rac bíon arth^r.
 athynnu kadeir eur oí sómer a llenn o pali kaeraóc.
Athānu y llenn a oíuc rac bíonn arthur. Ac [a]ual
 rudeur ózth bop koghyl idi. agoffot y gadeir ar
 y llenn. achymeint oed y gadeir ac y gallei tri milóz
 yn aruaóc eisted. **G**óenn oed enó y llenn. a c vn

o genedueu y llenn oed. y dyn y dottit yn y gylch. ny welei neb euo ac euo a welei baŕp. ac ny thzigyei lió arnei vyth. namyn y llíó ehun. **A**c eisted aozuc arth^w ar y llenn. **A**c owein uab uryen yn feuyll rac y uron. **O**wein heb arthur a chwaryy di wydbóll. **O**waryaf arglóyd heb owein. **A**dóyn oí góas coch yz wydbóyll * y arthur ac owein. **O**erin eur. a claóz aryant. a dechíeu góare a wnaethant. **A**phanyttoed-ynt uelly yn digrifaf gantunt eugóare uch yz wydbóyll. nachaf y góelynt o pebyll góynn penngoch a deló farf purdu ar penn y pebyll. **A** llygeit rudgoch góenwynic ym penn y farf. ae dauaót yn fflam goch yny vyd mackóy ieuanc pengrych melyn llygatlas yn glaffu baryf yn dyuot. a pheis a sócot o pali melyn ymdanaó. a dóy hoffan o vathyn góyrdvelyn teneu am y traet. ac uchaf yz hoffaneu dóy wintas o gozdwal báith. achaeadeu o eur ~~o eur~~ am vynyngleu y diaet yn eu kaeu. **A**chledyf eurdózn tróm tri chanaól. agóein o gozdwal du idaó. a sóch o rudeur coeth ar penn y wein yn dyuot tu ar lle ydoed yz amh^aáó^w ac owein yn góare góydbóyl. **A**chyuarch góell aozuc y mackóy yowein. **A**ryuedu o owein yz mackóy gyuarch góell idaó ef ac naf kyfarchei yz amheraó^w arth^w. **A** góybot aónaeth arthur panyó hynny auedlyei owein. **A** dywedut ózth owein. **D**avit ryued gennyt yz mackóy gyfarch góell ytt yz aóz honn. ef ae kyfarchóys y minheu gynneu. ac attat titheu ymae y neges ef. **A**c yna y dywaót y mackóy ózth owein. **A**rglóyd ae oth gennyat ti ymae góeiffon bychein yz amh^aáódyz ae uackóyeyt yn kipzis ac yn kathefrach ac yn blinaó dy

vzein. **I**c onyt oth gennyat. par yz amh^aad^r eu gŵahard. **A**rglŵyd heb yz owein. ti aglywy adyweit ymackŵy os da genhyt gŵahard ŷynt y ŷith vy mranos. **G**ŵare dy chware heb ef. **I**c yna yd ymchoeles y mackŵy tu ae bebyll. **T**eruynu y gŵare hŷnnŷ a ŷnaethant. adechzeu arall. **A**phan yttoedynt am hann^a y gŵare llyma * was **J**euanc coch gobengrych gŷineu llygadaŷc hydŷf gŷedy eillaŷ y varyf yndyuoŷ o pebyll puruelyn. a delŷ lleŷ purgoch ar penn ypebyll. a pheis o pali melyn ymdanaŷ yn gyfuch a mein y efceir. gŷedy y gŷniaŷ ac adaued o ŷidan coch. adŷy hoffan am y dzaet o vŷckran gŷyn teneu. **I**c ar uchaf yz hoffaneu dŷy wintas o goidwal du amy dzaet. agwaegeu eureit arnadunt. achledyf maŷ trŷm tri chanaŷl yny laŷ. agŷein o hydgen coch idaŷ. a ŷŷch eureit ar ywein yn dyuoŷ tu ar lle yd oed arthur ac owein yn gŵare gŷydbŷyll. achyuarch gŷell idaŷ. adŷc yd aeth ar owein gyuarch gŷell idaŷ. ac ny bu waeth gan arthur no chynt. **Y** mackŵy adywaŷt ŷith owein ae oth anuod di y mae mackŷyeyt yz amheraŷdyz. yn bzaethu dy vzein. ac yn llad ereill. **A**c yn blinaŷ ereill. **A**c os anuod gennyt. adolŷc idaŷ y gŵahard. **A**rglŵyd heb owein. gŵahard dy wyz os da gennyt. **G**ware dy whare heb yz amh^aad^r. **I**c yna yd ymchoeles y mackŵy tu ae pebyll. **Y** gŵare hŷnnŷ a teruynŷyt adechzeu arall. **A**c ual yd oedynt yndechzeu y ŷymut kyntaf ar ygŷare. **J**ef ygŷelynt ruthur y ŷithunt pebyll bzychuelyn mŷyhaŷ oŷ a welas neb. adelŷ eryz oeur arnaŷ. amaen gŷerthuaŷ ym penn yzeryz. **Y**ndyuoŷ oŷ pebyll y gŷelynt vackŷy

agŵallt pybyz uelyn ar y benn yntec gofgeidic. a llenn o pali glas ymdanaŵ. agŵaell eur yny llenn ar y yfgyd deheu idaŵ. kyn vzaſſet a garanvys milŵ. a dŵy hoſſan am y traet o twtneis teneu. Adŵy eſgit o gozdwal bzith am y traet. agŵaegeu eur arnadunt. **Y** gŵaf yn vonhedigeid y bzit wyneb gŵyn grudgoch idaŵ. allygeit maŵz hebogeid. **Y** nllaŵ ymackŵy ydoed paladyz bzafvzithuelyn. **A** phenn neŵydlif arnaŵ. **A**c ar ypaladyz yftondard amlŵc. **D**yuot aozuc y mackŵy yn llidyaŵc * angerdaŵl. athuth ebaŵyd gantaŵ tu ar lle yd oed arthur yn gŵare ac owein vch peñ yz ŵydbŵyll. **A**c adnabot a ozugant y vot yn llidiaŵc. **A** chyuarth gwel eiffoes y owein aozuc ef. **A** dywednt idaŵ rydaruot llad y bzein arbennickaf onadunt. **A**c ar ny las onadunt ŵynt a vzathŵyt ac a vzawyt yngymeint ac nadigaŵn yz vn onadŵt kychŵynnv y hadaned un gŵyzt y ŵzth y dayar. **A**rglŵyd heb yz owein gŵahard dy wyl. **G**ŵare heb ef os mynny. **A**c yna y dyŵaŵt owein ŵzth y mackŵy. dos ragot ac yn y lle y gŵelych y vzŵydyz galettaf. dyzchaf yz yftondard y vynyd. ac a vynno duŵ derffit. **A**c yna y kerdŵys y mackŵy racdaŵ hyt y lle yd oed galettaf y vzŵydyz ar y bzein. adyzaŵel yz yftondard. **A**c ual y dyzcheſit y kyudant ŵynteu yz aŵy yn llidiaŵc angerdaŵl ozaŵenus. y ellŵng gŵynt yneuhadaned ac y vŵzŵ y lludet yarnunt. **A**gŵedy kaffel eu hangerd. ac eu budugolyaeth. yn llidyaŵc ozaŵen^u yngytneit y goſtygaſſant yz llaŵz am penn y gŵyzt. a wnathoedynt lit agoueileint a chollet udunt kyn no hynny. **F**enneu rei adygynt. llygeit ereill. achluſteu ereill.

a bzeicheu ereill. ae kyuodi yz awyz a wneynt. a chynnózyf maó a uu yn yz awyz gan aſgellwrych y bzein gozawenus ac eu kogo. achynnózyf maó arall gan difgyzyein ygóy. yn eu bzathu ac yn eu hanauu ac yn llad ereill. ꝯchan aruthzet uu gan arthur. achan owein vch benn yz wydbóy ll klybot y kynnózyf. ꝯphan edzychant y klywynt marchaóc ar varch erchlas yn dyuot attunt. llíó enryued a oed ar yuarch yn erchlas. ar vzeich deheu idaó yn purgoch. oc o penn y goeffeu hyt y mynwes yewined y garn yn puruelyn idaó. y marchaóc yngyweir ae varch oarueu trymyon eſtronaól. Ónfallt yvarch o. gozof vlaen idaó y vynyd yn fyndal purgoch. ꝯc o. gozof y waeret yn fyndal puruelyn. Óledyf eurdózn maó unmin arglun y góas. a *góein* burlas *idaó newyd a fúch* ar *y wein* o lattón yz yſpaen. gózegys y cledyf o gozódal ewydonic du. a thzoſtreu gozeureit arnaó. a góaec o aſgózn elifant arnaó. ꝯ ba*laóc purdu ar y waec. Helym eureit arpenn y marchaóc. a mein maó weirthaóc góyztuaó yndi. ꝯc ar penn yz helym deló llépart melyn rud. a de uenrudgochyon yn y peñmal ydoed arthur y viló yz kadarnet vei y gallon edzych yn wyneb y lléwpart aghwaethach yn wyneb y miló. Óaell paladyzlas hirtróm yn y laó. ac oedózn y vynyd yn rudgoch. Penn y paladyz gan waet y bzein ac eu pluf. Dyuot aozuc y marchaóc tu ar lléydoed arthur ac owein vch penn yz wydbóy ll. ꝯc adnabot aozugant y uot yn lludedic lityaócvlin yn dyuot attunt. Y makóy a gyuarchaó d góell y arthur ac adywaót vot bzein owein yn llad y weiffon bychein

ae vackóyeit. **A**c edych a oꝛuc arthurth^{ur} ar owein. a dywedut. góahard dy vzein. **A**rglóyd heb yz owein góare dy chware. a góare a ónaethant. Ymchoelut a oꝛuc y marchaóc dꝛachefyn tu ar vꝛódyz. ac ny wahardóyt y bzein móy no chynt. a phan yttoedynt góedy góare talym. **S**ef y klywynt kꝛnózyf maó. a dífgyꝛyein góy. a chogoz bzein yn dóyn y góy yn eu nyꝛth yz awyꝛ ac yn eu hyfcoluaethu rydunt. ac yn eu gollóng yn dꝛylleu yz llá. **A**c y óꝛth y kynnózyf y góelynt uarchaóc yn dyuot ar uarch kanweló. ar ureich aſſeu yz march yn purdu hyt ymynnóes y garn. Y marchaóc yngyweir ef aevarch o aruev trymleiffon maó. **C**ónſallt ymdanaó o pali kaeraóc melyn. a godzeon y gónſallt yn las. kónſallt yuarch yn purdu. ae odzeon yn puruelyn. **A**r glun y mackóy ydoed gledyf hirdzóm trichanaól. a góein oledyꝛ coch yſgythꝛedic idaó. **A**r góꝛegis o hydgen newydgoch. **A**thioſtreu eur amyl arnaó. **A**góaec oafgóꝛn moꝛuil arnaó. a balaóc purdu arnaó. * **H**elym eureit ampenn y marchaóc. a mein ſaffir rinwedaól yndi. **A**c ar penn yz helym. deló lleó melynꝛgoch. ae dauaót yn ſſlamꝛgoch troetued oepenn allan. **A**llygeit rudꝛgochyon góennóynic yn y benn. y marchaóc yn dyuot a phaladyz llinon bias yn y laó. a phenn newyd góaetlyt arnaó. a llettēmeu aryant yndaó. a chyſarch góell a oꝛuc y mackóy yz amh^{ur}aódyz. **A**rglóyd heb ef. neur deró llad dyuackóyeit ath weiffon bychein a meibon góyꝛda ynys pꝛydein. hyt na byd haóð kynnal yz ynys honn byth o hedió allan. **O**wein heb arthur. góahard dy vzein. **G**óare arglóyd heb óbein y gware hónn.

Daruot a wnaeth y gware hōnnō adechreu arall. & phan yttoedynt ar diwed y gware hōnnō. nachaf y klywynt gynnōzyf maōz. a disgyrŷein gōyŷ aruaōc. a chogoz bzein ac eu hafgellwrych ynyŷ awyŷ. ac yn gollōng yŷ arueu yn gyfan yŷ llaōz. & ac yn gollōg y gōyŷ ar meirch yn dŷylleu yŷ llaōz. **A**c yna y gōbelynt uarchaōc yar varch olwyn du pennuchel. & phenn y goef aŷŷeu yŷ march yn purgoch. ar vzeich deheu idaō hyt ymynwes y garn yn purwyn. **T**marchaōc ae uarch yn aruaōc o arueu bŷychuelynyon. wedy eubŷithaō a lactōn yŷ yŷpaen. & chōnŷallt ymdanaō ef ac ymdan y uarch deu hanner gōynn aphurdu. & godzeon y gōnŷallt opozŷŷoz eureit. & ac aruchaf y gōnŷallt cledyŷ eurdōzn gloeō trichanaōl. gōzegis y cledyŷ o eurllin melyn. agōaec arnaō o amrant mozuarch purdu. & balaōc o eur melyn ar y waec. **B**elymloyw ampenn ymarchaōc o lactōnn melyn. a mein cristal gloeō yndi. & ac ar penn yŷ helym llun ederyn egriff. & maen rinwedaōl yn y penn. **P**aladyŷ llinwyd palatyŷ grōn yn y laō. gōedy y liwaō ac aŷur * glas. penn newyd gōaetlyt ar y paladyŷ. gōedy y lettēmu ac aryant coeth. **A**dyuot aozuc ymarchaōc yn llidiaōc yŷ lle ydoed arthur adywedut daruot yŷ bzein lad ydeulu ameibon gōyŷda yŷ ynys hoñ. & ac erchi idaō peri y owein wahard y vzein. **T**na yderchis arth^m y owein wahard yurein. **A**c yna y gōaŷgōys arth^m ywerin eur aoad ar y claōz yn y oedynt yn dōŷt oll. & ac yd erchis y owein wers uab reget goŷtōng y vaner. **A**c yna y goŷtyghōyt ac y tagnouedwyt pob peth. **T**na y govynnōys ronabōy y **I**daōc pōy oed y trywyŷ kyn-

taf a deuth at owein. y dywedut idaó uot yn llad y
vzein. Ac y dywaót idaóc. góy2 oed d2óc ganthunt dy-
uot collet y oóein. Kytunbynn idaó achedymdeith-
on. **B**elyf uab kynan. garwyn o powys. Agógaón
gledyfrud. Agózes uab reget. ygó2 aarwed y uaner
yndydkat ac ymlad. **P**óy heb y ronabóy y tryóy2
diwethaf a deuthant att arthur. y dywedut idaó ryuot
y bzein yn llad y wy2. **T**góy2 gozeu heb y2 Idaóc a
deó2af. a hack2af gantunt golledu arth^{ur} o dim. bla-
thaon uab mó2heth. a rúáón peby2 uab deo2thach
wledic. a hyueid unllenn. **A**c ar hynny nachaf
pedwar marchaóc ar hugeint yn dyuot y gan offa
gyllellwaó2. y erchi kygreir y arthur hyt ympenn
pythewnos amis. **S**ef a wnaeth arthur kyuodi a
mynet y kymryt kygho2. sef ydaeth tu ar lle ydoed
gó2 pen grych góineu maó2 rynaó2d y ó2thaó. Ac yno
dóyn y gygho2wy2 attaó.

Betwin escob. agóarthegyt uab kaó. a march
uab meirchaón. a chradaóc ureichuras. a góalchmei
uab góyar. ac edy2n uab nud. a rúáón peby2 uab de-
o2thach wledic. a riogan uab b2enhi **S**werdon. a
góenvynnwyn uab naf * **B**owel uab emy2 llydaó.
Góilim uab róyf freinc. a danet **o**^{ab}. oth. a gozeu cuf-
tennin. a mabon **o**^{ab} mod2on. a pheredur palady2 hir.
A heneidón llen. a thó2ch. **m**^{ab}. perif. **P**erth **o**^{ab}.
kadarn. a gob2ó. **m**^{ab}. echel uo2dóyt twyll. góeir **m**^{ab}
góestel. ac adóy uab góereint. **D**y2stan mab talluch.
Mo2yen manaóc. granwen mab lly2. allacheu mab
arthur. a lláóuroded uaryfaóc. a chadó2 iarll kernyó.
Mo2uran eil tegit. a ryaó2d eil mo2gant. a dyuy2 uab

alun dyuet. gŵyr gwalftot ieithoed. Aadaon mab tel-
yeffin. & Ilara uab kafnat wledic. **A** ffeudur fflam.
agreidyal gall dofyd. Gilbert mab katgyffro. Menŵ
mab teirgŵaed. gyzthmŵl wledic. **B**abŵda uab karad-
aŵc vzeichuras. Gildas mab kaŵ. karieith mab feidi.
& Ilawer owyŵ Ilychlyn a denmarck. a Ilaber owyŵ
groec y gyt ac ŵynt. **A** digawŵn olu adeuth yŵ kyg-
hoŵ hŵnnŵ. **I**daŵc heb y ronabŵy. **P**ŵy y gŵŵ gŵineu
y deuthpŵyt attaŵ gynneu. **R**un uab maelgŵn gŵyned
gŵŵ y mae o vzeint idaŵ dyuot paŵp y ymggyhoŵ ac
ef. **P**a achaŵs y ducpŵyt gŵas ky ieuanghet ygkyg-
hoŵ gŵyŵ kyvurd arrei racko. mal kadyzieith mab
faiidi. ŵŵth nat oed ympŵydein gŵŵ ŵŵdarch y gyghoŵ
noc ef. &c ar hŵny nachaf ueird yndyuot y datkanv
kerd y arthur. ac nyt oed dyn aadnapei y gerd honno.
namyn kadyzieith ehun. eithyŵ yuot ynuolyant y
arth^{ur}. **A**c ar hynny nachaf pedeir affen arugeint ac
eu pynneu oeur ac aryant yndyuot. agŵŵ Iludedic vlin
ygyt a phob un ohonunt yndŵyn teyŵngget y arthur
o ynyffed groec. Yna yd erchis kadyzieith mab faiidi
rodi kygreir y ofla gyllellwaŵŵ hyt ympenn pythew-
nos a mis. a rodi yŵ affennoed * adathoed ar teyŵngget
yŵ beird. ac aoed arnunt yn lle gobyŵ ymaros. &c
ynoet y gygreir talu eu kanu udunt. **A**c ar hynny
y trigywyt. **R**onabŵy heb **I**daŵc ponyt cam gwar-
auun yŵ gŵas ieuanc arodei gyghoŵ kyhelaethet
ahŵnn vynet ygkyghoŵ y arglŵyd. **A**c yna y kyuodes
kei ac y dywaŵt. pŵy bynnac a vynno kanlyn arthur.
bit heno yghernyŵ gyt ac ef. **A**c ar nys mynno. bit
yn erbyn arthur hyt ynoet y gygreir. &c rac meint y

kynnóŕf hónnó deffroi a oŕuc ronabóy. **I**phan deffroes ydoed ar groen ydinawet melyn. góedy rygyfcu o honaó teir nos athŕi dieu. **A**r yŕtoŕya honn aelwir bŕeidwyt ronabóy. **A**llyma yŕ achaós naóyŕ neb y vŕeidwyt. na bard na chyfarwyd heb lyuyŕ. o achaós y geniuer **I**ió a oed ar ymerch a hynny o amrauel liw odidaóŕ ac ar yŕaruev **A**c eu kyweirdebeu. **A**c ar y **I**enneu góerthuaóŕ ar mein rinwedaóŕ. .

Owein and Lunet.

Vamheraódyz arthur oed yg kaer Ilion ar wysc. gef yd oed yn eisted diwarnaóť yn y yftauell. ac ygyt ac ef owein uab uryen. a chynon uab clydno. a chei uab kyner. a góenhwyuar ae lláuozynyon yn góniaó 6zth ffenest°. a chyt dywettit uot pozthaóť ar lys arthur. nyt oed yz vn. Glewlóyt gauaelaóť oed yno hagen ar ureint pozthaóť yaruoll ysp a phellennigyon. ac y dechzeu euhanydedu. ac yuenegi moes y lllys ae deuaóť udunt. yz neb adylyei vynet yz neuad neu yz yftauell oe venegi idaó. Yz neb adylyei letty oe venegi idaó. Ac ymperued lláóť yz yftauell ydoed yz amheraódyz arth^{ur} yneisted. ar demyl oirvzwyn a llenn o bali melyngoch ydanaó a gobennyd ae dudet o bali coch dan penn y elin. Ar hynny y dywawt arthur. Ba wyz pei nam goganeóch heb ef mi a gyf-kón tra uewn ynaros vy móyt. ac ymdidan aellóch chóitheu. a chymryt ysteneit o ved a golóython y gan gei. a chyfscu a ozuc yz amheraódyz. A gofyn a ozuc kynon uab klydno y gei yz hynn a adawfsei arthur udunt. Minneu a vynnaf yz ymdidan da aedewit y minneu heb y kei. Ba wr heb y kynon teckaf yó itti wneuth^{ur}

edewit arthur yngyntaf. Ac o dyna yz ymdidan gozeu awypom ninneu ni ae dywedon itti. **H**ynet aozuc kei yz gegin. ac yz vedgell. adyuot ac yfteneit o ved gantaó. Ac agozvlóch eur. Ac alloneit y dózn o vereu. a golóyhton arnadunt. Achymryt y golóyhton a wnaethant. adechzeu yvet y med. Weithon heb y kei chwitheu bieu talu y minneu uy ymdidan. **H**ynon heb yz owein tal y ymdidan y gei. **D**ioer heb y kynon hyn gózn byt agwell ymdidanózn no mi. a móy a *welcist* o bethu odidaó. tal di y ymdidan y gei. **D**echzeu di heb yz oweí * oí hynn odidockaf a wpych. Mi a wnaf heb y kynon. **D**amyn vn mab mam a that oedon i. a díythyll oedon. amaózn oed vy ryvic. **A**c ny thybygón yny byt aozffeí arnaf o neb ryó gamhózn. **A**góedy daruot im gozuot ar bob camhózn oí a oed yn vn wlat ami. **Y**mgwyweraó a wneuthum a cherdet eithauoed byt a diffeithwch. Ac yny diwed. **A**c yn y diwed dywannu aóneuthum ar yglynn teckaf yny byt. agóyd gogyfúch yndaó. Ac avó regedaó oed ar hyt yglynn. a ffozd gan yftlys yz auon. a cherdet y ffozd a wneuthum hyt hanner dyd. **A**r parth arall a gerdeis hyt pzyt naón. **A**c yna ydeuthum yuaes maózn. Ac yn nibenn y maes yd oed Kaer uaózn lywychedic. agóeilgi yngyuagos yz gaer. a pharth ar gaer ydeuthum. Ac nachaf ygóelón deu was pengrych velyn. a ractal eur am penn pop un o honunt. a pheis o bali melyn am bop unonadunt. agóaégeu eur am vynygleu eu traet yn eu traet. **A**bózn o asgózn eliphant yn lláó pob un o nadunt. Ac eu llínynneu o ieu hyd. ae faetheu ac eu pelydyz o asgózn mozuil.

gŵedy eu hafgellu ac adaned paŵin. & phenneu eur ar ypelydyz. **I** chylleill a llafneu eur udunt. **I**c eu karneu o asgŵin mozuil yn nodeu udunt. **I**c ŵynteu yn faethu eu kyllleill. & rynnawd y ŵythunt ygŵelŵn wr penngrych melyn yny dewred. & e uaryf ynnewyd eillaŵ. **I** pheis a mantell o pali melyn ymdanaŵ. & c yfnoden o eurllin ympenn y uantell. & dŵy wintas o gozdwal bŵith am y dŵaet. a deu gnep o eur yn eu kaeu. **I** phan ygŵeleif i euo. dyneſſau a wneuthum attaŵ. & chyfarch gŵell a wneuthum idaŵ. **I**c rac dahet y wybot ef. kynt y kyuarchaŵd ef well ymi. no miui idaŵ ef. **I** dyuot gyt ami a oꝛuc parth ar gaer. **I**c nyt oed gyuanhed yny gaer. namyn a oed yn vn neuad. & c yno ydoed pedeir moꝛŵyn ar hugeint. yn gŵniaŵ pali ŵyth ffeneſtyz. **I** hynn a dywedaf ytti gei vot * yntebic gennyf bot yntegach yz hacraf onadunt hwy noꝛ voꝛwyn deckaf a weleif tŵi eiryoet yn ynys pꝛydein. **I**z an hardaf onadunt. hardach oed no gŵenhŵyuar gŵzeic arthur pan uu hardaf eiryoet duŵ nadolic. neu duŵ paſc ŵyth offeren. a chyuodi a oꝛugant ragof. a chwech o nadunt a gymerth uy march ac amdiarchenwys inneu. & chwech ereill onadunt a gymerth vy arueu ac ae golchaffant y myŵn rol yny yttoedynt gynwynet ar dim gŵynnaf. **I**r trydyd chwech onadunt adodaffant llieineu ar ybyzdeu. ac a arlŵydaffant vŵyt. **I**r pedwyzd chwech adiodaffant vy lludeticwiſc. adodi gŵiſc arall amdanaf. nyt amgen. crys allaŵdyz oꝛ bliant. **I**pheis a ſŵꝛcot a mantell o bali melyn. & gozffoys llydan yn y vantell. **I** thynnu gobennydyeu

amhyl a thudedeu oꝛ bliant coch udunt. y danam ac yn kylch. **A**c eisted a oꝛugam yna. **A**r chwech onadunt a gymerth vy march ae goꝛugant yndiwall oe holl ystarn. yngystall ar yfweineit goꝛeu ynynys prydein. **A**c ar hynny nachaf gaꝛgeu aryant adꝛfyꝛ y ymolchi yndunt. **A**thyꝛeleu ovliant gꝛyꝛd. a rei gwynnyon. ac ymolchi a oꝛugam. a mynet y eisted yꝛ bꝛꝛd a oꝛuc y gꝛꝛ gynneu. a minneu yn nessaf idaꝛ argꝛiaged oll is vy llaw inneu. eithyꝛ y rei oedyn gwaffanaethu. **A**c aryant oed y bꝛꝛd. a bliant oed lieineu y bꝛꝛd. **A**c nyt oed un llestyꝛ yn gwaffanaethu y bꝛꝛd namyn eur neu aryant. neu vveli. **A**n bꝛꝛt a deuth in. a diheu oed iti gei. na weleis i eirmoet bꝛꝛt na llynn ny welꝛn yno y gyffelyp. **A**ithyꝛ bot yn well kyweirdeb y bꝛꝛt ar llynn a weleis i yno noc yn lle arall eiryoet. **A**bꝛꝛtta a oꝛugam hyt am hanner bꝛꝛt. ac ny dywat nar gꝛꝛ nac vn oꝛ moꝛzynyon vn geir ꝛꝛthyf i hyt yna. **A**phan uu debic gan y gꝛꝛ bot yn well gennyf ymdidan no bꝛꝛta. **A**mofyn a oꝛuc ami pa ryꝛ ꝛꝛ oedꝛn. **A**dyꝛedut a oꝛugum inneu bot ynda gennyf i kaffel a ymdidanei ami. **A**c nat oed yny * llys bei kymeint ac eu dꝛycket ymdidan dynyon. **A**unbenn heb y gꝛꝛ. ni a ymdidanem athi. ony bei lesteir ar dy vꝛꝛt. **A**c weithon ni a ymdidanꝛn athi. **A**c yna y menegeis i yꝛ gꝛꝛ pꝛꝛy oedꝛn. ar kerdet oed arnaf. **A**dywedut vy mot yn keiffaꝛ a oꝛffei arnaf. neu vinneu a oꝛffei ar baꝛp. ac yna edꝛych a oꝛuc y gꝛꝛ arnafi a gowenu. a dywedut ꝛꝛthyf. bei na thybyckꝛn. dyuot goꝛmod o ovut itt. mi a uanagꝛn itt yꝛ hynn ydwyt yny geiffaꝛ. **A** chymryt tristit agoueileint awneuthum ynof am

hynny. Ac adnabot awnaeth y gŵr arnaf hynny. a dywedut ōrthyf. kanys gŵell yŵ gennytti heb ef. menegi o honaf i ytti dy afles noth les mi ae managaf itti. kŵsc yma heno heb ef. a chyuoŵ yn uoŵe y uynyd. a chymer y ffozd ydwyŵ ar hyt y dyffrynn uchot. yny delych yz koet ydoethoŵt trŵydaŵ. Ac ynrynaŵd yn y coet ef agyferuyd gwahanffozd athi. ar y tu deheu itti a cherda arhyt honno. yny delych y lannerch uaŵz o uaes. agoŵfed ym perved y llannerch. Ac gŵr du maŵz awely ym penn yz oŵfed. ny bo llei odim no deuwr owyz y byt hŵnn. Ac untroet yffyd idaŵ. Ac un llygat ygknewillyn y tal. a ffonn yffyd idaŵ o hayarn. a diheu yŵ itti nat oes deuwr yny byt ny chaffo eu llwyth yny ffonn. Ac nyt gŵr anhegar ef. gŵr hazyz yŵ ynteu. Ac wtwart yŵ ar y koet hŵnnŵ. Athi awely mil oanniueileit gŵyllt yn pozi yny gylch. agofyn idaŵ ffozd y uynet oŵ llannerch. Ac ynteu a vyd gŵrthgroch ōrthyt ti. Ac ef a vennyc ffozd itti ual y keffych yz hynn ageiffy. Ac hir uu gennyfi y nos honno. Ar boŵe trānoeth kyfodi a oŵgum agŵisgaŵ amdanaf. Ac yŵcynnu ar vy march. a cherdet ragof arhyt y dyffrynn yz coet. Ac yz wahanffozd a venegis y gŵr y deuthum hyt y llannerch. a phan deuthum yno. hoffach oed gennyf awelŵn yno oanniueileit gŵyllt. no * thzi chymeint ac y dywaŵt y gŵr. Ac gŵr du a oed yno yneifed ym penn yz oŵfed. Maŵz ydywaŵt y gŵr i mi y vot ef. mŵy o lawer oed ef no hynny. Ar ffonn hayarn a dywedaffei y gŵr y mi uot llŵyth deuwr yndi. Dyŵpys oed gennyf i gei uot llŵyth pedwar milŵz yndi. a honno oed ynllaŵ y gŵr du. Ac ny dywedei ynteu

darffo yz gawat eudbryn. ac ar hynny y dað kaðat o adar. a difgynnu ar y pænn a ðnant. **I**c ny chlyweift eiryoet yth wlat dy hun kerd kyftal ac aganant. **I** phan vo digrifaf gennyt gerd yz adar. **T**i aglywy duchan. a chðynuan yn dyuot ar hyt y dyffrynn tu ac attat. **I**c ar hynny ti awely varchaðc ar varch purdu. a gðifc o bali purdu ymdanað. ac yftondard o vliant purdu ar y waeð. **A**thgyrchu a wna yngyntaf y gallo. **E**ffoy di racdað. ef ath ozdied. **E**s arhoy ditheu euo. a thi yn uarchaðc. ef ath edeu yn bedestyz. ac ony cheffy di yno ofut. nyt reit itti amofyn gofut tra vych vyð. **I**chymryt y ffozd aozugum hyt pan deuthum y benn yz allt. ac odyo y gðelðn mal y managyffei y gðz du ymi. ac y ymyl y pæñ ydeuthum. **A**r ffynnaðn awelðn dan y pænn. ar llech uarmoiz yn y hymyl. arkaðc aryant ðith y gadwyn. a chymryt y kaðc awneuthum. a bðz kaðgeit oz dðfyz ampeñ y llech. ac ar hynny nachaf y tðzðf yndyuot yn vðy yn da noc y dywedaffei y gðz du im. **I**c ynol y tðzyf y gawat. a diheuoed gennyfi gei. na dihangei nady nallðdyn yn vyð oz ozdiedei y gaðat allan. **K**any ozdafei vn genllyfgen ohonei. nac yz croen nac yz kic nny hatalyei yz a fðorn. ac ymchoelut pedzein uy march ar y gaðat awneuthum. a dodi fðch vyntaryan. ar penn vy march ae vðng. a dodi y baryflen ar vym penn vy hum. ac uelly pozthi y gawat. **I** phan edrycheis ar y pænn. nyt oed un dalen arnað. ac yna yd hinones. ac ar hynny nachaf yz adar yndifgynnu ar y pænn. ac yn kanu. **I** hyspys yð gennyfi gei. na chynt na gðedy na chiglefi kerd kyftal [633] a hon-

no eiryoet. **A**phan oed digrifaf gennyf gwarandaó ar yz adar. nachaf tuchan yn dyuot ar hyt y dyffryn yn dyuot parth ac attaf. ac yndywedut órthyf. **A** varchaó hec heb ef beth a hut ti ymi. Pa dáró digoneis inheu ytti pan wnelut titheu ymi. ac ym kyf byth a wnaethoft hedió. **P**ony wydut ti nat edewis y gawat hedió nady n na llódyn yn vyó ymkyfoeth o: a gauaf allan. **A**car hynny nachaf uarchaó ar varch purdu. a góisc o bali purdu ymdanaó. ac arwyd ovliant purdu ymdanaó. **A**c ymgyrchu aozugam. **A**chyn beidut hynny. ny bu hir ynymbyrywyt i. **A**c yna doddi aozuc ymarchaó arllóft y waeó dáró avóyn ffróyn vy march. **A**c ymdeith ydaeth ar deu varch gantaó. am adaó ynneu yno. **D**y wnaeth ygó: ymdanaf i o vaóed. kymeint am karcharu. **D**yt yfpeilóys ynteu vi. **A**dyuot aozugum inneu dachefen y fford ydeuthum gynt. **A**phan deuthum yz llannerch ydoed ygó: du yndi. **A**m kyffes adygaf itti gei. mae ryued na thodeis ynllynn taó rac kewilyd. gan agefeis owattwar gan ygó:du. **A**c yz gaer ybuaffón ynos gynt. ydeuthum ynos honno. **A**llawenach uuwyt órthyf y nos hōno. no: nos gynt. a góell ym porthet. ar ymdidan a vynnón gan wyz achan wraged agaffónn. **A**c ny chaffón i neb agyrbóylei órthyf i dim am vvg kyrch yz ffynnaón. **D**ys kyrbóyleis ynneu órth neb. **A**c yno y bum y nos honno. **A**phan gyfodeis y vynyd y boze trannoeth. ydoed balffrei góineudu. amygen burgoch idaó kyngochet arkenn yn baraót góedy y ystarnu yn gywei. a góedy góisgaó vy arueu. **A**c adaó vy mendyth yno. adyuot hyt vy

Hys vy hun. **A**r march hōnnō ymae gennyfi etto yn
 yz yftauell racko. **A**c yrof aduō gei naf rodōn i euo
 ettwa yz y palffrei gozeu ynynys prydein. **A**duō a
 wyz gei nac adeuaōd * dyn arnaō ehun chōedyl veth-
 edigāch no hōnn eiryōet. **A**c eiffoes rac odidocket
 gennyfi. nachiglef eirmoet na chynt. nac gōedy a
 wpei dim yōzth y chōedyl hōnn. namyn hynny. **A**
 bot defnyd y chōedyl hōnn ygkyfoeth yz amheraō-
 dyz arthur heb dywanu neb arnaō. **H**a wyz heb
 yz owein ponyt oed da mynet y geifaō dywanu ar
 ylle hōnnō. **M**ynnllaō vygkyfeillt heb ykei. myn-
 ych ydywedut ar dy dauaōt yz hynny peth nyf gōnelut
 ar dy weithzet. **D**uō a wyz heb ygwenhōyfar ys oed
 gōell dygrogī di gei. no dywedut ymadzaōd moz
 warthaedic a hōnnō ōzth ōz mal owein. **M**yn llaō vyz
 kyfeillt wreicda heb y kei. nyt mōy o volyant y owein
 a dywedeift di. no minneu. **A**c ar hynny deffroi a
 oꝛuc arthur. agofyn agyfgassei hayach. **D**o arglōyd
 heb yz owein dalym. **A**e amfer ynni ~~vynet~~ vynet yz
 byzdeu. **A**mfer. arglōyd heb yz owein. **A**c yna
 kanu koꝛn ymolchī awnaethpōyt. **A**mynet awnaeth
 yz amheraōdyz ae deulu oꝛl y vōytta. **A**gōedy daruot
 bōytta. diffan a oꝛuc owein ymdeith. **A**dyuot y letty
 a pharattoi y varch ae arueu a oꝛuc.

Aphan welas ef y dyd dꝛannoeth. gōifgaō y
 arueu a oꝛuc. **A**c yfgynnu ar y uarch. **A**cherdet
 racdaō a oꝛuc eithafoed byt. **A**diffeith vynyded.
Ac yn y diwed y dywanaōd ar y glynn a uanagassei
 gynon idaō. ual ygōydyat yn hyfpyf panyō hōnnō oed.
Acherdet a oꝛuc ar hyt y glynn gan yftlys yz auō.

Ar parth arall yz auon y kerdaðd yny doeth yz dyff-
rynn. **A**r dyffrynn agerdaðd yny welei y gaer. **A**
pharth ar gaer y deuth. **B**ef y góelei y góeifon yn
faethu eu kyllleill yn y lle y góelſei gynon. **A**r góz
melyn bieuoed y gaer yn feuyll ger eu llab. **A**phan
yttoed owein yn mynnv kyuarch góell yz góz melyn.
kyuarch góell aozuc y góz y owein. a dyuot yny
vlaen parth ar gaer. **A**c ef awelei yftauell yny gaer.
Aphan deuth yz yftauell ef awelei y mozynyon yn
gónyað * pali y myón kadeireu eureit. **A**hoffach o
lawer oed gan owein e tecket. ac euhardet. noc y
dywaðt kynon idað. **A**chyfodi a wnaethant y waffan-
aethu owein mal y góaffanaethaffynt gynon. **A**hoffach
vu gā owein y bozthant. no chan gynon. ac am han-
ner bóytta amofyn aozuc y góz melyn ac owein. py
gerdet oed arnað. **A**c y dywaðt owein góbyl oe ger-
det idað. **A**c y ymgeiffað ar marchaðc yffyd yn góar-
chadð y ffynnaðnn y mynnón vy mot. **A**gowenu aozuc
y góz melyn. a bot yn anhaðd gantað menegi y owein
y kerdet hónnð. mal y bu anhaðd gantað y uenegi y
gynon. **A**c eiſſoes menegi aozuc y owein góbyl y ózth
hynny. **A**c y gyſgu yd aethant. **A**r boze dāannoeth y
bu baraðt march owein gan y mozynyon. **A**cherdet
aozuc owein racdað yny deuth yz llannerch yd oed y
góz du yndi. **A**hoffach uu gan owein meint y góz du
no chan gynon. **A**gofyn ffozd aozuc owein yz góz du.
Ac ynteu ae menegis. **A**cherdet aozuc owein y ffozd
ual kynon. yny doeth yn ymyl y pzeenn glas. **A**c ef
awelei y ffynnaðn. ar llech yn ymyl y ffynnaðn. ar
kaðc erni. **A**chymryt y kaðc aozuc owein a bózð kað-

geit oꝛ dōfyꝛ ar y llech. **I**c ar hynny nachaf y tōꝛyf. ac yn ol y tōꝛyf y gaḡat. **M**ōy olawer noc ydywedaf-
 fei gynon oedynt. **A**gōedy ygaḡat goleuhau a oꝛuc
 yꝛ awyꝛ. **A**phan edꝛychaḡd owein ar y ꝛænn. nyt
 oed vn dalen arnaḡ. Ac ar hynny nachaf yꝛ adar yn
 diſgynnu ar y ꝛæñ ac ynkanu. **A**phan oed digrifaf
 gan owein gerd yꝛ adar. ef a welei varchaḡc ꝛ dyuot
 arhyt y dyffryn. **A**e erbynnyeit a oꝛuc owein. ac ym-
 wan ac ef yndꝛut. **I** thoꝛi ydeu baladyꝛ a oꝛugant.
Adiſpeilaḡ deu gledyf awnaethant. ac ymgyfogi. **I**c
 ar hynny owein adꝛewis dꝛynaḡt ar ymarchaḡc trōy
 y helym. ar pennffestin. ar penngōch ꝛōꝛqōin. **A** thꝛōy
 y kroen ar kig ar aſgōꝛn. yny glōyfaḡd ar yꝛ emen-
 nyd. **I**c yna adnabot a oꝛuc y marchaḡc duaḡc ry
 gaffel dꝛꝛ*naḡt agheuaḡl o honaḡ. **I**c ymchoelut ꝛēñ
 y varch a oꝛuc aſfo. **A**e ymlit a oꝛuc owein. Ac nyt
 ymgaffei owein ae vaedu ar cledyf. nyt oed beḡl idaḡ
 ynteu. **I**c ar hynny owein a welei gaer uaḡꝛ lyw-
 ychedic. **I**c y ꝛōꝛth y gaer ydeuthant. ac eḡlōng y
 marchaḡc duaḡc aḡnaethꝛōyt ymyḡn. ac eḡlōng doꝛ
 dꝛꝛchaut awnaethꝛōyt ar owein. **A** honno ae me-
 diaḡd odis y pardōgyl y kyfrōy yny doꝛres ymarch
 yn deu hanner trōydaḡ a thꝛoelleu yꝛ yſparduneu gan
 yſodleu owein. ac yny gerda ydoꝛ hyt y ḡaḡi. a thꝛo-
 elleu yꝛ yſparduneu a dꝛꝛyḡl y march y maes. **I**c
 owein yꝛōng ydōydoꝛ ar dꝛꝛyḡl arall yꝛ march. **A**rdoꝛ
 y myḡn agaewyt ual na allei owein vynet o dꝛno. **I**c
 yg kyfyg gyghoꝛ ydoed owein. ac ual ydoed owein
 uelly. ſef y gōelei trōy gyffōḡt ydoꝛ heol gyfarōyneb
 ac ef. ac yſtret o tei o bop tu yꝛ heol. **I**c a welei

moŷyn benngrech uelen aractal eur am yphenn.
 a gŷfc o bali melyn ymdanei. a dŷy wintaf o goŷdwal
 bŷith am y thŷaet. **I**c yndyuoŷ yŷ poŷth. **A**c erchi
 agoŷi aozuc. **D**uŷ awyŷ unbennes heb yŷ owein na
 ellir agoŷi ytti o dyma. mŷy noc y gelly ditheu waret
 yminneu odyŷa. **D**uŷ awyŷ heb y uoŷŷyn oed dyhed
 maŷ na ellit gŷaret itti. **A**c oed iaŷn y wreic wneuthur
 da ytti. **D**uŷ awyŷ na weleis i eirmoet waŷ well no
 thidi ŷith wreic. **O** bei gares itt goŷeu kargŷaieic
 oedut. **O** bei oŷderch itt goŷeu goŷderch oedut. **A**c
 ŷith hynny heb hi yŷ hynn aallaf i o waret itti mi
 ae gŷnaf. **B**ŷde di y votrŷy honn a dot am dy vys.
 a dot y maen hŷnn y myŷn dylaŷ. a chae dy dŷzn
 am y maen. **A** thŷa gudyych ti euo euo ath gud ditheu.
A phan hambŷyllont hŷy oŷlleon y deuant ŷy yth
 gyŷchu di yth dihennydyaŷ am y gŷŷ. **A** gŷedy na
 welont hŷy dydi dŷŷc vyd gantunt. **A** minneu a vydaf
 ar yŷ efgynuaen racko yth aros di. **A** thydi amgŷely
 i. kany welŷyfi dydi. a dyŷet titheu a dot dylaŷ ar
 penn * vy yŷgŷydi. **I**c yna ygŷybydaf i dy dyfot
 titheu attaf fi. **A**r ffoŷd ydelŷyfi o dyŷo dyŷet titheu
 gyt a mi. **A**c ar hynny mynet aozuc o dyŷo yŷith
 owein. **A**c owein awnaeth aerchis y voŷŷyn idaŷ oŷl.
Ac ar hynny y deuth ygŷyŷ oŷllys y geiŷfaŷ owein
 oe dihennydu. **A** phan deuthant y geiŷfaŷ. ny welfant
 dim namyn hanner y march. **A** dŷŷc ydaeth arnunt
 hynny. a diffannu oaruc owein oc eu plith. a dyuoŷ
 att y voŷŷyn. adodi y laŷ ar y hyŷgŷyŷ. a chychŷyn
 aozuc hitheu racdi. **A**c owein y gyt ahi yny deuth-
 ant y drŷf lloŷt uaŷŷ delediŷ. **A**c agoŷi y lloŷt aozuc

y vorþyn. adyuot y myón. a chaen y llofft aozugant.
Ac edrych ar hyt y lloft aozuc owein. ac nyt oed
yn y llofft un hoel heb y lliwaó a llió gwerthuaó. **A**c
nyt oed un ystyllen heb deló eureit arnei yn amry-
ual. **A** chynnu tan glo aozuc y vorþyn. achymryt
kaó aryant aozuc hi adófyz yndaó. athóel o vliant
góynn ar y hysgóyd. a rodi dófyz y ymolchi aozuc y
owein. **A** dodí bóid aryant gozeureit rac y vionn.
abliant melyn yn llicin arnaó. **A** dyuot ae ginyaó idaó.
A diheu oed gan owein. na welfei eiryóet neb ryó
vóyt. ny welei yno digáon o honaó. eithyz bot yn
well kyweirdeb y bóyt awelei yno. noc yn lle arall
eiryóet. **A**c ny welas eiryóet lle kyn amlet anrec
odidaó ovóyt a llynn ac yno. **A**c nyt oed vn llefyz
yn góassanaethu arnaó. namyn lleftri aryant neu eur.
a bóytta ac yuet aozuc owein yny oed pzyt naón hir.
Ac ar hynny nachaf y clywynt diaspedein yn y gaer.
A gofyn aozuc owein yz uozóyn py weidi yó hónn.
Dodi oleó ary góida bieu bieu y gaer heb y uozóyn.
ac y gyfgy ydaeth owein. a góid oed y arthur dahet
y góely a ónaeth y uozóyn idaó. o yfgarlat a gra a
phali a fyndal a bliant. **A**c am hanner nos y clywynt
diaspedein girat. **P**y diaspedein yó hónn weithon
heb yz owein. **Y** góida bieu y gaer yf*fyd uaró yz
aó honn heb y vorþyn. **A**c am rynnawd ozdyd.
y clywynt diaspedein agóeidi. anueitraól eu meint.
A gofyn aozuc owein yz uozóyn pa yf*tyr yf*fyd yz
góeidi hónn. **M**ynet a chozff y góida bieu y gaer
y gaer yz llann. a chyuodi aozuc owein y vynyd a
góifgaó ymdanaó. **A**c agoz; ffenestyz ar y llofft. ac

edych parth ar gaer. ac ny welei nac ymyl nac eithaf yz lluoed yn llewni yz heolyd. a hynny yn llawn aruaoc. agored llawer ygyt ac wynt ar ueirch ac ar traet. a chrefydwyz y dinas oll yn kanu. **A**c ef a tebygei owein bot yz awyz yn edainaoc rac meint ygweidi ar utkyznn. ar crefydwyz yn kanu **A**c ymperued y lluhonnoc ef yz eloz. allenn o vliant gwynn arnei. a physt kóyz yn llafgi yn amyl yn y chylch ac nyt oed vndyn dan yz eloz lai no baron kyuoethaoc. **A** diheu oed gan owein nawelfei eiryoet niuer kyhardet a honnoc o bali a feric a syndal. **A**c ar ol y lluhonnoc ygwelei ef gweic velen ae gwallt dros y ddy ysgoyd. ac agoaet brioc amyl yny baigeu. a gwic o bali melyn ymdanei gwedy yrwygoc. a ddy wintas o gozdwal baith amy thraet. **A**ryued oed na bei yffic penneu y byffed rac dyckynet y maedei y dylaoc ygyt. a hyspys oed gan owein nawelfei ef eiryoet gweic kymryt a hi beytuei ar y ffuryf iaon. ac uch oed y diafpat. noc aoed o dyn a chozn yny llu. a phann welas ef y wreic ennynu aonaeth oe charyat yny oed gyflaon pop lle yndaoc. **A**gofyn a ozuc owein yz uozyn poy oed y wreic. **D**uoc awyz heb y uozyn gweic y gellir dywedut idi y bot yn deckaf oz gwaged. ac yn diweiraf. ac yn haelaf. ac yn doethaf. ac yn vonhedickaf. vy arglodydes i yoc honn racko. a iarllas y ffynnaon y gelwir gweic y gwa a * ledeift di doe. **D**uoc awyz heb yz owein arnaf. mae moyhaf gweic agarafi yoc hi. **D**uoc awyz heb y uozyn nachar hi dydi nabychydic na dim. **A**c ar hynny kyuodi a ozuc y uozyn achynneu tan

glo. a llanó crochan odófyz ae doddi y dóymaó. a chymryt tóel ovliant góyñ aedodi am vynógyl owein. Achymryt gozffóch o afcózn eliphant. a chaóe aryant. ae lanó ozdófyz tóym. agolchi peñ owein. Ac ody na agozi pñenuol athynnu ellyn. ae charn o afcózn eliphant. **A**deu ganaól eureit ar yz ellyn. **A**c eillaó y uaraf aozuc afychu y benn ae vynógyl ar tóel. Ac ody na dyzchafel aozuc y uozóyn rac bionn owein. A dyuot ae ginyaó idaó. A diheu oed gan owein. na chafas eiryóet kinyaó kystal ahonno nadiwallach y wafanaeth. **A**góedy daruot idaó y ginyaó. kyweiryáó aozuc y uozóyn y góely. **D**os yma heb hi y gyfscu a minneu aaf yozderchu itti. Amynet aozuc owein y gyfsgu. Achaeu dás y llofft aozuc y uozóyn amynet amynet parth ar gaer. A phandeuth yno nyt oed yno namyn tristyt a goual. **A**r iarllles ehun ynyz yftauell heb diodef góelet dyn rac tristit. a dyuot aozuc lunet attei achyuarch góell idi. Ac nyf attebaóó yz iarllles. A blyghau aozuc y uozóyn adywetut ózthi. **P**y deró ytti pzyt nat attep|pych y neb hedió. **L**unet heb yz iarllles py wyneb yffyd arnat ti. pzyt na delut y edzych y gofut auu arnafi. Ac a oed itti. ac yf góneuthum i dy ti y gyfoethaóe. **A**c a oed kam itti. na delut y edzych y gofut auu arnafi. Ac oed kam itti hynny. **D**ioer heb y lunet. ny thebygón i na bei well dy fynóyz di noc ymae. **O**ed well ytti geiffaó goualu am ennill y góda hónnó. noc ampeth arall. ny ellych byth y gaffel. **T**rof i aduó heb yz iarllles. ny allón i vyth ennill vy arglóyd i ody n arall. * yn ybyt. **C**allut heb y lunet górhagóz a vei gyftal ac

ef neuwell noc ef. **T**rofi a duó heb yz **I**arlles pei na bei **U**athmun gennyf peridihenydyaó dyn auackón mi a barón dy dihenydyáó. amgyffelybu **U**athyf peth moz aghywir ahynny. **A**pheri dy dehol ditheu mi ae gónaf. **P**a yó gennyf heb y lunet nat achawr itt|y hynny. namyn am uenegi o honafi ytti dy les. **I**le nys metrut dy hun. **A** mevyl idi ohonam y gyntaf ayrró att ygilyd. **A**miui yadolóyn góahaóó itti. ae titheu ym góahaóó inneu. **A**c arhynny mynet a oꝛuc lunet ymeith. **A**chyfodi a oꝛuc yz iarlles hyt ar dꝛós yz yftauell yn ol lunet. a pheffychu yn uchel. **A**c edzych a oꝛuc Lunet tu dꝛaechefyn. **A**c emneidaó a oꝛuc yz iarlles ar lunet. **A** dyuot dꝛaechefyn a oꝛuc Lunet att yz iarlles. **T**rofi a duó heb yz iarlles **U**ath lunet dꝛóc yó dy anyan. **A**chanys vy **I**les i yd oedut ti nny uenegi im. manac pa ffozd vei hynny. **M**i aemanagaf heb hi. **S**i awdoft na ellir kynnal dy gyfoeth di namyn o vilóryaeth ac arueu. **A**c am hynny keis yn ebꝛóyd aekynhalyo. **P**a ffozd y gallaf i hynny heb yz iarlles managaf heb y lunet. **O**ny eilly di gynnal y ffynnaón. ny eilly gynnal dy gyuoeth. **D**y eill kynnal y ffynnaón namyn vn o teulu arthur. **A** minneu aaf heb y lunet hyt yn **I**lys arthur. **A** mesyl im heb hi o deuaf o dyno heb uilóz a gattóo y ffynnaón yngystal neu ynwell noz góz ae kedwis gynt. **A**nhaóó yó hynny heb yz iarlles. **A**c eiffoes dos ybꝛofi yz hynn adywedy. **K**ychóyn a oꝛuc lunet ar uedól mynet ylys arthur. **A** dyuot a oꝛuc yz **I**lofft att owein. **A**c yno ybuhi gyt ac owein nny oed amfer idi dyuot olys arth^{ur}. **A**c yna góisgaó ymdanei a oꝛuc hi a dyuot y

ymwelet ar iarllles. a llawen uu y iarllles 6rthi. ch6ed-
 leu o lys arthur gennyf heb yz iarllles. Cozeu ch6edyl
 gennyf argl6ydes heb hi kaffel o honaf vy neges. a
 pha bzyt y mynny di dangos itt yz un*benn adoeth
 gyt ami. Dyzet ti ac ef heb yz iarllles am hanner
 dyd avozy. y ymwelet ami. a minneu a baraf ysgy-
 falhau y dzef erbyn hynny. A dyuot a wnaeth hi
 adzef. Ac amhann^e dyd trannoeth y g6isg6ys owein
 ymdana6 peis a s6icot a mantell obali melyn. ac o2-
 ffreis lydan yny vantell o eurllin. a d6y wintas o
 gozdwal b6ith am y dzaet. a llun lle6 o eur yneu kaeu.
 a dyuot a6naethnt hyt yn ystauell y iarllles. A llawen
 uu y iarllles wzthunt. Ac edzych ar owein yn graff
 aozuc y iarllles. Lunet heb hi nyt oes wed kerdet6z
 ar yz unben h6nn. Py dz6c y6 hynny argl6ydes. heb
 y lunet. Y rof fi adu6 heb y iarllles naduc dyn eneit
 vy arglwydi oegozff namyn y g6z h6nn. Bbandit
 g6ell itt argl6ydes. peina bei dzech noc ef nyf dygei
 ynteu y eneit ef. Dyellir dim 6rth hynny heb hi
 kan dery6. A6ch ch6i dzachefyn atref heb yz iarllles.
 a minneu agymeraf gyghoz. A pheri dyfynnu y holl
 gyuoeth y unlle dzannoeth aozuc y iarllles. a menegi
 udunt uot y hiarllaeth yn wedu. Ac na ellit y chynnal
 onyt o uarch ac arueu amil6zyaeth. Ac yfef y
 rodaf inneu ar awch de6is ch6i. Ae un ohona6ch ch6i
 am kymero i. Ae vyg kannyadu ynneu y gymrut g6z
 ae kanhalyo o le arall. Bef aga6fant yneu kyghoz
 kanhadu idi g6za o le arall. Acyna yduc hitheu
 efcyb ac archefcyb oe lllys y wneuthur y phziodas
 hi ac owein. Ag6zhau aozugant g6yz y iarllaeth y

owein. **I**c owein a gedwis y ffynnaón o waeó a chledyf. **B**ef mal y kedóis adelei o varchaóe yno. owein ae byzyei. ac ae góerthei yz y laón werth. **A**r da hónnó arannei owein y varóneyit ae uarchogyon * hyt nat oed vóy gan y gyfoeth garyat dyn o: byt oll noz eidaó ef. **A** their blyned y buef uelly.

Aual ydoed walchmei diwarnáót yn gozymdeith y gyt ar amheraódyz arthur. **E**dzych aozuc ar arthur ae welet yn trift gyftudedic. **A**doluryaó aozuc góalchmei yn uaó: o welet arthur yn y drych hónnó. **A** gofyn aozuc idaó. arglóyd heb py deró itti. **T**rof aduó walchmei heb yz arthur hiraeth yffyd arnaf am owein. agolles y gennyf meint teir blyned. **I**c o bydaf y bedwarded vlóydyn heb y welet ny byd vy eneit ymko:ff. **A**mi aón ynhyfpy panyó o ymdidan kynon mab clydno y kolles owein y gennym. **H**yt reit itti heb y góalchmei luydyaó dy gyfoeth yz hynny. namyn ti agóyz dy ty aeill dial owein o: llas. neu y rydhau ot ydiw ygkarchar. ac os buó y dóyn gyt athi. **A**c ar a dywaót góalchmei y trigywyt. **A**c ymgyweiryá awnaeth arthur agóyz ydy gyt ac ef y geiffaó owein. **B**ef oed meint y nifer teir mil heb amlaó dynyon. **A**chynon mab clydno yn gyfaróyd udunt. **A** dyuot aozuc arthur hyt y gaer y buassei gynon yndi. **A**phandeuthant yno ydoed y góeiffon yn faethu yn yz unlle. **A**r gó: melyn yn feuyll ach eu llaó. **A**phan welas ygó: melyn arthur. **K**yuarch gwell aozuc idaó ae wahaó. **A**chymryt góahaó aozuc arthur. **I**c yz gaer ydaethant. **A**chyt bei maó: euniuer. ny wydit eu hyftyz yny gaer. **A**chyuodi

aozuc y mozynyon y eugbassanaethu. & bei awelfant ar bop gbassanaeth eiryoet eithyz gbassanaeth y góraged. Ac nyt oed waeth gwassanaeth góeisson y meirch y nos * honno. noc vydei ar arthur yny lys ehun. **A**r boze trannoeth y kychóynnóys arthur. a chynon yn gyfaróyd idaó odyo. ac wynt a deuthant hyt lle ydoed y gózi du. a hoffach o lawer oed gan arthur meint ygózi du noc ydywedyffit idaó. Ac hyt ympenn yz allt ydeuthant. ac yz dyffryn hyt yn ymyl ypienn glas. ac yny welfant y ffynnaón ar kaóe ar llech. **A**c yna ydoeth kei ar arth^m. **A**dywedut arglóyd heb ef. mi a ónn achabó ykerdet hónn oll. Ac eruyn yó gennyf. gadu ymi bózi y dófyz ar y llech. ac erbynyeit y gofut kyntaf adel. Ae ganhadu aozuc arthur. **A**bózi kaógeit oizdófyz ar y llech aozuc kei. **A**c yny lle arol hynny y deuth y tózyf. Ac ynol y tózyf y gawat. Ac ny chlywyffynt eiryoet twryf achabó at kyffelyb y rei hynny. allawer oamlaó dynyon a oed ygkyóeithas arthur aladaó y gawat. **A**góbedy peidyaó y gaóat y goleuhaóys yz aóyz. **A**phan edzychaffant ar ypien nyt oed un dalen arnaó. Adisgynnu aozuc yz adar ar ypienn. A diheu oed gantunt na chlyóyffynt eiryoet kerd kystal ar adar yn kanu. **A**c arhynny ygóelynt uarchaóe y ar varch purdu. agóisc o bali purdu ymdanaó. a cherdet gózd gantaó. ae erbynnyeit aozuc kei. ac ymwan ac ef. **A**c ny bu hir yz ymóan kei avyzywyt. **A**c yna pebyllyaó aozuc y marchaóe a phebyllyaó aozuc arthur ae lu y nos hóno. **A**phan gyfodant y boze trannoeth y vynydu. ydoed arwyd ymwan ar waé y marchaóe. & dyuot

a oꝛuc kei ar arthur adywedut 6ꝛtha6. Ɔrgl6yd heb ef kam ymbyrywyt i doe. ac aoed da yti y mi hedi6 vynet y ymwan ar marcha6c. Ɔa*daf heb yꝛ arthur. Ɔmynet a oꝛuc kei yꝛ marcha6c. Ɔc yny lle b6ꝛ6 kei a oꝛuc ef. Ɔc edꝛych arna6 ae wan ac arll6st y wae6 yny tal yny tyꝛ y helym ar penffestin ar croen ar kic hyt yꝛ aſg6ꝛn kyflet a phenn y paladyꝛ. Ɔc ymchoelut a oꝛuc kei ar ygedymdeithon dꝛachefyn. Ɔc o hynny allan yd aeth teulu arthur bop eilwerf y ymwan ar marcha6c. hyt nat oedun heb y v6ꝛ6 oꝛ marcha6c namyn arthur a g6alchmei. Ɔc arthur awiſga6d ymdana6 y vynet y ymwan ar marcha6c. Ɔch argl6yd heb y g6alchmei gat y mi vynet y ymwan ar marcha6c yngyntaf. Ɔe adu a wnaeth arthur. Ɔc ynteu aaeth y ymwan ar marcha6c. a ch6nfallt o bali ymdana6 a auonaffeſei uerch iarll r6gy6 ymdana6 ac amy varch. 6ꝛth hynny nys atwaenat neb oꝛ lluef. Ɔc ymgyꝛchu a wnaethant ac ymwan y dyd h6nn6 hyt ucher. Ɔc ny bu agos yꝛ un o nadunt a b6ꝛ6 ygilyd yꝛ lla6ꝛ. Ɔ thꝛannoeth ydaethant y ymwan a pheleidyꝛ godeua6c gantunt. Ɔc ny oꝛfu yꝛ un o nadunt ar y gilyd. Ɔr trydyd dyd ydaethant y ymwan. a pheleidyꝛ kadarnuras godeua6c gan bob un onadunt. Ɔc ennynnv olit a wnaethant ac ymgyꝛchu a6naethant amhanner dyd ehun. Ɔ h6ꝛd a rodes pob un onadunt y gilyd. yny toꝛres holl gegleu eu meirch. Ɔc yny vyd pob un o nadunt dꝛos bedꝛein y varch yꝛ lla6ꝛ. Ɔ chyuodi y vynyd a oꝛugant yn gyflym. Ɔ thynnu clefydeu ac ymffuſt. Ɔ diheu oed gan y niſer ae g6el-ei 6ynt uelly. na welfynt eiry6et deu 6ꝛ kynwych-

et ar rei hynny. na chynryfet. aphei tywyll y nos hi a vydei oleu gan y tan oe harueu. **Ic** ar hynny dynaot a rodes y marchaoc y walchmei hyt pan troes yz helym y ar y wyneb. * mal y hadnabu y marchaoc panyo gwalchmei oed. **Ic** yna ydywaot owein. argloyd walchmei nyt atwaenon i didi o achas dy gonfallt am kefyndero vyt. Hode di uygkledyfi am harueu. **E**idi owein yffyd argloyd heb y gwalchmei. a thi aozuu. a chymer di vygkledyfi. ac ar hynny yd arganuu arthur vynt. a dyuot attunt aozuc. **A**rgloyd arthur heb y gwalchmei Ilyma owein. gvedy gozuot arnafi. ac ny mynn uy arueu y gennyf. **A**rgloyd heb yz owein euo aozuu arnafi. ac ny mynn vygkledyf. Moeffoch attafi heb yz arthur aoch clefydeu. ac ny ozuu yz vn ohonaoch ar ygilyd gan hynny. amynet dolyaob mynogyf y arthur aozuc owein. ac ymgaru aozugant. a dyuot aozugant y llu attunt yna gan ymfag a bays y geiffaob gbelet owein. yuynet dolyaob mynogyf idaob. **Ic** ef auu agos abot kalaned ynyz ymfag honno. **A**r nos honno ydaethant yeu pebyllieu. **A**thzannoeth arofyn aozuc arthur ymeith. **A**rgloyd heb yz owein nyt uelly y mae iaon itt. teir blyned yz amfer honno yd euthum i y outhyt ti argloyd. ac ymae y meu i y lle honno. **Ic** yz hynny hyt hediob yd wyfi yn darparu goled ytti. kan gvydon y dout ti ym keiffaob. a thi adeuy gyt ami y vroob dyludet ti ath wyz. ac enneint a geffoch. **A** dyuot aozugant oll hyt ygkaer iarllles y ffynnaon. **E** gyt ar wled y buoyt deir blyned yn y darparu. yn un trimis y treuloyt. **Ic** ny bu efmoythach udunt wled eiryonet na gwell no honno.

Ac yna arosyn aozuc arthur ymeith. agyru kennadeu aozuc arthur att yz yarlles y erchi idi ellong owein ygyt ac ef oe dangos y wyda ynys prydein. ae gwaigedda vn trimis. Ariarlles ae kanhadaod * ac anhaod uu genthi hynny. **A**dyfot aozuc owein ygyt ac arthur y ynys prydein. **A** gweddy dyuot ymplith y genedyl ae gyg gyfedachoyz. ef a trigywys teir blyned ygkyfeir y trimis.

Aualydoed owein diwarnat yn boyta ar y bod ygkaerllion ar wyfc. nachaf uozyn yn dyuot ar uarch gwineu mynggrych. ae vyghen agaffei. agwisc ymdanei o bali melyn. **A**rffroyn ac awelit oz kyfroy eur oed oll. ahyt rac bionn owein ydeath. a chymryt y uotroy oed ar lab owein a wnaeth. **V**al hynn heb hi ygoneir y twyllor biator aghywir yz mesyl ar dy uaryf. **A**c ymchoelut penn ymarch ac ymeith. ac yna y doeth cof y owein ygerdet hono. **A** thristau aozuc. a phandaruu boyta dyuot y letty aozuc. agofalu ynos honno. **A** thiannoeth y kyuodes. ac nyt y llys agyichows. namyn eithafoed bydoed. a diffeith vynyded. ac ef a uu uelly yny daruu y dillat oll. ac yny daruu y gozff hayach. **A**c yny tyfod bleo hir troydao. a chyt gerdet aonaei a boystuileit. a chyt ymboith ac bynt yny oedynt gynefin ac ef. ac yn hynny gwanhau aozuc ef heb allu eu kanhymdeith. **A**c estong oz mynyd yz dyffrynn. a chyachu parc teccaf oz byt. a iarlles wedo bioed y parc. **A** diwarnat mynet aozuc y iarlles ae llawozynyon y ozymdeith gan ystlys llynn a oed yny parc hyt argyfeir y chanaol. **A**c bynt a

welynt yno eilun dyn aedeló. Ac ualdala ofyn rac-
 daó aozugant. **A**c eiffoes nessau aozugant attaó
 ae deymlaó ae edych. **S**ef ygbelynt góyhi yn lláon
 ar naó. Ac yntev yngóywaó óith yz heul. **A**dyuot
 aozuc yz iarllés dazachefyn yz kastell. **A** chymryt
 lloneit gozllóch oireit góerthuaó. ae rodi yn
 lláó un oz lláó uozynyon. **D**os heb hi a hónn gen-
 nyt a dóc y march racko ar dillat gennyt. * a dot
 ger lláó y dyn gynneu. Ac ir ef ar ireit hónn ar gyfeir
 y gallon. **A**c oz byd eneit yndaó ef agyfyt gan yz
 ireit hónn. agóylya beth a wnel. ar uozóyn a deuth rac-
 di. **A** chóbyl oz ireit arodes arnaó. Ac adaó y march
 ar dillat ach y laó. **A** mynet ruthur y óithaó. ac
 ymgudyaó adifgól arnaó. **A**c ym penn rynnaó hi
 ae gólei ynkoffi y vzicheu. **A**c ynkyfodi y uynyd
 ac ynedych ar y gnaót. **A** chymryt kewilyd aozuc moz
 hazyz oed y deló a oed arnaó. Ac arganfot aozuc y
 march ar dillat y óithaó. **A**c ymlithzaó aozuc yny
 gafas tynnu y dillat attaó oz kyfróy. ac eu góisgaó. ac
 efgynnu ar y march o abzaid aozuc. **A**c yna ym-
 dangos aozuc y uozóyn idaó. achyuarch góell idaó. **A**
 llawen uu ynteu óith y vozóyn. a gofyn aozuc idi py
 dir oed hónnó a phyle. **D**ioer heb y uozóyn iarllés
 wedó bieu y kastell racko. **A** phan uu uaró y góiz ef a
 edewis genthi dóy iarllaeth. a hedió nyt oes ar y heló
 namyn yz unty hónn nys ry dycko iarll ieuanc yffyd
 gymodaóc idi. am nat aei yn wreic idaó. **T**uan yó
 hynny heb yz owein. acherdet aozuc owein ar uozóyn
 yz kastell. **A**difgynnu a wnaeth owein yny kastell.
Ar uozóyn aeduc yystauell esmóyth. achynneu tan

idað ae adað yno. **A** dyuot a oꝛuc y voꝛðy att yꝛ iarll-
 es. **A**rodi y gorvlóch yny llað. **H**aa voꝛðyn heb yꝛ
 iarllles mae yꝛ ireit oll. neur golles oll heb hi. **H**a
 voꝛðyn heb yꝛ iarllles. nyt haðd gennyfi dy atneiryað
 di yꝛ hynny. **O**ed diryeit hagē y minneu treulað
 gðerth feith ugeint punt oireit gðerthuaðz ðith dyn
 heb wybot pðy. **A**c eissoes uoꝛðyn heb hi gðaffan-
 aetha di euo. * yny vo diwall ogðbyl. **A** hynny a
 oꝛuc y uoꝛðyn ywaffanaethu ar vðyt adiaðt a than a
 gðely ac enneint yny vu iach. ar bleð aæt ðar owein
 yn toꝛuennu kennoc. sef y bu yn hynny tri mis. **A**
 gðynnach oed y gnaðt yna. noc y buaffei gynt. **A**c
 ar hynny y clywei owein diwarnaðt kynnoꝛyf yny cas-
 tell. a dðyn arueu y myðn. **A**gofyn a oꝛuc owein yꝛ
 uoꝛðyn. py gynnoꝛyf yð hðnn. **Y** iarll heb hi adywed-
 eis i ytti yffyd yndyuot ðith y kastell. y geifað diua
 y wreic honn a llua maðz gantað. **O**ofyn a oꝛuc owein
 aoes uarch ac arueu yꝛ iarllles. **O**es heb y voꝛðyn y
 rei goꝛeu oꝛ byt. **A**ey di y erchi ymi benffic march ac
 arueu heb yꝛ oweð pei gallðn uynet yn edꝛychyat ar
 y llua. **A**f heb y uoꝛðyn. adyuot att yꝛ iarllles a oꝛuc.
Adywedut ðithi y hymað^uðd o gðbyl. **S**ef a oꝛuc yꝛ
 iarllles chðerthin. **Y**rofi a duð heb hi mi a rodaf idað
 uarch ac arueu byth. **A**c ny bu ar y helð eiryoet
 march ac aruev kyðtal ac ðynt. **A**da yð gennyfi eu
 kymryt o honað. rac eu kaffel om gelynyon auoꝛy om
 hanuod. **A**c ny ðn beth a vynn ac ðynt. **A**dyfot a
 wnaethpðyt agðafgðyn du telediw a chyfrðy offawyd
 arnað. ac a dogon o arueu gðz a march. **A**gðifgað a
 oꝛuc owein ymdanað. ac efgynnu ar y varch. **A** mynet

ymeith a deu uackóy gyt ac ef yngyweir o veirch ac arueu. A phan deuthant parth a llu yz iarll. ny welynt nac ol nac eithaf idaó. Agofyn a oꝛuc owein yz mac-kóyeit. pa vydin yd oed yz iarll yndi. **V** vydin y mae y pedeir ystondard melynyon yndi racko heb óynt. dóy yffyd yny vlaen a dóy yny ol. **E** heb yz owein eóch chóí dꝛachefyn. ac arhoóch viui yn ymyl poꝛth y kastell. **Y**mchoelut a oꝛugant hóy. a cherdet a oꝛuc ynteu racdaó yny gyferuyd ar iarll. **A**e tyn*nu a oꝛuc owein oe gyfróy. yny uyd yrydaó a choꝛof. ac ymchoelut penn y uarch parth ar kastell. **A** pha ofut bynnac agafas ef a deuth ar iarll y boꝛth y kastell. at ymac-kóyeit. **A**c y myón ydeuthant. ac owein a rodes y iarll y anrec yz iarll. **A**dyóedut óꝛthi. welydi yma y ti bóyth yz ireit bendigedic. ar llu a bebyllywys yg kylch y kastell. ac yz rodi bywyt yz iarll y rodes ynteu y dóy iarllaeth idi dꝛachefyn. **A**c yr rydit idaó y rodes hanner y gyfoeth ehun. achóbyl oe heur ae haryant ae thlyffeu ae góyftlon ar hynny. **A**c ymeith ydaeth owein. ae wahaó d a ónaeth yz iarll. es idaó. ef a e holl gyfoeth. ac nymynnóys owein namyn kerdet racdaó eithafoed byt adiffeithóch. **A**c ual yd oed ynkerd|det ef aglywei disgrech uaó. y myón koet ar eil ar dꝛyded. a dyuot yno a oꝛuc owein. **A** phan doeth yno. ef a welei clocuryn maó. ygkanaó y koet. a charrec lóyt ynyftlys y býn. a hollt. a oed yny garrec. a farff a oed ynyz hollt. a lleó purdu a oed yn ymyl y garrec. **A** phan geissei y lleó vynet o dyno y neidei y farff idaó oe vꝛathu. **B**ef a oꝛuc owein difpeilaó cledyf a nessau att y garrec. **A**c ual ydoed y

sarff yn dyuot o: garrec. y tharaó a o:uc owein a chled-
 yf yny v:yd yn deu hanner. a fychu y gledyf. a dyfot y:z
 fford ual kynt. **S**ef y g:velei y lleó yny ganlyn. **A**c
 yng:ware yny gylch ual milgi auackei ehun. **A**
 cherdet a o:ugant ar hyt y dyd hyt ucher. **A**phan
 uu amfer gan owein o:zfowys. disgynnu a o:uc. **A**
 gelló:ng y uarch ymyón dol goedaó:c waftat. **A** llad tan
 a o:uc * **A** phan uu baraót y tan gan owein. yd oed
 gan y llew dogon o gynnut. hyt ym penn teirnos. **A**
 difflannu a o:uc y lleó y ó:zthaó. **A**c yny lle nachaf y
 lleó yn dyuot attaó a chaeriwrch maó:z teledió gātaó.
Ae v:ó:ó gerb:zonn owein. **A**mynet am y tan ac ef. a
 chymryt. a o:uc owein y kaerió:zch ae vlighaó. **A**dodi
 goló:ython ar uereu ygkylch y tan. **A**rodi y ió:zch
 namyn hynny y:z llew oe yffu. **A**c ual ydoed owein
 uelly ef aglywei och uaó:z ar eil ar d:zyded yn gyfag-
 os idaó. **A**gofyn a o:uc owein aedyn bydaó. **A**e yf
 gó:ir heb y dyn. **P**ó:y óyt titheu heb y:z oweí. **D**ioer heb
 hi Lunet óyfi llauo:zó:yn iarllles y ffynnaón. **B**eth
 a wney di yma heb y:z owein. **V**ygkarcharu heb hi
 yd ydys. o achaó:s marchaó:c adoeth ollys arthur y
 uynnu y iarllles yn p:iaó:t. ac a uu rynnaó:d gyt a hi. **A**c
 yd aeth y d:zeiglaó lllys arthur. **A**c ny doeth vyth
 d:zacheffyn. achedymdeith ymi oed ef mó:yaf agarón
 o:z byt. **S**ef a o:uc deu weiffon yftauell y iarllles y
 oganu ef ae aló yn tó:ylló:z. **S**ef y dywedeis i na
 allei y deu go:zff hó:y. amryffon ae unco:zff ef. **A**c
 amhynny vygkarcharu yny llefty:z maen. **A**dywedut
 nabydei vy eneit ym co:zff onydelei ef ym amdiffyn i
 yn oet y dyd. **A**c nyt pellach y:z oet no th:zennyd. **A**c

nyt oes ymi neb aekeiffaó ef. **B**ef yó ynteu owein uab uryen. **A**oed diheu gennyt titheu pei góyppei y marchaó hónnó hynny y deuei yth amdiffyn. **D**iheu y rofi aduó heb hi. **A**phanuu dogyn poethet y golýthon. eu rannu aozuc owein yn deu hanner y ryngtaó ar uozóyn. **A** bóytta aozugant. **A**góedy hynny ymdidan yny vu dyd dazannoeth. **B**azannoeth gofyn aozuc owein yz uozóyn a oed le y gallei ef kaffel bóyt allewenyd y nos honno. **O**es arglóyd heb hi. dos yna dazod. acherda y ffozd gan yftlys yz auon. **A**c ym penn rynnadó ti awely gaer uaó. athyzeu * yn amyl arnei. **A**r iarll bieu y gaer hóno gozeu gó am vóyt yó oz byt. **A**c yno y gelly di uot heno. **A**c ny wylóys góylóz y arglóyd eiryoet yn gyftal ac y góylóys y lleó owein y nos honno. **A**c yna y kyweiryóys owein y uarch. ac y kerd|dawd racdaó tróy y ryt yny welas y gaer. **A**c y doeth yz gaer. **A**e aruoll aónaethpóyt idaó yno ynenrydedus. **A** chyweiryá y uarch yndiwall. adodi dogyn. o vóyt rac y uronn. **A** mynet aozuc y lleó y bzeffeb y march y ozwed. hyt na lyfassei neb oz gaer uynet ygkyfyl y march. **A**diheu oed gan owein. nawelas eiryoet lle kystal y waffanaeth ahónnó. **A**chyndiistet oed bop dyn yno achyn bei agheu ym pop dyn onadunt. **A** mynet aozugant y vóyta. ac eisted aozuc yz iarll ar y neilllaó y owein. **A**c un verch oed idaó ar y tu arall y owein. **A**diheu oed gan owein nawelas eiryoet vn uozóyn delediwach no honno. **A**dyuot aozuc y llew róng deutroet owein dan y bózd. **A**c owein ae pothes o bop bóyt oz a oed idaó ynteu. **A**c

ny welas owein bei kymeint yno a thiafyt y dynyon. **A**c am hanner bŷtta greffaŷu owein aozuc y iarll. **M**adŷs oed itt bot yn llawen heb yz owein. **D**uŷ a ŷyz yni nat ŷathyt ti ydym dŷift ni. namyn dyuot deunyd triftit in a gofal. **B**eth yŷ hynny heb yz owein. **D**eu uab oed im. a mynet uyn deu uab yz mynyd doe y hela. **S**ef y mae bŷftuil yno allad dynyon a wna. ac eu hyffu. **A**dala vy meibon aozuc. ac auozy y mae oet dyd y rofi ac ef y rodi y vorŷyn honno idaŷ. neu ynteu a ladho vy meibon ymgŷyd. ac eillun dyn yffyd arnaŷ. **A**c nyt llei ef no chaŷ. **D**ioer heb yz owein. truan yŷ hynny. a phyun a wney ditheu o hynny. **D**uŷ a wyz arnaf heb yz iarll uot yn diweirach gennyf diuetha vy meibon agafas om hanuod. no rodi uy merch idaŷ ombod. * oe llygru. ae diuetha. ac ymdidan a wnaethant am betheu ereill. **A**c yno y bu owein y nos honno. ar boze trannoeth ŷynt aglywynt tŷyf anveitraŷl y ueint. **S**ef oed hynny ygŷ maŷ yn dyuot ar deuuab gantaŷ. A mynnu kadŷ y gaer aozuc y iarll racdaŷ a dilyffu y deu vab. **ŷ**ifgaŷ aozuc owein y arueu ymdanaŷ. a mynet allā. ac ymbiaŷf ar gŷ. **A**r lleŷ yny ol. **A**phanwelas ygŷ owein yn aruaŷc. y gyŷchu aozuc. **A**c ymlad ac ef. a gŷell o laŷer yd ymladei y lleŷ ar gŷ maŷ noc owein. **Y**rofi aduŷ heb ygŷ ŷath owein. nyt oed gyfyg gennyf ymlad athidi bei nabei yz anifeil gyt athi. **A**c yna y byŷyaŷd owein y lleŷ yz gaer. a chaeu y poŷth arnaŷ. **A**dyuot y ymlad ual kynt argŷ maŷ. a diŷgrech aozuc y lleŷ amglybot gofut ar owein. a dŷigyaŷ yny vyd arnevad yz iarll.

Ac yâr y neuad hyt ar y gaer. Ac yâr y gaer y neid-
 yaôd yny uu gyt ac owein. A phaluât atrewis ylleô af
 beñ ysgôyd y gôz maôz yny uyd y balaf trôy bleth y
 dôyclun. ual ygôelit y holl amysgar yn lithzâo o hon-
 aô. **A**c yna y dygôydyôys y gôz maôz yn varô. Ac yna
 y rodes owein y deu vab yz iarll. A gôahaôd owein a
 oizuc yz iarll. Ac nyfmyrnaôd owein. namyn dyuot
 racdaô yz dol ydoed **L**unet yndi. **A**c ef a welei yno
 kynneu uaôz o tan. **A** deu was penngrych wineu
 delediô yn mynet ar uoizyn oe bôzô yny tan. **A** go-
 fyn a oizuc owein py beth a holynt yz uoizyn. A dat-
 kanu eu kyfranc aozugant idaô. mal ydatkanassei y
 uoizyn y * nos gynt. ac owein a pallôys idi. **A**c
 am hynny y llôsgôn ninneu hi. **D**ioer heb yz owein
 marchaôc da oed hônno. **A**ryued oed gennyfi pei
 gôypei ef uot ar y uoizyn hynny. nadelei y hamdi-
 ffyn. **A**phei mynneôch chôi vyui dzoftaô ef. miui
 aâon y chôi. **M**ynnôn heb y gweiffon mynny gôz an
 gônaeth. A mynet aozugant y ymdiot ac owein. A go-
 fut agafas owein gan y deu was. **A**c ar hynny y lleô
 a nerthôys owein. Ac aozuuant ar y gôeiffon. **A**c
 yna ydywedassant ôynteu. na unbenn. nyt oed amot
 ynni ymlad namyn athydi dyhun. **A**c yfanhaôb
 ynni ymlad ar anifeil racko noc a thydi. **A**c yna y
 dodes owein y lleô ynylle y buassei yuoizyn yg
 karchar. a gôneuthur mur maen ar y dzôz. **A** mynet
 y ymlad ar gôyz malkÿt. ac ny dothoed owein y
 nerth ettwa. **A** hydyz oed ydeuwas arnaô. Ar
 llew vyth yn disgrechu am vot gouut ar owein. a
 rôygaô ymur aozuc y llew yny gauaf fford allâ. **A**c

yn gyflym y lladaó d y neill o z góeiffon. Ac yny lle y lladaó d y llall. **I**c uelly ydifferaffant hóy Lunet. rac y llafgi. **I**c yna ydaeth owein a Lunet gyt acef y gyfoeth iarllles y ffynnaón. Aphan doeth o dno y duc y iarllles gantaó y lys arthur. **I** hi a uu wreic tra uu vyó hi.

A yna ydeuth ef ffozd y lys y du traós. Ac ymladaó d acef. Ac nyt ymedewis y lleó ac owein yny o z uu ar y du traós. **I** phandoeth ef ffozd y lys y du traós y neuad a gy z chóys. **I** c yno y góelas ef pedeir gó z aged ar hugeint. telediwa f o z awelas neb eiryoet. Ac nyt oed dillat ymdannunt werth pedeir ar hugeint o aryant. **I** chyntristet oedynt ac * agheu. **I** gofyn a o z uc owein udunt yf ty z eutrifitit. **I** dywedaffant óynteu panyó merchet icirll oedynt. **I** c ny dothoedynt yno namyn ar gó z móyhaf a garei bop un onadunt gyt ahi. **I** phan doetham ni yma ni a gaó ffam lewenyd a pharch ac an góneuthur yn vedó. **I** góedy y beym uedó y deuei y kythzeul bieu y llys honn. ac y lladei angóy z oll. Ac y dygei an meirch ninneu ac andillat ac an eur ac anaryant. **I** cho z ffo z oed y góy z y ffyd yny z un ty a llawer o galaned ygyt ac óynt. **A** llyna itti unben yf ty z an trifitit ni. **A** d z óc yó gennym ni unben dy dyuot tithe u yma rac d z óc itt. **I** th z uan uu gan owein hynny. a mynet a o z uc y o z ymdeith allann. **I** c ef a welei uarchaó c yndyuot attaó. Ac yny aruo ll tróy lewenyd a charyat ual bei b z aó t idaó. **I** ef oed hónnó y du traós. **I** uó a óy z heb y z owein nat y gy z chu dy lewenyd y dodó yf i yma. **I** uó a wy z heb ynteu naf keffy dith-

eu. **I**c yny lle ymgyrchu a ōnaethant. **I**c ymadoydi yndlut. ac ymdihauarchu ac ef aozuc owein ac ef. **A**e rōymaō ae dōylaō ar y gefyn. **A**naōd a erchis y du traōs y owein. **I**dywedut ōrthaō. arglōyd owein heb ef. darogan oed dydyuot ti yma ym darestōng i. a thi-theu a deuthofst. ac aozugofst hynny. **I**c yspeilōz uum i yma. ac yspeilty uu uyn ty. **A**dyzo im vy eneit. **I**mi aaf yn yfpyttyōz. a mi agynhalyaf y ty hōnn yn yfpytty y wann ac y gadarn. tra vōyf vyō rac dy eneit ti. **I**c owein agymerth hynny gantaō. **A**c yno y bu owein y nos honno. **A** thzannoeth y kymerth ypedeir gōzaged arhugeint ae meirch. ae dillat. ac adathoed gantunt o da athlyffeu. **I**c y kerdōys ac ōynt gyt ac ef hyt yn llys arthur. **I**llawen uuaffeī arthur ōrthaō gynt pan y kollaffeī. **A**llaōenach yna. **A**r gōzaged hyny yz honn a vynnei dāigyaō yn llys arth^{ur} * hi ae kaffeī. **A**r honn a vnnei vynet ymeith elei. **I**c owein a trigywys yn llys arthur o hynny allann yn penn-teulu. **I**c yn annōyl idaō yny aeth ar y gyfoeth ehun. **S**ef oed hynny trychant cledyf kenuerchyn ar vianhes. **I**c yz lle ydelei owein a hynny gantaō. gozuot a ōnaei. **I**r chwedyl hōn aelwir chwedyl. iarlles y ffynnaōn. . .

Peredur.

Effraſc iarll bioed iarllaeth y gogleid. **I** feith meib a oed idaſ. **I**c nyt o gyuoetheu yn vſyaf yd ymbozthei efraſc. namyn o tſzneimeint a ryueloed. ac ymladeu. **A**c ual y mae mynych yz neb a ymkanlyno ac ymladeu a ryueleod. ef a las ae chſe meib. **S**eithuet mab a oed idaſ pered^{ur} oed yenſ. a ieuhaſ oed hſnnſ. **A**c nyt oed oet idaſ vynet y ymlad nac y ryuel. **P**ei oet idaſ. ef aladyſſit mal y lladſyt y tat. ae vſodyz. **G**ſeic yſtrywyat kymet oed ynvam idaſ. **A**phryderu a oſuc yn uaſ. am y hun mab ae chyfoeth. **S**ſef agafas yn y chyghoſ ffo y ynyalſch a diffieithſch didzamboyeit. ac ymadaſ ar kyfannedeu. **D**y adaſd neb yn y chedymdeithas namy gſraged a meibon. adynyon didzaha. ny ellynt nac ny wedei udunt nac ymlad. na ryfelu. **D**y lyuaffeſi neb yn y lle y clywei y mab. kynnullaſ na meirch nac arueu. rac dodſi y vſyt oſ mab arnunt. **A**c yz ffoſ-est y daei y mab beunyd y chſare ac y taſlu llyſg-yon. ac yſkyzyon. adiwarnaſt ef awelei. gatwan geifyz y uam. **A**dſy ewic yn gyfagos yz geifyz yn ſeſyll. **A**c ereſſu yn uaſ a oſuc ymab bot y dſy hynny heb gyzn. a chyzn ar yrei ereill. **A**thybyaſ eu bot yn

hir ar goll. ac am hynny kolli eukyŷn onadunt. **I**c y ty aoed ym benn y ffoest yŷ geifyŷ. o vilŷyaeth a phedeftric. ef agymhellŷys yŷ ewiged y gyt ar geifyŷ y myŷn. **A**f adeuth peredur dŷachefyn att yuam. **V**mam heb ef peth ryued ryweleis * yghot. **D**oy oth eifyŷ di gŷedy ryuynet gŷylltineb yndunt. a rygolli eukyŷn. rac ~~meint~~ hyt y buant ar goll dan y koet. **I**c ny chafaf dyn gystec uŷy noc ageueis yn eu gyrru ymyŷn. **&**c ar hynny kyfodi aozuc paŷb adyfot y edŷych. **A**phanwelfant yŷ ewiged ryfedu yn uabŷ aozugant. **A**diwarnabŷ ŷynt awelynt tri marchaŷc yn dyuot ar hyt marchaŷcffoid gan yftlys yffoest. **S**ef tri marchaŷc oedynt. **G**walchmei uab gŷyar. **A** geneir gŷyftyl. **&**c owein uab uryen. **I**c owein yn kadŷ yŷ ol y ymlit y marchaŷc. arannaffai yŷ|yŷaualeu yn llŷs arthur. **V**y mam heb ypered^{ur} beth yŷ yrei racko. **A**gylyon ynt vy mab heb hitheu. llŷma vy ffyd heb y pered^{ur} yd af yn egyl gyt ac ŷynt. **I**c yŷ ffoed yn eu herbyn ydeath peredur. **D**ywet eneit heb yŷ owein aweleift di varchaŷc yn mynet heibaŷ. nahediw na doe. **D**aŷn heb ynteu beth yŷ marchaŷc. y ryŷ beth ŷyfi heb yŷ owein. **B**ei dywetut ti ymi y peth a ovynnaf ytti. **M**inneu adywedŷn ytitheu yŷ hŷnn aovynny ditheu. **D**ywedaf yn llawen heb yŷ owein. **B**eth yŷ hŷnn heb y peredur ŷŷth y kyfrŷy. kyfrŷy yŷ heb yŷ owein. **A**movyn aozuc yn llŷyŷ beth oed y kyweirdebeu awelei ef ar y gŷyŷ ar meirch. af arueu. **A** phabeth a vynnnt ac ŷynt. ac aellynt o honunt. **O**wein a uenegiŷ idaŷ yn llŷyŷ pob peth o a ellit ac ŷynt. **D**es ragot heb y pered^{ur}. mi a

weleis y kyfryó aovynny titheu. a minneu aaf yth ol ti. **Y**na ymchoelut aozuc pered^{ur} att yuam. ar nifer. Ymā heb ef nyt egylyon oed y rei gynneu. namyn marchogyon urdo*lyon. **Y**na y dygýdaóð y uam yn varó lewic. **A**cydaeth pered^{ur} hyt lle ydoed keffyleu a gywedei gynnud udunt. **A**cadygei vóyt allynn oꝛ kyfanned yꝛ ynyalóch. a cheffyl bꝛychweló yfkyꝛnic cryuaf a tebygei a gymerth. **A**phynnyoꝛec awafgúys yngyfróy idaó. **A**c owydyn danwaret y kyweirdabei awelfei ar y meir ac ar boppeth aozuc pered^{ur}. **A** thꝛachefyn y deuth pered^{ur} att y uam. **A**r hynny datlewygu aozuc yꝛ iarllēs. **I**e vy mab kychóyn a vynny. **I**eu heb ef gan dy genýat. arho ygennyf i gyghoꝛeu kýn dy gychóynnu. **Y**n llawen heb ef dywet ar vꝛys. **D**os ragot heb hi y lys arthur yn lle mae goꝛev y góyꝛ. a haelaf. adewraf. lle y góelych eglóys. kan dy pader óꝛthi. **O** gwely vwyt a diaóð oꝛ byd reit itt óꝛthaó. ac na bo owybot a dayoni y rodi itt. kymer dy hun ef. **O**ꝛ clywy diafpat dos óꝛthi. a diafpat góꝛeic annat diafpat oꝛ byt. **O**ꝛ góely tlós tec. kymer ef. a dyꝛo y arall. ac o hynny clot ageffy. **O**ꝛ góely wreic tec. goꝛdercha hi. kynnyth uynno. góellgóꝛ a phenedigach yth wna o hynny no chynt **A**góedy yꝛ ymadꝛaóð hónnó yfgyynnv aozuc peredur ar y uarch. a dyꝛneit o aflacheu blaenllym yn y laó. a chychwyn racdaó ymeith aozuc **A**c y bu deudyd a dóynos ynkeꝛdet ynyalóch ffoꝛestyd. ac amryó le diffeith heb vóyt ac heb diaóð. **A**c yna y doeth y goet maóꝛ ynyal. ac ympell yn y coet ef a welei lannerch dec waftat. ac yn y llannerch y góelei bebyll. **A**c yn

rith eglŷs ef agant ypader 61th y pebyll. **A** pharth ar pebyll ydoeth. adŷs ypebyll a o*ed yn agozet. Achadeir eureit oed yn agos yz dŷs. **A** moŷyn wineu delediŷ yn ygadei yn eisted. a ractal eur amy thal. a mein llywchedic yn y ractal. Amodŷy eur uras amy llaŷ. Adisgyn aozuc peredur. a dyuot racdaŷ y myŷn. A llawen uu y uoŷyn 61thaŷ. a chyfarch gŷell idaŷ. **A**r tal y pebyll ef awelei vŷyt. adŷy goftrel yn llawn owin. adŷy doŷth o vara cann. **A** golŷython o gic meluoch. **V**y mam heb y pered^{ur} aerchis ymi pale bynnac y gŷelŷn vŷyt adiawt y gymryt. **D**os titheu unben yn llawen yz bŷyt a greŷŷaŷ 61thyt. **V**na y kymerth pered^{ur} hanner y bŷyt. ar llynn idaŷ e hun. **A**c adaŷ y llall yz uoŷyn. **A** phandaruu y peredur vŷyta. dyuot aozuc agofŷŷng ar tal y lin rac bŷonn y uoŷyn. **V**y mam heb ef aerchis ymi yn lle y gŷelŷn tlŷs tec y gymryt. **K**ymer titheu eneit eneit heb hi. **V**uotrŷy a gymerth pered^{ur}. a chymryt y uarch. a chychwyn ymeith. **V**n ol hynny llyma y marchaŷc bi-euoed ypebyll yndyuot. **B**ef oed hŷnnŷ fyberŷ y llannerch. **A**c ol ymarch awelei. **D**ywet heb ef 61th y uoŷyn. pŷy a uu yma gŷedy mivi. **D**yn enryued y anfaŷd arglŷyd heb hi. **A**menegi anfaŷd peredur ae gerdet yn llŷy. **D**ywet heb eff. a vu ef gennyt ti a agŷneuthur anuod arnat. **D**a vu myn vygcret heb hi na cham nyŷgozuc ym. **M**yn vygcret nyth gredaf. ac yny ymgaffŷyf ac eŷo y dial vyg kewilyd am llit ny cheffy ditheu trigyaŷ dŷy nos yn vnty. Achyuodi aozuc y marchaŷc y ymgeiŷŷaŷ a pheredur. **A**c ynteu beredur agychwynnaŷd parth

a llys arthur. **I** chynn y dyuot ef y lys arthur. ef
 adathoed marchaŵc arall y lys arthur. Ac arodes
 modur y eur uras yndur y poeth y dala y uarch. **I**c
 ynteu a deuth y neuad yn lle ydoed arthur ar teulu.
 a gŵenhwyfar aerianed. a gŵas ystafell yn * yngŵaffan-
 aethu oozvlŵch eur ar wenhŵyuar. **T**na y marchaŵc
 a dineuad y llyn a oed yndaŵ am y hŵyneb ae bionffoll.
 Arodi bonclust maŵ y wenhŵyfar. **I**dywedut. oŵ
 byd neb ky ehofnet. ac amŵyn y gozulŵch hŵnn ami.
 adial farhaet gŵenhŵyfar. deuet ymol y weirglod a
 mi aeharhoaf yno. **A**y varch a gymerth y march ar
 weirglod agyrchŵys. **S**ef aozugant paŵb oŵ teulu
 goŵtŵng eu penneu. racadolŵyn y un vynet y dial
 farhaet gŵenhŵyfar. athebygolyaeth oed gantunt na
 wnaei neb chŵaen kyehofnet a hynny. ony bei uot
 arnaŵ vilwryaeth. ac angerd. neu letrith. ual naallei
 neb ymdial ac ef. **A**r hynny llyma peredur yndyuo
 y neuad ar geffyl brychwelŵ yfgyrnic. a chyweirdabeu
 muŵgrell arnaŵ. ac yn anhydŵf yn llys kyfurd a honno.
Sef yd oed gei yn feuyll ymperued y neuad. **D**ywet
 heb y peredur y gŵr hir racko mae arthur. **B**eth
 avynnut ti heb y kei ac arthur. **V**y mam aerchis
 ymi dyuot ym urdaŵ yn varchaŵc vrdaŵl att arthur.
 Myn vygkret heb y kei ry aghyweir yd wyt o uarch
 ac arueu. **A**c ar hynny y arganuot oŵ teulu a bŵrŵ
 llyskyon idaŵ. **A**r hynny llyma goŵ yndyuo y myŵn.
 a dathoed vlŵydyn kynno hynny y lys arthur. ef
 a choŵres. y erchi trŵydet y arthur. a hynny a gaŵffant.
Ac yggouot y vlŵydyn ny dywedaffei un ohonunt vn
 geir ŵrth neb. **A** phan arganvu ycoŵ pered^{ur}. haha heb

ef grossaó duó 62thyt pered^{ur} dec uab efraóe. arbennic milwyz a blodeu marchogyon. Dioer heb ykei Ilyna vedz yndáe bot vlóydy yn Ilys arthur yn vut yn kael dewis dy ymdidanó. agaló y kyfryó dyn ahónn yg góyd arthur ae deulu. ae dystu yn arbennic milwyz. a blodeu marchogyon. A rodi bonclust idaó yny vyd yz Ilaó yny varó lewic. Ar hynny Ilyma y gozres ha-ha heb hi grossaó duó 62thyt pered^{ur} dec uab efraóe. blodeu y milwyz a channóll y marchogyon. Te voróyn * heb y kei. Ilyna vedz yn dáe bot vlóydy yn vut yn Ilys arthur. a galó y kyfryódyn hónn yn ymod y gelweist. Agóan góth troet ogei yndi yny vyd yz Ilaó yn varó lewic. Y góz hir heb y pered^{ur} manac ym mae arthur. Saó ath fon heb ykei. dos ynol y marchaóe aaeth o dyma yz weirgláó. a dáe y gozvlóch y gantaó. a bóó ef. achymer y varch ae arueu. agóedy hynny ti ageffy dy urdaó yn varchaóe urdaó. T góz hir minneu a wnaf hynny ac ymchoelut penn y varchi ac allá. ac yz weirglod. A phandeu th ydoed y marchaóe yn marchogaeth yn ryuygus oe allél aedewred o tebygolyaeth ef. Dywet heb y marchaóe a weleif di neb o z Ilys yndyuo t ymol i. Góz hir oed yno heb ef. aerchis ymi dy vóó di achymryt ygozulóch ar march ar arueu ymy hun. Saó heb y marchaóe. dos dácheyfn yz Ilys. ac arch ygennyf y arthur dyuo t ae ef ae arall y ymwan a mi. ac onydaó yn gyflym nyf arhoafi euo. Myn vyg cret heb y pered^{ur}. dewis di ae oth vod ae oth anvod. mivi avynnaf y march ar arueu argo zvlóch. Ac yna y gy zchu o z marchaóe ef yn Ilydaóe. Ae wan ac arllóft y waó y róng ysgóyd

amynwgy! dyznaót maó doluryus. a ha was heb y
 pered^{ur}. nychóaryei weiffon vumam a mivi-velly.
 Minneu achóaryaf athitheu ual hynn. ae vóro ef
 a gaffach blaenllym. ae vedzu yny lygat yny vyd tróy
 y wegil allan. ac ynteu yn varó yngytneit. Dioer heb
 yz owein uab uryen ózth gei. dáo y medzeist amdyn
 ffol a yrreift yn ol ymarchaóc. Ac un o deu a deró idaó
 ae lad ae vóro. os y vóro a deró yz marchaóc. rif gó. *
 móyn oallys a vyd arnaó gan y marchaóc. ac aglot
 dıagywydaól y arthur ae vilwy. Os y lad a deró yz
 aglot a gerda val kynt. ae pechaót arnaó ynteu. yn
 ychwannec. a llyma vy ffyd ydafi. y wybot pygy-
 franc yó yz eidaó ef. ac ydoeth owein yz weirgláó.
 Bef y góelei owein pered^{ur} yn llusgaó y gó ar hyt y
 weirgláó. Beth a wney di uelly heb owein. Dy
 daó vyth heb ypered^{ur} y beis hayarn y amdanaó. tym
 yó gennyf pany o honaó ehunan pan henyó. Yna
 y dioscles owein yz arueu ar dıllat. llyma eneit heb
 ef uarch ac arueu gwell. noz rei ereill. a chymer yn
 lláen óynt. a dyzet ygyt a mi hyt att arthur yth
 durdaó yn varchaóc urdaól. kanys ti aedylyy. Dy
 chatóyf vy wneb ot af heb yperedur. namyn dóc dj
 y gozflóch y gennyfi y wenhwyuar. Adywet y arthur
 palebynnac y bóyfi gó idaó vydaf. ac o gallaf lles a
 góaffanaeth idaó mi ae gónaf. Adywet na deuf y lys
 vyth yny ymgaffóyf ar gó hir y ffyd yno ydial sar-
 haet y koz ar gozres. Yna y deuth owein dıachefyn
 yz llys. a menegi y gyfranc y arthur a góenhóuar.
 ac y baóp. o. tenlu ar bygóth ar gei. Ac ynteu pered^{ur}
 a gychóynnóys ymeith. ac ual y byd yn kerdet. llyma

uarchaſc yn kyuaruot ac ef. **P**ale pan deuy di heb ymarchaſc. pandeuaf olys arthur heb ypered^w. æ gſ y arthur 6yt ti heb ef. **I**e myn vygkret heb y pered^w. **I**aſn lle yd wyt yn ymardelſ ac arthur. Paham heb ypered^w. mi æ dywedaf itt heb ef. herwr ar arthur vum eiryoet. ac agehyrdſys ami yn wyſ idaſ mi æ lledeis. **D**y bu hſy yryngtunt no hynny ymwan a ozugant. æc ny bu hir yny vyryaſd pered^w ef dſos pedſein y varch yſllaſ. **D**aſd aerchis y marchaſc idaſ. naſd ageffy heb y p^w. gan rodi dy lſ. ar vynet y lys arth^w. amenegi y arthur maemi ath vyrywys yſ enryded a gſſanaeth idaſ ef. * æ manac nadeuaf vyth y lys yny gaffſyf dial farhaet y coſr ar goſres. ær marchaſc a rodes y gret ar hynny. æc agychwynnſys racdaſ ylys arthur. æc aozuc hynny. ar bygſth argei. æc ynteu p^w. agychſynnſys racdaſ. æc ynyſ vn wythnos ef a gyfaruu ac ef. vn marchaſc ar bymthec. æc ef. p^w. æc byſywys yngywelydyus. æc a aethant ylys arthur. ær vn ryſ ymadſaſd gantunt ac a dothoed gan ymarchaſc kyntaf. ar vn bygſth gan p^w. ar gei. æ cheryd agauas Kei gan arthur. ægoualus uu ynteu gei am hynny. **Y**nteu pered^w agychwynnſys racdaſ. **S**ef ydeuth y goet maſ ynyal. ac y yſtlys y coet ydoed llynn. ac ar ytu arall yd oed kaer dec. ar lann y llyn y gſlei gſ gynllwyt telediw yneifted ar obennyd o bali. a gſiſc o bali ymdanaſ. a gſeiſſon yn pyſcotta ar y llyn honno. **V**al ygwelas y gſ gſynllſyt p^w. yn dyuot. kyuodi aozuc tu ar gaer. a chloff oed yſ henſ. ynteu p^w. a gychwys y llys ar poſth. a oed yn agozet. ac yſ

neuad ydeuth. **I**c ydoed y gŵr gŵynllŵyt yn eisted
ar obennyd. a ffyzyfdan maŵr yn llŵgi rac y vŵon.
A chyfodi a oŵuc yteulu ar niuer yn erbyn. p^{ur}. ae
diarchenu. ac erchi a wnaeth y gwr yz mackŵy eisted
ar tal y gobēnyd. A chyt eisted ac ymdidan a oŵugant.
Aphan vu ams^{ur} goffot byzdeu a mynet y vŵyta. Ac
ar yneilllaŵ yz gŵr bioed y llŵys ydoed. p^{ur}. yn
eisted. **G**wedy daruot bŵyta. govyn a oŵuc y gŵr
y perereder. a wydyat llad achledyf ynda. na ōn heb
y pered^{ur} pei kaffŵn dyfc naŵ gŵypŵn. A wpei chware
a ffonn atharyan ynda. ef a wybydei ymlad achledyf.
Deu vab oed yz gŵr. gŵas melyn agwas gŵineu. Ky-
fodŵch weiffŵn heb ef y chware a ffynn. ac athar-
yaneu. **I**c yna ychware a ffynn ydaethant. **D**ywet
eneit heb y * gŵr. pŵy ozeu oze gŵeiffŵn dybygy di a
achware. vyntebic yŵ heb y pered^{ur} y gallei y gŵas
melyn wneuthur gŵaet ar y llall pei as mynnei. **K**y-
uot titheu eneit achymer y ffonn ar daryan olaŵ y
gŵas gŵineu. agŵna waet ar y gwas melyn os gelly.
Pered^{ur} a gyfodes a mynet y chware ar gŵas melyn.
adyzchael llaw arnaŵ. ae daraŵ dyzawŵt maŵr yny
dygŵydaŵd yz ael ar y llŵyat. ae waet ynteu yn rydec.
Deu eneit heb y gŵr. dos y eisted bellach. A gozeu
dyn alad achledyf ynyz ynys honn vydy di. **A**th
ewythyz ditheu vawŵt dy vam ŵyf ynneu. A chyt a
mi y bydy ywerf honn yndyscu moes ac aruer y
gŵladoed ae mynutrŵyd. Kyuartalrŵyd ac adfŵynder
ac unbenrŵyd. ac ymadaw^{ur} weithon a ieith dy vam.
ami a vydaf athio itt. acath urdaf yn varchawŵc urdawŵl
o hynn allan. a llŵma awnelych. kyt gŵelych beth

a vo ryued gennyf. nac amouyn am danaó. ony byd o wybot y venegi itt. nyt arnat ti y byd y keryd. namyn arnafi. Kanys mi yffyd athio itt. ac amryfael enryded agóaffanaeth agymeraffant. **I** phan uu amfer y gyfcu yd aethant. **P**an doeth y dyd gyntaf. kyuodi aozuc. p^{ur}. achymryt y varchi achan gennyat y gwythy¹ kychwyn ymeith. **A**c ef adoeth y goet maó¹ ynyal. ac yn niben y coet y deuth y dol. ar tu arall y¹ dol wastat y góelei gaer vaó¹. athu ar lle hónnó y kyachóys. p^{ur}. arpo¹th agauas ynagozet. ac y¹ neuad y deuth. sef y góelei gó¹ góynllóyt telediw yn eisted ar yftlys y neuad. a mackóyeit yn amyl yn y gylch. a chyfodi a ozugant yn v¹dasseid ae erbynnyaó. ae doddi y eisted ar y neill laó y¹ gó¹ bioed y ll¹ys. **A**c ymdidan a ozugant. **A** phan uu amfer mynet y¹ bóyt. doddi. p^{ur}. a ónaethpóyt y eisted ar neill laó y gó¹ móyn y vóyta. **I** góedy daruot bóyta ac yvet eu hamkann. * gofyn aozuc y gó¹da y p^{ur}. a wydyat ef lad a chledyf. **P**ei kaffón dyfc tebic oed gennyf y góydón heb y p^{ur}. ffef ydoed yftóffól maó¹ yn lláó¹ y neuad amgyffret miló¹ yndaó. **K**ymer heb y gó¹ ó¹th p^{ur}. y cledyf racko atharaó y¹ yftóffól hayarn. **A** phered^{ur} a gyfodes ac a d¹ewis y¹ yftóffól yny vu yn deud¹yl¹ ar cledyf yn deud¹yl¹. **B**ó¹ yd¹yllyeu y gyt achyuanna óynt. **P**ered^{ur} ae dodes y gyt a chyuanhau aozugant ual kynt. **A**r eilweith y trewis y¹ yftóffól yny vyd yn deud¹yl¹ ar cledyf yn deud¹yl¹. **A**c ual kynt kyuanhav aozugant. **A**r d¹ayed weith y kyffelyb dyznaót a trewis ae bó¹ y gyt ac ny chyuanhaei nar yftóffól nar cledyf. **T**e was heb y gó¹ dos

y eisted bellach am bendith ytt. **T**ny teyrnas gozeu dyn a lad a chledyf 6yt. **D**euparth dy dewred ageueist. ar trayan yffyd heb gael. **A** góedy keffych yn góbyl ny thyckya y neb amryffon a thi. ath ewythyz 6yf ynneu vzaót dy vam. bzdodozyon ym ni argóz y buost neithwyz yny ty. **A**c yna ymdidan ae ewythyz aozuc p^{ur}. ar hynny y góelei deuwas yn dyuot yz neuad. ac ynmynet yz ystauell. agwaew gantunt anveitraól y veint. athzi ffrót o waet yn redec ozmón hyt yllaóz. **A**phan welas ef y niuer hónnó. **H**euein adzycyzerth aozuggant. **A**c yz hynny ny thozres y gwír y ymdidan aph^{ur}. **T**z hynny ny dywat ef y bered^{ur} yz ysty. nyf gofynnaó d ynteu. **G**óedy tewi yspeit vechan. ar hynny llyma dóy vozwyn yn dyuot. a dyfgyl vaóz y ryngtunt. a phenngóz yny dyfgyl. a góaet yn amyl yny chylch. **A**c yna diafpedein aozugant yn vaóz niuer y llys. ynyoed vlin trigyaó yn vn llys ac 6ynt. **A**c o ddiwed tewi o * honunt. **A**phan vu amfer y gyfgy ydaeth. p^{ur}. ystauell tec. **A** thzannoeth. p^{ur}. agychwynnwys gan genyat y ewythyz racdaó ymeith. **O** dyna ef a doeth y goet ac ympell yny coet ef a glywei diafpat. **B**ef y góelei wreic wineu deledió. a march a chyfróy arnaó yn feuyll geyz yllaó a chel ein yny hymyl. ac ynkeiffaó bózó ygelein ar y march yny kyfróy. ydygóydei ynteu yz llaóz. ac y dodei hitheu diafpat. **D**ywet vychwaer heb y p^{ur} padiaspedein yffyd arnat. **O**y aysgymunedic pered^{ur} bychan waret vyggovit ageueis eiryoet gēnyt ti. **P**aham heb y p^{ur}. y bydón ysgymun .i. **A**m dyuot yn acháós y lad dy uam. Kanys pangychwynneist oe hanuod y

neidyaŵd gŵaeŵ yny challonn ac ohynny y bu uarŵ. Ac am hynny yd ŵyt yn ysgymun. Ar coŵr ar goŵres a weleift yn llys arthur. coŵreit dy dat ti ath uam oedynt. a chwaeruaeth itt ŵyf ynneu. Am gŵŵ p^ŵaŵt oed hŵnn. ae lladaŵd y marchaŵc yffyd yny llannerch yny coet. ac na dos ditheu yny gyvyl ef rac dy lad^v o honaŵ. Vy chwaer cam ydwyt ymkerydu. amvy mot yngyhyt ac y bum y gyt achwi. abŵeid vyd ym y oŵuot. aphei bydŵn avei hŵy anaŵd vydei ym y oŵuot. a thitheu taŵ bellach ath dŵycyuerth. kany thykya amgen. a mi agladaf y gelein. Ac gŵedy hŵny mi aaf hyt lle mae y marchaŵc yedŵych a allwyf y dial arnaŵ. a gŵedy cladu y gŵŵ ohonaŵ. Dyuot a oŵugant yŵ lle ydoed y marchaŵc yn marchaeth yn ryuygus yny llannerch. ar hynt gofyn oŵ marchaŵc y pered^ŵ pyle pandoei. pan deuaŵ o lys arthur. ae gŵŵ y arth^ŵ ŵyt ti. Ieu myn vygkret. Iŵŵn lle yd ymgystlyny o arthur. Dy bu * hŵy no hynny ymgyachu a oŵugant. ac yny lle p^ŵ a vyryaŵd y marchaŵc. Ac naŵd a erchis ynteu y bered^ŵ. Daŵd ageffy heb y p^ŵ. gan gymryt y wreic honn yn p^ŵaŵt. a gwneuth^ŵ y parch ar anryded goŵreu a ellych idi. am lad ohonat titheu y gŵŵ p^ŵaŵt hi yn wirion. a mynet ohonat y lys arthur. a menegi idaŵ mae mi ath vyŵywys yŵ enryded agŵaffanaeth y arthur. a menegi idaŵ na deuaŵ i vyt y lys ef yny ymgaffŵyf argŵŵ hir yffyd yno y dial farhaet y coŵr ar goŵres arnaŵ. achedernit ar hynny agymerth y gan y marchaŵc. a chyweiraŵ y wreic yn gyweir o varch adillat gyt ac ef y lys arth^ŵ. a menegi y arthur y gyfranc. ar bŵgŵth

ar gei. **A**cheryd agauas kei gan arth^{ur} ar teulu am
 wylltu o honaó gúas kyfftal aphered^{ur} o lys arthur.
Heb yz owein uab uryen. ny daó y mackóy hónnó
 vyth yz llys. nyt a kei o llys allan. **M**ynvygret
 heb arthur mi ageiffaf ynyalóch ynys p^{er}dein am
 danaó yny caffóyf. ac yna gúnaet pob un onadunt a
 allo waethaf y gilyd. **T**nteu p^{er} a gychwynnwys
 racdaó. ac a deuth y coet ynyal. Amfathyz dynyon
 nac alanot nys góelei. namy góydweli a llyffeu. **A**c
 yn dibenn y coet ef a welei gaer uaó. a thyzeu ka-
 darn amyl erni. **A**c yn agos yz poth hóy oed y
 llyffeu noc yn lle arall. **A**c ar lloft ywaeó ef affustaó
 y poth. ar hynny llyma was melyngoch achul ar
 vólch y gaer. **D**ewis unbenn heb ef ae mi a agoz-
 wyf y poth itt. aemenegi yz neb pennaf dy uot tith-
 eu yndáós y poth. Manac v ymot yma heb y p^{er}.
 ac o llymynir vy nyvot ymyón mi a deuf. **T**mackóy
 a deuth dachefyn ac a gozes y poth y p^{er}. **A**phan
 deuth yz neuad ef a welei deunaweis oweiffon culyon
 cochyon vndóf ac vnp^{er}yt. ac vnwisc. ac unoet. ar
 gúas a agozaffei y poth racdaó. **A** da vu eu góybot
 ae gúaffanaeth. ae diarchenu a o zugant. **H**isted ac
 ymdidan a o zugant. * **A**r hynny llyma pump mozóyn
 yndy uot o z ystauell yz neuad. **A**r uozwyn pennaf o
 nadunt. **D**ieu oed gantaó na welfei dzemeint kyn
 decket a hi eiry oet ar arall. a henwisc o bali róyllaó
 ymdanei a uaffei da gynt. yny welit y chnaót tróy-
 daó. & góynnach oed no blaót y kriffant. y góallt
 hitheu ae dóyael duach oedynt noz muchud. deu
 uann gochyon vychein yn y grudyeu. cochach oed-

ynt noz dim cochaf. Kyuarch góell y pered^{ur} aozuc
 y voróy amynet dóylaó mynógyl idaó. ac eisted ar y
 neillaó. † Dyt oed pell yn ol hynny. ef awelei dóy
 vanaches yndyuo^t. a chofrel yn lláon owin gan y
 lleill. a chwethoth ovara cann gan y llall. a rglóyd-
 es heb óy duó awyz na bu y gymeint arall a hynn
 o vóyt a llynn yz koveint hónt henó. O dyna yd
 aethant yvóyta. a phered^{ur} aadnabu ar y uozóyn myn-
 nu rodi o^z bóyt ar llynn idaó ef móy noc yarall. Tydi
 vy chwaer heb y pered^{ur}. myvi a rannaf y bóyt ar
 llynn. Pac ef eneit heb hi. llyma vy ffyd mae mi
 ae rannaf. Pered^{ur} agymerth attaó y bara. ac arodes
 y baóp gyftal ae gilyd. Ac y ueffur ffiol o^z llynn
 ef arodes y baóp gyftal ae gilyd. Pan oed amfer
 mynet y gyfscu. yftauell a góeiróyt y p^{ur}. ac y gyfscu
 ydaeth. llyma vy chwaer heb y góeiffon óth y voróyn
 deckaf a phennaf onadunt agyghwn i ytti. Beth yó
 hynny heb hi. Mynet att y mackóy yz yftauell ucho^t
 yymgynníc idaó. ynywed y bo da gantaó ef ae yn
 wreic ae yn o^z derch. llyna heb hi beth ny weda.
 mivi heb achaós eiryoet agó^z. Ac ymgynníc o honaf
 ynneu idaó ef. ym blaen vy g^oz derchu o honaó. ny
 allaf i hynny yz dim. Dygón y duó an kyffes ony
 wney di hyny. yth adaón yth elynnyon yma y
 wneuthur a vynnont athi. Ac rac ofyn hynny kych-
 wynnv aozuc y voróyn. a than ellóg y dagreu dyu-
 ot racdi yz yftauell. Achan dó^zóf y do^z yn agozi. de-
 ffroi aozuc pered^{ur}. Sef yd oed y voróyn yn wy-
 laó. ac yn d^zycaruerthu. Dywet vy chwaer heb y
 per^d^{ur}. Pa yfytz yd wyt yn wylaó. Mi aedywedaf

* ytt arglŷyd heb hi. Vyntat i bioed y kyuoeth hŷnn yn veu idaŷ ehun. ar llys honn ar iarll̄aeth ydanei gozeu yn y gyuoeth. **¶**ef yd oed mab iarll̄ arall ym erchi ynneu ymtat. nyt aŷn ynneu om bod attaŷ ef. nym rodi ynneu vynn̄tat om hanuod idaŷ ef nac y iarll̄ ozyt. **¶**c nyt oed o blant ym tat i namyn myvi vy hun. **¶**gŷedy marŷ vyntat y dygŷydwys y kyuoeth ymllaŷ ynheu. ahŷyach ymynnŷn euo yna no chynt. **¶**ef aozuc ynteu yna ryuelu arnafi. agozefgynn y kyuoeth eithyŷ yŷ vn ty hŷnn. **¶**c rac daet y gŷyŷ aweleift di badozyon maeth ymi. achadarnet y ty. ny cheit vyth tra barhaei vŷyt allynn. **¶** hynny aderyw. namyn ual yd oed y mynacheffeu a weleift di yn poŷthi ni herwyd bot yn ryd udunt hŷy y kyfoeth ar wlat. **¶**c weithon nyt oes udŷt ŷynteu na bŷyt na llynn. **¶**c nyt oes oet bellach noc auozy yny del y iarll̄ ae holl̄ allu gantaŷ ampenn y lle hŷnn. **¶**c os mivi a geiff ef. ny byd gŷell̄ vynyhenyd. nem rodi y weiffon y veirch. **¶**dyuot y ymgynn̄ic y tithev arglŷyd yny wed y bo hegaraf gennyt. yŷ bot yn nerth ynni. yn dŷyn odyma neu yn amdifffynn ninheu yma. **¶**os vy chwaer heb ef y gyŷgu. **¶**c nyt af y ŷythyt kyny wnelŷyf dim oc adywedy. yny wyprŷyf a allwyf **¶** nerth yŷch. **¶**rachefyn y deuth y uozŷyn y gyŷgu. **¶**annoeth y boze y kyuodes y uozŷyn ac y deuth̄ hyt lle yd oed p^{ur}. **¶** chyvarch gŷell̄ idaŷ. **¶**uŷ a rodo da ytt eneit a pha ryŷ chŷedleu yffyd gennyt. **¶**yt oes namyn da arglŷyd tra vych iach di. namyn bot y iarll̄ ae holl̄ allu gŷedy ry difgynnu ŷyth ypoŷth. **¶**c ny welas neb lle amlach

pebylleu. na marchaŵc yn galŵ ar arall y ymwan. **J**eu heb y p^{ur}. kyweirer y minneu vy march. **T**na y varch a gyweirwyt y beredur. ac yn*teu agyfodes ac agyŷchŵys y weirglawd. **B**ef ydoed marchaŵc yn marchogaeth yn ryuygus yny weirglawd gŵedy dyŷchafel arwyd ymwan. **A**c yna ymwan aozugant. **A** phered^{ur} avyŷawd y marchaŵc dŷos pedŷein y varch yŷ llaw. **A**c yndiwed y dyd ef adeuth marchaŵc arbennic yymwan ac ef. abŵŷ hŷnnŷ aozuc pered^{ur}. **D**awd a erchis hŷnnŷ. **P**ŷy ŷyt ti heb y pered^{ur}. **D**ioer heb ef penteulu y iarll. **B**eth yffyd o gyfoeth y iarllŷes yth uedyant ti. **D**ioer heb ef y trayan. **J**eu heb ef eturyt idi dŷaeŷan y chyuoeth yn llŷyŷ. ac a geueiŷt o da o honaw abŷyt kan ŷy. ac eu llŷynn ac eu meirch ac eu harueu heno yn y llŷys iddi. **A**thitheu yn garcharawŷ idi eithyŷ na bydy eneit uadeu. **A** hynny agahat yndiannot. **A**r uoŷŷyn y nos honno yn hyfryt lawen. gŵedy caffel kŷbyl o hynny. **A** thŷannoeth ped^{ur} a gyŷchŷy y weirglawd. **A** lluoŷffog-rŷyd o honunt a vyŷawd. ef y dyd hŷnnŷ. **T**ndiwed y dyd hŷnnŷ ef adeuth marchaŵc ryuygus arbennic. **A** bŷŷ hŷnnŷ aozuc p^{ur}. a nawd a erchis hŷnnŷ y p^{ur}. **P**a vn ŷyt titheu heb y p^{ur}. **D**iŷtein llŷys heb ef. **B**eth heb y p^{ur}. yffyd ogyuoeth y uoŷŷyn yn veu ytti. **T**ŷayan y kyuoeth heb ef. **J**eu heb y p^{ur} y kyuoeth yŷ uoŷŷyn. ac a geueiŷt o da o honaw yn llŷyŷ. a bŷyt deukannŷ ac eu llŷynn ac eu meirch ac euharueu. **A**thitheu yn garcharawŷ idi. **A** hynny ynn diannot a gahat. **A**r trydyd dyd y deuth p^{ur}. yŷ weirglod. a mŷy a vyŷŷyŷ ef y dyd hŷnnŷ noc undyd. **A**c

yndiwed ydyd ef adoeth iarll y ymwan idaó. ac ef ae byrywys a naóð a erchis ynteu. **F**óy óyt titheu heb y p^{ur}. **M**i y **I**arll heb ef nyt ymgelaf. **I**eu heb y p^{ur}. y hyarllaeth yngóðól yz voróyn. ath iarllaeth titheu heuyt yn achwanec. **A**bóyt trych|channóð ac eu llynn ac eu meirch ac eu harueu. a thitheu yn ymedyant. **A**c uelly y bu yn góðól. **A**c y trigyaóð p^{ur}. teir wythnos yn peri teyzngget a da*restyngedig-aeth yz uoróyn ar kyuoð óth y chyghoð. gan dy genyat heb y p^{ur}. mi agychóynnaf ymeith. **A**e hynny vy mraóð a vynny. **I**eu myn vycgret. aphei na bei o garyat arnat ti ny bydón yma hyt y bum. **A**neit heb hi pa vn óyt titheu. **P**ared^{ur} uab efraóð oð gogled. ac oð daó na gofut arnat nac enpytróyd. manac attaf. ami ath amdiffynnaf os gallaf. **O**dyna kychwyn aozuc p^{ur}. ac ympell odyo ef agyferuyd marchoges ac ef. a march achul gochóys y danei. **A**chyuarch góell aozuc hi yz mackóy. **P**a le pan deuy di vy chwaer. **M**enegi aozuc idaó yz achaóð ydoed ar ykerdet hónnó. **f**ef oed honno gózeic fyberó y llannerch. **I**eu heb ef mi yó y marchaóð y keueist di y gofut hónn oe achaóð. **A**c ediuar vyd yz neb ae gónaeth. ar hynny llyma y marchaóð yndyot ac yn amovyn aph^{ur}. awelsei ef y kyfryó uarchaóð ydoed ef yny geiffaó. **T**aó ath son heb y p^{ur} mi yd wyt yny geiffaó. **A**c myn vycgret dazc óyt ar deulu óth y voróyn achaóð góiryon yó o honafi. **Y**mwan eiffoes aozugant. **A**c ny bu hir yz ymwan p^{ur}. auyzaóð y marchaóð. a naóð a erchis ynteu y b^{ur}zed^{ur}. **D**aóð ageffy heb y p^{ur}. gan vynet

diacheuyn y fozd y deuthoft y venegi kaffel y vorbyn
 yn wirion. Ac yn wynabwerth idi hitheu dy vóro o
 honafi. ¶ gret ar hynny arodes y marchaóc. Ac
 ynteu p^{ur} agerdaód racdaó. Ac ar vynyd y ózthaó ef
 a welei gastell. apharth acyno y deuth. a góan y
 pozth aozuc ae waew. Ar hynny llyma was góineu
 teledió yn agozi y pozth. a meint miló yndaó. Ac
 oedian mab arnaó. A phan deuth p^{ur}. yz neuad. yd
 oed góieic vaó deledió yneisted ymyón kadeir. A
 llawuozy nyon yn amyl yny chylch. * A llawen uu y
 wreicda ózthaó. A phan vu amfer gantaunt mynet
 y vóyta aozugant. Óbedy daruot bóyta. da oed yti
 vnben heb hi vynet ygyfscu y le arall. P ony chaón
 gyfscu yma heb y p^{ur}. Naó góidon encit yffyd yma
 o widonot kaer loyó. ae tat ae mam gyt ac wynt.
 Ac nyt nes an dianc ni erbyn ydyd noc udunt yn
 llad. Ac neur deró udunt gozefgyn y kyuoeth ae di-
 ffeithaó o nyt yz vnty hónn. Ieu heb y p^{ur}. yma y
 bydón heno. Ac os gofut adaó arnaóch oí gallaf i
 les mi ae gónaf. afles nys gónaf ynneu. Ac ygyfscu
 yd aethant. Ac y gyt ar dyd p^{ur}. aglywei diaspat en-
 giryaól. A chyodi yn gyflym aozuc p^{ur}. oe grys ae
 laódyz ae gled|dyf am yvynógyf. Ac allan y doeth.
 fef y góelei góidon yn ymozdwiwes a góillóz. Ac ynteu
 yn diafpedeit. Pered^{ur}. a gyzchwys y widon. ac ae
 trewis a chledyf ar y phenn yny ledaó yz helym ae
 phenffestín ual dyscyl ar y phenn. Dy naó p^{ur}. dec
 uab efraóc anaó duó. Paham wrach y gódoft di
 mae p^{ur}. Gyfi. Gyghetuen a góeledigaeth yni odef
 gofut y gennyt. Ac y titheu kymryt march ac arueu

y gēnyf ynneu. **I**c y gyt a mi y bydy yn dyfscu march-
ogaeth a theimlað dy arueu. **V**al hynn heb y p^{ur} y
keffy naðd. **D**y gret na wnelych gam vyth ygkyu-
oeth y iarllles. kedernyt ar hynny agymerth p^{ur}. a
chan ganyat y iarllles kychóyn y gyt ar widon y lys
y gúidonot. **I**c yno y bu ef teir wythnos ar vntu.
ac yna dewis y uarch ae arueu. a chyóynnu racdað.
a diwedyd ef adoeth y dyffrynn. ac yndiben y dyff-
rynn ef adoeth y gudygyl meudwy. a lláen uu y
meudóy órthað. ac yno y buef ynos hōno. * **S**ian-
noeth y boze ef agyfodes o dyno. **I**phan deuth
allan ydoed gawat o eiry gúedy ryodi ynos gynt.
a góalch wyllt wedy llad hóyat yntal y kudugyl.
a chan dóryf y march kilyað oꝛ walch a difgyn a dif-
gyn bían ar gic yꝛ ederyn. **S**ef a oꝛuc p^{ur}. feuyll a
chyffelybu duet y vian. agóynder yꝛ eiry. a chocht^{ur}
y góæt y wallt y wreic uóyaf agarei a oed kynduhet
ar muchud. **æ**e chnaót oed kynwynnet ar eiry. a
chochter y góæt ynyꝛ eiry yꝛ deu vann gochyon
oed yny grudyeu. **æ**r hynny ydoed arthur ae deulu
ynkeiffað p^{ur}. a wdaðch chóí heb yꝛ arth^{ur} póy y
marchaðc paladyꝛ hir. a seif yny nant uchot. **A**r-
glóyd heb vn mi aaf ywybot pa vn yó. **Y**na y
doeth y mackóy hyt y lle ydoed p^{ur}. a gofyn idað
beth awnaei ef uelly. a phóy oed. ac rac meint
medól p^{ur}. ar ywreic vóyaf agarei. nyrodes atteb
idað. **S**ef a oꝛuc ynteu goffot agóæw ar p^{ur}. ac yn-
teu p^{ur}. aymchoelaðd ar ymackóy. ac ae góant dꝛos
bedæin y uarch yꝛ lláð. ac ol yn ol ef adoeth ped-
war mackóy ar hugeint attað. ac nyt attebei yꝛ vn

móy noe gilyd. namyn yz un góare a phob un. y wan ar un goffot yz llaó. Ynteu gei a deuth attá ef. ac a dywaót yn difgethain anhegar ózth p^{ur}. A phered^{ur} ae kymertth agóaeó ydan ydwyen. ac ae byrywys ergyt yózthaó. yny dores y vzeich a góaeII y yfgóyd. a marchogaeth vn weith ar hugeint díofaó. Ac ual ydoed yn y uaró lewic rac meint y dolur a gaóffeí. ydymhoelaó y uarch a thuth garw gantaó graóth. A phanwelfant y teulu y march yn dyuot heb y góz arnaó. y kychóynnassant ar vyzs. parth arlle y buasseí y gyfranc. A phan deuthant yno tybygu ry lad kei. wynt a welfant hagen oz kaffeí vedic da. y bydei vyó. Dy symudaó p^{ur} y vedól móy no chynt yz góelet y pennyal aoed ambeñ kei. * Ac ydeuthpóyt a chei hyt ympebyII arthur. Ac yperis arthur dóyn medygon kywreint attá. Díóe uu gan arthur kyfuaruot a chei y gofut hónnó. Kanys maóz y karei. Ac yna ydywaót góalchmei. ny dylzei neb kyffroi marchaóe urdaól y ar y medól y bei arnaó yn agkyfuartal. kanys acattoed ae collet ar dathoed ydaó. ae ynteu yn medylzaó am ywreic vóyhaf a garei. Ar agkyuartalóch hónnó ac attuyd agyuaruu ar góz aymwelas ac ef yndiwethaf. Ac oz byd da gennyt ti arglóyd. miui aaf yedzych afymudaó y marchaóe y ar y medól hónnó. Ac os uelly y byd. mi aarchaf idaó ynhygar dyuot y ymwelet athi. Ac yna y foires kei ac y dywaót geireudic kenuigennus. Góalchmei heb ef hyfpys yó gennyfi ydeuy di ac ef herwyd y avóyneu. Glot bychan hagē ac etmyc yó ytt ozuot y marchaóe lludedic góedy blinaó yn ymlad.

velly hagen y gozuuoft di ar lawer onadunt gy. ac
 hyt tra barhao gennyt ti dy dauaot atheireu tec.
 digaon vyd itt o arueu. Peis ovliant teneu ymdanat.
 ac ny byd reit itt tozri na gwaeth na chledyf yz ymlad
 ar marchaoc a geffych ynyz anfaod honno. Ac yna
 ydywaot gwalchmei uth gei. Si aallut dywedut
 auei hygarach pei afmynhut. ac nyt arnafi y perth-
 yn itti dial dy lit athdigyoueint. Sebic yu gennyfi
 hagen ydygafi y marchaoc gyt ami heb tozri na
 breich nac ysgyd ymi. Yna ydywaot arthur uth
 walchmei. mal doeth aphyllic ydywedy di. Ados
 ditheu ragot a chymer digaon o arueu ymdanat.
 adewis dy uarch. Gwisgaot awnaeth gwalchmei ym-
 danaot. acherdet racdaot ynchweric argam y varch.
 parth ar lle yd oed peredur. Ac yd oed ynteu yn
 gozffowys uth paladyz ywaeot ac yn medyllyot yz vn
 medol. Dyuot aonaeth gwalchmei attaot heb arwyd
 creulonder gantaot. Adywedut uthaot. Pei gwypon
 vot ynda gennyt ti mal y mae da gennyfi. Si aym-
 didanon athi. Hiffoes negessaol gyfi ygan arthur
 attat. y atolon itt dyuot y ymwelet ac ef. Adeuot
 adoeth kynno mi ar y neges honno. Gwir yu hynny
 heb yperedur. * ac anhygar ydoethant. ymlad
 awnaethant ami. ac nyt oed da gennyf ynneu hynny.
 gyt ac nat oed da gennyf vyndon yar y medol yd
 oedon arnaot. Ynmedyllyot ydoedon am y wreic
 uoyhaf agaron. Bef achas ydoeth cof im hynny.
 yn edych ydoedon ar yfira. ac ar y uran. ac ar y
 dafneu o waet yz huyat aladyfpei ywalch ynyzeira.
 Ac yn medyllyot yd oedon bot yn gynhebic gynder

yz eira. Aduhet y gŵallt ae haeleu yz uran. Ar deuvann
 gochyon a oed yn y grudyeu yz deudafyn waet. Heb
 y gŵalchmei nyt oed anuonhedigeid y medŵl hŵnnŵ.
 Adiryued oed kynny bei da gennyt dy dŵyn yarnaŵ.
 Heb ypered^{ur}. Adywedy di ymi a yttiŵ kei yn llys
 arthur. yttiŵ heb ynteu. ef oed y marchaŵc diwethaf
 aymwanaŵd a thi. Ac ny bu da y doeth idaŵ yz ym-
 wan hŵnnŵ. tozri awnaeth y vzeich deheu idaŵ a
 gŵahell y yskŵyd gan y kŵymp agauas o ŵth dy pala-
 dyz di. Ge heb ypered^{ur}. nym taŵz dechzeudial
 farhaet y coŵr ar gozres velly. Bef awnaeth gŵalch-
 mei enryuedu yglybot yn dywedut am y coŵr ar
 gozres. Adynessau attaŵ amynet dŵylaŵ mynŵgyl
 idaŵ. Agovyn pŵy oed yenŵ. Peredur uab efraŵc
 ymgelwir i heb ef. Athitheu pŵy ŵyt. Gwalchmei
 ymgelwir i heb ynteu. Da yŵ gennyf dy welet heb
 ypered^{ur}. Dy glot ry gigelef ympob gwlat oŵ y bum
 o vilwryaeth a chywirdeb. Ath gedymdeithas yffyd
 adolŵyn gennyf y gaffel. keffy myn vygcret. Adyzo
 ditheu ymi y teu. Si ageffy yn llawen heb y ped^{ur}.
 Kychŵyn awnaethant ygyt yn hyfryt gyt tuun parth
 ar lle yd oed arthur. A phangigleu gei eubot yn dyuot.
 ef adywaŵt. Wi awydŵn na bydei reit y gei ymlad
 ar marchaŵc. Adiryued yŵ idaŵ caffel clot. Nŵy awna
 ef oe eireu tec no nini onerth an harueu. Amynet
 awnaeth ped^{ur} agŵalchmei hyt yn lluest walchmei
 ydiot eu harueu. Achymryt a ozuc pedur yz yŵ wifc ac
 a oed y walchmei. Amynet awnaethant laŵ yn llaw hyt
 y lle yd oed arthur. Achyuarch gŵell idaŵ. Klyma ar-
 glŵyd heb y gŵalchmei [675] y gŵz y buoŵt yz yŵtaly m

o amfer yny geiffaó. **G**raeffaó 6rthyt unbenn heb yz arthur. a chyt ami y triggy. a pheigóypwn vot dy gynnyd ual y bu. nyt aut y 6rthyfi pann aethofl. **B**ónn hagen adaroganóys y coir ar goires itt a uu dıoc kei 6rthunt. a thitheu aedieleift. ac ar hynny nachaf y vıenhines ae lláó vorzynon yndyuot. a chyvarch góell a wnaeth peredur udunt. a lláven uuant 6ynteu 6rthaó ae reffaóv aozugant. parch ac enryded maó a wnaeth arth^{ur} amperedur. ac ymchoelut aozugant parth achaerllion. **A**r nos gyntaf y deuth pered^{ur} y gaerllion y lys arthur. ac yd yttoed yntroi yny gaer wedy bóyt. nachaf ygharat láó euraóv yn kyuaruot ac ef. **M**yn vygkret vy chwaer heb y p^{er}. mozwyn hygar garueid wyt. ami aallón arnaf dy garu yn vóyhaf góveic pei da gennyt. **M**iui a rodaf vygcret heb hi val hynn. na charaf i dydi ac nath vynnaf yndıagywydaóv. **M**inneu a rodaf vygcret heb y pered^{ur}. na dywedaf ynneu ei vyth 6rth grıstaón yny adeuych ditheu arnat vygcaru i yn vóyhaf góv. **T**ıannoeth ef agerdaóv .p^{er}. ymeith. ar pııffoıd ar hyt keuyn mynyd maóv adilynoys. ac ar dibenn ymynyd ef a welei dyffryn crónn. a gozoıeu ydyffryn yn goedaóv carrecgaóv. a góaftat y dyffrynn oed yn weirglodyeu. ac yn dired ar y róng y góeirglodyeu ar coet. **A**c ym mynnóes y coet y gwelei tei duon maóv anuanaóv eugóeith. a difgynnu a ónaet ac arwein y varch tu ar coet. **A**c am talym oz coet ef a welei ochyr carrec lem. ar ffoıd yn kyıchu ochyı y garrec. a llaw yn róym 6rth gadwyn. ac yn kyfcu ar ochyı y garrec. a phóll dófynn athıugar y veint a welei dan y lleó. ac loneit yndaóv oefgyrn

dynyon ac anieueileit. ⁊ thynnv cledyf a wnaeth p^{ur}
 atharaó y lleó. ynydygóyd yndibin óth y gadwyn.
 vch penn y póll. Ac ar yz eildyzaótt taraó y gadóyn
 aozuc yny tyz. Ac ynydygóyd y llew yny póll. Ac
 ar traós ochyz ygarec aróein y varch aozuc pered^{ur}.
 ynydoeth yz dyffrynn. **I**c ef awelei am ganaól y
 dyffryñ * castell tec. Athu ar castell y deuth. Ac ar
 y weirgláóó óth y castell ef awelei góllóyt maóz yn
 eifsted. móy oed no gwr óz a welsei eiryóet. a deuwas
 ieueinc yn faethu karneu eukylleill o asgózn moruil.
 y neill ohonunt yn was góineu. ar llall yn was melyn.
 adyuot racdaó a wnaeth hyt y lle ydoed y góllóyt.
 achyvarch gwell aozuc peredur idaó. ⁊ rgóllóyt
 adywaótt. mevyl ar varyf vympothaóz. Ac yna y
 dyallaóó pered^{ur} panyó y lleó oed ypothaóz. **I**c yna
 yd aeth y góllóyt ar góeiffon gyt ac ef yz castell. Ac
 ydaet pered^{ur} gyt ac óy. ⁊ lletec enryded^{ur} awelei ef
 yno. Ar neuad a gyzchaffant. Ar byzdeu oed góedy eu
 dyzchael. ⁊ bóyt a llynn yn didlaótt arnadunt. Ac ar
 hynny ef awelei yn dyuot óz yftauell gózeic ohen
 agózeic ieuanc. Amóyhaf gózaged óz a welsei eiryóet
 oedynt. Ac ymolchi aozugant. Amynet y vóytta. Ar
 góllóyt a aeth y benn y bózd yn uchaf. ar wreic ohen
 yn neffaf idaó. ⁊ phered^{ur} ar uozóyn a dodet ygyt. Ar
 deuwas ieueinc yn góassanaethu arnadunt. **I**c edz-
 ych a wnaeth y uozóyn ar peredur a thziftau. Agovyn
 aozuc pered^{ur} yz uozóyn paham yd oed trift. **E**ydi
 eneit yz pann yth weleis gyntaf agereis yn vóyhaf
 góz. athóft yó gennyf welet ar was kyn uonhedicket
 athi. y dihenyd a vyd arnat auozy. ⁊ aweleift ti y tei

duon llawer ym bionn y coet. gŷyꝛ yŷ y rei hynny ym
tat i oll ygŷ llwyt racko. achewri ynt oll. ac auoꝛy
wynt a dygyfoꝛiant amdypenn ac athladant. ar dyffryn
crŷnn ygelwir y dyffrynn hŷnn. **O**i auoꝛwyn dec
a bery di bot vym march i am arueu yn vn lletty a mi
heno. **P**araf y rofi a duŷ os gallaf yn llawen. Pan
vu amŷerach gantunt kymrut hun no chyuedach.
ygyŷgu yd aethant. **A**r uoꝛŷyn aberis bot march ped^{ur}
ae arueu yn vn lletty ac ef. **A**thꝛannoeth ped^{ur} aglywei
goꝛdyar gŷyꝛ a meirch ygkylch y caŷtell. **A**pheredur
agyuodef. ac a wiŷgaŷd y arueu ymdanaŷ. ac ymdan
yuarch. ac ef a deuth yꝛ weirgaŷd. ac y deuth y
wreic hen ar uoꝛŷyn att ygŷ llŷyt. **A**rglŷyd heb
hŷy kymer gret ymackŷy nadywetto dim oꝛ a ŷelas
yman. a ni a vydŷn dꝛoŷtaŷ y keidŷ. **D**a chymeraf
mynvygkret heb ygŷ llŷyt. **A**c * ymlad a wnaeth
peredur ar llu. ac erbyn echwyd neur daroed idaŷ
llad trayan y llu heb argyweddu neb arnaŷ ef. **A**c
yna ydywaŷt y wreic ohen. neur derŷ yꝛ mackŷy llad
llawer oth lu. a dyro naŷd idaŷ. **D**a rodaf myn vyg
cret heb yꝛ ynteu. **A**r wreic ohen. ar uoꝛŷyn dec yar
vŷlch ygaer ydoedynt ynedꝛych. ac yn hynny ym-
gyvaruot o pedur ar gŷas melyn ae lad. **A**rglŷyd heb
y uoꝛŷyn dyꝛo naŷd yꝛ mackŷy. na rodaf y rofi a duŷ
heb ygŷ llŷyt. ac ar hynny ymgyvaruot oped^{ur} ar
gŷas gŷineu ae lad. **D**uaffeŷ well itti pei rodaffut
naŷd yꝛ mackŷy kynn llad dy deuuab o honaŷ. ac
abꝛeid vyd y titheu dy hun oꝛ dihegy. **D**os ditheu
voꝛŷyn ac adolŷyn yꝛ mackŷy rodi naŷd ynni. kannys
rodaffam ni idaw ef. **A**r voꝛŷyn a doeth yꝛ lle yd oed

peredur. ac erchi naðd y that aozuc. ac yz faðl a dihagyfsei oe wyz yn vyð. **K**effy dan amot mynet oth tat aphaðb o2 yffyd y danað y ðzhau yz amheraðdyz arthur. ac ydywedut idað panyð pered^{ur} gðz idað awnaeth y gðaffanaeth hðnn. **G**ðnaðn y rofi aduð yn llawen. a chymryt bedyd ohonaðch. ðminneu aanuonaf att arthur. y erchi idað rodi ydyffryñ hðnn ytti. ac yth ettiued byth gðedy ti. ac yna y doethant y myðn. ð chyuarch gðell awnaeth y gðz llðyt ar wreic vawr y pered^{ur}. **A**c yna ydywaðt ygðz llðyt. **T**r pan yttwyf ynn medu ydyffrynn hðnn. mi ny weleif gristaðn aelei ae eneit gantað namyn ti. ðninne aaðn y wrhau y arthur ac y gymryt cret abedyd. **A**c yna ydywaðt pereduð diolchaf ynneu y duð. na thozeis vy llð ðzth y wreic vðyhaf agaraf. nadywedðn un geir ðzth gristaðn. **T**zizyað yno a ðnaethant y nos honno. **D**zannoeth y boze ydaeth y gðz llðyt ae niuer gantað y lys arthur. ðc y gðzhayffant y arthur. ac y paraðd arthur eubedydyað. **A**c y dywaðt y gðz llðyt y arthur panyð ped^{ur} ae gozuuafsei. ðc arthur arodes yz gðz llðyt aeniuer y dyffryn oe gynnal y danað ef mal yd erchis ped^{ur}. ð chan gennat arthur ygðz llðyt aaeth ymeith parth ar dyffryn crðnn. **P**eredur ynteu agerdaðd * y boze dzannoeth racdað talym maðz odiffeith. heb gaffel kyuanned. **A**c yny diwed ef a doeth y gyuanned bychann amdlaðt. ac yno y clywei uot sarff yn gozwed ar uodzðy eur. heb adel kyfuanned seith milltir obop parth idi. **A**c yd aeth pedur yz lle y clywei vot y sarff. ac ymlad awnaeth ar sarff yn llidyaðcdzut ffenedicualch. **A**c yny diwed

y lladaóð. ac ykmyerth y votróy idaó ehun. ac uelly y bu ef yn hir yn yz agherdet hónnó. heb dywedut vn geir ózth neb ryó grifstáon. ac ohynny yd yttoed yn kolli ylió aewed o tra hiraeth yn ol Ilys arthur ar wreic vóyaf agarei. ægedymdeithon. **O**dyna y kerdaóð raçdaó y lys arthur. ac ar y ffozd y kyfuaruu ac ef teulu arthur. a chei yn eu blaen yn mynet y neges udunt. **P**eredur aatwaenat baóþ onadunt. ac nyt atwaey neb oz teulu euo. **P**andeuy di vnbenn heb ykei. a dóyweith a their. ac nyt attebei ef. **T**wan aozuc kei a góæó tróy y uoizdóyt. **A**c rac kymell arnaó dywedut athozri ygret mynet heibyaó aozuc heb ymattiala ac ef. **A**c yna y dywaóþ góalchmei. **T**iofi aduó gei dízic y medzeift kyflauanu ar uackóy ual hónn yz na allei dywedut. ac ymchoelut dzaegeuyn ylys arthur. arglóydes heb ef ózth wenhóyuar. a wely di dzycket y gyflauan aozuc kei ar y mackóy hónn yz na allei dywedut. ac yz duó ac yrof ynneu par di yuedeginyaethu ef erbyn pandelóyf dzachefyn. a mi adalaf y póyth itt. a chynn dyuot y góyz oc eu neges ef a deuth marchaóç yz weirglaóð y ymyl Ilys arthur yerchi gwr y ymwan. a hynny a gauas. a bóiz hónnó a wnaeth pered^{ur}. ac wythnos y bu yn bóiz marchaóç beunyd. **A** diwarnáþ ydoed arthur ae teulu yndyuot yz eglóys. **B**ef y góelynt marchaóç góedy dyaçhauel arwyd ymwan. **B**a wyz heb yz arthur. myn góizhyt góyz nyt af odyma yny gaffwyf vy march am arueu yvóiz y ianghóiz racko. **T**na yd aeth góeiffon yn ol y uarch ae arueu y arthur. **A**phered^{ur} agyfaruu ar góeiffon yn mynet heibaó. ac

agymmerth ymarch ar arueu arweirglaod agyrychaod. **S**ef a wnaeth paop oe welet ef ynkyuodi ac yn mynet y * ymwanry marchaoc. mynet ar benn y tei ar bynneu ar lle aruchel y edrych ar yrymwan. **S**ef a wnaeth pered^{ur} emneidao ae lao ar ymarchaoc y erchi idaod dechreu arnao. **A**r marchaoc a offodes arnao. ac nyt ysgoges ef oar lle yry hynny. **A**c ynteu peredur a ordinhaaod ac ae kyrychaod yn llityaod daut engiryaoi chweru awydualch. ac ae goant dyrynaot gwenyniclym tostdaut milryeid ffyryf ydan ydoyen ae drych|chael oe gyfry. ae vro ergit maoy yrythaoy. ac yd ymchoelaod dacheuyn ac ydedewis y march ar arueugan y gweiffon mal kynt. **A**c ynteu ar y dyaet agyrychaod y llys. ar mackoy mut y gelwit pedur yna. ar hynny nachaf agharat Law euraoy yn kyuarfot ac ef. **T**ryofi aduo vnbenn heb hi ys oed gryffyn na allut dywedut. ar pheu gallut dywedut mi ath ath garon yn vryhaf goy. ac myn vygret kynnyfgellych mi ath garaf yn vryhaf goy. **D**uo a talo itt vyg whaer heb ypered^{ur}. ac my vygret minneu ath garaf di. **A**c yna y gwybuwyt panyo pered^{ur} oed ef. ac yna y dellis ef gedymdeithas agualchmei ac ac owein vab uryen. ac aphaob oar teulu ac y trigywys yn llys arthur. .

Arthur a oed ygkaer llion ar wyf. a mynet a wnaeth y hela. ar phered^{ur} gyt ac ef. **A**r phered^{ur} a ellygaod y gi ar hyd. ar ki aladaod yry hyd ymynd diffeithoch. ac ympenn ruthor yrythaoy ef awelei arwyd kyuanhed. ar thu ar kyfanhed y deuth. ac ef awelei neuad. ac ar drof y neuad ef awelei tri goeis moelgethinyon yngoare gwydboyll.

Aphan deuth y myón. ef a welei teir moꝛwyn yn eisted
ar leithic. Ac vn ryó wifcoed ymdanunt ual ydylyei
amdylyedogyon. ac ef aaeth y eisted attunt yꝛ lleith-
ic. Ac vn oꝛ moꝛwynon a edꝛychaóð arpered^{ur} yn graff.
Ac wylaó a wnaeth. **A** pheredur a ov̄naóð idi beth
a wylei. **R**ac dꝛycket gennyf góelet lleassu góaf kyn
decket athi. **P**óy am lleassei i heb y peredur. **P**ei
nabei hyt ytt arhos ynylle hwnn. mi aedywedón
itt. Yꝛ meint uo y góathꝛet arnaf ynarhos. mi ae
góarandawaf. **T**góꝛ yffyd tat y mi heb y uoꝛwyn.
bieu yllys honn. & hónnó alad paóð oꝛ a del yꝛ lly
honn heb y ganhyat. **P**a gyfryó óꝛ yó * aóch tat
chóí pan allo lleassu paóð uelly. **G**óꝛ a wna treis ac
anuod ar y gymodogyon. Ac ny wna iaón y neb am
danaó. Ac yna y gwelei ef y góeisson ynkyuodi ac ȳ
arllóyssaó y claóꝛ oꝛ werin. ac ef aglywei dóꝛyf maóꝛ.
Ac yn ol y tóꝛyf ef a óelei wr du maóꝛ unllýgeitaó
yndyuot y myón. Ar moꝛwynon agyuodaffant yny
erbyn a diot y wifc y amdanaó a wnaethant. Ac ynteu
aaet yeisted. **A**góedy dyuot y bóy ll idaó ac aryf-
hau edꝛych a oꝛuc ar peredur. Agouyn póy y march-
aó. Ar glóyd heb yꝛ vn or moꝛwynon. y góas ieuanc
teckaf a bonhedickaf oꝛ a weleift eiryóet. Ac yꝛ duó
ac yꝛ dyfyberóyt póy lla óꝛthaó. Yꝛot ti mi a bóy llaf
ac a rodaf y eneit idaó heno. Ac yna pered^{ur} adoeth
attunt óꝛth y tan. **A**c agymerth bóyt a llynn. ac
ymdidan ar rianed a oꝛuc. Ac yna ydywaót pered^{ur}
góedy y vꝛóyfaó óꝛth y góꝛ du. **R**yued yó gennyf
kadarnet ydywedy di dyuot. Póy adiodes dylygat
ti. **A**n omkennedueu oed heb y góꝛ du. póy byn-

nac aovynhei imi yz hynn ydóyt ti yn youyn. ny
 chaffei y eneit gennyf nac yn rat nac ar werth. Ar-
 glóyd heb yuoáwyn kyt dywetto ef overed ováwyfged
 a med|daót parth ac attat ti. kywirha ygeir a dy-
 wedeift gynneu ac aedeweift ózthyfi. A minheu a
 wnaf hynny yn llawen yzot ti heb ygóu du. **W**i a
 adaf y eneit idaó yn lláben heno. Ac ar hynny y
 trigyassant ynos honno. **I** thzannoeth kyuodi aozuc
 y góu du. **A**góifcaó arueu ymdanaó. Ac erchi ypered^{ur}.
 kyuot dyn y uynyd ydiodef aghev heb ygóu du. **P**e-
 red^{ur} adywaót ózthaó. **G**óna yneillpeth ygóu du. os
 ymlad a vynny ami. ae diot dy arueu y ymdanat.
 Ae titheu arodo arueu ereill y mineu y ymlad athi.
Ba dyn heb ef ae ymlad aallut ti pei kaffut arueu.
 kymer yz arueu a vynnych. Ac ar hynny ydoeth y
 uoáwyn ac arueu ypered^{ur} aoed hoff gantaó. Ac ym-
 lad awnaeth ef ar góu du. yny uu reit yz góu du erchi
 naó d ypered^{ur}. **T**góu du ti ageffy naó d trauych yn
 dywedut ym pun wyt. a phóy atynnaó d dylygat.
 * Ar glóyd minhe aedywedaf. yn ymlad ar pzyf du oz
 garn. **C**ruc yffyd aelwir y cruc galar^{ur}. Ac yny cruc
 y mae karn. Ac yny garn y mae pzyf. Ac yn llóscóu
 y pzyf y mae maen. Ar rinnwedeu y maen ynt. pzy
 bynnac aekaffei yny neilllaó. Auynnei o eur ef ae
 kaffei ar y lláó arall idaó. Ac yn ymlad ar pzyf hónnó
 y kolleis i vy llygat. Amhenó ynneu yó ydu trahaó.
Bef achaós ymgelwit ydu t^{ur}haó. ny adón un dyn
 ym kylch nyf treiffón. a laón nys gónaón yneb. **I**e
 heb y peredur. pygy bellet odyma yó y cruc ady-
 wedy di. Mi arifaf itt ymdeitheu hyt yno ac ady-

wedaf itt py gy bellet yó. **Y**dyd y kychwynnych
odyma ti adoy ylys meibon y bzenhin y diodey-
ueynt. **P**aham y gelwir gynt uelly. a danc llynn
aellad gynt beuny unweith. **P**andelych o dyno ti
adeuy hyt yn llys iarllles y kampeu. **P**y gampeu
heb yped^{ur} yffyd erni hi. **G**lychanwr teulu yffyd
idi. Pob gŵr dieithy a o a del y llys ef adywedir idaó
campeu y theulu. **S**ef achawó yó hynny. y trychann
wr teulu aeisted ynneffaf y a arglŵydes. **A**c nyt y
amharch y a gŵesteion. namyn y a dywedut kampeu
y theulu. **Y**dyd y kychwynnych o dyno ti a ey y gruc
galarus. **A**c yno y maent perchen trychant pebyll yg
kylch y cruc yn kadó y pŵyf. **G**an buost heb ypered^{ur}
yn oimes yngyhyt a hynny. mi awnaf nabych byth
bellach. **A**elad awnaeth pered^{ur} idaó. **A**c yna ydy-
waót y uoŵyn a dechzeuassei ymdidan a ef. **B**ei
bydut tlaót yndyot yma. kyuoethaócydut bellach
o dŵyfoz y gŵr du a ledeist. **A**thi awely y faól uoŵyn-
yon hygar yffyd yny llys honn. ti agaffut oŵderchat
ar y a un a vynnvt onadunt. **P**y deuthum i yma om
gŵlat arglŵydes y a gŵeicka. namyn gŵeiffon hegar a
welaf yna. ymgefflybet baóp o honaóch aegilyd
mal ymynno. **A**dim oc aóch da nys mynnaf. **A**c nyt
reit ym ŵrthaó. **O**dyna y kychwynnaó d peredur rac-
daó. **A**c y deuth ylys meibon bzenhin y diodeiueint.
Aphanndeuth y a llys ny welei namyn gŵraged. **A**r
gŵraged^{ad} agyuodaffant racdaó. ac a vuuant lawen ŵrth-
aó. **A**c ar dechzeu eu hymdidan. ef aw*elei varch yn
dyuot a chyfrŵy arnaó. **A**chelein yny kyfrŵy. **A**c vn
oŵgŵraged agyuodes y|yuynyd ac agymerth y ge-

lein oꝛ kyfróy. ac aeheneinaóð ymyón a oed is laó y dꝛós a dófyꝛ tóym yndi. ac adodes eli góerthuaóꝛ arnaó. argóꝛ agyuodes yn vyó. ac a deuth yꝛ lle yd oed pedur ae raeffawu a oꝛuc. abot yn llawen óꝛthaó. & deu óꝛ ereill adoethant y myón yn eu kyfrwyeu. ar un dywygyat awnaeth y uoꝛóyn yꝛ deu hynny ac yꝛ vn gynt. **Y**na y govynnaóð pered^m yꝛ vnbeñ paham yd oedynt uelly. & cýnteu a dywedassant bot adanc myón gogof. & hónnó ae lladei óy un weith beunyð. & ar hynny y trigyassant y nos honno. & thꝛannoeth ykyuodes y mackóyeit raddunt. & cyderchis ped^m yꝛ móyn eu goꝛdercheu y adel gyt ac óynt. & wynteu ae gomedassant. a dywedut. pei athledit ti yno. nyt oed itt ath wnelei yn vyó dꝛacheuyn. & cýna y kerdaßant óy raddunt. & y kerdaóð ped^m yn eu hol. & góedy eudiffannu óy hyt naf góelei ef. **Y**na y kyuaruu ac ef yn eisted ar benn cruc. y wreic deckaf oꝛ a welfei eiryoet. **M**i a ón dy hynt heb hi. mynet yd óyt y ymlad ar adanc. ac ef athlad. & nyt oe dewred namyn oe yftryó. **G**ogof yffyd idaó. & philer maen yffyd ar dꝛós yꝛ ogof. & ef awyl paóð oꝛ adel ymyón. & cýnys góyl neb euo. **A**c a llechwaeó góennóynic o gyfgaót y piler y llad ef baóþ. **A**pheirodut ti dy gret vgy caru i yn vóyhaf gózeic mi a rodón itt uaeu ual y góelut euo pan elut y myón. ac ny welei ef dydi. **R**odaf myn vgykret heb y ped^m. Yꝛ pan yth weleis gyntaf mi ath gereis. & pha le ykeiffón i dydi. **P**angeiffych di vyui keis parth ar india. **A**c cýna yd diffannóys y uoꝛóyn ymeith góedy rodi y maen yn llaó pered^m. & cýnteu a deuth raddaó parth

a dyffrynn auon. A gozozieu y dyffryn oed yngoet. Ac opobparth yz dyffrynn auon yn weirglodyeu gwaftat. Ac ozeillparth yz avon y gwelei kadó odeueit góynyon. Ac oze parth arall y gwelei cadó o deueit duon. **A**c ual y bzeuei vn oze deueit góynnyon y deuei vn or deueit duon dazod. Ac y bydei yn wenn. Ac ual y bzeuei vn oze deueit duon. y deuei vn oze deueit góynnyon dróod ac ybydei yndu. Aphzenn hir a welei ar lann yz auon. **I**r * neill hanner aoed idaó yn llósci oze gwreid hyt y ulaen. Ar hanner arall a deil ir arnaó. Ac uch laó hynny y gwelei mackóy yn eisted ar benn cruc. a deu vilgi vzonnwynnyon vzychyon myón kynllyuaneu yngozwed geyz ylaó. **A**diheu oed gantaó na welfei eiryoet mackóy kyn deyzneidet ac ef. Ac yny coet gyfuarwyneb ac ef y clywei ellgón ynkyudj hydgant. Achyuarch góell awnaeth yz mackóy. Ar mackóy agyuarchaó well y pered^{ur}. Atheir ffozd a welei pered^{ur} yn mynet y óath y cruc. Y dóy ffozd yn vaó ar dzyded yn llei. Agozyn aozuc peredur pale yd aei y teir ffozd. vn oze ffydz hynn a a ym lllys i. **A**c un oze deu agyghozaf i ytti aemynet yz lllys oze blaen att vyz gózeic i yffyd yno. ae titheu aarhoych yma athi awely ygellgón yn kymell yz hydrot blin oze coet yz maes. Athi awely ymilgón gozeu oze a weleift eiryoet a gleóhaf ar hydrot yn eullad ar ydófyz geyz anllaó. **A**phan uo amfer ynn vynet ynbóyt ef adaó vyz góas am march ym herbyn athi ageffy lewenyd yno heno. **D**uó a diolcho itt. ny thazyafi. namyn ragof yd af. **V**neill ffozd aa yz dinas yffyd yma ynagos. Ac yn hwnnó y keffir

bŷt a llynn ar werth. Ar ffordd yffyd lei noz rei ereill
aa parth a gogof yz adanc. Gan dy ganhyat vackŷy
parth ac yno ydafi. Adyuot awnaeth peredur parth
ar ogof. Achymryt ymaen yny llaŷ aŷŷeu. aewaeŷ
yny llaŷ deheu. Ac ual y daŷ y myŷn. arganuot yz
adanc aŷnaeth ae wan agŷaeŷ trŷydaŷ. Alad y benn.
Aphan daŷ y maes oz ogof. nachaf yn dŷs yz ogof
y tri chedymdeith. Achyuarch gŷell awnaethant y
ped^{ur}. Adywedut panyŷ idaŷ ydoed darogan llad
yz ozmes honno. Arodi ypenn awnaeth p^{ur} yz
mackŷyeit. Achynnac awnaethant ŷynteu idaŷ yr vn
avynnynt oe teir chwioz yd yn bŷiaŷt. a hanner eu
bŷenhinyaeth ygyt ahi. Dydeuthum i ymā yz gŷi-
eika heb ypered^{ur}. Aphei mynnŷn unwreic ac
atuyd. awch | haer chŷi a vynnŷn yn gynntaf. Ach
cherdet racdaŷ awnaeth peredur. ac ef aglywei
tŷŷf ynyol. ac edŷych awnaeth ynteu ynyol. Ac
ef awelei gŷi ar gevyn * march coch. ac arueu co-
chyon ymdanaŷ. Ar gŷi adeuth ar ogyvuch ac ef.
achyuarch gŷell awnaeth yperedur o duŷ ac o dyn.
Ac ynteu pered^{ur} agyuarchaŷd gŷell yz mackŷy yn
garedic. Argŷoyd dyuot yerchi itti ydŷyfi. Beth
aerchy di heb ypered^{ur}. vygkymryt yn ŷi itt. Pŷy
agymerŷn ynneu ynŷi pei ath gymerŷn. Dy chelaf
vygkŷŷlŷn ragot. Atlym gledyf coch ymgelwir iarll
oyŷtlys ydŷyzein. Ryued yŷ gennyfi ymgynnac o
honat ynŷi y ŷi ny bo mŷy ygyuoeth no thi. nyt
oes yminŷeu namyn iarllaeth arall. Achanyŷ gŷiŷ
gennyt ti dyuot ynŷi ymi. mi athgymeraf yn llawen.
Ac ydoethant parth allŷ yz iarllŷ. Alawen uuwyt

Gŷhant yn y llys. A dywedut Gŷhant awnaethpŷyt.
 nat yz amarch arnunt ydodit iflaŷ y teulu. namyn
 kynnedyf y llys a oed yvelly. Kanys yneb a vyzyei
 y thŷchannŷ teulu hi. bŷyta agaffei yn neŷŷaf idi:
 a hi ae carei yn vŷyhaŷ gŷ. Agŷedy y bŷŷŷ operedur
 y thŷchannŷ teulu yz llaŷ. Ac eifŷted ar y neilllaŷ.
 y dywaŷt y iarllŷ. Y diolchaŷ y duŷ kaffel gŷas kyn
 decket a chyndewret athi. kanycheueis ygŷŷ mŷyhaŷ
 agarŷn. Pŷy oed ygŷŷ mŷyhaŷ agarut titheu. myn
 vyzcret etlym gledyf coch oed y gŷŷ mŷyhaŷ agarŷn
 i. ac nyŷgŷeileis eiryŷoet. Dioer heb ef. kedymdeith
 ymi yŷ etlym. A llyma evo. Ac yz y vŷyn ef y deuth-
 um i y chware ath teulu di. Ac euo ae gallei yn
 well no myvi pei aŷmynnei. Aminneu ath rodaf di
 idaŷ ef. Duŷ adiolcho ytitheu uackŷy tec. Amin-
 neu agymeraf y gŷŷ mŷyaf agaraf. Ar nos honno
 kyŷcu awnaeth etlym ar iarllŷ ygyt. Athŷannoeth
 kychwynnu awnaeth peredur parth ar cruc galar^m.
 Myn dylaŷ di arglŷyd mi a af ygyt athi heb yz et-
 lym. Myn tadeuthant racdunt hyt y lle y gŷelynt
 y cruc ar pebylleu. Dos heb y pered^m att y gŷyŷ
 racko Gŷth etlym. Ac arch udunt dyuot y Gŷhau ynni.
 Af a deuth etlym attunt. Ac a dywaŷt Gŷthunt ual
 hynn. Dewch y wrha ym harglŷyd i. Pŷy yŷ dy
 arglŷyd di heb yz Gŷynteu. Pered^m baladyz hir yŷ vy
 arglŷyd i heb yz etlym. * Pei dylyedus diuetha ken-
 nat. nyt aut dŷacheuyn yn vyŷ att dy arglŷyd. am
 erchi arch moz dŷahaus y vŷenhined aieirll a barŷn-
 eit a dyuot y wrhau yth arglŷyd di. Pered^m aerchis
 idaŷ vynet dŷacheuyn attunt. a rodi dewis udunt ae

gŵrhau idaŵ. ae ymwan ac ef. Wynt adewiffassant ymwan ac ef. **A**phered^{ur} auvryaŵd perchen cant pebyll ydyd hŵnnŵ yz llawz. Athlannoeth ef avryaŵd perchen cant ereill yz llawz. **A**r trydyd dyd cant a gaŵffant yneukyghoz gŵrhau ypered^{ur}. **A**pheredur aovynnaŵd udunt. beth awneynt yno. **A**c ŵynteu a dywedassant panyŵ gŵarchadŵ ypryf yny vei varŵ. **A**c yna ymlad awnaem ninneu am ymaen. **A**r neb auei dzechaf ohonam agaffei ymaen. **A**rhoŵch vi yma heb ypered^{ur} mi aaf yymwelet ar pryf. **A**c ef arglŵyd heb wynt. **A**wn ygyt y ymlad ar pryf. **A**e heb yperedur nymynnaf i hynny. **P**ei lledit y pryf ny chaffŵnn i oglot vŵy noc un ohonaŵch chwitheu. **A**mynet awnaeth ef yz lle yd oed ypryf aelad. **A**dyuot attunt wyntev. **A**dywedut ŵrthunt. **K**yfriuoŵch aŵch treul yr pandoethaŵch yma. **A**mi ae talaf yŵch ar eu heb yperedur. **A**f adalaŵd udunt kymeint ac adywaŵt paŵb y dylyv ohonaŵ. **A**c nyt erchis udunt namyn adef eubot ynwyz idaŵ ef. **A**c ef adywaŵt ŵrth etlym. **A**tt y wreic vŵyhaŵ agery yd ey di. **A**minneu aaf ragof. **A**c adalaf itt dyuot ynŵim. **A**c yna yrodes ef ymaen y etlym. **D**uŵ adalho itt. arŵydheyt duŵ ragot. **A**c ymeith yd aeth pered^{ur}. ac ef a doeth y dyffryn avon deckaf awelŵei eiryoet. **A** llawer obebylleu amlis awelei ef yno. **A** ryuedach oed gantaŵ nohynny gŵelet y faŵl awelei ovelineu dŵfyz. a melineu gŵynt. **A**f agehyzdaŵd ac ef gŵz gŵineu maŵz a gŵeith faer arnaŵ. **A** govyn pŵy oed aozuc ped^{ur}. **P**enn melinyd ŵyfi heb ef ar y melineu racko oll. **A**gaffafi letty gennyt ti heb y

pered^{ur}. Keffy heb ynteu ynllawen. ef a doeth ped^{ur} y ty y melinyd. **A**c ef awelas lletty hoff tec yz melinyd. **A**c erchi awnaeth pedur * aryant ynechwyn yz melinyd y brynu bōyt alllynnidaō ac ydy-lwyth y ty. **A**c ynteu a talei idaō kynny vynet odyo. **G**ouyn aozuc yz melinyd py achaōs yd oed y dygy-uoz hōnnw yno. **T**dywaōt y melinyd ōzth p^{ur}. mae y neillpeth. ae tydi ynōz obell. **A**e titheu yn ynvyt. **T**na y mae amherodzes cristinobyl uaōz. **A**c ny mynn honno namyn ygōz dewraf. kanyt reit idi hi da. **A**c ny ellit dōyn bōyt yz faōl vilioed yffyd yma. **A**c oachaōs hynny y mae y faōl velineu hynn. **A**r nos honno kymryt eu heffmōythter a wnaethant. **A**thzannoeth kyuodi y uynyd aozuc ped^{ur}. agōiscaō ymdanaō ac ymdan yuarch y uynet yz tōz neimeint. **A**c ef awelei bebyll ymplith y pebylleu ereill teckaf oz awelsei eiryōet. **A** mozōyn dec awelei yn ystynnv y phenn trōy ffenestyz ar y pebyll. **A**c ny welsei eiryōet mozōyn degach. ac eur wisō obali ymdanei. **A**c edzych awnaeth ar y uozōyn yngraſf. **A**mynet y charyat yndaō yn vaōz. **A**c uelly y bu yn edzych ar y uozōyn oz boze hyt hanner dyd. **A**c ohanner dyd yny oed pzyt naōn. **A**c yna neur daroed y tōz neimeint. **A** dyuot aozuc y letty. **A** thynnu y arueu y amdanaō. **A**c erchi aryant yz melinyd yn echwyn. **A** dic vu wreic y melinyd ōzth pered^{ur}. ac eiffoes y melinyd a rodes aryant yn echwyn idaō. **A**thzannoeth y gōnaeth yz vnwed ac awnathoed y dyd gynt. **A**r nos honno y doeth y letty ac y kymerth aryant yn echwyn y gan y melinyd. **A**r trydyd dyd pan yttoed

yn yz vnllē ynedrych ar y uoŷyn. ef aglywei dyznaōt
 maōz rōng yfgyd amynōgyl idaō amynybyz bōyall.
 Aphan edrychaōd dzaegeuyn ar y melinyd. ¶ mel-
 inyd a dywaōt ŷiŷhaō. ŷōna y neillpeth heb y melin-
 yd. ae tydi adynho dy benn ymeith. Aē titheu ael
 yz tōzneymeint. ¶ Igowenv awnaeth p^{ur}. ar y melin-
 yd. Amynet yz tōzneymeint. Ac agyuaruu ac ef y
 dyd hōnnō. ef ae byzyaōd oll yz Ilaōz ŷynt. A chy-
 meint ac a vyzyaōd ef aanuones y gōyz yn anrec yz
 amherodzes. Ar meirch ar arueu yn anrec y wreic y
 melinyd. yz ymarhos am y haryant echwyn. ¶ Iylin
 aozuc pedur y tōzneymeint yny vyzyaōd * paōb yz
 Ilaōz. Ac anuon y gōyz aozuc y garchar yz amherod-
 zes. Ar meirch ar arueu y wreic y melinyd yz ymar-
 hos am yz aryant echwyn. ¶ Iamherodzes aanuones
 att varchaōc y velin. yerchi idaō dyuot y ymwelet
 ahi. A phallu awnaeth pered^{ur} yz gennat gyntaf. ar
 eil aeth attaō. A hitheu y dzyded weith aanuones
 cant marchaōc yerchi idaō dyuot yymwelet ahi. Ac
 ony delei oe vod erchi udunt y dōyn oe anuod. Ac
 ŷynt adoethant attaō. ac adywedaffant eu kennadōzi
 y ŷiŷh yz amherodzes. ¶ Inteu awharyaōd ac ŷynt yn
 da. ef abaraōd eu rōymaō ŷynt rōymat iōzch. ¶ Ac
 eu bōzō ygklaōd y velin. ¶ Ar amherodzes aovynnaōd
 kyghoz y ŷiŷ doeth a oed yny chyghoz. ¶ I hōnnō a
 dywaōt ŷiŷhi mi aaf attaō ardygennyat. A dyuot
 att p^{ur}. achyuarch gōell idaō. Ac erchi idaō yz mōyn
 y oaderch dyuot y ymwelet ar amherodzes. Ac ynteu
 a death ef ar melinyd. Ac yny gyueir gyntaf y death
 yz pebyll eifted aōnaeth. ¶ I hitheu a death ar y neill

laó. a byz ymdidan auu yrygtunt. a chymryt ken-
 nat awnaeth ped^{ur}. a mynet y letty. **T**zannoeth
 ef aaeth ymwelet a hi. **A** phanndoeth yz pebyll
 nyt oed vngyueir ary pebyll auei waeth y gyweir-
 deb noe gilyd. kany wydynt hóy pyle yd eifstedei ef.
Aifted aozuc ped^{ur} ar neilllaó yz amherodzes. ac
 ymdidan awnaeth yngaredic. **P**an yttoedynt uelly
 óynt awelynt yndyuoet y myón góu du agozflóch eur
 yn ylaó yn lláón owin. **A**dygóydaó aozuc arpenn
 y lin geyz bionn yz amherodzes. ac erchi idi naf
 rodei onyt yz neb a delei ymwan ac evo ymdanei.
 a hitheu aetrychaóu ar pered^{ur} arglóydes heb ef
 moes ymi y gozulóch. ac yuet y góin aozuc ped^{ur}.
 a rodi y gozvlóch ywreic y melinyd. **A** phann yttoed-
 ynt uelly nachaf wr du oed vóy noz llall. ac ewin
 pzyf yn ylaó ar weith gozflóch ae loneit owin. ae
 rodi yz amherotzes. ac erchi idi naf rodei onyt yz
 neb aymwanei ac ef. arglóydes heb y pered^{ur} moes
 ymi. ae rodi y ped^{ur} awnaeth hitheu. ac yuet y góin
 aozuc p^{ur}. a rodi y gozflóch ywreic y melinyd. **P**an
 yttoedynt uelly nachaf góu penngrych coch oed
 vóy noc un ozgóy ereill agozflóch o vaen criffyalt
 yn ylaó * aeloneit owin yndaó. a goftóng ar penn
 y lin ae rodi yn lláó yz amherodzes. ac erchi idi naf
 rodei onyt yz neb aymwanei ac evo am danei. ae
 rodi awnaeth hitheu y peredur. ac ynteu ae han-
 uones ywreic y melinyd. y nos honno mynet y letty
 aozuc ped^{ur}. **A** thzannoeth góifgaó ymdanaó ac ym-
 dan y varch. a dyuoet yz weirgláó allad y trywyz a
 oazuc pered^{ur}. **A**c yna y death yz pebyll. **A** hitheu

adywaót 62th peredur. **P**eredur dec coffa dy gret arodeist ti ymi pan rodeif i ytti y maen pan ledeist yz aradanc. **A**rglwydes heb ynteu góir adywedy. a minneu ae coffaaf. **A**c y gólédychóys peredur gyt ar amherodzes pedeir blyned ar dec. megys y dyweit yz yftozya.

Azthur a oed ygkaer llion arwyfc puif lys idaó. **A**c ygkenaoł llawz ynewad ydoed pedwar gwyz yn eisted ar lenn o bali. **O**wein uab uryen. agólchmei uab gýyar. a **B**owel uab emyz llydaó. a pheredur baladyz hir. **A**c ar hynny óynt a welynt yn dyuot y myón mozón benngrech du ar gevyn mul melyn. a charreieu anuanaó yn y llaw yn gyrru ymul. a phyzt anuanaó agharueid arnei. **D**uach oed y hwyneb ae dóylaó. noz hayarn duhaf a darffeí y bygu. **A**c nyt y llío hackraf. namyn y llun. Gzudyeu aruchel oed idi. ac wyneb kyckir y waeret. a thzón byz ffroenvoll. ar neill lygat yn vñithlas tra theryll. ar llaw yn du ual y muchud ygkeuynt y phenn. **D**anned hiryon melynion melynach no blodeu y banadyl. **A**c chzoth ynkychwynnu o gledyz y dóvzón. yn vch noe helgeth. **A**scózn y chevyn a oed arweith bagyl. **T** dóy clun a oed yn llydan yfcyznic. **A**c ynvein oll o hynny y waeret. eithyz y thzæet ae glinyeu a oedynt vzeisc. kyuarch góell y arthur ae teulu oll eithyz y pedur a ozuc. **A**c 62th peredur ydywaót geireu dic anhegar. **P**eredur ny chyuarhafi well itti. kanys dylyy. **D**all uu y tyghetuen pan rodes itti daón achlot. **P**an doethoft y lys y bñenhin cloff. a phanweleist yno y mackóy yndóyn y góaeó llueit. **A**c o vlaen y góaeó

dafyn owaet. A hōnnō yn rydec yn raeadyz hyt yn
 dōin y mackwy. Ac enryuedodeu ereill heuyt a weleifst
 yno. Ac ny * ofynneifst euhyfyz nac eu hachaōs.
 Aphei as gofynnūt iechyt agaffei y bzenhin. ae gyuo|
 uoeth yn hedōch. A bellach bōytreu ac ymladeu a
 cholli marchogyon. Ac adaō gōzaged yn wedō. a rianed
 yndiofymdeith. A hynny oll oth achaōs di. Ac yna
 y dywaōt hi ōth arthur. gan dy ganyat arglōyd pell
 yō vy lletty i odyma. nyt amgen ygkafteill fyberō ny
 ōnn aglyweifst y ōthaō. Ac yn hōnnō ymae chwech
 marchaōc a thugeint aphumcant o varchogyon vīd-
 aōl. Ar wreic vōyhaf agar pobun gyt ac ef. Aphōy
 bynnac avynno ennill clot o arueu ac o ymwan. ac
 oymlad. ef aekeiff yno os dirper. Auynnei hagen
 arbennicrōyd clot ac etmyc. gōnn y lle y kaffei. Cafteill
 yffyd arvynyd amlōc. Ac yn hōnnō ymae mozōyn. Ac
 yny gyveiftydyaō yd ydys. Aphōy bynnac aallei y
 rydhau. penn clot y byt agaffei. Ac ar hynny kych-
 wynnv ymeith aozuc. **F**eb y gōalchmei. myn vvg
 cret ny chyſcaf hun lonyd nes gōybot aallōyf ellōng y
 vozōyn. allawer o deulu arthur agyttuunaōd ac ef.
 Amgen hagen y dywaōt peredur. myn vvgcret ny
 chyſgaf hun lonyd nes gōybot chōedel ac yfyz y
 gōaeō adywaōt y vozōyn du am danaō. **I**phann
 yttoed paōp yn ymgyweiryāō. nachaf uarchaōc yn
 dyuot yzpoith ameint milōz ae angerd yndaō yn
 gyweir o dillat ac arueu. Ac adeuei racdaō ac agy-
 uarchei well y arthur ae deulu oll. eithyz y walchmei.
 Ac aryſgōyd y marchaōc ydoed taryan eurgrōydyz.
 a thzaōft olaffar glaf yndi. Ac yn vnllio a hynny ydoed

yz arueu ereill oll. Ac ef adywaot 62th walchmei. Si
 a ledeist vyargl6yd oth t6yfl ath v2at. A hynny mi ae
 p2ofaf arnat. Kyuodi a wnaeth g6alchmei y uynyd.
 Ilyma heb ef vyg g6yftyl yth erbyn ae yma ae yn y lle
 y mynnych nat wyf i na thwyll62 na b2at62. geyz b2onn
 y b2enhin yffyd arnafi y mynnafi bot y gyfranc y rof
 a thi heb y marcha6c. In llawen heb y g6alchmei.
 dos ragot mi yth ol. Racda6 yd aeth y marcha6c.
 ac ymgyweiry6 a wnaeth g6alchmei. a llawer o arueu
 agynnigwyt ida6. ac ny mynna6d onyt yrei eida6.
 G6ifga6 a wnaeth g6alchmei a pheredur ym danunt. ac
 y kerdassant yny ol o acha6s eu kedymdeithas. a
 meint yd ymgerynt. ac nyt ymganlynnassant y gyt.
 namyn pob un yny gyueir. G6alchmei yn ieuencit
 ydyd a deuth y dyffrynn * ac yn y dyffryn y g6elei
 kaer a llys ua62 yn y gaer. a thyeu aruchelualch yn
 y chylch. ac ef a welei varcha6c yndyuo2 yz po2th a-
 llan y hela y ar balfre gloewdu ffroenuoll ymdeithic. a
 rygig wastatualch escutlym did2amg6yd ganta6. Bef
 oed h6nn6 y g62 bioed y llys. Kyuarch gwell a wnaeth
 g6alchmei ida6. Du6 a rodo da itt un benn. a phan
 doy ditheu. pandeua2 heb ef ollys arthur. Ae g62 y
 arthur 6yt ti. Je myn vyg cret heb y g6alch6. mi
 a6nn gygho2 da itt heb y marcha6c. Blin a lludedic
 yth welaf. Dos yz llys ac yno y triggy heno os da
 gennyt. da argl6yd adu6 adalho itt. h6de vod26y
 yn ar6yd att ypo2tha62. ados ragot yz t62 racco.
 achwaer yffyd y minheu yno. Ac yz po2th y doeth
 g6alchmei. a dangos y votr6y a wnaeth achy2chu y
 t62. a phandoeth y my6n. yd oed ffy2yfdan ma62 yn

Ilosgi. afflam oleu uchel divoc o honaó. A moxón
 uaórhedic deledió yn eisted ymyón kadeir ózth y tan.
 Ar uoxón a vu lawen ózthaó ae reffaó aozuc. a chy-
 chwýnv yny erbyn. ac ynteu aaeth y eisted ar neill
 laó y uoxón. eukinyaó agymeraffant. A góedy eu
 kinyaó dala ar ymdidan hygar aozugant. A phan ytt-
 oedynt uelly. Ilyma yn dyuot ymyón attunt gó góyn-
 llóyt teledió. Oiaachenoges butein heb ef. pei góy-
 put ti iaónet itt chware ac eisted ygyt ar gó hónnó.
 nyt eistedut ac ny chwaryut. Athynnu y benn allan
 ac ymeith. Ba vnbenn heb y uoxón pei gónelut
 vygkyghoz rac ofyn bot pyt gan y gó itt. ti agaeut
 y dáz. Gwalchmei agyuodes y vynynd. A phandaó
 tu ar dáz. yd oed y gó ar y trugeinuet yn lláon aru-
 aócn ynkyzchu y tó y uynynd. Bef aozuc góalchmei a
 chlaó góydbóyll diffryt rac dyuot neb y uynynd o
 nadunt yny doeth y gó ohela. Ar hynny Ilyma y
 iarll yndyuot. Beth yó hynn heb ef. Peth hazy
 heb y gó góynllóyt. bot yz achenoges racko yn eisted
 educer ac yn bóyta gyt ar gó a ladaó awch tat. A
 góalchmei uab góyar yó. Peitóch bellach heb yz
 iarll miui aaf ymyón. Y iarll a vu lawen ózth walch-
 mei. Ba vnbenn heb ef cam oed itt dyuot yan Ilys oz
 góyput lad an tat o honat. kyn *naallom* ni y dial
 duó aedial arnat. Aneit heb *y góalchmei* Ilyna ual
 y mae amhynny. nac y * adef llad aóch tat chí nac
 y diwat ny deuthum i. Peges yd óyfi yn mynet y
 arthur. ac ymyhun. Archaf i oet vlóydynd hagen yny
 delóyf om neges. Ac yna ar vygcret vyn dyuot yz
 Ilys honn y wneuthur vnoideu ae adef ae wadu. Yz

oet agauas ynllawen. ac yno ybu ynos honno. **S**zannoeth kychwyn ymeit aozuc. ac ny dyweit yz yfstoza amwalchmei h6y no hynny yny gyueir honno. **Y** pheredur agerda6d ra6da6. **G**rytra6 yz ynys a wnaeth peredur. y geiffa6 chwedyllyaeth y 6zth yuo6yndu. ac nys kauas. ac ef a death y dir nyf atwaenyat ymy6n dyffryn avon. ac ual yd yttoed yn kerdet y dyffrynn. ef a welei varcha6c yndyuot yny erbyn. ac ar6yd bala6c arna6. ac erchi y vendyth a wnaeth. **O**ch a truan heb ef ny dylly gaffel bendyth. ac ny phz6ytha itt. am wisga6 arueu dyd kyuuch ar dyd hedi6. a phadyd y6 hedi6 heb y peredur. **D**u6 g6ener y croclith y6 hedi6. **P**a cheryd ui ny wyd6n i hynny. bl6ydyn y hedi6 y kychwynneis om g6lat. ac yna disgynu yz lla6z a wnaeth ac arwein y uarch ynyla6. a thalym oz piifford agerda6d yny gyuaruu ochelfford. ac yz ochelfford tr6y y coet. ar parth arall yz coet. ef a welei gaer voel ac arwyd kyuanned a welei oz gaer. a pharth ar gaer y doeth. ac ar bozth y gaer y kyuaruu ac ef y bala6c agyuaruuaffei ac ef kynno hynny. ac erchi y vendyth aozuc. **B**endyth du6 itt heb ef. a ia6nach y6 kerdet uelly. achyt ami y bydy heno. a thziga6 a wnaeth ped^{ur} y nos honno yno. **S**zannoeth arofun a wnaeth pered^{ur} ymeith. **D**yt 'dyd hedi6 yneb ygerdet. ti a vydy gyt ami hediw. ac avozy athzennyd. a mi adywedaf itt y kyuarwydyt gozeu aallwyf am yz hy6n yd wyt yny geiffa6. ar pedwyzdyd dyd arofun a wnaeth ped^{ur} yymdeith. ac adol6yn yz bala6c dywedut kyfarwydyt y6zth gaer yz enryuedodeu. **K**ymeint

ac awypŷyfi mi ae dywedaf itt. **D**os dros ymnyd racko. **A** thuhónt yz mynyd ymae afon. **A**c yndyffrynn yz avon ymae llys bzenhin. **A**c yno y bu y bzenhin y pafc. **A**c o2 keffy ynvnlle chwedyl y 62th gaer yz enryuedodeu. ti aekeffy yno. **A**c yna y kerda6d ped^{ur} * racda6. **A**c y death y dyffryn yz avon. **A**c y kyfaruu ac ef niuer owyz yn mynet y hela. **A**c ef awelei ym plith y niuer g6z urdedic. a chyuarth ida6 a o2uc pered^{ur}. **D**ewis di vnbenn aeti a elych yz llys. ae titheu a delych gyt ami y hela. **A**e minneu a yz-ro vn o2 teulu yth o2chymun y verch yffyd im yno. y gymryt b6yt allynn nny del6yf o hela. **A**c o2 byd dy negeffeu hyt y gallwyf i eu kaffel ti ae keffy yn llawen. **A**gyzru awnaeth y bzenhin g6as byzuelyn gyt ac ef. **A**phandoethant yz llys ydoed yz vnbennes g6edy kyfodi ac yn mynet y ymolchi. **A**c y death pedur racda6. **A**c y gressfawa6d hi peredur yn llawen. ae gynn6ys ar y neillla6. **A** chymryt eu | eu kinya6 a o2ugant. **A** pheth bynnac adywettei peredur 62thi. chwerthin awnay hitheu yn vchel. mal y clywei pa6p o2 llys. **A**c yna y dywa6t y g6as byzuelyn 62th yz unbennes. mynvygcret heb ef o2 bu 62 itti eiryoet y mack6y h6nn auu. **A**c ony bu 62 itt ymae dy v2yt ath ved6l arna6. **A**r g6as byzuelyn aaeth parth ac att y bzenhin. ac adywa6t mae tebyckaf oed ganta6 bot y mack6y agyuaruu ac ef ynwr oe verch. **A**c onyt g6z mi adebygaf ybyt g6z idi nnylle onyt ymogely racda6. Mae dy gyghoz di was heb y bzenhin. **A**gyghoz y6 gennyf ell6ng dewrwyz am y benn ae dala. nny wpych diheur6yd am hynny. **A**c ynteu

a eflynghaŵd gŵyꝛ am benn pered^{ur} oe dala. Ac y dodi y myŵn geol. Ar vorŵyna doeth yn erbynn y that ac aovynnaŵd idaŵ. pyachaŵs y paraffei carcharu y mackŵy olys arthur. Dioer heb ynteu ny byd ryd heno nac auoꝛy na thŵenhyd. Ac ny daŵ oꝛlle ymae. **D**y ŵathneuaŵd hi ar y bŵenhin yꝛ hynn a dywaŵt. a dyuot att y mackŵy. Ae anigryf gennyt ti dy uot yma. **D**ymtoꝛei i kynny beŵn. **D**y byd gwaeth dy wely ath anfaŵd noc un y bŵenhin. Ar kerdeu goꝛeu yny llys ti ae keffy ŵath dy gyghoꝛ. a phei dŵdanach gennyt titheu no chynt vot vynggŵely i yma. y ym-didan a thi ti ae kaffut yn llawen. **D**y wrthneuaŵfi hynny heb y peredur. **I**f auu ygkarchar y nos honno. Ar uoꝛŵyn a gywiraŵd yꝛ hyn a adaŵŵfei idaŵ. a thŵannoeth y clywei ped^{ur} * kynnŵyꝛf yny dinas. **O**ia vorŵyn dec py gynnŵyꝛf yŵ hŵnn heb y pered^{ur}. lly y bŵenhin ae allu yffyd yndyuot yꝛ dinas hŵnn hediŵ. **B**eth a vynnant hŵy uelly. **I**arll yffyd yn agos yma adŵy iarllaeth idaŵ. a chygadarnet yŵ a bŵenhin. a chfranc a vyd y rygunt hediŵ. Adolŵyn yŵ gennyfi yti heb y peredur peri ymi varch ac arueu y vynet y diŵgŵyl ar y gyfranc. Ar vygkywirdeb ynheu dyuot ym carchar dŵachevyn. **I**n llawen heb hitheu mia baraf itt varch ac arueu. a hi a rodes idaŵ march ac arueu a chŵnfallt purgoch aruchaf y arueu. a tharyan uelen ar y yŵgŵyd. a dyuot yꝛ gyfranc a wnaeth. ac a gyfaruu ac ef owyꝛ yꝛ iarll y dyd hŵnnŵ ef ae byꝛaŵd oꝛl yꝛ llaŵ. ac ef adoeth d^{ur}-chevyn y garchar. **O**ovyn chwedleu a wnaeth y vorŵyn y pedur. ac ny dywaŵt ef vn geir ŵathi. a hitheu

aaeth y ofyn chwedleu y that. a govyn awnaeth pŷy
 auuassei ozeu oe deulu. **Y**nteu adywaŷt nas at-
 waenat. gwr oed achŷnfallt coch aruchaf yarueu
 atharyan velen ary yŷgŷyd. agowenu awneth hi-
 theu. adyuot yz lle yd oed pered^{ur}. ada vu y barch y
 nos honno. athzi dieu aruntu y lladaŷd ped^{ur} wyz
 yz iarll. **A**chynn caffel o neb wybŷt pŷy vei y doey
 y garchar dzacheuyn. **I**r pedwyzyd dyd y lladaŷd
 ped^{ur} y iarll ehunan. adyuot aozuc y vorwyn yn
 erbyn y that. agovyn chŷedleu idaŷ. **C**hwedleu da
 heb y bzenhin. llad yz iarll. a minneu bieu y dŷy
 iarllaeth. a ŷdoŷt ti arglŷyd pŷy ae lladaŷd ef. Gŷn
 heb y bzenh. marchaŷc y cŷnfallt coch ar taryan
 uelen ae lladaŷd. **A**rglŷyd heb hi miui a ŷn pŷy yŷ
 hŷnnŷ. **Y**z duŷ heb yz ynteu pŷy yŷ ef. arglŷyd heb
 hi y marchaŷc yŷŷyd ygkarchar gennyt yŷ hŷnnŷ.
Ynteu adoeth hyt lle ydoed peredur. achyuarch
 gŷell idaŷ awnaeth. adywedut idaŷ ygŷaffanaeth
 awnathoeth. y talei idaŷ megys y mynnei ehun. a
 phanaethpŷyt y vŷyta. peredur adodet ar neill laŷ
 y bzenhin. ar uozŷyn y parth arall ypered^{ur}. **M**i
 arodaf itt heb y bzenhin vym merch yn bziaŷt. a
 hanner vymbzenhinyaeth genthi. ar dŷy iarllaeth a
 rodaf itt yth gyuarŷs. arglŷyd duŷ a dalho itt heb y
 peredur. ny deuthum i yma yz gŷzeicka. * **B**eth a
 geiffy ditheu vnbenn. keiffaŷ chedleu yd ŷyf i y ŷzth
 gaer yz enryuedodeu. mŷy yŷ medŷl yz vnbenn noc
 ydym ni yny geiffaŷ heb yuoŷŷyn. **C**hwedleu y ŷzth y
 gaer ti ae keffy. a chynhebzygyeit arnat trŷy gyuoeth
 vyn tat athzeul digaŷn. athydi unbenn yŷ ygŷz mŷy-

haf agarafi. Ac yna y dywaó. **D**os dros y mynyd
 racco. A thi a wely lynn achaer o vyón y llynn. A
 hōno aelwir kaer yz enryuedodeu. Ac ny wdam ni
 dim oe hanryuedodeu hi eithyz y galó velly. A dyuot
 a ozuc pedur parth argaer. A phozth y gaer oed yn
 agozet. A phandoeth tu ar neuad. ydós oed yn
 agozet. Ac val y doeth y myón. gýdbóyll a welei yny
 neuad. A phob vn oz dóy werin yn góare ynerbyn y
 gilyd. Ar vn y bydei bozth ef idi. agollei y góare. Ar
 llall a dodei aóz yn vnwed a phey bydynt góyz. **B**ef
 a wnaeth ynteu digyaó achymryt ywerin yny arffet
 Athafu y claóz yz llynn. **I** phan yttoed ef uelly.
 nachaf y uozwyn du yndyuot y myón. Ac yndywedut
 ózth p^r. **D**y bo greffaó duó ózthyt. **G**ynychach it
 wneuthur dāc no da. **B**eth a holy di y mi y uozóyn
 du heb y pedur. **G**olledu o honat yz amherodzes oe
 chlaóz ac ny mynnei hi hynny yz y amherodzaeth.
Oed wed ykeffit y claóz. oed beielhut y gaer yf-
 bidinongyl. ymae yno óz du yndiffeithaó llawer o
 gyuoeth yz amherodzes. a llad hōnó o honat ti agaffut
 y claóz. Ac ot ey di yno ny doy yn vyó dācheuyn. A
 vydy di gyuaróyd y mi yno heb y pedur. **M**i a uan-
 agaf ffozd itt yno heb hi. **A**f a deuth hyt ygkaer
 yfbidinongyl. Ac a ymladaó d argóz du. Ar góz du
 a erchis naó d y pered^r. **M**i a rodaf naó d it par vot
 y claóz yny lle yd oed pan deuthum i yz neuad. Ac
 yna y doeth y uozóyndu. A dywedut ózthaó. Ie heb
 hi. **M**elltith duó itt yn lle dy lauur. am adaó yz
 ozmes yn vyó. yffyd yndiffeithaó kyuoeth yz amher-
 odzes. **M**i a edeweis heb y peredur idaó yeneit yz

Winnia mal vtreythit oystory

i ceterent uab erbin.

Athur aduodes dala lre vgtær
thion arthysc. Ac vdelis aruntu
teith ~~in~~ pasc. aþinnip nado

lic. Arfulg þyn dreig vlltheth dala lre
aoruc pno. þanys hygthas le vno gr
woeth oed gaer thion var uoz ac par dir.

Adygyuor aoruc attab nab brenhin corona

lc. aodvnt þyz uab lre pno. ac þyrt a
hynnip þeill abarvnet. þanys guthodþyz
uab updei þrei hynnip vnyodgyvl arþeinnic
o nybei uab: aghempon yn eu lludvne.

Aþhanvei ef vgtær thion yn dala lre. ten
eglyps arde aachubir vith vofferrmen.

Seþ ual vð aachubir. eglyps partinr ac d
vned ac thahodþyz. Ar ed y d: thovuar. ac
rianed. Ar oz vðv a updei þz ontern arde curth
eit. Ar bedvares y franc ar lvydo

gpon erent. A uab eglyps erent a updei þz
nab þemteith. Ac vthaldhnei yn þeinnaf.

þanys ef oardertioctvvdor mlörvæth ac
urðas boued oed þeinnaf ar ynab þemteith.
Ac nyt angher yn þn oz eglypsleu nlyp noc
adrvæstlann ni uchot. Gled: lre ganactua

peri y claó. **D**yt yttió y claó y lle kyntaf y kefeift. **D**os diacheuyn allad ef. mynet a oꝛuc pedur allad y gó du. **A**phandoeth yꝛ llys yd oed y uoꝛóyn du yn y llys. **H**a uoꝛóyn heb y pedur mae yꝛ amherodzes. **T**iofi a duó nys * góely di hi ynaó. ony bei lad goꝛmes yffyd yn y ffoꝛeft racko ohonat. **P**y ryó oꝛmes yó hónnó. **K**aró yffyd yno achynebꝛóydet yó ar adeinyaó kyntaf. **A**c un coꝛn yffyd yn y dal. kyhyt a phaladyꝛ góaeó. achyn vlaen llymet yó ar dim blaen llymhaf. **A** thoꝛi a wna bꝛic y coet ac a vo owell yn y ffoꝛeft. **A**llad pob aniueil a wna oꝛ agyfarffo ac ef yndi. **A**c ar nys llado. maró vydant o newyn. **A** góaeath no hynny. **D**yuot a wna beunoeth ac yuet y byfcotlyn yn y diaó. agadu y pyscaó yn noeth a meiró vyd eu kan móyhaf. kynndyuot dófyꝛ idi dꝛache-fyn. **A** voꝛwyn heb y peredur a doy di y dangos ymi yꝛ aniueil hónnó. **D**ac af ny lyuaiffóys dyn uynet yꝛ ffoꝛeft yꝛ ys blóydyn. **M**ae yna golóyn yꝛ arglóydes. **A** hónnó agyfyt y karó ac a daó attat ac ef. **A**r karó ath gyꝛch di. **T**colwyn aaeth yngyfarwyd y pered^{ur}. **A**c agyuodes y caró. **A**c a doeth parth ar lle yd oed ped^{ur} ac ef. **A**r karó agyꝛchaó ped^{ur}. **A**c ynteu a ellyghóys y ohen heibaó. **A**c atrewis y benn y arnaó achledyf. **A**phan yttoed ynedꝛych ar penn y karó. ef a welei varchoges yn dyuot attaó. ac yn kymryt y colóyn yn llawes ychapann. ar penn y rygthi a choꝛyf. **A**r toꝛch rudeur a oed am yvynógyl. **A**vnben heb hi anfyberó y gónaethoft. **H**ad y tlós teckaf oed ymkyuoeth. arch auu arnaf y hynny. **A**c a oed wed y gallón i kaffel dygerennyd di. **O**ed. dos yvꝛonn ymynyd racko.

ac yno ti a wely lŷyn. Ac ymon yllŷyn ymae llech. Ac yno erchi gŷz y ymwan deirgŷeith. ti agaffut vygkerenhyd. Peredur agerdaŷd racdaŷ. Ac a deuth y ymyl yllŷyn. ac aerchis gŷz y ymwan. Ac ef agyuodes gŷz du y dan y llech. a march yŷkyznic y danaŷ. Ac arueu rytlyt maŷz ymdanaŷ ac ymdan y uarch. Ac ymwan a wnaethant. Ac ual y byzyei peredur y gŷz du yz llawz y neityei ynteu yny gyfrŷy dzacheuyn. A diŷgynnv aozuc pered^{ur} a thynnv cledyf. Ac yn hynny difflannu aozuc y gŷz du a march p^{ur} gantaŷ. ac ae varch ehun hyt nawelas ef yz eil olŷc arnvt. Ac ar hyt y mynyd kerdet a wnaeth peredur. Ar parth arall yz mynyd ef a welei gaer yn dyffryn auon. A pharth ar gaer y doeth. Ac ual y daŷ yz gaer. neuad * a welei. Adzŷs y neuad yn agozet. Ac y myŷn y doeth. ac ef a welei ŷz llŷyt cloff yn eifted ar dal y neuad. Agŷalchmei yn eifted ar y neill laŷ. Ae varch a ducŷei y gŷz du. a welei yn vn pzeŷeb a march gŷalchmei. A llawen uuant ŷzth pedur. Amynet y eifted aozuc y parth arall yz gŷzllŷyt. Ac ar hynny nachaf was melyn yn dygŷydaŷ ar penn y lin geyz bzon pered^{ur}. Ac yn erchi kerennyd yperedur. Arglŷyd heb y gŷas mi a deuthum yn rith y uozwyn du y lys arthur. a phan vyzyeiŷt y claŷz. a phan ledeift y gŷz du o yŷbidinongyl. A phan ledeift y karŷ. A phan vuoft yn ymlad ar gŷz oz llech. a mi a deuthum ar penn yn waetlyt ar y dyfcyl. Ac argŷaeŷ yd oed y ffrŷt waet oz penn hyt y dŷn ar hyt y paladyz. ath geuynderŷ bioed y penn. Agŷid-onot kaerloyŷ ae lladyŷŷei. ac ŷynt agloffaffat dy ewythyz. ath geuynderŷ ŷyf ynneu. A darogan yŷ

ytti dial hynny. A chygoz vu gan pedur agbalchmei anuon att arthur ae deulu y erchi idaó dyuot ambenn ygoidonot. Adechzeu ymlad awnaethant ar goidonot. Allad góuz y arthur geyz bionn pered^{ur} awnaeth vn oz goidonot. ae góahard aónaeth ped^{ur}. **A**r eilweith llad góuz awnaeth ywidon geyz bionn pedur. Ar eilweith y góahardaó pedur hi. **A**r tryded weith llad góuz awnaeth y widó geyz bionn ped^{ur}. Athynnv y gledyf awnaeth peredur. Atharaó y widon aruchaf y helym yny hyllt yz helym. ar arueu oll. ar penn yn deu hanner. **A**dodi llef awnaeth ac erchi yz goidonot ereill ffo. adywedut pan yó peredur oed. y góuz a vuassei yn dyfscu marchogaeth gyt ac bynt yd oed tyghet eullad. **A**c yna y trewis arthur ae deulu gan ygoidonot. ac yllas goidonot kaer loyó oll. **A**c uelly y treythir ogaer yz enryuedodeu. ✓

Gereint and Enid.

Yma mal y treythir o ystoz
a gereint uab erbin.

Arthur a deuodes dala Ilys ygkaer Ilion arwyfc.
Ac y delis ar untu feith ~~mluned~~ pasc. a phump
nadolic. Ar fulgwyn dzeigylweith dala Ilys
a oꝛuc yno. kanys hygyrchaf Ite yny gyuoeth oed
gaer Ilion yar uoꝛ ac yar dir. Adygyuoꝛ a oꝛuc atta
nao bzenhin coꝛonaoc. aoedynt wyꝛ idaoo hyt yno.
Ac ygyt a hynny Ieirll abaroneit. kanys goahod-
wyꝛ idaoo uydei y rei hynny ympob goyl arbennic
ony bei uaoo aghenyon yn eu lludyas. A phan vei ef
ygkaer Ilion yn dala Ilys. teir eglows ardec aachub-
it ooꝛth y offerenneu. Bef ual ydachubit. eglows y ar-
thur ae deyzned ae wahodwyꝛ. Ar eil y wehoyuar.
ae rianed. Ar dzyded a uydei yꝛ distein ardeꝛ eirch-
eit. Ar bedwarded y franc ar soꝛydogyon ereill.
A naoo eglows ereill auydei yꝛ naoo pennteulu. Ac y
walchmei yn bennaf. Kanys ef o arderchocroꝛyd clot
milooꝛyaeth ac urdas boned oed bennaf ar ynaoo penn-
teulu. Ac nyt anghei yn vn ooꝛ eglowssieu moꝛy noc a
dywedassam ni uchot. Clewlout gauaeluaoo oed penn
poꝛthaoo idaoo. Ac nyt ymyꝛrei ef yggooassanaeth. na-

myn yn vn oꝛ teir gŷyl arbennic. namyn feithwyz a oedynt y danaó yn gŷaffanaethu. arennynt y vlŷydy yn y ryngtunt. **H**yt amgen. gryn. a phenn pighon. a llæs gymyn. a gogyfŷlch. a gŷad nei lygeit cath. a welei hyt nos yngyftal ac hyt dyd. a dæm uab dremhitit. a chluŷt uab cluŷtueinyt a oedynt wylwyz y arthur. **I**duó maóꝛth fulgŷyn ual yd oed yz amheraðdyz yn y gyuedach yn eisted. nachaf was gŷineu hir yndyuoꝛt y myón. a pheis a fŷicot obali caeraóe ymdanaó. a chledyf eurdŷn am y vynŷgyl. a dŷy eŷgit iŷŷel o gozwal am y dææt. a dyuoꝛt a oꝛuc hyt rac bzoꝛn arthur * **H**enpŷyð gŷell arglŷyd heb ef. **D**uó arodho da it heb yz ynteu. a greŷŷo duó ŷꝛthyt. ac aoes chŷedleu o neŷyd gennyt ti. **O**es arglŷyd heb yz ynteu. **H**yt atwen i dydi heb yz arthur. **R**yued yó gennyf i nam atwaenoŷt. a ffozeŷtŷoꝛ itti arglŷyd ŷyfi yn fozeŷt y dena. a madaóe yó vy enó i uab tŷoꝛgadarn. **D**ywet ti dy chwedleu heb yz arthur. **D**ywedaf arglŷyd heb ef. karó a weleis yn y fozeŷt. ac ny weleis yz moet y gyfryó. **P**a beth yŷfyd arnaó ef heb yz arthur. pꝛyt na welut eiryoet y gyfryó. **P**urwyn arglŷyd yó. ac ny cherda gyt ac un aniueil o ryuic a balchder rac y urenhineidet. ac y ouyn kyngoꝛ itti arglŷyd y dodŷyf beth yó dy gynghoꝛ am danaó. **J**awnaŷ y gŷnafi heb yz arthur. mynet y hela ef auoꝛy yn ieuencitit y dyd. a pheri rybud heno arbaóe oꝛ llettyeu. ac ar ryfuerys oed bennkynynd y arthur. ac ar eliuri oed benn mackŷy. ac ar baóe y am hynny. ac ar hynny y trigyaffant. a gellŷng y mackŷy oꝛ

blaen aozuc. **A**c yna y dywaot gvenhoyuar 62th arthur. Arglwyd heb hi agennhedy di vyvi auozy y uynet y edrych ac y warandaot ar hela y karot a dywaot y mackoy. **K**anhadaf yn llawen heb yz arthur. minneu aaf heb hi. **A**c yna ydywaot gwalchmei 62th arthur. **A**rglwyd heb ynteu ponyt oed iaon ytitheu. kanhadu yz neb y delai honno attaot nny helua. **I**lad y benn ae rodi yz neb ymynhei ae y ozderch idaot ehun ae y ozderch y gedymdeith idaot. na marchaot na phedestyz y del idaot. **K**anhadaf yn llawen heb yz arthur. a bit y keryd ar y distein ony byd parot paot auozy y uynet y hela. **A** thzeulaot y nos a ozugant dzy gymodzolder o gerdeu adidanoch ac ymdidaneu a diwall wassanaeth. **A** phan uu amfer gan baot onadunt vynet ygyscu synt aethant. **A** phan doeth y dyd dannoeth deffroi aozugant. **A** galot aozuc arthur ar y gveiffon agadwei ywely. **D**yt amgen. pedwar mackoy. **B**ef rei oedynt. **G**adyzeith uab pothaot gandoy. **A**c Amhzen uab bedwyz. **A**c Amhar uab arthur. **A** gozeu uab Gustennyn. **A**r goyz hynny adoethant att arthur. **A**c agyuarthafant well idaot. **A**c awisc*assant ymdanaot. **A** ryuedu aozuc arthur na deffroes gvenhoyuar. **A**c nat ymdoes nny gvely. ar goyz a uynnyssynt y deffroi. **D**a deffrooch hi heb yz arthur. kanys gvell genthi gyscu no mynet y edrych ar yz hela. **A**c yna y kerdaot arthur racdaot. ac ef a glybei deu gozn yn canu. vn yn ymyl lletty y pennkynyd. **A**r llaw yn ymyl lletty y penn mackoy. **A**lloyz dygyuoat kobyl oz niuezoed. adoethant att arthur. acherdet aozugant parth ar

ffoieft. **I**gōedy mynet arthur odieithyꝛ yllys y deffroes gōenhōyuar. agalō ar y moꝛnyon aozuc a gōiscaō ymdanei. ⁊ uoꝛnyon heb hi. mi agymereif gennat neithōyꝛ y uynet yedꝛych ar yꝛ hela. ⁊c aet un ohonaōch yꝛ ystabył apharet dyuot aca uo o uarch oꝛ awedo y wraged eu marchogaeth. ⁊c ef aaeth vn onadunt. ac ny chahat ynyꝛ ystabył namyn deu uarch. ⁊ gōenhōyuar ac un oꝛ moꝛnyon aaeþhant arydeu uarch. ac ōynt adoethant dꝛōy wyfc. ⁊ llufc y gōyꝛ ar meirch a gynhalyffant. **I**c ual y bydynt yn kerdet uelly ōynt aglywynt tōꝛyf maōꝛ angherdaōł. ⁊c edꝛych aozugant diae keuyn. ac ōynt awelynt uarchaōc ar ebaōluarch helyclei athꝛu-gar y ueint. ⁊mackōy gōyneu **I**euanc efgeirnoeth teyꝛneid arnaō. ⁊ chledyf eurdōꝛn ar y glun. apheis a fōꝛkot o bali ymdanaō. ⁊ dōy eskit iffel ogoꝛdwal amydaet. ⁊ llenn o boꝛffoꝛ glas ar warthaf hynny. ac aual eur ōꝛth bop cōꝛr idi. ⁊ cherdet yn uchelualch dꝛybelit ffraeth gyffonuyꝛ awnaei y march. ac ymoꝛdiwes agōennhōyuar aozuc. a chyuarç gōell idi aozuc. **D**uō arodho da itt ereint heb yꝛ hitheu. a mi ath adnabuum pann yth weleif gyntaf gynneu. a greffaō duō ōꝛthyt. ⁊ phaham nat aethoft di gyt ath arglōyd yhela. ⁊m na wybuum panaeth heb ef. Minneu aryuedeis heb hi gallu o honaō ef vynet yndirybud ymi. **I**e arglōydes heb ef. kyfcu awneuthum i ual na wybuum pan aeth ef. ⁊ goꝛeu vn kedꝛdeith genhyfi heb hi vygkedymdeithas arnaō yny kyuoeth oll wyt ti owas ieuanc. ⁊c ef aallei uot yngyndigriuet ymi oꝛ hela ac udunt ōynteu. kanys

ni a glywn y * kyzn pan ganer. Ac aglyón y cón
 pann eilynger. a phan dechzeuont aló. Ac bynt a
 doethant y yftlys y fozeft. ac yno feuyll aónaeth-
 ant. **D**i a glyón odyrna heb hi pan eilynger y kón.
 Ac ar hynny tózyf a glyóynt. Ac edzych yggóathóyn-
 eb ytózof aozugant. Ac bynt abelynt coyr yn march-
 ogaeth march ucheldeó ffroenuoII mafwehyn ka-
 darndzut. **I**c yn llaó y coyr ydoed ffrowyII. **I**c
 yn agos yz coyr y góelynt wreic y ar uarch canweló
 teledió. aphedeftric waftatualch gantaó. ac eurwisc
 o bali ymdancei. Ac yn agos idi hítheu marchaó y
 ar gatuarch maóz tomlyt. ac arueu tróm gloyó ym
 danaó ac am y uarch. A diheu oed ganthunt na wel-
 fynt eiryoet góz amarch ac arueu hoffach gantunt
 eu meint noc bynt. A phobun onadunt yn agos y
 gilyd. **G**ereint heb y góenhóyuar aatwaenof di y
 marchaó racco maóz. nac atwen heb yz ynteu. ny
 at yz arueu efronaóll maóz racco welet nae wyneb
 ef nae bzyt. **D**os uoózyn heb y góenhóyuar a gouyn
 yz coyr póy y marchaó. mynet aozuc y uoózyn yn
 erbyn y coyr. **S**ef aozuc y coyr kyuaros y uoózyn
 pan ygwelas yn dyuot attaó. A gouyn aozuc y uoózyn
 yz coyr póy y marchaó heb hi. **D**ys dywedaf ytti
 heb ef. **K**anys kyndzóc dy wybot heb hi ac nas
 dywedy ymi. mi ae gouynnaf idaó ehun. **D**a ouynny
 myn uygcret heb ynteu. Paham heb yz hi. Am nat
 óyt yn enryded dyn awedo ózthaó ymdidan am har-
 glóydi. **S**ef aozuc y uoózyn yna troffi penn ymarch
 tu ar marchaó. **S**ef aozuc y coyr yna y tharaó ar
 ffrowyII a oed yn y laó ar dzaós y hóyneb ae llygeit

yny uyd y gŵaet yn hidleit. **S**ef aŵnaeth yuoŵyn
o dolur y dyŵnaŵt. dyuot dŵacheuynt at wenhŵyuar.
dan gŵynaŵ y dolur. **H**agyŵ iaŵn heb y gereint y
goŵuc y coŵr athi. **W**i aaf heb y gereint y wybot
pŵy y marchaŵc. **D**os heb y gŵenhŵyuar. dyuot a
oŵuc gereint att y coŵr. **P**ŵy ymarchaŵc racko heb
y gereint. **H**ys dywedaf ytti heb y coŵr. **W**i ae
gouŵnaf yŵ marchaŵc ehun heb ynteu. **D**a oŵŵny
mynn vygcret heb y coŵr. nyt ŵyt vn en*ryded di
ac y dylyych ymdidan am arglŵyd i. miui heb y
gereint aymdideneis agŵŵ yffyd gyŵtal ath arglŵyd
di. athŵoffi penn y uarch a oŵuc parth ar marchaŵc.
Sef a oŵuc y coŵr. ymoŵdiwes ac ef ae daraŵ yny
gyueir y traŵfei yuoŵyn. ynyoed y gŵaet ynlliwaŵ
y llenn oed am ereint. **S**ef a oŵuc gereint doddi y
laŵ ardŵŵnygledyf. achymryt kynghoŵ yny uedŵl
ac yŵtyŵaŵ a oŵuc nat oed dial gantaŵ llad y coŵr.
ar marchaŵc aruaŵc yny gael ~~yny gael~~ ynrat a heb
arueu. adyuot dŵacheuyn a oŵuc hyt lle ydoed wen-
hŵyuar. **D**oeth aphŵyllaŵc y medŵeifŵt heb hi. **A**r-
glŵydes heb ef miui etwa aaf yny ol gandy gen-
nyat ti. ac ef adaŵ yny diwed y gyuanned y kaff-
ŵyf i arueu. ae eu benffic ae ar ŵyŵtyl. ual y kaffŵyf
ymbraŵ ar marchaŵc. **D**os ditheu heb hi ac nac
ymwafc ac ef yny geffych arueu da. agoual maŵŵ
uyd genyfi ymdanat ti heb hi yny gaffŵyf chŵedleu
y ŵŵthyt. **O**s byŵ uydaf i heb ef erbyn pŵyt naŵn
auoŵycher ti aglŵywy chŵedleu odianghaf. ac ar
hynny kerdet a oŵuc. **S**ef ffŵrd y kerdaffant is laŵ
y llŵys ygkaer llion. **A**c yŵ ryt ar wyŵc mynet dŵwod.

a gwaſtat tir tec erdſym aruchel a gerdaffant yny doethant y dinastref. Ac ympenn y dſef ygſelynt kaer a chaſtell. Ac y benn y dſef y doethant. ac ual y kerdei y marchaſc dſy y dſef y kyodei tylſyth pob ty y gyuarch gſell idaſ ac y reſſaſu. **I**phan doeth gereint y dſef edſych awnaei ympob ty y geiſaſ adnabot neb oſ aſelei. Ac nyt atwaenat ef neb na neb ynteu. ual y gallei ef gaffel kym|mſyn-as o arueu ae o venffic ae ar wyſtyl. **A**phob ty a welei ynllaſn o wyſ ac arueu a meirch. ac ynllaſtu taryaneu. Ac yn yſleipanu cledyſeu. **I**c yn golchi arueu. ac yn pedoli meirch. Ar marchaſc ar uarchoges ar coſr agyſchaffant y caſtell aoed yny dſef. **I**laſen oed baſp ſythunt oſ kaſtell. Ac ar y bylcheu ar pyſth ympob kyueir yd ymdoſuyn|nyglynt y gyuarch gſell. ac y uot ynllaſen ſythunt. **S**euyll ac edſych a oſuc gereint auydei dim gohir arnaſ yny caſtell. **I**phan wybu yn hyſpys y drigyaſ. edſych a oſuc yny gylch. ac ef awelei ar dalym oſ dſef henllys * atueiledic ac yndi neuad dſydoll. Ac ſyth nat atwaenat neb yny dſef mynet a oſuc yſ henllys. **I**gſedy dyuot ohonaſ parth ar llſys. ny welei hayach namyn loſſt aſelei. a phont o uaeu marmoſ yn dyuot oſ loſſt. Ac ar y bont y gſelei gſz gſynllſyt yn eiſted. a hen dillat atueiledic ymdanaſ. **S**ef a oſuc gereint arnaſ yngraſſ hirhynt. ſſef y dywaſt y gſz gſynllſyt ſythtaſ. **A**uaccſy heb ef. pa uedſl yſ y teu di. **M**edylyaſ heb ynteu am na ſn pale ydaf heno. **A**deuy di ragot yma unben heb ef. athi ageſſy oſeu a gaffer itt. **A**dyuot racdaſ a oſuc achyſchu a oſuc y

gŵl gŵynllŵyt y gŵl gŵynllŵyt yz neuad oe vlaen. & difgynnv aozuc yn y neuad ac adaŵ yno y uarch. a dyuot racdaŵ tu ar lofft ef ar gŵl gŵynllŵyt. & ar y lofft y gŵlei gohenwreic yn eisted ar obennyd. a hen dillat atueiledic o bali ymdanei. & phan uuaf-fei yny llaŵn ieuencitit. tebic oed gantaŵ na welffei neb wreic degach no hi. a moŵyn gy z yllaŵ a chrys allenllein ymdenei gohen yndechzeu atueilaŵ. a diheu oed gantaŵ na welffei eiryoet un uoŵyn gyflaŵnach o amylder pŵyt agoŵked a thelediŵrŵyd no hi. Ar gŵl gŵynllŵyt a dywaŵt ŵzth y uoŵyn. **D**yt oes was y uarch y mackŵy hŵnn heno namyn tydi. **T**gŵaffanaeth gozeu aallŵyfi heb hi mi ae gŵnaf ac idaŵ ac y uarch. & diarchenu y makŵy aozuc y uoŵyn. & ody na diwallu y march owellt ac yt. a chy zchu yz neuad ual kynt a dyuot yz lofft dzacheuyn. **A**c yna y dywaŵt y gŵl gŵynllŵyt ŵzth y uoŵyn. **D**os yz dzef heb ef ar traŵŵgŵyd gozeu ac aellych ovŵyt allynn par dyuot yma ac ef. **M**i awnaf yn llaŵen arglŵyd heb hi. ac yz dzef y doeth y uoŵyn. ac ym didan aozugant ŵynteu tra uu y uoŵyn yny dref. & ac yny lle nachaf y uoŵyn yn dyuot a gŵas y gyt a hi. a choŵtrel ar y geuyn yn llaŵn oued gŵerth. a chŵarth-aŵl eidon ieuanc. & y rŵng dŵylaŵ y uoŵyn yd oed talym ouara gŵynn. **A**c un coeŵfet yny llenllein. ac yz lofft ydoeth. **D**y elleis i heb hi traŵŵgŵyd well no hŵnn. ac ny chaŵn uygcredu ar well no hynn. **D**a digaŵn heb y gereint. apheri berŵi y kic aozugant. **A**phanuu baraŵt eu bŵyt ŵynt a aethant y eisted. **D**yt amgen. [775] Gereint a eistedaŵd y rŵng y gŵl gŵyn-

llŷt ae wreic. Ar uoŷyn awaffanaethaŷd arnunt. a
 bŷta ac yuet aozugant. **I**gŷedy daruot bŷta. dala
 ar ymdidan ar gŷ gŷynllŷt aozuc gereint. a gouyn
 idaŷ ae ef gyntaf bioed y llŷs yd oed yndi. **Ŵ**i yfŷŷir
 heb ef ae hadeilaŷd. a mi bieiuu y dinas ar castell
 aŷeleift ti. **O**ch aŷ heb y gereint. paham y colleift
 ditheu hŷnnŷ. **Ŵ**i agolleis heb ynteu iarllaeth uaŷ
 ygyt ahynny. a llŷma paham y colleis. **Ŵ**ei uab
 bŷaŷt a oed im. a chyuoeth hŷnnŷ ar meu vy hun
 a gymereis i attaf. a phan doeth nerth yndaŷ holi y
 gyuoeth awnaeth. **Ŵ**ef y kynheleis ynheu y gyuoeth
 racdaŷ ef. **Ŵ**eri aozuc ynteu ryuelu arnafi. achyn-
 uydu cŷbyl oŷ a oed ymllaŷ. a ŷda heb y gereint
 auenegy di y mi pa dyuotyat uu un y marchaŷc a
 doeth yŷ dinas gynneu. ar uarchoges ar coŷr. a
 phaham y mae y darpar a weleis i argŷeiryaŷ arueu.
 managaf heb ef. **Ŵ**arpar yŷ auoŷy ar chware yffyd
 gan yŷ iarll **Ŵ**euanc. **Ŵ**yt amgen dodu ymyŷn gŷeir-
 glaŷd yffyd yno dŷy ffoŷch. ac ar y dŷy ffoŷch gŷial-
 geing aryant. a llamhyŷtaen a dodir ar y wialgeing.
 a thŷneimeint a uyd am y llamhyŷdaen. **Ŵ**r niuer
 aweleift di yny dŷef oll owyŷ ameirch ac arueu adaŷ
 yŷ tŷneimeint. Ar wreic vŷyhaf agarho adaŷ ygyt
 aphob gŷ. Ac ny cheiff ymwan am y llamyŷtaen y
 gŷ ny bo gyt ac ef y wreic vŷyhaf agarho. Ar mar-
 chaŷc aweleift di agauas y llamhyŷtaen dŷy vlyned.
 ac oŷ keiff y dŷyded ulŷydyn y hanuon aŷneir idaŷ
 pob blŷydyn wedy hynny. Ac ny daŷ ehun yno. a
 marchaŷc y llamhyŷtaen y gelŷir y march o hynn
 allan. a ŷda heb y gereint mae dy gynghoŷ di y mi

am y marchaŵc hōnnŵ. Am farhaet ageis gan y goiz ac agauas moŵyn y wenhōyuar gŵeic arthur. A menegi yſtyz y farhaet aozuc gereint yz gŵz gŵynllŵyt. **D**yt haŵd ym rodi kynghoz itt kanytoes na gŵeic na moŵyn ydymardelŵych o honei. yd elut y ymwan aef. A rueu a oed y mi yna y rei hynny agaffut ti. Ac oz bei well gennyt uy march i noz teu dy hun. A wrda heb ynteu duŵ adalo it. da digaŵn yŵ gennyfi vy march vy hun yd ŵyf i yn gynneuin * ac ef. ath arueu ditheu. A phony edy ditheu ŵzda ymi ardelŵ oz uoŵyn racco yſſyd uerch y titheu. ynoet ydyd auoŵy. Ac oz dianghafi oz tŵneimeint. vgykywirdeb am karyat a uyd ar yuoŵyn tra uŵyf i vyŵ. **O**ny dianghaf inheu. kyndiweiret uyd y uoŵyn achŷt. Miui heb y gŵz gŵynllŵyt awnaf hynny yn llabŵn. a chanys ar ymedŵl hōnnŵ ydŵyt titheu yn trigyaŵ. reit vyd itt pan uo dyd auoŵy bot dy uarch ath arueu yn baraŵt. Kanys yna ydyt marchaŵc y llamhyſtaen goſtec. **D**yt amgen erchi yz wreic vŵyhaf agar kymryt y llamhyſtaen. kanys gozeu y gŵeda itti. a thi ae keueiſt med ef yz llyned ac yz dŵy. Ac oz byd ae gŵarauunho itt hediŵ o gedernit. mi ae hamdiffynnaf itt. Ac am hynny heb y gŵz gŵynllŵyt ymae reit y titheu uot yno pan vo dyd. A ninheu yntri a vydŵn gyt athi. ac ar hynny trigyaŵ aozugant. Ac yn y lle oz nos ydaethant y gyſgu. A chyn y dyd kyuodi aozugant a gŵiſcaŵ ym danunt. **A**phanoed dyd yd oedynt ŵynteu yll pedwar ar glaŵd ynfeuyll. **A**c yna yd oed marchawc y llamhyſtaen yndodi yz oſtec ac yn erchi y ozderch kyŷchu y llamhyſtaen. **D**a chyŷch heb y gereint y

mae yma uoŕŕyn yffyd degach a thelediwach a dyly-
 edogach. ac aedyly yn well no thi. Os tydi a gynhely
 y llamhyſtaen yn eidi hi dyzet ragot y ymwan amiui.
 Dyuoŕ racdaŕ a oŕuc gereint hyt ympenn y weirglaŕd.
 yn gyweir o varch ac arueu trŕm rytlyt dielŕ eſtronaŕl
 ymdanaŕ ac ymda y uarch. ac ymgyzchu a oŕugant.
 A thoŕri to obeleidy. a thoŕri yz eil. a thoŕri ydyded
 do. a hynny bob eilwers. ac ŕynt ae toŕrynt ual y dy-
 git attunt. **I**phannwelei y iarll ae niuer marchaŕc
 y llamhyſtaen yn hydy. dolef a llwenyŕd a goŕaŕen
 auydei gantaŕ ef aeniuer. a thziſtau aŕnaei ygŕ
 gŕynllŕyt aewreic ae uerch. Ar gŕ gŕynllŕyt awaf-
 fanaethei y ereint oŕ peleidy ual y toŕrei. Ar coŕr
 awaffanaethei uarchaŕc y llamhyſtaen. **I**c yna y
 doeth ygŕ gŕynllŕyt att ereint. A unben heb ef wely
 dy yma y paladyz a oed ymllaŕ i y dyd ym urdŕyt yn
 uarchaŕc urdaŕl. ac yz hynny hyt hediŕ ny thoŕreis i
 ef. * ac ymae arnaŕ penn iaŕnda. kany thyckyŕa un
 paladyz gennyt. **G**ereint agymerth y gŕaŕeŕ gan
 diolŕch yz gŕ gŕynllŕyt. Ar hynny nachaf y coŕr yn
 dyuoŕ agŕaŕeŕ gantaŕ ynteu y arglŕyd. wely dy yma
 y titheu waeŕ nyt gŕaeth heb y coŕr. a choffa na
 fauaŕd marchaŕc eiryoet gennyt kyhyt ac ymae hŕnn
 ynſeuyl. **T**rof aduŕ heb y gereint onyt angheu
 ebŕŕyd am dwe i. ny henbyd gŕell ef oth boŕth di. ac
 o bell y ŕrthaŕ goŕdinaŕ y varch a oŕuc gereint. ae
 gyzchu ef gan y rybudyŕaŕ a goſſot arnaŕ dyznaŕt
 toſtlym creulaŕn daut. ygkedernit y daryan yny holl-
 des y daryan **I**c yny tyz yz arueu ygkyueir y goſ-
 ſot. ac yny tyz y gegleu. ac yny vyd ynteu efae

gyfrwy dros bedzein y uarch yz llaw. ac yn gyflyn
 disgynnu aozuc gereint a llidia. a thynnu cledyf ae
 gyzchu ynllityaoclym. **T**kyuodes y marchaoc ynteu
 a thynnu cledyf arall yn erbyn gereint. ac ar eu traet
 ymffuft achledyseu yny yttoed arueu pob un onad-
 unt yn ferigylurió gan y gilyd. ac yny yttoed y chöys
 ar góaet yndöyn lleuuer eu llygeit raddunt. **A**phan
 uei hytraf gereint y llawenhai y gó góynllöyt ae
 wreic ae uerch. **A**phan uei hytraf y marchaoc y llaw-
 enhai y iarll ae bleit. **A**phan welas y gó góynllöyt
 ereint wedy kaffel dýznaót maódoft. nessau aozuc
 attaw yn gyflym adywedut órthaw. **A**unbenn heb ef
 coffa y farhaet ageueist ygan y coir. **A**phonyt y
 geiffaw dial dy farhaet y deuthoft di yma. afarhaet
 góenhóyuar góereic arthur. **D**yuoet aozuc yereint
 ymadawd y gó órthaw. **A**galó attaw y nerthoed. adyz-
 chael y gledyf. a goffot ar y marchaoc yggóarthaf y
 benn yny tyz holl arueu y benn. ac yny tyz y kic oll
 ar croen. ac yny iat. yny glóyua ar yz afgórn. ac yny
 dygóyd y marchaoc ar ydeulin. **A**bóó y gledyf oe law
 aozuc. ac erchi trugared yereint. a rywyz heb ef
 ygadaódygkam ryuic am balchder ym erchi naódy.
Ac onychaf yspeit y ymwneuthur aduw am vym pe-
 chaót. ac y ymdidan ac offeireit. ny hannóyf well *
 o naódy. **M**i arodaf naódy itt gan hynn heb y gereint.
Dy uynet hyt at wenhóyuar góereic arthur. y wneuthur
 iaón idi am farhaet y moóbyn oth goir. **D**igaón yó
 gennyf inheu awneuthum i arnat ti am ageueis ofar-
 haet gennyt ti ath goir. ac na disgynnych oz pan
 elych odyma hyt rac bionn góenhóyuar y wneuthur

iaon idi ual y barnher yn Ilys arthur. A minheu a onaf hynny yn Ilaen. A phoy byt titheu heb ef. Mi ereint uab erbin. amanac ditheu poy byt. Mi edern uab nud. **A**c yna y byzywyt ef ar y uarch ac y doeth racdao hyt yn Ilys arthur. ar wreic uoyhaf agarei yny vlaen ae gozr. adzycyuerth maoy gantunt. adatkan y chwedyl ef hyt yna. **A**c yna y doeth y Iarll bychan ae niuer hyt Ie yd oed ereint achyuarch goell idaoy ae wahawd gyt ac ef yz castell. **D**a vynnaf heb y gereint. yz Ie y bum neithoyz yd af heno. **F**any uynny dy wahaod. ti a uynny diwallroyd oz a allwyfi y beri itt ir Ie y buoft neithoyz. A mi a baraf enneint itt a booy dy vlinder ath ludet y arnat. **D**uo adalo itt heb y gereint aminheu aaf ymletty. ac uelly y doeth gereint. a nyol iarll ae wreic ae uerch. **A** phan doethant yz lofft. yd oed goeiffon yftauell y iarll ieuanc ae goassanaeth goedy dyuot yz Ilys. ac ynkyweiryao y tei oll ac yn eu diwallu o wellt a than. ac ar oet byzr yn barao yz enneint. ac yd aeth gereint idaoy. a golchj y benn awnaethpoyt. **A**c arhynny y doeth y Iarll ieuanc ar y deugeinuet o uarchogyon urdolyon. y rong y wyz ehun agohodwyz oz tozneimeint. **A**c yna y doeth ef oz enneint. ac yd erchis yz iarll idaoy vynet yz neuad y voyta. Mae nyol iarll heb ynteu ae wreic ae uerch. **F**maent yny lofft raco heb y goas yftauell y iarll. yn goiscaoy ymdanunt y goifgoed a beris y iall y doyn udunt. **D**a wifcet y uooyyn heb ynteu dim ymdanei onyt y chyz ae llenlliein yny del y lys arthur y wifgao o wenhoyuar y wifc a vynno ymdanei. ac ny wifgao y uooyyn.

Ic yna ydoeth paŵb yz neuad onadunt. ac ymolchi
 aozugant amynet y eisted ac y vŵyta. **B**ef ual yd
 eisted*assant. **O**z neill tu y ereint yd eistedaŵd y iarll
 ieuanc. ac odyne ynyŵl iarll. oz tu ararall y ereint yd
 oed y uozŵyn ae mam. **A**gŵedy hynny paŵb ual y
 racvlaenei y enryded. a bŵyta awnaethant adidlaŵt
 wassanaeth ac amylder o amryuael anregyon a gaŵf-
 fant. ac ymdidan aozugant. **H**yt amgen no gŵahaŵd
 oz iarll ieuanc ereint trannoeth. **H**a uynnaf y rof a
 duŵ heb y gereint. y lys arthur yd afi ar uozŵyn honn
 auozy. a digawŵn yŵ gennyf hyt ymae ynyŵl iarll ar
 dlodi agouut. ac ygeiffaŵ aghwanegu goffymdeith
 idaŵ ef yd afi yn bennaf. a unben heb yz iarll ieuanc
 nyt omkam i ymae ynyŵl heb gyuoeth. Myn uyg
 cret i heb y gereint ny byd ef heb ygyuoeth onyt
 agheu ebŵyd amdŵc i. **H**a unben heb ef am auu
 o anghyffondeb y rofi ac ynyŵl. mi auydaŵ ŵrth dy
 gyghoz di yn llawen gan dy uot yngyffredin ar y
 iaŵnder y rynghom. **H**yt archaf i heb y gereint
 rodi idaŵ. namy y dyllet ehun ae amrygoll yz
 pan golles y gyuoeth hyt hediŵ. a minheu awnaf
 hynny yn llawen y rot ti heb ef. **I**e heb y gereint
 auo yma oz adylyho bot yn ŵz y ynyŵl gŵzhaet
 idaŵ ozlle. a hynny aozuc ygŵyz oll. ac ar y tag-
 neued honno y trigywyt. ae gaŵtell ae dref ae gy-
 uoeth aedewit y ynyŵl. a chŵbŵl oz agollassei hyt
 yn oet y tlŵs lleihaf agafas. **I**c yna y dywaŵt yn-
 yŵl ŵrth ereint. a unben heb ef y uozŵyn a ymard-
 elweist ohonei hyt y bu y tŵz neimeint. paraŵt yŵ y
 wneuthyz dy ewyllys a llwma hi yth uedyant. **H**y

mynnaf i heb ynteu namynbot y uoꝛðyn ual ymae
yny del y lys arthur. Ac arthur agðenhóyuar a vyn-
naf eubot ynrodyeit aryuoꝛðyn. A thꝛannoeth y
kychóynnaffant racdunt y lys arthur. Kyfranc ge-
reint hyt yma :

Ïlyma weithon ual yd helllaðd arthur y caró. ran-
nu yꝛ erhyluaeu oꝛ góyꝛ ar cón. agellóng y cón arnað
a oꝛugant. a diwethaf ki aellynghóyt arnað annóylgí
arthur. cauall oed y enó. Ac adað yꝛ holl gón a oꝛuc
arodi ystum yꝛ caró. Ic ar yꝛ eil ystum y doeth
yꝛ caró yerhylua arth^{ur}. * Ac arthur a ymgauas ac
ef. A chynn kyflauanu oneb arnað. neur daroed y
arthur lad y benn. Ac yna kanu coꝛn llad a wnaeth-
póyt. Ic yna dyuot a oꝛugant paðp y gyt. A dyuot
a oꝛuc kadyzieith att arthur a dyðedut ǵiðað. Ar-
glóyd heb ef ymae racco wenhóyvar heb neb gyt
ahi namyn un uoꝛðyn. Arch ditheu heb yꝛ arthur
y gildas uab kað ac y yfcolheigon y llys oll kerdet
gyt agðenhóyuar parth ar llys. A hynny a wnaeth-
ant ǵynteu. Ac yna y kerdóys paðb onadunt a ðala
ar ymdidan a oꝛugant am benn y caró y bóy y rodit.
øn yn mynnu y rodi yꝛ wreic vóyhaf a garei ef.
Araðl yꝛ wreic vóyhaf a garei ynteu. A phaðb oꝛ teulu
ar marchogyon yn amryffon yn chóeró am y penn. Ac
ar hynny y doethant yꝛ llys. Ac y gyt ac y kicleu
arthur agðenhóyuar yꝛ amryffon am y penn. y dy-
waðt gðenhóyuar yna ǵiðh arthur. Arglóyd heb hi.
Ïlyma vygkyghoꝛ i am benn y caró. na rodher yny
del gereint uab erbin oꝛ neges yd edyðo idi. A dy-
wedut y arthur ystyꝛ yneges a oꝛuc gðenhóyuar.

Gwnelel hynny ynllaŵen heb yz arthur. Ar hynny y trigyŵyt. Athzannoeth yperis gŵenhŵyuar. bot dif-gŵyleit ar ygaer am dyuotyat gereint. A gŵedy hanner dyd y gŵelynt godzummyd o dyn bychan ar uarch. Ac yny ol ynteu gŵeic neu uoŵyn debygynt hŵy ar uarch. Ac yny hol hitheu marchaŵc maŵz gochzŵm penn iŵfel goathzift. ac arueu bzŵedic amdlaŵt ymdanaŵ. **A**chynn eudyuot ygkyuyl y poŵth y doeth un oŵ difgŵyleit hyt lle ydoed wenhŵyuar. a dywedut idi y ryŵ dnyon awelynt ar ryŵ anfaŵd oed arnunt. **D**y ŵnn i pŵy ynt hŵy heb ef. mi ae gŵnn heb ygŵenhŵyuar llyna y marchaŵc ydaeth gereint yny ol. A thebic yŵ gennyf nat gan yuod ymae yndyuot. Ac ymoŵdiwedaŵd gereint ac. neur dialaŵd farhaet y uoŵyn pan uo lleihaf. Ac arhŵny nachaf y poŵthaŵz yn dyuot hyt lle ydoed wenhŵyuar. Argŵydes heb ef ymae yny poŵth marchaŵc. ac nywelas dyn eiryŵet golŵc moŵ athzugar edzych arnaŵ ac ef. **A**rueu bzŵedic amdlaŵt yŵfyd ymdanaŵ. * allio y waet arnunt yndzrech noc eu lliŵ ehun. A ŵdoŵt di pŵy yŵ ef heb hi. gŵnn heb ynteu. **A**dyzn uab nud yŵ med ef. nyt atwen inheu ef. Ac yna y doeth gŵenhŵyuar yz poŵth yny erbyn. Ac ymyŵn y doeth. ac y bu doŵt gan wenhŵyuar gŵelet yz olŵc awelei arnaŵ. pei na attei gyt ac ef y coŵr yn gyndzŵc ywybot ac ydoed. Ar hynny kyuarh a oŵc edyzn y wenhŵyuar. **D**uŵ arodo da itt heb yz hitheu. Argŵydes heb ef dy annerch ygan ereint uab erbin ygŵas gozeu adewraf. A ymwelas ef a thi heb hi. do heb ef ac nyt yz lles ymi. Ac nyt ar-

nað ef ydoed hynny namyn arnafi arglŷydes. **A**th annerch y gan ereint. a chan dy annerch ef amkymhellaðd i hyt yma. y wneuthur dy ewyllys di am godyant dy uoŷyn y gan y coŷr. **Y**nteu madeuedic yð gantað y godyant ef. ama oŷuc arnafi. kann tebygei vymot yn enbeitrŷyd am vy eneit. **A**chymhellyat cadarndŷut gŷaðl milŷyeid a oŷuc ef arnaf i hyt yma. y wneuthur iaðn itti arglŷydes. **O**i að pale yd ymoŷdiwedaðd ef a thi. vny lle ydoedem yn chŷare ac yn amryffon am lamhyŷtaen. yny dŷef aelwir yz að honn kaerdyff. **A**c nyt oed gyt ac ef oniuer. nam myn tri dyn godlaðt atueiledic euhansaðd. **D**yt amgen gŷ gŷynllŷyt gohen. a gŷeic oetaðc. a moŷyn ieuanc deledið. a hen dillat atueiledic ymdanunt. ac ardelð caru y uoŷyn o ereint yd ymyzaðd yny tŷneimeint am y llamhyŷtaen. **A**dywedut bot yn well y dylŷei y uoŷyn honno y llamhyŷtaen. noz uoŷyn yma a oed gyt amiui. **A**c am hynny ymwan a oŷugam. ac ualy gŷely di arglŷydes y gedewis ef vivi. **A**ð heb hi pa bŷyt y tebygy di dyuot gereint yma. **A**uozy arglŷydes y tebygaf i y dyuot ef ar uoŷyn. **A**c yna y doeth arthur attað achyuarch gŷell a oŷuc ef y arthur. **A**c edŷych hirhynt a oŷuc arthur arnað. a bot yn aruthyza gantað y welet uelly. ac ual tybeit y adnabot. agouyn idað. **A**e edern uab nud ŷyt ti. **O**i arglŷyd heb ynteu gŷedy ry gyhurd ami diruað ouut a gŷelioed annodefedic a menegi cŷbyl oe angherdet y arth^m. **A**e heb yz arth. **A**aðn yð ywenhŷyuar uot [782] yn dŷugaraðc ŷathyt wrth aglyðafi. **Y** dŷugared a uynnych di arglŷyd heb hi mi ae

gónaf ac ef. Gŷth uot yngymeint gewilyd itti arglŷyd kyhyadu keŷilyd a miui ac athy hun. Hyna yffyd iaónaf am hynny heb yz arthur. gadel medegynaethu y gŷz ynywyper auo bóy. Ac os byó vyd gónaet iaón mal y barno gozeugŷyz y Hys. a chymer ueicheu ar hynny. Os maró uyd ynt. gozmod uyd agheu gŷas kyŷtal ac edern yn farhaet mozŷyn. Pa yó genhyfi hynny heb y gŷenhŷuar. Ac yna ydaeth arth^{ur} yn ozuodaóe dzoŷtaó. achzadaóe uab Hyz. a gŷallaóe uab Hennaóe. Ac owein uab nud. a gŷalchmei. a digaón yam hynny. Ac y peris arthur galó mozgan tut attaó. penn medygon oed hŷnnó. Hymmer attat edern uab nud a phar gyweiraó yŷtaueŷŷ idaó. A phar uedeginyaeth idaó. yn gyŷtal ac y parut ymi pei beón urathedic. ac na at neb y yŷtaueŷŷ y aflonydu arnaó. namyn ti ath diŷgyblon ae medeginyaetho. mi a ónaf hynny yn llawen arglŷyd heb y mozgan tut. Ac yna y dywaóŷt y diŷtein. Pa le y mae iaón arglŷyd gozchymun y uozŷyn. Y wenhŷyuar ae Háo uozynyon heb ynteu. ar diŷtein ae gozchymynnaóe:~ Hu chwedyl ŷynt hyt yma.

Gzannoeth y doeth gereint parth ar Hys. a diŷgŷyleit oed ary gaer y gan wenhŷyuar rac y dyuot yndirybud. Ar diŷgŷylat adoeth hyt Hedyd oed wenhŷyuar. Argŷydes heb ef mi a debygaf y gŷelaf ereint ar uozŷyn gyt ac ef. Ac ar uarch y mae a phedyt wiŷc ymdanaó. y uozŷyn hagen ual gozwyn y gŷelaf a thebic y lieinwiŷc a ŷelaf ymdanei. Ymgŷeirŷch oll wraged in. a doŷch yn erbyn gereint y reŷŷáu. ac y uot yn llawen ŷzthaó. A dyuot a ozuc

gŕenhŕyuar ynerbyn gereint ar uoŕŕyn. A phandaŕ
 gereint hyt lle ydoed gŕenhŕyuar kyuarth gŕell a
 ozuc idi. Duŕ arodo da itt heb hi agreŕŕaŕ ŕithyt.
 A hynt ffrŕythlaŕn donyaŕc hyrrŕyd glotuaŕa a dugoft.
 A duŕ adalo itt heb hi peri iaŕn ym yn gyn ualchet
 ac y pereift. Ar glŕydes heb ef mi abuchŕn peri iaŕn
 itt ŕith dy ewyllys. A llyma y uoŕŕyn ykeueift ti dy
 warthud oe hachaŕs. Je heb y gŕenhŕyuar greŕŕaŕ
 duŕ ŕithi. Ac nyt cam bot yn llaŕen ŕithi. Dyuot
 y myŕn aozugant a diŕgynnv amynet ge*reint hyt
 ll ydoed arthur achyuarch gŕell idaŕ. Duŕ arodo
 da itt heb yz arthur agreŕŕaŕ duŕ ŕithyt. achyt caŕŕo
 edern uab nud gouut a chlŕyueu gennyt ti hynt lŕyd-
 yannus adugoft. nyt arnaf i y bu hynny heb y
 gereint. namyn ar ryuic edern uab nud ehun nat
 ymgyŕtlynei. nyt ymadaŕn inheu ac ef yny wyŕŕn
 pŕy uei. neu yny ozŕfei y lleill ar y llall. A ŕz heb yz
 arth^{ur} pale ymae y uoŕŕyn agiglef y bot yth ardelŕ
 di. Ymae gŕedy mynet gyt agŕenhŕyuar y hysta-
 uell. Ac yna ydeuth arthur ywelet y uoŕŕyn. A
 llaŕen uu arthur ae gedymdeithon aphaŕb oz llys oll
 ŕith y uoŕŕyn. A hyŕpys oed gan baŕp onadunt pei
 kyt rettei goŕŕymdeith y uoŕŕyn æphzyt. nawelfynt
 eiryoet un wympach no hi. Ac arthur auu rodyat
 ar y uoŕŕyn y ereint. Ar rŕym awneyit yna rŕng deu-
 dyn awnaethpŕyt y rŕng gereint aruoŕŕyn. A dewis
 ar holl wiŕcoed gŕenhŕyuar yz uoŕŕyn. Ar neb awelei
 y uoŕŕyn yny wiŕc honno ef awelei olŕc wedeidlŕys
 delediŕ arnei. Ar dyd hŕnnŕ ar nos honno atreulaf-
 fant dŕŕy dogynder o gerdeu. ac amylder ŕ anreg-

yon wirowe. a lluosfyd o waryeu. **A**phann vu amfer gantunt uynet y gyfgu wynt a aethant. Ac ynyz ystauell yd oed wely arthur agŵenhóyuar y gŵnaethpóyt gŵely y ereint ac enit. ar nos honno gyntaf y kyf-gassant ygyt. **A**thzannoeth y llonydaóð arthur yz eircheit dzos ereint. o didlaót rodyon. a cheneuinaó aozuc y uoályn ar lllys. adóyn kedymdeithon idi o wyz agŵzag^{ed} hyt na dywedit am vn. uoályn yn ynys prydein vóy noc am danei. **A**c yna y dywaót gŵenhóyuar. **I**aón ymedzeis i heb hi am benn y caró na rodit y neb yny delei ereint. a lllyma le iaón y rodi ef. y enit uerch ynyól y uoályn glotuoazaf. Ac ny thebygaff i ae gŵarauuno idi. **K**anyt oes ryingthi aneb o nyt yssyd o garyat a chedymdeithas. **G**anmoledic uu gan baóð hynny a chan arthur heuyt. **A**rodi penn y karó awnaethpóyt y enit ac o hynny allan lluosfogi y chlot. ae chedymdeithon o hynny yn vóy no chynt. **B**ef aozuc gereint o hynny allan caru caró tŵneimeint a chyfrangeu calet. abudugawl y deuei ef o bop un. a blóy dyn a dŵy a their y bu ef yn * hynny yny yttoed y glot yn ehedec dzos wyneb y deyznas. a thzeigylgweith ydoed arthur yn dala lllys ygkaer llion ar wyfc y fulgŵyn. nachaf yndyuot attaó kennadeu doethpud. dyscediclaón ymadzaóðlym ac yn kyuarch gŵell y arthur. **D**uó arodho da yóch heb yz arthur a greffaó duó ōzthywch. Ac o pale pan deuoch chói. **P**an deuón arglóyd heb ōy o gernyó. a chennadeu ym ni ygan erbin uab custennin dy ewythyz di. **A**c attat y mae yn kennadózi. athannerch y ganthaó. mal ydyly ewythyz annerch

y nei. ac ual y dylly gŵa annerch y arglŵyd. **A**c y uenegi ytti yuot ef yn amdymmu ac ynllfesu ac yndyneffau ar heneint. **A**e gyttirogyon o wybot hynny yn camderwynnu ōrthaŵ. ac yn chwennychu y dir ae gyuoeth. **A**c yn adolŵc y mae y ti arglŵyd ellŵng geteint y uab attaŵ y gadŵ y gyuoeth ac y wybot y deruyneu. **A** menegi y mae idaŵ bot yn well idaŵ treulaŵ blodeu y Ieuenctit ae deŵaed yn kynnal y deruyneu ehun. noc yn tŵneimeint diffrolyth kyt caffo clot yndunt. **E** heb yz arthur eŵch y ymdiarchenu. **A** chymerŵch ych bŵyt. **A** byzyŵch aŵch blinder y arnaŵch. **A** chynn ych mynet ymeith ateb ageffŵch. **T** vŵytta yd aethant. **A**c yna medyliaŵ aozuc arthur. nat oed haŵd gantaŵ ellŵng gereint y ōrthaŵ. nac o unllys ac ef. **D**yt oed haŵd na thec ganthaŵ ynteu. uot y geuynderŵ yn gŵarchadŵ y gyuoeth ae deruyneu cany allei y dat eu kynnal. **D**yt oed lei gŵual gŵenhŵyuar ae hiraeth hi ar holl wraged ar holl uozynyon. rac ouyn mynet y uozŵyn y ōrthunt. **T** dyd hŵnnŵ. arnos honno adzeulyffant dŵy diwallrŵyd o bop peth. ac arth^m a uenegis y ereint yfityz y gennadŵzi. a dyuotyat y kennadeu o gernyŵ attaŵ ef yno. **E** heb y gereint yz adel nac oles nac o afles ymi arglŵyd o hynny. dy uynnv di awnaf. am y gennadŵzi honno. **L**lyma yŵ dy gynghoz am hynny heb yz arthur. kyt boet dy hir gennyfi dy uynet ti. mynet o honat y gyuanhedu dy gyuoeth. ac y gadŵ dy deruyneu. **A** chymer y niuer a vynⁿych gyt athi amŵyhaf agerych om fydlonyon i ynhebzyngyeit arnat. ac ath garant ditheu athgytuarch-

ogyon. Duó adalo itt a minneu aónaf hynny heb ygereint. Pa odóad heb y góennhóyuar a glywafi y gennóch chí. ac am hebzyngyeit ar ereint parth ae wlat. Ze heb yz arthur. Reit yó y minneu uedyl-yaó heb hi. am hebzyngyeit adiwallróyd ar yz unbennes yffyd gyt a minneu. Zawn aóney heb yz arthur. Ac y gyfgu ydaethant ynos honno. Athⁿnoeth yd ellyngóyt y kennadeu y ymdeith. Adywedunt udunt ydeuei ereint yneuhol. Y trydyd dyd góedy hynny y kychóynnaóó gereint. Bef niuer aaeth gyt ac ef góalchmei uab góyar. a riogoned uab bzenhin iwerdon. ac ondyáó uab duc bórgóin. Góilim uab róyf ffreinc. Howel uab emyz Ilydaó. Miury anaó kyrd. Góynn uab tringat. Gózeu uab custennin. Góeir gózhyt uaó. Garannaó uab golithmer. Peredur uab efraó. Góynn Ilogell. góyz ynat Ilys arthur. Dyuyz uab alun dyuet. Gózei góalstaóó icithoed. Bedwyz uab bedzaóó. Badóyz uab gózyon. Rei uab kynyz. Odyar ffranc. Ystiwart Ilys arthur. Ac Adern uab nud. Heb ygereint a glywaf idigaón uarchogaet a uynnaf gyt ami. Ze heb yz arthur ny weda itti dóyn y góz hónnó ygyt a thi. kyt boet iach. yny wneler tangneued y ryngtaó agóenhóyuar. Af ar allei y wenhóyuar y ganhadu y gyt a mi ar ueicheu. Os kanhatta. kanhadet heb ueicheu. Kanys digaón ogymóeu a gouutyeu yffyd ar ygóz yn lle farhaet y uoóyn y gan y cozr. Ze heb y góenhóyuar awelych di yuot yniaón am hynny ti a gereint mi ae gónaf yn Ilaóen arglóyd. Ac yna y kanhadaóó hi edern y uynet yn ryd. a digaón y am hynny a

aeth yn hebygeit ar ereint. a chychwyn aozugant. a cherdet ynŷympaf niuer oꝛ aŷelas neb eiryoet parth a hafren. ꝛc ar y parth diaŷ y hafren yd oed gozeugŷyꝛ erbin uab cuŷtennin. ae datmaeth yn eublaen yn aruoll gereint yn llawen. a llaber o * wraged y llŷys ygan y uam ynteu yn erbyn enit uerch ynyŷl y wreic ynteu. ꝛ diruaŷ oꝛ uoled allewenyd agym-erth paŷp oꝛ llŷys yndunt. ac oꝛ holl gyuoeth yn erbyn gereint. rac meint y kerynt ef. ac ꝛac meint y kynnullaffeŷ ynteu glot yꝛ pan athoed y ŷithunt hŷy. ꝛc am uot y uedŷl ynteu ar oꝛŷkyn y gyfoeth ehun. ꝛc y gaŷŷ y deruynau. ꝛc yꝛ llŷys ydoethant. **I**c yd oed ynyllŷys udunt ehalaethaŷŷ diwallualch o amryuael anregyon ac amylder gŷirodeu. adidlaŷŷ waŷŷanaeth. ac amryuaelon gerdeu agŷaryeu. ꝛc o anryded gereint. y gŷahodet holl wyꝛda y kyuoeth y nos honno y ymweleint a gereint. ꝛc dyd hŷonnŷ a dŷeulaffant ar nos honno dŷy gymediolder o eŷmŷythtra. Ac yn ŷeuencit y dyd dŷannoeth kyuodi a oꝛuc erbin. a dyuynnu attaŷ ereint. ar gozeugŷyꝛ adathoed y hebrŷng. a dywedut ŷith ereint. gŷi am-dŷŷm oedaŷc ŷyfi heb ef. ꝛ thŷa elleis i gynnal y kyuoeth ytti ac y myhun mi ae kynnhaleis. athith-eu gŷas ieuanc ŷyt. ac ymblodeu dy dewred athieu-encit yd ŷyt. **K**ynnal dy gyuoet weithon. **I**e heb y gereint. om bod i ny rodut ti medyant dy gyuoeth ym llaber i yꝛ aŷ honn. ac nymdygut ettwa o lŷs arthur. Yth laŷ di nu y rodaf i. ꝛ chymer heuyt hediŷ wrogaeth dy wyꝛ. **I**c yna y dywaŷŷ walchmei. **I**aŷnaf yŷ itt lonydu yꝛ eircheit hediŷ. ꝛc

auoŷy kymer gŷogaeth dy gyuoeth. **I**c yna y dyuyn-
 nŷyt yŷ eircheit y un lle. ac yna y doeth kadyŷieith
 attunt y edŷych eu haruedyt. ac y ouyn y baŷb beth
 aeruyn|nynt. **I** theulu arthur a dechŷeuwys rodi.
 ac yny lle y doeth gŷyŷ kernyŷ ac y rodaffant ŷyn-
 teu. ac ny bu hir y buant yn rodi rac meint bŷys
 paŷb onadunt y rodi. ac oŷ adoeth y erchi da yno.
 nyt aeth neb ymeith o dyno. namyn gan y uod. **I**r
 dyd hŷnnŷ ar nos honno adŷeulaffant dŷŷy gymed-
 zolder o efmŷythdŷa. **A** thŷannoeth ynieuencŷit y dyd
 yderchis erbin yereint anuon kennadeu ar y wyŷ
 y ovyn v̄dunt a oed diŷthŷŷm gantunt y dyuot y *
 gymryt eu gŷŷogaeth. ac a oed ganthunt ae bar ae
 enniwet o dim a dottynt yny erbyn. **T**na y gyŷaŷd
 gereint gennadeu ar wyŷ kernyŷ y ovyn v̄dunt
 hynny. ac ydywedaffant ŷyn-teu nat oed gantunt
 namyn kyflaŷnder o lewenyd agogonyant gan baŷp
 o nadunt am dyuot gereint y gymryt eu gŷŷogaeth.
 ac yna y kymerth yntev gŷŷogaeth a oed yno o nad-
 unt. ac yno y gyt y buant y dŷyded nos. **A** thŷannoeth
 yd arouunaŷd teulu arthur ymeith. **R**y yghyŷth yŷ
 yŷch uynet ymeith ettwa. **A**rhoŷch ygyt ami yny
 darffo ym gymryt gŷŷogaeth vyggŷŷeugŷyŷ oŷ aer-
 kyttyo o nadunt dyuot attaf. ac ŷynt a dŷigyaffant
 yny daruu idaŷ ef hynny. ac y kychwynnaffant hŷy
 parth allys arthur. **I**c yna yd aeth gerein y eu
 hebŷŷng ef ac enit hyt yndiganhŷy. ac yna y gŷahan-
 yffant. **I**c yna y dywaŷt ondyŷ uab duc bŷŷgŷyn
 ŷŷth ereint. Kerda heb ef eithauoed dy gyuoeth yn
 gyntaf. ac edŷych yn lleŷyŷgraf deruynev dy gyuoeth.

Ac o2 go2th2ymha gouut arnat. manac ar dy gedym-
 deithon. Du6 adalo itt hebef a mIneu awnaf
 hynny. Ac yna ykerda6d gereint eithauoed y
 gyuoeth. a chyva26ydyt hyfpys gyt ac ef. o oreug6y2
 y gyuoeth. ar amcan pellaf adangoffet ida6 a getwis
 ynteu ganta6. Ac ual ygnottayfsei trauu ynIlys
 arthur. ky2chu t62neimeint a 6naei. ac ymwybot ar
 g6y2 de62af achadarnaf. yny oed glotua62 yny gyueir
 honno ual ybuafsei yn lle arall gynt. Ac yny gyuoethoges
 y lys a2 gedymdeithon ae wy2da. o2 meirch
 go2eu ar arueu go2eu. ac o2 eurdlyfseu arbennickaf
 ago2eu. Ac ny o2ffo6yffa6d ef o hynny yny eheda6d y
 glot d2os 6yneb y dey2nas. Ac phann 6ybu ef hynny.
 dech2eu caru efm6ythder ac yfga6nr6yd aozuc ynteu.
 Kanyt oed neb adalei aruot yny erbyn. Acharu y
 wreic a g6aftatr6yd yny lys. A cherdeu adidan6ch. a
 chartreuu yn hynny dalym aozuc. Ac ynol hynny
 karu yfcafal6ch oe yftauell ae wreic. hyt nat oed
 digrif dim ganta6 namyn hynny. yny yttoed yn
 kolli * callon y wy2da ae hela ae digrif6ch. achallon
 c6byl o niuer y lys. ac yny oed ymod62d agogan
 arna6 gan la6gan dyl6yth y Ilys. am y uot yn ymgolli
 yn gyn l6y2et a hynny ac eu kedymdeithas 6y o gar-
 yat g62eic. ar geireu hynny aaeth hyt att erbin. Ac
 g6edy clybot o erbin h2ynn2. Dywedut aozuc ynteu
 hynny y enit. Agouyn aozuc idi ae hihi oed yn peri
 hynny y ereint. Ac yndodi y dana6 ymada6 ae l6yth
 ac aeniuer. Da vi myn v2g kyffes y du6 heb hi. ac
 nyt oes dim gaffach gennyfi no hynny. Ac ny wydyat
 hi beth a 6naei. kanyt oed ha6d genthi adef hynny y

ereint. **D**yt oed haŵs genthi hitheu warandaŵ ar aglywei heb rybudyaŵ gereint ymdanaŵ. agoueileint maŵ adellis hi yndi am hynny. **A** bozegŵeith yz haf ydoedynt yn eu gŵely ac ynteu ŵzth yz erchŵyn. **A**c enit oed heb gyſcu y myŵn yftauell wydzin. **A**r heul yn tywynnu ar y gŵely. ar dillat gŵedy ry lithzaŵ y ar ydŵyuron ef ae dŵyureich. **A**c ynteu yn kyſcu. **S**ef aozuc hitheu edzych. tecket ac aruthzet yz olŵc aŵel-ei arnaŵ. adywedut. **W**ae ui heb hi of om achaŵs i y mae y bzeicheu hynn ar dŵyuronn yn kolli clot a mil-ŵzaeth kymeint ac a oed eidunt. a chan hynny ellŵng y dagreu yn hidleit. yny dygŵydaffant ar y dŵyuronn ef. **I**c un oz petheu ae deffroes ef uu hynny y gyt ar ymadzaŵd adywaŵt hi kynno hynny. **A** medŵl arall ae kyffroes ynteu nat yz medŵl ymdanaŵ ef ydywedassei hi hynny. namyn yz yftyzyaŵ karyat ar ŵz arall dzofaŵ ef. **A**damunaŵ yſcaualŵch hebdaŵ ef. **A**c ar hynny ſef aozuc gereint antangneuedu yny uedŵl. agalŵ ar yſqŵier idaŵ. adyuot hŵnnŵ attaŵ. **P**ar yngyflyn heb ynteu kyweiryŵ uy march am arueu. ac eubot yn baraŵt. a chyuoŵ titheu heb ef ŵzth enit a gŵiſc ymdanat. **A**phar gyweiraŵ dy uarch. adŵc y wiſc waethaf ar dy helŵ gennyt ŵzth uarchogaeth. **A** meuyl ymi heb ef oz deuy di yma yny wpych di agolleis i vy nerthoed yn kygŵplet ac ydywed y di. **A**c y gyt a hynny oz byd kyn yſgualhet itt ac yd oed dy damunet y geiſſaŵ yſgualŵch am yneb ymedylyut ymdanaŵ. * **A**chyuodi aozuc hitheu a gŵiſcaŵ yſcaeluf wiſc ymdanei. **D**y ŵnn i heb hi dim oth uedylyeu di arglŵyd. **D**yſgŵybydy di yz awrhonn heb ef. **I**c

yna yd aeth gereint y ymwelet ac erbin. a bŷda heb ef
 neges yd wyf yn mynet idi. ac nyt hyfŷpys gennyf i
 pa bŷyt y deuaf dŷacheuyn. a fynnya di heb ef bŷda
 bŷith dy gyuoeth yny delwyfi dŷacheuyn. Mi awnaf
 heb ef. ac eres yŷ gennyf moŷ deiffyuyt yd bŷyt yn
 mynet. a phŷy a gerda gyt athi bŷith nat bŷyt bŷidi y
 gerdet tir lloegyŷ yn unic. . **D**y daŷ gyt amiui namyn
 un dyn arall. **D**uŷ ath gyghoŷo nu mab heb yŷ erbin.
 a llaŷer dyn ae haŷl arnat yn lloegyŷ. ac yŷ lle yd
 oed y uarch y doeth gereint. Ac yd oed y uarch yn
 gyweir o arueu trŷm eŷtronaŷl gloyŷ. **A**c erchi a oŷuc
 ynteu y enit yŷgynnu ar y march a cherdet oŷblaen. a
 chymryt ragoŷ maŷ. ac yŷ awelych nac yŷ aglywych
 heb ef arnaf i. nac ymchoeldi dŷacheuyn. ac ony dy-
 wedafi bŷithyt ti na dywet ti vngeir heuyt. **A**cherdet
 racdunt a oŷugant. ac nyt yffoŷd digrifaf achyuan-
 hedaf a beris ef y cherdet. namyn y ffoŷd diffeithaf a
 diheuaf uot llaŷron yndi. a herŷyŷ a bŷyŷtuileit gŷenn-
 ŷynic. a dyuot yŷ bŷiŷfoŷd ae chanlyn a oŷugant a
 choet maŷ awelynt y bŷithunt. a ffarth ar coet y
 deuthant. **A**c yn dyuot oŷ koet allan y gŷelynt ped-
 war marchaŷc aruaŷc. ac edŷych a oŷugant arnunt. a
 dywedut a oŷuc un o honunt. llyma le da ynni heb
 ef y gymryt y deu uarch racko ar arueu ar wreic
 heuyt. a hynny agaffŷn ynŷegur yŷ yŷ vn marchaŷc
 pendaŷm go athŷiŷt racco llibin. ar ymdidan hŷonnŷ
 agigleu enit. ac ny wydyat hitheu beth a bŷnaei rac
 ouyn gereint ae dywedut hynny ae tewi. **D**ial duŷ
 arnaf heb hi onyt dewiŷŷach gennyf vy agheu oe laŷ
 ef noc o laŷ neb. a chyt ymlado a mi. mi aedywedaf

idað rac gŵelet angheu arnað ef yndybzyt. Achyuaros gereint aozuc yny uyd yn agos idi. Arglŵyd heb hi aglywy di geireu y gŵyz ym danat. Dyachauel y wyneb aozuc ynteu ac edzych arnei yn llidiaðc. Dyt oed reit ytti heb ef namyn cadð y geir. aarchyffit itt. ſef oed hŵnnð tewi. * Dyt amgeled gennyf yteu. ac nyt ry bud. Achyt mynnych di gŵelet vy angheu i am diuetha: o: gŵyz racko. nyt oes arnafi un argyffðz. **I**c ar hynny eſtŵng gŵaeð aozuc y blaenaf o honunt agoffot ar ereint. Ac ynteu ae herbynnaðd ef ac nyt ual gŵ: llſc. Agellŵng y goffot heibað aozuc. **I** goffot aozuc ynteu ar y marchaðc ynteðder y daryan. yny hylt y daryan ac yny dyz yz arueu. ac yny uyd dogyn kyuelin uaðz yndað ynteu o: paladyz. Ac yny vyd hyt gŵaeð gereint d:os pedzein y uarch yz llabz. **I**r eil marchaðc ae kyzaðd yn llidiaðc amlad y gedymdeith. ac ar ungoſſot y byzyaðd ef hŵnnð ac y lladaðd ual y llall. ar trydyd ae kyzaðd. ac uelly y lladaðd. **I**c uelly y lladaðd y pedwyzyd. **E**iſt ac aſſaðen oed y uo:ðyn yn edzych ar hynny. **D**iſcynnu aozuc gereint a diot arueu. y gŵyz lladedic. aedodi yn eu kyfrŵyeu. aſfrŵnglymhu y meirch aozuc. ac yſgynnu ar y uarch. Wely di awnelych heb ef kymer di y pedwar meirch agy: rac dy v:omn. Achherda o: blaen ual yd ercheis itt gynneu. **I**c nadywet ti vn geir ŵ:thyfi yny dywettŵyf i yn gyntaf ŵ:thyt ti. **I**m kyffef y duð heb ef os hynny nys gŵney ny byd diboen itt. **M**i a ðnaf vyz gallu am hynny arglŵyd heb hi ŵ:th dy gyngho: di. **U**ynt agerdaffant racdunt y goet. ac adað y coet aozugant adyuot y

wastattir ma6. Ac ym perued y g6astattir ydoed byz-
 goet pende6 dyzys. Ac y 6zth h6nn6 y g6elynt tri
 marcha6c yn dyuot attunt. yn gyweir oueirch ac arueu
 hyt y lla6z ymdanunt ac ymdan eu meirch. Sef
 aozuc y uoz6yn edzych yn graff arnunt. I phann
 doethant yn agos. Sef ymdidan agly6ei gantunt.
 Pyma dyuot da ynni heb 6ynt yn segvr. pedwar
 meirch aphedwar arueu. Ac yz y marcha6c llaeftrist
 racko rat y kaff6n 6ynt. ar uoz6yn heuyt yn medyant
 y byd. 66ir y6 hynny heb hi blin y6 y g6z o ymh6zd
 ar g6yz gynneu. dial du6 arnaf o nys rybudyaf heb hi.
 Ac aros gereint aozuc y uoz6yn nny uyd yn agos idi.
 Argl6yd heb hi ponychlywy di * ymdidan y g6yz
 racko ymdanat. beth y6 hynny heb ef. Dywedut
 y ryngtunt ehunein y maent y caffant hynn o yspeil
 yn rat. Tiofi a du6 heb ef ystrymach gennyfi noc
 adyweit y g6yz 6zthyf. na thewy di 6zthyfi. ac na
 bydy 6zth vyg kynghoz. Argl6yd heb hi rac dy gaffel
 yn diaruo6t y6 gennyfi. Ta6 bellach a hynny nyt
 amgeled gennyf y teu. Ac ar hynny est6ng g6ae6 a
 oazuc un oz marchogyon. a chy7chu gereint agoffot
 arna6 yn ffr6ythla6n debygei ef. Ac ysgaelu y ky-
 merth gereint y goffot ae dara6 heiba6 aozuc. Ae
 gy7chu yntev a goffot arna6 nny gymherued. Achan
 h6zd y g6z ar march ny thygya6d y riuedi arueu nny
 uyd penn y g6ae6 allan a thalym oz paladyz tr6yda6.
 Ac nny uyd ynteu hyt y ureich ae baladyz dzos bed-
 zein y uarch yz lla6z. T deu uarcha6c ereill a doethant
 bob eilwers ac ny bu well eu ky7ch 6ynt noz lla6. T
 uoz6yn yn feuyll ac yn edzych ar hynny. goualus oed

o2 lleillparth o debygu bziwa6 gereint yn ymh62d ar g6y2. Ac o2 parth arall o lewenyd y welet ynteu yn go2uot. ¶ Na y disgynna6d gereint. ac y r6yma6d y tri arueu yn y tri chyfr6y. ac a ffr6ynglyma6d y meirch y gyt. yny oed yna feithmeirch ygyt ganta6. Ac esgynnu ar y uarch ehun a o2uc a go2chymun y2 uo26yn gy2ru y meirch. ac nyt g6ell im heb ef dywedut 62thyt no thewi kany bydy 62th vyg kygho2. ¶ Bydaf argl6yd hyt y gall6yf heb hi. eithy2 na allaf kelu ragot y geireu engiry6lch6er6 agly6yf yth gyueir argl6yd. y gan estrona6l giwta6doed a gerd-o diffeith6ch mal yrei hynny. ¶ Trof adu6 heb ef nyt amgeled gennyf y teu. Atha6 bellac. 6i awnaf argl6yd hyt y gall6yf. A cherdet a o2uc y uo26yn rynthi ar meirch aoed rac y b2onn. Achad6 y rago2 a o2uc. Ac o2 p2yfc gynneu adywetp6yt ucho2 r6yddir arucheldec g6afat6l6ys erd2ym agerdassant. Ac ym pell y 62thunt 6ynt awelynt coet. Ac eithy2 g6elet y2 ymyl neffaf attunt. ny welynt wedy hynny nac ymyl nac eithaf y2 coet. Ac 6ynt a doethant parth ar coet. Ac yn dyuot o2 koet 6ynt awelynt pump mar*cha6c awydd2ut kadarnffy2yf y ar gatueirch cadarn-dew eskynb2af mafwehynn ffroeuo2ld2ut. a dogynder o arueu am y g6y2 ac am y meirch. ¶ A g6edy eu dyuot yn agos ygyt. ¶ Bef ymdidan aglywei enit gan y marchogyon. Weldy yma ynni dyuot da yn rat. ac yn dilauur heb 6ynt. hynn o2l o ueirch ac arueu a gaff6n ar wreic heuyt y2 y2un marcha6c Ilibind26m goath2ift racco. ¶ Goualu a o2uc y uo26yn yn ua62 am glybot ymad2odyon y g6y2 hyt nawydat o2 byt pa

wnaei. ac yny diwed y kauaf yny chynghoz rybud-
yaó gereint. **A**thioffi aozuc penn y march tu ac
attaó. Arglóyd heb hi beiclyóut ti ymdidan y mar-
chogyon racko mal y kiglef i. móy uydei dy oual noc
ymae. **G**las chóerthin digius engiriaólcwero aozuc
gereint. adywedut. **W**i athglyóaf di heb ef yn tozri
pobpeth oza wahardwyfi ytti. ac ef a allei uot yn
ediuar gennyt ti hynny ettwa. **I**c yn y lle nachaf
y góy2 ynkyuaruot ac óynt. ac yn uudugaól oza wena
gozuot aozuc gereint ar y pum | wy2. ar pump arueu
arodes yny pump kyv2óy. a ffróynglymu y deudeg
meirch aozuc y gyt. ac eu gozchymū y enit a wnaeth.
ac ny ónn i heb ef pa da yó ymi dy o2chymun di. ar
un weith honn ar ureint rybud itt mi ae gozchymyn-
naf. a cherdet racdi y2 coet aozuc y uo2óyn. a ragoz
aerchis gereint idi y gadó hi ae kedwis. a thoft oed
gantaó edzych ar d2allaót kymeint a hónnó ar uo2óyn
kyftal a hi gan y meirch pei as gattei lit idaó. ar coet
agy2chaffant. adóvyn oed y coet a maó2. ar nos
adoeth arnunt yny coet. a uo2óyn heb ef ny thykya
ynj keiffaó kerdet. **T**e arglóyd heb hi a uynnych di
ni ae gónaón. **I**aónaf yó yni heb ef troffi y2 coet y
o2ffowys ac aros dyd ygerdet. **G**ónaón ninneu yn
llaóen heb hi. a hynny aozugant. a diskynnu aozuc ef.
ae chymryt hitheu y2 llaó2. **D**y allaf i heb ef y2 dim
rac blinder na chyfgóyf. agóylha ditheu y meirch ac
nachófc. **W**i awnaf arglóyd heb hi. a chyfcu aozuc
ynteu yny arueu. a thzeulaó y nos. ac nyt oed hir yn
y2 amfer hónnó. **A**phan welas hi aó2 dyd yn ymdang-
os y [793] lleu2er. edzych yny chylch aozuc a yttoed

ef yn deffroi. Ac ar hynny yd yttoed ef yn deffroi. Arglôyd heb hi mi a uynnassôn dy duhunaô yz meitin. Kynhebi aozuc ynteu oulinder 62thi hi am nat archyffei idi dywedut. A chyuodi aozuc ynteu adywedut 62thi. kymer y meirch heb ef a cherda ragot. Achynnal dy ragoz ual y kynheleift doy. Ac ar dalym oz dyd adaô y koet aozugant. adyuot y uaestir goamnoeth ag6eirglodyeu oed oz neilltu udunt. a phaladurwyz yn llad y g6eirglodyeu. Ac y auon yn eublaen ydoethant. A gest6ng aozuc ymeirch ac yuet y d6uyz a6naethant. Adyzchael aozugant oz auon y riw aruchel. Ac yno y kyuaruu ac 6ynt glasswas goaduein a th6el am y vyn6gyl. ab6inn a6elynt yny t6el. ac ny wydynt h6y beth. a phiffer glas bychan yny la6. A ffiol ar wyneb y piffer. A chyuarch g6ell aozuc y g6as y ereint. Du6 arodho da itt heb y gereint ac obale pan deuy di. Pan deuaf heb ynteu oz dinas yffyd yth ulaen yna. Arglôyd heb yz ynteu ae d26c gennyt ti ouyn pa le pan deuy ditheu. Pa d26c. d26y y coet racko. Dyt hedi6 y deuthost di d26y y coet. Pac ef heb ynteu yny coet y buum neith6yz. Wi a debygaf heb y g6as yna na bu da dy anfa6d yno neith6yz. ac na cheueift na b6yt na dia6t. Pado y rof adu6 heb ynteu. Awney di vvg kygoz i heb y g6as. kymryt y gennyfi dy ginna6. Pa ry6 ginnya6 heb ynteu. Boze vwyt yd oed un yny anuon yz paladurwyz racco. Dyt amgen no bara a chic ag6in. Ac os mynny di 62da ny chaffant 6y dim. Wynnaf heb ynteu. adu6 adalo itt. Adisgynnu aozuc gerein. a chymryt aozuc y g6as y uo26yn yz llad. Ac ymolchi

aorugant a chymryt eu kinyaó. Ar góas a dauellaó d y bara ac arodes diaó t udunt. ac ae góaffanaethaó d o góbyl. **A**góedy daruot udunt hynny. y kyuodes y góas ac ydywat ó rth ereint. Arglóyd gan dy gennyat miui aaf ygyrchu bóyt yz paladurwyz. **D**os yz dref heb ygereint yngyntaf. Adala * letty y mi yny lle gozeu awypych ac ehangaf yz meirch. A chymer ditheu heb ef yz un march auynnych ae arueu gyt ac ef yntal dy waffanaeth ath anrec. **D**uó adalo itt arglóyd heb y góas. a digáon oed hynny yntal góaffanaeth a uei vóy nozun awneuthum i. Ac yz dref yd aeth y góas. a dala lletty gozeu ac esmóythaf a wydyat yn y dref awnaeth. Agóedy hynny yd aeth yz llys ae uarch ae arueu gantaó. Adyuot aozuc hyt lle yd oed y iarll a dywedut y gyfranc oll idaó. A miui aaf arglóyd yn erbyn y mackóy y uenegi yletty idaó. **D**os ditheu yn lláben heb ynteu. A llewenyd ageiff ef yman pei af mynnei yn llawen. Ac yn erbyn gereint y doeth y góas a dywedut idaó y kaffei lewenyd gan yz iarll yn y llys ehun. Ac ny mynnaó d ef namyn mynet y letty ehun. Ac ystauell esmóyt agauas adigaón owellt adillat yndi. alle ehang esmóyth a gauaf y ueirch. a dogyn o diwallróyd a beris y góas udunt. **A**góedy ymdiarchenu onadunt ydywaó t gereint ó rth enit. **D**os di heb ef yz tu diaó yz ystauell. ac na dyzet ti yz tu hónn yz ty. a galó attat wreic y ty of mynny. **O**i awnaf arglóyd heb hi ual y dywettych di. Ac ar hynny ydoeth góy y ty att ereint. ae reffaó u aozuc. A unben heb ef aleweist ti dy ginnyaó. **D**o heb ef. **A**c yna y dywaó t y góas ó rthaó. A uynny di

heb ef ae diaot ae dim. kynn dy uynet y ymwelet ar iarll. Wynnaf ysgvir heb ynteu. Ac yna yd aet y gwas yz dref. ac y doet. adjaot udunt. a chymryt diaot aozugant. Dy allaf i na chysgyf heb ef. Ge heb y gwas tra uych di yn kyfco. minneu aaf y ymwelet ar iarll. Dos yn llawen heb ynteu. a dyzet yma dzach-euyn pan ercheis i ytti dyuot. a chyfco aozuc gereint. a chyfco aozuc enit. A dyuot aozuc y gwas hyt lle yd oed yz iarll. Agouyn aozuc yz iarll idaot pale yd oed lletty y marchaot. ac y dywaot ynteu. Reit yo ymi heb ef vynet y wassanaethu arnaot ef y choinfaf. Dos heb ynteu ac annerch y gennyf i ef. a dywet idaot mi aaf y ym*welet ac ef y choinfaf. Wi awnaf heb ynteu. A dyuot aozuc y gwas pan oed amfer udunt deffroi. Achyuodi aozugant agozymdeith. A phan uu amfer gantunt kymryt eu bot. Gynt ae kymerassant. ar gwas auu yn gwasanaethu arnunt. a gereint a ouynnaot y oz y ty a oed gedymdeithon udunt avynnei eugwahaot attaot. oes heb ynteu. Dot ditheu Gynt yma y gymryt digaw ar vyz koft i oz hynn gozeu agaffer yny dref ar werth. V niuer gozeu auu gan oz y ty ef ae duc yno y gymryt digaw argost gereint. Ar hynny nachaf y iarll yn dyuot y ymwelet a gereint ar y deudecuet marchaot urdaot. Achyuodi aozuc gereint ae reffawv. Duot arodo da itt heb yz iarll. Mynet y eisted aozugant paop ual y raculaenei y enryded idaot. Ac ymdidan aozuc y iarll a gereint. Agouyn idaot pa ryot gerdet oed arnaot. Dyt oes gennyfi heb ef. namyn edzych damweineu. a gneuthur negessev a uo da gennyf. Bef aozuc y iarll

yna edrych ar enit yngraſſ fythedic. a diheu oed gantaſ na welfei eiryoet voſyn degach no hi na gſympach. adodi y vſyt ae vedſl aozuc arnei. A go-vyn aozuc y ereint. a gaf i gennyt ti gennat y uynet att y uoſyn dſaſ y ymdidan a hi. megys ar didaſl y ſſthyt y gſelaf. **F**effy yn llawen heb ef adyuot aozuc ynteu hyt lle ydoed y uoſyn adywedut ſſthi. A uoſyn heb ef nyt digrif itt ynykerdet hſnn gyt ar gſl racco. **D**yt annigrif heb hi gennyfi nu gerdet y ffoſd ykerdo ynteu. **D**y cheffy heb ynteu na gſeiſſon na moſynyon ath waſſannaetho. **F**e heb hitheu. digriuach yſ gennyf i. canlyn y gſl racko. no chyt caſſſon weiſſon a moſynyon. **O**ſi a ſn gynghoſ da itt heb yſ ynteu. **M**i arodaf vy larllaeth yth uedyant athſic gyt a mi. **D**a uynnaf y roſ aduſ heb hitheu. ar gſl racco yd ymgredeis i yn gyntaf eiryoet. ac nyt annſadalaf y ſſthaſ. **G**am a wney heb ynteu. **O** lladaſi y gſl racko. mi ath gaf di tra yth vynnſyf. agſedy nath uynnſyf mi ath dyrraf ymeith. **O**s oth uod y gſney * ditheu yſof i. kyſfondeb tragwyd di wahan auyd yrom tra uom vyſ. **M**edylyaſ aozuc hitheu am adywaſt ef. ac oe medſl y kauaf yn y chynghoſ rodi ryuic idaſ am a erchis. **I**yma yffyd iaſnaf ytti unben heb hi. rac gyſru arnaf i mſy no meſſur o anniweirdeb. **D**yuot yma auoſy ymkymryt ual na wypſn i y ſſth hynny. **O**inneu a wnaſ hynny heb ef achyuodi aozuc ar hynny. achymryt kennyat a mynet ymeith ac ef ae wyſ. ac ny dywaſt hi y ereint yna dim o ymdidan y gſl a hi. rac tyuu ae llit ae gofual yndaſ ae aſlonydſch.

Imynet y gyfcu yn amfer aozugant. Adechzeu nos kyfcu ychydic aozuc hi. Ac am hanner nos deffroi aozuc. achóeiraó arueu gereint ygyt ual y bydynt baraót óath y góifcaó. Ac yn ofnaóc eryneig^m y doeth hi hyt yn ymyl góely gereint. Ac yn dáel araf y dywaót óathaó. Arglóyd heb hi deffro agóifc ym danat. A Illyma ymdidan yiarll amiui arglóyd ae uedól am danaf heb hi. a dywedut y ereint y ho ll ym didan aozuc. A chyt bei lidiaóc ef óathi hi. ef a gymerth rybud ac awiscaó ymdaó. A góedy llófgi cannóyll o honei hi yn oleuat idaó ef óath ymwiscaó: adaó yna y gannóyll heb ef ac arch y ói y ty dyuot yma. **M**ynet aozuc hitheu agóy y ty adoeth attaó. **I**c yna gouyn aozuc gereint idaó. A ódoft di pa amkan adylyy di ymi. **Y**chydic a debygaf i y dylyu itti óda heb ef. **B**eth bynnac nu adylyych. kymer yz un march ardec ar vn arueu ardec. **D**uó adalo itt arglóyd heb ef. ac ny thzeuleis i óathyt ti góerth vn óz arueu. **P**athaó heb ynteu henbydy kyuoethogach. A wr heb ef adeuy di yn gyuarwyd y mi odieithyz y dref. Af heb ynteu yn llawen. A pha dzaós y mae dy uedól ditheu arnaó. **Y**z parth arall yz lle y deutham yz dref y mynnón vynet. **G**óy lletty ae heb ynghaó yny uu góbyl gantaó yz heb-zyghyat. **I**c yna yd erchis ef yz voróyn kymryt rag-oz óz blaen. A hitheu * ae kymerth. ac agerdaó racdi. Ar poithmon adoeth adref. Ac ny daroed idaó namyn dyuot yz ty. nachaf y túóf móyhaf aglyóf-fei neb yndyuot ~~yndyuot~~ am benn y ty. **A**phann edzychaó allan. nachaf y góelei. petwar ugeint

marchaŵc yngkylch y ty yn llawn arueu. Ar iarll dōnn oed oc eu blaen. Mae y marchaŵc oed yma heb yz iarll. Myndy laŵ di heb ef y mae ar dalym odyma. Ac yz meitin yd aeth odyma. Paham uilein heb ynteu y gadut ti ef heb y uenegi ymi. **A**rglōyd heb ynteu nys gozchymynneist di euo ymi. pei a fgozchym|mynnaſſut nyſgadōn. **P**a barth heb ynteu y tebygy di y uynet ef. **D**a ōnn heb ynteu. namyn yz heol uaŵz agerdaŵd. **T**ioi penneu eu meirch aozugant ōynteu yz heol uaŵz. a gŵelet oleu y meirch a wnaethant. **A**chanlyn yz oleu a oꝛugāt a dyuot y bzifford uaŵz. **S**ef a wnaei y uoꝛōyn edzȳch yny hol pann welas oleuat y dyd. **A** hi awelei yny hol tarth a nyŵl maŵz. **A** nesnes attei y gŵelei. **A** goulu aozuc hi am hynny. a thebygu bot y iarll aelu yndyuot yny hol. **A**c yn hynny hi awelei uarchaŵc yn ymdangos oꝛ nyŵl. **A**yn vȳgret heb hi kyt ym llado i. gŵell yŵ gennyf vyanheu oe laŵ ef. no gŵelet y lad ef heb y rybudyaw. **A**rglōyd heb hi pony wely di y gŵz yth gyꝛchu a gŵyz ereill llawer gyt ac ef. **G**elaf heb ynteu. ac yz aofteckeꝛ arnat ti ny thewy di byth. **A**c ymchoelut aozuc ar y marchaŵc. **A**c ar y goſſot kyntaf y vŵꝛō yz llawz ydan dzaet y uarch. **A** thza barhaaŵd yz un oꝛ pedwar ugeint marchaŵc. ar y goſſot kyntaf y byz yawd pob un onadunt. **A**c oozeu y oꝛeu y doethant attaw eithyz yz iarll. **A**c yndiwethaf oll y doeth yz iarll attaw. **A** thoꝛi paladyz. a thoꝛi yz eil. **S**ef aozuc ynteu ereint ymchoelut arnaw agoffot a gŵaeŵ yn teŵder y daryan yny hylt y daryan. ac yny tyꝛ yz holl arueu ynygyueir hon-

no. **A**c yny uyd ynteu dnos bedzein y uarch yz
 llaw. ac yny oed ymperigyl am y eneit. * **A**neffau
 aozuc gereint attaw. achan ddyf ymarch datlywygu
 aozuc yz iarll. Arglwyd heb ef uth ereint dy nawd.
 a nawd arodes gereint idaw. **A**c yrng calettet idayar
 lle ybyzywyt yg. aduttet y goffodeu agawffant.
 nyt aeth yz un onadunt heb gump agheuaolchweru
 clwyfedicdoft bwdicffyzf yuth ereint. **A**cherdet
 aozuc gereint racdaw ar y pifford ydoed arnei. **A**r
 uozyn agedwis y ragoz. **A**c yn agos udunt bynt a
 welynt. dyffryn teccaf o awelfei neb eiryoet. **A**phzif
 auon ar hyt y dyffryn. **A**phont awelynt ar yz auon.
Ar pifford yn dyuot yz bont. **A**c uch law y bont o
 tu daw yz auon bynt awelynt gastell dref teccaf a
 welfei neb eiryoet. **A**c ual y kychei ef y bont ef
 awelei u yndyuot tu ac attaw trvy vygoet bychan
 tew yar uarch maw uchel ymdeithwaftat hywed-
 ualch. **D**a uarchawc heb y gereint o pale pan deuy
 di. **P**an deuaf heb ynteu o dyffryn issot. **A**u heb
 y gereint adywedy di ymi pieu ydyffryn tec honn.
 ar castell dref racco. **D**ywedaf yn llawen heb yz
 ynteu. **G**iffert petit y geilw y ffreinc. ar bzenhin
 bychan y geilw y kymry ef. **A**e yz bont racco heb y
 gereint ydafi. ac yz bifford issaf ydan y dref. **D**a
 dos di heb y marchaoc ar y ddr ef o tu daw yz
 bot ony mynny ymwelet ac ef. **K**any y gyn-
 nedyf y na daw marchaoc ar y dir ef na mynno ef
 ymwelet ac ef. **T**rof a duw heb y gereint miui a
 gerdaf yz hnw vy fford. **T**ebyckaf y gennyfi heb
 y marchaoc os uelly ygoney nu. y keffy gewilyd

agóarthaet yn orulóng galllonnaócdic. **K**erdet aoz-
uc gereint y ffozd ual yd oed y uedól kynno hynny.
Ac nyt y ffozd a gyichei y dref oz bont agerdaóð
gereint. namyn y ffozd a gyichei y kalllettir erdzym
aruchel dæmhynuaóð. **A**c ual y byd uelly ynkerdet
ef awelei uarchaóð ynyol yar gatuarch kadamdeó
kerdetdæut llydangarn bzonehang. Ac ny welsei eir-
yoet góð lei noc a oed ar ymarch. Adogynder o arueu
ymdanaóð ac am y uarch. A phann ymozdíwedaóð a
gereint. y * dywaóð óðthaóð. **D**ywet unbenn heb ef
ae oannóybot. ae ynteu ae oryuic y keiffut ti colli
o honafi vym bæint. athozi vygkynnedyf. **D**ac ef
heb y gereint ny wydón i kaethau ffozd y neb.
Kanys gwydut heb ynteu dyzet gyt amyui ym llys
ywnethur iaón im. **D**ac af myn vygcret heb ynteu
ereint. **D**yt aón y lys dy arglóyd onyt arthur yó dy
arglóyd. **M**yn llaó arthur nu heb ef mi avynnaf
iaón y gennyt. neu uinneu agaffóyf y gennyt ti dir-
uaóð ouut. Ac yn diannot ymgyzchu aozugant. Ac
yffwein idaó ef adoeth y waffanaethu ar beleidyꝝ ual
ytozrynt. Adyznodeu calet toft arodei baóð o nad-
unt y gilyd yny golles y taryaneu eu holl líó. Ac
ampzytuerth oed y ereint ymwan ac ef rac y vych-
anet. ac anhaóffet craffu arnaóð. A chalettet y dym-
nodeu arodei ynteu. Ac ny dyffgyaffant óy o hynny
yny dygóydaóð y meirch ar eu glinyeu. Ac yn y diwed
y byzyaóð gereint ef ynyol y benn yꝝ llaóð. **A**c yna
yd aethant ar eu traet y ymffust. Adyznodeu kyflym-
dic toftdæut kadarnchóeró arodei bob un onadunt
ygilyd. a thyzdyllu y helmeu a bziwaóð y paeledeu ac

effigað yz arueu aozugant. yny oed eu llygeit yn
 colli eu lleuuer gan y chðys argðæt. **A**c yny diwed
 lldiað aozuc gereint. a galð attað y nerthoed. ac yn
 lldiaðcdzut gyflwm|wychyz greulaðnnffyzyf. dyzchael
 ygledyf aozuc ae darað yggðastat ybenn dyznaðt
 agheuaðldoft gðenðyniclym engiriaðlchðerð. yny dyz
 holl arueu y penn ar croen ar kic. ac yny vyd clðyf
 ar yz afcðzn. ac yny uyd y gledyf olað y bzenhin bych-
 an. yn eithaf y maes y ðzthað. ac erchi yz duð naðd
 gereint ae dzugared aozuc yna. **S**i a geffy naðd
 heb y gereint. ac ny bu da dy wybot. ac ny buoft
 gyuartal. gan dy uot yn gedymdeith. ac nat elych
 ymherbyn yz eilweith. ac ochlywy ouut arnaf y
 achubeit o honat. **S**i ageffy hynny arglðyd yn llaðen.
 ae gret agymerth ar hynny. a thitheu arglðyd heb
 ef a deuy gyt ami ym llys racco y vðz dy ludet ath
 ulinder y arnat. **D**ac af yrof a duð heb ynteu. ac
 yna edzych * gðiffert petit ar enit yn lle yd oed.
 athoðt uu gantað welet lluoðffogrðyd o ouut. ar dyn
 kyn uonedigeidet ahi. a dywedut yna aozuc ðzth
 ereint. **A**rglðyd heb ef cam awney na chymery
 ardymhereu ac esmðythder. ac o chyueruyd caledi
 athi ynyz anfaðd honno ny byd haðd itt y ozuot. **D**y
 mynnaðd gereint namyn kerdet racdað. ac esgynnv
 ar y varch yn greulyt an esmðyt. ar uozwyn a gyn-
 helis y ragoz. ac ðynt agerdassant parth achoet a
 welynt y ðzthunt. ar tes oed yn uaðz ar arueu dzðy
 chðys argðæt ynglynu ðzth y gnaðt. **A**gðedy eu
 dyuot yz coet. feuyll aozuc ydan bzenn y ochel y
 tes. adyuot cof idað y dolur yna yn vðy no phan

y kaŵſſei. A feuyll a oꝛuc y uoꝛwyn ydan bꝛenn arall. Ac ar hynny ʒynt a glyʒynt kyꝛn adygyuoꝛ. ʒef yſtyꝛ oed hynny. Arthur ae niuer oed yndiſgynnu yny coet. ʒef a oꝛuc ynteu medylyaʒ pa ffoꝛd yd aei y eugochel ʒynt. Ac ar hynny nachaf bedeſtyꝛ yny arganuot. ʒef ydoed yno gʒas yꝛ diſtein. a dyuot a oꝛuc att y diſtein. adywedut idaʒ welet y kyfryʒ ʒꝛ ac a welfei yny coet. ʒef a oꝛuc y diſtein yna peri kyfryaʒ yuarch. achymryt ywaeʒ ae daryan adyuot hyt lle yd oed ereint. A varchaʒc heb ef beth a wney di yna. ʒeuyll dan bꝛenn gooer a gochel y bꝛʒt ar tef. Pa gerdet yſſyd arnat ti a phʒy ʒyt ti. Adrych damwheineu a cherdet y ffoꝛd ymynnʒyf. ʒe heb y kei dyꝛet ti gyt amiui ymwelet ac arthur yſſyd yma yn agos. ʒac af y rof aduʒ heb yntev ereint. Af auyd reit itt dyuot heb y kei. A gereint aatwaenat gei. ac nyt atwaenat gei ereint. Agoffot a oꝛuc kei arnaʒ ual y gallaʒd ef oꝛeu. a blynghau a oꝛuc gereint. Ac ac arllʒft y waeʒ y wan yny uyd yn ol y benn yꝛllaʒ. Ac ny mynnaʒd gʒneuthur idaʒ waeth no hynny. Ac yn wyllt ofnaʒc ykyuodes kei. Ac yſgynnu ar yuarch adyuot y letty. Ac odyno mynet a oꝛuc yoꝛymdeith hyt ympebyll gʒalchmei. A ʒꝛ heb ef ʒꝛth walchmei. mi agiglef gan vn oꝛ gʒeiſſon gʒelet yn y coet uchot marchaʒc bꝛiʒedic. ac arueu amdlaʒt ymdanaʒ. ac oꝛ * gʒney iaʒn ti a ey yedꝛych ae gʒoir hynny. ʒym taʒ i vynet heb y gʒalchmei. kymer dy uarch nu heb y kei a pheth oth arueu. mi a giglef nat diʒꝛthgloch ef ʒꝛth y neb adel attaʒ.

Gŵalchmei agymerth y waeŵ aedaryan. ac a efgyn-
 naŵd ar y uarch. ac adoeth hyt lle ydoed ereint. a
 uarchaŵc heb ef paryŵ gerdet yffyd arnat ti. Herdet
 ŵzth vy negesfeu. ac yedzych damwheineu y byt.
 a dywedydi y mi pŵy ŵyt. neu a deuy y ymwelet ac
 arthur yffyd yn agos yma. Dytt ymgyftlynaf i ŵzthyt
 ti. ac nyt af y ymwelet ac arthur heb ef. ac euo
 aatwaenat walchmei. ac nyt atwaenat walchmei ef.
 Dy chlywir arnaf vyth heb y gŵalchmei dy adu y
 ŵzthyf. yny wypŵyf pŵy vych ae gyrchu agŵaeŵ a
 goffot yny daryan yny vyd ypaladyz yn yffic vziŵ.
 ar meirch daldal. Ac yna edzych arnaŵ yn graff a
 ozuc gŵalchmei ae adnabot. Och ereint heb ef ae
 tidi yffyd yma. Dac wyf ereint i heb ef. Gereint
 yrof aduŵ heb ynteu. acherdet agkyghozus truan
 yŵ hŵnn. ac edzych yny gylch aozuc. ac arganuot
 enit. ae graeffaŵ a bot yn llawen ŵzthi. Gereint heb
 ygŵalchmei dyret y ymwelet ac arthur dy arglŵyd
 yŵ ath geuynderŵ. Dac af heb ynteu. nyt yttŵyfi yn
 anfaŵd ygallŵyf ymweled aneb. ac arhynny nachaf
 un oz mackŵyeit yndyuot ynol gŵalchmei y chwed-
 leua. Bef aozuc gŵalchmei gyru hŵnnŵ y uenegi
 y arthur uot gereint yno yn vriwedic. ac na deuei
 ef y ymwelet ac arthur. ac ydoed dŵan edzych ar
 yz anfaŵd yffyd arnaŵ. a hynny heb ŵybot y ereint
 ac yn huftyng y ryngtaŵ ar mackŵy. ac arch y arthur
 heb ef neffau y bebyl ar y fford. kany daŵ ef yym-
 welet oe uod ac ef. ac nat haŵd ydiriaŵ ynteu yn
 yz agŵed ymae. ar mackŵy adoeth att arth^{ur} ac a
 dywaŵt idaŵ hynny. ac ynteu afymudaŵd ybebyll

ar ymyl y ffozd. **I**llaŷenhau a oꝛuc medól y uoꝛŷyn yna. a chynnhŷyllaŷ gereint a oꝛuc gŷalchmei. ar hyt y ffozd yꝛ lle yd oed arthur yn pebyllaŷ. ae uackŷyeit yntynnu pebyll yn yŷtlys y ffozd. Arglŷyd heb y gereint hennpych gŷell. * Duŷ arodo da it heb yꝛ arthur. a phŷy ŷyt ti. Gereint heb y gŷalchmei yŷ hŷnn. ac oeuod nyt ymwelei a thydi hed. **I**e heb yꝛ arthur ynyaghyngoꝛ ymae. ac ar hynny enit a doeth hyt lle yd oed arthur. a chyuar ch gŷell idaŷ. Duŷ arodo da itt heb yꝛ arthur. kymeret vn hi yꝛ llaŷ. ac vn oꝛ makŷyeit ae kymerth. **O**ch a enit heb ef pa gerdet yŷ hŷnn. **D**a ŷnn arglŷyd heb hi. namyn dir yŷ ymi. gerdet y ffozd y kerdo ynteu. Arglŷyd heb y gereint ni a aŷn ymeith gan dy gennyat. **P**a le uyd hynny heb yꝛ arthur. ny eŷly di vynet yꝛ aŷ honn. o nyt ey y oꝛffen dy angheu. **D**y adei ef ymi heb y gŷalchmei gŷahawd arnaŷ. Ef ae gat ymi heb yꝛ arthur. ac y gyt a hynny. nyt a ef odyma yny uo iach. **G**oꝛeu oed gennyf i arglŷyd heb y gereint. pei gattut uiui ymeith. **D**a adaf yrof aduŷ heb ynteu. ac yna y peris galŷ ar y uoꝛŷyn yn erbyn enit oe dŷyn y bebyll yŷtaueŷl gŷenhŷyuar. a llaŷen uu wenhŷyuar ŷrthi ar gŷaged oll. a gŷaret y marchaŷcwifc y am danei. a rodi araŷl ymdanei. a galŷ argadyieith a oꝛuc ac erchi idaŷ tynnu pebyll y ereint ae uedygon. a dodu arnaŷ peri diwallrŷyd o bop peth ual ygouynnit idaŷ. **I** hynny a oꝛuc kadyieith ual yderchit idaŷ oll. a dŷyn moꝛgant tut ae diŷgyblon a oꝛuc att ereint. ac yno ybu arthur a eniuer agos y uis wrth uedegin-yaethu gereint. a phann oed gadarn y gnaŷt gan

ereint y death at arthur. Ac yd erchis kennat y uynet y hynt. Dy ónn a óyt iach iaón ettwa. wyf ysgóir arglóyd heb y gereint. Dyt tydi agredaf i am hynny. namyn y medygon auu órthyt. A dyuynnu y medygon attaó aozuc. a gouyn udunt a oed wir hynny. Góir arglóyd heb y mozgant tut. Óannoeth y kanhadawd arthur ef y uynet ymeith. Ac yd aeth ynteu y oíffen y hynt. Ar dyd hónnó yd aeth arthur odyno. Ac erchi aozuc gereint y enit kerdet oí blaen. achadó y ragoí ual y gónathoed kynno hynny. A hitheu * a gerdaó. ar bñffoíd adilynaó. Ac ual ybydynt uelly óynt aglywynt diafpat grochaf oí byt yn agos udunt. Saf di yma heb ef achyuaro. a minneu aaf y edzych ystyí ydiafpat. Mi aónaf heb hi. amynet aozuc ynteu. a dyuot y lannerch a oed yn agos yí ffoíd. ac ar y llannerch y gólei deu uarch un achyfróy góí arnaó. ar llall a chyfróy góieic arnaó. Amarchaó aearueu ymdanaó yn uarw. ac uch benn y marchaó y gólei moíwynwreic ieuanc. ae marchaócwisc ym danei. ac yndiafpedein. A unbennes heb y gereint paderó itti. Yma yd oedón yn kerdet ui ar góí móyhaf a garón. Ac ar hynny y doeth tri chaóí ogeóí attam. A heb gadó iaón oí byt ac ef y lad. Pa ffoíd yd eynt hóy heb y gereint. Yna yí ffoíd uaóí heb hi. Dyuot aozuc ynteu att enit. dos heb ef att yí unbennes yffyd yna obíy ac aro ui. yno ydeuaf. Óoft uu genthi erchi idi hynny. Ac eíffoes dyuot aozuc att y uoíwyn. ac irat oed warandaó arnei. Adiheu oed genthi na deuei ereint uyth. yn ol y keóí yd aeth ynteu. ac ymoídiwes ac óynt aozuc. Amóy oed bob

un o nadunt no thwywy. A chlōppa maōz oed ar ysgōyd pob un onadunt. **S**ef aozuc ynteu. dōyn ruthur y vn onadunt. ae wan a gōaō trōydaō berued. A thynnu y waēō o hōnnō. agōan arall onadunt trōydaō heuyt. Ar trydyd a ymchoelaōd arnaō Ac ae treōis achlōppa yny hylt y daryan. Ac yny ettelis y ysgōyd ynteu. ac yny ymegy y holl welioed ynteu. ac yny uyd y waet yn colli oll. **S**ef aozuc ynteu yna tynnv cledyf ae gyxchu ef ae daraō dyznaōt toftlym athugar angerdaōldut. yg gōarthaf y benn yny hylt y benn ae vynōgyl hyt ydōy ysgōyd. ac yny dygōyd ynteu yn uarō. Ac eu hadaō yn uarō aozuc uelly. a dyuot hyt lle ydoed enit. Aphan welas ef enit. y dygōydaōd yn varō yz llāōz yar y uarch. **D**iaspat athugar aruchel didaweldoft adodes enit. A dyuot uch y benn lle y dygōydassei. Ac ar hynny nachaf yn dyuot ōzth y diaspat iarll limōzis. a niuer a oed ygyt ac ef a oedynt yn kerdet yffozd. Ac o achaōs y diaspat y doethant * dzos y ffozd. Ac yna y dywaōt y **J**arll ōzth enit. A unbennes heb ef paderyō ytti. A ōzda heb hitheu llad yz undyn mōyaf agereis yzmoet ac agaf vyth. **P**a beth heb ef aderō y titheu ōzth y llall. llad ygōz mōyaf a garōn heb hi heuyt. **P**a beth ae lladaōd ōynt heb ef. **H**eōzi heb yz honno aladaōd ygōz mōyaf a garōn .i. Ar marchaōc arall heb hi aeth yn eu hol. Ac ual ygwely di ef. y doeth y ōzthunt. Ae waet yn colli mōy no messur. athebic yō gennyf heb hi na doeth y ōzthunt heb lad ae rei onadunt ae kōbyl. **T** iarll aberis cladu y marchaōc aedeōffit yn uarō. **T**nteu a debygei uot peth oz eneit y myōn

gereint ettwa. ac aberis y dōyn gyt ac ef y edzych
 auei vyō ym plic y daryan ac ar eloꝝ. **A**r dōy uoꝝgyn
 adoethant yꝝ Ilyf. **A**gōedy eudyuot yꝝ Ilys. y dodet
 gereint ar eloꝝ wely ar dal voꝝt aoed yny neuad.
Diarchenu aoꝝuc paōb onadunt. ac erchi aoꝝuc y
 iarll y enit ymdiarhenu. **a**chymryt gōisc arall ym
 danei. **D**a uynnaf y rof aduō heb hi. **a** unbennes
 heb ynteu na uyd gyndziſtet ti ahynny. **a**naōd iaōn
 yō vyghynghozi i amhynny heb hi. **M**i aōnaf itt heb
 ynteu hyt nat reit itt uot yn dziſt beth bynnac auo y
 marchaōc racco na byō na marō. **T**mae yma iarllaeth
 da ti ageffy honno yth uedyant. a minneu gyt ahi
 heb ef. **a** byd laōen hyfryt bellach. **D**a vydaf lawen
 ym kyffes y duō heb hi tra vōyf i vyō bellach. **D**yꝝet
 y uōytta heb ef. **D**ac af y rof aduō heb hi. **D**euy y
 rof aduō heb ynteu. **a**e dōyn gyt ac ef yꝝ uoꝝt oe
 hanuod. ac erchi idi vōyta yn uynych. **D**a vōytaaf
 ym kyffes y duō heb hi yny vōyttao. y gōꝝ yſſyd ar yꝝ
 eloꝝ racco. **D**y ellydi gywiraō hynny heb yꝝ iarll.
Tgōꝝ racco neut marō haeach. mi a bꝝofaf y allu heb
 hi. **B**ef aoꝝuc ynteu. kynnic fſioleit o lynn idi hi.
Tf heb ynteu y fſioleit honn. ac ef aamgena dy fynn-
 ſyꝝ. **M**euy y mi heb hi ot yfaf i diaōt yny hyuo
 ynteu. **T**e heb yꝝ iarll nyt gōell ymi uot yn hegar
 ſꝝthyt ti noc yn anhegar. a rodi boncluſt aoꝝuc idi.
Bef aoꝝuc hitheu. dodi diaſpat uaōꝝ arucheldoſt. * a
 doluryaō yn vōy yna o laōer no chynno hynny. a dodi
 y dan y medōl pei byō gereint na boncluſtit hi uelly.
Bef oꝝuc gereint yna datlywygu odatſein y diaſpat.
 achyuodi yn y eiſted achaffel y gledyf ym plic y dar-

yan. adwyn ruthur hyt lle yd oed yz Jarll. ae darað
 dyrnaðt eidiclym gþennþynicdoft kadarnffyz yf yng
 gþarthaf y benn. yny holltes ynteu. ac yny etteil y
 vozt y cledyf. Þef aozuc paþp yna adað y bozdeu
 affo allan. ac nyt ouyn ygþz byð oed vþyaf arnunt.
 namyn gwelet ygþz marð yn kyuodi y eu llad. Ao
 edzych aozuc gereint ar enit yna. Adyuot yndað
 deu dolur. vn o honunt owelet enit wedyzgolli y llið
 ae gþed. Ar eil onadunt. gþybot y bot hi ar yz iaðn.
 Arglydes heb ef. aþdoft di pale y mae an meirch ni.
 Gþnn arglyd heb hi. pale yd aeth dy uarch di. ac
 ny gþnn i pale yd aeth y llall. Ty racco yd aeth dy
 uarch di. Ynteu adeth yz ty. ac a tynnaðd y uarch
 allan. ac ysgynnv aozuc arnað. a chymryt enit. y ar y
 llaðz. ae doddi y ryngtað ar goz yf. acherdet racdað
 ymeith. ac ual y bydynt uelly yn kerdet ual y rþng
 deugae. ar nos yn gozuot ar ydyd. nachaf y gwelynt
 y ryngtunt ar nþyure ar euhol peileidyz gwewyz a
 thþyaf meirch aglywynt agodðid yniuer. Mi aglyw-
 af dyuot yn hol heb ef. ami athzodaf dzos y kae ae
 rodi aozuc. ac ar hynny nachaf uarchaðc yny gyr-
 chu ynteu. ac yn estþng y waðc. I phann welas hi
 hynny y dywaðt. Aunbenn heb hi pa glot a geffy di
 yz llad gþz marð pþy bynnac auych. Och duð heb
 ynteu ae gereint yð ef. Ze y rof aduð. Aphþy byt
 titheu. Mi yð y brenhin bychan heb ynteu yn dyuot
 yn bozth itti. amglybot bot gouut. A pheigþnelut ti
 vyghygoz ny chyhyzdei agyhyzdaðd o galedi athi.
 Ny ellir dim heb y gereint gþth auynno duð. Ilaðer
 da heb ynteu adað o gyghoz. Ze heb y brenhin

bychan. mi aónn gyghoꝝ da itti weithon dyuot gyt
ami ylys dað gan chþaer ymi yffyd yn agos yma. yth
uedeginyaethu. * oꝝ hyn gozeu agaffer yny deyznaf.
Aón yn llawen heb y gereint. a march un oyffweineit
y bzenhin bychan arodet y dan enit. A dyuot raddunt
a ozugant y lys y barón. a llawen uuwyt 6zthunt yno.
Ac ymgeled agaóffant. a gúassanaeth. a thzannoeth y
boze yd aethpóyt y geiffaó medygon. Ac ar oet byz
6ynt adoethant. a medeginyaethu gereint a wnaeth-
póyt yna yny oed holliaich. A thza uuwyt yny vede-
ginyaethu ef y peris y bzenhin bychan kyweiryáð y
arueu yny oedynt gystal ac y buaffynt ozeu eiryoet.
a pheneónos a mis y buant yno. Ac yna y dywaót
y bzenhin bychan 6zth ereint. Di aón parth am llys
inneu weithon y oaffowys ac y gymryt esmóythder.
Peida gennyt ti heb y gereint ni agerdem un dyd
ettwa. ac odyne ymchoelut dzacheuyn. Un llawen
heb y bzenhin bychan kerda ditheu. Ac yn Teueng-
tit y dyd y kerdassant. A hyfrytach a llawenach y
kerdaóð enit y gyt ac 6y y dyd hónnó noc eiryoet. Ac
6ynt a doethant y ffozd uaó. Ac 6ynt ae góelynt yn
gúahann yn dóy. Ac ar hyt y neill o nadunt 6ynt a
welynt pedestyz yndyuot yn euherbyn. Agouyn a
ozuc góiffart yz pedestyz pa du pandeuei. Pan deuaf
heb ynteu o wneuthur negesseu oꝝ wlat. Dywet heb
y gereint pa ffozd ozeu ymi y cherdet oꝝ dóy hynn.
Gozeu itt gerdet honno heb ef, Ot ey y honn ny
deuy dzacheuyn byth. Iffot heb ef ymae y kae
nyól. Ac ymae yn hónnó góaryeu Hetrithaó. Ar
geniuer dyn adoeth yno. ny dodyó vyth dzacheuyn.

a Ilys owein iarll yffyd yno. ac nyf at neb y lettya
 yny dref. namyn a del attaf y lys. **T**rof aduf heb y
 gereint yz fford iffot yd aon ni. **A**c y honno y doeth-
 ant yny deuant yz dref. **A**r lle hoffaf a theccaf gantunt
 yny dref ydalyaffant letty yndaof. **A**c ual y bydynt
 uelly. nachaf was **J**euanc yndyuoat attunt ac yn
 kyuarch gwell udunt. **D**uof arodo * da itt heb by. a
 wyzda heb ef pa darpar yof yz einofch chof yma. **D**ala
 Iletty heb ofynteu. a thizgyaf heno. **N**yt deuaof gan
 y gof bieu y dref gadu neb y lettyaf yndi o dynyon
 mofyn. namyn adel attaf ef ehun yz Ilyf. **A**chofitheu
 dofch yz Ilys. aon yn Ilaofen heb y gereint. a mynet
 aozugant gyt ar mackofy a Ilaofen uuwyf ofthunt yny
 Ilys. **A**r iarll adoeth yz neuad yn eu herbyn. **A**c a
 erchis kyweiryaf y bozdeu. ac ymolchi aozugant a
 mynet y eifsted. **S**ef ual yd eifstedaffant gereint of
 neilltu yz iarll. ac enjt of tu arall. **T**yn neffaf y enit y
 bzenhin bychan. **O**dyna y iarll es yn neffaf y ereint.
Paof gofedy hynny ual y gwedei udunt. **A**c ar hyn-
 ny medylyaf aozuc gereint amy gofare. a thebygu
 na chaffe ef uynet yz gofare. a pheidaof abofytta o
 achafes hynny. **S**ef aozuc y iarll edy ch ar ereint a
 medylyaf. a thebygu panyof rac mynet yz gofare yd
 oed yn peidyaf abofytta. **A**c yndafoc gantaof gofneuthur
 y gofaryeu hynny eiryofet. kyn ny bei namyn rac colli
 gofas kyftal a gereint. **A**c of archei ereint idaf peidaof
 ar gofare hofnno. ef a beidei vyth yn Ilaofen ac ef. **A**c
 yna ydywaof y iarll ofth ereint. **P**a uedof yd dy teu
 di unben pzyt na bofyttehy ch. **O**s petruffaf yd ofyt ti
 uynet yz gofare ti a geffy nat elych. ac nat eldyn vyth

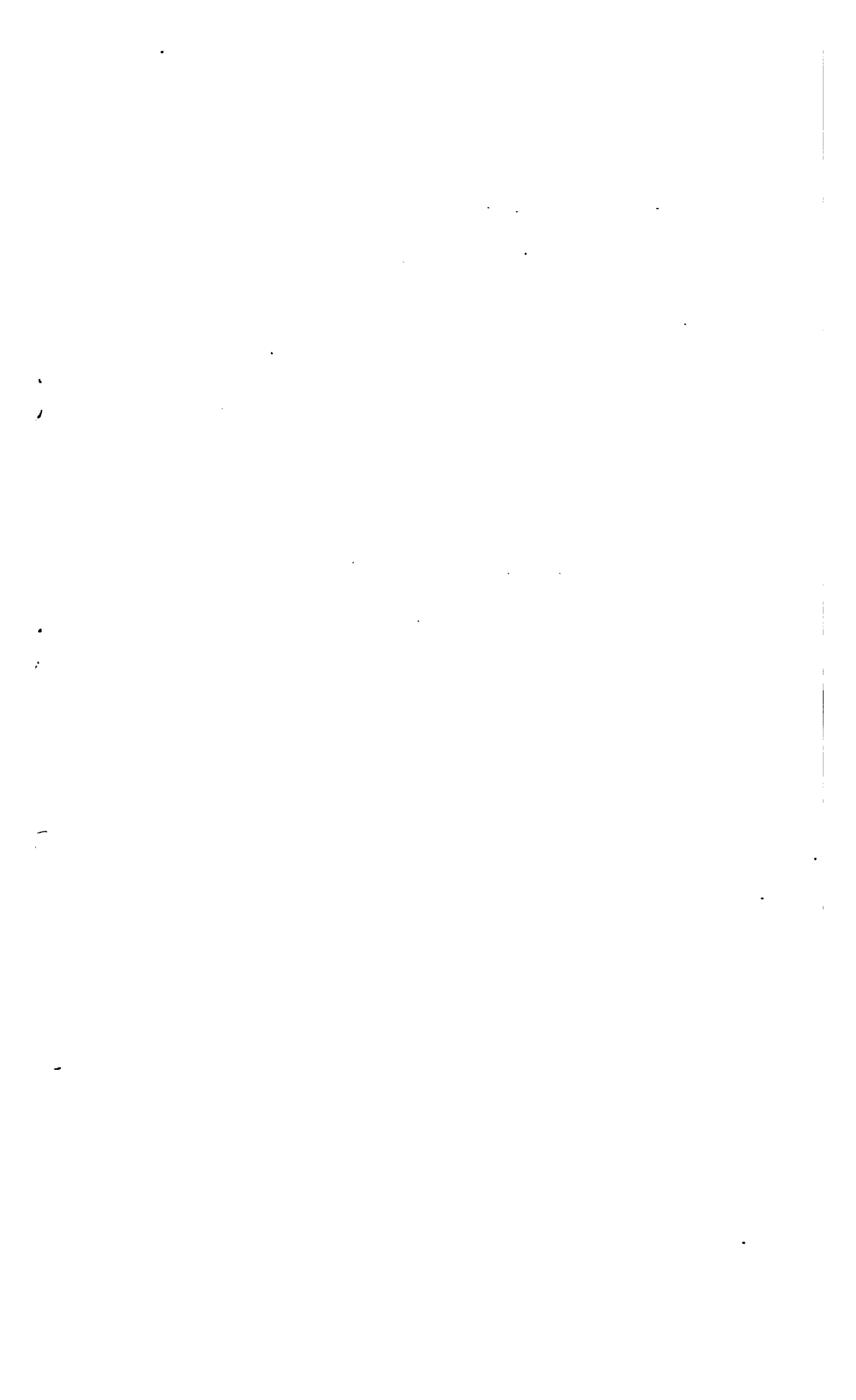
idað oth enryded ditheu. Ðuð adalo itti heb y gereint. ac ny mynnaf i namyn mynet yz gware am kyfarðydað idað. Os gozeu gennyt ti hynny ti ae key yn llawen. Gozeu ysgwir heb ynteu. a býtta a ozugant. a dogynder o waffanaeth. ac amylder o anregyon. a lluooffogrðyd owirodeu ageffynt. A phan daruu býtta. kyuodi aozugant. a galð aozuc gereint am y uarch ae arueu. a gwisgað ymdanað ac am y uarch aozuc. adyuot aozugant yz holl niueroed. yny vydant ynmyl y kae. ac nyt oed is y kae awelynt noz dæmynt uchaf awelynt yn yz aðyz. ac ar bop paðl oc awelynt yn y kae ydoed penn gðz. eithyz deu baðl. ac amyl iaðn oed y polyon yn y cae athðydað. Ac yna ydywaðt * y bænhin bychan. ageiff neb vynet y gyt ar unben namyn ef ehun. Ða cheiff heb yz owein iarll. Ða gyueir heb y gereint ydeir yma. Ða ðn i heb yz owein namyn y gyueir y mynnych ac y bo haðffaf gennyt dos. Ac yn ehouny dipetrus mynet aozuc gereint racdað yz nyðl. A phan edewis y nyðl ef adoeth y berllan uaðz. a llannerch awelei yny berllan. a phebyll o bali pengoch awelei yny llannerch. a dæðf y pebyll awelei ynagozet. ac auallen a oed ygkyueir dæðs y pebyll. ac ar yfcðz o auallen ydoed cozn canu maðz. adisgynnv aozuc ynteu yna adyuot yz pebyll y myðn. Ac nyt oed yny pebyll namyn vn voððyn yn eisted ymyðn cadeir eureit. a chadeir arall gyuerbyn a hi ynwaac. Ðef aozuc gereint eisted yny gadeir waac. a unben heb y uoððyn. ny chynghozað i ytti eisted yn y gadeir honno. Ðaham heb y gereint. Y gðz bieu y gadeir honno ny

diodeuaþd eiryoet y arall eisted yny gadeir. Ðym taþz i heb y gereint kyt boet dæc gantaþ ef eisted yny gadeir. Ic ar hynny wynt aglywynt tæyf maþz ygkylch y pebyll. Ac edæych a oæuc gereint pa yftryz oed yz tæyf. Ic ef awelei uarchaþc allan ar gatuarch ffroenuollævt awyduaþz efgyænbæaff. a chþnfallt deu hanner ym danaþ. ac am y uarch. a dogynder o arueu y dan hynny. Ðywet unben heb ef æith ereint þoy a erchis itti eisted yna. myhun heb ynteu. Gam oed itt wneuthur kewilyd kymeint a hþnnþ imi a gþarthaet. A chyot ti o dyna y wneuthur iaþn ymi am dy agkymhendaþt dy hun. A chyuodi a oæuc gereint. Ac yndiannot mynet ymþan a oæugant. a thoæri to o belydyz a oæugant. a thoæri yz eildo. A thoæri y dæyded do. A dyænodeu caletchwerþ kyflymdæut a rodei bob un o nadunt y gilyd. Ic yny diwed llidiaþ a oæuc gereint. a goædinaþ y uarch ae gyæchu. a goffot arnaþ yghedernit y daryan. yny hylt ac yny uyd penn ywæþ yny arueu. Ac yny dyæ y holl gegleu. ac yny uyd ynteu dæos bedæein y uarch yz llæþz hyt gþæþ gereint. a hyt y væich yn wyfc y benn. Och * arglþyd heb ynteu dy naþd. athi a geffy a vynnych. Ðy mynnaf i heb ynteu namyn na bo yma vyth y gþare hþnn nar cae nyþl. nar hut nar llætrith aryuu. Si a geffy hynny yn llæþen arglþyd. Par ditheu heb ef vynet y nyþl ymeith oæ lle. Gandi ycoæ racco heb eff. ac yz æþz y kenych ef a a y nyþl ymeith. Ac yny canei ef uarchaþc am byæyei i nyt æei y nyþl vyth o dyma. Athæift a goualus oed enit yny lle yd oed rac goual am ereint. Ac yna dyuot a oæuc

gereint a chanu y corŋ. ac yz aŋ y rodes unllŋf arnaŋ
ydaeth ynyŋl ymeith. ac y doeth y niuer y gyt. ac y
tagnouedŋyt paŋp o nadunt aegilyd. **I**r nos honno
ygŋahodes y iarll ereint ar brenhin bychan. **I**
thŋannoeth y boze y gŋahanyffant. ac yd aeth gereint
parth ae gyuoeth ehun. ac y wledychu o hynny allan
ynllŋdyannus. ef ae uilŋyaeth ae wychdŋa yn parhau
gan glot ac etmic idaŋ. ac y enit o hynny allan...

Triads,

Mythical and Historical.

Tri dynyon agawssant gampeu adaf.

Tri dyn agauas kedernit adaf. **A**rcwlf gadarn. **A**c ectoz gadarn. **A** sompson gadarn. kyngadarnet oedynt ylltri. ac adaf e hun. **T**ri dyn agauas pryt adaf. **A**bsolon abdaud. **A** Iafon uab efon. a pharis uab priaf. **K**yndecket oedynt ylltri ac adaf ehun. **T**ri dyn agauas doethineb adaf. **G**ado hen. a beda. a sibli doeth. kyndoethet oedynt eil tri ac adaf e hun. **T**eir gŵaged agauas pryt eua yn tri thæean. **d**ia-dema gozdech enead yscŷydwyn. ac elen uannaŷc y wreic y bu difriwedigaeth tro dŷy y phenn. **a**pholixena uerch priaf hen vlenhin tro.

Dann aeth Iu y lychlyn.

Porth aaeth y gan yip luydaŷc hyt yn Ilychlyn. **A**r gŷz hŷnnŷc adoeth yn * yman ynoes gadyal y byzy y erchi dygyfuoz oz ynys honn. ac ny doeth gantaŷc namyn ef amathuthauar y was. ac yf ef a archei o dec prifgaer ~~arhugaer~~ arhugaint yffyd

yn yz ynys honn. deu kymmeint a elei ganthaó y bob un onadunt ydyuot ganthaó o honunt ymeith. Ac ny doei gantaó yz gaer gyntaf. namyn ef aewas. ac y bu arduftur gan wyz yz ynys honn hynny. ac y rodaffant idaó. A hōnnó uu lōyraf Iſu oꝛ a aeth oꝛ ynys honn. Ic ef a oꝛefgynnaóð argōyꝛ hynny y ffozd y kerdaóð. Ac yſef Iſe y trigyaóð y gōyꝛ hynny yn y dōy ynys yn myl moꝛ groec. Hyt amgen. clas ac auena. Ar eil a aeth gan elen luydaó. A maxen wledic hyt yn Ilychlyn. Ac ny doethant byth yz ynys honn. Ar trydyd a aeth gan gaffwallaón uab beli. a góennōynwyn. a gwanar. veibon Iſiaó uab nōyfre. Ac aryanrot verch veli eu mam. Ar gōyꝛ hynny o erch a heled pannanhoedynt. Ac a aethant gyt a chaffwallaón eu hewythyꝛ ar ōyfc y keſfaryeit oꝛ ynys honn. Beſ Iſe ymae y gōyꝛ hynny yggóafgōyn. Beſ riuedi a aeth gan bob un onadunt. vn vilar hugeint. ar rei hynny uu tri aryanllu ynys pꝛydein. Tꝛywyꝛ gōyꝛ góarth auu ynynys pꝛydein. vn o nadunt. Auarōy uab Iſud. uab beli. ef adyuynnaóð Iulius aceſar agōyꝛ ruuein yz ynys honn yn gyntaf. Ac a beris talu teir mil o bunnoed aryant bop blōy-dyn yn deyrngēt oꝛ ynys honn y wyꝛ ruuein. o gyf-ryſſed a chaffwallaón y ewythyꝛ. Ar eil yó góatheyꝛn góꝛtheneu. a rodef tir gyntaf y faeſſon yn yz ynys honn. ac a ymdywediaóð yngyntaf ac ōynt. ac a beris Iſad cuſtennin uychan uab cuſtennin uendigeit oe vꝛat a dehol y deu uꝛoder. emrys wledic ac uthur penn-dꝛadon oꝛ ynys honn. hyt yn Iſydaó. a chymryt y gozon ar urenhinyaeth oe dōyꝛ yn y eidaó ehun. Ac

yny diwed uthur ac emrys a lofgaffant wrtheyz. yg
kastell góerthz yn yaón ar lann góy unfflam y dial eu
bzaót. **T**zydyd góaethaf uu vedraót pan edewis
arthur lyw*odiaeth ynys pzydein ganthaó panaeth
ynteu dzy voz yn erbyn lles amheraódyz ruuein
aanuonassei gennadeu att arthur hyt ygkaer lllion
yerchi teyngget idaó oz ynys honn. ac y wyz ruuein
ar ymessur y talpóyt y gatwallaón uab beli hyt yn
oef guftennin uendigeit. teit arthur. **B**ef ateb a
rodes arthur y gennadeu yz amheraódyz. nat oed
well ydlyei wyz ruuein deyingget y wyz ynys pzyd-
ein. noc y dlyei wyz ynys pzydein udunt óynteu.
Kanyz bzian uab dyuynwal. achuftennin uab elen.
auuaffynt amherodion yn ruuein. adeu óz oz ynys
honn oedynt. **A**c yna y lluydaód arthur gozdehol-
wyz y gyuoeth dzy uoz yn erbyn yz amheraódyz.
ac y kyuaruuant ytu hónt yuynyd mynneu. ac an-
eirif o nadunt o bop parth a las y dyd hónnó. **A**c yn
y diwed y kyuaruu arthur ar amheraódyz. ac arthur
ae lladaód. ac yno y llas gozeugóyz arthur. a phan
gigleu vedzaót góahanu niuer arthur. yd ymchoel-
awd ynteu ynerbyn arth^{ur}. ac y duunaód faeffon a
ffichteit. ac yscottyeyt. ac ef y gadó yz ynys honn
rac arthur. a phangigleu arthur hynny yd ymchoel-
aód dzacheuyn. ac adihengis gantaó oe niuer. **A**c
y dzais yar vedzaót y kauas dyuot y dir yz ynys
honn. **A**c yna y bu weith camlan y róng arthur
amedzaót. ac y lladaód arthur uedzaót. ac y bzath-
óyt arthur yn angheuaól. ac o hynny y bu uaró. ac
y myón plas yn ynys auallach y cladóyt.

Dechreu y trioed yó y rei bynn.

Gri gozuchel garcharaó: ynys p̄ydein. Ilyz Iled-yeith. Amabon uab modlon. A geir uab geiryoed. Ac un oed ozuchelaó: noz tri. ef auu deirnos ygkarchar hut adan lech echymeint. fef oed hōnnó arthur. Ac un gwas aegellyngaó: oz tri charchar hynny. nyt amgen gozeu uab custennin y geuynderó. **T**ri góyn deyrn ynys p̄dein. owein uab uryen. A run * uab maelgón. Aruaón pebyz uab dozarth wledic. **T**ri ouer uard ynys p̄ydein. Arthur. Araaó: eilmozgant. a chatwallaón uab katuan. **T**ri matkud ynys p̄ydein. penn bendigeituran uab Ilyz aguduwyt yn y góynuryn yn Iundein. ae wyneb ar ffreinc. ahyt tra uu ynyz anfaó: y dodet yno. ny doi ozmes faeffon byth yz ynys honn. **T**ri eil amatkud. **T**ri dzeigeu yn ninas emreis agudyaó: Iud uab beli. Ar trydyd esgyz góertheuyz uendigeit. ympaif pyzth yz ynys honn. a hyt tra vydynt ~~yn yz~~ yny kud hōnnó. ny doi ozmes o faeffon byth yz ynys honn. A Ilyna y tri anuatkud pan datkudywyt. A gó:theyz gó:theneu a datkudyawd esgyz góertheuyz uendigeit yz ferch gó:reic. **F**ef oed honno ronnoen baganes. ac ef a datkudyaó: y dzeigeu. **A**c arthur a datkudyaó: penn bendigeituran oz góynn vyzynn. Kannyt oed dec gantaó kadó: yz ynys honn o gedernit neb. namyn oz eidaó ehun. **T**ri marchlóyth ynys p̄dein. du y mozoed march elidyz móynuaó: a duc feithnynn a hanner arnaó. o benn Ilech elidir ynygogled. hyt ympenn Ilech elidyz ym mon. **F**ef feithnyn oedynt. elidyz móynuaó: ac eurgein uerch. vaelgón ywreic.

agóynn da gyued. Agóyn da reimat. a mynach naó-
 mon y ghyghoiaó. A phetryleó vynesfyr y wallouyat.
 Ac aran uagyl y was. Ac albeinwyn y goc. Anoeues
 aedóylaó ar bediein y uarch. ahónnó uu hanner y
 dyn. Ar eil marchlóyth aduc cozuann march meib-
 on eliffer gosgoiauaó. aduc gógi a phered^m arnaó.
 Ac nyfgoiaiwedaó neb namyn diuogat uab kynan
 garwynn yar y kethin kyflym ac aruidiaó. ac aglot
 agauas yr hynny hyt hediw. Adunaó wr uab pabo.
 achynuelyn dásgyl y edrych ar vygedoiaóh Iu góen-
 doleu yn arderyd. Y trydyd marchlóyth aduc erch
 march * meibon grythmól wledic. aduc arnaó ach-
 leu. ac archanat. yn erbyn rió uaelaó ygkeredigyaón
 y dial eutat. Teir Ilynghes gynniweir ynys pýdein.
 Ilynghes lary uab yryf. a Ilynghes dignif uab alan.
 A Ilynghes foloá uab urnach. Teir góith baluaó
 ynys pýdein. vn o nadunt a trewis matholóch wydel
 ar vianwen uerch lyá. Ar eil a dáewis góenhóyfach
 ar wenhóyuar. Ac óachaós hynny y buweith kat
 gamlan wedy hynny. Ar dáyded adáewis golydan
 uard ar gadwaladyá vendigeit. Teir dáut heirua
 ynys pýdein. vn onadunt pandoeth mediaó y lys
 arthur ygkelli wic ygkernyó. nyt edewis nabóyt
 nadiaó yny Ilys nyf treulei. athynnu góenhyuar
 heuyt oechadeir urenhinyaeth. Ac yna y trewis pal-
 uaó arnei. Yá eil dáut heirua pandoeth arthur y
 lys mediaó. nyt edewis yny Ilys nac yny cantref
 na bóyt na diaó.

Gŷir neges agahat o bowys. vn onadunt yŷ kyŷchu myngan o veigen. hyt ynllan filin. erbyn anterth dŷannoeth. y gymryt kynnedueu y gan gadwallaŷn vendigeit. wedy llad ieuaf agryffri. **Y**ŷ eil yŷ kyŷchu griffri hyt ymbŷynn griffri erbyn y boŷe dŷannoeth. wŷth ymchoelut ar etwin. **Y**ŷ dŷyded uu kyŷchu howel uab **Y**euaf hyt yg keredigyaŷn. owein gŷyned y ymlad a **Y**euaf ac a **Y**ago ynyŷ aerua honno.

Triad yŷ y rei hynn.

Gŷir pŷif rŷein arthur. **G**ŷennhŷyuar uerch gŷyrt gŷent. a gŷennhŷyuar uerch uab greidyaŷl. a gŷennhŷyuar uerch ocuran gaŷ. aŷe deir karedicwreic oed yŷrei hynn. **I**ndec uerch arŷy hir. a garwen uerch henin hen. a gŷyl verch * endaŷt. **T**ŷeir gŷuorŷyn ynys pŷydein. vn onadunt ll Dewi uerch ŷeitwed. aroŷe verch uŷber. amederei badelluaŷ. **T**ŷeir goŷgerd adwyn ynys pŷdein. goŷgoŷd mynydaŷc ygktraeth. a goŷgoŷd dŷeon leŷ yn rotwyd arderys. aŷ dŷyded goŷgoŷd velyn oleyn erythlyn ynros. **T**ŷeir pŷif hut ynys bŷydein. hut mat uab mathonŷy. a dŷyŷgaŷd y wydyon uab don. a hut uthur penndŷagon. a dŷyŷgaŷd y uenŷ uab teirgŷaed. aŷ dŷyded hut rudlŷm goŷr adŷyŷgaŷd a dŷyŷgaŷd y goll uab collureŷy ynei. **T**ŷri chynnweiffŷeit ynys bŷydein. gŷydar uab run uab beli. ac owein uab maxen wledic. a chaŷdaf uab kradaŷc. **T**ŷri deiffnyŷc ynys pŷdein. riwallaŷn wallt banhadlen. agŷall uab gŷyar. a llacheu uab arthur. **T**ŷri anuat gyghoŷ ynys pŷdein. rodi y ul keŷfar a gŷyŷ ruuein llŷe y karneu blaen y eumeirch

ar y tir ympŷyth meinlas. Ar eil gadel hoŷs aheyn-
gyft a ronnoŷen yŷ ynys honn. ar trydyd rannu o
arth^w y wyŷ deirgŷeith amedŷaŷt yg kamlan. **T**ŷi
thaleithaŷc ynys p^rdein. gŷeir uab gŷyftyl. a chei
uab kynyŷ. **A** dŷyftan uab tallŷch. **T**ŷi rud uoaŷc
ynys bŷydein. **R**uŷn uab beli. **A** **H**ew **H**aŷ gŷffes. a
moŷgan mŷynuaŷ. **A**c un oed ruduogach noŷ tri.
arthur oed y enŷ. blŷydyn ny doei na gŷeillt na gŷeillt
na llyŷfeu y ffoŷd y kerdei yŷ un oŷ tri. **A** feith mlyn-
ed ny doey y ffoŷd y kerdei arthur. **T**ŷi llynghef-
fwr ynys pŷydein. gereint uab erbin. a march uab
meirchyon. agŷennŷynnwyn uab naŷ. **T**ŷi unbenn
llys arthur. gronŷ uab echel. **A** ffeudŷ fflam uab go-
do. a chaedyŷeith uab feidi. **T**ŷi tharŷ unben ynys
bŷydein. adaon uab talyeffin. a chynhafal uab argat.
Ac elinŷy uab kadegyŷ. **T**ŷi unben deiuyŷ a bŷyneic
A thŷi beird oedynt. a thŷi meib diffynyndaŷt a
wnaethant y teir mat gyflauan. **D**iffeideil * uab dif-
fyuyndaŷt. **A** wnaethant y teir mat gyflauan. diffeideil
uab diffyuyndaŷt aladaŷd gŷŷgi garŷlŷyt. **A**r gŷŷ hŷnnŷ
aladei gelein beunyd oŷ kymry. **A** dŷy bop fadŷ rac
Had un y ful. **S**gafynell uab diffynyndaŷt. aladaŷd
edelffet ffeiffaŷc urenhin **H**oegyŷ. **G**ŷall uab dif-
fyuyndaŷt aladaŷd deu ederyn gŷendoleu y rei oed-
ynt yn kadŷ y eur ae aryant. a deudyn a yŷfyt
beunyd yneu kinyaŷ. **A**r gymmeint arall yneukŷynos.
Tŷi gŷythŷ ynys bŷydein a wnaethant y teir anuat
gyflauan. **H**ofuan **H**aw diffro aladaŷd uryen uab
kynuarch. **H**ongat grŷm uargot eidin aladaŷd auon
uab talyeffin. **A**heiden uab euengat. aladaŷd aueir-

in gŵaŵtryd verch teyŵnbeird. ¶ gŵaŵ arodei gan myŵ bob fadŵn ygherŵyn enneint yn talhaearn. ac treŵjs a bwyell gynnud yny phenn. a honno oed ydŵyded vŵyellaŵt. ar eil kyn|nuntei o aberffraŵ. a dŵeŵis golydan a bŵyall yny benn. ar tryded uab beli a dŵewis y ŵa ehun a bŵyall yny benn. ¶ Tri aeruedaŵc ynys bŵydein. Selyf uab *kynan* garwyn. ac auauon uab talyeffin. a gŵallaŵc uab llennaŵc. ¶ Sef achaŵs y gelwit ŵy yn eruedogyon. ŵith dial eu kam oc eu bed. ¶ Tri poŵt kat ynys p^rdein. dunaŵt uab pabo. a chynuelyn dŵŵsgyl. ac uryen uab kynuarch. ¶ Tri hael ynys bŵydein. a ryderch hael uab tutwal tutklyt. anud hael uab fennllt. a moŵdaf hael uab ferwan. ¶ Tri gleŵ ynys p^rdein. grudnei. ahenbŵien. ac aedenaŵc. ny doynt o gat namyn ar eugeloŵeu. ac yŵef oedynt yŵei hynny. tri meib gleiffiar gogled. o haernwed uradaŵc eu mam. ¶ Tri trahaŵc ynys bŵydein. gŵibeŵi dŵahaŵc. a ŵaŵyl benn uchel. arnuauŵn penyŵ dŵahaŵc. ¶ Tri lledyf unben ynys pŵydein. ¶ Anaŵydan uab llyŵ. allywarch hen. a gŵgon gŵgon uab peredur uab eliffer. ¶ Ac yŵef achaŵs y gelwit ŵynt yn lledyf * unbenn. ŵith na cheiffynt gyuoeth. ac na allei neb y ludyas udunt. ¶ Tri galouyd ynys bŵydein. greidaŵl galouyd. a dŵyŵtan uab tallŵch. a gŵgon gŵgon. ¶ Tri eŵgemyd aeren ynys pŵydein. moŵuran eil tegit. a gŵgon gledyfrud. agilbert kat gyffro. ¶ Tri phoŵthaŵ gŵeith perllan uangoŵ. gŵgon gledyfrud. a madaŵc uab run. a gŵiwaŵn uab kyn-dyŵwynn. a thŵi ereill o bleit lluoegyŵ. ¶ Bawyŵtyl dŵahaŵc. a gŵaet|cym herwuden a gŵiner. ¶ Tri eur

gelein ynys brydein. madaoc uab brygn. acheugan peillyaoc. A ruaon peuyz ab gwydno. Tri hualhogeon deulu ynys brydein. teulu kadwallaon Ilaor. adodassant hualeu eu meirch ar dzaet pob un onadunt yn ymlad aferygei wydel ygkerric gwydyl ym mon. Ar eil teulu riwallaon uab uryen yn ymlad a faeffon. atheulu belen o leyn yn ymlad ~~yn ymlad~~ ac etwin ymrynn etwin yn ros. Tri diweir deulu ynys prydein. teulu katwallaon. yny buant hualogyon. a theulu gafran uab aedan. pan uu y diuakoll. A theulu gwendoleu ab keidyaon yn arderyd. adalyassant yz ymlad pythewnos amis gwedy Iad eu harglwyd. Fef oed eiryf pob un o: teulu oed un kan wr arhugeint. Tri anniweir deulu ynys brydein. teulu gronó peuyz o bennllyn aomedassant eu harglwyd o erbyn y gwendynwaeo y gan leó Ilaó gyffes. a theulu gógi a pheredur. a adaóssant eu harglwyd yg kaer greu a chynoeth ac ymlad udunt dzañoeth. ac eda glin gaó. Ac yna y Ilaas eil deu. Ar trydyd teulu ar lan ffergan. aymadaóssant ac eu harglwyd yn Ilediat y ar y fford yn mynet gamlan. riuedi pob un o: teuluoed un cann ó: arhugeint. Tri hualo eur ynys brydein. riwallaon wallt banhadlen. arun amaelgón achadwaladyz uendigeit. Ac y fef achaós y gelwit y góyz hynny yn hualogyon. ó:th na cheffit meirch aberthynei udunt. rac * eu meint. namyn dodi hualeu eur am eu hegóytled ar bedzein eu eu meirch dzaekefyn. eu. adóy badell eur. adan eu glinyeu. Ac ó:th hynny y gelwir padellec y glin. Tri charó eillyll ynys prydein. eillyll góidawl. Ac eillyll Ilyz marini. ac eillyll

gyathniól wledic. **T**ri gŷyd eŷlyll ynys prydein. eŷlyll manaŷc. ac eŷlyll ednyuedaŷc dŷythyll. ac eŷlyll melen. **T**ri trŷydedaŷc llyf arthur. athŷi anuodaŷc. llywarch hen. allemennic a heled. **T**ri diweir ynys p^rdein. arduwreic gatcoz uab gozolun. ac eneilian wreic wydyz dŷm. ac emerchzet wreic uabon uab dewengen. **T**ri gŷaeŷ rud ynys prydein. degynelŷ vard owein. ac arouan uard felen uab kynan. ac auanedic uard katwallaŷn uab katuan. **T**ri gozuchel garcharaŷ ynys prydein. llyz lledyeith auu gan eurofwyd yg karchar. ar eil mabon uab modŷon. ar trydyd gŷeir uab gŷeiryoed. ac vn oed gozuchelach noztri auu deir nos yg karchar yg kaer oeth ac anoeth. ac auu teir nos yg karchar gan wenn benn dŷagon. ac auu deir nos yg karchar hut y dan lech echymeint. ac yfef oed y gozuchel garcharaŷ hŷnnŷ. arthur. ar un gŷas ae gollygaŷd oz tri charchar hynny. ac yfef oed y gŷas hŷnnŷ. gozeu uab cuf-tennin ygefnyderŷ. . .

Trioed ymeirch pŷ pŷrei hynny.

Tri rodedic uarch ynys brydein. Meinlas march kaffwallaŷn uab beli. a melyngan gamre march lleŷ llaeŷ gyffes. a lluagoz march karawc ureichuras. **T**ri phŷifuarch ynys brydein. du hir tynedic march kynan garwyn. ac aŷwydaŷc ureich hir. march kyhozet eilkynan. aŷrud bzoen tuth bleid march gilbert uab kat gyffro. **T**ri anreithuarch ynys prydein. Karnafŷaŷc march owein uab uryen. athauaŷt hir. march kadwallaŷn uab katuan. a bucheflom march [597] gŷgaŷn gledyfrud. **T**ri thom edyftyz ynys brydein.

gŵineu gŵdŵc hir, march kei, agrei march edŵin, a lluyd march alfer uab maelgŵn. **T**ri gozderch uarch ynys brydein, fferlas march dalldaff eil kunin, agwelŵgan gohoewgein march keredic uab gŵallaŵc, agŵz bŵith march raaŵt. **T**ri penn uarch ynys brydein a dugant y tri marchlŵyth y mae eu henweudiacheuyn. **T**ri gŵzueichyat ynys brydein. Pryderi uab pŵyll penn annwn. Gŵth uoch penndaran dyuet y datmaeth. Ac yf ef moch oedynt y feithlydyn aduc pŵyll penn annŵnn, Ac ae rodes y pendaran dyuet y datmaeth. Ac yfef y lle y katwei yglynn cuch yn emlyn, Ac yfef achawŵs y gelwit hŵnnŵ ynŵzueichat, kany allei neb nathŵyll na thŵeis arnaŵ. Ar eil dŵyŵtan uab tallŵch Gŵth voch march uab meirchyon, tra aeth y meichyat yn gennat ar effyllt, arth^{ur}, a march, a chei, a bedwyz, a uuant eŵ petwar, Ac ny chaŵffant kymmeint ac un banŵ, nac o dŵeis, nac o dŵyll, nac o ledŵat y gantaŵ. **A**r trydyd coll uab kallureuŵy, Gŵth uoch dallwyz dallbenn ygglynn (da)llwyz yg kernyŵ. Ac un oŵ moch oed doŵraŵc, hennwen oed y henŵ. Adarogan oed yz hanuydei waeth ynys pŵydein oŵ toŵllŵyth, Ac yna y kynnullaŵd arthur lluyd ynys brydein, ac yd aeth y geiffaŵ y diua, Ac yna yd aeth hychen yggoŵdodŵ, Ac ympennrynn haŵŵtin ygkerniŵ yd aeth yny moŵ, Ar gŵzueichyat yny hol, Ac ymaef gŵenith ygŵent y dotwes ar wennithen a gŵennynen, Ac yz hynny hyt hediŵ y mae goŵzeu lle gŵenith a gŵenyn maes gŵenith ygŵent, Ac yn llouyon ym pennuro y dotwes ar heiden a gŵenhithen, am hynny y diaerhebir o heid llouyon, Ac yn riŵ

gyfuertthóch yn aruo y dodwes ar geneu cath. & chyó eryz. &c y roet y bleid y uergaed. **A**c y roet yz eryz y vzeat tywyffaóe oꝝ gogleð. &c óynt a hanuuant waeth onadunt. &c yn llanueir yn * aruon a dan y maen du y dotwes argeneu cath. &c yar y maen y byzaóð y góueichyat yny moꝝ. ameibon paluc ymmon ae magassant yz dróe udunt. a honno uu gath baluc. ac auu un o deir pif oꝝmes. mon a uagóyt yndi. &r eil oed daronóy. &r dzyded etwin urenhin lloegyꝝ. **T**ri annóyl llys arthur. a thzi chatuarchaóe. &c ny mynnassant pennteulu arnadunt eiryóet. &c y cant arthur eglýn. **B**ef yó. vyn tri chatuarchaóe mened. allud llurugaóe. a cholovyn kymry ~~kymry~~ karadaóe. **T**zi eurgyrd ynys byðein. Casswallaóe uab beli. panaeth y geiffaóe flur hyt yn ruuein. & manaóydan uab llud pan uu hut ar dyuet. & llew llaógyffes pan uu ef agóydyon ynkeiffaóe enó ac arueu y gan aranrot y uam. **T**zi bzenhin a uuant o ueibon eillon. **G**ózyat uab gózyan yny gogleð. a chadauel uab kynuedó yggóyned. a hyueid uab bleidic yndeheubarth. **T**zi budyz hafren. katwallaóe pannaeth yweith digoll. a llu kymry gantaóe. &c etwin oꝝ parth arall. a llu lloegyꝝ gantaóe. **A**c yna y budzaóð hafren oe blaen hyt y haber. &r eil kyuarós golydan y ganeinyaóe uab bed bzenhin kernyó. &r dzyded. calam uerch Idon uab ner y gart uaelgwn. . . .

Enöeu ynys prydein aerac ynysfed

Byntaf enö auu ar yz ynys honn. kyñ noe
 chael naechyuanhedu. claf myzdin. & gōedy
 y chael ae chyuanhedu y vel ynys. & gōedy y goz-
 esgynn o brydein uab aed maöz y dodet arnei ynys
 prydein. **T**eir prif rac ynys yssyd idi. & seith rac
 ynys arhugeint. yssyd y danei. **S**ef ynt y teir rac
 ynys. **M**on. & Manaö. ac ynys weir. & thi prif
 aber a seith ugeint y danei. **A**phedöar prif poith
 ar dec adeugeint. & their prif gaer ar dec ar hug-
 eint. **D**ytamgen. Kaer alclut. Kaer lyz. Kaer haöyd.
 Kaer esraöc. Kaer gent. Kaer wyzanghon. Kaer lun-
 dein. Kaer lirion. Kaer golin. Kaer loyö. Kaer gei.
 Kaer siri. Kaer wynt. Kaer went. Kaer grant. Kaer
 daözi. Kaer löytkoet. Kaer vyzdin. Kaer yn aruon.
 Kaer gozgyzn. Kaer lleon. Kaer gozcon. Kaer cufrad.
 Kaer urnas. Kaer selemion. Kaer mygeid. Kaer lyf-
 sydit. Kaer beris. Kaer llion. Kaer weir. Kaer grad-
 aöc. Kaer widaöl wir.

Notes

On letters which are either doubtful, peculiar,
or corrected in the MS.

cor. = corrected.

fac. = facsimile.

or. w. = originally written.

Italics denote the letters to which reference is made.

PAGE. LINE.

- 2, 23. *ac ny*. Begun as *r*; cor. into *c*; there is a kind of dot over the first limb of *n*.
- 3, 19. *archo*. W. *t*; cor. above line into *c*.
- 4, 15. *debygyei*. Or. w. *o*?; cor. into *y* by a late hand.
- 5, 10. *haóóá*. Or. letter scratched out; cor. (partially by a late hand) into *l*.
- 9, 11. *ydaeth*. MS. reads *y daeth*.
- 15, 16. *geimat*. See fac. and cf. *penardim*, &c.
- 18, 2. *dyuet*. MS. reads *dynet*.
- 24, 3. *bo, ?vo*. Cf. *bydynt*, col. 727, l. 44.
- 24, 16. *arglôyd*. Or. w. *s*; cor. into *ð* in red ink.
- 24, 18. *idaó*. Read *jdaó*.
- 26, 9. *penardim*. See fac. and cf. *geimat*, &c.
- 31, 7. *bychenet*. *ene* retraced by a late hand, but one can still see the word was or. w. *bychanet*.
- 31, 27. *dihangyffant*. Letters *-ngyff-* are very faint.
- 33, 13. *ac*. The *c* is irregular in form.
- 33, 17. *gyfscu*. *y* looks very like *ó*.
- 35, 12. *kynóeiffat*. Cor. *ó*.
- 35, 19. *chyzhu*. *u* is a late insertion.

PAGE. LINE.

- 35, 26. wel(e)ch. Read weleŵch.
- 35, 30. nyt oes neb yma a wypo. Faint in MS.
- 36, 1. bianwen go-. Faint in MS.
- 36, 19. lleſtyz. *f* is in pale ink; *t* has 'run' or 'spread,' the or. letter having been scratched out; *y* and *z* are slightly retraced.
- 36, 30. matholŵch. Or. w. *z*?; cor. into *c*.
- 39, 1. uanaŵdan. Or. w. *t*; cor. into *y*.
- 39, 14. uroder. Or. w. *y*; cor. into something resembling *e* which has a punctum delens under it and an *e* written over it.
- 40, 7. Gliuieri. See fac.
- 41, 4. Manaŵdan. Or. w. *ŵ*; cor. into *y*.
- 41, 15. niuyget. *an-* has been inserted above line in a late hand.
- 41, 15. Pendarar. Apparently the scribe attempted to cor. *r* into *n*. Read Pendaran.
- 45, 4. gedyndeithas. Cor. letter.
- 45, 5. os. Cor. letter.
- 46, 2. dyuot. Manifestly an error. Read Dyuet.
- 46, 27. mae. Faint in MS.
- 46-48. The lacunae on these pages are due to a corner of the MS. having been torn away. The readings are supplied from the WHITE BOOK, i.e. Hengwrt MS. 4.
- 49, 21. oz. Probably by a late hand.
- 50, 2. kerddaffant. Read kerd|daffant.
- 50, 14. ymma. Read ym|ma.
- 52, 1. heb. The scribe wrote or. *h**. Being unable to make his second letter legible, he drew the pen through both letters and wrote *heb* over them.
- 53, 22. beth. The *h* is in late hand.

PAGE. LINE.

- 54, 7. allei un. MS. reads allei^dun. See fac.
- 54, 9. vanet. Read vanec.
- 55, 2. ganta^{ab}. The *ab* are by a later hand.
- 57, 16. gōnnaeth. Read gōn|naeth.
- 58, 12. ac. Cor. letters, which are also retraced.
- 60, 24. enó. Two letters have been scratched out here. Apparently the word was or. wr. enóeu.
- 60, 27. traósgóyd. A late hand has inserted a letter resembling *l*? above -gó-. On p. 61, l. 26, the letter *l* is similarly inserted.
- 61, 1. tei*ui*. MS. reads teini.
- 61, 3. uuóyzt. Or. w. *ó*; cor. into *v*.
- 61, 3. óthunt. MS. reads óthunt.
- 63, 8. yn ych ol. MS. reads yny chol.
- 64, 21. eidaó. Or. w. *r*; cor. into *e*.
- 66, 5. giuaethóy. Or. w. giuaethóy, then the first limb of *u* was cor. into *l*, thus making a word gilaethóy.
66. — The words within brackets on this page are supplied from the WHITE BOOK. The vellum of the RED BOOK seems to have been originally scaly where these words occur, and the surface has peeled off.
- 66, 21. hon aóch. The gap is occasioned by a hole in the vellum. Read honaóch.
- 68, 6. camma. Read cam|ma.
- 68, 10. bethan. See fac. and cf. wyt, l. 4.
- 69, 6. Ilyf. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 69, 15. Oia. Read Oia.
- 70, 12. wnaant. Read wna|ant.
- 71, 6. lleó. The *ó* was begun as *u*, then cor. into *ó*. Lleu is the old form, *not* Lleó.

PAGE. LINE.

- 72, 18. **Ac.** See fac.
- 72, 22. a [da]lo. MS. reads a|lo.
- 73, 6. uab, MS. reads vat.
- 76, 25. enneint. See fac. and cf. geimat, &c.
- 78, 6. moch. Or. w. *r*?; cor. into *c*.
- 80, 3. anyan. Or. w. *u*?; cancelled by puncta delentia, and cor. into *n* above line.
- 80, 25. **fēuz***. A letter has been scratched out after final *f*, which is a cor. letter.
- 80, 26. byya6d. Or. w. *o* or *6*; cor. into *y*.
- 82, 4. dywa6t. Or. w. *a*; cor. into *t*.
- 83, 23. amd yfr6ys. A letter has been scratched out after *d*.
- 83, 27. ar tra6s. The *r* and *t* are faint and doubtful.
- 84, 28. edrych. Begun apparently as *y*; cor. into *r*.
- 85, 10. yghwaethach. See fac.
- 86, 22. auon. MS. reads anon.
- 89, 12. vzevi. Or. w. *n*? cor. into *v*. The true reading is *vzeni*.
- 93, 4. prydein. Or. w. *o*?; cor. into *y*.
- 94, 7. arva6c. Cor. letter.
- 95, 27. yfty~~r~~. Cor. letter?
- 96, 29. keffych. Or. w. *6*; cor. into *y*.
- 96, 29. p6nt. Or. w. *o*; cor. into *6* (in late ink?).
- 97, 11. kylch. See fac.
- 100, 1. wledic. Imperfect letter.
- 101, 30. imi. Read *i*mi.
- 102, 23. gn6ch. Cor. letter?
- 103, 19. arugeint. Or. w. *d* with an *e* inserted above (immediately after) it, thus reading *adeug-eint*. The *d*^e were next cancelled in red ink and replaced by *r*.
- 103, 30. dr6f. Or. w. *z*; cor. into *f*.

- PAGE. LINE.
- 105, 12. gat̃aidogyon. See fac. ?gat̃aidogyon.
- 106, 4. aryant. Or. w. *o*? cor. into *y*.
- 106, 10. nottych. Or. w. *o*; cor. into *y*.
- 106, 19. poch. See fac.
- 107, 12. fulyen. Cor. *y*.
- 107, 18. choch. See fac. ?chosh.
- 107, 27. Erinit. In the next line the word is Ermit.
Both readings are unmistakable.
- 108, 7. waœ. Or. w. *r*; cor. into *e*.
- 110, 16. fflendoz. See fac.
- 111, 15. ueifcaœn. See fac. Cf. the modern word
gwisgon: if there is a word ueifcaœn it
can be so read.
- 111, 30. Hôyadyâœc. Cor. letter.
- 111, 30. dâœcdyâœc. The *d* is cor. (in later ink?).
For *c* the MS. reads *t*.
- 114, 6. eiryolet. This word was omitted originally
but afterwards filled in by the scribe, partly
on the right margin and partly on the left.
- 117, 23. gaean. Or. w. *r*; cor. into *e*.
- 117, 23. ffynhonws. Cor. letter.
- 118, 12. hystauell. The *f* is not regular. ? cor. *z*.
- 120, 22. gœnith. Cor. letter.
- 120, 26. haœd. Cor. letter.
- 121, 16. pechaœt. See fac.
- 128, 20. eidœel. Or. w. *y*; cor. in later ink into *o*.
- 129, 12. aœed. Cor. letters.
- 129, 13. œœdœn. Cor. letters.
- 130, 26. affœyf. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 130, 28. gœzyf. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 131, 9. ym ach. Or. letters scratched out and *ach*
substituted. (? Inked over later.)
- 131, 18. dofœtet. Or. w. *t*; cor. into *f*. Read *f*.

- PAGE. LINE.
- 131, 22. *catwent*. MS. gives *w* but the punctum appears to be accidental.
- 133, 6. *dillus*. Or. letters scratched out, and *ll* substituted. Read *dillus*.
- 133, 6 and 9. *uarruaó*. The *u* in both instances has been cor. by a later hand. The vellum bears marks of having been scratched both over and under the *u*, and there can be no doubt that *uarchaó* was or. *w*. in both instances.
- 134, 23. *góedó*. Or. *w. y*; cor. into *ó*.
- 134, 25. *melli*. Several letters have been scratched out here. The *e* was or. *o*, and the length of the or. word is that of *modzon*.
- 137, 16. *adaned*. Sic in MS. ? *adaued*.
- 137, 27. *dzó*. Retraced (? by a later hand).
- 140, 8. *ystrat*. Cor. letter.
- 141, 10. *uynyd**. Apparently there was a letter after *d*.
- 142, 5 and 7. *ae gyrru*. ? later hand. *wedy eu llad*, *w*. in margin.
- 145, 24. *gof^{ra} a*. MS. reads *gof'a*.
- 146, 3. *aghenedyl*. ? *agheuedyl*. See fac.
- 147, 26. *haccraf*. See fac.
- 149, 15. *vy|dín*. See fac.
- 150, 13. *kygho^{ra}wy^{ra}*. Or. *w. z*? cor. into *o*.
- 150, 23. *uadon*. MS. reads *nadon*.
- 150, 25. *cherdych*. Cor. letter.
- 152, 21. *wych . . .*. There is a blank space nearly equal to the length of this word left after it, which shows the word was not completed.
- 158, 11. *lactón*. See fac. The reading *lactón* is unmistakable in l. 17.

- PAGE. LINE.
- 159, 26. echel. See fac.
- 159, 27. Dyrstan. Or. w. *z*; cor. into *y*.
- 163, 6. adechæu. MS. reads ad echæu.
- 163, 13. rylvic. Cor. letter.
- 163, 14. gamhóii. Cor. letter.
- 163, 28. yneutraet. Sic. in MS. Read *kaeu*.
- 164, 1. adaned. A hybrid form, which is neither
n nor *u*.
- 164, 29. bliant. Or. w. *z*; cor. into *l*.
- 170, 4. nac. ? nat. See fac.
- 170, 4. adæuaóð. Cor. *e*.
- 170, 13. gwenhóyfar. Begun as *e*; cor. into *w*.
- 173, 9. itt. Cor. letters.
- 173, 10. oedut (first word). Or. w. *y*; cor. into *u*.
- 173, 21. eþyf. Or. w. *t* (or *d*); cor. into *l*.
- 173, 27. oaruc. Or. w. *z*; cor. into *a*. Read a oꝛuc.
- 174, 29. owein. Begun as *z*; cor. into *w*.
- 179, 24. dyuot. MS. reads dynot.
- 179, 30. hysfya. ? hysfya. The top part of the fourth letter is illegible: it is rather tall for a *c* or a *t*, and looks 'very like' an *f*, or an *l*. Any one with 'very good sight' can here read anything his imagination may suggest. We are not at all certain of the third letter either, but *hy . . yz* are unmistakable. See facsimile.
- 180, 2. eithyz gða-. These letters are retraced in late ink, but the or. writing is still legible.
- 180, 20. aþyz. Or. w. *z*; cor. into *y*.
- 180, 24. góelynt. ? *o*. Irregularly formed letter.
- 181, 15. marchaóð. See fac.
- 181, 21. trydyd. Or. w. *v*.; cor. into *y*.
- 190, 29. difgrechu. See fac. The *g* was or. w. *k*.

PAGE, LINE.

- 193, 1. *Effa*θc. It may be worth while to point out that the letters *ff* here stand for F.
- 193, 1. *bioed*. Or. w. *e*; cor. into *o*.
- 193, 10. *phryderu*. The *u* has been partially scratched out recently.
- 193, 12. *diffieithóch*. See fac.
- 194, 30. *ellit*. Or. w. *r*; cor. (? by later hand) into *l*.
- 195, 8. *yſkyznic*. See fac.
- 195, 14. *gychóynnu*. Or. w. *cl* or *ch*; cor. into *g*.
- 195, 26. *ozuc*. Possibly the *c* should be read *v*, i.e. a stop.
- 196, 10. *meluoch*. See fac.
- 198, 19. *mar*θaθc. See fac. Cf. the two letters italicised.
- 199, 18. *diofcles*. It is useless to torture this spelling into *diofdes*. See fac.
- 200, 5. *herwr*. By a later hand.
- 200, 27. *pyſcotta*. See fac. Cf. *hyſcyz*, &c.
- 206, 18. *heb*. Or. w. *j*; cor. into *e*.
- 206, 27. *dórof*. Or. w. *y*; cor. into *ó*.
- 208, 16. *bydy* eneit. See fac.
- 209, 6. MS. reads:—*ac eu llynn "ac eu harueu" ac eu meirch*.
- 209, 24. *dyuot*. MS. reads *dynot*.
- 210, 30. *ac*. Cor. letter.
- 211, 5. *chan*. See fac.
- 212, 21. *vóyhaf**. This was or. w. *vóyhaha*.
- 212, 27. *fozres*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 213, 3. *vliant*. Cor. letter. Or. w. *b*?
- 213, 13. *dy*. Cor. letter.
- 213, 28. *yr eira*. Or. w. *yrira*. The *r* was then cor. into something like *e*, but the meaning requires *ró*.

- PAGE. LINE.
- 215, 28. *rŷym*. Or. w. *o*; cor. into something like *ŷ*.
- 220, 15. *kyuarfot*. Or. w. *ŷ*?; cor. into *f*.
- 220, 29. *dŷŷf*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 221, 4. *mŷzynyon*. Cor. letter. See fac.
- 221, 20. *aryfhau*. Cor. letter, like that of line 4.
- 222, 9. *gŷifcaŷ*. See fac. Cf. *ueifcaŷn*.
- 225, 6. *dŷŷod*. ? *dŷŷad*. Cf. *kynllyuazneu*, col. 683, l. 5.
- 226, 18. *wlei*. Or. w. *r*; cor. into something like *e*.
- 226, 25. *coch*. Cor. letter.
- 226, 28. *minneu*. See fac.
- 230, 13. *oŷuc*. Cor. letter.
- 231, 23. Note that col. 688 is blank in the MS.
- 232, 3. *aŷadanc*. The puncta delentia are late.
- 232, 13. *llab*. Cor. letters.
- 232, 14. *agharueid*. Cor. letter.
- 232, 25. *kyuarch gŷell yarthur ae teulu oll*. Or. words scratched out by the scribe, and these substituted.
- 233, 2. *yn^dŷn*. The *d* is by a later hand?
- 235, 14. *dŷŷf*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 236, 30. *ŷŷth*. Or. w. *z*; cor. into a kind of *ŷ*.
- 237, 27. *byt*. Cor. letter. (? or. w. *d*.)
- 245, 5. *hŷt dyd*. Cor. letter.
- 245, 6. *dremhitit*. Or. w. *e*; cor. into *r*.
- 245, 10. *ŷŷcot*. Cor. letter.
- 245, 12. *Henpŷch*. Or. w. *ll*; cor. above line into *th*.
- 247, 7. *yŷtabyl*. Cor. letter. (? or. w. *u*.)
- 247, 8. *aeŷhant*. Cor. letter; it looks more like *e*
- 248, 19. *ef*. Cor. letter. [than *t*,
- 249, 2. *dŷacheuynt*. The *t* has been partially scratched out.
- 249, 26. *ym*. See fac.
- 249, 28. *dianghaf*. Cor. letter.

- PAGE. LINE.
- 260, 30. *hi*. The *i* is extremely shadowy. Or. letter has been scratched out.
- 265, 2. *gymbeu*. Cor. letter.
- 268, 27. *yereint*. Cor. letter.
- 268, 28. *ae*. Cor. letter.
- 269, 2. *rybudyab*. Or. w. *d*; cor. into something resembling *b*.
- 269, 9. *of*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 272, 7. *segvr*. The *v* is irregular in form, and in paler ink: something has been scratched out.
- 274, 19. *gyrchaffant*. Or. w. *o*; cor. into *y*.
- 275, 6. *ragoɹ*. Cor. letter.
- 276, 26. *of*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 277, 24. *ax*. Cor. letter and very irregular in form.
- 280, 2. *dōnn*. See fac. Cf. *ymchoelut*, l. 22.
- 289, 3. *Ilyf*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 287, 1. *at*. Or. w. *r*; cor. into *t*. [than *e*.
- 289, 19. *racco*. Cor. letter, which looks more like *o*
- 290, 3. *etteil*. There is a dot over the initial *e*.
- 290, 20. *ac*. Cor. letter.
- 290, 29. *Ietrithab*. Cor. letter.
- 292, 11. *Ilyf*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 293, 22. *dɹyf*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 294, 1. *diodeuaɔd "y arall eisted" eiryoet*—in MS.
- 301, 13. *archanat*. ? *t*. Cf. *Arthur*, col. 592, l. 15.
301. Blank at bottom of page represents four blank lines in MS.
- 302, 7. *keredigyaɔn*. Or. w. *o*; cor. into some semblance of *y*.
- 303, 14. *chaedyr̄ieith*. At first sight the *i* looks like a regular *l*, but closer examination will show the top half of the would-be *l* to be an addition.

- PAGE. LINE.
- 303, 30. *auëirin*. The *u* here is unmistakable.
- 304, 4. *kynnuntei*. See fac.
- 304, 8. *llennaó*. See fac. The ' seems accidental.
- 304, 13. *fennllt*. See fac. The ' is suspiciously bold, and can scarcely be original. The oldest MS. of the Triads reads *Senyllt*.
- 304, 14. *henbrien*. ? *henbrieu*.
- 304, 30. *gwaet|cym*. See fac. (? *r* or *l*.)
- 305, 17. *kaer*. Cor. letter.
- 306, 3. *melen*. A bungled, cor. letter. ? *a*.
- 306, 4. *llommenic*. An irregularly formed letter. ? *l*.
- 306, 5. *gal|cor*. See fac.
- 306, 10. *llædyeth*. Cor. letter.
- 306, 11. *eurofwyd*. Or. w. *z*; cor. into *f*.
- 306, 12. *gúairyod*. Cor. letter.
- 306, 29. *Katuan*. Cor. letter.
- 306, 30. *ynys*. Or. w. *z*; cor. into *n*.
- 307, 4. *penn*. A bungler who lived rather over a century ago has written *y* over the *e*.
- 307, 13. *arnaó*. Cor. letter. (Or. w. *o*?; there is also a deletion.)
- 308, 13. *mened*. See fac.
308. The remainder of col. 598, the whole of col. 599, and lines 1-14 of col. 600 have Proverbial Triads.
309. 1. The full title in the MS. is 'Enóeu ynys pydein ae rac ynyffed ae anryuedodeu,' but as the *anryuedodeu* are not given in this Volume the word has been omitted in the title.

Index.

The large figures refer to the page, the small ones to the line.

ab = mab ; b = brenhin ; m = merch.

- ABER**, Tri Priv, 309, 7.
 Aber Alaw, 40, 23.
 Aber deu Gledyv, 132 ; 138, 5.
 Aber Gwy, 140, 26.
 Aber Havren, 140, 14.
 Aber Henveles, 40, 17 ; 42, 17.
 Aber Keirawc, 144, 19.
 Aber Kledyv, *see* Aber deu G.
 Aber Menei, 33, 20 ; 69, 30.
 Aber Sein, 87, 15 ; *see* Kaer A. S.
 Aber Tywi, 139, 3.
 Aberffraw, 28 ; 304, 4.
 Absolon ab Dauyð, 297, 5.
 Achleu, 301, 12.
 Adanc, 223, 3 ; 224 ; 226 ; 232, 3.
 Adaon, *see* Auao.
 Adar Gwendoleu, 303, 24.
 Adar Riannon, 40, 13 ; 41, 20 ;
 43, 18. [? 168-169 ; 172 ; 180.]
 Adav, 297.
 Aedenawc, 304, 15.
 Adeon ab Eudav, 88, 23 ; 90, 17 ;
 91, 22, 30.
 Adwy ab Gereint, 106, 21 ; 159, 27.
 Aerva, Teir Drut, 301, 21.
 Aeruedawc Y. P., Tri, 304, 6.
 Aethlem, 125, 4 ; 141, 20.
 Aethole, 95, 16.
 Affric, 104, 17.
 Alaw, *see* Aber, 40, 30.
 Albeinwyn, 301, 3.
 Alclut, *see* Kaer Alclut. [19.
 Allictwyn, ? Bal- *or* Mallictwn, 144,
 Alser ab Maelgwn, 307, 2.
 Amaethon ab Don, 120, 28.
 Amanw, 139.
 Amhar ab Arthur, 246, 20.
 Amherodres Kristinobyl, 229-232,
 240-241.
 Amhren *or* Amren ab Bedwyr,
 110, 6 ; 246, 19.
 Amren, *see* Hir Amren, 111, 16.
 Aweiryn Gwawtryð *Mechteyrn*
 Beirð, 303, 30.
 Anet, 125, 3 ; 141, 20.
 Angawd ab Kaw, 107, 15.
 Angharat, *see* Yngharat.
 anglaf Gwr Iarlles y Ff., 174-175.
 Anniuyget (Triad), 40-41 ; 98, 14.
 Annwas Adeinawc, 107, 2. *cf.*
 Henwas Adeinawc.
 Annwvyn *or* Annwn, 2-3 ; 5, 30 ;
 6, 16 ; 8, 9 ; 60, 22 ; 61, 16 ;
 124, 24.
 Annyanawc ab Menw, 107, 25.
 Anoeth, *see* Kaer Anoeth.
 Anoeth Veidawc, 111, 16.
 Aram, *see* Arym.
 Aran-vagyl, 301, 3.
 Aranrot m. Don, 68-73 ; 298, 13 ;
 308, 18., *see* Kaer Aranrot.
 Arawn b. An : 2-3 ; 5-7 ; 60, 23.
 Arberth, 1, 3, 6 ; 8 ; 17, 22 ; 18,
 13 ; 19, 30 ; 23 ; 45-46 ; 49,
 16 ; 52-53.
 Archan, 35, 17.
 Archanat, 301, 13.
 Arðerchawc Prydein, 110, 13.
 Arderyð, 301, 11 ; 305, 11.
 Ar-derys, 302, 19.
 Ardudwy, 26, 3 ; 73, 30 ; 74, 2 ;
 77, 22 ; 79, 20 ; 81, 7.
 Ardun, 306, 5.
 Ardwyat ab Kaw, 107, 19.

- Argyngroec, 146, 20; 148, 19.
 Arllechwed, 63, 2.
 Arouan bard Selen, 306, 8.
 Arthur, 100, 14; 102-115; 125; 128-142; 147-160; 162; 163, 1; 170; 179-183; 192; 197-200; 204; 205; 211-215; 218-220; 232; 233; 235; 243-247; 258-265; 282; 284-287; 299; 300; 303; 306-308.
 Arthur's Brother, 107, 30.
 Arthur's Chief Huntsmen, 110, 7.
 Arthur's Court, *see* Kaerleon; Llys A.
 Arthur's Cousins, 100, 14; 102, 10; 106, 10; 114, 19; 151, 15; 264, 16; 285, 19; 286; 300, 6.
 Arthur's Father, 107, 14.
 Arthur's Grandfather, 299, 9.
 Arthur's Hall, *see* Ehangwen, 103; 111; 197.
 Arthur's Household, *see* Teulu.
 Arthur's Mantle, 105, 28. [23.
 Arthur's Nephew, 114, 18; 147,
 Arthur's Squires, *see* Eiryn Wych;
 Hir Amren; Hir Eidyl; Hygydd; and Kachamwri.
 Arthur's Uncles, 109, 1; 110, 11; 140, 11; 263.
 Arthur's Weapons, 105, *see* Karnwenhan; Rongomiant.
 Arthur's Wife, *see* Gwenhwyvar.
 Arvon, 77, 30; 87, 14; 88, 19; 308, *see* Kedernit G., Pennard.
 Arwystli, 62, 23; 144, 3.
 Aryanllu Y. P., Tri, 298, 18.
 Aryanrot m. Beli, *see* Aranrot.
 Aryen, *see* Brynn Aryen.
 Arym, ? Garym, 112, 1; 125, 15.
 Asse, *see* Kaer Asse.
 Atrwm, *see* Hir Atrwm.
 Auallach, 299, 30.
 Auan Vedic bard Kat: 306, 9.
 Auaon ab Talyessin, 150; 160, 1; 303, 15; 304, 7.
 Avarwy ab Llud, 298, 20.
 Avena, 298, 9.
 Avon, *see* Auaon.
 Awydwawc Vreich Hir, 306, 25.
 Badon, 150, 23; 151, 23.
 Bangor, 304, 27.
 Bannawc, Mynydd, 121, 13.
 Bard, Tri Over, 300, 9.
 Beda, 297, 7.
 Bed Branwen, 40, 29.
 Bed b. Kernyw, 308, 25.
 Bed Pryderi, 64, 27.
 Bedwyr ab Bedrawt, 106, 15; 114, 5; 118, 26; 127; 129, 6; 131, 28; 132, 29; 133, 8, 14; 136, 7; 138, 11; 265, 18; 307, 16.
 Bedyw ab Seithvet, 107, 4.
 Belen o Leyn, 305, 7.
 Beli Mawr ab Man- or Mynogan, 26, 9; 88, 17; 93, 1, 4; 108.
 Benyn Byneu, Tri, 111, 28; 125.
 Bergaed, 308, 2. [12.
 Berth ab Kado, 108, 2.
 Berwyn ab Gerenhir, 109, 27.
 Betwin Eskob, 112, 20; 148, 24; 150, 1, 12; 159, 18.
 Blathaon ab Mwrheth, 159, 9.
 Blathaon, *see* Penn Blathaon.
 Bleidwn, 67, 20.
 Blodeued or Blodeuued, 73-77; 79, 22; 80, 5, 8.
 Bran ab Dywynwal, 299, 13.
 Bran Bendigeit ab Llyr, 26-31; 33-44; 300, 11, 23.
 Branwen m. Llyr, 27-29; 33; 34; 36; 37; 39-43; 301, 18.
 Bratwen ab Iaen, 107, 12, [23.
 Bratwen ab Moren Mynawc, 106,
 Brenhin Bychan, *see* Gwiffert P.
 Brenhin Kloff, 232-233. Cf. Gwr G. o'r Llynn. [18.
 Brenhin o veibon Eillon, Tri, 308,
 Brenhin Romani, 85, 24; 86, 16.
 Brenhin y Diodeueint, 223.

- Brezi Vawr, 89, 12. [15.
 Broch, Chware, 15, 27; 16; 57,
 Brych, Ych, 121, 10.
 Bryneich, 303, 16.
 Brynn Aryen, 71, 25.
 Brynn Etwin, 305, 8.
 Brynn Griffri, 302, 5.
 Brynn Kyuergyr, 76-77.
 Brys ab Bryssethach, 111, 24.
 Brytaen, 92, 7.
 Brytanyeit, 91, 1; 97, 28.
 Brythach, *see* Kaer Brythach.
 Brythwch, *see* Kaer Brythwch.
 Buches Lom, 306, 29.
 Budyr Havren, Tri, 308, 21.
 Bwlch, 111, 25; 125, 9.
 Bwrgwyn, 90, 5.
 Bwyellawt, Trydyd, 304, 4.
- Dalldav eil Kimin *or* Kunin Kov,
 106, 24; 307, 3.
 Dallwyr *or* Datweir Dallpen 107,
 6; 307, 19.
 Dallwyr, Glynn, 307, 19.
 Danet ab Oth, 159, 23.
 Daronwy, 308, 9.
 Datkuđ, Tryded Anvat, 42, 27.
 Dawri, *see* Kaer Dawri.
 Degynelw bard Owein, 306, 7.
 Deheu, 59, 3; 60, 16; 63-65.
 Deheubarth, 60, 13; 308, 21.
 Deivnyawc Y. P., Tri, 302, 27.
 Deivyr, 303, 16.
 Dena, *see* Fforest y Dena.
 Denmarc, 151, 21; 160, 6.
 Deu Gledyv, *see* Aber &c.
 Deveit, 115; 225.
 Diadema, 297, 9.
 Diarwya, 1, 7.
 diaspat, 94, 21; 96, 27; 98, 15;
 103, 30; 112, 1; 125, 15; 175,
 19; 195; 203; 210, 21; 287-
 289.
 Diffeidell ab Dissyundawt, 303,
 18, 19.
 Diganhwy, 267, 27.
- Digniv ab Alan, 301, 15.
 Digoll, Gweith, 308, 22.
 Digon ab Alar, 107, 8.
 Dillus Varvawc ab Eurei, 133.
 Din Sol, 104, 2.
 Din Tywi, 140, 3.
 Dinas Dinllez, 71, 16.
 Dinas Emreis, 98, 12; 300, 15.
 Dinas Ffaraon Dande, 98, 12.
 Dinodig, 73, 29.
 Dirmyc ab Kaw, 107, 14.
 disgrrech, 186, 23; 189, 29.
 Dissynyndawt, 303, 17.
 Diuogat ab Kynan G., 301, 7.
 Divwlch, Kledyv, 111, 27; 138,
 Diweir Y. P., Tri, 306, 4. [14.
 Diwrnach-Wydel, 136. *see* Peir.
 Doget Vrenhin, 101, 11.
 Dol Pebin yn Arvon, 59, 9.
 Dol Penmaen, 64, 2.
 Dreiceu, Y, 96; 97; 98; 300.
 Drem ab Dremidyt, 109, 9; 245, 6.
 Dreon Lew, 302, 19.
 Drustwrn Hayarn, 107, 1.
 Drutwas ab Tryffin, 107, 9.
 Drutwyn keneu Greit 123, 24;
 133, 10; 134, 3; 135, 2; 138,
 Drwc, 112, 3; 125, 17. [9.
 Drwcdydwc, 111, 30; 125, 14.
 Drych eil Kibdar, 114, 8.
 Drystan ab Tallwch, 159, 27;
 303, 5; 304, 24; 307, 13.
 Drytwen, ederyn y, 34.
 Dryw, Y, 71, 1; 112, 14.
 Du, Gwr, 126, 3; 166-169; 171;
 180; 221-223; 231; 240-242.
 Du Hir Tynedic, 306, 24. [27.
 Du march Moro Oeruedawc, 124,
 Du Trahawc marchawc y Ffynawn,
 221-223.
 Du Traws, 191-192. [25.
 Du y Moroed march Elidyr, 300,
 Duach, 106, 27.
 Duawc, Marchawc, 172, 14; 174
 -175. [Dyvnarth.
 Dunart b. y Gogleđ, 109, 3. cf.

- Dunawt Wr ab Pabo, 301, 9; 304, 10.
 Dygyvlwng, 111, 15.
 Dwinn Diassic Unben, 112, 6.
 Dwinn, Y Iarll, 276-281.
 Dyffryn Amanw, 139, 24.
 dyffryn avon, 225, 1; 228, 24; 236; 237; 242.
 Dyffryn Havren, 151, 6.
 Dyffryn Krwn, 215-218.
 Dyffryn Llychwr, 139, 10.
 Dylan Eilton, 68, 16, 20.
 Dyuel ab Erbin, 107, 28.
 Dyuet, 1, 1; 14, 16, 20; 17, 17, 22; 18, 2; 23, 19; 25, 9; 45, 12; 46; 49, 14, 15; 52; 57, 26; 136, 17; 138, 1; 308, 16.
 Dyvet *see* Kantrevi.
 Dyvnarth ab Gwrgwst, 134, 10.
 Dyvneint, 110, 17; 140, 13.
 Dyvynwal Moel, 109, 3.
 Dyvyr ab Alun Dyvet, 106, 24; 125, 1; 159, 30; 265, 17.
 Ector Gadarn, 297, 3. [29.
 Echel Vordwyt Twll, 107, 5; 139.
 Eda Glin Gawr, 305, 18. [30.
 Edystyr Y. P., Tri Thom, 306, Fdeirnon, 35, 5.
 Edelfflet Ffleissawc, 303, 23.
 Edern *or* Edyrn ab Nud, 106, 21; 151, 21; 159, 20; 248-250; 253-256; 259-262; 265.
 Egrop, 104, 17. [13.
 Ehangwen, *see* Arthur's Hall, 109.
 Ehawc Llynn Lliw, 130-131.
 Eheubryt m. Kyvwich, 112, 4.
 Eidoel ab Aer, 124, 8; 128-129.
 Eidon Vawr Vrydic, 107, 29.
 Eidyl, *see* Hir Eidyl, 111, 16.
 Eidyol ab Ner, 109, 12.
 Eil (cf. Eli), 140, 4.
 Eil Taran, *see* Glinneu.
 Eiladyr ab Penn Llarcan, 112, 6.
 eillon, 308, 18.
 Einyawn ab Bed, 308, 25; Eiryawn Penn Lloran, 139, 2.
 Eiryn Wych Amheibyn, 152, 20.
 Eissiwet, 112, 2; 125, 16.
 Eiwynydd, 73, 30.
 Elen Luydawc m. Eudav, 87-91; 298, 9.
 Elen Vannawc, 297, 10.
 Elenit, 62, 22.
 Eli, 110, 7. *see* Ely.
 Elidyr Gyvarwyd, 111, 22.
 Elidyr Mwynvawr, 300, 26, 29.
 Eliffer Gosgordvawr, 301, 6.
 Elinwy ab Kadegyr, 303, 16.
 Eliuri Anaw Kyrdd, 265, 14.
 Eliuri Penn Mackwy, 245, 29; 246.
 eliwlu o lygot, 53-54. [2.
 Ellyll Ednyvedawc Drythyll, 306, Ellyll Gytrhniwl Wledic, 306, 1.
 Ellyll Gwidawl, 305, 30.
 Ellyll Llyr Marini 305, 30.
 Ellyll Manawc, 306, 2.
 Ellyll Melen, 306, 2.
 Ellyll Y. P., Tri Gwyd, 306, 1.
 Ellyll Y. P., Tri Karw, 305, 29.
 Ellylw m. Neol Kynn Kroc, 113, 6.
 Elphin ab Gwydno, 150, 19.
 Ely, 110, 6; 138, 9. *see* Eli.
 Emerchret, 306, 6.
 Emlyn, 307, 11.
 Emrys *or* Emreis Wledic, 98, 12; 298, 28; 299, 1; 300, 15.
 Emyr Llydaw, *see* Howel, 159, 22.
 Eneas Yskwydwyn, 297, 10.
 Eneilian, 306, 5.
 Eneuawc m. Bedwyr, 112, 27.
 Enit m. Ynywl, 251-258; 260-295.
 Enrydrec m. Tutuathar, 112, 27.
 Erbin ab Kustennin, 263, 28; 266; 267, 11; 270.
 Erch march meibon Grythmwl Wledic, 301, 11.
 Ercwlf Gadarn, 297, 2.
 Erdutvul m. Tryffin, 112, 28.
 Ergyryat ab Kaw, 107, 19.
 Erinit ab Erbin, 107, 27.

- Eruedogyon, *see* Aeruedawc.
 Erwm, *see* Hir Erwm.
 Eryr, yr, *i. e.* Llew, 77-79.
 Ergyt, Tryded Anvat, 68, 23.
 Eryr Gwern Abwy, 130; 131, 4.
 Eryr y Vreat, 308.
 Eryri, 87, 11; 98, 10.
 Erythlyn, 302, 20.
 Esgeir Kulhwch, 106, 30.
 Esgeir Oervel, 104, 2; 112, 14;
 135, 18; 136, 28. [25.
 Esgemyd Aereu Y. P., Tri, 304.
 Esgob (Llwyd ab Kilcoet), 56-58.
 Essyllt, 307, 15.
 Essyllt Vingul, 113, 7.
 Essyllt Vinwen, 113, 7.
 Etlym Gledyv Koch, 226-228.
 Etmic ab Kaw, 107, 15.
 Etwin, 302, 6; 305, 7; 307, 1;
 308, 9, 23. *see* Brynn Etwin.
 Eua, 297, 9.
 Eudav ab Karadawc, 84, 13; 87,
 21; 88, 24.
 Eurgein m. Maelgwn, 300, 29.
 Eurgryd Y. P., Tri, 308, 14.
 Eurgryd, Trydyd, 49, 3; 71, 9.
 Eurneit m. Klydno Eidin, 112, 26.
 Eurolwen m. Wdolwyn G., 112, 29.
 Eurosowyd, 26, 8; 39, 2; 306, 11.
 Eus ab Erim, 108, 12.
 Euyas, 140, 12, 20.
 Eveyd, *see* Heveyd; Hyveid.
 Evnyssien, 26, 6; 28, 20; 38-39.
 Evrawc, Iarll, 193. *see* Kaer E.
 Evyrnwy, 144, 20.
 ewiged, 193-194.
 Ewin, *see* Llwhch, 139, 27.

 Ffaraon Dande, 98, 12. *see* Dinas.
 Ffergan, 305, 19.
 Fferlas march Dalldav, 307, 3.
 Ffichteit, 299, 23.
 Fflam ab Nuyvre, 107, 26.
 Fflendor ab Nav, 110, 16.
 Ffleudur Fflam Wledic ab Godo,
 106, 22; 160, 2; 303, 13.

 Fflur, 308, 15.
 Ffodor ab Eryyll, 35, 9.
 Fforest y Dena, 245, 17; 247-248.
 Ffotôr, 104, 14.
 Franc, *see* Odyar.
 Ffreinc, 40, 12; 44, 3; 90, 5; 94;
 95, 17; 107, 11; 109, 28; 110,
 15; 124, 28; 136, 20; 281,
 22; 300, 12.
 Ffynnewn, Y, 167-169; 171;
 177; 179; 180, 10.

 Gadyal, 297, 15.
 Gallcoyt, 106, 27.
 Galovyd Y. P., Tri, 304, 23.
 Gamon, 109, 3.
 Garanaw ab Golithmer, 265, 15.
 Garanhir, 122, 4.
 Garanwyn ab Kei, 110, 5.
 Garym, 112, 1; 125, 15.
 Garsclit *or* Garselit Wydel, 110,
 16; 124, 10; 138, 21.
 Garth Gregyn, 140, 5.
 Garwen m. Henin Hen, 302, 14.
 Garwyli eil G. G., 107, 6; 139, 30.
 Gast Rymi, 111, 7; 132, 5.
 Gaŵcor ab Goroluyn, 306, 5.
 Gavran ab Aedan, 305, 10.
 Geir ab Geiryoed, 300, 2.
 Gelli Wic, *see* Kelliwic.
 Geneir Gwystyl, 194. *cf.* Gweir.
 Gereint ab Erbin, 107, 27; 247-
 295; 303, 11.
 Gilbert ab Katgyffro, 160, 3; 304,
 26; 306, 26.
 Gildas ab Kaw, 107, 20; 160, 5;
 258, 18.
 Gilhenhin, *see* Gwilhenin.
 Gilla Goes Hyd, 110, 18.
 Gilvaethwy ab Don, 59, 12, 15;
 60, 29; 63, 16, 17; 65, 7, 18;
 66, 5; 67, 21.
 Glas, 111, 29; 125, 13.
 Gleissac, 125, 13.
 Gleissat, 111, 29.
 Gleissiar Gogledd, 304, 16.

- Gleissic, 111, 29; 125, 13.
 Glew ab Yscawt, 138, 21.
 Glew Y. P., Tri, 304, 14.
 Glewlwyd Gavaelvawr, 103-104;
 105, 6; 107, 1; 138, 25; 162,
 7; 244, 19.
 Glini, 128, 20, 21.
 Glinneu eil Taran, 40, 7; 134, 9.
 Gluieri, 40, 7.
 Gloyw, *see* Kaer Loyw.
 Gloyw Wallt Lydan, 25, 16.
 Glwydŷn Saer, 109, 12; 138, 29.
 Glynn, *see* Dallwyr, Kuch, Nyuer
 Ystu. [1; 138, 11.
 Glythmyr Letewic, 134, 26; 135,
 Gobraŷ ab Echel Vordŷwt Twll,
 107, 4; 159, 26.
 Goewin m. Pebin, 59, 9; 60, 9;
 63, 18; 65, 12.
 Gogigwc, 103, 10.
 Gogigwr, 138, 25.
 Gogleđ, Y., 104, 2; 109, 4; 134,
 14, 29; 141, 27; 193, 1; 209,
 14; 300, 27; 308, 3, 19.
 Gogov yr Adanc, 224, 226.
 Gogyvwich, 245, 4.
 Goleuđŷd m. Anlawđ Wledic,
 100-101; 106, 8; 116, 11.
 Golyđan Vard, 301, 20; 304, 4;
 308, 25.
 Gorascwrn m. Nerth, 112, 4.
 Goreu ab Kustenin, 127; 140, 24;
 142, 20, 30; 159, 23; 246, 20;
 265, 14; 300, 6; 306, 18.
 Gorcorn, *see* Kaer Gorcorn.
 Gorgyrn, *see* Kaer Gorgyrn.
 Gormant ab Ricca, 107, 7, 30.
 gormes, 97; 99, 10.
 Gormes, Teir, 94; 99, 19; 308, 8.
 Gorsed Arberth, 8-10; 46, 15;
 50, 7; 55, 2, 3.
 gorsed, (in Ireland 32, 1); 166.
 Gorwenn Gwen, Teir, 111, 27;
 125, 11. [18.
 Gosgord Adwvyn Y. P., Teir, 302,
 Govan Gwann, 111, 28; 125, 12.
 Gouannon ab Don, 68, 22; 121, 1.
 Grant, *see* Kaer Grant.
 Granwen ab Llyr, 159, 28.
 Grathach, 106, 27.
 Grei march Edwin, 307, 1.
 Greidyawl Galonyđ *or* Galldouyđ,
 106, 15; 160, 3; 304, 24.
 Greit ab Eri, 106, 16; 123, 24;
 131, 19; 134, 9. *see* Drutwyn.
 Groec, 104, 21; 160, 7; 298, 8.
 Groes, *see* Ryt y Groes.
 Gronw ab Echel V. T., 303, 13.
 Gronw Pebyr, 74-77; 80-81; 305,
 Grudlwyn Gorr, 111, 25. [14.
 Grudnei, 304, 14. [140.
 Grugyn Gwrych Ereint, 137; 139-
 Gryffri *or* Griffri, 302, 4, 5.
 Gryn, 245, 3.
 Gusc ab Atheu, 107, 8.
 Gwadynd Odyeth, 110, 21, 24.
 Gwadynd Ossol, 110, 20, 22.
 Gwaedan m. Kynvelyn, 112, 5.
 Gwaeth, 112, 3; 125, 17.
 Gwaethav oll, 112, 3; 125, 17.
 Gwaetwym Herwuden, 304, 30.
 Gwaew Lliueit, 232, 30.
 Gwaew Rud Y. P., Tri, 306, 7.
 Gwaew, Tri, 111, 28; 125, 12.
 Gwal-as *or* -es, 40, 16; 41, 26.
 Gwalchmei ab Gwyar, 112, 8;
 114, 16; 159, 19; 179; 181
 -182; 194, 13; 212-214; 219;
 220; 232-236; 242-244; 246,
 5; 261, 10; 265, 11; 266, 29;
 284-286.
 Gwalhauet ab Gwyar, 112, 8.
 Gwall ab Dissyuyndawt, 303, 23.
 Gwall ab Gwyar, 302, 28.
 Gwallawc ab Llennawc 261, 9;
 304, 8.
 Gwallgoyc, 109, 24.
 Gwanar ab Lliaw, 298, 12. [25.
 Gware Gwallt Euryn, 111, 7; 134,
 Gwarth Y. P., Trywyr, 298, 19.
 Gwartheгыt ab Kaw, 138, 10, 18;
 148, 24; 159, 18.

- Gwas Gwineu, 201; 216-217.
 Gwas Melyn, 201; 216-217;
 Gwasgwyn, 298, 16. [242.
 Gwauan, 144, 3.
 Gwawl ab Klut, 12-16; 57, 13, 15.
 Gwawrdur Kyrwach, 106, 28.
 Gweir ab Gwestel *or* Gwystyl, 159,
 26; 303, 4. *cf.* Geneir.
 Gweir ab Gweiryod, 306, 12.
 Gweir ab Kadellin Tal Aryant,
 110, 10.
 Gweir Baladyr Hir, 110, 11.
 Gweir Dathar Wenidawc, 110, 9,
 112, 25.
 Gweir Gwrhwt Ennwir, 110, 10.
 Gweir Gwrhwt Vawr, 265, 15.
 Gweith, *see* Badon, Bangor, Digoll,
 Kamlan.
 Gwelgan Gohoewgein march
 Keredic, 307, 3.
 Gwenn, *see* Arthur's Mantle.
 Gwenn-Alarch m. Kynnwtl Kan-
 hwch, 112, 25.
 Gwenn Benn Dragon, 306, 14.
 Gwennabwy m. Kaw, 109, 7.
 Gwendoleu ab Keidyaw, 301, 10;
 303, 24; 305, 10.
 Gwenhwyach, 112, 23.
 Gwenhwyvach, 301, 18.
 Gwenhwyvar gwreic Arthur, 105,
 30; 111, 23; 112, 22; 162,
 4; 164, 19; 170, 13; 197;
 199; 219, 16; 244; 246-249;
 253; 255; 256; 258-265;
 286; 301, 19, 24.
 Gwenhwyvar's Squires, *see* Ysku-
 dyd; Yskyrwyn. [12.
 Gwenhwyvar m. Gwythur, 302.
 Gwenhwyvar m. Gwryt Gwent,
 302, 11.
 Gwenhwyvar m. Ocuran, 302, 13.
 Gwenllian Dec, 113, 1.
 Gwent is Koet, 20, 7; 307, 26.
 Gwennwledyr m. Waledur Kyr-
 uach, 112, 28.
 Gwennwynwyn ab Lliaw, 298, 12.
 Gwennwynwyn ab Naw Gyssevin,
 107, 3; 108, 30; 159, 22; 303,
 12.
 Gwernabwy, *see* Eryr.
 Gwern ab Matholwch, 33, 30;
 37-39.
 gwern gwngwch viwch V. Tyll-
 yon, 39, 19.
 Gwers *or* Gwres ab Reget, 158,
 28; 159, 5. [20.
 Gwerthevyr Vendigeit, 300, 16,
 Gwerthrynyawn, Kastell, 299, 2.
 Gweuyl ab Gwestat, 111, 17.
 Gwgawn *or* Gwgon Gledyvrud,
 159, 4; 304, 26, 27; 306, 30.
 Gwgon Gwron ab Peredur ab
 Eliffer, 304, 20, 25.
 Gwiawn ab Kyndyrwyn, 304, 28.
 Gwiawn Lygat Kath, 112, 15.
 Gwibei Drahawc, 304, 18.
 Gwidon Ordu m. y Widon Or-
 wenn, 123, 6; 141-142.
 Gwidolwyn Gorr, 123, 11.
 Gwidon, -ot Kaerloyw, 210; 211,
 5; 242, 28; 243.
 Gwiffert Petit, 281-283; 290-
 293; 295.
 Gwilenhin b. Ffreinc, 110, 14;
 124, 28; 139, 5.
 Gwilim ab Rwyv Freinc, 159, 23;
 265, 13.
 Gwillwr, 210, 24.
 Gwiner, 304, 30.
 Gwineu Gwdwc Hir, 307, 1.
 Gwittart ab b. Iw., 110, 15.
 Gwlat yr Hav, 136, 20.
 Gwlgawt Gogodin, 122, 10.
 Gwlwlyd Wineu, 121, 6.
 Gwlydyn Saer, *see* Glwydyn S.
 Gwr Du, *see* Du.
 Gwr Gwynllwyt, 235, 7, &c.
 Gwr Gwynllwyt o'r Dol 202, 203.
 Gwr Gwynllwyt o'r Llyn, 200-202.
 Gwr Hir, *see* Kei.
 Gwr Koch, 145, 27.
 Gwr Llwyd Kloff, 242, 16, &c.

- Gwr Llwyd o'r Dyffryn Crwn, 216; 217; 218. [179.
 Gwr Melyn, 32; 164; 165; 171;
 Gwr o'r Llech, 242.
 Gwr Pengrych Koch, 231, 21.
 Gwrach, 101; 145, *see* Gwidon.
 Gwraed Arthur, Teir, 112, 1.
 Gwrbothu Hen, 109, 1; 140, 10.
 Gwrbrith march Raawt, 307, 4.
 Gwrđiual ab Ebrei, 109, 5.
 Gwrđnei Lygeit Kath, 245, 4.
 Gwrei G. I., *see* Gwrhry G. I.
 Gwreic, Arthur, Teir Karedic, 302,
 Gwreic Veinlas, 145, 28. [13.
 Gwreic y Melinyđ, 229, 230, 231.
 Gwri Wallt E., *see* Pryderi, 21-24.
 Gwrgi, 301, 6; 305, 16.
 Gwrgi Garwlwyd, 303, 20.
 Gwrgi Gwastra, 64, 5.
 Gwrgi Seueri, 134, 28.
 Gwrgwst Letlwm, 134, 9.
 Gwrhry Gwalstawt Ieithoed, 112,
 9; 114-116; 126, 12; 129-
 131; 137; 160, 1; 265, 17.
 Gwrhry Gwarthecvras, 106, 26.
 Gwrhyt Gwyr, 140, 16; 219, 27.
 Gwrnach Gawr, 125-128.
 Gwrvan Gwallt Auwyn, 110, 14.
 Gwrveichyat Y. P., Tri, 307, 7.
 Gwrvorwyn Y. P., Teir, 302, 15.
 Gwrtheyrn Gwrtheneu, 298, 24;
 299, 1; 300, 19.
 Gwrthtir Ardudwy, 74, 2.
 Gwrthtir Uffern, 106, 28; 123, 7;
 141, 26.
 Gwryat ab Gwryan, 308, 19.
 Gwryt Gwent, 302, 11.
 Gwy, 299, 2. *see* Aber G.
 Gwydar ab Run, 302, 25.
 Gwydawc ab Menestyr, 110, 3.
 Gwydel Vonllwm, deu, 40, 1.
 Gwydneu Astrus, 111, 8.
 Gwydneu Garanhir, 122, 4.
 Gwydre ab Arthur, 138, 21.
 Gwydre ab Llwydeu, 109, 7.
 Gwydbwyll, Chware, 84-88; 153
 -158; 220, 30; 235, 16; 240,
 7. *see* klawr gwydbwyll.
 Gwydrut, 111, 8.
 Gwydyon ab Don, 59-65; 68-73;
 77-79; 302, 22; 308, 17.
 Gwydyr Drwm, 306, 6.
 Gwylathyr, *see* Karn G.
 Gwyl m. Endawt, 302, 15.
 Gwyllehnin, *see* Gwilhenin.
 Gwynn ab Ermit, 107, 28.
 Gwynn ab Esni, 106, 20.
 Gwynn ab Nud, 106, 21; 113, 5;
 124, 23, 26; 134; 139, 7;
 141, 28; 142, 8. [26.
 Gwynn ab Nwyvre, 106, 20; 107,
 Gwynn ab T. ab N., 139 1; 265, 14.
 Gwynn Da Gyved, 301, 1.
 Gwynn Da Reimat, 301, 1.
 Gwynn Gloyw, 44, 21.
 Gwynn Gohoyw, 25, 16.
 Gwynn Gotvron, 110, 9.
 Gwynn Hen, 40, 9.
 Gwynn Hyuar, 110, 17.
 Gwynn Llogell, 265, 16.
 Gwynn Mygdwn march Gwedw,
 124 5; 134, 23; 140, 24.
 Gwynn Penngoch, 153, 10.
 Gwyned, 59, 1; 60, 13; 62, 30;
 63, 25; 64, 19; 65, 9; 77,
 28; 79, 14, 20; 81, 11; 302,
 8; 308, 20.
 Gwyngat ab Kaw, 107, 17.
 Gwyngelli, 140, 29.
 Gwynvrynn, 40, 11; 42, 26; 44,
 2; 300, 12, 23.
 Gwyr Denmark, 151, 21; 160, 6.
 Gwyr Groec, 160, 6.
 Gwyr Gwyned, 64, 19; 65, 1.
 Gwyr Iwerđon, 136, 27.
 Gwyr Kaer Dathal, 107, 13.
 Gwyr Kernyw, 267.
 Gwyr Llychlyn, 151, 13; 160, 6.
 Gwyr Llydaw, 140, 9.
 Gwyr Powys, 144, 16.
 Gwyr Ruvein, 89, 23; 90; 298-
 299; 302, 30.

- Gwyr y Deheu, 63-65.
 Gwyr Y. P., 89, 20; 90, 29; 157, 27; 158, 24; 298.
 gwys, 139, 23.
 Gwystyl ab _____, 109, 6.
 Gwythawc Gwyr, 107, 6.
 Gwythyr ab Greidawl, 106, 16; 113, 4; 132, 17; 134; 141, 28; 142, 8.
 Gwythwr Y. P., Tri, 303, 27.
 Gyrthmwl Wledic, 160, 4.
- Hadwry, *see* Kadwry.
 Haearnweð Vradawc, 304, 17.
 Hael Y. P., Tri, 304, 12.
 Hardlech, 26, 3; 26, 4; 40, 12; 41, 1, 17; 43, 17.
 Havgan, 3, 1; 5.
 Havren, 140; 141, 4; 146, 21; 148, 20; 151; 266; 308.
 Hawrda ab K. V. *see* Kawrdav.
 Hawyð, *see* Kaer Hawyð.
 Hawystyl Drahawc, 304, 29.
 Heiden ab Euengat, 303, 30.
 Heilyn ab Gwynn Hen, 40, 8; 42, 14.
 Heilyn Goch ab Kadwgan, 145, 7.
 Heirua, *see* Aerva.
 Heleð, 306, 4.
 Hen Gedyndeith, 109, 24.
 Hen Groen march K. S. 108, 11.
 Hen Wrach, *see* Gwrach.
 Hen Wyneb, 109, 23.
 Henbetestyr ab Erim, 108.
 Henbrien, 304, 14.
 Heneidwn Llen, *see* Hyveid U.
 Henfford, 47, 12, 20.
 Henvelen, 42, 17.
 Henveleu, 40, 17.
 Henwas Adeinawc ab Erim, 108, 12, 16; 109, 23. *cf.* Annwas.
 Hennwen, 307, 20.
 Hettwn Tal Aryant, 112, 7.
 Heveyð ab Don, 59, 13.
 Heveyð Hen, 12, 20; 16; 17; 57, 16, *see* Hyveid; Llys.
- Heveyð Hir, 29, 17; 30, 9; 35, 8.
 Heyngyst, 303, 1.
 Hir Amren, 111, 16; 142, 10.
 Hir Atrwm, 110, 27.
 Hir Eidyl, 111, 16; 142, 10.
 Hir Erwm, 110, 27.
 Hir Peissawc b. Llydaw, 140, 9.
 hobeu, 60, 18.
 Hors, 303, 1.
 Howel ab Emyr Llydaw, 159, 22; 232, 10; 265, 13.
 Howel ab Ieuav, 302, 7.
 Hualo eur Y. P., Tri, 305, 22.
 Huandaw, 103, 9; 138, 25.
 Huarwar ab Avlawn, 111, 3. [9.
 Hueil ab Kaw, 107, 21; 109, 8,
 Hunabwy ab Gwryon, 110, 8.
 Hut Y. P., Teir Priv, 302, 21.
 Hwyrdydwc, 111, 30; 125, 14.
 Hychen, 307, 24.
 Hychtwn Hir, 67, 8, 22.
 Hydwn, 66, 26; 67, 22. [1, 4.
 Hygwyð, 136, 8; 141, 29; 142,
 Hyveid ab Bleidic, 308, 20.
 Hyveid Unllen, 107, 29; 159, 11, 25. *see* Heveyð.
- Iago, 302, 8.
 Iarll Bychan *or* Ieuanc nei Ynywl *see* Kaer Dyff.
 Iarll Trist, Y, 188-189.
 Iarllaeth y Gogleð, 193, 1.
 Iarlles Wedw, 183-185.
 Iarlles y Ffynnawn, 175-178; 182; 183; 187; 191-192.
 Iarlles y Kampeu, 223; 227.
 Iason ab Eson, 297, 5.
 Idawc Korð Prydein ab Mynyo, 146-152; 158-160.
 Idic ab Anarawc Wallt Grwn, 29, 16; 35, 8.
 Iðon ab Ner, 308, 26.
 Ieuav, 302, 4, 8. [14.
 Indec m. Arwy Hir, 112, 30; 302,
 India, 224, 28.
 India Vawr, 104, 14.

- India Vechan, 104, 15.
 Iona b. Ffreinc, 107, 10.
 Iorwoerth ab Maredud, 144. [22.
 Iskawin ab Panon, 108, 3; 138,
 Iskouan Hael, 108, 3; 138, 19.
 Isperyr Ewingath, 106, 26.
 Iulius, 298, 21.
 Iustic ab Kaw, 107, 15.
 Iwerdon, 26-28; 31-43; 89, 3;
 104, 3; 110, 15, 20; 122, 19,
 28; 124, 11; 134-136; 139,
 18.

 Kachamwri *or* Kacmwri *or*
 Kacymwri, 111, 11; 136, 9;
 140, 28; 141-142.
 Kadavel ab Kynvedw, 308, 20.
 Kadeir Vaxen, 89, 13.
 Kado Hen, 297, 7.
 Kado o Brydein, 123, 1.
 Kadwaladyr Vendigeit, 301, 21;
 305, 23.
 Kadwallawn, 808, 21.
 Kadwallawn ab Beli, 299, 8.
 Kadwallawn Law Hir, 305, 3, 9.
 Kadwallawn Vendigeit ab Katvan,
 300, 10; 302, 4; 306, 29.
 Kadwgawn Vras, 145, 6, 7. [29.
 Kadwr, Iarll Kernyw, 152; 169,
 Kadwry ab Gwryon, 265, 18.
 Kadyrieith ab Porthawr Gandwy,
 246, 18; 258, 15; 286, 24, 27.
 Kadyrieith ab Seidi, 160; 303, 14.
 Kae Nywl, Y, 291; 293-294.
 Kaer, 30 Priv, 297, 18.
 Kaer, 33 Priv, 309, 9.
 Kaer Aber Sein, 88, 20.
 Kaer Alclut, 309, 10.
 Kaer Anoeth, 104, 22; 306, 14.
 Kaer Aranrot, 69-72.
 Kaer Asse, 104, 13.
 Kaer Baris, 109, 28.
 Kaer Beris, 309, 17.
 Kaer Brythach, 104, 18.
 Kaer Brythwch, 104, 18.
 Kaer Dath-yl *or* -al, 59, 11; 63,
 6, 16; 65, 7; 69, 27; 74, 5,
 6; 79, 13; 107, 13.
 Kaer Dawri, 309, 13.
 Kaer Dyff, 250; 260, 11.
 Kaer Dyff, Iarll, 252-257.
 Kaer Evrawc, 309, 11.
 Kaer Gei, 309, 12.
 Kaer Gent, 309, 11.
 Kaer Glini, 128, 20.
 Kaer Golin, 309, 12.
 Kaer Gorcon, 309, 15.
 Kaer Gorgymr, 309, 15.
 Kaer Gradawc, 309, 17.
 Kaer Grant, 309, 13.
 Kaer Greu, 305, 17.
 Kaer Hawyd, 309, 10.
 Kaer [Hut], 50-52.
 Kaer *or* Kastell Iarllles y Ffyn-
 nawn, 172; 173; 176; 182,
 29.
 Kaer Kusrad, 309, 15.
 Kaer Kynoeth, 305, 18.
 Kaer Lirion, 309, 12.
 Kaer Leon, 309, 15.
 Kaer Lion ar Wysc, 89, 10, 29;
 162, 1; 183; 215, 10, 11; 220,
 24; 232; 236, 7; 244; 249, 30;
 263, 23; 299, 6; 309, 17.
 Kaer Loyw, 131, 9, 27; 210, 15;
 242, 243; 309, 12.
 Kaer Lud, 93, 14.
 Kaer Lundein, 93, 15; 309, 11.
 Kaer Lwytkoet, 309, 14.
 Kaer Lyssydit, 309, 16.
 Kaer Lyr, 309, 10.
 Kaer Mygeid, 309, 16.
 Kaer Nerihach, 104, 18; 106, 28.
 Kaer Nevenhyr, 104, 22.
 Kaer Oeth, 104, 22; 306, 13.
 Kaer R., *see* Ruvein.
 Kaer Se, 104, 13.
 Kaer Seint yn Arvon, 34, 23.
 Kaer Selemion, 309, 16.
 Kaer Siri, 309, 13.
 Kaer Vadon, *see* Badon.
 Kaer Vyrđin, 89; 309, 14.

- Kaer Urnas, 309, 16.
 Kaer Weir, 309, 17.
 Kaer Went, 309, 13.
 Kaer Widawl Wir, 309, 18.
 Kaer Wynt, 309, 13.
 Kaer Wyrangon, 309, 11.
 Kaer yn Arvon, 89, 6; 309, 14.
 Kaer yr Enryvedodeu, 236, 30;
 237; 239, 27; 240; 243.
 Kaer Ysbedinongyl, 240, 18, 23;
 242, 24.
 Kaer Yspadaden Penn Kawr, 115,
 19; 118-119; 120; 126-127;
 143.
 Kalam m. Idon ab Ner, 308, 26.
 Kalan Ionawr, 103, 8.
 Kalan Mei, 20; 94, 22; 113, 5;
 134, 19.
 Kalch Llasar, 47, 16.
 Kall, 111, 29; 125, 13. *see* Nant.
 Kalcas ab Kaw, 107, 20.
 Kaletvwlich, 105, 28; 136, 11.
 Kamlan, 108; 110, 18; 147;
 299, 27; 301, 20; 303, 3;
 305, 21.
 Kampeu, *see* Iarlles. [28.
 Kanhastyr Kanllaw, 106, 30; 123,
 Kantrev Dinodig, 73, 29.
 Kantrev Prydein, 123, 1.
 Kantrev Ros, 62, 28.
 Kantrevi Dyvet, 1, 2; 13, 30;
 25, 9; 44-45, 57; 59, 4.
 Kantrevi Keredigyawn, 25, 12;
 59, 5.
 Kantrevi Morganhwc, 59, 4.
 Kantrevi Seissyllwch, 25, 13. [9.
 Kantrevi yn y Deheu, 59, 2; 63,
 Kantrevi Ystrat Tywi, 25, 11;
 59, 5.
 Karadawc, 308, 14.
 Karadawc ab Bran, 35; 41, 6; 9.
 Karadawc Vreichuras ab Llyr
 Marini, 150, 30; 159, 19; 261,
 9; 306, 23.
 Karcharawr Y. P., Tri Goruchel,
 300, 1; 306, 10.
- Karn Gwylathyr, 132, 30.
 Karnavlawc, 306, 27. [29.
 Karnedyr ab Gouynyon Hen, 108,
 Karnwenhan, 105, 30; 142, 16.
 Karw Purwyn, 245-246; 258;
 263.
 Karw Redynure, 129, 20, &c.
 Karw Un-corn, Y, 241; 242, 25.
 Kas ab Saidi, 110, 14.
 Kasnar Wledic, 25, 17.
 Kasswallawc ab Beli, 308, 15.
 Kaswallawn ab Beli, 41; 45, 27,
 29; 46, 7; 48, 17; 93, 2;
 298; 306, 22. *see* Kadwallawn.
 kastell syberw, 233, 9.
 Kat K. *see* Kamlan.
 Katcor ab Gorolwyn, 306, 5.
 Katraeth, 302, 19.
 Kath Paluc, 308.
 Kavall, 111, 30; 125, 14; 135,
 3, 10; 138, 12; 258, 9.
 Kaw o Brydein, 135; 142.
 Kawr o'r Mynydd, 189-190.
 Kawrdav ab Kradawc, 160, 4;
 302, 26.
 Kedernit Gwynedd, 62, 30; 63, 25.
 Kei ab Kyner (Y Gwr Hir), 105;
 106, 15; 109, 14; 110, 4, 5;
 113-117; 126-134; 152; 160,
 28; 162-166; 168-170; 180;
 181; 197-200; 204; 205; 212-
 215; 219; 265, 19; 284; 303,
 4; 307. *see* Kaer Gei.
 Kei's horse, 307, 1.
 Keirawc, *see* Aber K.
 Kelein Y. P., Tri eur, 116; 305, 1.
 Keli, 110, 18.
 Kelin ab Kaw, 107, 16.
 Kelliwic, 109, 10; 112, 15; 138,
 23; 135, 12; 141, 22; 301, 23.
 Kelydon Wledic, 100, 1; 106, 8.
 Kent, 45, 28. *see* Kaer Gent.
 Kennadeu Arthur, 129-131.
 Kennadeu Erbin, 263-265.
 Kenuerchyn, 192, 20, 21.
 Kerdin, *see* Porth.

- Keredic ab Gwallawc, 307, 4.
 Keredigyawn, 25, 12; 59, 5; 60,
 30; 62, 20; 140, 4; 301, 13;
 302, 7.
 Keri, 62, 23.
 Kernyw, 40, 18; 41, 30; 42, 17;
 104, 1; 108, 1; 109, 10; 110,
 17; 140; 141; 152; 160, 29;
 263, 28; 264, 23; 301, 23;
 307, 20, 24; 308, 25.
 Kerric y Gwydyl, 305, 5.
 Kerwyn, *see* Kwm.
 Kessar, Ul, 298, 21; 302, 30.
 Kessaryeit, 298, 15.
 Kethrwm Offeirat, 112, 10.
 Keugan Peillyawc, 305, 1.
 Kevyn Digoll, 151, 3.
 Kevyn Klutno, 71, 25.
 Ki, Tri, 111, 29.
 Kib Vaen, 116, 27.
 Kicva m. Gwynn Gohoyw ab
 Gloyw Wallt Lydan ab K. W.,
 25, 16; 44, 20; 45, 14; 51,
 17; 52, 19; 53, 22; 54-55.
 Kilgwri, *see* Mwyalch K.
 Kilyd ab Kelydon W., 100-102.
 Kilyd Kanhastyr, 106, 29; 123,
 Klas, 298, 8. [29.
 Klas Myrdin, 309, 2.
 klawr gwydbwyll, 235, 16; 240,
 241, 242.
 Kledyv Wrnach Gawr, 125-128.
 Kleis, *see* Porth K.
 Kleis ab Merin, 104, 19.
 Klust ab Klustveinat, 112, 10; 245,
 Klutno, 71, 25. [6.
 Knychwr ab Nes, 106, 18.
 Koch ab Kaw, 107, 18.
 Koet Alun, 63, 27.
 Kolin, *see* Kaer Golin. [18.
 Koll ab Kollvrewy, 302, 24; 307,
 Konnyn ab Kaw, 107, 16.
 Korr, 248-250; 252-255; 259;
 260; 265.
 Korr a'r Gorres, Y, 197-200;
 204; 214; 215.
- Koranneit, 94, 18; 96; 97, 24,
 korn evydf, 96. [27.
 Kors *or* Kwrs Kant Ewin, 106,
 30; 123, 26; 134, 24.
 Korsica, Ynyssedf, 104, 17. [5.
 Korvan march meibon Eliffer, 301,
 Korvil Bervach, 106, 20.
 Kradawc, *see* Karadawc.
 Kradawc ab Iaen, 107, 13.
 Kreidylat m. Lluđ Llaw Ereint,
 113, 2; 134, 4.
 Kreu, *see* Kaer Greu.
 Kreuwryyon, 63, 4.
 Kristinobyl Vawr, 229, 9.
 krofft, 52-54.
 krogli lleidy, 55, 56.
 Krogli, Gwener y, 236, 13.
 Kruc Galarus, 222-225; 227.
 Krydf, *see* Eurgydf.
 Krynweissat, Trydydf, 98, 13. ? Kyn-
 weissat.
 Kuall, 111, 30; 125, 13.
 Kuan Kwm Kawlwyt, 130, 3.
 Kubert ab Daere, 106, 18.
 Kud, Tri Anvat, 300, 19, *see* Dat-
 kud. [10.
 Kud Y. P., Tri Mat, 42, 26; 300,
 Kueli, 110, 18. [11.
 Kuch, Glynn, 1, 5, 8; 6, 7; 307,
 Kulhwch ab Kilyd, 100-103;
 105-107; 113; 115, 28; 116-
 125; 132, 26; 135, 9; 142-
 143.
 Kulvanawyt ab Goryon, 109, 2.
 Kusrad, *see* Kaer Kusrad.
 Kustennin ab Dyvnedic, 115, 20.
 Kustennin ab Elen, 299, 13.
 Kustennin Heussawr, 116, 17;
 119, 2.
 Kustennin Vendigeit, 299, 9.
 Kustennin Vychan ab Kus. Ven-
 digeit, 298, 27.
 Kwm Kawlwyd, 130, 3, &c.
 Kwm Kerwyn, 138, 16.
 Kwrs, *see* Kors Kant Ewin.
 Kyhoret eil Kynan, 306, 25.

- Kyledyr Wyllt ab Nwython, 134 ;
     141, 3.
 kylleill, saethu, 108, 26 ; 164 ;
     171 ; 179 ; 216, 10.
 Kymry, 34 ; 137, 28 ; 281, 23 ;
     303, 21 ; 308, 14, 22.
 Kynan ab Eudav, 88, 23 ; 90, 17,
     21 ; 91, 22, 30 ; 92, 4.
 Kynan Garwyn 306, 25. [11.
 Kyndelic Kyvarwyd, 106, 17 ; 114,
 Kyndrwyn ab Ermit, 107, 28.
 Kynedyr Wyllt ab Hettwn Gla-
     vyrwac, 124, 19. Cf. Kyuedyr.
 Kynghor Y. P., Tri Anvat, 302, 29.
 Kynhaval ab Argat, 303, 15.
 Kynlas ab Kynan, 139, 4.
 Kynlleith, 145, 7.
 Kynnwric Vrychgoch, 145, 5.
 Kynnwyl Sant, 108, 9.
 Kynoeth, *see* Kaer Kynoeth.
 Kynon ab Klydno, 162-172 ;
     - 179-180.
 Kynvael *or* Kynwael, 74, 15 ; 76,
     28 ; 79, 24 ; 80, 25 ; 81, 7.
 Kynvelyn Drwsgyl, 301, 10 ; 304,
 Kynwas ab Kaw, 107, 19. [11.
 Kynwas Kurvagy, 106, 26 ; 138, 4.
 Kynweissat, Seith, 35, 12.
 Kynweissyeyt Y. P., Tri, 302, 25.
 Kyuedyr Wyllt ab Hettwn Tal
     Aryant, 112, 7.
 Kyverthwch, *see* Riw K.
 Kyvlavan, Teir Mat, 303.
 Kyvwelch, 111, 26 ; 125, 9.
 Kynyr Keinvarwac, 109, 13.

 Limwris, Iarll, 288-290.
 Lotor, 104, 14.
 Lunet, 173-177 ; 187 ; 188 ; 190.
 Lwndrys, 93, 16. [28.

 Llacheu ab Arthur, 159, 28 ; 302,
 Llaes-gymyn *or* -kenym, 103, 10 ;
     138, 27 ; 245, 4.
 Llamrei kassec Arthur, 135, 4 ;
     142, 14.

 Llan Veir, 308, 4.
 Llan Silin, 302, 2.
 Llara ab Kasnat Wledic, 160, 2.
 Llary ab Kasnar Wledic, 107, 23.
 Llary ab Yryv, 301, 15.
 llannerch, 1 ; 166 ; 167 ; 169 ;
     171 ; 195-196 ; 204 ; 209 ; 287,
     15 ; 293.
 Llashar ab Llaesar Llaesgygywd,
     35, 10.
 Llasar Llaesgygywd, 47, 15, 18.
 Llassar Llaesgyvnewit, 31, 23.
 Llawrodet Varwac, 108, 1.
 Llawrodod Varywac, 159, 29.
 Llawr eil Erw, 107, 25.
 Llech Echymeint, 300, 4 ; 306, 16.
 Llech Elidyr, 300, 27, 28.
 Llech Gronw, 81, 8.
 Llech Las, Y, 147, 30.
 Llemennic, 306, 4. [11.
 Llenleawc Wydel, 110, 13 ; 136,
 Llenuleawc Wydel, 109, 2.
 Lles Amber: Ruv: 299.
 Llew Llaw Gyffes, 68-81 ; 303, 6 ;
     305, 16 ; 306, 23 ; 308, 17.
 Lleuelys ab Beli Mawr, 93-99.
 Llew Ll. G., *see* Llew ; Nant.
 Llew, 186-192 ; 215, 216.
 Llewei m. Seitwed, 302, 16.
 Lleyn Erythlyn, 302, 20 ; 305, 7.
 Lli, 35, 17.
 Lliaw ab Nwyvre, 298, 12.
 Llinon, 36, 16, 17.
 Llirion, *see* Kaer L.
 Lliwan, *see* Llynn. [110, 12.
 Lloch Llaw Wynnywac, 107, 2 ;
 Lloeg-yr *or* -er, 45, 28 ; 47, 11,
     12 ; 49, 13 ; 52, 3, 5 ; 55, 10 ;
     144, 14 ; 270 ; 303, 23 ; 304,
     29 ; 308, 10, 23.
 Llofuan Llaw Dïvro, 303, 28. [29.
 Llongat Grwm Vargot Eidin, 303,
 Llouyon, 307, 28, 30.
 Lluagor, 306, 23.
 Lluber Beuthach, 106, 19.
 Lluchet, 112, 2 ; 125, 16.

- Lluŋ ab Beli Mawr, 93-99; 300.
 Lluŋ Llaw Ereint, 131, 19. [15.
 Lluŋ Llurugawc, 308, 13.
 Lluŋ, *see* Kaer Lud.
 Llundain, 26, 2; 40, 11, 20; 41,
 6; 42, 23, 25; 44, 3, 4; 93;
 300, 12. *see* Kaer Llundain.
 Llyud march Alser, 307, 2.
 Llwch Ewin, 139, 27.
 Llwch Ll. W., *see* Lloch.
 Llwch Tawy, 140, 1.
 Llwybyr ab Kaw, 107, 18.
 Llwydawc Govynnyat, 139-140.
 Llwydeuab Kelcoet, 110, 8; 136, 16.
 Llwydeu ab Nwython, 109, 6.
 Llwyry ab Llwyryon, 121, 29.
 Llwyrdyŋwc, 112, 1; 125, 15.
 Llwyrt ab Kilcoet, 57, 12.
 Llwytkoet, *see* Kaer Lwytkoet.
 Llychwr, 139, 10.
 Llychlyn, 104, 16; 151, 13; 160,
 6; 297-298.
 Llydaw, 92, 7; 107, 24; 134, 25;
 136, 20; 140, 9; 298, 29.
 Llygatruŋ Emys, 108, 30; 140, 10.
 Llynghes Gyniweir Y. P., Teir,
 301, 14.
 Llynghesswr Y. P., Tri, 303, 10.
 Llynn Lliwan, 140, 25.
 Llynn Llyw, 130, 23; 131, 4.
 Llynn y Morynyon, 79, 27.
 Llynn y Peir, 32, 1.
 Llyr Lledyeith, 300; 306, 10.
 Llyr, *see* Kaer Lyr.
 Llys Arthur, 103-104; 128, 11;
 152, 6; 162, 6; 177; 178; 187;
 191-195; 197-205; 214; 215;
 218-220; 234; 238; 242;
 256-258; 261-268; 301, 22.
 Llys Arthur, Tri Anvodawc, 306.
 Llys Arthur, Tri Anwyl, 308, 10.
 Llys Arthur, Tri Chatvarchawc,
 308, 10. [306, 3.
 Llys Arthur, Tri Thwydedawc,
 Llys Brenhin y Dioddeveint, 223.
 Llys Heueyd Hen, 12; 14; 57, 16.
 Llys Iarles y Kampen, 226-7.
 Llys Medrawt, 301, 27.
 Llys Owein, 292, 1.
 Llys Pryderi, 61.
 Llys y Brenhin Kloff, 232, 29.
 Llys y Gwidonot, 211, 5.
 Llys Yspadaden, *see* Kaer Ysp:
 Llysgatruŋ, *see* Llygatruŋ.
 Llyssydit, *see* Kaer L.
 Llythyr bygwth, 89, 27.
 Llythyr Maxen, 90, 3.
 Llyw, *see* Llynn Llyw.
 Llywarch Hen, 304, 20; 306, 4.
 Mab Alun D., *see* Dyvyr.
 Mab Beli, 304, 5.
 mab eillt, 77, 30.
 Mab Gwryon, 106, 25.
 Mab Saidi, 106, 25.
 Mabon ab Dewengen, 306, 6.
 Mabon ab Mellt, 134, 25; 135, 1.
 Mabon ab Modron, 124; 128-
 132; 140, 23; 141, 1; 159,
 24; 300, 2; 306, 11.
 Mabsant ab Kaw, 107, 17.
 Mackwy Mut, *i.e.* Peredur, 220, 14.
 Madawc ab Brwyn, 305, 1.
 Madawc ab Mareduŋ, 144.
 Madawc ab Run, 304, 28.
 Madawc ab Teithyon, 139, 1.
 Madawc ab Twr Gadarn, 245.
 Mael ab Roycol, 107, 5.
 Maelawr, *see* Riw Vaelawr.
 Maelgwn, 305, 23; 308, 27.
 maen, 149; 173; 222; 224; 226;
 228; 230.
 Maen Du, 308.
 Maen Tyvyawc, 64, 26.
 Maenawr Koet Alun, 63, 27. [1.
 Maenawr Pennard, 63, 26; 78,
 Maer, *see* Dyvneint; Kernyw;
 Odgar. [19.
 Maes Argyngroec, 146, 20; 148,
 Maes Gwenith, 307, 26.
 Maelwys ab Baedān, 106, 17.
 Manaw, 309, 7.

- Manawydan ab Llyr, 26; 28; 30; 38-41; 44-58; 107, 23; 140, 28; 304, 20.
 Manawydan ab Llud, 308, 16.
 manec, 54; 115; 116.
 March ab Meirch-awn *or* -yon, 151, 14; 159, 18; 303, 11; march koch, 226, 18. [307.
 March, Y. P., Tri Anreith, 306, 27. [2.
 March Y. P., Tri Gorderch, 307, 5.
 March Y. P., Tri Phenn, 307, 5.
 March Y. P., Tri Phriv, 306, 24.
 March Y. P., Tri Rodedic, 306, 21.
 Marchawc y Ffynawn, 168-169; 172; 174.
 Marchawc y Kae Nywl, 294.
 Marchlwyth Y. P., Tri, 300, 25.
 Math ab Mathonwy, 50; 59; 60; 63-68; 73; 74, 5; 77; 79; 302, 21.
 Matholwch Wydel b. Iwerdon, 27-37; 42, 13; 301, 17.
 Mathuthauar, 297, 17.
 Mawdwy, 145, 6.
 Maxen Wledic, 82-92; 298, 9.
 Mederei Badellvawr, 302, 17.
 Medrawt, 147; 299; 301, 22; 303, 3, *see* Llys M.
 Medyr ab Methredyð, 112, 13.
 Meibon Gwawrður Kyruach, 106, meibon eillon, 308, 18. [28.
 Meibon Eliffer, 301, 5.
 Meibon Grythmwl W., 301, 11.
 Meibon Llŵch Llŵ W., 110, 12.
 Meibon Paluc, 308, 6.
 Meigen, 302, 2.
 Meilic ab Kaw, 107, 18.
 Meinlas, 306, 21. *see* Pwyth M.
 Meirch, Tri, 111, 30.
 Mel Ynys, Y, 309, 3.
 Melenryt, Y, 64, 8, 26.
 melineu, 228, 229.
 Melinyð, 228-231.
 Melyn Gwannwyn, 121, 9.
 Melyngan Gamre, 306, 22.
 Menei, *see* Aber.
 Menw ab Teirgwaed, 107, 7, 26; 114, 19; 115, 11; 119, 13; 135; 140, 25; 160, 3; 302, 23.
 Merch, Iarll Rāgyw, 181, 16.
 Merched Eur Dyrchogyon, 112, Merched, Teir, 112, 3. [21.
 meredic, 115, 18; 126, 6.
 Messur y Peir, 136, 17.
 Meudwy, 211, 9.
 Mened, 308, 13.
 Mil Du ab Ducum, 104, 20.
 Milwyr Y. P., 128, 18; 131; 133, 28; 140, 14.
 moch, 60-65; 112; 136; 137; 139; 307.
 Mochdrev, 62.
 Mochnant, 62, 27.
 modrwy, 116; 117; 149, 11; 173, 12; 183, 14; 196; 197; 218, 27; 219, 1; 234, 26, 29.
 Moelure, 145, 6.
 Mon, 87, 13; 300, 28; 305, 5; 308; 309, 7.
 Mor Groec, 298, 8.
 Mor Iwerdon, 89, 3; 139, 17.
 Mor Ruð, 89, 3.
 Mor Terwyn, 110, 12.
 Mordav Hael ab Servan, 304, 13.
 Morðwyt Tyllyon, 89, 18, 19.
 Moren ab Iaen, 107, 12.
 Moren M. *see* Moryen.
 Morgan Mwynvawr, 303, 7.
 Morganhwc, 59, 4; 71, 30.
 Morgant Hael, 109, 5.
 Morgant Tut, 261; 286-287.
 Morvran eil Tegit, 108, 4; 159, 30; 304, 26.
 Morwyn Bengrech Ðu, 232-233; 236, 6; 240-242.
 Morwyn, Teir, 112, 4.
 Morvud m. Uryen Reget, 112, 30.
 MoryenManawc, 106, 23; 159, 28.
 Mul Melyn, 232, 12.
 Mur y Kastell, 74, 1; 79, 21.

- Muryel, 40, 8.
 Mwyalch Kilgwri, 129, 8, 11.
 Mygdwn march G. *see* Gwynn M.
 Mygeid, *see* Kaer Mygeid.
 Mynach Nawmon, 301, 1.
 Mynachesseu, Y, 206, 207.
 Myngan, 302, 2.
 Mynneu, 299, 17.
 Mynogan, 26, 9.
 Mynyđ Amanw, 139, 20.
 Mynyđawc, 302, 18.
 Mynyw, 138, 2.
 Myr, 110, 6; *cf.* Trachmyr.
- Nadolic, 164, 20; 244, 3.
 Nant Kall, 63, 30.
 Nant y Llew, 78, 20.
 Nawmon, 301, 1.
 Neb ab Kaw, 107, 20.
 Neges o Bowys, Teir, 302, 1.
 Neol Kynn Kroc, 113, 6. [25.
 Nerth ab Kedarn, 107, 9; 159,
 Nerthach, *see* Kaer N.
 Neueth, 112, 2. *Cf.* Vynet.
 Nevenhyr, *see* Kaer N.
 Nillystwn Trevan, 145, 3. [39, 2.
 Nissyen ab Euroswyđ, 26, 6, 12;
 Nodawl Varyv Twrch, 108, 2.
 Normandi, 136, 20.
 Nuđ Hael ab Senyllt, 304, 13.
 Nwython, 134, 11. [15.
 Nynnyaw ab Beli M., 93, 2; 121,
 Nyver, Glynn, 138, 13, 15.
 Nywl, 46, 18; 51, 15, *see* Kae.
- Och, 112, 1; 125, 15.
 Odgar ab Aed, 122, 19, 28; 134,
 28; 135, 26; 136, 3, 6.
 Odyar Franc, 244, 14; 265, 19
 Oeth, *see* Kaer Oeth.
 Offeirath, 55; 56, *see* Kethtrwm.
 Ogov y Widon, 141-142.
 Ol ab Olwyđ, 112, 16.
 Olwen m. Yspadaden P., 102, 3,
 8; 106, 13; 113, 19; 115,
 23; 117; 118, 18; 143, 3, 5.
- Ondyaw ab Duk Bwrgwin, 265,
 12; 267, 28.
 Openn? *see* Penn.
 Osla *or* Ossa Gyllellvawr, 109, 28;
 140, 27; 141, 11; 150, 24;
 159, 12; 160, 21.
 Ovan ab Kaw, 107, 16.
 Owein ab Maxen, 302, 26.
 Owein ab Nuđ, 261, 10.
 Owein ab Uryen, 153-159; 162
 -163; 170-192; 194; 199;
 205, 3; 220; 232, 9; 300, 7;
 306, 8, 28.
 Owein Gwyned, 302, 7.
 Owein Iarll, 292; 293; 295.
- Palvawt Branwen, 43, 13, 16.
 Palvawt, Teir Gwith, 301, 16.
 Palvawt, Tryded Anvat, 43, 14.
 Paluc, 308.
 Panawr Pen Bagat, 110, 16.
 Paris ab Priav, 297, 5.
 Paris b. Ffireinc, 109, 27.
 Pasc, 164, 20; 237, 4; 244, 2.
 Peibaw, 121, 15.
 Pebin o Đol Pebin, 59, 9.
 Peir Arthur 136, 10.
 Peir Dateni, 31; 39-40
 Peir Diwrnach Wydel, 122, 18;
 135, 26; 136.
 Pelymyawc, 138, 30. [dun.
 Penardim m. Beli, 26, 9. *Cf.* Ar-
 Pendaran Dyvet, 24; 35, 10;
 41, 15; 307.
 Pengwaed, 104, 1.
 Penn ab Nethawc, 134, 10.
 Penn Bendigeit Vran, 300, 11, 23.
 Penn Blathaon, 109, 11.
 Penn Hynnev Kernyw, 108, 1.
 Penn Pingon, 103, 10; 138, 25;
 245, 4.
 Penn Rianed, Y. P., 112, 113.
 Pennant Govut, 123, 7; 141, 25.
 Pennard yn Arvon, 63, 15, 26.
see Maenawr Pennard.
 Pennkerđ, 61, 7.

- Pennllemhidyf Iwerdon, 110, 19.
 Penllwyn, 1, 6.
 Penllynn, 74, 13; 77, 22; 80, 9;
 305, 15.
 Pennryn Hawstin, 307, 24.
 Penvro, 40, 16; 41, 26; 307, 29.
 Pentir Gamon, 109, 3.
 Percos ab Poch, 106, 19.
 Peredur Paladyr Hir ab Evrawc,
 159, 24; 193-243; 265, 16;
 301, 6; 305, 17.
 Peredur's foster sister, 203, 204.
 Peredur's mother, 193-5; 203.
 Petrylew Mynestyr, 301, 2.
 Polixena m. Priav, 297, 11.
 Porford, 144, 2.
 Post Kat Y. P., Tri, 304, 10.
 Porth Kerdin, 136, 17.
 Porth Kleis, 138, 1.
 Porth, 54 Priv, 309, 8.
 Porthawr Gweith Perllan Bangor,
 Tri, 304, 27.
 Powys, 60, 13; 62, 26; 77, 29;
 144; 145; 159, 4; 302, 1.
 Pren Hir ae hanner yn llosgi, 225;
 Prens Glas, 167; 168; 171;
 172; 180.
 Presseleu, 18, 2; 138, 7.
 Prydein, 109, 11; 110, 13; 111,
 25; 123, 1; 135, 4, 6; 142,
 18, 23; 148, 1; 160, 13.
 Prydein ab Aed M., 309, 4.
 Pryderi ab Pwyll P. A. (*see* Gwri
 Wallt Euryn), 24-25; 40, 7;
 44-52; 57-64; 66, 3; 307, 7.
 Prytwenn (Llong Arthur), 105, 28;
 132, 12; 136, 1; 137, 30.
 Pryv du or Garn, 222; 223; 228.
 Pumlumon, 132, 29. [1.
 Pump Ran Iwerdon, 43, 10; 137,
 Pwynt Perved Y. P., 96, 29; 97, 30.
 Pwyll Pendeic Dyvet, 1-25. *or*,
 Pwyll Penn Annwn, 8, 12; 14,
 24; 19, 16; 22; 24, 7; 25, 8;
 57, 16; 307, 10.
 Pwyth Meinlas, 303, 1.
 Raawt eil Morgant, 300, 9; 307,
 5. *Cf.* Ryawd.
 Rac Kaer Glini, 128, 20.
 Rac Ynys, Teir, 89, 3; 110, 3;
 113, 3; 136, 19.
 Rac Ynys, Teir Priv, 309, 5.
 Rac Ynys, Seith-ar-ugeint, 309, 5.
 Racymwri, *see* Kacymwri.
 Rathyeu m. Unic K., 112, 23.
 Redynawc, *see* Tal y R.
 Redynure, *see* Karw.
 Reidwn ab Beli, 108, 3.
 Reidwn ab Eli Atver, 138, 18.
 Reidwn Arwy, 107, 30.
 Relemon m. Kei, 112, 24.
 retkyr hwch, 100, 13.
 Reu Rwyd Dyrws, 110, 6.
 Riannon m. Heveyd Hen, 8-20;
 22-24; 40, 13; 44, 17; 45;
 51, 2, 4; 52, 25; 57; 58.
 Riein Arthur, Teir Priv, 302, 11.
 Rieni, Tryded Priv, 27, 30; 29, 23.
 Rinnon Rin Barnawt, 123, 16.
 Riogan *or* Riogoned ab b. Iwer-
 don, 159, 21; 265, 11.
 Riw Gyverthwch, 307, 30.
 Riw Vaelawr, 301, 13.
 Riwallawn ab Uryen, 305, 6.
 Riwallawn Wallt Bahadlen, 302,
 27; 305, 23.
 Ronabwy, 145-152, 158-161. [2.
 Ronnwen Baganes, 300, 21; 303,
 Rongomyant, 105, 29.
 Rore m. Usber, 302, 17.
 Ros, 62, 28; 302, 20; 305, 8.
 Rotwyd Arderys, 302, 19.
 Rud Broen Tuth Bleid, 306, 26.
 Rudlan Teivi, 61, 1.
 Rudlwm Gorr, 302, 24.
 Rudvoawc Y. P., Tri, 303, 5.
 Ruduyw Rys, 140, 7.
 Run, 305, 23,
 Run ab Beli, 303, 6. [7.
 Run ab Maelgwn G., 160, 9; 300,
 Run ab Nwython, 109, 6.
 Run Rudwern, 110, 7.

- Ruvein, 82, 1, 7; 85-92; 298; 299: 308, 16.
- Ruawn Pebyr, *or* Pybyr ab De-orthach *or* Dorarth Wledic, 106, 22; 148; 149, 16; 159, 10, 20; 300, 8.
- Ruawn Penyr Drahwac, 304, 18.
- Ruawn Pevyr ab Gwydno, 305, 2.
- Ryawd eil Morgant, 159, 30. *Cf.* Raawd. [12.
- Ryderch Hael ab Tutwal T., 304, Ryfuerys Penn Kynydd, 245, 28; 246, 28.
- Rymi, 111, 7; 132, 5.
- Rysswr A., *see* Gwennwynwyn.
- Rysswyr Prydein, 140, 27.
- ryt, 3, 17; 5, 6, 13.
- Ryt ar Wysc, 249, 30.
- Ryt Wilure, 144, 20.
- Ryt y Groes, 146, 21; 148; 149; 15; 151, 4.
- Ryt Ychen, 46, 8; 97, 30.
- Sach, 104, 13.
- Saesson, 298, 25; 299, 22; 300; 305, 6.
- Salach, 104, 13.
- Samson Vinsych, 107, 22.
- Sande Bryd Angel, 108, 7.
- Saranhon ab Glythwyr, 107, 25.
- Sarff, 186; 218-219. [18.
- Sawyl Benn Uchel, 112, 7; 304, Se, *see* Kaer Se.
- Sein, *see* Aber Sein; Kaer A. S.
- Seint, *see* Kaer Seint.
- Seint Iwerdon, 136, 24.
- Seissyllwch, 25, 13.
- Sel ab Selgi, 107, 11.
- Selemion, *see* Kaer S.
- Selen ab Kynan, 306, 8. [304, 7.
- Selyv ab Kynan Garwyn, 159, 4; Selyv ab Sinoit, 107, 8.
- Serygei Wydel, 305, 5. [22.
- Sgavynell ab Dissynyndawt, 303, Sgilti Yscawntroet ab Erim, 108, 13, 18.
- Siawn ab Iaen, 107, 13.
- Sibli Doeth, 297, 7.
- Silin, 302, 2.
- Sinnoch ab Seithvet, 107, 3.
- Siri, *see* Kaer Siri.
- Sol, 110, 20, 21. *See* Din.
- Solor ab Urnach W., 301, 16.
- Sompson Gadarn, 297, 3.
- Sugyn ab Sucnedydd, 111, 8.
- Sulyen ab Iaen, 107, 12.
- Sulgwyn, 244, 3; 245, 7; 263, 23.
- Syvwlich, 111, 26; 125, 10.
- Tal Ebolyon, 31, 19; 40, 23.
- Tal y Redynawc Du, 111, 25.
- Taleithawc, Y. P., Tri, 303, 4.
- Talhaearn, 304, 2. [22.
- Talyessin Penn Beirdd, 40, 8; 107, Tannwen m. Gweir Dathar Wenidawc, 112, 25.
- Tarawc Allt-klwyd, 138, 18.
- Tathal Twyll Goleu, 106, 17. *See* Kaer Dathal.
- Tawawt Hir, 306, 28.
- Tawy, 140, 12. *See* Llwhch.
- Tecuan Gloff, 109, 4.
- Tegyr Talgellawc, 109 5.
- Teirnon Twryv Bliant, 20-24; 109, 4.
- Teithi Hen ab Gwynhan, 108, 23.
- Teivi, 61, 1.
- Teleri m. Peul, 112, 29.
- Telyn Teirtu, 122, 13.
- Teregut ab Iaen, 107, 11.
- Teulu Arthur, 137, 3; 170, 22; 177, 22; 197-199; 205; 211, 20; 219-220; 232-233; 243; Teulu Gwrgi, 305, 16. [267.
- Teulu Kleis ab Merin, 104, 19.
- Teulu Pryderi, 64, 10.
- Teulu, Trydydd Aniweir, 80, 23.
- Teulu, Y. P., Tri Anniweir, 305, 14.
- Teulu, Y. P., Tri Diweir, 305, 8.
- Teulu Y. P., Tri Hualogion, 305, 3.
- Teyrn Y. P., Tri Gwyn, 300, 7. *tournament described*, 252-253.

- Trachmyr, 110, 7; 138, 9; 140, 4.
 Traeth-mawr, 64, 7.
 Trahawc, Y. P., Tri, 304, 17.
 Trevan, 145, 3.
 Tringat, 132, 7.
 Tro, 297, 11.
 Twrch ab Annwas, 107, 10.
 Twrch ab Periv, 107, 10; 159, 25.
 Twrch Llawin, 139, 22.
 Twrch Trwyth ab Tared Wledic,
 123-125; 135-141.
 Tywi, 59, 5.
- Uchdryt Varyv Draws, 111, 19.
 Uchtrut Ardywat Kat, 106, 25.
 Uchtryt ab Erim, 108, 11.
 Uffern, 106, 28; 123, 8; 141, 26.
 Ul Kessar, *see* Kessar.
 Unbenn Deivyr a Bryneich, Tri,
 303, 16. [12.
 Unbenn Llys Arthur, Tri, 303,
 Unbenn Trydyd Lledyv, 44, 11.
 Unbenn, Y. P., Tri Lledyv, 44,
 11; 304, 19.
 Unbenn Y. P., Tri Tharw, 303, 14.
 Unic Glewyscwyd, 30, 9; 35, 8.
 Urđawl Benn, 42, 12.
 Urnas, *see* Kaer Urnas.
 Uryen ab Kynvarch, 303, 28;
 304, 11.
 Uthur Pendragon, 298, 28; 299,
 1; 302, 22.
- Velenryt, 64, 8, 26.
 Vergaed, 308, 2. [3.
 Vreat, Prince from the North, 308,
 Vrezi Vawr, 89, 12.
 Vynet, 125, 16. *Cf.* Neuet.
- Weir, Ynys, 309, 7. *See* Kaer.
 Wilure, *see* Ryt Wilure.
 Wlch Min Ascwrn, 35, 9.
 Wrnach Gawr, *see* Gwrnach G.
 Wryron, Teir, 112, 2.
- Wryron Kledyv D., 125, 10.
 Wysc, 220, 24; 247, 9; 249, 30;
 263. *See* Ryt; Kaerleon.
- Ychen Bannawc, 121, 12.
 Ychen Gwllwyd Wineu, 121, 5.
 Ynawc Grudyeu ab Muryel, 40, 8.
 Yngharat Law Eurawc, 205-208;
 215, 12; 220, 15.
 Ynyr, deu, 104, 15.
 Ynys, *see* Mel; Rac; Weir.
 Ynys Prydein, 87-94; 96; 97;
 99; 109; 112; 136; 147;
 149; 164; 165, 4; 170, 3;
 183; 201; 205; 263; 297;
 309. *See* Gwyr.
 Ynys Prydein, Teir, 110, 2.
 Ynys y Kedyrn, 27, 22; 28, 7;
 29, 24; 36-41; 44, 9.
 Ynys y Kedyrn, Teir, 113, 3.
 Ynyseđ Groec, 160, 20.
 Ynywl, 250-257.
 Yrp Luydawc, 297, 14.
 Ysbidinongyl, 242, 24. *See* Kaer Y.
 Yscolheig, 55.
 Yscotteit, 299, 23.
 Ysgwyd, Teir, 111, 27; 125, 11.
 Yskithyr Yskithyrwyn Penn Beird,
 122, 23; 135.
 Yskithyrwynn Penn Beid, 134, 30;
 135, 11; 138, 14.
 Yskudyđ, 111, 22.
 Yskyrdav, 111, 22.
 Yspadaden Penn Kawr, 115; 117-
 121; 132, 26; 135, 9; 142;
 143. *See* Kaer Ysp.
 Yspaen, 158, 11.
 Ysperin ab Fflergant b. Llydaw,
 107, 24.
 yspydawt, 42, 12; 43, 15, 18.
 Ystrat Tywi, 25, 12; 59, 5.
 Ystrat Yw, 140, 8.
 ystwwfwl, 202.

Cross References.

b. = brenhin ; *ep.* = epithet ; *f.* = father.

- Ab b. Iwerdon, *f.* of Gwittart ;
 Riogan.
Adeinawc, *ep.* of Ann- or Henwas.
 Aed M., *f.* of Odgar ; Prydein.
 Aedan, *f.* of Gavran.
 Aer, *f.* of Eidoel.
 Alan, *f.* of Digniv.
 Alar, *f.* of Digon.
 Alarch, *see* Gwenn.
 Allt-khwyl, *ep.* of Tarawc.
 Alser, *see* Lluyd.
 Alun *f.* of Dyvyr. *See* Koet.
 Amheibyn, *f.* of Eiryn Wych.
 Amherawdyr, *see* Arthur ; Lles ;
 Maxen.
 Anarawc Wallt G., *f.* of Idic.
 Anaw Kyrd, *see* Eliuri.
 Angel, *see* Pryd Angel.
 Aniweir, *see* Teulu.
 Anlawd W., *f.* of Goleudyd.
 Annwas, *f.* of Twrch.
 Annwyn, *see* Arawn ; Pwyll.
 Anvat, *see* Bwyellawt ; Datkuđ ;
 Ergyt ; Kuđ ; Palvawt.
 Ardywat Kat, *ep.* of Uchtryt.
 Argat, *f.* of Kynhaval.
 Arthur, *f.* of Amhar ; Gwydre ;
 Llacheu. *See* Gwenhwyvar ;
 Gwrağed ; Gwreic ; Kennadeu ;
 Llamrei ; Llys A., Peir A., *Pen-
 saer* ; Prytwen ; Rieni ; Rysswr ;
 Teulu.
 Arwy, *f.* of Indec ; *ep.* of Reidwn.
 Ascwrn, *see* Min Ascwrn.
 Astrus, *ep.* of Gwydneu.
 Atheu, *f.* of Gusc.
- Atver*, *ep.* of Eli.
 Avlawn, *f.* of Huarwar.
 Awstin, *see* Pennryn.
- Baedan, *f.* of Maelwys.
Bagat, *see* Penn.
Banhaden, *see* Gwallt B.
Bannawc, *ep.* of Elen. *See* Ychen.
Barđ, *ep.* of Arouan ; Auan ;
 Degynelw ; Golyđan.
Bargot, *see* *Krum V.*
Barnawl, *see* Rin B.
Barawc, *ep.* of Dillus ; Llawn- or
 Llawuroded.
Baryo Draws, *ep.* of Uchdryt.
Baryo Turch, *ep.* of Nodawl.
 Bed, *f.* of Einyawn.
 Bedrawt, *f.* of Bedwyr.
 Bedwyr, *f.* of Amhren ; Eneuawc.
Beidawc, *ep.* of Anoeth.
 Beli Mawr, *f.* of Aryanrot ; Kad-
 wallawn ; Kaswallawn ; Lleuel-
 ys ; Lluđ ; Nynnyaw ; Penard-
 im ; Reidwn ; Run.
Bendigeit, *ep.* of Bran ; Gwerthev-
 yr ; Kadwaladyr ; Kadwa-
 llawn ; Kustennin. *See* Penn B.
Bervach, *ep.* of Korvil.
Beuthach, *ep.* of Lluber.
 Bleidic, *f.* of Hyveid.
Bliant, *see* Twryo B.
Bradawc, *ep.* of Haearnweđ.
 Bran B., *f.* of Karadawc.
Bras, *ep.* of Kadwgawn.
Breich Hir, *ep.* of Awyđawc.
Brenhin, *ep.* of Doget.

Cross References.

341

- Brwyn, *f. of Madawc.*
Brychgoch, ep. of Kynnwric.
 Bryssethach, *f. of Brys.*
Bychan, ep. of Gwiffert; Iarll
 Kaer Dyff; India; Kustennin.
 • Byneu, *see Benyn.*
- Chware, *see Broch; Gwydbwyll.*
- Da Gyveð, ep. of Gwynn.*
Da Reimat, ep. of Gwynn.
 Daere, *f. of Kubert.*
 Dalldav, *see Fferlas.*
Dallpen, ep. of Dallwyr.
 Dateni, *see Peir.*
 Dauyð, *f. of Absolon.*
 Deheu, *see Gwyr; Kantrevi.*
 Denmark, *see Gwyr D.*
 Deorthach W., *f. of Ruawn.*
 Dewengen, *see Mabon.*
Diassic Unbenn, ep. of Dwnn.
 Dinlleu, *see Dinas.*
 Dinodig, *see Kantrev.*
 Dioðeiveint, *see Brenhin; Llys.*
 Dissynyndawt, *f. of Diffeidell;*
 Gwall; Sgavynell.
Divro, see Llaw Divro.
Doeth, ep. of Sibli.
 Don, *mother of Amaethon; Aran-*
 rot; Gilvaethwy; Govannon;
 Gwydyon; Heveyð.
Drythyll, ep. of Ednyvedawc.
 Du, *see Maen; Mil; Morwyn.*
 Duk B., *f. of Ondyaw.*
 Dukum, *f. of Mil Du.*
Dyrus, see Rwyð D.
Dyvel, ep. of Alun; Pendaran
 Pwyll; *see Kantrevi.*
 Dyvnedic, *f. of Kustennin.*
 Dyuynewal, *f. of Bran.*
- Ebri, *f. of Gwrduial. Cf. Euri.*
 Eidin, *ep. of Klydno; Llongat.*
 Echel V. Twll, *f. of Gobrwy;*
 Gronw.
 Echymeint, *see Llech.*
- Ednyvedawc D., *see Ellyll.*
 Edwin, *see Grei.*
Eidin, ep. of Klydno; Llongat.
Eilton, ep. of Dylan.
 Elen, *mother of Kustennin.*
 Eli Atver, *f. of Reidwn.*
 Elidyr, *see Du y M., Llech.*
 Eliffer, *f. of Peredur; see Korvan*
 Emyr Llydaw, *f. of Howel.*
 Emys, *see Llygatruð.*
 Endawt, *f. of Gwyl.*
Ennwir, see Gurhyt E.
 Enryuedodeu, *see Kaer yr E.*
 Erbin, *f. of Dyuel; Erinit; Ge-*
 reint. *See Kennadeu E.*
Ercint, see Gwallt; Gwrych; Llaw.
 Eri, *f. of Greit.*
 Erim, *f. of Eus; Henbetestyr;*
 Henwas Ad., Sgilti; Uchtryt.
 Ermit, *f. of Gwynn; Kyndrwyn.*
 Eruyll, *f. of Ffodor.*
 Erw, *f. of Llawr.*
Eskob, ep. of Betwini. See Llwyf.
 Esni, *f. of Gwynn.*
 Eson, *f. of Iason.*
 Eudav, *f. of Adeon; Elen Luy-*
 dawc; Kynan.
 Euengat, *f. of Heiden.*
Eur, see Hualo; Kelein; Kryð.
 Euri, *f. of Dillus V.*
Eurawc, see Llaw E.
 Euroswyð, *f. of Nissyen.*
 Evrawc, *f. of Peredur.*
Ewingath, ep. of Isperyr.
- Fflam, ep. of Ffleudur.*
Ffleissawc, ep. of Edelfflet.
 Fflergant, *f. of Ysperin.*
 Ffreinc, *see Gwilenhin; Gwilim;*
 Iona; Paris.
 Ffynnawn, *see Du; Iarlls;*
 Marchawc.
- Galarus, *see Kruc.*
Galouyð, ep. of Greidyawl.
Gandwy, see Porthawr.

- Garanhir*, ep. of Gwydneu.
Garwlwyf, ep. of Gwrgi.
Garwyn, ep. of Kynan.
Gavaelvawr, ep. of Glewlwyf.
Geirioed, f. of Geir.
Āereint, f. of Adwy; Erinit.
Gerenhir, f. of Berwyn.
Glas, see Llech; Prenn.
Glavvrawc, ep. of Hettwn.
Glew, ep. of Dreon.
Glewlwyf Gavaelvawr, see Gogigwr; Huandaw; Penn Pinghon.
Gleuyscwyd, ep. of Unic.
Gloyw W. L., f. of Gwynn Gohoyw. See Gwynn Gloyw.
Glythwyr, f. of Saranhon.
Godo, f. of Ffleudur Fflam W.
Gogleđ, see Dunart; Gleissiar; Iarllaeth.
Gogodin, ep. of Gwlgawt.
Gohocwgein, ep. of Gwelwgan.
Gohoyw, ep. of Gwynn.
Goleu, see Twyll.
Golithmer, f. of Garanaw.
Gorđu & Gorwenn, see Gwidon.
Gorolwyn, f. of Gaſcor.
Goryon, f. of Kulvanawyt.
Gosgorđvawr, ep. of Elifer.
Gotyvron, see Gwynn.
Govut, see Pennant G.
Govynnyat, ep. of Llwydawc.
Gouynyon H., f. of Karnedyr.
Greidawl, f. of Gwythyr.
Groec, see Gwyr; Mor; Ynyssedđ.
Gronw, see Llech.
Gruđyeu, ep. of Ynawc.
Grythmwl Wledic, see Erch.
Gwaledur K., f. of Gwennwledyr.
Gwallawc, f. of Keredic.
Gwallt Awawyn, ep. of Gwrvan.
Gwallt B., ep. of Riwallawn.
Gwallt Ereint, ep. of Grugyn.
Gwallt Euryn, ep. of Gware; Gwri.
Gwallt Grwn, ep. of Anarawc.
Gwallt Lydan, ep. of Gloyw.
Gwalstawi Ieithoed, ep. of Gwrei; Gwrhyr.
Gwann, ep. of Govan.
Gwannwyn, see Melyn G.
Gwarthecoras, ep. of Gwrhyr.
Gwastra, ep. of Gwrgi.
Gwawtryđ, ep. of Anciryn.
Gwđwv Hir, ep. of Gwineu.
Gwedw, see Gwynn Mygdwn; Iarles.
Gweir Dathar W., f. of Tannwen.
Gweiryoed, f. of Gweir. Cf. Geiryoed.
Gwener, see Krogliith.
Gwenith, see Maes Gwenith.
Gwenn, see Gorwenn.
Gwent, ep. of Gwryt. See Kaer.
Gwestat, f. of Gweuyl.
Gwidawl, see Ellyll; Kaer W. W.
Gwidolwyn Gorr, f. of EuroIwen.
Gwineu, ep. of Gwas; GwIwlyd.
Gwir, ep. of Gwidawl.
Gwith, see Palvawt.
Gwledic, ep. of Anlawđ; Deorthach; Emrys; Ffleudur Fflam; Grythmwl; Kasnar; Kelyđon; Maxen; Tared.
Gwrgwst, f. of Dyvnarth.
Gwrhvt Ennvir, ep. of Gweir.
Gwrhvt Vawr, ep. of Gweir.
Gwron, ep. of Gwgon.
Gwrtheneu, ep. of Gwrtheyrn.
Gwryan, f. of Gwryat.
Gwrych Ereint, ep. of Grugyn.
Gwryon, f. of Hunabwy; Kadwry. See Mab Gwryon.
Gwryt Gwent, f. of Gwenthwyvar.
Gwyar, mother of Gwalchmei; Gwalhavet; Gwall.
Gwych, ep. of Eiryn.
Gwyđ, see Ellyll.
Gwyđel, ep. of Diwrnach; Garselit; Llenlleawc; Llenleawc; Matholwch; Serygei; Urnach.
Gwyđno, f. of Elphin; Ruawn P.
Gwyđyl, see Kerric.

- Gwyll*, ep. of Kyledyr; Kynedyr or Kyuedyr.
Gwynneb, see Hen Wyneb.
Gwynedd, ep. of Maelgwn; Owein. See Gwyr; Kedernit.
Gwynhan, f. of Teithi Hen.
Gwynllwyf, see Gwr; Ynywl.
Gwynn Gohoyw, f. of Kicva.
Gwynn Hen, f. of Heilyn.
Gwynn, see Teyrn.
Gwynnyawc, see *Llaw*.
Gwynt, see Kaer Wynt.
Gwyr, ep. of Gwrhyt; Gwythawc.
Gwyrangon, see Kaer W.
Gwystyl, f. of Gweir. Cf. Geneir.
Gwythawc G., f. of Garwyl.
Gyrthniwl Wledic, see Ellyl.
- Hael*, ep. of Iskovan; Mordav; Morgant; Nud; Ryderch.
Hav, see Gwlat yr H.
Hayarn, ep. of Drustwrn.
Hen, ep. of Gouynyon; Gwrbothu; Gwynn; Henin; Heveyd; Kado; Llywarch; Priav; Teithi. See Gwr; Gwrach; Gwynneb; Kroen.
Henin Hen, f. of Garwen.
Herwuden, see *Gwaetym*.
Hettwn Tal Aryant, f. of Kyuedyr.
Hettwn Glavyrawc, f. of Kynedyr.
Heussawr, ep. of Kustennin.
Heveyd, f. of Riannon, see Llys.
Hir, ep. of Arwy, Heveyd; Hychtwn. See Amren; Breich; Eidyl; *Gwduw*; *Gwr*; *Llaw*; *Paladyr*; Prenn; *Tawawl*.
Hir Tynedic, ep. of Du.
Hualogeon, see Teulu.
Hynev, see Penn H. K.
Hyuar, ep. of Gwynn.
- Iaen*, f. of Bratwen; Kradawc; Moren; Siawn; Sulyen; Te-regut.
Idon, f. of Kadwgawn; Kalam.
- Ieithoed*, see *Gwalstawi*.
Ieuav, f. of Howel.
Ionawr, see Kalan.
Iwerdon, see Aed; Esgeir O. Gorsed; Gwittart; Gwyr; Matholwch; Mor; Pennllemhidyd; Pump Ran; Riogan; Saint.
- Kadarn*, ep. of Ector; Ercwlf; Sompson. See Twr G.
Kadegyrr, f. of Elinwy.
Kadellin Tal A., f. of Gweir.
Kado, f. of Berth.
Kadvan, f. of Kadwallawn V.
Kadwallawn, see Auan V.
Kadwgan, f. of Heilyn Goch.
Kaerloyw, see Gwidonot.
Kamre, see Melyngan.
Kanhastyr, ep. of Kilyd.
Kanhwch, ep. of Kynnwyll.
Kanllaw, ep. of Kanhastyr.
Kant Ewin, ep. of Kwrw.
Karadawc, f. of Eudav; Kawrdav.
Karn, see Pryv.
Karw, see Ellyl.
Kasnar Wledic, f. of Gloyw Walld Lydan; Llary.
Kastell, see Gwerthrynyawn; Kaer Iarlles y Ff., Mur y K.
Kat, see Ardywat; Post.
Katgyffro, f. of Gilbert.
Kath, see *Llygat*, -eit.
Katvan, f. of Kadwallawn.
Katvarchawc, see Llys Arthur.
Kaw, f. of Angawd; Ardwyat; Dirmyc; Ergyrat; Etnic; Gildas; Gwennabwy; Gwarthegy; Gwyngat; Hueil; Iustic; Kalcas; Kelin; Koch; Konnyn; Kynwas; Llwybyr; Mabsant; Meilic; Neb; Ouan.
Kawlwyd, see Kwm; Kuan.
Kawr, ep. of Gwrnach. See *Klin*; *Penn Kawr*.
Kedarn, f. of Nerth.
Kedymdeith, see Hen Ged.

- Kedyrn, *see* Ynys y K.
 Kei, *f. of* Garanwyn; Relemon.
 Keidyaw, *f. of* Gwendoleu.
 Keimat? *see* Reimat.
 Keinvarnawc, *ep. of* Kynyr.
 Kelcoet, *f. of* Llwydeu.
 Kelydon W., *f. of* Kilyd.
 Keredic, *see* Gwelwgan.
 Kernyw, *see* Gwyr; Kadwr.
 Kibdar, *f. of* Drych.
 Kilcoet, *f. of* Llwy.
 Kilyd, *f. of* Kulhwch.
 Kimin Kof, *f. of* Dalldav.
 Kledyw Koch, *ep. of* Etym.
 Kledyvrud, *ep. of* Gwgawn.
 Klememhill, *ep. of* Unic.
 Klin Gawr, *ep. of* Eda.
 Kloff, *ep. of* Brenhin; Gwr Gwyn-
 llwyt; Gwr Llwy; Tecuan.
See Llys y B. K.
 Klustveinat, *f. of* Klust.
 Klut, *f. of* Gwawl.
 Klydno, *f. of* Eurneit; Kynon.
 Koch, *ep. of* Heilyn. *See* Gwr;
 Kledyw; March.
 Koes Hyd, *ep. of* Gilla.
 Kollvrewy, *f. of* Koll.
 Korð Prydein, *ep. of* Idawc.
 Korr, *ep. of* Grudlwyn; Gwidol-
 wyn; Rudlwm.
 Kradawc, *f. of* Kawrdav. *See*
 Kaer.
 Kregyn, *see* Garth.
 Kristinobyl, *see* Amherodres.
 Krum Vargot E., *ep. of* Llongat.
 Krwn, *see* Dyffryn; Gwallt.
 Kulhwch, *see* Esgeir K.
 Kustennin, *f. of* Erbin; Goreu;
 Kustennin Vychan.
 Kurvagyl, *ep. of* Kynwas.
 Kyffes, *see* Llaw.
 Kylllellawr, *ep. of* Osla.
 Kynan, *f. of* Diuogat; Kyhoret;
 Kynlas; Selen; Selyv.
 Kyniweir, *see* Llynghes.
 Kyndyrwyn, *f. of* Gwiawn.
- Kynyr, *f. of* Kei.
 Kynn Kroc, *ep. of* Neol.
 Kynvarch, *f. of* Uryen.
 Kynvedw, *f. of* Kadavel.
 Kynvelyn, *f. of* Gwaedan.
 Kynwyl K., *f. of* Gwenn-Alarch.
 Kynwyl Sant, *see* Hen Groen.
 Kynyd, *see* Penn K.
 Kyruach, *ep. of* Gwaledur; Gwawr-
 ður.
 Kysseuin, *ep. of* Nav.
 Kyueryr, *see* Brynn K.
 Kyvaruyd, *ep. of* Elidyr; Kyndelic.
 Kyped, *see* Da Gyved.
 Kyvwlich, *f. of* Eheubryt.
- Llaesar Ll., *f. of* Llashar.
 Llaesgygywd, *ep. of* Llasar.
 Llaesgyonewit, *ep. of* Llassar.
 Llarcan, *see* Penn Llarcan.
 Llaw Divo, *ep. of* Llofuan.
 Llaw Ereint, *ep. of* Lluð.
 Llaw Eurawc, *ep. of* Yngharat.
 Llaw Hir, *ep. of* Kadwallawn.
 Llaw Gyffes, *ep. of* Lleu.
 Llaw Wynnyawc, *ep. of* Lloch.
 Llawin, *ep. of* Twrch.
 Llech, *see* Gwr o'r Llech.
 Lledyeith, *ep. of* Llyr.
 Lledyv, *see* Unbenn.
 Lletewic, *ep. of* Glythmyr.
 Lleitwm, *ep. of* Gwrgwst.
 Llennawc, *f. of* Gwallawc.
 Lleyn, *see* Belen.
 Lliaw, *f. of* Gwanar; Gwennwyn-
 wyn.
 Lliueit, *see* Gwaew.
 Llogell, *see* Gwynn.
 Llom, *see* Buches.
 Lloran, *see* Penn Lloran.
 Lluð, *f. of* Auarwy; Manawyðan.
 Lluð Ll. E., *f. of* Kreidylat.
 Lluwgawc, *ep. of* Lluð.
 Lluydawc, *ep. of* Elen; Yrp.
 Llwhch Ll. W., *see* Meibon Ll. W.
 Llwydeu, *f. of* Gwydre.

- Llwyth, *see* Gwr.
 Llwyth, *see* Marchlwyth.
 Llwyryon, *f. of* Llwy.
 Llydan, *see* Gwallt L.
 Llydaw, *see* Emyr; Gwyr; Hir Peissawc; Howel; Ysperin.
 Llygat Kath, *ep. of* Gwiawn.
 Llygeit Kath, *ep. of* Gwrđnei.
 Llyr, *f. of* Bran; Branwen; Granwen; Karadawc V., Manawydan. *See* Ellyll.
 Maelgwn, *f. of* Alser; Eurgein; Run.
 Manawc, *ep. of* Moryen. *See* Ellyll.
 Man- or Mynogan, *f. of* Beli M.
 Maredud, *f. of* Iorwoerth; Madawc.
 Matholwch, *f. of* Gwern.
 Mathonwy, *f. of* Math.
 Mawr, *ep. of* Aed; Beli; Breui; India; Kristinobyl; Traeth. *See* Gurhyt.
 Mawr Vrydic, *ep. of* Eidon; Gwenllian.
 Maxen, *f. of* Owein. *See* Kadeir.
 Mechteyrn B., *see* Azeuryn.
 Medic, *ep. of* Auan.
 Mei, *see* Kalan.
 Meinlas, *see* Gwreic; Pwyth.
 Meir, *see* Llan Veir.
 Meirchawn, *f. of* March.
 Melen, *see* Ellyll.
 Mellt, *f. of* Mabon.
 Melyn, *see* Gwas; Gwr; Mul.
 Menestyr, *f. of* Gwydawc.
 Menw, *f. of* Annyanawc.
 Merin, *f. of* Kleis.
 Methredyđ, *f. of* Medyr.
 Min Ascurn, *ep. of* Wlch.
 Mingul, *ep. of* Essyllt.
 Minsych, *ep. of* Sampson.
 Mimwen, *ep. of* Essyllt.
 Modron, *mother of* Mabon.
 Moel, *ep. of* Dyvynwal.
 Morđuyi Twll, *ep. of* Echel.
 Moren M., *f. of* Bratwen.
 Morganhwc, *see* Kantrevi.
 Morgant, *f. of* Raawt or Ryawd.
 Moro Oeruedawc, *see* Du.
 Morynyon, *see* Llynn.
 Muryel, *see* Ynawc G.
 Mul, *see* Mackwy.
 Muynvawr, *ep. of* Elidyr; Morgan.
 Mwrheth, *see* Blathaon.
 Mynestyr, *ep. of* Petrylew.
 Mynyo, *f. of* Idawc K. P.
 Myrdin, *see* Kaer V., Klas.
 Naw, *f. of* Gwennwynwyn; Ffendor.
 Neol, *f. of* Ellylw.
 Ner, *f. of* Eidyol; Iđon.
 Nerth, *f. of* Gorascwrn.
 Nes, *f. of* Knychwr.
 Nethawc, *f. of* Penn.
 Neuet, *f. of* Tringat.
 Nuđ, *f. of* Edern; Gwynn; Owein.
 Nwython, *f. of* Kyledyr; Llwydeu; Run.
 Nwyvre, *f. of* Fflam; Gwynn; Lliaw.
 Nywl, *see* Kae; Marchawc.
 Ocuran, *f. of* Gwenthwyvar.
 Odeith, *see* Gwadyn.
 Oeruedawc, *ep. of* Moro.
 Oeruel, *see* Esgeir O.
 Olwyđ, *f. of* Ol.
 Ossol, *ep. of* Gwadyn.
 Oth, *f. of* Danet.
 Owein, *see* Degynelw.
 Pabo, *f. of* Dunawt Wr.
 Padellvawr, *ep. of* Mederei.
 Paganes, *ep. of* Ronnwen.
 Paladyr Hir, *ep. of* Gweir; Peredur.
 Panon, *f. of* Iscawyn.
 Paris, *see* Kaer B.
 Pebin, *f. of* Goewin.
 Pebyr, Penyr, Peuyr, Pybyr, *see* Gronw; Ruawn.

Peillyawc, ep. of Keugan.
 Peir, see Llynn; Messur.
Pendevic D., ep. of Pwyll.
Pendragon, ep. of Gwenn; Uthur.
Pengech, ep. of Gwynn.
Pengrech Du, see Morwyn.
Pengrych Koch, see Gwr.
 Penmaen, see Dol P.
Penn Annwn, ep. of Pwyll.
Penn Bagal, ep. of Panawr.
Penn Beid, ep. of Yskithyrwynn.
Penn Beird, ep. of Talyessin; Yskithyr Y.
Penn Kawr, ep. of Yspadaden.
Penn Kynydd, ep. of Ryfuerys.
 Penn Llarcan, f. of Eiladyr.
Penn Lloran, ep. of Eiryawn.
Penn Mackwy, ep. of Eliuri.
Penn Uchel, ep. of Sawyl.
Pensaer, see Glwydyn.
 Peredur ab E., f. of Gwgon Gwron.
 Periv, f. of Twrch.
 Perllan, see Bangor.
Petit, ep. of Gwiffert.
 Peul, f. of Teleri.
Pingon, ep. of Penn.
 Poch, f. of Percos.
 Porthawr G., f. of Kadyrieith.
 Powys, see Gwyr Powys.
 Priav, f. of Paris; Polixena.
Pryd Angel, ep. of Sande.
 Prydein, see Arderchawc; Gwyr; Kado; Kantrevi; Kaw; Rysswyr; Ynys.
 Pwyll P. A., f. of Pryderi.
 Raawt, see Gwrbrith.
 Rangyw, see Merch.
 Reget, f. of Gwers.
Regel, ep. of Uryen.
Reimat [? Keimat], see *Da R.*
 Ricca, f. of Gormant.
Rin Barnawt, ep. of Rinnon.
 Romani, see Brenhin.
 Ros, see Lleyrn; Kantrev.
 Roycol, f. of Mael.

Rud, see Gwaew; Mor.
Rudwern, ep. of Run.
 Run, f. of Gwydar; Madawc.
 Ruvein, see Gwyr; Kaer R., Lles; Maxen.
 Rwyd Dyrys, see Reu.
Rys, ep. of Ruduyw.
 Saer, ep. of Glwydyn.
 Saidi, f. of Kadyrieith; Kas. See Mab Seidi.
Sant, ep. of Kynnwyl.
 Seithvet, f. of Bedyw; Sinnoch.
 Seitwed, f. of Lllewi.
 Selen, see Arouan.
 Selgi, f. of Sel.
 Senyllt, f. of Nud.
 Servan, f. of Mordav H.
 Seueri, ep. of Gwrgi.
 Sinoit, f. of Selyv.
 Suchedyd, f. of Sugyn.
Tal Aryant, ep. of Hettwn; Kaddellin.
Talgellawc, ep. of Tegyr.
 Taliessin, f. of Amaon.
 Tallwch, f. of Drystan.
 Tande, see Ffaraon.
 Taran, f. of Glinneu.
 Tared Wledic, f. of Twrch T.
 Tathal, see Gwyr; Kaer, cf. *Tathar Wenidawc*, ep. of Gweir.
Tec, ep. of Gwenllian.
 Tegit, f. of Morvran.
 Teirgwaed, see Menw.
 Teithyon, f. of Madawc.
 Teivi, see Rudlan.
 Terwyn, see Mor.
Trahawc, ep. of Du; Gw ibei Hawystyl; Ruawn P.
Traws, ep. of Du. See *Baryv.*
 Tremhidyt, f. of Drem.
 Tringat, f. of Gwynn.
Trwm, ep. of Gwydyr.
Trwsgyl, ep. of Kynvelyn.
 Trwyth, see Twrch.

Tryffin, *f. of* Drutwas ; Erdutvul.
Tut, ep. of Morgant.
Tuth Bleid, ep. of Rud B.
Tulklyt, ep. of Tutwal.
Tutuathar, f. of Enrydrec.
Tutwal T., f. of Ryderch H.
Twryo Bliant, ep. of Teirnon.
Twr Gadarn, f. of Madawc.
Twrch, see Baryo T.
Twyll Goleu, ep. of Tathal.
Tyllyon, ep. of Mordwyt.
Tyvyawc, see Maen.
Tywi, see Aber ; Din ; Ystrat.

Unbenn, see Diessic U.
Uchel, see Penn U.
Unllenn, ep. of Hyveid.
Unic K., f. of Rathtyeu.

Urnach Wydel, *f. of* Solor.
 Uryen Reget, *f. of* Morvud ;
 Owein ; Riwallawn.
 Usber, *f. of* Rore.

Wdolwyn, *see* Gwidolwyn.
Wenidawc, see Tathar W.
Wr, ep. of Dunawt.

Ych, *see* Brych ; Melyn Gwan-
 nwyn ; Nynnyaw ; Peibaw.
 Ynywl, *f. of* Enit.
 Yryf, *f. of* Llary.
Yscawntroet, ep. of Sgilti.
Yscawt, f. of Glew.
Yskithyrwyn, ep. of Yskithyr.
Yskwydwyn, ep. of Eneas.
 Yspadaden P. K., *f. of* Olwen.

List of Subscribers.

PATRONS' EDITION.

Bute, The Most Honourable the Marquis of, K.T., Cardiff Castle.

(4 copies.)

Cymmrodorion, The Hon. Society of, London.

Davies, Miss Mary, 5 Gordon Square, W.C.

Davies, Richard, Esq., Treborth, Lord Lieutenant of Anglesey.

Davies-Cooke, P. B., Esq., Gwysaney, Mold, and Owston, Doncaster.

Dynevor, The Right Hon. Lord, Dynevor Castle, Llandeilo.

Edwards, Owen, Esq., B.A., Balliol College, Oxford.

Emrys-Jones, A., Esq., M.D., Oak Hill, Fallowfield, Manchester.

Evans, Alderman David, 24 Watling Street, E.C.

Evans, E. Vincent, Esq., 30 Leconfield Road, N.

Evans, Rev. O., M.A., Prof. of Welsh, St. David's College, Lampeter.

Evans, Stephen, Esq., J.P., Llwyngwern, Chiselhurst.

Griffith, J. Milo, Esq., 45 Mornington Road, N.W.

Griffiths, John, Esq., 3 Hawthorn Villas, Flookersbrook, Chester.

Griffiths, John, Esq., M.A., Jesus College, Oxford.

Hughes, Rev. W. Hawker, M.A., Jesus College, Oxford.

Jesus College Library, Oxford.

Jones, J. W., Esq., The Grange, Highbury New Park, N.

Jones, John, Esq., Central Buildings, Llandudno.

Jones, Rev. Michael D., Principal, Independent College, Bala.

Jones, Pryce, Esq., Dolerw, Newtown, and 63 Upper Berkeley Street, Portman Square, W.

Jones-Parry, Sir T. Love D., Bart., Madryn Park, Pwllheli. (2 copies.)

Kemeys-Tynte, Colonel C. K., Cefn Mably, Cardiff.

Lewis, David, Esq., Barrister-at-law, Kilvey Terrace, Swansea.

Lewis, Sir William Thomas, The Mardy, Aberdare.

Llanover, The Right Hon. Lady, Llanover, S. Wales.

Llewelyn, John T. D., Esq., M.A., Penllergare, Swansea.

Lloyd, E. O. V., Esq., B.A., Berth, Ruthin.

Morfill, W. R., Esq., M.A., 4 Clarendon Villas, Oxford.

Morgan, R. Aneurin, Esq., Plas Teg, Catford, S.W.

Morris, Rev. R. E., B.A., 3 Upper Bedford Place, W.C.

Phillips, James M., Esq., M.D., J.P., Priory Street, Cardigan.

List of Subscribers.

- Phillips, J. Roland, Esq., West Ham Police Court, West Ham Lane, Stratford, E.
- Powel, Thomas, Esq., M.A., Prof. of Welsh, University Coll., Cardiff.
- Powis, The Right Hon. the Earl of, Powis Castle, Welshpool.
- Pugh, D., Esq., M.P., Manoravon, Carmarthenshire.
- Puleston, J. H., Esq., M.P., 31 Sussex Square, Brighton.
- Price, Captain T. P., M.P., Triley Court, Abergavenny.
- Rendel, Stuart, Esq., M.P., 4 Whitehall Gardens, S.W.
- Reynolds, Llywarch, Esq., B.A., Merthyr Tydvil.
- Richard, Henry, Esq., M.P., 22 Bolton Gardens, S.W.
- Roberts, Mrs. L. H., 8 Willow Bridge Road, N.
- Ryle, Rev. H. E., M.A., Principal, St. David's College, Lampeter.
- Stokes, The Hon. Whitley; D.C.L., 15 Grenville Place, S.W. (*2 copies.*)
- Thomas, Charles, Esq., J.P., Pitch and Pay, Stoke Bishop.
- Thomas, G. Ap., Esq., M.D., 162 Stockpool Road, Levenshulme, Manchester.
- Thomas, Rev. T. Llewelyn, M.A., Jesus College, Oxford.
- Vaughan, J. Williams, Esq., J.P., D.L., The Skreen, Radnorshire.
- Warren, T. Herbert, Esq., President, Magdalen College, Oxford.
- West, Lt. Colonel the Hon. W. E. Sackville, Limegrove, Bangor.
- Williams, David, Esq., Taff Vale Brewery, Merthyr Tydvil.
- Williams, His Honour Judge Gwilym, Miskin Manor, Llantrisant.
(*3 copies.*)
- Williams, John, Esq., M.D., 11 Queen Anne Street, London.
- Williams, M., Esq., School of Chemistry, 27 Chancery Lane, W.C.
- Williams, William, Esq., M.A., H.M. Senior Inspector of Schools for Wales, Aberystwyth.
- Williams-Wynn, Sir Watkin, Bart., Wynnstay, Ruabon.
- Wynne, W. R. M., Esq., Peniarth, Merioneth.

LIBRARY EDITION.

- Bute, The Most Hon. the Marquis of, K.T., Cardiff Castle. (*2 copies.*)
- Allen, The Very Rev. James, Dean of St. David's, Cathedral Close.
- Allen, Edward G., Esq., 28 Henrietta Street, W.C.
Boston Free Public Library, Boston, Mass., U.S.A.
- Burrell, J. Esq. (Treasurer C.B.S.), 6 Ella Road, N.
Cardiff Free Library.
- Davies, D. S., Esq., 8 Dale Street, Manchester.
- Davies, Morgan, Esq., M.D., F.R.C.S. (President C.B.S.), 9 King Street, Finsbury Square, E.C.

List of Subscribers.

351.

- Davies-Evans, Colonel Herbert, Highmead, Llanybyther, S. Wales.
Edwards, Rev. J. C., M.A., Ingoldmells Rectory, Lincolnshire.
Edwards, Rev. T. C., M.A., Principal, University College of Wales,
Aberystwyth.
Evans, E. D. Priestley, Esq., Laburnum House, Cefncoed, Merthyr.
Exeter College Library, Oxford.
Green, Robert, Esq., 1 Founder's Court, E.C.
Harvard College Library, Cambridge, Mass., U.S.A.
Hilles-Johnes, Sir James, Dolaucothy, Llandeilo.
James, Arthur Perkins, Esq., Brynheulog, Treharris.
James, Charles H., Esq., M.P., Brynteg, Merthyr Tydvil.
James, C. Russell, Esq., Courtland House, Merthyr Tydvil.
James, Frank, Esq., Garth Newydd, Merthyr Tydvil.
James, Dr. John (M.C.B.S.), Llangwryfon, Aberystwyth.
Jayne, Rev. F. J., M.A., The Rectory, Leeds.
Jones, His Honour Judge Brynmor, LL.B., 23 De Vere Gardens, W.
Jones, Evan Parry, Esq., J.P., Cefnfaes, Festiniog.
Jones, R. Pughe, Esq., Barrister-at-law, Lincoln's Inn, W.C.
Jones, Thomas, Esq., B.A., H.M.S.I. of Schools, Aberystwyth.
Kenyon, The Hon. George T., M.P., Llanerch Paunce, Ellesmere.
Lewis, Rev. D., M.A., Vicarage, St. David's, Canon of St. David's.
Lewis, Lieut.-Colonel David Rees, 2nd Glamorgan R. V., Merthyr.
Lloyd, John Edward, Esq., B.A., University College, Aberystwyth.
Lloyd-Phillips, F. L., Esq., M.A., Pentyparc, Clarboston, R. S. O.
Merton College Library, Oxford.
Morgan, Sir Walter, Naish, Nailsea, Somersetshire.
Morris, Lewis, Esq., M.A., J.P., Penbryn, Carmarthen.
Mostyn, The Right Hon. Lord, Mostyn Hall, N. Wales.
Napier, Arthur S., Esq., M.A., Ph. D., Merton Professor of English
Language and Literature in the University of Oxford.
Newcastle-upon-Tyne Free Library.
Owen, Daniel, Esq., J.P., Ash Hall, Cowbridge.
Owen, Edward, Esq., India Office, Whitehall, S.W.
Owen, Isambard, Esq., M.D., M.A., 5 Hertford Street, Mayfair, W.
Owen, Rev. John, M.A., Warden, The College, Llandoverly.
Parkins, W. Trevor, Esq., Glasfryn, Gresford, Wrexham.
Phillips, Rev. T. Lloyd, M.A., The Abbey, Beckenham, Kent.
Plummer, Rev. Charles, M.A., Corpus Christi College, Oxford.
Powell, F. York, Esq., M.A., Christ Church College, Oxford.
Pritchard, Lewis J., Esq., Inland Revenue, Somerset House.
Queen's College Library, Oxford.
Rees, Griffith, Esq., Birkenhead.
Rees, Rowland, Esq. (Sec. C. B. S.), 27 St. James Street, N. L.
Roberts, Lewis H., Esq., 8 Willow Bridge Road, Canonbury, N.
Roberts, T. D., Esq., M.I.C.E., Penrallt, Newport, Mon.
Roberts, Thomas, Esq., Asso. M. Inst. C. E., Portmadoc.

List of Subscribers.

Roberts, G. F., Esq., B.A., Prof. of Greek, University College, Cardiff.
 Roberts, Sir William, M.D., F.R.S., 89 Mosley Street, Manchester.
Royal Institution of S. Wales, Swansea.
 St. Asaph, The Right Rev. the Lord Bishop of, The Palace,
Swansea Public Library. [St. Asaph].
Sydney Free Library, New South Wales.
 Thomas, T. W., Esq., M.R.C.S., &c., Ty'n y Wern, Pontypridd.
 Wilkins, Charles, Esq., Ph.D., Springfield, Merthyr Tydvil.
 Williams, Arthur J., Esq., M.P., Victoria Mansions, S.W.
 Williams, T., Esq., J.P., Llewesog, Denbigh, 5 Button Street, L'pool.
 Williams, T. Marchant, Esq., 4 Paper Buildings, Temple, E.C.
 Williams, W. Prichard, Esq., Crescent, Upper Bangor.
University College of Wales, Aberystwyth.
University College, Bangor.

STUDENTS' EDITION.

Adams, Rev. David, B.A., Bryn Hawen, Newcastle Emlyn, S. Wales.
 Anwyl, Edward, Esq., Oriol College, Oxford.
 Asher and Co., Messrs., 13 Bedford Street, W.C. (2 copies.)
 Arnold, E. V., Esq., M.A., Professor of Latin, University Coll., Bangor.
 Bevan, Rev. W. L., Hay, Canon of St. David's.
 Blackwell, Henry, Esq., 201-213, East Twelfth Street, New York.
 Browne, J. W., Esq., M.B., 7 Norland Place, W.
Calvinistic Methodist College, Bala.
 Carne, J. W. Stradling, Esq., D.C.L., St. Donat's Castle, Bridgend.
Christ Church Library, Oxford.
 Coram, C., Esq., L. and Prov. Bank, Tottenham, N.
Corpus Christi College Library, Oxford.
 Cowell, E. B., Esq., M.A., Professor of Sanskrit and Fellow of C.C.C.
 in the University of Cambridge.
 Davies, Dan Isaac, Esq., B.Sc., H.M.S. I. of Schools, Cardiff.
 Davies, E. Emrys, Esq. (M.C.B.S.), 17 Albert Road, S.E.
 Davies, Ivan T., Esq., Llanuwchllyn, Bala.
 Davies, Rev. J. E., M.A., 23 Belitha Villas, Barnsbury.
 Davies, Rev. John Evan, M.A., Rector of Llangelynin, Merioneth.
 Davies, W. E., Esq., Brenton Villa, Marlborough Road, Merton,
 Surrey.
Edinburgh University Library.
 Edmondes, The Venerable Archdeacon, Warren, Pembroke.
 Edwards, David, Esq., 222 Kentish Town Road, N.W.
 Edwards, Rev. David Charles, M.A., Tegid House, Bala.
 Edwards, Edward, Esq., Caerhys, Llanuwchllyn, Bala.
 Edwards, Rev. Prof. Ellis, M.A., C.M. College, Bala.
 Edwards, Hugh, Esq., 25 Myddelton Square, E.C.
 Edwards, John, Esq., 2 Camp Street, Broughton, Manchester.

- Edwards, Rev. Thomas, M.A., Brynheulog, Bedwas, Caerphilly.
 Ellis, Thomas E., Esq., B.A., M.P., Cynlas, Merioneth.
 Evans, D. H., Esq., 10 Cornwall Terrace, Regent's Park, N.W.
 Evans, Rev. D. Silvan, B.D., Llanwrin Rectory, Machynlleth.
 Evans, Rev. D. Wynne, Mount Pleasant, Briton Ferry.
 Evans, John, Esq., Old Change Buildings.
 Evans, Titus, Esq., Post Office Llanwnen, Cardiganshire.
 Evans, T. Cadrawd, Esq., Llangynwyd, S. Wales.
 Evans, W. Charles, Esq., 3a Poet's Corner, Westminster.
 Gaidoz, M. Henri, 22 Rue Servandoni, Paris.
 Gilbert, T. H., Esq., 3 Vernon Chambers, Southampton Row, W.C.
 Griffith, Maurice, Esq., Exeter College, Oxford.
 Gwynoro-Davis, J., C.M. Minister, Llanuwchllyn, Bala.
 Hart, Prof. J. M., Cincinnati University, Ohio.
 Hartland, E. Sidney, Esq., Beresford House, Swansea.
 Henrhi, Ioan Matthew, Esq., *Ascanas*, Pant Tawel, Llanddarog.
 Hopkins, Rev. Gerard M., S. J., University College, St. Stephen's
 Green, Dublin.
 Hibberd, Shirley, Esq., Kew, Surrey.
 Hughes, T. R., Esq., N. and S. Wales Bank, Liverpool.
 James, Ivor, Esq., Registrar, University College, Cardiff.
 Jenkins, Edward, Esq., Gwalia House, 9 Upper Woburn Place,
 Jenkins, Rees, Esq., Bronyderi, Glynccorrwg. [W.C.
Jesus College Library, Oxford.
 Jones, Rev. Prof. D. E., M.A., Presbyterian College, Carmarthen.
 Jones, Rev. D. M., B.A., Bottwnog, Pwllhelli.
 Jones, Rev. Henry, M.A., Professor of Philosophy, University
 College, Bangor.
 Jones, D. Pryce, Esq., The Board School, Denbigh.
 Jones, E. D., Esq., 26 Exchange Place, New York.
 Jones, Henry, Esq., Watergate Hays, Chester.
 Jones, J. M., Esq., Jesus College, Oxford.
 Jones, J. Puleston, Esq., Balliol College, Oxford.
 Jones, John T., Esq., N. & S. Wales Bank, Bala.
 Jones, L. D., Esq., The Board School, Garth, Bangor.
 Jones, Miss Lloyd, Penrallt, Penmaenmawr.
 Jones, Rev. Owen, B.A., 143 Bedford Street, Liverpool.
 Jones, Rev. R. J., M.A., Meirion Cottage, Aberdare.
 Jones, Thomas, Esq., M.B., F.R.C.S., 96 Mosley Street, Man-
 chester.
 Jones, Thomas H., Esq., Lima, Ohio, U.S.A.
 Jones, T. Roberts, Esq., 22 Old Bailey, E.C.
 Jones, T. R., Esq., c/o Messrs. Stephen Evans and Co., Old Change
 Buildings.
 Jones, William, Esq., 42 Brecknock Road, N.
 Jones, William, Esq., Belmont House, Hay, Breconshire.

List of Subscribers.

- Jones, William, Esq., 13 Upper Baker Street, N.W.
 Jones, Rev. W. Jenkyn, 8 Rue de la Halle, Quimper, Brittany.
 Jones-Williams, W., Esq., Somerset House, W.C.
 Jubainville, M. d'Arbois de, Paris.
 Levi, Rev. Thomas, Aberystwyth.
 Lewis, The Very Rev. Evan, The Deanery, Bangor.
 Lewis, Owen, Esq., *Owain Dyfed*, Parkwaun Villa, Mornington Road, N.W.
 Lindsay, W. M., Esq., M.A., Fellow of Jesus College, Oxford.
Liverpool Free Public Library.
 Lloyd, Howel W., Esq., M.A., 19 Hogarth Road, S.W.
 Longmans, Green and Co., Messrs., Paternoster Row, E.C.
 Loth, Joseph, Esq., Professeur à la Faculté des Lettres, 1 Rue de Toulouse, Rennes, Brittany.
 Mackinnon, Donald, Esq., M.A., Professor of Keltic Literature in the University of Edinburgh.
 Mainwaring, Charles S., Esq., M.A., Galltfaenan, Rhyl. (2 copies.)
 Meyer, Dr. Kuno, University College, Liverpool. (2 copies.)
 Mills, R. M., Esq., 15 Alexander Road, Upper Holloway, N.
 Morgan, C. E., Esq., B.A., Keble College.
 Morgan, Owen, Esq., *Morien*, Ashgrove, Treforest.
 Morgan, Major W. Ll., R. E., The Curragh, Ireland.
 Morice, Rev. Thomas R., M.A., Jesus College, Oxford.
 Morris, John H., Esq., c/o Messrs. R. Mills & Co., 79 Cornhill, E.C.
Oriel College Library, Oxford.
 Owen, David, Esq., M.A. (Ex-P. C. B. S.), Inner Temple, E.C.
 Owen, Rev. R. Trevor, M.A., Llangedwyn, Oswestry.
 Owen, T. W., Esq., Garn Dyvi, 32 Cornwall Road, Strand Green, N.
 Owens, John, Esq., 37 Mornington Road, Regent's Park, N.W.
 Parry, David, Esq., 78 Granby Street, Liverpool.
 Parry, D. C., Esq., Merchant, Llanelly.
 Parry, Robert, Esq., B.A. (M. C. B. S.), 9 Poynings Road, N.
 Parry, Tom, Esq., 9 Upper Woburn Place, W. C.
 Phillimore, Egerton G. B., Esq., M.A., Llandoverly.
 Phillips, R. W., Esq., B.A., B.Sc., University College, Bangor.
 Powell, Prof. T., University College, Cardiff.
 Prichard, Thomas, Esq., Llwydiarth Esgob, Llanerchymedd.
 Prickard, A. O., Esq., M.A., New College, Oxford.
 Pugh, J. W., Esq., M.R.C.S. (M.C.B.S.), 252, Mile End Road, E.
 Randell, Rev. Thomas, M.A., The Training College, Durham.
 Rathbone, William, Esq., M.P., Greenbank, Liverpool. (3 copies.)
 One copy each for the Univ. College Libraries at Aberystwyth, Bangor, and Cardiff respectively.
 Rees, Evan Griffith, Esq., Presbyterian College, Carmarthen.
 Rees, Rev. L. A., Caerphilly, Cardiff.
 Rees, T. Aneuryn, Esq., Tonn, Llandoverly.

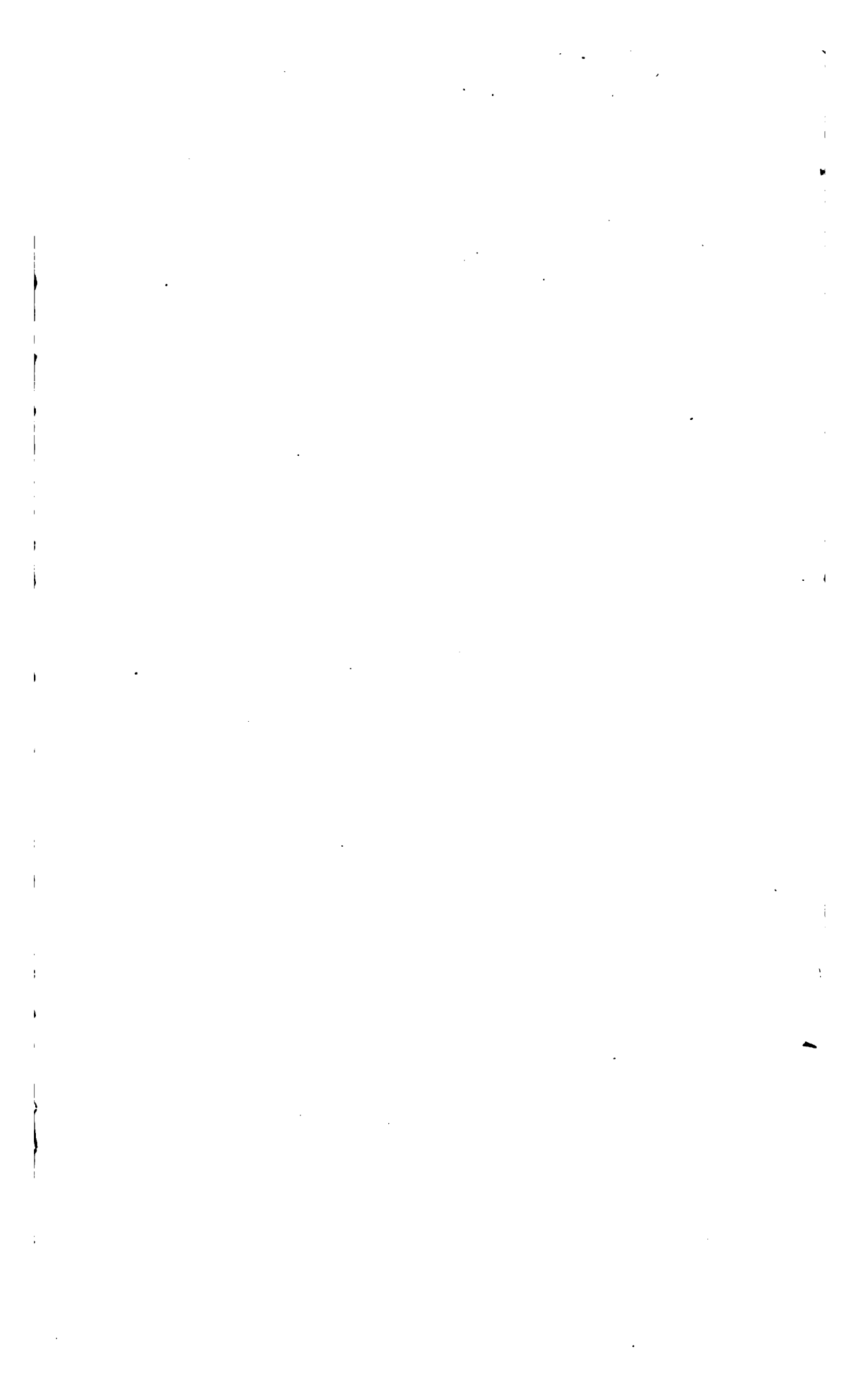
- Rees, William, Esq. (M. C. B. S.), Eithin Duon, St. Clears.
 Reichel, H. R., Esq., M.A., Principal, University College, Bangor.
 Rhys, D., Esq., M.R.P.S., Bryncelyn, Rhydlewys, S. Wales.
 Roberts, David, Esq., 29 Swinton Street, King's Cross, W.C.
 Roberts, R. Esq., B.A., 10 Willow Bridge Road, Canonbury, N.
 Roberts, W. D. Esq. (Jesus Coll., Oxon), Rhydyronen, Tregaron.
 Rogers, J. B., Esq., Univ. Coll. of Wales Office, 27 Chancery Lane,
 Rogers, J. E., Esq., Abermeurig, Talsarn, S. Wales. [W.C.
 Rogers, Rev. T. P., B.A., Rectory, Llanvihangel, Torymynydd, Mon.
 Rowlands, Rev. D., M.A., Principal, Normal College, Bangor.
 Rowlands, William, Esq., M.D., Ebenezer, nr. Carnarvon.
 Rowlands, W. Bowen, Esq., Q.C., M.P., 33 Belsize Park, N.W.
 Rowe, Messrs. E. E. & Co., 12 Castle Square, Swansea.
 St. David's, The Right Rev. the Lord Bishop of, Abergwili Palace.
 Carmarthen.
St. David's College, Lampeter.
 Sayce, Rev. A. H., M.A., Dep. Prof. of Comparative Philology in
 the University of Oxford.
 Shrimpton & Son, Messrs., Broad Street, Oxford.
 Smith, Samuel, Esq., M.P., Carleton, Prince's Park, Liverpool.
 Spurrell, William, Esq., Publisher, &c., Carmarthen.
Taylor Institution, Oxford.
 Thomas, Abel, Esq., Barrister-at-Law, Southville, Swansea.
 Thomas, D. Lleufer, Esq., Lincoln's Inn, London.
 Thomas, Rev. D. R., M.A., F.S.A., Vicar of Meifod, Canon of St.
 Asaph and Archdeacon of Montgomery.
 Thomas, Ebenezer, Esq., 12 Woburn Square, W.C.
 Thomas, Howel, Esq., Local Government Board, Whitehall, S.W.
 Thomas, John, Esq., *Pencerdd Gwalia, Harpist to the Queen*.
 Treharne, J. Ll., Esq., Newport Road, Cardiff.
Trinity College, Cambridge, per Messrs. Deighton, Bell & Co.
 Vivian, Sir H. Hussey, Bart., M.P., Singleton, Swansea.
 Williams, David, Esq., (M. C. B. S.), 26 Dartmouth Road, S.W.
 Williams, E. Lloyd, Esq., M.R.C.S., 2 James Street, Buckingham
 Gate, S.W.
 Williams, Rev. Garnons, M.A., Abercamlais, Prebendary of St.
 David's.
 Williams, Rev. Prof. Hugh, C. M. College, Bala.
 Williams, Lucas, Esq., 9 Upper Woburn Place, W.C.
 Williams, S. W., Esq., Penralley, Rhayader, Radnorshire.
 Williams, W. Prydderch, Esq., Borough Road College, S.E.
 Windisch, Ernst, Esq., Ph.D., Professor of Sanskrit in the Uni-
 versity of Leipzig.
University College Library, Cardiff.
 Zupitza, Julius, Esq., Ph.D., Professor of English Philology in the
 University of Berlin.

Oxford

PRINTED AT THE CLARENDON PRESS.

BY HORACE HART, PRINTER TO THE UNIVERSITY.

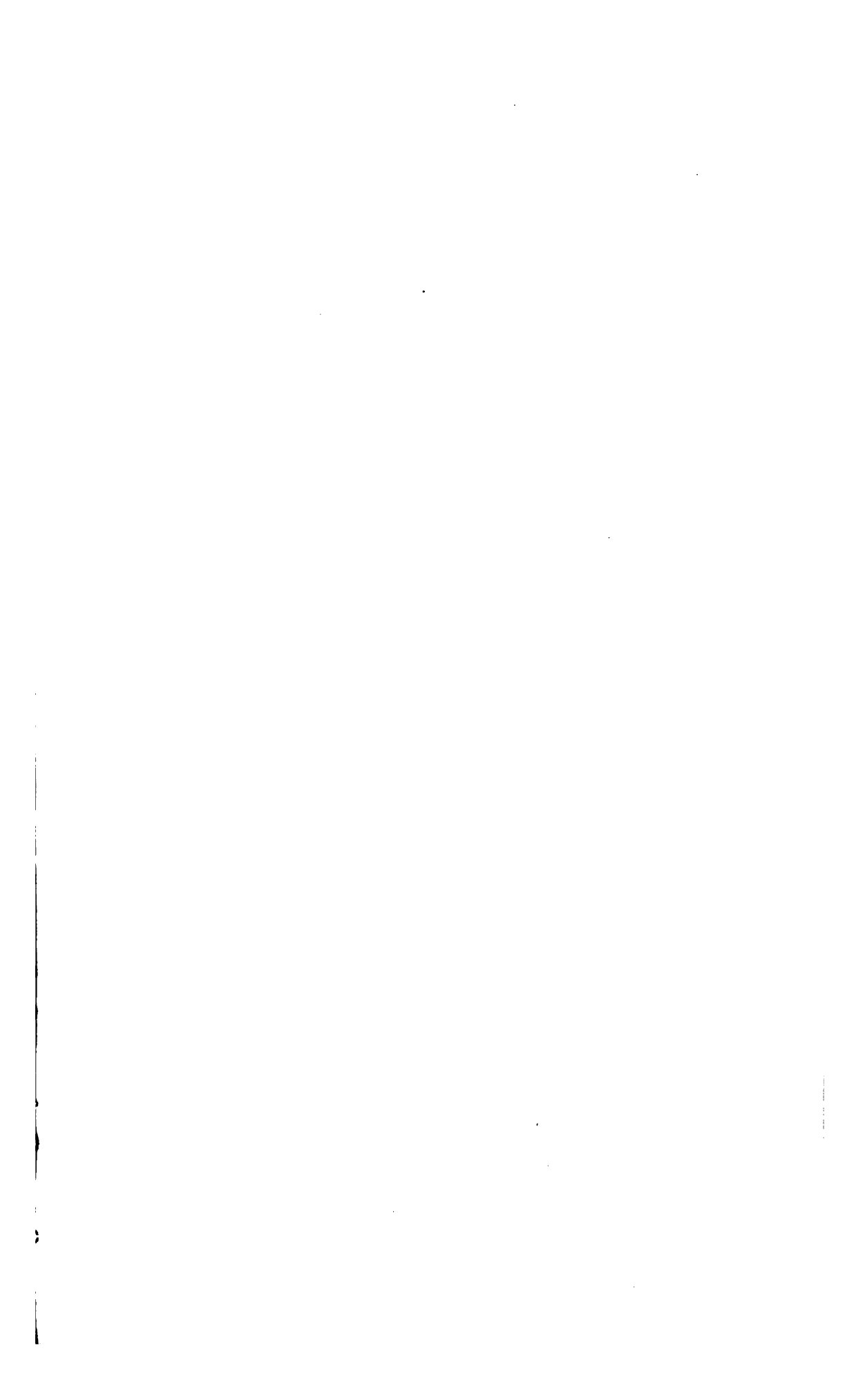
1.

1944

1945

1946

3 2044 010 516 920

The borrower must return this item on or before the last date stamped below. If another user places a recall for this item, the borrower will be notified of the need for an earlier return.

Non-receipt of overdue notices does not exempt the borrower from overdue fines.

**Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 617-495-2413**

WIDENER
WIDENER
FEB 10 2005
SEP 12 2005
BOOK DUE
CANCELLED

WIDENER
WIDENER
SEP 10 2000
JUL 10 2000
BOOK DUE
CANCELLED

WIDENER
WIDENER
OCT 17 2003
OCT 23 2003
BOOK DUE
CANCELLED

**Please handle with care.
Thank you for helping to preserve
library collections at Harvard.**

